Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

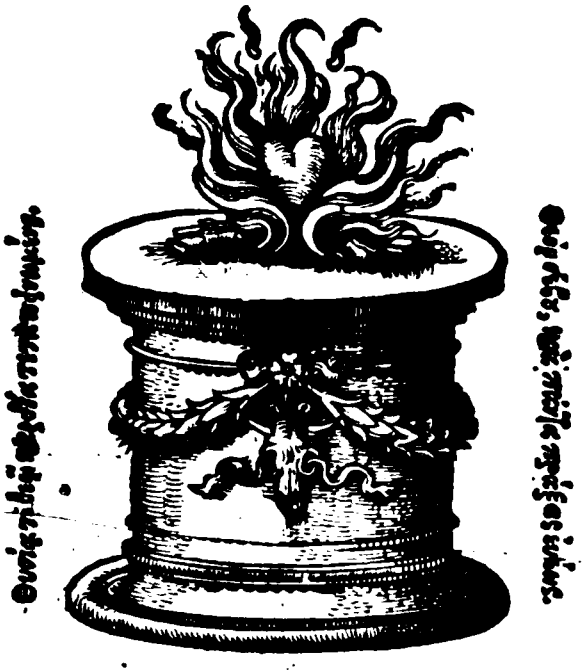
Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARTIM iamolim diuersis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, quæcunque reliqua fuere, translata.

Cum Argumentis & annotationibus eiusdem, passim adiectis.

PIETAS AD OMNIA VTILIS.

EIGENTHUM DER STADT AUGSBURG

LVCIANVS in suum ipsius Librum.

Lucianum scripsi hec, antiquúq; stultúq; doctum.
Id quoque enim stultum est, quod tibi ualdè sapit.
Nil homini certum est, nec uoto uiuitur uno,
Sed ridens, eadem, hic elaut, ille probat.

Cum Cæsareæ Maiest. gratia & priuilegio.

FRANCOFORTI, apud Christianum Egnolphum.

AVTORES, QVI IN HOC OPERE uertendo elaborarunt.

Erasmus Roterodamus.
Philippus Melanchthon.
Thomas Morus.
Petrus Mosellanus.
Bilibaldus Birckheimerus.
Anastasius.
Vincentius Obsopœus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luscinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micyllus.

Christianus Egenolphus.

Cautum est, Inuictiss. Dn. nost. Caroli V. Ro. Imper. Aug. Priuilegio atque edicto, nequis hunc autorem: aut quemuis alium cuiuscunque linguæ aut disciplinæ librum, à nobis editum, intra quatuor annos à quotacunque editione nostra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excusum intra Rom. Imp. fines importet, aut distrahat, pœna eorundem operum amittendorum, & quinque Marcarum auri, partim fisco Imper. partim nobis fraudatis persoluendarum, ab eodem constituta. Quod hic admonitos omnes ac singulos uolumus, nequis deinceps ignorantiam, aut imprudentiam, culpæ, si fortè in eam incurrisset, prætexat.

IACOBI

IACOBI MICYLLI, AD ORNATISS. VIRVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM. Stolburgen. &c. Consiliarium &c. In Luciani translationem, Præfatio.

ON clam me est, Philippe ornatiss. plerosque doctorum hominum in ea opinione uersari, ut melioribus hisce literarum studijs non parum obesse existiment, autores Græcos ex lingua sua transferre, & eosdem latinè legendos, promiscue ac quoslibet proponere. Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum passim & absque delectu ex utraque lingua, Græci, Latinicq; scriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis rectè ac plenè discerent, extare cœpisse. Deinde autem & illud accidere solere, ut, quia pleraque Græca ita scripta sunt, ut nisi in suo ac proprio sermone legantur, neque gratiam eandem retineant, neque parem potestatem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atque elegantissimis quibusque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti, propemodum ita res habere uidetur. Vt enim quisque, non dico ignauissimus, sed diligentiæ atque operæ parcissimus est, ita protinus ad id quod proximum & ante pedes est, diuertit: & relictis ueris, uiuisq; fontibus, ad turbidos interim, & utcunque deductos riuos deflectit. Quo fit ut bona atque humana hæc studia, ex altera sui parte, iampridem intermittantur, & illud amœnum ac suaue eloquentiæ Græcæ, ut ita dicam, uiretum, desertum atque neglectum, paulatim iterum emarcescat. Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cum nuper ab amico nostro Egenolpho rogatus essem, ut quæ Luciani reliqua, nec adhuc dum conuersa restarent, ea conuertenda Latinè susciperem, & autoris istius uelut lacunas quasdam a superioribus relictas, explerem: ipse quoque aliquandiu subsisterem, & quid faciundum in hac re esset, nonnihil addubitarem. Est enim omnino autor hic talis, ut eadem elegantia, eademq; festiuitate reddi prorsus nequeat: & si Latino sermone, suauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quàm si phœnicopterum, aut psittacum aliquem, detractis propris atque natiuis plumis, alieno, ac translatitio colore spectandum exhibeas. Attamen quia uidebam cum alios non paucos, tum uero in primis Erasmum nostrum Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhaustam dicendi copiam, omni posteritati memorabilem, in hoc uertendo non parum elaborasse, easq; translationes in manibus passim haberi ac uolui, exemplum atque autoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut improbandam putaui. Nam rursus neque illud satis æquum uidebatur esse, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium scientiam, una tan-

tum lingua includi, & ab uno duntaxat quasi populo, uoluptatem hanc omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uersionibus, quas quidem reperire licebat, & ijsdem argumentis & annotatiunculis quibusdam adiectis, sicubi res postulabat, proximo hoc anno, dum in schola Heidelbergensi easdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi suppetebat, id omne in hanc operam impendi, & quæ reliqua restabant, quæ quidem obscurissima ac difficilima nonnulla erant, Latino sermone, quoad fieri potuit, exposui. Rem conatus, ut quidem dicere te scio, non parum arduam, & plus multò audaciæ, quàm laudis præ se ferentem. Quis enim non uereatur post tot præclaros & excellentes interpretes, suum quoque, ut hoc uerbo utar, assumentum apponere: & quæ ab alijs uel ob difficultatem, uel ob uerecundiam quoque relicta essent, ea tanquam notus aliquis & nuper natus Hercules, aggredi sustinere? Sed audendum tamen fuit, quandoquidem Audentes fortuna iuuat, ut poëta ait. Neque uero uideo cur mirum adeo, aut insolens alicui uideatur, si ipse quoque fortunam experiri uolui, suprà uires aliquid meas in me suscepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò sibi frequenter obiecisse: quòd fabulas ex Græcis bonis, Latinas facerent non bonas. Nam si æquum est, ut idem Comicus ait, ignoscere Quæ ueteres factitarunt, si faciunt noui, maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciore seculo quàm illi, & alia atque diuersa lingua nati sumus. Iam, si qua eiusmodi fortè sunt, (ut fortasse multa sunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim, cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Græcè quoque talia ferme sunt, ut ueniam magis interpreti, malè uertenti, quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehensione dignum est, non si quis insuetum atque asperum, sed si quis commune, ac tritum iter ingressus, in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror, quicquid huius est, facilem apud doctos & æquos lectores excusationem inuenire posse: præsertim cum uiderint, me non minore diligentia & cura in difficilioribus istis uersatum esse, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uero inuidiosum & graue, quòd quosdam clamitare audio, autorem impium ac detestabilem in uulgus nos edere, cuius scripta satius multò fuerat supprimi, quàm eorum lectione aures pias offendi. Neque enim mala serenda esse, quando ea ultrò, & ut Græcum prouerbium habet, neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat, inquiunt, Samosatensem istum deorum pariter & hominum irrisorem, tot retrò seculis ob impietatem damnatum, & ab alijs athei, ab alijs etiam apostatæ cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primum hoc opus ipsi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctrinam nemo

non

non ſequitur, omnes ſibi proponunt, & iam totus propè orbis comprobauit. Deinde autem, quænam inuidia fuerit, ob unum fortaſſe næuũ aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenuſtum alioqui, & numeris, quòd aiunt, omnibus abſolutum abijcere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore ſculpto toleramus, ſi cætera arti reſpõdeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod diſſimulãdum erit, ſi cætera eiuſmodi ſunt, ut legentibus utilitatem aliquam non paruam afferre poſsint. Impius Lucianus eſt: at contrà ſumma in eo eloquentia, ſumma dicendi feſtiuitas eſt, magna rerum uarietas, magna ſcientia, multa eaq; perfecta & ſolida item doctrina: & ſeu ridendo aliorũ uicia corrigit, ſiue monendo aliquid præcipit ac docet, cum ſumma prudentia, ſummum quoque iudicium cõiunctum. Et ſi dicere licet, in uno eo, omnium aliorum ſcriptorum exemplar. Quas ſanè uirtutes ac dotes adeo uarias ac multas, ob unum aliquod uicium repudiare, quàm ſit æquum aut dignum, iudicandum alijs relinquo: mihi certè ne ipſum quidem hoc pium ſatis uidetur. Niſi uero neq; Liuius aut Cicero, neq; Thucidides aut Plato, neq; denique quiſquam eorũ, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominum uitam erudire atque informare poſſunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tãquam paganus, à noſtra ac uera religione abfuiſſet. At etiam de Chriſto religioſè parum ſenſit. At fecerũt hoc alij item multi, quorum tamen ſcripta, & hodie nonnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam ſi protinus, ut quiſque de fide in Chriſtum, de religione ſyncera, ac recta, minus piè ſentit, aut lóquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modo ex ueteribus ſcriptoribus haud ita multos retinebimus: ſed fortaſſis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hoſti aperto, nemo quicquam credit, ſimulanti amiciciam, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui ſanæ mentis ſit, qui, etiam ſi uideat Lucianum, pro inſita atque innata illa dicacitate, non ſolum humanas res, uerum etiam diuinas & ſacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, ſi homo ethnicus, & qui nunc cauſſas agendo, nunc declamando, poſtremo etiam circa principum aulas uerſando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propè ætatẽ exegit, irreligioſè quædam, & irreuerenter dicta reliquit, cum ne ipſi quidem illi, qui ex profeſſo uitam religioſam ac ſanctam degunt, religioſe omnia faciant, & dicant? Quorũ aliquando mores, & facta, quia non omnino illorũ diſſimilia ſunt, quæ, quoties ſuorum temporum philoſophiam, & uanam iſtam uirtutis, atque doctrinæ ſimulationem irridet, à Luciano deſcribuntur, iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò poſſet, num ob hoc quidam illi tantopere ſuccenſeant, quòd in eius dialogis, & deſcriptionibus iſtis, ſimilitudinem atque imaginem

ſui quandam elucere, & perinde ut in tabula depictam cerni, pertimeſcant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit, tanquam uulnera nuper ſanata, necdum ſatis concreta, quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare iſtorum quidem accuſatiò, haudquaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantum è manibus abijciamus, & tot præclara omnis propè generis ſcripta, Vulcano atq; igni, quòd illis fortaſſe placeat, conſecremus. Ac longiore etiam defenſione forſitan opus mihi foret, ſi ad alium, quàm ad te Philippe candidiſſime, cui opus hoc dedicandum putarem, inſtituiſſem ſcribere: neque enim cuiuſuis aures ad has uulgi opiniones, obfirmatæ ita ſunt, ut ijs nihil moueantur, aut eaſdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res eſt, quem & familiariter multos iam annos cognoui, & quid ipſe de rebus ſiue ſacris, ſiue profanis, quod ad hanc cauſſam attinet, ſentire ſoleam, ſatis certò iam olim ſcire confido: nihil neceſſe, opinor, eſt hic nunc longius immorari. Quamobrem ut uela aliquando cõtraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optaui amoris atq; animi erga te mei ſignificationem aliquam tibi dare, neq; tamen hactenus ulla eius rei occaſio ſeſe mihi obtulit, qua id cõmodè potuiſſem: non indignum aut alienum duxi, ſi hanc meam operam, quam in hiſce Luciani reliquijs abſoluendis impendi, tuo nomini inſcriberem, tibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes ſolent, munuſculis quibuſdam, aut alijs interdum rebus idoneis memoriã ſuam, apud eos quorum affectu ac deſiderio tenentur, ſubinde renouare, ita neque nobis inhoneſtum erit, arbitror, ſenſus ac uolũtates noſtras, hiſce, in quibus uerſamur, rebus ac ſtudijs declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit: nam ſi naturam atque ingenium tuum ſatis noui, aut huius, aut nullius autoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerũ omnium elegantia atq; feſtiuitas eſt. Proin de accipe à me, quicquid hoc operis tandem eſt, quod à me profectum, ad aliorum labores acceſſit, quod te principio quidem cõſuetudinis ac uoluntatis erga te meæ admoneat: deinde autem & à laboribus curisq; iſtis grauioribus, in quibus ferè uerſaris, digreſſum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies, quod te quomodocũque affectum animo, reficere atque exhilarare poſsit: & ſiue feria, ſiue iocoſa, ſiue domi, ſiue in agris: ſiue denique inter ruſticandum, ſiue inter peregrinandum, lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptiſsimus erit: ſemperq; aliquid, quod uel legiſſe, uel addidiciſſe te iuuet, quaſi recens ac nouum ſubminiſtrabit.

IN

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem, b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum 325 a
Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium. 77 a
Adulatores & sectantes cœnas 6 a
Aegyptiorum scribæ 269 b
Aegyptiorum superstitio. 57 b
Aganthonius. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Dinias 188 b 270 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides 188 a
Amicitiæ Græcorum. 188 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Anteas. 270 a
Antigonus. 270 a
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas 100 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ piscículi. 66 b
Apollo quo pacto uaticinetur 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Mithologi 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus 240 a
Aristippi encomion 336 a
Aristobolus 271 a
Artabazus. 270 b
Artaxerxes. 270 b
Asander. 270 b
Aspectus pulchrorum alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici 14 a
Astrologia à quibus primum inuenta. 166 b
Astrologiæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas ac uis. 167 b
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruarit 167 a
Athenarum encomium. 3 b
Athenienſium classes. 305 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes. 167 a
Attica subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audaces atq; improbos fortunã iuuare. 11 a
Aula receptis quæ sustinenda. 71 b
Auri encomion. 243 b
Aurei Darici. 277 a

B.

Bachus exercitum ducit contra Indos. 251 a
Bardylis. 270 a
Belittas & Basthes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 b
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 260 a
Calumniatorum arma. 261 a
Campus Acherusius siue Elysius. 50 b 118 a
Capita sine robore. 44 a
Carchesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux nauigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χαίρειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 190 a
Chelidoneæ. 275 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & & uictus deorum. 56 b
Colytta. 289 b
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 267 b
Concertatio σίγμα cum τῶ. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 310 a
Consilium de non admittenda calumnia. 262 a
Consilium de puniendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a
Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b
Ctesibius. 270 b
Cuncta morti obnoxia. 55 b
Cynici. 98 b
Cypselus. 261 b
Cyrenaici. 59 a
Cyrus. 270 a

D.

Dandamis & Amizocas amici. 191 a
Dædalus. 267 a
De cœlo & rebus sublimibus. 317 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
De deo. 218 a
Defunctorum iudicia, accusatores & pœnæ. 50 a
De infinito. 218 a
Demetrius & Antiphilus amici. 190 b
Democritus. 270 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mors. 323 b

De mundo. 215 a
Deorum conuiuia. 220 b
Deorum genealium confutatio. 331 a b
Dercero. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Dipsas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 11 a b
Diuitias stultis & improbis obuenire. 11 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retineri. 10 b
Diuitijs plus oneris, & uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypotyposis. 6 a
Diuitum molestiæ. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 317 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 86 a
Duplex amor in animis humanis. 310 b

E.

ἐκκὼψ totius uitæ aulicæ. 77 b
Empedoclis æreæ crepidæ. 44 b
Empusa. 256 a
Endamidas Arethæus. 190 a
Endimion. 183 b 167 a
Ensis Perſei falcatus. 34 a
Epheſtris. 288 b
Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b
Epicurei athei. 221 a
Eratosthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 211 b
Euthydicus & Damon. 289 b
Exitus respondere principijs. 7 a
Exitus ac missio ab aula, ignominosa. 77 a
Extremarum uoluntatum stulticia. 7 a
Εὐ πράττειν. 81 a

F.

Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 252 b
Fortuna, fatum & Parcæ an idem. 302 a
Frugalitas & uitæ modestia. 7 a

G.

Gallus in auem conuersus. 212 a
Gelonis os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maximi plerique appetunt, uanam esse. 51 a
Goësus. 270 b
Gorgias. 271 a
Gymnasium. 334 b

H.

Halcionis fabula. 85 b
Hecatæ sacrificium. 85 a
Hegesias. 243 a
Hellanicus. 271 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Thesei habitus. 327 a b
Herculis Gallici imago. 253 a
Hermes Agiræus. 209 a
Hesiodus ex pastore poëta. 242 b
Hieron. 270 a
Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Procl. 336 b
Historiæ proprium, seu officium. 105 b
Historiam scribenti, quæ fugienda. ibid.
Historiographo quæ potissimum spectanda. 109 b
Historiæ proœmia &c. 111 b
Historia impotentis cuiusdam amoris. 173 b
Hominum tota genera. 269 b
Hominum ineptiæ circa cultum & religionem. 57 a
Hormum saltare. 155 b
Humanitatis imago & descriptio. 1 b
Hyperæ. 36 b
Hyporchemata. 256 a
Hippotyphia. 111 a
Hypsicrates. 271 a
Hyspasynes. 270 b

I.

Idomeneus Iouis parasitus. 231 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imaginis pulchræ compositio. 281 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum uana doctrina. 243 b
Inferorum descriptio. 50 a
Inferorum æqualitas. 50 b
In gulosos. 7 b
In molles. 7 b
In philosophos amarum. 166 a
In tergore sedendi consuetudo. 193 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis origo, successus, & res gestæ. 56 b
Iouis inepta cura. 220 a
Isocrates. 271 a
Iusiurandum Scythicum. 192 a
Iusticiæ querela. 212 b

L.

Libertas historiæ. 110 a
Literas resoluerit qua arte Alexander. 149 b
Lunæ diuersorum. 218 b
Lunæ quærela de philosophorum contumelijs. 219 b
Lycurgi leges. 167 b
Lycurgus. 271 a
Lysimachus. 270 a

M.

Macetas, Lochates, & Arsacomas amici. 191 b
Magorum potentia & superstitio 49 b 269 a
Mala cognoscenda ut facilius euitemus. 286 b
Masinissa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congressus. 310 a

Meſori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minous menſis. 118 a
Mithridates. 270 a
Mnaſcites. 270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus rediuiuus. 248 a
Morum deſcriptio mulieris pulchræ. 131 b
Mulieres proſtituuntur. 313 b
Muſca Pythagoræ. 256 a
Muſcarum reuiuiſcentia. 255 b

N.

Nauis magnæ deſcriptio. 275 b
Negocioſa mathematica. 333 b
Neliothes. 243 a
Neſtor. 269 b 270 b
Neſtor parаſitus. 131 a
Neuroſpaſta. 315 a
Niſæi equi. 210 a
Numa. 269 b

O

Operariæ imago & deſcriptio. 1 b
Opum confutatio. 327 a
Oracula etiam ad aſtrologiæ rationem relata fuiſſe. 167 b
Oreſtis & Pyladis hiſtoria. 187 b 268 b
Orion & Cedalion. 269 a
Orphei lyra quæ. 166 b

P.

Pangratium. 134 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Paſiphaë. 267 a
Patroclus Achillis parаſitus. 231 a
Pauonis ſuperbia.
Pauperes immodeſti & intemperantes 307 b
Paupertatis effectus. 43 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Peripatetici. 60 b
Perſeus & Andromeda. 268
Perſeus & Meduſa. 269 a
Phaëton. 113 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conſcenſores. 316 b
Pherecides. 271 a
Philemon. 271 a
Philæterus. 270
Philoſophiæ effectus. 6 a
Philoſophi & ruſtici altercatio. 97 b
Philoſophi moribus, quæ conueniant. 168 b
Philoſophi recentiores & fucati, qui ſolũ quęſtum ex philoſophiæ profeſſione ſectantur. 299 b
Philoſophi ſimulati. 6 b
Philoſophorum deſcriptio. 221 a 223 a b
Philoſophorum contentio & pugna. 312 a 312 a
Philoſophorũ incertę & diuerſę doctrinę. 49 a
Philoſophorum ignauia. 131 b
Philoſophandi uia quæ potiſſima. 85 a 87 b
Phryxus. 267 a
Pictura Actionis ſcitiſſima. 99 a
Pictura Hippocentauri. 100 a
Pictus equus inuerſus. 321 b
Picus. 28 a
Pittacus. 41 a
Plato. 270 b
Plebeiorum res ac ſtudia. 219 a
Podagrici heroes. 285
Pœcilum. 263 a
Polybius. 271 a
Poſſidonius. 270 b Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b
Promethei affixio. 26 b
Prouidentia diuina. 218 a
Pſetta piſcis. 66 b
Ptolomęi ſpectaculũ, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomæus. 270 a
Pythagoræ metamorphoſes. 212 a 214 a
Pythagoræ uanitas notata. 212 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philoſophandum, ut felicitas ſummа illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quæ ſapientis animũ labefactare poſſint. 62 a
Quæ diſcenda ac facienda. 244 b
Quid in encomijs ſequendum. 320 a
Quid ex authoribus diſcendum. 258 a
Quomodo & quatenus philoſophandũ. 311 a
Quo pacto philoſophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a
Rhea. 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices ueræ præcepta. Ibidem.
Ritus peragendi feſta. 304 b

S.

Salæthi factum. 78 b
Saltatori quæ res neceſſariæ. 257 b
Sardanapalus. 248 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 267 b
Saturnaliorum origo & cauſa. 303 b
Satyrorum formæ. 324 b
Sceptici. 60 b
Scientiarum commoda ac præmia. 2 a
Scorpius ſacer. 317 a
Scyphus Neſtoreus. 84 b
Semiramidis ſtatua. 318 a
Seres. 269 b
Seruius Tullius. 270 a
Sidonij mercatoris conſilium. 242 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra Iouis & Iunonis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophiſtæ in ſapientiæ profeſſione quæſtum captantes. 14 b
Sophiſtæ quales, & unde. 299 b

So-

Sophocles 271 a
Sordidorum descriptio 11 a
Stat sua cuiq; dies 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 125 a
Stoica uia elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor. 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberaliū disciplinarū. 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, hæredipetæ & fumi uenditores. 24 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 267 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 267 a. 269 b
Toxaris & Sisinnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 237 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui ueram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 136 a
Virtutis icon, & eius uiæ. 87 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 182 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi insciti. 217 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b

Y.

ὑγιαίνειν. 81 a

Z.

Zeno. 270 b
Zenothemis & Menecrates amici. 190 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatione. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16 b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 21 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Latonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis. 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Doridis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 30 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptuni

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni 32 b
Xanthi & Matis 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIAL.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 b
Stmyli & Polystrati 37 b
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenis & Cratetis 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 49 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 56 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuiuiscentes 61 b
Cataplus, siue Tyrannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quod inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribenda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Lucianicę respõdens. 125 a
Abdicatus 139 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hypernephelus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, siue quòd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 245 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Allocutio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorũ longa supellectile tumentẽ, Sermo. 256 a
De non temerè credẽdo calumnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 271 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL. MERETRICII.

Glycera & Thais 286 b
Myrtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Meliſſa & Bacchis 287 b
Cloharium & Leæna 288 b
Crobyle & Corinna 289 a
Mater & Muſarium 289 b
Ampelis & Chryſis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philoſtratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Droſe 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioëſſa, Pythias & Lyſias 291 a
Leōtichus, Chenidas & Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b

SATVRNALIA.

Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronoſolon, id eſt, Saturnalium legum lator. 304 a

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi chariſſimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Sympoſium uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 213 b
Demoſthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pſeudologiſta 338 b
Philopatris, ſeu qui docetur, 331 a
Charidemus, ſiue de pulchritudine. 334 b
Nero, ſiue de foſſione Iſthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

τέλος.

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samoſatenſis, cognomento blaſphemus, ſiue maledicus, aut atheos potius appellatus, eo quòd in Dialogis ſuis ridicula etiam illa eſſe proponit, quæ de rebus diuinis & ſacris prodita ſunt. Dicitur autem uixiſſe temporibus Traiani Cæſaris, & deinceps. Cæterum fuit ab initio cauſidicus, Antiochiæ, quæ in Syria eſt, ſed cum ea res illi non ſatis ex ſententia ſuccederet, ad ſcribendum ſeſe conuertit, ſcripſitq; adeo infinita. Obiiſſe autē ipſum fama eſt, à canibus laceratum, quoniam & contra ueritatem ueluti rabiem exercuiſſet. Nam in uita Peregrini Chriſtianiſmum quoque inſectatur, & ipſum Chriſtum contumelioſē inceſſit, ſceleſtus ille. Quare & rabiei iſtius pœnas ſufficientes in præſenti uita dedit, & in futurum, hæres æterni ignis, unà cum ſatana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, neſcio quo autore, cum ab initio Chriſtianus fuiſſet, poſtea eiuſdem religionis deſertorem factum eſſe, dictitantem ſe nihil ex ea conſecutum, quàm quòd nomen ipſius corruptum eſſet, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samoſata, ut hoc quoque addamus, urbs non longè ab Euphrate ſita, Comagenes metropolis, ut Plinius & Stephanus.

LVCIA.

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI, IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OCcasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egressso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utranq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret: sermonem hunc ait à se institutum esse.

ESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater unà cũ amicis cõsilium capiebat, quam nam artem potissimum discendam mihi proponeret. Plerisque igitur uidebatur humanitas seu literarum studium, & labore multo, & tempore longo, & sumptu nõ exiguo, denique & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tum uero celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicam didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturum esse me, referendo domum sempet aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat, Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq; statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est, aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis, præditus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera cõfictis. Quando enim â præceptoribus domum dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoq; in parte laudis ducebantur. Atque adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum fiebat. Celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & ſcuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam manſuetè, aut ut docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas proœmium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur in de, domum redeo, continuoq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam ſcuticam, demonſtrabam uibices, nimiamq; illius crudelitatem accuſabam. Hoc quoque addens, quòd inuidia quadam iſta feciſſet auunculus, uidelicet metuens, ne ſe in arte ſuperarem. Iraſcente itaq; matre, & multa fratri conuicia faciẽte, poſteaquam nox ſuperuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; ſunt: quæ uero deinceps audietis, nequaquam contemnenda ſunt, ò uiri, ſed quæ admodum auſcultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venẽre mihi diuino ſomnia nutu Almam per noctẽ, ita clara & manifeſta, ut nihil ab ipſa ueritate diſtarent. Adhuc igitur etiam poſt tantum temporis interuallum, & habitus eorũ, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipſa uox auribus quaſi inſonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuerſum, utraque ad ſe uidelicet, uiolentè admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me diſcerperent, dũ inter ſe ambitioſe adeò contendunt. Nam modo hæc ſuperabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad ſe retrahebat. Clamabant autem ambæ, accuſabantq; mutuo ſeſe: Hæc, quòd me ſuum uidelicet, illa poſſidere uellet: illa uero, quòd hæc fruſtrà aliena ſibi uſurparet. Erat autem altera quidem operaria & uirili aſpectu, ſqualida coma, manus callo paſſim obductas habens, ſuccincta ueſte, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipſe auunculus eſſe ſolebat, tunc cum lapides poliebat. Altera uero facie admodum honeſta, habitum decentem præ ſe ferens, & ueſtes ornatas ac mundas induta. Poſtremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuerſandum mihi putem, ſententiam ipſe feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa ſic cœpit: Ego, chare puer, ſtatuaria ſum, ea quam tu heri diſcere cœpiſti, familiaris adeo tibi & cognata à parẽtibus. Nam & auus tuus (addens nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, & per nos inter præcipuos celebrati ſunt. Quòd ſi igitur uoles, *deliriis* ac nugis, circa quas iſta uerſatur (indicans alteram) abſtinere, ac mecum degere, principio generoſe educaberis, humeroſq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domeſticis tuis. neq; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Neq; uero auerſeris corporis hãc fragilitatem, aut ueſtium ſorditiem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem ſpectãdum exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus eſt, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipſis illis Dijs, quos ſculpſere. Quòd ſi igitur horum unus tu quoque fores, quomodo nõ celebris & ipſe apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus ſpectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraque barbarè pronuntiando, dixit Statuaria, ualde ſane ſtudioſe, omnia connectens, & me in ſuam ſententiam adducere cupiens. ſed non ultrà memini, plurima enim me moriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas ſum, iam nunc cõ ſueta ac nota tibi, tametſi ad finem aut plenum nõdum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria iſta tibi præſtatura ſit, ſi eam artem didiceris, ipſa modo enumerauit. Nihil enim aliud niſi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam ſpem uitæ poſitam habens, obſcurus ipſe degens, modicum & minimè

minimè generoſum quæſtum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper rediti-
tibus. Denicq; neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam in-
ter ciues beatus habitus: ſed hoc ſolum, opifex uidelicet quiſpiam, & ex multa
atq; promiſcua plebe unus, præſtantiorem te ſemper formidans, & dicendo ua
lentem præ oculis habens ac palpans. Et in ſumma, leporis quandam uitam a-
gens, potentioriſq; lucrum exiſtēs. Quòd ſi etiam Phidias uel Polycletus fias,
præclaraq; & admiratione digna multa opere præſtiteris, artem quidem lauda
bunt omnes: at qui ex aſpicientibus tibi ſimilis eſſe optarit, nemo erit, qui mo-
do mētem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil niſi rudis quiſpiam opifex,
manibus laborans, & ijſdem uictum quęritans, cenſeberis. Contrà autem ſi mi
hi obſequeris, principio tibi oſtendam multa ueterum uirorum præclara ope-
ra, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando,
& omnium (ut ſic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuū in
te eſt) exornabo tibi multis ac præclaris ornamētis: Modeſtia ſcilicet, Iuſticia,
Pietate, Manſuetudine, æquitate, Prudentia, Fortitudine, amore honeſti, &
pulcherrimarum quarumcunq; rerum deſiderio. Hæc enim animi ornamenta
ſunt uerè ſyncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterum quicquam,
neq; eorum quæ in præſens geri debent. Sed ea, quæ agi conueniet, quæq; de-
cent, me duce longè antè proſpicies. Et in ſumma, omnia quæcunq; ſeu diuina
ſeu humana ſunt, paruo tempore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es,
iſtius neſcio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, neſcio quid conſultas, haud
ita multò poſt, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & ho-
noribus afficieris, & laudibus efferēris, & pulcherrimarū quarumcunq; rerum
gloria celebraberis. illis etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antiſtant, in te ani
mis atq; oculis conuerſis. Ac ueſtitum quidē talem geres (demonſtrans ſuū, ge
rebat autem admodum ſplendidum) magiſtratibus uero, & primo in conſeſſu
honore ante alios dignus exiſtimaberis. Et ſiquādo aliquò peregre abiens pro
ficiſceris, etiam in aliena terra non ignotus aut obſcurus eris. Talibus ſcilicet
ornamētis ego te inſignem atq; conſpicuū reddam. Vt eorum quoq; qui te aſpi-
cient, quiſq; proximè aſtantem leniter impellens & commonens, digito te de-
monſtret, atq; hic eſt ille, dicat. Iam ſiquid ſtudio dignum accidet, quod uel ad
amicos, uel etiam ad ipſam ciuitatē pertinebit, omnes in te oculos atq; ora con-
uertent. Atq; ſi tū aliquid fortè dixeris, plerique hiantes auſcultabunt, admirātes
& prædicantes tū te ob dicendi uim, & orationis poteſtatē, tum etiam patrē tu
um, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo ſolet, quòd ex hominibus quidā
immortales redduntur, id quoq; tibi dabo. Nam poſtquam ipſe ex hac uita de-
ceſſeris, nunquam deſines conuerſari doctis, & conſuetudinem habere cum op
timis. Demoſthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eun
dem reddiderim. Vides & Aeſchinem, qui Tympaniſtriæ cuiuſdā filius erat,
& tamē propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates aūt, qui &
ipſe inter ſtatuariā hāc artem enutritus fuit, ſimulatq; primū intelligere cœpit
meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirū audis, ut nunc ab omnibus de-
cantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hoſce uiros, res adeo ſplēdidas, ora
tiones tā graues ac illuſtres, ueſtiū ornamenta, honorem, famam, laudem, pri-
mos aſſeſſus, potentiā, imperia: denicq; & illam, quam ex dicendo conſequeris
gloriam, & qua te omnes ob prudentiā prædicabunt, felicitatē, tuniculam ali-
quam indues ſordidā, habitumq; aſſumes ſeruilem, uectes præterea & celtes &
id genus cætera ſculpendi cedendiq; inſtrumēta in manibus habebis, deorſum
inclinatus in opus, humi repēs, demiſſus, denicq; modis omnibus abiectus & cō
temptus, nunq; autem neq; expergiſcens, neq; uirile aut libero homine dignum
quicq; cogitans: ſed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus ſuis con
ſona, & benè formata tibi reddatur. De te ipſo autē ut & concinnus & ornatus

ἐντιμότερόν σε τῶν πρόσθεν λόγων, οὐ πρὸς θεῶν.

incedas, minimè curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens? Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiã tuli, & relicta deformi & operatrice illa, transiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue postquã mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quòd plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dẽtibus infremebat, postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hæc quoq; dirigu it, & in saxum mutata est. Quòd si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne miremini, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solẽt. Altera autem ad me respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iustitiam rependam, quoniam causam hanc benè & rectè iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (commonstrato quodam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uehebatur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me nõ secutus esses. Cæterum postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit, Ego uero ubi iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriẽte incipiens, usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, spargens quiddam in terram, quanquã non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum spargebam, nisi hoc solum, quòd sursum aspicientes homines laudabant me, & ad quoscunq; uolando perueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me prosequebantur, & quasi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipsum collaudantibus illis demõstrasset, reduxit rursum, non amplius eadem ueste illa indutum, quam habueram ab initio auolãs, sed uidebar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur & patrem astantem atq; expectantem me. Commonstrauit ei uestem illam & me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me illecum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini u idere me, cum primum è puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uide or, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ò Hercules, inquit quispiam, quàm longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidã hoc eludens: Hiemale, dixit, somnium est, quando noctes sunt longissimæ. Aut fortasis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiscum, mẽtionemq; facere puerilis istius noctis, somniorũq; ueterum, & ætate iam obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpretes esse nos credidit? Nequaquam, ò bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, & deinceps: nostis enim ut coniectationem quandam proponẽs, uisionem suam, aut quòd ita nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerum desperatione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quòd utilitatem quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis exposui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterẽtur, & humanitatem amplecterentur, & maximè siquis eorum præ inopia & pauperta te peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, & quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens exemplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab initio existẽs ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè deiectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tũc fui. Deinde qualis & huc ad uos ascenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen statuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

Videtur somniũ hoc intelligere, quod est lib. 3. Anabaseos, quo uidit Xenophõ per quietẽ domum suã paternã fulmine totam colluce re &c.

CONTRA

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologus quidam est contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, qui quantum hanc collationem in se admittat, & quatenus non, cum acerba quadam regestione, respondet. Vt autem in superiore narratione somnij, generis, educationis, ac studiorum suorum rationes exposuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus suum, quale, & ad quod exemplum comparatum esset, indicare uoluisse. Nempe, quod ad materiem & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipsam orationis figuram spectat, Dialogos, quales scilicet Platonis sunt, fese imitari.

PROMETHEVM igitur me esse ais? Siquidem ea ratione, ô optime, quasi & mea opera lutea sint. agnosco collationẽ, ac fateor me similem illi esse, neq; recuso, lutifigulus etiam ipse dici: tametsi lutum mihi uilius sit, quale scilicet ex triuijs colligitur, scœnũ propemodum ac fœtulentum quoddam. Quòd si uero adeo extollens orationẽ meam, perinde ut artificiosam & fabrefactã, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas & laudas. Vide nequis Ironiã dixerit, & quasi quandã Atticam subsannationẽ subesse huic laudi. Aut undè enim adeo fabrefactum est, quod ego facio? Quæ uero ista nimia & Promethea sapientia in scriptis meis? Nam mihi certè illud satis fuerit, si nõ omnino terrena atq; fictilia tibi uideãtur, aut digna adeo Caucaso. At uero quãto iustius uos comparari Prometheo poteratis, quicũq; in iudicijs & caussis agendis celebres estis, cum ueritate certamen instituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera sunt. Et per Iouem etiã calor illoꝝ ignitus est. Quod ipsum quoq; ex Promethei rebus sumptum uideri possit, nisi si sic decidatis hic, quod minimè ex luto fingatis uos, sed quod aurea uobis pleriscq; figmẽta sua sint. Nos autem qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales nostras auscultationes iactamus, nihil aliud quã simulachra quædam reꝝ spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum quidẽ, quemadmodũ paulo ante dixi, ipsa hæc figulina uersatur, perinde ut & aliorꝝ figulorꝝ, præterea aũt neq; motus similis ineſt, neq; animæ seu uitæ aliqua significatio, sed delectatio quædã inanis, & quasi quidã lusus, totũ illud negociũ est. Vt interim etiam cogitare incipiã, num ita me Prometheũ dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, nosti siquidẽ: Cleon, inquit, Prometheus ille, post negocia est. Cæterũ etiam ipsi Athenienses figulos ollarꝝ, & furnorũ constructores, & quicũq; circa lutũ uersantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illã, quæ fit in igne, uasorꝝ assaturam. Quod si etiã hoc sibi uult Prometheus iste tuus, admodũ directè ac certò iaculatus es, & omnino secundũ atticam illã mordendi acerbitatẽ, dixisti. Quoniam & nostra opera fragilia sunt, perinde ut illoꝝ ollulæ, & modicũ quispiam lapillũ iniiciens facile contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, cõsolando nos: nequaq; ista assimilasse Prometheo, sed nouitatẽ hanc, & ea quæ nullo alio exemplo facta, aut ad mutationẽ cõparata sunt, laudare uoluisse te. Quemadmodũ & ille, nõdum existentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quæ & mouerent facile, & aspectu gratiosa forẽt. Et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabat tamẽ etiã Minerua illi, quæ & lutũ inspirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidẽ ille aliquis dicere posset, atq; ita in meliorẽ partem dictũ istud exponere. Et fortassis hæc sententia etiã dicti fuit: Sed mihi nõ ita satis est, si uidear noua fingere. Quoniam neq; uetustius aliquid dicere quisquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac fōrmam hoc deductum & quaſi progenitum eſt. Sed tamē niſi & gratiā quandā atq; uenuſtatem præ ſe ferat, puderet me ſanē, ſat ſcias, illius, & conculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hæc, quo minus conteratur, ſi deforme exiſtat. Et ſi quidem non ita ſentiam, dignus mihi uideor, qui à ſedecim uulturibus attondear, ut qui non intelligā, q; multò deformiora ea ſunt, quæ hoc ipſum quod ſunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomęus igitur Lagi filius, cū aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxiſſet, Camelum uidelicet Bactrianā totam nigram, & hominem bicolorē, cuius altera pars planè nigra, altera aūt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter diſtincta atq; diuiſa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa ſpectacula, tū inter poſtrema hæc quoq;, camelum uidelicet, & ſemialbum hominem, putauitq; ſe magnā admirationem iſto ſpectaculo concitaturum eſſe. At illi ad cameli quidem conſpectum perterriti ſunt, & parum abfuit quin exilientes profugiſſent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura inſtrata erat, frenum autem etiam gemmis cōpactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambyſis, aut etiā ipſius Cyri theſauris deprom ptum. Ad hominis autem intutum, plericq; rídebant, alij autem etiam ut monſtrum aliquod ipſum auerſabantur. Quare Ptolomæus intelligens ſe illis non adeo laudem conciliaſſe ſibi, neq; nouitatē apud Aegyptios in admiratione eſſe, ſed præ ipſa quod concinnum atq; compoſitū, iuſtaq; forma præditum foret probari, tranſtulit illos inde, hominemq; nō amplius eodē honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua eſt. Hominem autem illum duplicem, Theſpidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè ceciniſſet, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, ſint, homines autē adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniā neq; illud, ex duobus optimis compoſitum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per ſe ipſum ſatis ualet, ad formam & elegantiā. niſi & compoſitio inter ſe conſentiens, iuſtaq; proportione temperata, fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compoſitionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatiſſimum eſt, Hippocentauri. Non enim facile dixeris, amabile aliquod animal eſſe hoc, ſed potius contumelioſiſſimum, ſi modo conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiā & cædes illorum. Quid ergo? an nō rurſum quoq; benè formatum ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compoſitum fieri poteſt? Vt ex uino & melle commiſtū & temperatum, ſuauiſſimum equidem aio eſſe. Quanq; de meis compoſitionibus hoc contendere nō auſim, quòd ipſæ quoq; tales ſint: ſed metuo, ne utriuſq; pulchritudinem, ipſa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cōſueta inter ſe atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi & ſecū ipſe, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibuſdā, diſputationes ſuas habebat. Comœdia aūt tradens ſe totā Dionyſio, in theatro conuerſabatur, ſimulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat ſalibus & dicacitate, & cū numeroſitate quadam ad certamen & palmā ueniebat. Interdum etiā anapęſticis uerſibus prorſum in ſublime euecta, Dialogi ſectatores ac ſocios, ut plurimum, irridebat ac ſubſannabat, curaq; exercitores, ac uanos ſublimium rerum diſceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, ſugillando illos, & Dionyſiacam iſtā libertatem in ipſos effundendo. nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus congredientes illos exhibens, nunc pulicum ſaltus metientes fingens, ut qui ſcilicet de aëreis & ſublimibus iſtis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrā maximē graues ac uenerabiles diſputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philoſophorū, ita ut Muſicorum illud: *Αἰὲ διὰ πασῶν*, hoc eſt, bis per omnes chordas ſiue diſtātias tonorū, nempe à ſummo atq; acutiſſimo ad imum atq; grauiſſimū uſq; inter eos diſconueniret. Et tamē auſi fuimus nos, hæc ita ſeſe habentia, inter ſeſe coniungere &

Qualia de Socrate, & eius diſcipulis ſingit Ariſtophanes in nubib.

qua

quaſſ conciliare, eaq; mutuo coaptare, quæ neq; omnino obſequuntur, neq; facile communionem & ſocietatem aliquam ſuſtinent. Vereor itaq;, ne denuo ſimile aliquid Prometheo iſti tuo feciſſe uidear, ut qui fœmininum cum maſculino commiſcuerim, & ob idipſum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepiſſe fortaſſe auditores, atq; oſſa appoſuiſſe ipſis, pinguedine obducta ac tecta, riſum ſcilicet comicum, ſub philoſophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Abſit hoc unum modo, ut ne in noſtris ineſſe, dici poſſit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, niſi uero quiſpiam nos latet, qui eiuſmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipſe compoſuerit. Veruntamen quid facerem? Perſiſtendũ enim eſt in ijs, quæ ſemel cœperis, quandoquidem mutare conſilium, Epimethei opus, non Promethei eſt.

πιτυοκάμπτας, quo nomine Scinis appellatus fuit quem occidit Theſeus, incuruantem pinus, & ex ijs alligatos homines, et in ſublime emiſſos dilaniantem, &c.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philoſophorum deſcribit, conferendo inter ſe uerè Philoſophos & ſimulatos, Et quod ijs qui ſerio philoſophari cupiunt, urbis Romæ conſuetudo & luxus nequaquam conueniant, oſtendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philoſophum, & uarias iſtas adulatorum, cœnas & lucrum ſectantium, inter ſe componit. Quinquam haud ſciat, an etiam uerè Philoſophiæ ſectatores hic laudando, pro more ſuo ironia utatur. Valde autem quadrat hic Dialogus in noſtræ quoq; ætatis homines eos, qui ornatu & habitu ueterum iſtorum, quaſi ſucceſſores quidam ſunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM.

LVcianus Nigríno Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quaſi ridiculum ſit, ſi quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, ſi quidem poteſtatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigríno ſcribens, líbrum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridículo forem. Nunc autem quando ſolum ſententiã meam declarare tibí uolo, quomodo uidelícet nũc animatus ſum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atque affectus fui, effugero ſanè meritò etiam Thucídidis illud, quo dícitur: Imperítia audaces, res autem cogitata atq; conſiderata, timidos efficere. Manifeſtum enim eſt quòd non imperitia ſolum, uerum etiam amor ac ſtudium orationis, huiuſmodi audaciæ cauſſa eſt. Vale.

Occaſio dialogi ab inceſſu & moribus philoſophi.

T uero grauis nobis admodũ & ſublimis redíjſti? Non igitur neq; aſpicere nos amplius dignaris, neq; cõuerſationem aliquam nobíſcum habere, neq; etiam ſimilíbus, atq; ijſdem uerbis nobíſcũ uti, ſed repente immutatus es, & omnino eiuſmodi quiſpiã uideris, qui cæteros omnes præ ſe contemnat. Lubẽs igitur audierim ex te, unde ad hoc inſolentię peueneris, & quæ eius rei cauſſa ſit. PHIL. Quid enim aliud, ò amice, q̃ felicitas? LV. Quid ais? PHI. Nam præter conſiliũ atq; propoſitũ meũ, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in ſcena uſurpari ſolet, ter beatus. LV. Papæ, adeo breui? PHI. Atq; admodum. LV. Quid aũt ultrà hic eſt, propter quod etiã ſuperbis, ut non ſummatim modo lætemur, ſed & accuratè ſcire poſſimus, audito toto negocio? PHI. An non admiratione dignũ tibi uidetur, per Iouem, pro ſeruo líberum, pro paupere diuitẽ, idq; adeo uerẽ, pro ſtulto aũt & inſano redire modeſtũ. LV. Maximè igit. Sed nondũ tamen planè intelligo, quid nã illud ſit, quod dicis. PHI. Profectus in urbẽ rectà fui, ut ibi oculoꝝ aliquẽ medicũ circumſpicerẽ. Nã malũ illud, quo ex

Narratio continens occaſionem encomij.

oculis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſin gula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uiſum mihi eſſet, Nigrinum quoq; illũ, Platonicum philoſophũ, ut quem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, et pulſata ianua, cũ puer intrò dẽ me renunciaſſet, accerſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo, ipſum quidẽ, manibus librum tenentẽ, circum aũt un diq; multas ueterũ atq; doctor̃ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in me dio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædã figuræ deſcriptæ e rant. Ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodũ igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnibus illi expoſitis, & ego quoq; per uices ex eo ſci re poſtulabã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, poſteaq; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uerbor̃ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, ſiquæ unq; fuerunt, & Aẽdonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo diuina quædam loquebatur. Eò enim uer bis euaſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habent̃, irrideret, utpote diuitias, gloriã, re gna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cętera quæ admodum ſpecta bilia pleriſq;, antea uero etiã mihi uidebantur. Quæ quidẽ animo ipſe intento atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acci derat, comparare poſſem, nõ haberẽ. ſed omnino uarius reddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, q; confutari atq; refelli uidebam, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum & gloriã, ac tantũ non lachrymabar damnatis atq; reiectis illis. Nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebant̃ uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aère prioris ui tæ, ad ſerenitatẽ & magnam aliquã lucem reſpiciẽs. Quare ſanè & oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eor̃ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acu tus & perſpicax paulatim magis magisq; fiebã. Nam ad id tempus minimè ani maduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tãdem adductus ſum, cuius nomine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omnino paruũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur em̃ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa phi loſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bi biſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, continuo admodũ in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quan q; hoc quidẽ non eſt ebriũ, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero opta rim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationẽ. Neq; em̃ contemnere ipſum, opi nor, fas eſt, præſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ò bone. nã iuxta Homericũ illud, feſtinantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi præuortiſſes, iã ultrò rogaſſem, ut me narrantem audires. Teſtẽ enim te relinquere apud pleroſq; uolo, q; non præter rẽ inſanio. Pęrcipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc iam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel ter per diẽ reuoluo mecũ ipſe dicta illa. Et quemadmo dum amatores puer̃, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habi tos, memoria repetunt, in ijſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam rero etiam colloqui ſecum illos putant, atq; ijs, quæ tum ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memo riæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ pro pedi bus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophia

non

Exordium, à cõmendatiõe ipſius Nigri ni, et à ſuauitate ac ui orationis illius.

Hoc eſt, philomelas.

Docilitas.

Amplificatio à ſimili.

II. Exordiũ à cõmendatiõe orationis & eius effectu, quantũ ad materiã ſiue ſubiectũ attinet.

Amplificatio à ſimili.

non præſente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipſe crebro repe-
tens, non parum capio ſolatiũ. Et in ſumma perinde ac ſi in pelago, & per no-
ctem alicubi ferar, ad hanc quaſi quãdam facẽ aſpicio, omnibus illis rebus quæ
à me geruntur, uirum illum coram adeſſe exiſtimans, ſemper aũt uelut audiens
ipſum eadẽ illa ſua ad me dicentem. Interdum uero & maximè quando animũ
erigo, & in illũ quaſi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipſius
ſonus in auríbus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quen-
dam in auditoribus reliquit. LVC. Deſine, ò admirande parumper præludere
ac dic ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expe-
ctatione iſta excrucias, dũ uerbis ita ſuſpendis & circũducis. PHI. Rectè dicis,
atq; ita facto opus eſt. ſed illud quæſo, uidiſti ne aliquãdo ſiue Tragicos, ſiue eti
am, per Iouẽ, Comicos hiſtriones malos, iſtos dico, qui ſibilo excipiũt, quiq; po
emata agendo corrũpunt, ac poſtremo theatris eiiciuntur, tametſi ipſæ fabulæ
ſæpenumero benè ſe habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui ta-
les, ſed quorſum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipſe illos imitari uidear, alia
quidẽ inordinatè connectens. interdum aũt etiam ipſam ſententiã præ imbecil
litate ingenij corrũpens, atq; ita progreſſus, paulatim etiã ipſam damnem fabu
lam. Ac quantũ quidem ad me ipſum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæte
rum argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ eſſe uidetur, ſi mecum
unà reijciat, measq; partes dehoneſtet. Proinde hoc per totã memineris mihi
orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipſe talium peccatorũ uobis innocens ſit, ac procul
à ſcena ſeiunctus alicubi ſedeat, neq; quicq; ea curet, quæ in theatro aguntur. Ego
uero mei ipſius periculũ tibi faciam, qualis ſcilicet hiſtrio ſim, quantũq; memo
ria ualeã, quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico diſtans. Quare ſi quid
etiam minus aut parcius iuſto uidebor dicere: Vulgare illud tibi, & quod ubiq;
in promptu eſt, occurrat, q; ſcilicet melius hoc fierat, & quòd ipſe poëta aliter
fortaſſis idem dixerat. Me uero ſi exibilaueris etiã, non admodum quicq; mole
ſtè feram. LVC. Vt benè ſanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rheto-
rum leges exordium hoc tibi peractũ eſt. Videris igitur etiã illa additurus fuiſ
ſe, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuerſati eſtis, & quòd neq; ipſe uenis ad
dicendum paratus, & quòd ſatius fuerit ipſum illum dicentem audire. Te enim
pauca quædam, & quantũ poſſibile tum erat, memoria collecta & quaſi cõpor
tata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius ti
bi eſt apud me. Exiſtimes autẽ huius rei gratia, quod ad prooemiũ atque præfa
tionem attinet, omnia te uerbis complexũ, atq; conſecutum eſſe. Quoniam ego
iam & uociferari & applaudere paratus ſum. Quod ſi uero longius etiã diffe-
res, malignitatis eius inter ipſum certamen meminero, ac tũ acutiſſimè ſibila-
bo. PHI. Equidẽ & hæc quæ tu modo commemoraſti, dicta mihi uelim, & illa
quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iuſta quadã & continua oratione de omni-
bus dicturus ſum. Omnino eñ hoc nobis impoſſibile eſt, neq; rurſum illius per
ſonæ attribuendo ſermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo hiſtrionibus illis ſimi-
lis fiam, qui ſæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipſius Her
culis perſona aſſumpta, ac ueſtibus auro contextis induti, & graue quiddam tu
entes, mox ore in immenſum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quid
dam loquũtur, ipſa etiam Hecuba aut Polyxena multò demiſſius. Ne igitur &
ipſe eodem modo cõuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo, perſonam
induiſſe, ipſumq; ornatum dehoneſtare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria perſo
na colloqui, ne cadẽs alicubi, ipſum illum Heroẽm, quem ago, mecum unà con
uellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquã ceſſabit hodie contra me crebra illa
ſcena atq; tragœdia uti. PHI. At uero ceſſo quidẽ, Ad illa aũt, de quibus cœperã
me nunc conuertã. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit
Græciæ, & eorũ hominum, qui Athenis cõmorantur, q; cum philoſophia ſci-
licet

Alia à ſimili.

De Pericle hic uerſus ex Euopli citatur: ἃ μόνος τῶν ἐντὸς σοφὸς ἐγένετο καὶ πανοῦργος ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις.

III. Exordiũ ab extenuatione ſuæ, referẽtis uidelicet perſonæ.

Propoſitio.

Encomiũ Athenarũ, & eorũ qui ibi philoſophantur.

licet, & paupertate unã educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quenquam oblectarentur, aſpicientes, qui uoluptatem importãdo ad illos, antiquã illorum honeſtatẽ uiolaret. Sed ſi quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paulatim & transformarent ipſum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad puritatẽ ſobrietatemq; uitæ transferrent. Memorabat itaq; quendã ex purpuratis iſtis, & multo auro fulgẽtibus, qui cũ ueniſſet Athenas, admodum inſignis & conſpicuus, magna comitantiũ turba ſtipatus, auro, uariaq; ueſte exornatus, ipſe quidẽ Atheniẽſibus omnibus exiſtimabatur ualde beatus eſſe, & perinde ac deus quiſpiam ſuſpiciendus: iſtis aũt miſer atq; infelix quiſpiã uidebatur homuncio ille, ſtatimq; erudire illũ aggrediebantur, nõ acerbè, neq; etiã apertẽ interdicentes, ne in libera ciuitate, quocunq; ipſe pacto uiuere uellet, ſed poſtq; & in gymnaſijs, & in balneis quoq; moleſtus erat, obterens ſeruis ſuis, & in anguſtum cogẽs, obuios, ex occulto quidã ſubmiſſa uoce, quaſi lateret, neq; tamen illum perſtringere uellet, ſubiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandũ periret. Atqui pax certè longa balneũ iam tenet, proinde nihil opus erat iſto exercitu. Ille aũt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rurſum aũt ubi ueſtem illam uariam atq; purpureã exuebat ſeſe, urbanè admodum floriditatẽ atq; nitorem iſtum colorẽq; irridentes, iam uer adeſt, dicebant, &, unde nobis pauo hic, &, fortaſſis matris ipſius hæc eſt, & id genus ſimilia. Atq; eodẽ pacto etiã cætera illius cum riſu carpebant, nunc annulorũq; multitudinẽ, nunc comæ ſuperuacaneã curam, nunc uictus intemperantiã atq; luxuriã notantes. Quare paulatim ad ſobrietatem atq; modeſtiã reuocatus eſt, & longè melior, publicè ita emendatus ac doctus inde abijt.

Continentiæ ac paupertatis cõfirmatio eiuſdẽ ratiõis

Quòd aũt non puderet eos etiam paupertatẽ confiteri, referebat mihi uocem quandam, quã aiebat publicè ab omnibus emiſſam, audiſſe ſe in ludis Panathenaicis. Deprehenſum em̃ quendã ex ciuibus fuiſſe, & ad præſidem ludorũq; abductum, eo q; in ueſte tincta ad ſpectaculum uenerat. Cæteros aũt, qui hominem uidebant, miſertos illius, ac ueniã precatos eſſe. Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cõmiſiſſet, quia tali cũ ueſte ludos ſpectaret, omnes una uoce, quaſi antea ſuper hoc deliberaſſent, exclamare cœpiſſe, ut uenia daretur talibus induto. Neq; enim aliam ueſtẽ habere illũ. Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatẽ quoq; eam, quæ illic eſſet, ac uictus frugalitatem, necnon & ociũ, & quòd homines minimè curioſi atq; auidi rerũ eſſent, cuius gene. is uirtutes infinitę apud illos ſunt. Ac pro certo indicabat mihi, cõuerſationem eorũq; hominũ philoſophiæ ipſi conſonã eſſe, moresq; puros ac ſobrios cõſeruare poſſe, ſtudioſo uidelicet homini, & qui diuitias cõtemnere didiciſſet. Et qui ſecũdum ea, quæ natura honeſta ſunt, uiuere ſecũ ipſe ſtatuiſſet, ei illorũq; hominũ uitam q; maximè aptam atq; accommodã eſſe. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potentia felicitatẽ metiret, qui & libertatem nunq; guſtaſſet, & cũ ſeruitute enutritus eſſet, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inſeruire atq; obſequi ſtatuiſſet, amans epularũq; ac menſæ opiparè inſtructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præſtigiarum, deceptionis atq; mendacij. Aut rurſum qui delectaret audiendo cytharæq; ſonitus, alioruq; inſtrumentorũq; laſciuos crepitus, gauderetq; cantilenis perditis & eneruatis, talibus uidelicet hominibus cõuenire, loci huius conſuetudinem. Ibi enim rerum chariſſimarum ipſis, omnes plateas, omniaq; fora referta eſſe. Ac licere ipſis omnibus quaſi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & naſum, partim etiam per gulam, & per uenerea. Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit, uiæ complanantur. Siquidem in unũ conueniunt & adulteriũ & auaricia, & periurium, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aũt atq; auertitur, animo ſubmerſo atq; obruto undiq;, omnis uerecũdia, & uirtus, & iuſticia, quibus locus ille deſertus & uacuus redditus, ſiti aũt ſemper impletus, ſuppullulat multis ac feris cupiditatibus. Ac talẽ quidem deſcribebat mihi urbẽ, taliumq;

Collatio, & reprehenſio Romanæ urbis, & eius in tẽperantiæ, ut quæ philoſophiæ minimè cõueniat.

magi-

magiſtram bonorum. Ego itaq́, inquit, quando primum ex Græcia reuerſus fueram, atque iſta iam propius aſpiciebam, reuocans me ipſum, & quaſi uerbis compellans, rationem poſcebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipſe dictitans: Cur autem infelix, deſerto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atq́ etiam libertate,) Veniſti, ut uideas. Loci huius tumultus, ſycophantas uidelicet, ſalutationes ſuperbas, cœnas, adulatores, homicidia, teſtamẽtorum expectationes & amicitias ſimulatas? Aut quid tandem facere decreuiſti, cum neq́ diſcedere hinc, neq́ cõſuetis & inueteratis hiſce uti poſſis? Hoc igitur pacto mecum ipſe conſultans, & quemadmodum Iuppiter Hectorem illum, ita meipſum ẽ telis, ut dicitur, ſubducens,

Verba Tireſiæ ſunt ad Vlyſſem, ex Odyſſ. M.

Eq́ hominum cæde atq́ tumultibus, eq́ cruore, de cętero domi continere me ſtatui, atq́ hanc muliebrem quandam uitam & timidam plerisq́ uiſam, proponẽs mihi, cum ipſa philoſophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipſum quaſi in quodã amplo ac populoſo theatro collocans, ex ſublimi admodũ inſpicio atq́ contẽplor ea quæ geruntur, quæ partim eiuſmodi ſunt, ut multũ delectationis ac riſum exhibere poſſint: partim etiã, ut uirum uerè cõſtantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam ſi malorum quoq́ encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis paleſtram eſſe, aut ueriora uſq́ animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur conſuetudine. Neq́ enim parũ eſt reſiſtere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ ſpectaculis atq́ auriũ illecebris undiq́ attrahẽtibus ac detinentibus, ſed oportet omnino Vlyſſis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidoloſum foret: neq́ etiã auribus cera obturatis, ſed audientẽ atq́ liberum, & uerè animũ ſupra hæc elatum habentem. Licet autem & Philoſophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq́ ſtultitiã: Bonaq́ iſta fortunæ contemnere, ubi aſpexeris, uelut in quadã ſcena, ac multiplici, perſonarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex ſeruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrã aliũ ex paupere ſatrapam aut regẽ. rurſus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulẽ eſſe. Nam hoc certè uel grauiſſimũ eſt, quòd, licet fortuna ipſa teſteẽ ſeſe in humanis rebus ludere, fateaturq́ nihil illarũ certum ac ſtabile eſſe, nihilominus tamen, quotidie iſta aſpicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerũ ſpe, quarum euentus nunq́ ſequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq́ animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi ſint diuites ipſi, qui & purpuras ſuas ſpectandas exhibent, & digitorũ annulos oſtentant, & omnino multas præ ſe ferunt ineptias. Quod autẽ omnium abſurdiſſimũ eſt, etiam obuios aliena uoce ſalutant, & hoc quaſi magno aliquo, cõtentos eſſe uolunt, ſi ſolum ipſos aſpexerint. Quidã uero faſtuoſiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq́ ut Perſis mos eſt, ſed neceſſe eſt, propius accedentem, & ſeſe incuruantem, animo à longe demiſſo & humiliato, illiusq́ affectu etiã corporis ſimilitudine declarato, pectus aut dextrã deoſculari, quod ſanè beatũ atq́ ſpectabile uidetur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq́ aſſequũtur. Ille uero ſtãt in longũ tempus ſeipſum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Cęterũ his multò ridiculi magis ſunt, ipſi ſectantes atq́ obſeruãtes, qui de media nocte ſurgẽtes circũcurſant totã ciuitatem, & à ſeruis excluſi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire ſuſtinent. Premiũ uero huius tã acerbæ circuitionis, ipſis oneroſa illa atq́ multorũ malorũ cauſſa cœna eſt. In qua quidem illi, quàm multa ingurgitantes: q́ multa autem potantes, q́ multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendentes poſtremo, aut ægreferentes diſcedũt: & uel ipſam criminantur cœnã, uel contumeliã aut ſorditiẽ accuſant. Pleni autẽ & angiportus ſunt uomentibus ipſis, &

Amplificatio cœptæ deſcriptionis per diſtributionẽ I.

Quæ animũ ſapientis labefactare poſſint.

Conſolatio et effectus philoſophiæ.

II.

Quæ ridicula ac ſtulta.

Vanitates diuitum faſtuoſorum. 1.

Adulatorum & ſectantiũ cœnas. 2.

circa

circa uiliſſima quæq; proſtibula depugnantibus. Et complures ipſorum in multum diem decumbentes, circumeundi cauſſam medicis præbẽt. Quidam enim id quod abſurdiſſimum eſt, neq; egrotando quieſcunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipſos magis perditos eſſe, quàm quibus adulantur, exiſtimo, & propemodum authores illis exiſtere ſuperbię ac faſtus iſtius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, ueſtibula mane complent, & accedentes ipſos quaſi dominos appellant, quid quæſo etiam cogitare illos conſentaneum eſt? Quòd ſi uero cõmuni decreto uel paululum modo abſtinerent ab hac uoluntaria ſeruitute, an non putas è diuerſo ipſos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos eſſe, ultro rogantes ne ignobilem atque obſcuram, & quaſi abſq; teſte latentem ipſorum felicitatem relinquerẽt. nẽue paterentur ut inutilem, & ab omni uſu remotam, & mẽſarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim ſic ipſas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices ſeſe exiſtimari. Atq; ita ſane res habet, ut nulla ſit utilitas poſſidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, niſi ſit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua uia diminuere ipſorum exiſtimationem, & extenuare potentiam, obiiciendo, & quaſi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, deſpicientiam iſtam atq; contemptum. nunc uero colendo contrà & obſeruando ad ſtultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifeſtè confitentes, huiuſmodi factitare, tolerabilius meritò exiſtimetur. At uero eos, qui philoſophari quoq; ſe ſimulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere. illud tandem omnium grauiſſimum eſt. Quomodo enim me putas animo affectum eſſe, quoties uideo iſtorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti ſunt, adulatorum turbis immiſceri, & illorum aliquem, qui honores gerunt, ſatellitum modo deducere atq; ſectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare ſolent, colloquia ſerere, inſigniorem autem, magisq; conſpicuum cæteris, ob ornatum & habitum eſſe. Quod uel maximè indignari ſoleo, quòd nõ itidem perſonam ac habitum mutãt, cum utiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæſo adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore moleſtia? an non inebriantur magis quàm alij manifeſtè: à conuiuio autem ſurgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre ſecum uolunt: ſi qui uero ipſorum urbaniores paulò ſunt, ſæpenumero etiam cãtare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille cenſebat. Præcipue uero etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philoſophãtur, uirtutemq; ipſam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergaſtula igitur & cauponas illorum ſcholas uocabat. Cenſebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principiò ſe ipſum lucris & quęſtu ſuperiorem gerere debere. Quoniam & ipſe reuera talia agebat, non ſolum gratis conuerſando ac diſſerendo cum uolentibus, ſed & indigentibus neceſſaria ſubminiſtrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipſum nihil ſpectabant, ut ne ſuarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuiſere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neq; ſuum eſſe illum conſtituebat. illud, opinor, diſtinguens ac diſputans, quòd natura quidem iſtarum rerum nullius domini ſumus, lege autem & per ſucceſſionem uſum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei ſeu momentanei poſſeſſores habemur. Ac, poſteaquam terminus ille conſtitutus præterierit, tunc rurſum alius eaſdem à nobis accipiens, nomine illo fruitur. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus ſcilicet frugalitas, exercitiorum iuſtus modus, perſonæ ipſius uenerabilitas, et ueſtitus

Amplificat adulatorũ dementiã ab effectu & conſequentia.

Commonitio ex cõtrario.

Alia amplificatio à perſonarũ qualitate ſiue conditione.

Deſcriptio ſimulatorum philoſophorum.

Ab intemperantia.

Ab auaritia.

Redit ad Nigrinũ, quẽ ut ueri philoſophi exemplũ proponit. Et ut antè illius orationẽ, ita hic doctrinã & uitã eius commendat.

ſtitus mediocritas,& ſuper omnia hæc aptum ad omnia mentis attẽperamentum,morumq; facilitas. Monebat autem eos,qui cum eo uerſabantur,ne cunctarentur,aut in certos dies extraherẽt,benè aliquid facere, id quod multi ſolerent,prę finientes ſibi,uelut diem aliquam conſtitutam,aut feſtiuitates ſacroꝝ, aut ſolemnes conuentus,tanquã ab illis auſpicaturi,mendacia uitare,& conuenientia facere. Volebat enim liberum,& ab omni cunctatione remotum eſſe illum ad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtò autem apparebat, quòd & tales philoſophos damnarat, qui uirtutis meditationẽ eam putabant, ſi multis neceſſitatibus atq; laboribus adoleſcẽtes reſiſtere,exercitatione ac uſu aſſuefeciſſent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire ſe iubebant, alij autem flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant,etiam ferro ſuperficiẽ corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem iſtam, & firmitatem contra dolores ac perturbationes,parandam eſſe. Et qui optimè inſtituere atq; erudire homines uellet,partim animi,partim corporis,partim etiam ætatis, & prioris educationis rationẽ atq; obſeruationem quandam habere debere,ut ne,ea quæ uires excederent,imponendo, reprehenſionem incurreret. Multos itaq; & mortuos ex eo eſſe dicebat, dum præter rationẽ ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi, qui cum iam ea apud illos mala deguſtaſſet,quam primũ ueros ſermones,ueram q; doctrinam audiuit,irreuocabili curſu au fugiens inde,ad ipſum peruenit,uidebatur q; multò quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uero digrediens ab iſtis, aliorum rurſus hominum mentionem faciebat,perſequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus, & quo pacto alij ub alijs impellũtur.Præterea & theatra,& Circum, & equeſtres ſtatuas,& equorum ipſorũ nomina,deq; ijs ipſis in angiportis colloquia.Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum,qui pro ſtudioſis ac grauibus habentur, reprehendebat. Poſt hæc autem quaſi alterã fabulæ partem attingebat,notando ea, quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur,hoc addẽs,quòd unam hanc uocem, Romanorum pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in teſtamentis uſurpatur,qua petũt,ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur,riſu proſequi coactus ſum,quòd & ſecum ſepeliri ignorantiam ſuã uelle eos aiebat,& ſtultitiam ſuam apertè ſcripto etiam teſtari,dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt,comburere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra adſtare.Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq; coronari ſertis præcipiunt,ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri,uolebant,inquit,quid in uita ab illis actum ſit,quando talia de ijs quæ poſt mortẽ ſecutura ſint,teſtamentis mandant.Hos enim illos eſſe,qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent, uinumq; in cõuiuijs cum plauſu & odoribus effundunt,qui media etiam hyeme opplentur roſis,raritatemq; illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit,pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe, qui & unguenta bibunt,quo nomine uel maximè eos carpebat,quòd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent,ſed & in hiſce peccarent, finesq; earum confunderent. Vndiq; permittentes uoluptatibus animum proterẽdum & conculcandũ. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Cõmœdijs dicitur,Iam & præter caſam incitati.Soloeciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia etiam illa dicebat,prorſus Momi illius uerba imitatus.Vt enim ille reprehẽdebat tauri artificem deum,qui non præpoſuiſſet oculis cornua;ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos,qui coronas geſtabant,quòd locũ,ubi eas adhibere deberent,ne ſcirent.Nam ſi afflatu atq; odore, inquit, uiolarũ roſarumq; delectantur,ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat, iuxta ipſam, quã proximè fieri poteſt, reſpirationẽ,ut quàm plurimum inde uoluptatis attraherẽt. Eodem modo &

II. Doctrina de benè agendo.

Contra apathiam.

De frugalitate & uitæ modeſtia.

De ſtultitia circa extremas uoluntates.

Exitum reſpõdere principijs.

In uoluptuarios.

Sic Eraſmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ita fige, ne præter caſam.

In gulosos.

illos irridebat, qui miram quandam diligentiã in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorũ uarietatem, & bellariorum curiosam atq; immodicam cõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autẽ, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc susc ipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; anteæ, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicq; ederunt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorem cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionẽ reddi. Restare igitur ut illam, quæ uelut in transcursu percipitur, uoluptatẽ, tam grandi pecunia mercentur. Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiã atq; imperitiam istam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi subministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterum de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè cõmemorabat, & de multitudine prosequentiũ, et de cõtumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum autẽ maximè ac præter cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patriũ. Prætereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauũ subituri sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore non indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, alioꝝ auribus uterentur, oculis autẽ aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excœcatis cõuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinẽtibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne cõticesceret. Vbi uero hic loqui desijt: illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tẽpore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; per mulsus, deinde multa cõfusione atq; uertigine correptus, partim sudore manabam, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsaq; uox deficiebat me, neq; lingua iam amplius officio seruiebat suo, postremo præ dubio atq; inopia agendi lachrimabar. Neq; enim summam dũtaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plaga hæc peruenerat. Ac certo admodum, scitèq; librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animũ intercidit. Si enim decet, nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidẽ de hisce existimo. Videtur mihi animus hominis sollertis & ingenioſi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cętera non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsoꝝ, neruo nimium intento, uehementiori impetu q̃ satis est, telum emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autẽ ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huic pacto euenit. Nã præ imbecillitate uiriũ, & quòd laxior e neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uero interdũ etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantũ perstringunt, altiorem autem plagã nequaq̃ infligunt, neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis mollis, nẽue nimis solidus, & transmittẽdo telo durior

Cõclusio, qua ut à principio rursum commẽdat orationem à re & effectu.

Amplificatio effectus à simili, & efficatione.

sit,

ſit. Sunt enim & ſcopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem poſſunt. Vbi aũt hęc omnia perſpecta habet, tum demum tincta atq; infecta ſagitta, nõ ueneno, quemadmodum Scytharum ſagittæ tinguntur, neq; reſina, perinde ut Curetum, ſed ſenſim mordicante pariter & dulci pharmaco inuncta, uerè iaculari ſolet. Illud autem quod iactum eſt, benè adeo & pro modo ſuo ſatis fortiter impulſum, eoq; penetrans ut iam tranſiturum eſſe uideatur, citrà tamen deſinat, et manet pariter, & multũ medicamenti illius de ſe emittit, quod uidelicet diſperſum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud eſt, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipſum dicere:

Sic iace, ſiqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiũt, non omnes inſaniũt, ſed quotquot ipſorũ à Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiſcuntur. Ita & qui philoſophos audiunt, non omnes atto niti ac ſaucij abeunt: ſed illi ſolum, quibus quaſi fomes aliquis, philoſophiæ cognatus, iam antea, natura inſitus atq; innatus fuit. LVC. Quàm grauia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ò amice, uerbis commemoraſti. Multaq;, reuera, ambroſia & loto ſaturatus, me non aduertente, fuiſti. Quare & interim dum tu iſta dicis, neſcio quid animo meo accidit, & nunc deſinente atq; tacente te, mœrore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, ſaucius ſum. Neq; uero mireris, noſti enim quòd & illi, qui à canibus rabioſis mordentur, non ipſi ſolũ rabie corripiuntur, ſed & ſiquos alios ipſi in ea inſania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deiici, atq; in furorem uerti ſolere. Nam ſimul cum morſu etiam affectionis iſtius quiddam in alium tranſfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam ſubinde alios atq; alios de ſe procreat, ſitq; inſaniæ iſtius omnino multiplex ſucceſſio. PHIL. Itaq; etiam ipſe nobis iam amare confiteris? LVC. Prorſus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinã nobis excogites atq; inuenias. PHI. Ergo Telephi illud neceſſe erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHI. Vt ad eum, à quo uulnerati ſumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus.

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

EST (autem) luſus nulde feſtiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compoſitus. Queritur enim σίγμα de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus ſpolietur, & quaſi de ſua poſſeſſione deijciatur. Exordio beneuolentiam captat ſimulatione modeſtiæ, & excuſando neceſſitatẽ ſuam. Deinde per translationem ad βέτα uenit. Nullam literarum ſuo loco et ordine mouendam eſſe. Hinc Iudicibus admonitis ut pro officio ſuo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cuiuſq; conſeruent. Narrattunculam ſubiungit, quæ confirmationem cauſſæ continet. Hanc poſtea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem ſibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modeſtiæ ſuæ, & illius petulantiæ tum ergà ſe, tum ergà cæteros etiã hominẽs, & quàm idem etiam hominibus inuiſum ac deteſtabile ſit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem inſtituit σίγμα aduerſus τοῦ.

Conſtitutis iudicibus ſeptem uocalibus, de ui & rapina, ſpoliari ſe dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τοῦ proferri ſolent.

Exordium, à simulatiõe modestiæ et excusatione necessitatis.

ACTENVS quidem ò iudices Vocales, nõ admodum grauí iniuria adfectus ab hoc τῳ̃, quod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuisse me dissimulabam, propter modestiam, quam uos ipsi nostis me seruare, cum erga uos, tum erga alias syllabas: postquam uero ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modo non sit contentũ ijs quę ego sæpe dissimulaui, uerum iam maiorem uim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud uos, qui utrunq; nostrũm nouistis. Non autem exiguus metus propter istam miseriam me inuasit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores semper addat, prorsus me è domestica sede expellet, ita ut parum iam absit, dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in simili quodam uerser metu. Est itaq; æquum, non modo uos iudices, sed omnes etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam si, ut libet unicuiq; licebit è suo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idq; uos, sine quibus nihil omnino scribitur, permiseritis, nõ uideo quomodo, sua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et ut uos certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus sum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, cum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa, neque enim litigaret ad hunc usque diem λάμβδα cum ῥω̃, disceptans de uoce κίοσηρις & κεφαλαλγία. Neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propè ueniissent in fullonia, de dictionibus γραφεῖν & γράφειν disceptãtes. Quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi surripiens, imò suffurans. Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuissent seditiones mouere contra leges. Est enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere, transcendere uero eò quo non oportet, eius est, qui ius & æquum soluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, siue Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quẽ sua quibusq; literis, præsidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uidelicet quæ debeat esse prima, quæ secunda, sed qualitates etiam & uirtutes, quas habent singulæ nostrũ constituerunt. Et uos quidem, ò iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd uestro Marte, potestis sonum efficere. Semiuocales uero secundo loco dignati sunt, eo quòd sine uestro accessu exaudiri non queunt. Ex omnibus etiam literis, quibusdam, omnium postremum locum, decreuerunt, mutis scilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conseruari decet. Hoc uero τῳ̃, neque enim possum ipsum turpiori nomine adpellare, quàm quo nominari solet, per Deos, nisi duæ quædam bonæ ex uobis & aspectu decenti, ἄλφα scilicet & ὖ ψιλόν se illi coniunxissent, ne audiretur quidem solum. Hoc inquã mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, intulerunt. Nã nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipsis etiam coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeo ut istam immodicam auariciam porrò ferre nequeam. Verum iam tempus est dicere unde & à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum est non iniucundum, colonia, sicuti fertur, Athenensium, adducebã uero mecum fortissimum ῥω̃ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lysimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, sed tamen, de se dici uolebat, quòd in media Attica natus esset. Apud hunc hospitem ego huius τῳ̃ auariciam deprehendi,

Amplificatio à futuro periculo.

A trãslatione

Exemplũ damni antea illati à alijs quoq;

Locus cõis.

Propositio.

Narratio, cõtinens causæ cõfirmationẽ

prehendi. Equidem cum hactenus paucis quibusdam manus intulisset, dicendo τετταρεσκοντα, priuans me meis cognatis, existimabam eam esse consuetudinem literarum, quae unà mecum essent educatae. Praeterea cum τήμερον & similes quasdam uoces mihi detraxisset, diceretq; eas esse suas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat. uerum cum ab eis initium fuisset, atque posthea ausum esset etiam dicere κατ᾽ἶτερον & κάτ᾽υμα & πίτταν, deinceps abiecto omni pudore, βασίλιττα quoque nominare, haud leuiter sum commotus, & ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iusta ira commoto, praeterea omni ope & auxilio destituto, ignoscatis. Neque enim paruum hoc, aut leue est periculum in quo uersor, cum praeter quàm quòd assuetis & familiaribus literis me spoliauit, etiam πίσσαν, id est, picam auem meam loquacissimam, ex medio sinu, ut dici solet, abreptam πίτταν appellauit. Quin & φάσσαν, id est, palumbum, unà cum νήσσας, id est, anatibus, & κοσσύφους, id est, merulis, abstulerat, interdicente Aristarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμιττόν praeter ius rapuit, idq; uobis ipsis & aliis quibusdam syllabis uidentibus. Verum quid ego ista commemoro, cum me tota Thessalia expulerit, uelitq; eam Thettalian dicere? toto insuper mari sum excluſum. Neque ā betis hortensibus sibi temperat, ut iam, quod dici solet, ne paxillus quidem mihi reliquus sit. Quod uero litera sim, quae nulli nocere studeam, uos ipsi mihi testes estis, neq; enim unquam accusaui literam ζῦτα, quae mihi σμάραγδον abstulit, & totam σμύρναν surripuit. Nec ipso etiam ξῦ omnia foedera & pacta rumpenti, litem intendi, ipso etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ῥῶ uenia danda quòd morbo adfectum sit, & meas apud se μυρσίνας, id est, myrtus, plantarit, & quòd melancholiae malo laborans me in faciem percusserit. Et talis quidem litera sum ego. Hoc uero τοῦ quàm sit natura uiolentum aduersus reliquas omnes literas, & quām à nullis omnino abstinuerit, cōsideremus, sed & δ᾽ἶλτα & βῆτα & ζῆτα & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accersē mihi laesas literas. Auditis uocales iudices, ipsum δ᾽ἶλτα, dicere: surripuit mihi meam ἐνδ᾽ελίχθαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχθα, quod sanè contrarium est omnibus legibus. Auditis uociferari βῆτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum est cucurbita. Auditis ipsum etiam ζῆτα suis uocibus συρίζαν & σαλπίζαν spoliatum esse, adeo ut ne γρύζων quidem, id est, mutire, illi porrò liceat, quis ista quaeso ferat? aut quae poena satis magna erit tam sceleſto? Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorū genus laedit, sed iam ad homines etiam, ijsdem moribus se contulit. Neque enim permittit ut rectà ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanae rursus me admonuerunt γλώσσης, id est, linguae, Nam expulsum me hac quoque parte, γλῶσσαν facit γλῶτταν. ò reuera linguae perniciosus morbus τοῦ. Verum rursum me conferam ad illud, quod cœperam, atque homines defendam in ijs, in quibus aduersus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibusdam uinculis constringere & discerpere, ita ut si quis pulchrum quidpiam uidens, idq; καλὸν adpellare uelit, hoc τοῦ statim irruens ταλὸν ipsum dicere cogit, adeo cupit in omnibus praesidentiam obtinere. Rursum alius quispiam dicit, πρὸς κλήματος, id est, de palmite, hoc uero, est enim reuera τλῆμον, id est, miserum, τλῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, sed iam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram & mare cessisse, atque naturas suas reliquisse, insidias tendit, & ex ipso cum κῦρος sit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum laedit. Quomodo uero re ipsa & opere, eosdem laedat audite, plorant homines, atque suae fortunae uices deflent, atque ipsum saepe Cadmum execrantur, quòd τοῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literae corpus secutos, at-

Amplificatio cōfirmatiōis à magnitudine iniuriae, quā praecedētiū enumeratiōne amplificat.

Alludit ad dictiones βάλλασσα, σκῦτλον πήτταλος. Collatio suae modestiae & aduersarij puteritatis.

Alludit ad κόρσην & κόρην.

A testimonijs aliarum.

Alludit ad uocē κολοκύνθη, quae inter dū p θ. interdū p τ. scribitur.

Quomodo ἐς τὸ συρίσσειν, & ἐς τὸ πείσθειν Dores dicūt.

Causā suā probabilem facit ex ijs quae idē τοῦ etiam in alios peccarit.

Amplificatio à personae qualitate.

Epilogus.

que figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in quibus homines suspendant. Atq; ex hoc, huic tam pernicioſæ fabricæ, pessimum nomen obuenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum τοῦ dignum esse iudicatis? Ego quidem existimo meritò hoc solum ad supplicium ipsius τοῦ relinqui, ut pœnã in sua illa figura sustineat, propterea quòd crux ab ipso fabricata est, & ab eo nomen illi homines imposuerunt.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, pòst episcopo Dunelmensi, Erasmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE quantum audaciæ mihi suppeditet singularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humanissime Ruthalle: qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuum esse: tamen non uereor meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitans. Itaque ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id quod tum fortè erat in manibus Misanthropum misi, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani dialogus, quo nihil amœnius lectu, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iampridem ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Græce scire, neque Latine, nec tenere adeo quid sibi uellet eum interpretem subornatum esse ab ijs, qui Lucianò malè uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni consules, & Erasmum in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.

ARGVMENTVM.

HOc Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis scilicet uerus Diuitiarum usus sit, & quomodo retinendæ: Quibus potissimum obueniant, & quales reddant possessores. Occasio Dialogi à persona Timonis sumpta est, quem Athenienses, quòd inhumanus planè esset, hominumq; congressum ac societatem uitaret, imò etiam publicis malis gauderet, μισάνθρωπον appellarunt, cuius mortui quoque sepulchrum (ut scribit Suidas) inaccessum & inuium factum fuit, cum mare, tanquam ipsum quoque perosum illius inhumanitatem, inundatione eam terræ partem, ubi sepultus erat, à reliqua abstractam seclusisset. In quo & tale epitaphium inscriptum fuisse ferunt.

Hic iaceo uita miseraq; inopiq; solutus,
Nomen ne quæras, sed malè iute peri.

Huic igitur Timoni similes reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpote quos diuitiæ & fastuosos & insolentes, & planè barbaros, efficere consueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuisse, sed ob liberalitatem, & quòd absque iudicio in quosuis benignus esset, ad paupertatem redactum esse. Quamrem cum Iupiter ex ipsius querela, qua cum illo expostulando, in hominum malitiam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouisset, misertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis sacra peregerat, diuitem denuo facere statuit, ac Plutum cum thesauro ad ipsum mittit. Qui principio ire detrectat, ostendens illum sua culpa pauperem factum esse, & cum talibus hominibus minimè perdurare se posse, atque æquè odisse eos, ut fordidos atq; auaros illos, qui nunquam omnino se utantur. Mediocritate enim utendi se gaudere. Atq; hic locus nonnihil diuitiarum, & quomodo conseruari eædem debeant, docet. Deinde cum Iupiter in sententia persisteret, ait que ita Plutus duce me Mercurio ad Timonem proficiscerer, inter eundum fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, causam eius rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur tardè incedat, neq; uideat quorsum eat, neq; norit ad quos eat: quoties autem à Dite mittatur, etiam alatum esse. Quo figmento significare uidetur, improbos ac malos semper melioribus successibus frui, probos autem, & à Ioue dilectos aut nunquam, aut tardè in hac uita felices ac diuites fieri. Postremo interrogatus à Mercurio cur deformis ac pallidus, tamopere amaretur ab hominibus, respondet, Inscitia ac cæcitate illorum hoc fieri. Atque ibi cum hos, tum alios effectus suos exponit, quæ omnia postremo actione, & quasi ipsa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plurum reijcere atque auersari fingit, utpote ex paupertate modestum ac temperantem iam factum, & agnoscentem superiora mala, in quæ ex Diuitiarum copia inciderat. Mox eundem acceptum cum summa cura asseruare, tumidumq; & in

solentes, omnes dios homines uilipendere atque contemnere. Additis ad finem etiã Adulatoribus, scurris, assentatoribus, sycophantis, fumi uenditoribus, & id genus alijs, qui ut corpus umbra, sic ipsi diuitias atque formam comitantur.

IVPITER Philie, hospitalis, sodalitie, domestice, fulgurator, iusiurandice, nubicoge, grandistrepe: & si quod alid tibi cognomen attoniti Poëtę tribuunt, maximè quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metriq; exples hiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas esse, fumumq; poëticum, nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq; adeo, ut ne mininam quidem scintillulam iracundiæ aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum elichnium metu erit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque adeo titionem quempiã in sese uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est, ut iã Salmoneus tibi sit ausus etiam obtonare: neque id admodum ab re: quippe aduersus Iouem usqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iam tibi obsurdueruut, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant inducię. Sed perpetuò fulmen erat in negocio: perpetuò obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, densissimè ex ædito loco deuolantium torquebatur. Terræ quassationes, cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neque non grando saxorum in morem: atque ut tecum grandius loquar imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam seruans, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimirum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ò deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum sacrilegio compilarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor sedebas: quum tibi cæsaries ab illis circuntonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo secure despicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas sumes? Quot Phaëtontes, aut Deucalliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus sileam; de ijs quæ mihi acciderunt dicam;

Expostulatio cũ Ioue, q̃ hominũ prauitatem et malicitiam inultam ferat.

A consequentibus & exemplo.

Ab antecedẽtib.

A consequẽtibus et euentu.

Descendit à generali querela ad speciē

quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuando effuderim: simulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignātur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoq; de nutu pendebāt. Quòd si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porrò alij procul conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorem suum esse prædicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atque hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd posthac non intuebor pleroſque præter meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud

Epilogus p exhortationē

uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excussо profundo isto, grauiq; somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, irā aliquam strennui illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur. IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumerò in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille quī totas Hecatombas, apud quem splendidè Iouialia festa consueuimus agitare.

Personæ descriptio et occasio Dialogi

IVP. Hem quæ nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quē tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atq; humanitas, & in omnes quicunque egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit. sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quū à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nuda essent, circunrosa essentq;, deinde si qua medulla subesset, hanc quoq; admodum diligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum & radicitus defectum destituētes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantq;. Has ob res fossor, & sagо, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuoso nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atq; profecto uir neutiquam fastidiendus, neq; negligendus, et iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximā que turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maximè posteaquā philosophia & de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt

I.

Nō liberalitatē, sed parsimonia diuitias retineri.

Digressiuncula in Athenie sium mores & philosophos, continēs excusationē neglecti Timonis.

crebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq;, qui uirtutem quandam, & incorporea quædam, merasq; nugas ingenti uociferatione connectunt: hęc in caussa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterũ cõsultabo: pœnasq; daturi sunt, si mul atq; fulmen instauraverò. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERC. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audaceme esse? Idq; non ijs modo qui caussas agũt, uerum etiam qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo dives euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus: etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optimè Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi pater nus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q; ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ô Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeãt, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare solíti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, ni si prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includẽs, neq; zelotypus in te. Porrò aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligẽdi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreóue thalamo, Danaẽs exemplo, uirginem asseruari, atq; à sceleratissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui auderent, neq; quũ ipsis esset in manu, amore suo securè uterentur: sed uigiles obseruarent, ad signũ ac seram oculis nunq; conniuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes: non quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed q; nemini fruendi copiam facerẽt, non aliter quàm in præsepi canis: nec ipsa uescẽs hordeis, nec equum famelicum id facere sinẽs. Quinetiam uidebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandatum Iouis.

Alia excusatio, cur nõ statim puniat nocentes iocosa.

Epiphonema Audaces atq; improbos fortunam iuuare

Detrectatio Pluti, à qualitate personæ. I.

Est autẽ collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerũ usum diuitiarũ in mediocritate utẽdi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fore, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus furtim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſinat ad fuliginoſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quum hæc quondam incuſaueris nunc in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uerè perpenderis, utrunq; me iure facere iudicabis. Nam et Timonis iſta nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, ſtudiumq;, quod ad me pertinet, meritò uideatur. At è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcilicet craſſior, ſaginatiorq;, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerẽt, ne uel aſpicerer à quo piam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil cõmeritum tot in uinculis cogerent ſitu cariecq; putreſcere, haud intelligẽtes, quo mox demigrent, me alij cuipiã, cui fortuua fauerit, relicturi. Nec hos igitur probo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouẽt. Sed qui (quod eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineãt, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neq; obſeruet, nec ulla omnino zelotypia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſit ire, & quicunq; uoluiſſent cũ his habere rem, uel producat potius ultrò ut adulteretur, fores aperiens, proſtiturusq;, et quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero amorem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramq; uirginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemq; in perpetua uirginitate contineat, idq; præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmodi non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formoſam atq; amabilem ſinat emarceſcere, per omnem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fero: quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorq;, atque exhauriror: à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uinciror.

Mediocritas.

Amplificat ſi miſerum me.

IVP. Quid eſt autem quod aduerſus illos indigneris, quandoquidem utriq; pœnas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinuntur, neque edere: ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum doliũ aquam mihi uidear allaturus, fruſtraq; infuſurus, uaſe non continente liquorẽ: imò prius propemodum effuſo quod influit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionẽ ac liber exitus. IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationẽ ſiſtere ſtuduerit, te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece reperiet: ſed interim abite, atq; illũ diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuſpide reſtituta reſarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Nũ claudicas? Equidem ignorabam ò præclare: te non cæcũ modo, uerumetiam claudũ eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quando proficiſcor à Ioue miſſus ad quempiam, tum neſcio quo pacto tardus ſum, & utroque claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: ſene nonnumquã interim facto, qui me operiebatur. Porrò quũ diſcedendũ eſt, alatum uidebis mul

uobis celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imo ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Li tamen purpurati aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas iniciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinẽ aduolantem stridẽtes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunq; me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, secq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui nõ parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiam dũ horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quicq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorem esse, Cecrope Codróue generosiorem, callidiorẽ Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis se mel profundat infelix, quæ minutatim multis experiurijs, rapinis, flagitijs fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quũ sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundent? PLV. Enimuerò, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quis quis ille sit, qui fortè primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ò bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim ẽ uita sublatã, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirũ adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. At qui fit, ut quoties eos deseris,

11. *Quibus diuitiæ potißimũ obueniãt, improbis et ſtultis uidelicet, raro ac tardè bonis ac modeſtis. id qd'ſi ſignificare uoluit, dũ à Ioue claudi & cæcũ exire, & ad ignotos fingit: contrà autem à Dite datum etiam.*

ſeris,celeriter aufugias,quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cer
no,pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi
reſponde,qui fit,ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt) præterea palli
dus,poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defi-
gant oculos? & ſi potiantur,felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant
uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perdite te amarint, ut ſe aë-
reo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta,præcipites abiecerint,rati faſtidiri ſeſe abs
te,propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio,tu quoque
fateberis, ſi quo modo tibiipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt
dementati. PLV. At enim credis me,qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe clau
dum, aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ò Plute? niſi
III. *Effectus diui tiarum.* forte & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inſci
tia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundũt tenebras: ad hæc ipſe quo
que ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inaurata,
I. *Inſcitia & er ror.* gemmisq; picturata,ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui
uultus uenuſtatẽ aſpicere,amore capiuntur,diſpereuntq; niſi potiantur. Quòd
ſi quis me toto corpore renudatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit,
ut ſe ipſi damnent,qui tantopere cæcutierint,adamantes res neutiquam aman
das ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt,ut iam diuites
euaſerint,iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint,rurſum falluntur? Adeo ut ſi
quis illis detrahere conetur,penè caput potius,quàm perſonam abiiciant? Ne
que enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formã,
quum intus cuncta inſpexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ò Mercu-
ri,mihi ſunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum na
II. *Vecordia,ſu perbia,pro tcruitas,&c.* ctus eſt,apertis foribus exceperit,clanculum unà mecum introit elatio,uecor-
dia,iactantia,mollities,uiolentia,dolus,atq; alia item innumerabilia: à quibus
omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam
ſunt admirãda,& appetit ea quæ ſunt fugienda,meq; cunctorum illorum quæ
introierant,malorum patrem ſtupet,illorum ſatellitio uallatum,quiduis poti-
us paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MERC. Vt leuis ac lubricus es
Plute,retentu difficilis,ac fugax,neq; ullam præbens anſam certam quo pren-
ſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter di
gitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore
mille uncos gerit hamos,ut qui tetigerint,illico hæreant,nec facilè queãt auel-
li. Verum interea dum nugamur,rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam?
MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus.
PLV. Iſthac quidem exparte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo
ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis,neq; cuiquam ape
rire,niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me
conſequitor chlamydi adhærens,donec extremam uiam attigerimus. PLVT.
Rectè facis Mercuri,quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan
oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu fer
ri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt,qui proximè montanum & petricoſum
Collatio Pau pertatis, & eius effectus. fodit ſolum? Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia,
Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames co-
git,longè præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſi-
me diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precium fecerimus cum ho
mine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui: quare ne metu de-
terreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad
hunc Timonem,ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad
Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum ſuſcepi: com-
mendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuũ, multiq; precij uirum reddidi? Adeo

ne

ne deſpicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat poſſeſſio, eripiatis, iam exactiſſima cura ad uirturē excultum? ut Plutus hic ubi denuo ſuſceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordē: rurſum mihi reſtituat, ubi iam nihili factus erit, & reiiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum eſt. PAV. Equidē abeo. At uos Labor & Sapientia, reliquiq; conſequimini me. Porrò hic breui cognoſcet, qualis in ſe fuerim, quam nūc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, ſano corpore, ualentiq; animo perſeuerauit: uirilem exigēs uitam, & ad ſeſe reſpiciens: ſuperuacua autē & uulgaria iſta aliena, ita ut ſunt, exiſtimans. MER. Diſcedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam eſtis ò ſceleſti? aut qua gratia huc adueniſtis homini operario mercenarioq; negociū exhibituri? uerum haud quaquā læti abibitis, ſceleſti ut eſtis omnes: nam ego uos illico glebis & ſaxis petitos cōminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ſerito, neque enim feries mortales: uerum ego ſum Mercurius, hic Plutus. Miſit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod benè uertat, opes accipe, deſiſtēs à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorabitis, etiam ſi diij ſitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quiſquis hic fuerit, mihi certum eſt ligone impacto cōminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter inſanire, ne malo quopiam accepto diſcedam. MER. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus iſtam ferocitatem, aſperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunā: rurſum diues eſto: rurſum Athenienſium princeps, & ingratos illos deſpicito, quū ſolus florebis. TIM. Nihil mihi uobis eſt opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatiſſimus ſum, ſi nemo propius ad me acceſſerit. MER. Adeóne quæſo inhumaniter?

Hæc ego ſæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forſitan homines tibi haberi inuiſos, ut qui tam multa indigna in te commiſiſſent: deos odio te proſequi nequaq; erat conſentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq;, quod me reſpicitis, plurima equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaq; recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniam pridem innumerabilium malorū hic mihi fuit autor, quum me aſſentatoribus proderet, inſidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiū redderet: denicq; quū me adeo perfidè ac proditoriè deſtituerit. Contrà, paupertas optima, me laboribus uiro digniſſimis exercens, mecumq; uerè & liberè cōuiuens, & quibus opus erat ſuppeditauit laboranti, & uulgaria iſta docuit cōtemnere, effecitq; ut mihi uitæ ſpes omnis ex me ipſo penderet, demonſtrans quænam eſſent opes uerè meæ: nempe quas neque adulator aſſentans, neq; ſycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cōcionator ſuffragiorū autor, neq; tyrannus intentus inſidijs queat eripere. Itaq; iam utilidus effectus ob laborē, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quic quam eorū quæ ſunt in ciuitate malorum aſpicio, abunde magnum & ſufficientem uictum mihi ligo ſuppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueniſti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducēs ad Iouem. Illud mihi ſat fuerit, ſi effecerit, ut omnes mortales per omnē ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone, neq; enim omnes ad eiulandum ſunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliaq; iſta miſſa face, ac Plutū excipe: non ſunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiſcuntur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter feres, ſi quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, neq; cum proœmijs, quemadmodum perditiſſimi iſti ſolent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accuſato. Attamen uide, num qua in re te quemadmodum ais, læſerim:

Iā enim, quæ quaſi uerbis hactenus dicta ſunt, ea ſimul quoq; & actionem ſubijcit.

Effectus paupertatis, modeſtia ſcilicet & diuitiarū contemptus.

Accuſatio diuitiarū ab effectu & accidentibus.

Defensio per remotionem criminis in malè utentē.

qui quidem dulcissimarum quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq;, auctoritatis, præsidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abste sum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execratis suppeditaris: qui te mirabantur, ac præstigijs dementabant, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porrò quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quū ipse sim modis omnibus à te reiectus, præcepsq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circumposuit. Itaque testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem adducito. Audiet enim si tu accersiueris. TIM. Parendum est Mercuri, rursusq; diteſcendum. Quid enim facias quū dij compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissimè uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum susceperus. MER. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò superata Aetna im cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Thesaurum ad te. transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offerq; te met eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredi or. TIM. Age iam ò ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, undénam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Effectum diuitiarum. Fastum scilicet inhumanitas & insolētia. & τὸ μετὰ μισανθρωπίας

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus. Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ò mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? ò Mida Croeseq;, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis ti cum Timone, cumq; Timonis opibus conferaminí: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Paní suspendi commodum est. At ego quàm maximè semotum mercatus agrū, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: cæteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa saxea, æreáue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus Dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut

neceſſe

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullumq; nomen ſit dulcius, quàm Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris. Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod ſi quem conſpexero incendio conflagrantem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quē flumen undis abſtulerit, iſq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerſo capite propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modū par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta ſunto: hæc fortiter tueamur. Cęterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abūdo: nam illa res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; anheli, haud ſcio unde aurū odorati. Vtrum igitur hoc conſenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemel cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtiditi, repulſiq;? Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit. Sed benē eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator belliſſime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes admodum miſerabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunctere pauliſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malè ſit, qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorū omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnibus ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cōſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & cōuiua: enimuero habet ille digna ſe, quandoquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in mensa: præterea à coruis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, inuia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum. Proinde acceſſi his de rebus admoniturus te. quāquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi neceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age; accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Viri, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quòd eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator. Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, aitq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quum illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timon: præcipuū

Comites, ſeu accidentia diuitiarū, Adulatores & ſcurræ.

Aſſentatores & ſimulati amici.

Sycophantæ, Hæredipetæ, & fumi uenditores.

generis tui præsidium, fulcimentum Athenienſium, defenſaculum Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operitur. Sed prius decretum audi, quod de te conſcripſi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttenſis, uir non modo probus & integer, uerumetiam ſapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam deſtitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta curſuq; die eodem, ad hæc ſolemni quadriga, equeſtriq; certamine. TIM. At ego ne ſpectator quidem unquam in olympicis ſedi. DEM. Quid tum? ſpectabis poſthac, ſed iſta communia addi ſatius eſt. Tum anno ſuperiore apud Acharnẽſes pro Rep. fortiſſimè ſe geſſit, & Peloponenſium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma geſſerim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modeſtè tu quidem de teipſo loqueris, nos tamen ingrati futuri ſumus, niſi meminerimus. Præterea ſcribendis plebiſcitis, & in conſultationibus, & in adminiſtrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de cauſſis omnibus uiſum eſt, curiæ, plebi, magiſtratibus tributim, plebeijs ſingulatim, communiter uniuerſis, aureum ſtatuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; ſeptem aureis coronis coronetur, hæc; coronæ hodie in Dionyſijs per Tragœdos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionyſia ſunt agenda. Dixit hoc ſuffragiũ Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac diſcipulus eius ſit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi ſuffragium, ſed utinam & filium meum ad te pariter adduxiſſem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis ſcire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, ſi deus permiſerit, liberiſq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem maſculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu ſis ducturus, equidem haud ſcio, tanta à me plaga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc eſt rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulſasq; eos qui ſunt ingenui, ipſe nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quũ alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx ſceleſte. Proinde palàm eſt, te calumniatorem agere. DEM. Verum effoſſo ærario dines effectus es. TIM. Atqui non effoſſum iſthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur poſthac, ſed tu interim omnia quæ in eo condita, poſſides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei ſcapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, ſi quum inermis duas Lacedæmoniorũ acies fuderim, unum ſceleſtum hominem non protriuero. Tum fruſtra uicerim in olympijs, & pugil & palæſtrites. Sed quid hoc? An non philoſophus Thraſyeles hic eſt? profecto ipſus eſt, promiſſa barba, ſubductiſq; ſupercilijs, & magnum quiddam ſecum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæſariem per ſcapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeuſis depinxit. Hic habitu fragilis, inceſſu moderatus, amictu modeſtus, mane mirum quàm multa de uirtute diſſerit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maximè gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis diſputationibus diuerſiſſima quæ ſint exhibet, dũ milui inſtar præripit obſonia, & proximum cubito oppoſito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canũ ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuẽturum ſeſe ſperet, dumq; uſqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum ſinat adhærere, nunquam non querulus, tanquã deteriorem partem acceperit, uel ſi totam placentam, aut ſuem ſolus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophiſtæ in ſapientiæ profeſſione quæſtum captãtes.

&

& insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantum modo, saltationemq; uerum ad conuicium usq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maximè) de temperantia, sobrietateq;: atq; ista quidem loquitur, quum iam à mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissimè, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirãdum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uarieq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet, quum sit modestus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thrasycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio Timon, quo plerique isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorq; conuiuiorum adducti spe concurrũt, multaq; assentatione deliniũt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientẽ id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opsonium sua uilissimum cæpe aut nasturciũ, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porrò potum fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio est, q; calculi, qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quæ multis sæpe numero immedicabilium malorũ extiterit caussa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altũ ò bone, sed fermè ad pubem usq; ingressus, paulò ultra solum fluctibus opertũ, me quidẽ uno spectante. Quòd si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minã, alij talentũ. Porrò si qui erit philosophus hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est, si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaq; ligone sum mensus. THR. O libertas, ò leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomacharis ò bone Thrasycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurã Chœnices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, & Laches, & Gnipho, breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatũ, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cõgestis saxis, procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne face Timon, abimus eñ. TI. At uos quidẽ nec citra sanguinẽ, nec absq; uulneribus.

HALCYON SIVE DE TRANSFORMATIONE

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

In hoc dialogo de potestate diuina disputat Socrates, quòd scilicet Deo possibilia sunt omnia, & quòd nos illius operum atque effectuum caussas, intellectu ac ratione consequi non possimus. Esse enim nos, quod ad collationem Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quod autem Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia uidentur, probat primum à signo siue exemplo tempestatuum, quæ illius prouidentia seu administratione, ex maximis & turbulentissimis subitò in summam tranquillitatem & serenitatem cõuertuntur. Item ab incremento & collatione ætatum hominis, cum æquè mirum sit ex puero imbecilli ac paruo, ui

rum tantum & tam fortem fieri. Postremo ab effectis & ui naturæ, quæ cum Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uideri poterant, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Disputationis autem, à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occasio Dialogi, à cantu Alcedinis.

Viusmodi uox aures nostras accessit ò Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio: quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse consueuerũt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quædam auicula est, ò Cherephon, multum lugẽs atq; lachrymans, qua de ĩam olim homines istã commenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore prosequi iugalis amicitiæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Astere nati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diutno quodam consilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, poste aquam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAERE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profecta ut peregrina quæpiam, auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam est credibile est ò Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem cõsecuta est. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab aliis serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximè unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedate & tranquillè stet, stratum & placidũ, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ò Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, prò certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse, aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerum causas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ò bone, Deorum ac dæmonũ uim atq; potentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inusitatos uentorum impetus atq; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea admiranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hoc usque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non imperiti, ex eadem materie in manus sumpta sine negocio multas specierum naturas

Fabula Halcyonis, occasio disputationis. Aliàs: Lucifer, stellæ illius pulchri &c.

Propositio.

Argumentũ à signo.

Epilogus amplificatur à minori.

turas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præstantia præpollenti ad nostras uires comparato, promptum ac facilè est omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipsum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAR. Et cuius hominis intelligentia tanta est, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perspicere, aut explicare possit? Neq; enim ista humana uoce explicari possunt. SO. Proinde, maximas quaspiam hominum uires inter se compositas contemplemur in potẽtia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à natiuitate quinq; aut decem annos nõdum egressos immane quantum & quàm ad mirandum discrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omnibus fermẽ quæ sunt in uita actionibus. cum in his quæcunque per artes illas celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obstante, ne capere quidem potest. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæstimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum multa millia unus uir haud difficulter subigeret. Etenim puericia in totum omnis expers est, ac sub initium ipso naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines consequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuersum cœlum nostris uiribus collatum adpariturũ ijs, qui hæc contemplando assequuntur. Itaq; multis persuasum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit speciem, tanto & ipsum potẽtia, sapientia & cogitatione similiter anteire, & nostras actiones. Proinde, & tibi & mihi, alijsq; quàm plurimis nostri ordinis hominibus, multa facta sunt impossibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut scribere illiteratis interea impossibilius est, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterũ, ipsa natura propemodum assimilans animantem sine pedibus, nec alatam, suppositis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem solertem & industriã absoluit, diuini mellis opificem & constructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedestrium, & animalium extra aquas degẽtium, ad quæ diuinis quibusdam, ut sermo est, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ sunt & incomprehensibiles, nos mortales & modici existentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes: sed ne paruas quidem perspicere possumus, in pluribus hæsitantes. Et cum nihil firmiter aut constanter de ijs, quæ nobis accidunt, passionibus referre possumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis concessum est. Præclaram uerò hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditurus sum super hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritũ uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cũ alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue consecuta sis commemorans. Numquid & tu Chærephon pari studio eiusmodi quiddã me cum facturus es? CHAR. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates. Et quæ iam à te sapientissimè disputata sunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuersationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, consalutata Halcyone, tempus est, ut è Phalarico ad urbem nos recipiamus. CHAR. Istud ergo ipsum in præsens faciamus.

Ab incremẽto hominũ & ætatũ collatione.

A quotidiano usu quæ diu dio differt.

Ab effectis naturæ humanæ.

Conclusio.

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod & in sequentibus fecit, Deorum gentilium uanitatem, & ineptã de illis persuasionem hominum reprehendere atq; irridere uoluisse. Occasionem autem sumpsit ex fabula Promethei, quem poëtæ fingunt, eo quòd Iouem in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset: postremo autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immissum, quæ epar illius carpendo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, caussam dicere, & apud Mercurium & Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Dijs damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiam utilem & propè necessariam fuisse. Deinde & hac forma, ita ut Deos referrent scie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cum ea re ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologiæ sumitur ex eo, quòd, cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà meritò eum pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.

Exordium Dialogi ab occasione loci.

IN tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercuri nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc è regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic insistas pedibus. Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbe te monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Miserescite ais, Promethee? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidẽ pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso. Prębe læuam, quo & illa ritè implicetur. Benè actum, iam nunc deuolutura tibi aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu tellus parens, Infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafrẽ egeris atq; improbè, opimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutũ magis ac callidum, & quidem maximè omniũ mulier. Super omnia autẽ ignẽ thesaurum deorũ multò omnium prestantissimũ furtim surripuisti, hominibus

Actio & affixio Promethei, unde occasio dramatis petitur.

Accusatio Promethei.

I.

II.

III.

eiusce

cuiuscunque tradens. At uero quum tanta admiseris flagitia, mirum quomodo dicere ausis te quasi insontem, & nemini prorsus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incusare innocuum, quando talia mihi obiicis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verum ſi uacat tibi audire ex me defenſionem minimè iniucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, Simul atq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunciauerit. Tu uero quandoquidem tam eloquio polles, quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria prope portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quo miſerrimum Scythis omnibus fiam ſpectaculum. MERCV. Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis à Iouis in te lata ſententia, tentare enim iſthuc, prorſus exiſtimo inutile. Verum quando alioqui tantiſper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtū quo cunctos mortales ſuperas, rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primum igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiſſimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterum tu Vulcane cenſor eſto, ac de cauſſa cognoſcas uelim. VVLCAN. Ita me amet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſite dicendum impendio inſtructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote rhetori. Nam ego quum haud quaquam in iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; nõnihil eſt quod meæ poſſint uires, quo pacto oratorem agã non uideo. PRO. Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim furti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædam mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ò Maiæ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modo proponas accuſationem. MERC. Si mihi propoſitum ſit malefacta tua inſectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quodam recenſere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quodq; homines, quos eſſe minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens. Qua in re abuſus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uiſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uero ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carnium diuiſione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abundè iam mihi in hac accuſatione ſatisfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè ſit nugari. PRO. Siquidẽ iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uero quoniam abſoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obſecro quę dicam de carnibus: Cœlũ teſtor, ſi me non Iouis loco nũc pudet, ut recenſeã q̃ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſam q̃ quia minutula quædam oſſa in portione, quæ ſibi forte obtigerat, offendit, &

Præparatio ad defenſionẽ, ſeruiens dialogi decoro, eademq; uice ordij.

Repetit capita accuſationis II, III.

Apologia Promethei. Ad I. caput de carnium diſtributione

& huius rei gratia me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis huc affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras animo, quia maiorem partem non acceperis? Verũ quanto foret æquius Mercuri conuiualium huiuscemodi fraudum deinceps ne recordari quidem? Et dimissa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum in craſtinum continere odium, & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem, & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in posterum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carnium? in qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nil enim aliud explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorẽ num Iupiter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd horrendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid tum? Nunquid ideò decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miscerẽtur, uincula excogitarentur, & cruces, totusq; caucasus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis indicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortalibus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. At qui nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicarit, eam ob caussam, quòd carnes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt, nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerberant genas: uerum qui in crucem ullum sustulerit, inuenias neminem. Et hæc de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planè ac turpior in Iouẽ redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me formatis, differatur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Neque satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas: Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui mouerentur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse ociosam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum; sed lõgè aliter, & ferme ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad utrumq; facile responderim, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ modo nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti. uerũetiam quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerẽt, destituta maneret. Sic enim nullo negocio palàm fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouatione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gentium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiusce-modi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sum ad prodidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus, ac uenustatem pertineat, Tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

dijs

à persona.

à circũstantijs facti.

à cãsilio facti

Amplificatio ἀπὸ τοῦ ἐνδόξου.

à collatione humanorum morum.

Tranſitio ad II caput de plaſtice, ad quã bifariam reſpondet.

I. Nihil damni ex hac fictiõe acceßiſſe Ioui

à conſilio & cauſa finali.

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicũ, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectiue præstante, sed mortali tamẽ. Cæterum iuxta Poëtæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus, ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali ut uides, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uero mirum quàm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, tam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando uerisimiliter futuram formidare queat? Nisi fortè id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt gigantes. Itaq; neminem fugit, qua ego sim modestia, ut iam iniquẽ de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uiæ & fora, denicq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego rei priuatæ intentus, solũ mihi homines rem adeo præclarã effinxissem, profecto quantũ ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus & ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verum ego in cõmuni deorũq; utilitati consulens, ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimũ produxi. Nam si quæ ad Remp. attinent, ego attenuare molior, quo res meas promoueã. Velim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. denicq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra. Cæterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, & nũ oblectare queat habentẽ, possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurũ erat, ut omnis cunctarũq; rerum decor esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit, qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suã sit intellecturus, si non liceat se cõferre cum illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũq; nostrorũ expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam æstimarit, si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero, quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. sperare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais, flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos non æquè liceat reperire hanc sceleratã multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominũ formationem dijs immortalibus facessere negociũ, & augere curã, alioqui otiosis. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura ille propter constinctã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid iam aliud agant, q; torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Cæterũ malè me habet, q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repre-

II. *Multũ uero etiã utilitatis inde promanasse à consequentibus & effectis.*

Obiectio, quòd exemplo deus deliuit.

Alia, quã per insertionem à simili.

Elegãs amplificatio obiectionis per regestionem. reprehenderitis, quas tamen impendio adamatis, & modo tauri, modo satyri, & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum admissas, diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat, ais, absurdum ut fierent homines, si modo ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem, quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem, nisi beluinum magis deceret esse, & prorsus agreste istud animantis genus: sed si hoc dixeris, nõ uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs. Quæ quàm grata sint uobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd non grauamini uel ultra oceanũ summa celeritate proficisci, post inculpatos Aethiopas, siquando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerum me qui honorũ huiuscemodi ac sacrificiorũ autor sum atq; origo, nescio quo iure in crucem sustuleritis. Hæc sunt quæ de hominum plasmate sat fuerit commemorasse, Ad ignem transeamus direptum (si placet) fœdã nimirũ & inexpiabilem rapinã. Per Deos autem imprimis te orauerim, ne cunctéris, sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dij quippiã perdiderint, ex quo ille fuit apud homines? quod quidem uix unq; dixeris: quando sic natura cõparatum est, ut ignis nihilo fiat minor, si quis etiam cum alio cõmunicet, denicq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammã transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentũ inuidiæ, q; quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen usu arcere in animũ induxeritis eos, qui hoc potissimum egere uidentur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos, bonarũ rerum largitores, & ab inuidia longè abesse. Sed quid si omnem prorsus ignẽ suffuratus, detulissem in terrã, adeo ut nihil uobis fecissem reliqui, quanã, oro, iniuria uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui, quum neq; coquere uobis necessum sit, neq; frigidare ambrosiam, Ad hæc non egetis artificioso lumine: uerum hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum maximè ad sacrificia, quo uidelicet in biuio nidorem uobis parẽt, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris, uerum quum (ut uideo) ingẽtem uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quòd in epularum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor simul cum fumo uolutatus ad cœlũ usq; permeat. Itaq; parum appositè profectò, & nimium absurdè uidemini uaporẽ huiuscemodi nunc incusare. Miror autem cur soli potestatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit, atq; intemperans, quum ignis illi sit multò quàm hic noster diuinior & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud facilè est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerum uehemẽter ex re tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè scio, sedecim uulturibus negotium dedisset, qui posthac uisceribus tuis pascerẽtur, adeo grauiter ipsum criminatus es, aliud fermè agens, nam defensionem pro te dicere institueras. Mirum autem profecto quum uates sis, quomodo præsagire nequeris, has te modo daturum pœnas. PRO. Præsciui hęc Mercuri, neq; me prętterit, quòd rursus liberabor. Et nũc Thebanus quidam ueniet tibi amicus, qui eminus iaculetur aquilã, quã supernè pollliceris deuolaturam. MER. Vtinã hęc eueniant, solutum te à uinculis uidero, nobis conuiuã additũ, at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo, epulabor uobiscũ, & Iupiter me liberabit, nõ exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? prętstat emẽ cælare arcanũ, quo me maneat pręmiũ post solutã pœnam. MER. Quandoquidẽ id præstat, tecum recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam eẽ non longè abest aquila, at tu Titan prestolare tantisper, dũ tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat ac liberum.

Transitio. III. Caput, de igne è cœlo sublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab usu ignis

Ab utili ex cõsequẽtibus.

Amplificatio ab exemplo.

Amarum.

DEO-

DEORVM DIALOGI.

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superorum quàm inferorum Deorum, quasi quendam syluam ac summam continent, omnium ferè fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos Poëtas, partim à Tragicis, Æschylo, Euripide, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq;, siue res, siue uerba & compositionem spectes. Adeoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentilium & Homericorum nugitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientum atq; doctorum unquam fuit, qui huiusce modi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen nostris & humanis affectionibus obnoxiũ esse crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipse de se dicit,) Heroicum illum Dialogi personam, & Tragicam grauitatem, Comico risui temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atque doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infrà in Lexiphane præcipit, existimo equidem etiam exempli, & exercitationis caussa ad hunc modum in hoc genere illum se exercuisse: Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cælio multis uerbis commemorat: Studiosos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Musis apertè dicit:

Nam quos aspiciunt illæ (inquit) exhilarantq; uidendo
Nulla uenenose ledunt hos pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam passus sum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucasum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodi epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carnium, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partiũ tibijpsi seruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur sufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaso affixus, pessimam auium perditam aquilam, nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non si ne mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rursus ubi Caucasus est? neq; indigebis uinculis, si quo modo uersutias agẽs deprehendar. IVP. Dic prius, quamnam mercedem persolues necessariam nobis existentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipsa. IVP. Hoc quidẽ nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quiddam dicere. PRO. Nihil ò Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, fœtus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. IVP. Hoc ais, expulsurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ò Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

LVCIANI

CVPIDINIS ET IOVIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.

AT ſiquid etiam peccaui, Iupiter, ignoſce mihi, puer enim admodum ſum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxiſti, propterea etiam infans putari cupis? ſenex & uerſutus adeo cum ſis? CVP. Qua uero iniuria affecite, ego ſenex ille, ut tuais: cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ô ſceleſte, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaq; iam nihil eſt, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam, omnia hæc feciſti me. At quæ me uiciſſim amaret, nullam planè unquam feciſti: neq; intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuiſſe. Sed oportet me præſtigiis uti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exoſculantur: me uero ſi aſpiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò. neq; enim ferunt, ô Iuppiter, ut quæ mortales ſint, aſpectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quod ſi autem uoles amabilis eſſe, neq; concutias Aegidem, neq; fulmen geras: ſed quàm ſuauiſſimum te ipſum perhibe, utrinq; demiſſo capillo, eoq; mitra reuincto: ueſtem ſume purpuream, crepidas ſubliga auratas, ad tibiam & ad tympana compoſito greſſu incede, & uidebis quòd plures te ſequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis eſſe iſtoc pacto, ut talem meipſum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facile eſt. IVP. Quin amare quidem uolo, mihi more autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

Hoc eſt, Thoracē ſeu loricam. ſic enim Martialis exponit li. 7. ep.

IOVIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

LLAM Inachi puellam pulchram noſti Mercuri. MER. Etiã, Iò dicis. IVP. Non amplius puella illa eſt, ſed iuuenca. MER. Monſtroſum hoc. Quomodo mutata eſt? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipſam. Sed & nouit aliud quoddam malum inſuper excogitauit. Infelici illi bubulcũ quendam multioculum, Argum nomine, cuſtodẽ addidit, qui iuuencam paſcit, inſomnis ac peruigil ipſe exiſtens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam ſyluam, illic alicubi Argus paſcit, illum quidem interfecito: ipſam uero Iò per pelagus in Aegyptum abducens, Iſim facito, & decætero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uentos immittat, & præterea nauigantes ſeruet.

IOVIS ET GANYMEDIS

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

GE ô Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, oſculare me iam: ut uideas non amplius roſtrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neque alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris eſſe apparebam. GA. Mihomo, an non aquila modo fuiſti? ac deuolans rapuiſti me à medio

ouili

ouili? Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares? IVP. Sed neq; homo quem uides adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum egoipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neq; hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atq; adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiã uideris mihi esse. IVP. Dic mihi: Iouis uero nomen non audisti? neq; etiã aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui pauloantè effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos diceris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Deniq; quidnam improbè tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non deduces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam, quoniã fraustra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso imolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnũ, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quãm simplex hic puer est & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa benè facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecũ? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic colluſorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GA. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & homĩbus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodũ dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cũ gustaueris, nõ amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IV. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IV. Profectò, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GANY. Quid enim te ad somnum iuuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GA. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnũ uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: quapropter ad matrem remittebat me dormiturum sæpiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

LVCIANI
IVNONIS ET IOVIS.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

EX quo adulescentulum hunc Iupiter, Phrygium istum dico, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa iam es, simplicem adeo, & minimè molestum? Ego uero putabam mulieribus solis difficilem te esse quæcũq; conuersantur mecũ? IV. Neq; illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipsi, qui omnium deorum dominus existens, relinquens me legitimam uxorem, in terram descendis, ibiq; adulteria exerces in aurum uel taurum conuersus. Verũtamen illæ mulieres tibi in terra manent, Ideo autẽ hoc puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime. & nũc ille nobiscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaretur tibi, sic enim aiunt. Ità ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt & Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uero etiã calicem non aliter ab eo accipis, quàm simul & osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspicientibus. Et deosculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atq; ob id sæpenumero, neq; sitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solum, porrigere ipsi soles. Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul & osculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depositis Aegide ac fulmine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adolescẽtem adeo pulchrum inter bibendũ deosculari, oblectarique utroq; illo, & osculo uidelicet, & nectare. Quid si igitur uel semel committam ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quòd osculũ illius præstantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uero non ita insaniuero, ut labia mea adplicẽ, molliculo isti Phrygi, adeoq; effœminato, IVP. Ne cõuicieris, generosissima tu, amores meos. nam mulierosus, & barbarus, & molliculus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas. IVP. Imò uero Vulcanum istũ, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicantem uidelicet, & à fornace uenientem, plenũ adhuc fauillis, depositò paulo antè forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipsum interea osculari: quẽ neq; mater tu libenter osculata fueris, præ fuligine quasi tota illius exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoq; multum etiam pocillator iste, conhonestat deorũ conuiuium, nonne? Ganymedes autem hic iterũ in Idam hinc ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam scitè porrigit poculum: &, quod te omnium mordet maximẽ, osculatur dulcius ipso nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuligine, atq; nausea afficeris, cum aspicis ipsum, ex quo formosum & capillatum istum Ida enutrijt. Olim autem non uidebas ista, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipsa absterrebat te, quo minus biberes illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipsam afficis: nihil aliud agis, & mihi amorẽ eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd si uero grauaris, à puero formoso accipere poculum, tibi quidẽ filius ministret potũ. Tu uero Ganymedes, mihi soli imple calicem, & cum quo libet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue. Malum enim feret, siquis tibi molestus esse uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum, putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVN. At indignus est, contumelioſus certè existens: quapropter non amplius cõuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabãq; cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutũ, obturatis auribus, ut ne contumelias supplicãtis illius audirẽ, abij ut tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usq; ad Iunonis nuptias etiã: adeóne inebriatus est nectare. Cęterum nos autores hoꝛæ sumus, & ultra modũ amatores hominum, qui quidem & cõuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspiciẽtes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & nõ hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdũ. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert nasso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facilè in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nũc Ixioni, scio, quòd ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu meministi illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ò Iupiter, metuo enim ne & tu contumelioſum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postq; solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitũ adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angẽdo animo fortassis desistet, putãs se cõsecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunq; quicquam tempestiuũ illi contingat, quando ea ita, quæ super ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ò Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cũ nube Ixion congredietur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinẽ istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neq; enim nubes hęc unq; Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion autem solũ decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coijsse cum Iunone, & Iouis riualẽ esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cũ nube coierit. IVP. Igitur siquid tale dixerit, in infernũ precipitetur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborem nunquam cessaturum sustĩ

nebit, pœnas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

VIDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illum, nuper genitum? ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ò Vulcane, aut in magnum aliquod bonũ euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primum in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem suffuratus est: aut Martem, nam & huius subtraxit clàm è uagina gladiũ: ut interim de me ipso non dicam, quẽ & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille: qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra. APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iampridem. APOL. Quid igitur. habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL Adeó ne aduncas manus habet. perinde ac si in ipso uentre iam tũ meditatus esset furandi rationẽ? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atque hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palæstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulũ, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriã. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit. & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoq; fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerum mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vndé nam huius rei cõiecturam facis. APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactũ dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarũ ansulis uidelicet) infixis, fundoq; infrà, & quasi quodam dorso subiecto, atq; inde septem chordis suspẽsis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnum, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoq; dicebat, quòd neque in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usq; descenderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoq; est, ac uirgam quandã apparauit, mirificam potestatẽ ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrũ. APOL. Proinde & mercedem istam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Rectè sanè admonuisti: quare ibo, ut illum recipiam, si cubi ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectè sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi Caluariam uolo: si uero

uero non obedieris mihi, me experieris non nunc primum iracentem. Verum tamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim securis est, & non absq; sanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui, quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quis enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est. Magnum Iupiter, malum habuisti in capite. Meritò igitur iracundus fuisti, tantam in cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idq; armatam. Nimirum caput non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis ludiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodū, ac maturis nubilis annis, breui adulta facta est. Ceruleos quidem oculos habens, Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare ò Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer. Despondeo mihi illā. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facilè adeo hoc, facias licet. Veruntamen illud scio, quòd amas ea, quæ tibi contingere neq; queunt.

NEPTVNI ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

LICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MER. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed diuersum quiddam est. NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Neq; hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MER. Pudet dicere, tale quiddam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utiq; cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latuit ille nos Hermaphroditus existens? At neque uterus eius tumorem aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Neque etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursum ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam. Habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neque illud, sed in fœmore gestauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atque fœcūdus est. Sed quænam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atque admodum. Etiamsi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nosti autem ut sit zelotypa hæc) persuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cum uerbis huius inducta credidisset, uenisseq; Iupiter fulmen secū portans, conflagrauit tectū, ipsaq; Semele ex igne periit. Me autē iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se asserā, imperfectū illum quidē adhuc, & intra septimū mensem conceptū. Quod ubi fecissem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atq; ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuò illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulū languidus est. NE. Vbi igitur

infans ille iam est? MER. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumq; Dionysij huius & pater & mater ille est. MER. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad uulnus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

AVDIVI ò Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neque in crastinũ neque etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, & nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hæc atque omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atque id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MER. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse nunc opus habet, noctem sibi fieri consueto longiorẽ. SOL. Vbi autem etiam ille est: aut unde ipse emissus es, ut hæc nuntiares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MER. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absolui ac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Nequa ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neque etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secũdum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ caussa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium & desidiam, uiam autem asperiorem, eò quòd toto triduo nõ usurpabitur. Homines præterea miserẽ in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntq; expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MER Tace ò Sol. Ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnũ, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.

QVID hæc ò Luna, facere te aiũt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ò Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Cõtumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisæ causa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

esse me ipsius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipsi in nates incussi sandalio. sed ille, nescio quo pacto, tum quidem statim metuens ac supplicans, paulo post omnium obliuiscitur. Verū dic mihi, formosus ne Endymion iste est. Nam hoc quidem solatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formosus ò Venus, uidetur, & maxime, quando instrata super rupem chlamide dormit, læua tenens sagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput sursum uersus reflexa, decorem affert faciei, cui circūfunditur. Ipse uero solutus somno, anhelat ambrosium illum halitum, Tunc igitur tacitè equidem & sine ullo strepitu descendēs ac summis digitis insistens, ut ne expergefactus ille, perturbari possit. Scis igitur quid tibi post hæc dictura fuerim, sed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.

VPIDO gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra, uel in se quisque uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertēs: tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atq; in Phrygium illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem ense desecat, alius demissa coma per mōtes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insaniæ plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut siquando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybantibus impetet, ut te correptum discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioso animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus. ita ut sæpenumero, cōscensis eorum tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori insertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi, quando tandem ut cauerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quòd res pulchras, ut sunt, offero ac demonstro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vt es pertinax, & nulla in re non superas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

IOVIS,

IOVIS, AESCVLAPII ET HERCVLIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

DESINITE, ò Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HER. At uis, ò Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim sum. HER. In quo igitur ò Atronite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quæ nefas erat, feceras: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem objicis? HER. Nequaquam æqualia atque similia sunt, quæ uterq; in uita egimus: ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tãtos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumelioſis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum inciſor es, & circulator, ægrõtantibus fortaſſis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo antè ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinq; corrupto ac perdito, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neq; seruiui, quẽ admodum tu, neque lanificium exercui in Lydia, indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neque uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HER. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd nõ multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ò Hercules, priore loco accumbere Aesculapium, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

QVID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniam ò Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MER. Dignum quidẽ mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An adhuc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed Amasium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. AP. Atq; admodũ. MER. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APO. Meum ipsius factum hoc est. MER. Quid igitur, insaniuistin' Apollo? APO. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MER. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APO. Disco ludere discebat, atq; ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessimè perditus, Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente. Ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altũ sursum uersus iaculabar. Ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hũc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affatim, & ipse puer statim moreretur. Sed ego tum Zephyrum quidem statim ulciscebar, insectando eũ sagitti-

fugitiſ, fugientemq; ad montem uſq; perſequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco diſcus eum proſtrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, ſuauiſſimum illum quidem Mercurii, atq; omnium fragrãtiſſimum: præterea & literas quaſdam habentem, quæ mortuum ipſum quaſi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœſtus fuiſſe uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparaſſe amaſium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

QVAN' autem Vulcanum, cùm & claudus ipſe ſit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxiſſe: Venerem atque Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc, Mercurii. Veruntamen illud equidem demiror, quòd cum illo rem habere ſuſtinent, & maximè quando uident ſudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare ſeſe, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipſe cum ſit, amplectuntur ipſum, & oſculantur, & unà dormiunt. MER. Hoc & ipſe indignor, & Vulcano inuideo. At tu comã nutri, Apollo, ac cytharam perſona, animum ob pulchritudinem elatum atque ſuperbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, ſoli dormiemus. APOL. Ego uero aliàs quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illà quidem aufugit, atq; odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere: hic autem à diſco interfectus eſt, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem. ſed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum iſtum ex te aiunt peperiſſe ipſam. Veruntamẽ illud mihi dic, ſi noſti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipſo conſuetudinẽ habet, Venus autem in cœlo. præſertim autem hæc cum Marte plerumq; uerſatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum iſtum curat. APOL. Atq; hæc putas ipſum Vulcanum ſcire. MER. Scit. ſed quid agat? cum genero ſum adeo adoleſcentem, & præterea militarem ipſum eſſe uideat. Quare ſilẽtium agit, niſi q; minatur quidem, uincula quædam excogitaſſe contra illos ſeſe, iiſq; ipſos comprehenſurum eſſe, circundato ueluti retibus quibuſdam lecto. APOL. Neſcio ſanè, optarim uero ipſe ille, qui ſic cõprehenderetur, eſſe.

IVNONIS ET LATONAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

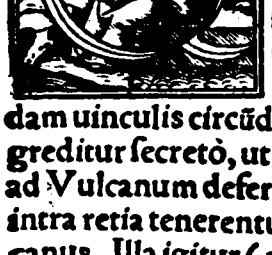
IVNO.

VLCHRÓS enim uero Latona & liberos procreaſti Ioui. LA. Non enim omnes, ò Iuno, tales parere poſſumus, qualis Vulcanus eſt. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamen eſt, artifex optimus exiſtens. ac cœlum nobis exornauit quoque, Veneremq; uxorem duxit, à qua & ſtudioſe obſeruatur.

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga est, & postremo in Scythiam quoq; profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cytharacanere, & medicum esse, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranque partem quæstionis propositæ inclinantia respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atq; ita ex hoc quęstum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, seq; ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur utiq; à prudentioribus, quòd pleraq; falsa ac ficta dictitet. quippe ille ipse uates ignorabat, quòd interfecturus amasium suum esset disco: neq; prædixerat ipse sibi, q; fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua caussa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quo pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illúm ne admirantur? Quem Marsyas, si iustè modo iudicare Musæ uoluissent, excoriasset meritò, ut qui ipse in Musica uicerat. nunc autem circumuentus miser ille, periit, iniustè sane damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animaduertit sese conspectam ab Acteone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neq; parturientibus obstetricatura fuisset, si uirgo utiq; & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis, & unà cum eo regnas: & propterea absque metu contumelioſa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursum lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cygnum conuersus.

APOLLINIS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

VID rides Mercuri? MERC. Quoniam maximè ridicula Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipse auditis illis, tecũ ridere possim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensos illos uinculis cõstrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MER. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebãtur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circũdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretò, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum ex alto Sol, & rẽ ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iã intra retia tenerentur, circumuoluũtur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & fortè tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tẽtabat, sperabatq; se uincula illa disrupturum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undiq; captum teneri, neq; effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcanus. MER. Nondum. sed conuocatis dijs, spectandũ ipsis exhibuit adulterium. Illi autem nudiambo, & colligati mutuo, inclinatis deorsum capitibus erubescebant. Atq; adeo spectaculũ hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tantum

tumnon ipſum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipſe, cum ſpectandam ita exhibet coniugij ſui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipſis aſtans. Ego uero, ſi opus eſt uerum dicere, inuidebam Marti, non ſolum quòd cum formoſiſſima dea adulterium exercuiſſet: ſed etiam, quòd colligatus cum ipſa unà eſſet. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto ſuſtineres? MER. Tu uero non, Apollo? Aſpice modo & accedens, collaudabo enim te, ſi non eadem ipſe quoq; optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

QVIDEM erubeſcerem ò Iupiter, ſi mihi talis eſſet filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, utplurimum autem cum inſanis mulieribus conſuetudinem habens, mollior ipſis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens: & in ſumma cuiuis magis, quàm patri tibi ſimilis. IVP. At uero hic mitratus, & mulieroſus, non ſolum, ò Iuno, Lydiam ſubiugauit, & eos qui ad Tmolum habitant, cepit: præterea & Thraces ſub ſe redegit, uerumetiam cõtra Indos profectus, cum muliebri iſto exercitu, & elephantos cepit, & terra potitus eſt, ipſumq; regem, qui aliquantulum reſiſtere auſus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, ſaliens pariter & choream ducens, haſtis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod ſi uerò quiſpiam illum conuiciari aggreſſus ſit, cõtumelioſe de ſacris illius loquendo, etiã hunc ulciſci ſolet, uel palmitibus ipſum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero luſibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non eſt, quòd inuideas, & maximè ſi quis cogitet, qualis hic ſobrius futurus erat, quando etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipſius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati iſti faciant, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in ſumma, inſanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipſi compotores interfecere, ligonibus cæſum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hæc, neq; ipſe Dionyſius efficit, ſed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & ſatis eſt, repleri mero. Cæterum ſiquis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & ſuauior fieri ſolet. Qualia uero Icarius paſſus eſt, tale nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia affici uideris, ac Semeles reminiſci, Iuno, Siquidem eas res Dionyſij calumniaris, quæ ſunt omnium pulcherrimæ.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.

VID tandem in cauſſa eſt, Cupido, ut quũ reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipſum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem, ab una Minerua temperes, utq; ad uerſus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua ſit pharetra, tum & ipſe arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater: eſt enim formidabilis trucu

lentoq; aſpectu, ac ferocitate quadam ſupra modum uirili: proinde ſi quando tenſo arcu petam illam, galeæ criſtam quatiens, expauefacit me, mox q; formidine tremere occipio, ſic ut arma mihi è manibus excidant. VEN. Atqui Mars annon erat hac formidabilior? & hunc tamen ſuperarum exarmaſti. CVPI. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verum Minerua ſemper adductis ſupercilijs obſeruat: quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens: at illa, ſi quidem ad me acceſſeris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptũ in tartara dabo præcipitem, aut ipſa te diſcerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, poſtremo & in pectore faciem quandam geſtat horrendam, uiperis capillorum uicem comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aſpicio. VEN. Eſto ſane, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius geſtamen gorgona reformidas, idq; quanti Iouis ipſius fulmen non formidaueris. Cæterum Muſæ quam ob cauſam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ criſtas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reuereor matet, ſunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea ſemper aliqua tenentur ſtudio, ſemper cantionibus animum intentũ gerunt: quin ipſe etiam non raro illis aſſiſto, carminis ſuauitate delinitus. VEN. Eſto, nec has adoriris, propterea quòd ſint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem uſquam ſum potis, quippe perpetuò per montes fugientem: ad hæc alterius cuiuſdam ſui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos infectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorſum tota rerum huiuſmodi ſtudio tenetur: tametſi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipſe, ferito q; eminus. VEN. Teneo gnate, eum ſæpenumero ſagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, paſtorem armenti, paſcit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ò Pari iubet te, poſteaquam & ipſe formoſus es, & rerum amatoriarum doctus, ſententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formoſiſſima ſit, Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iã eſt, ut & ipſæ uos abeatis ad Iudicem. Ego uero ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac, ſi modo poſſibile foret, libenter omnes uos victrices uidere uellem, præſertim quando & neceſſe eſt, qui uni pulchritudinis ſummam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarũ plurium incurrere. Quare equidẽ ipſe uobis idoneus judex non ſum, adoleſcẽs autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus eſt, & Ganymedis huius cognatus. Cęterũ ſimplex & mõranus, neq; quiſq; illũ cognitione hac indignũ meritò putauerit. VENVS. Ego uero Iupiter, etiam ſi Momũ ipſum præſtituas nobis Iudicẽ, præſenti animo itura ſum, ad docimẽtum mei præbendũ. Quid enim adeo reprehenderit ille in me? Sed oportet etiam hiſce

placere

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicq;, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respondes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcũque uictæ fueritis, néue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autẽ non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus: neq; ille facile iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrũ autem & uxore adhuc caret hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MER. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quædam cum eo habitare mulier Idæa, sic latis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem obis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiose adeo illa curat? MER. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentẽ ueniisset hoc, neq; ex composito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cũ sit, etiam has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, neq; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hæc fermè eadem interrogauit me: quamobrem grauiter ne feras, né ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & propemodum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoq; totũ Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoq; iudicem uestrum, Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. At non uideo armentũ. MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendã à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentũ. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terrã, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne cõturbemus illum, supernè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum posteaq; descẽdimus, tuum iam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut cõsentaneum est, locorũ perita es: quippequæ sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodũ, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MERC. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescentulũ istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. & cum iam in aquilam conuersus esset, una quoq; cum ipso aderam, & unà formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidẽ fortè tũ fistula canebat ad ouile. Iupiter autẽ à tergo ipsi deuolans, leniter admodũ unguibus circumiectis, et ore in tiarã, quam super caput habebat, impresso, in altũ

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum. Salue bubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenieris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari cõmodè queant, formoſæ adeo cum ſint. MERC. At non ſunt mulieres. Iunonem uero, Pari, & Mineruam; & Venerem uides, & me Mercurium uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidē enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarum, cognitionem hanc tibi commendo: certaminis autē præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideā, quid ſibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ò here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeo, cū pro bubulci captu. Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare, delicatorum atq; urbanorum magis eſt. Quod autem ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuenca num alia aliā ſuperet, fortaſſis ex arte dijudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ pariter omnes ſunt, & nō uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliā tranſferendo, aſpectū auellere queat. Non enim facilē abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primo applicat, ei inhæret, & quod præſens eſt, laudat. Inde ſi ad aliud trāſierit, etiā illud formoſum uidet, & immoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionē excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarum, & totum me cōplexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quēad modum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autē mihi, benè tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculoſum etiā hoc pacto iudiciū hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperiū. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi duæ illæ reliquæ, quæcūq; uictę fuerint: ſed quicquid peccatū uidebiē, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudicium. PAR. Faciemus periculū. Quid enim agat quiſpiam? Cęterum illud primū ſcire uolo, utrū ſatis erit ſpectare ipſas, ut nūc ſunt ueſtitas: an uero etiā exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eō poſſint. MER. Hoc tuū officiū erit, uidere, utpote iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiā uoles. PAR. Quomodocūq; etiā uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ò Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, q; non ſolum lacertos habeā candidos, neq; etiam magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiā, Aequaliter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ò Paris, quàm Ceſtum à ſe depoſuerit. Incātatrix enim eſt, ne te præſtigijs circumueniat per illum. Et certē quidem òportebat, neq; etiam ſtudioſe ita exornatā hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquā, ſed ipſam formā nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud deceſto, atq; etiā depone illū. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudum caput ſpectandum exhibes: ſed concutis conū, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cœruleum iſtud oculorum, ſi dempto terrebili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hæc ablata. VEN. Eccè tibi & Ceſtus hic. IVNO. Sed exuamur tandem. PAR. O Iuppiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quæ pulchritudo? quæ uoluptas? qualis uirgo hæc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuaue quiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſcio ad quid etiam me re feram, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita facia-
mus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IV. Maneo. Ac
poſteaquã me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare, nũ
pulchra uictoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe
iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc ge-
runtur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquũ uiſum erit. Tu uero
accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ò Pari, formoſam eſſe,
iudicio declaraueris, haud unquã expugna uictus abibis: bellatorem enim te,
& uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello,
& pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab
hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, neq; enim eò minus
feres. tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed indue te tandem
& impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt.
VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligen-
ter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorãdo ſingulis etiam membris. Quod
ſi uero placet, ò formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudũ aſpi
ciens te iuuenem adeo et formoſum, qualẽ neſcio an ullum alium nutriat Phry
gia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non
relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitã degis, ſed corrumpi pulchri-
tudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid
proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem du
xiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim muli
eres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacænam,
cuiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa infe
rior, &, quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpi-
ciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeq; ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur,
& cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PA.
Nihil etiam, ò Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa,
te narrantem. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupi
ter ẽ cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt?
VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: te
nera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæ
ſtricæ rei dedita. Adeo igitur magno opere ab omnibus paſſim expetitur, ut
& bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam
rapuiſſet. Poſtea uero cum iam ad florem ætatis perueniſſet, optimus quiq; A-
chiuorum, ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reli
quis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles,
ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit al-
teri? VEN. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uero noui, quo pacto talia perfi-
cere conueniat. PAR. Quo modo, cupio enim & ipſe ſcire. VEN. Tu quidem
proficiſcẽris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona peruenieris,
uidebit te Helena. Poſt illa uero, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore
tui capiatur, teq; ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut
illa relicto coniuge, cum homine barbaro atq; hoſpite è patria nauigare, in ani-
mum inducat. VEN. Bono animo eſto. Nam huius certẽ rei gratia, liberos du
os habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam,
qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illã
ui coget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa
eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unà præſens,
rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atq; ita omnes ipſam, ad hoc
quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum
adhuc, Venus eſt. Veruntamen amo iam Helenam, & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor, & nauigo rectà uerſus Græciam, & in Sparta peregrè abſum, & redeo unà cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ concilia tricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adeſſe uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo iſto mercari. PAR. At metuo, ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam tradituram me eſſe uxorem tibi, & futuram comitẽ proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturã eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatẽ, & Gratias tecum adduces? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MARS.

AVDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quàm ſuperba, quamq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam, unde ſi uos ſuſpenſi me ui detrahere conemini, luſeritis operam: nunc enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum attrahere, non uos modo, uerumetiam tum terram ipſam, tum mare pariter ſubuectũ in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audiſti. At ego, ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur, ita præſtantiorem eum eſſe, uiribusq; ſuperiorem, haudquaquam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eũ ne pondere quidem uincere queamus, etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quẽ linguæ continẽtis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim me mineram, quum non ita multo antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione, machinarentur comprehenſum illum in uincula cõijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit, idq; cum tres duntaxat eſſent dij. Quod ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accerſiuiſſet, ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PAN.

SALVE, pater, Mercuri. MER. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atque admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum, ex amore tibi natus

tus

tus. MER. Per Iouem Hirci fortaſſe cuiuſdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & naſum talem, & barbam hirtam; & pedes biſidos, hircinosq; præterea & caudam ſuper natibus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, iſs tuum ipſius filium, pater, probroſum ac turpem declaras. imò potius teipſum, qui eiuſmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam ſum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais eſſe? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra. ſed tibi ipſe in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoq; puellã liberam per uim ſtupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiã dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco ſimilem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipſa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego ſum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd ſi igitur cornutus ipſe es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco ſeipſum aſſimilauerat, quo facilius lateret: & ob id ſimilis hirco tu quoq; euaſiſti. MERC. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formoſus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animũ elatũ præ me fero, qui adhuc imberbis ipſe ſum, pater tuus uocabor? & ab omnibus riſu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non ſum. Nam & Muſicus ſum, & fiſtula cano, admodum pleno ſpiritu. Et Bacchus ille, nihil abſq; me facere quicquam poteſt, ſed & ſocium, & conſultatorẽ fecit me, & duco ipſi chorum. Iam & ouilia mea ſi uideas, quot & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens, ita præclarè rem geſſi in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrũ illud, quod eſt ſub arce. Quod ſi igitur Athenas ueneris, cognoſces quantum ibi ſit nomẽ Panos. MER. At dic mihi, duxiſti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dicitãte. PAN. Nequaq;, pater, amator enim ſum, neq; cum una aliqua rem habere contentus forẽ. MER. Capras uidelicet conſcendis. PAN. Tu quidẽ irrides me, at ego tamen & cũ Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq; admodum ſtudioſe ab illis obſeruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, primum omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenſes licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

Pity pinus eſt, tamẽ: ſi Gaza Laricẽ uertat. hic autẽ Pan coronari ſolebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

QVID igitur, dicendũ ne eſt, Bacche, fratres eſſe Cupidinem, Hermaphroditum & Priapũ? adeo diſſimiles forma & ſtudijs cum ſint? Nam hic quidẽ formoſus omnino & iaculator eſt, et poteſtate nõ paruacõparata ſibi, omnibus imperat. Ille autẽ mulierоſis ac ſemiuir, ambiguã quoq; faciem præ ſe ferens, ut non facile dignoſcas, adoleſcens ne ſit, an uirgo. Tertius uero, etiã ſupra modum uirilis eſt, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipſa Venus in cauſſa eſt, ſed patres, qui diuerſi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq; matre naſcuntur, ſæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodum & uos, naſcuntur. APO. Ita ſane eſt, ut dicis: ſed nos tamẽ ſimiles ſumus, & circa eadẽ ſtudia uerſamur, Sagittarij enim ambo ſumus. BAC. Quantũ quidem ad arcũ & ſagittas attinet, eadẽ ambo exercetis, Apollo: illa uerò ſimilia nequaquã ſunt, q; Diana quidem

hoſpites mactat apud Scythas, tu autẽ uaticinaris, & medicaris ægrotantibus. APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim peroſa mactationes illas. BAC. Rectè ſane illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propẽ noctem exurgẽs generoſus ille: ſed pudet dicere. APO. Sollicitauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quàm riſi. APOL. Rectè ſanè, quòd neq; acerbè, neq; ruſticè quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeo ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facile. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MERCVRIVS.

ST uero mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid nõ dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiã in qua conſultant, undiq; ſtrauero, ac ſingula ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare. inſuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam nouitius iſte pocillator aduenĩſſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorum animas ad Plutonem deducere, manſumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in cõcionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarũ res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ocioſi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Quin nũc quum recens Sidone à Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelum de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaẽ ageretur, Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa fac iſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis iuuenis: ac nunc quò iuſſus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fueriſq; lentior, plagas etiã auferas: nam iracundi ſunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in aliis circa finem posterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus coniungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

VALIA fecisti autem, Titanum pessime, qui quæ in terris sunt, perdidisti omnia, adulescentulo fatuo ac stulto, commisso curru, qui alia quidem exussit, nimis prope terram cursu delatus: alia uero præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipsis abstracto igne. Et in summa, nihil non conturbauit & commiscuit. Ac nisi ego animaduersis ijs quæ gerebantur, deturbassem ipsum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum mansissent. Talem nobis puchrum istũ aurigam atque rectorem currus emisisti. SOL. Peccaui, Iupiter, sed ne offensior eo fias, si credidi puero multa supplicanti. Nam unde uel sperare potui hoc tantum futurum esse malum? IVP. An non noras, quãm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, si quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Siquis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuersi abeunt, quemadmodum uidelicet & istum transuerse abripuerũt, nunc quidem ad læuam, paulò autem post ad dexteram, interdum etiam in cõtrarium, eius quem cœperant, cursus. & in summa sursum ac deorsum, quocunque ipsis libitum fuisset. Ille autem ignarus nesciebat, quomodo utendum ipsis esset. SOL. Equidem omnia hæc sciebam, & propterea resistebam quoq; aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Postquam autem impensius obsecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipso in currũ impositum, submonui, quo pacto oporteret insistere uiæ ipsum, quantum in sublime agitantem, sursum ferri. deinde rursum per decliue deorsum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, si non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conscenso tanto igne, & uastæ adeo profunditati superne incumbens, ut consentaneum est, obstupuit. Equi uero, ut senserunt, non me esse eum, qui conscendisset, contempto adulescentulo, è uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimissis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipse, iugum currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas suas dedit: & mihi, Iupiter, satis supplicij, luctus hic est. IVP. Satis autem: qui talia ausus sis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, decætero autem si quid simile deliqueris, aut talem aliquem successorem tibi emiseris, statim senties, quanto igne tuo fulmen nostrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, sorores ipsius sepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excussus, electrum ipsi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uero compacto curru, fractus enim temo ipsius est, & altera rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut memineris horum omnium.

APOL.

LVCIANI

APOLLINIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

OTES ne mihi dicere, Mercuri, uter iſtorum Caſtor eſt, aut uter Pollux? Nam ego quidem nō facile diſcreuero ipſos. MERC. Ille qui heri conuerſatus nobis eſt, Caſtor erat, Hic autem Pollux eſt. APOL. Quomodo dignoſcis, ſimiles enim ſunt. MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie ueſtigia uulnerum, quæ aliquando ab ijs accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iaſone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale præ ſe fert, ſed purus eſt atq; integer facie totus. APOL. Operæ preciū feciſti, qui diſcrimina, quibus internoſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia ſunt, oui pars dimidia, & ſtella ſuperne imminens, & iaculū in manu, & equus utriq; candidus. Quare ſæpe equidem appellaui hunc Caſtorem, qui Pollux erat: & rurſus Caſtorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiſcum uerſantur, ſed ex diuiſo nunc quidē mortuus, nunc autem Deus eſt alteruter ipſorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem eſſe, diuiſerunt ita inter ſe ipſi immortalitatem. APOL. Non ſanè prudenti, Mercuri, diuiſione. Siquidem nec aſpicient ſeſe mutuo, hoc pacto, quod uel maximè, opinor, deſiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes exiſtat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aeſculapius medetur, tu palæſtricam doces, puerorum exercitator optimus, Diana autem obſtetricatur, atq; aliorum ſuam quiſq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis: an inertes atq; ociosi conuiuabuntur nobiſcum, tam grandes cum ſint? MER. Haud quaquam. ſed iniunctum illis eſt, Neptuno ut miniſtrent & ſubſeruiant, & obequitare ipſos oportet pelagus: & ſicubi nautas tempeſtate periclitātes aſpexerint, inſidētes nauigio, præſtare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & ſalutarē narras artē.

DIALOGI MARINI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuerſa aut alia ratio eſt, quod ad occaſiones & argumenta pertinet, quàm ſuperiorum. Nam & ipſi ex Homericis ac Tragicis fabulis deſumpti ſunt, & eadem elegantia ac feſtiuitate nitent. Niſi quòd omnes (quod idem tamen & in ſuperioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vt de illud quoq; ueriſimile eſt, Lucianum oſtendere uoluiſſe, quod quæcunq; ſub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipue amori obnoxia ſint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeo generalem quendam omnium tam deorum quàm hominum dominatorem eſſe. Quòd autem Deos maximè ex amore deſipere atq; inſanire: deinde & uoluptatibus deditos eſſe fingit, ex profeſſione ſua facere uidetur. Fuit enim quam quam omnibus Philoſophorum factionibus ex æquo propè infeſtus, ad Epicuream tamē magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem, finem bonorum aſſerebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi paſſim, tum in Demonacte, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DORIS.

ORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quū usqueadeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne istuc quidem ipsum, quòd hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo segnius cernit, quàm si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadā isthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quà uidelicet inter montem & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contrà fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde luſco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter cādorem? Is illi placet opinor, quòd caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit, despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamè eiusmodi habeo amantem, quum inter uos nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. DOR. Tace ò Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ò sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus simillimū erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istū Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus, nempe totus hircii olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

CYCLO

LVCIANI

CYCLOPIS ET NEPTVNI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.

PATER, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcanit, somno grauatũ aggressus. NEP. Quis uero est, qui isthæc facere ausus fuit, Polyphemes? CY. Principio quidem seipsum Neminem uocabat, postquam autem effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyssem nominari se aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacensem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in antro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pecudibus. Posteaquam autem apposui foribus operculum, (saxum autem quoddam mihi est, perquàm magnum) atque ignem resuscitaui, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, uisi sunt, abscondere sese parare. Ego uero comprehẽsis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struẽdas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, postea quàm bibissem, circũagitari, & antrum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem somno correptus iacui. Ille uero exacuato uecte, eodemq; igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormisti, fili, qui non interea exilueris, cum excęcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum á foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEPT. Intelligo rem. Sub illis latuit te, clàm se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atq; etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atq; ego dicerem Neminem esse, insanire me arbitrati, relicto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumelioſe obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiamsi ęciratem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare uel perdere, penes me esse. nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

VID hoc, Alphee, quòd tu solus aliorum, in mare delapsus neq; cum salsugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut cõcretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu laberis? Nescio quo locorum in profundum te ipso, quemadmodum gauiæ atque ardeæ faciunt, submerso. Ac uideris rursum emergere quoq; alibi, et te ipsum iterum spectandum exhibere. ALP. Amatoria quædam res hæc est, Neptune,

Neptune,quamobrem,ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse sæpenumero. NEP. Mulierẽm ne,Alphee,an nympham amas, an etiam Nereidum ipsarum unam aliquam? ALP. Non. uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est,in Sicilia, Arethusam ipsum uocãt. NEP. Scio. Non deformem sanè,Alphee,Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est,& perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt,supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vtuere nosti fontem hunc,Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore. illud autem mihi dic,ubi tu Arethusam cõspicatus es, Arcas ipse cum sis,fons autem ille,in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune,curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igitur ad amatum. Ac emergens iterum è mari,eodem alueo cum fonte illo miscearis,& in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.

AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri,tolerabile: præterea & in Leonem aliquando muteris licet,tamen neque hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est,cum in mari habites,hoc omnino miror,neq; adducor ut credã. PRO. Ne mireris Menelaẽ,Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse. ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) præstigias quasdam adhibere rei,atq; intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio,in rebus sic manifestis,fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quãm multa ipse me transformauerim? Quòd si uero nõ credis & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos obuersans,posteaquam ignis factus fuero,applica mihi, heus generose tu,manũ. Nimirum senties,uidear ne tantum ignis,an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaẽ uideris mihi neq; Polypum uidisse unquam,neq; etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi, quæ uero accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunq; saxo accedens,acetabula sua applicuerit,atque affixus in hæserit cirramẽtis,illi seipsum simílem efficit,mutatq; colorem,imitando saxum,quo uidelicet lateat piscatores,nihil ab illo uarians,neque ob hoc manifestè apparens, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tuũ hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaẽ, cui nam alteri facilè credas,qui tuis ipsius oculis nõ credas. MEN. Videns equidem uidi,sed tamen res ipsa monstro similis est,eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

VIDISTI ne,Galene, heri,qualia fecit Eris ad cœnã in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiui-

um? GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus iuſſerat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cū præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitríte ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulãtibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam ex compoſito iactum, peruenit eò loci ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidē Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe cõtendebant, ac quælibet ſuũ illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſq; res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, nõ feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quę nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facile, talis cum ſit, iudicauerit malè. GAL. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panope? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit. PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, ueniẽte in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.

D Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. Haud equidem ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEPTV. Liberãm ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero, ſed Danai illius filia, una ex quinquaginta iſtis etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autem duriter admodum educat filias, & opus manũ facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPT. Solá ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoq; eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc lõgiorem rebus moram inijciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex uelocibus illis, huc ſiſte, inequitãdo enim illi quàm celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanè, prouehamur igitur. Tu uero iuxtà natando, conſequere me, Triton. Ac poſtea q̃ ad Lernam iam aduenimus, ego quidē hic in inſidijs ero: tu autē ſpeculando obſerua, quando illam accedentem ſentias. TRI. Eccã tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton, & in ipſo ætatis flore, puella hęc, ſed cõprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptã abducis? plagiarius quiſpiam es, ac uideris ab Aegypto,

patruo

patruo noſtrō, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ō homo, uim facis, atq; hinc in mare abſtrahis? Ego uero ſuffocabor miſera, ſubmerſa aquis. NEP. Bono animo ſis. Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium, & tu ipſa felix atq; beata eris, ac ſola ſororum obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NOTVS.

VM hanc, Zephyre, iuuencam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illam amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem utetum modo, Deusq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuenca Deus? ZEPH. Atq; admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel prohibeat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaq; nobis erit, Zephyre, iam, domina certè cum ſit. Nam, per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZE. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurius denuo mulierē, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nuſquam amplius neq; cornua illius, neq; cauda, neq; tibiæ bifidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, caninam faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quandoquidem melius ille, quæ facienda ſint, nouit.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

AVDO, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironijs ſcopulis: unde cū matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara recepto, in Tenarum enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELP. Ne mireris, Neptune, ſi hominibus benè facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atq; equidē ob id reprehendo Bacchum, q̄ uos nauali prælio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & cæteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Periander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

bat,artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno,concupſuit,nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, ſpectandas ibi diuitias ſuas exhibere. Ac conſcenſa ad traijciendum naui, hominum quorundam ſceleratorum, poſteaquàm cognitus eſt, multum auri ſecum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit,inſidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auſcultabam omnia, iuxta nauigiũ natando) quoniã hoc uobis ita uiſum eſt, inquit, at me ſaltem aſſumpto ornatu,& decantato prius mihi ipſi funebri aliquo carmine,uolentem ſinite præcipitare meipſum. Conceſſerunt nautæ. Tum ille aſſumpſit ornatum, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atq; ita in mare præcipitauit ſeſe,tanquam ſtatim omnino moriturus. Ego uero excepto atq; impoſito illo,enataui unà cum ipſo in Tenarum. NEPT. Laudo ſtudium erga Muſicam tuũ. Dignam enim mercedem rettuliſti ipſi pro eo quod auſcultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NEPTVNVS.

RETVM hoc quidem anguſtum, in quod puella delapſa, ſubmerſa eſt, Helleſpontus ab ipſa uocetur, Cadauer autẽ ipſum, uos Nereides acceptũ, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis ſepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, ſed hic in cognomini pelago ſepeliatur. Miſeremur enim ipſius, ut quæ miſerabilia maximè à nouerca paſſa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non eſt, neq; etiam aliàs honeſtum, hic illam alicubi ſub arena iacere. Sed quod dixi, in Troadẽ, in Cherſoneſo mox ſepelietur. Illud autẽ pro ſolatio ei erit, quòd paulo poſt eadem, ipſa quoque Ino patietur, & præcipitabitur, perſequente illam Athamante, in pelagus, ex ſummo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis geſtabit. NER. Sed & illam ſeruare conueniet, gratiã hanc Baccho faciendo, Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autẽ eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adoleſcens enim eſt, & contra impetum obſiſtere poteſt. Illa uero, eò quòd inſueta eius rei erat, conſcenſo uidelicet uehiculo nouo & inopinato, & deſpiciẽdo in profundum immẽſum, perculſa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præuehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus ſe eò uſq; ſuſtentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipſius Nephelen decebat, opem ferre cadenti? NEPT. Decebat ſanè, ſed Parca quàm Nephele multò potentior eſt.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IRIS.

Alludit ad nomen ἶρις, quo ipſa inſula dicta eſt.

NSVLAM iſtam errantẽ Neptune, quæ à Sicilia reuulſa atque undis ſubmerſa, mari innatat. Eam, ita iubet Iuppiter, conſiſtere facias iam atque apparere, & ut tantundem manifeſta atque conſpicua in medio Aegæo inconcuſſe ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & nõ amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim malè habet à doloribus. NEP. Quid igitur? an non sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certè nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur subsiste Insula, atq; emerge iterum ex profundo, & nõ amplius fluctues aut titubes, sed immota maneas. Ac suscipe, ò felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, traijcite Latonẽ in ipsam, omniaq; tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illã, perterrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

VSCIPE me, ò Mare, grauia enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deussit? XAN. Vulcanus. sed igne candesco prorsus, miser, & effer uesco. MAR. Cur autem iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi alueũ, ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absterritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quãtumq; & in Aetna, & siquibus alijs locis, illius est, allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uero, cum efferuescere fecisset, parũ abfuit, quin totum aridum ac siccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim. MAR. Turbidus es, ò Xanthe, & calidus, ut cõsentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, nõ ueritus, quòd Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Fortasse, meapotem legendum, id est, pro ἐμοῦ ἐμαυτοῦ.

DORIDIS ET THETIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab eo pauloantè genitum. Iussit autem pater nautas. arcam illam acceptam, postquam in altum à terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans

unà cum ea. DO. Quamobrem autem, ò ſoror, hoc? quandoquidem compertа habes exactè omnia. THE. Pater illius Acriſius, quia pulcherrima erat, in æreum quendam thalamum incluſam, perpetuæ uirginitati deſtinarat. Deinde, uerum quidem dicere non poſſum, Iouem autem aiunt, conuerſum in aurum, delapſum per impluuium ad ipſam eſſe. Accipiente autem illa in ſinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuiſſe. Quod cum pater animaduertiſſet, utpote durus quidam & zelotypus ſenex, grauiter indignatus eſt. Et quia ab aliquo ſtupratam fuiſſe illam arbitratus eſt, conjecit in arcam hanc, cum paulo antè peperiſſet. DO. Cæterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur? THE. Pro ſe quidem nihil dicebat, Dori, ſed tacitè ferebat damnationē, pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymãdo, atq; illum auo oſtentando pulcherrimum ſanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiã arridebat mari. Oppleor rurſum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me flere feciſti. Sed nunquid iam mortui ſunt? THE. Haud quaquã, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis cuſtoditis. DO. Cur igitur nõ conſeruamus ipſam, piſcatoribus iſtis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illos, incolumes præſtabũt ſcilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus, Non enim perire decet, neq; ipſam, neq; infantem adeò cum ſit formoſus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.

MINIME uero præclara hæc, Neptune (dicetur enim uerũ) qui circumuenta amica mea, aſſimilatus in formam meã, uiciaſti puellam. Putabat enim illa mecum rem eſſe ſibi, et obid exhibebat ſeſe. NEP. Tu enim, Enipeu faſtuoſus es & tardus, qui puella adeo formoſa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, deſpexeris illam, & gauiſus ſis, ſi poſſes illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atq; ibi inambulans, ſeſeq; lauans, non ſemel optabat in conſpectum ſibi uenire te. At tu faſtuoſus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te prærípere amorem mihi, & uelut hiſtrionem alíquem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atq; ita decípere Tyrõ iſtam, puellam adeo ſimplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum priuſ ſuperbum & contemptorem te geſſeris. Ipſa autem Tyro nihil graue paſſa eſt, quando ſe putauit â te uiciatam eſſe. ENIP. Nihil autem? Dixiſti enim abiens Neptunum eſſe te, quod uel maximè dolore affecit ipſam: atq; ipſe eò abs te iniuria affectus ſum, quòd & quæ mea eſſe debuerat, eam uoluptatem percepiſti tu, & præterea compoſito circa uos fluctu purpureo, ſub quo abſcondíti iacuiſtis cum puella pro me tute rem habuiſti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu,

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

TRITON.

BALAENA iſta ueſtra, Nereides, quam cõtra filiam Cephei Andromedam emiſiſtis: neq; puellã ipſam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipſa iam mortua eſt. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, tanq; illectamento aliquo propoſita puella, aggreſſus illam occidit, ex inſidijs cum multa ui adortus? TRI. Non, Sed noſtis, arbitror, Iphianaſſa, Perſeum illum,

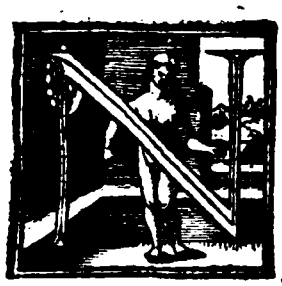
Dana

Danaës puerum illum paruũ, quem unà cum matre in arca abiectum in mare ab auo materno, conseruastis, miserta illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illũ iam adolescentem factum esse, atq; admodum generosum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balęnam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmia persoluere nobis debebat? TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, solus ne, an & alios secum socios abduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est. alatum enim ipsum Minerua reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auolauit. IPHIG. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeũt, uel quisquis illas aspexerit, non amplius quicquam posthac aspicit. TRIT. Minerua illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquã, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectandam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atq; ita priusquã sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenisset, terrę iam propinquior, aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dij, promissa coma, & seminudam, longè usque infra ubera. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat caussam damnationis huius. Paulo autem pòst, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit. Atque ubi iam balęna accessisset, terribilis admodũ, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidẽ ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcunq; Medusam aspexerũt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, suppositaq; manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem è rupe, ardua illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas ulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægrefero factũ hoc. Quid eñ adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sesè tunc, ac pulchrior nobis esse uoluit? TRI. Quòd hoc pacto magnum dolorẽ perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cũ sit. NER. Ne meminerimus Dori, istorę amplius, si quid barbara mulier, suprà, q̃ decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij tulit, quæ tanto in metu, filiæ causa constituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

Ensis falcatus Perſei fuit.

ZEPHYRI ET NOTI
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ZEPHYRVS.

VNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Note? NOT: Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut quinam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non facilẽ aliud umquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis. ZEP. Quid? Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem scilicet. Quid tum? ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quòd Iuppiter iam

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, noſti. Quæ uero poſtea conſecuta ſunt, ea nunc audi. Deſcenderat Europa ad littus, ludendi gratia, aſſumptis ſecum æqualibus ſuis. Iupiter autem in formam tauri aſſimulatus, ludebat unà cum ipſis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil ſuprà, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ ſe ferebat admodum manſuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipſe in littore, & mugiebat ſuauiſſimè, ita ut Europa etiam conſcendere ipſum iam ſuſtineret. Cæterum ubi hoc factum eſt, citato curſu Iupiter quidem unà cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculſa animo ex hac re, ſiniſtra apprehẽdit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento ueſtem continebat. NO. Dulce hoc ſpectaculum, Zephyre, uidiſti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem ſecum amores ſuos. ZEPH. At uero quæ conſecuta ſunt, ſuauiora multò, Note. Nam & mare ſtatim compoſitis fluctibus quietũ fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum ſe ipſum præbuit. Nos autem omnes ſilentium agentes, nihil aliud quàm ſpectatores tantũ, eorum quæ fiebant, quaſi quidam comites, ſequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum ſupra mare, ita ut interim ſummis pedibus contingerent aquam, accenſas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emerſæ undis, delphinũ tergis inſidentes obequitabant applaudentes, ſeminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & ſi quid aliud marinorum, aſpectu metuendum non eſt, omnia illa circum puellam quaſi choream ducebant. Nam ipſe quidem Neptunus cõſcenſo curru, & quaſi pronubus incedẽs, unà cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubãtem, ac flores omnis generis aſpergentem ſponſæ. Atq; hæc à Phœnicia uſq; in Cretam fiebant. Poſtquam autem in Inſulam aſcendit, ipſe quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehenſam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubeſcentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui iſthæc uideris. Ego uero interea Gryphas & elephantos, & nigros homines aſpiciebam.

MORTVORVM DIALOGI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occaſione & hi Dialogi, qui bus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia deſcribuntur, exceptis paucis quibuſdam, quorum argumenta de ſuis temporibus ſumpſiſſe Lucianus uidetur, cum ſuperioribus prognati ſunt: alium tamen atq; diuerſum ab illis finem habent, aliáq; monent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur, hic illud indicatur, atq; etiam oculis penè ſubijcitur, quòd apud inferos, & eos iudices, quorum ſententiæ poſt hanc uitam ſubijciendi omnes ſumus, nulla perſonarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuſcũq; fortunæ æſtimatio futura eſt: ſed quòd omne, quod ad conditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quiſq; in hac uita ſe gerit & meretur, ſupplicium aut præmium accepturi ſumus. Tametſi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animo ſenſerit, dixiſſe uideri poſſe, ut pote Epicureum, & ut ab alijs uocatur, ἄθεον, qui neq; de dijs, neq; de immortalitate animarum rectè quicquam ſenſerit. Verumtamen etiã aliàs, cum de ueris moribus Philoſophorum ſcribit, ut in Nigrino, Demonacte, & cæteris quibuſdam, eiuſmodi de præſentis uitæ rebus & actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; non nihil cogitatione ac ſenſu præcepiſſe confirmare poſſunt. Vtut autem hæc ſe habent, digni tamen dialogi iſti ſunt, qui legantur, & ob oculos quàm ſæpiſſime

mè renocentur: nel ob hoc solum, ut à cupiditatibus ac rerum externarum desiderio mentem auocemus, & ad illud respiciamus, quod poëta dixit: Puluis & umbra sumus, quodq; post hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ulla alia fortunæ defunctos sequentur, aut inuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DIOGENES.

COMMENDO tibi, Pollux, quamprimum ad superos ascenderis (tuum enim est, ni fallor, eras reuiuiscere) ut, sicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipsum Corinthi, circa Craneum, aut in Lycéo deridentẽ contendẽtes istos inter se Philosophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenès, si satis ea, quæ super terrã sunt, derisisti, quo & huc ad inferos descendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es. Illic enim in ambiguo tibi adhuc risus fuit, et frequẽs illud obiici potuit. Quis enim omnino scit, quæ post uitam futura sint? Hic autem, non desines constanter atq; perpetuò ridere, quemadmodum ego quoq; nunc facio. Et maximè postquam uideris, diuites istos ac satrapas & tyrannos ita humiles & obscuros esse, soloq; eiulatu ab alijs dignosci. Tum quòd & molles & ignaui sunt, reminiscentes eorum quæ in uita geruntur. Hæc illi quæso ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupino, & sicubi in triuio positam inueniat, Hecates cœnam: aut ouum ex lustratione relictum, aut simile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoscere queam, cuiusmodi facie est? DIOG. Senex est, caluaster, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuersorum pannorum assumentis uariegato. Ridet autem semper, ac plerumque arrogantes istos philosophos acerbè perstringit. POL. Facile erit inuenire illum, ex his utique signis. DIOG. Vis ne ut ad ipsos quoque philosophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuersum, adhortare illos, ut desistant à nugis suis, neque de toto contendant, neque cornua sibi mutuo affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuscemodi sterilia atque ieiuna interrogare, animum instituant. POLL. At indoctum me & ineruditum esse dicent, qui doctrinam illorũ reprehendã. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidissimum caput, hæc nostro nomine annuncies quæso: Quid, ò uani, inquiens, aurum tantopere custoditis? quid autem excruciatis uos ipsos? supputantes usuras, & talentum aliud super aliud accumulantes: quos non plus quãm unum obolum habentes, uenire huc paulo post oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formosis istis, & robustis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno palęstritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neq; rubor faciei, amplius ullus est: neq; præterea nerui intenti & robusti, neq; humeri laborum tolerantes, sed omnia, unus puluis, ut aiũt, nobis, caluaria forma nudata scilicet. POL. Non molestũ erit, neque hęc ad formosos & robustos illos dicere. DIO. Etiã pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autẽ sunt, quibus & ea res perq; molesta est, & inopiã lugẽt) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, exposita illis æqualitate hac, quæ hic est: & quòd uidebunt, eos qui illic diuites sunt, nihilo meliores, quãm sese hic esse. Lacedæmonijs autẽ tuis, hæc si uidetur, nomine meo obijcias, molles & eneruatos ipsos esse dictitãs. POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicq; dicas, nõ enim

Mos erat diuitibus ut singulis mensibus Hecatæ sacrificãdo in triuijs ponerent atq; alia quædã ponerẽt, quæ postea à pauperibus auferebãtur, hanc Hecates cœnã dicebãt. Suidas. & Athenæum libro 7. Athenienses dũt & theatra & cõcliones & cæteros cõuentus hominum lustrare solebãt adhibitis porcis et nilibus quibusdã hostijs. Vt Suidas tradit, ea uidetur hic alludere.

enim feram. Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, utpote: Midas hic, auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero, thesaurorum, irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros, & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MEN. Vera Pluto. Odi em̃ ipsos, ignaui ac perditi adeo cũ sint, quibus nõ satis fuit, uixisse malè, sed etiã mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent em̃, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorũ tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haudquaq;, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MENIP. At uero, ò pessimi Lydorum, Phrygum & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciẽdo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non. sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, ò Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sanè. ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum identidem connectendo, uobis occinam. decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

VOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; creditimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrãtur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciciam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui nõ ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu gestans, per angustum aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atque nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neque enim intelligo. TROPH. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quòd neque sit homo, quemadmodum audio: neque deus, uerum pariter utrunque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quòd illud planè uideo, te totum esse mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

RATIONEM supputemus portitor, si uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim est maturè id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchoram ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHAR. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro resarciendo uelo quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam fecisti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Rectè, laudo, hæc uili emisti. MERCV. Hæc sunt, quæ tibi exposui: nisi siquid reliquum est, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non possum. Si uero pestis aliqua, aut bellum, cõfertos & frequentes huc demiserit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid subtracto clàm nonnihil exportorio. MER. Proinde ego nunc sedebo, pessima quæq; ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam? CHA. Fieri aliter non potest, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos descendunt. Pax enim est. MER. Satius est ita esse, etiam si ob hoc abs te prorogatur nobis debiti istius solutio. Verum enimuero prisci illi, Charon, nosti quales aduenire solebant, quàm fortes atque animosi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore: aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenium. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque similes prioribus illis. Plurimi autem ipsorum etiam pecuniarum causa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo sibi insidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ sunt. MERCVR. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, si uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperè fimiculi sunt. bus a... rum ... trahere. Vnde pro... bium: O... Hypera, pea... queris. Vide Erasmum & Suidam.

PLV-

LVCIANI

PLVTONIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.

ENEM ne noſti, iſtum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli ſunt, hereditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MER. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid poſtea? PLVT. Viuere illum quidem, Mercuri ſine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidē accumulatis, ſi modo poſſibile ſit, atq; etiam pluribus. Adulatores autem ipſius, Charinum adoleſcentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui abſurdum hoc uideri queat. PLVT. Haud quaq;. imò iuſtiſſimum. Quam enim ob cauſſam illi adeo optant illum mori? niſi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omniū ſceleratiſſimum eſt, interea cum talia precantur, tamen obſeruant & colunt manifeſtè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud ſe conſultent, nemo ignorat: attamen ſacrificaturos ſeſe promittunt, ſi conualeſcat denuo: & in ſumma, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum eſt. Quamobrem ipſe quidē immortalis ſit, illi autem præ ipſo abeant fruſtra hiantes. MER. Ridicula patientur, ſcelerati cum ſint. Sed tamen & ille admodū ſcitè circumducit illos, & ſpe paſcit inani, & in ſumma, ſemper morituro ſimilis, multò ualidus magis eſt, q; quiſquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter ſe diuiſa, paſcuntur, uitam quandam beatam ſecum ipſi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipſe exuta ſenectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipſa media ſpe, diuitijs illis, quaſi per ſomnū ſpectatis, deſtituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accerſam tibi illos, alium ſuper aliū ordine, ſeptem autem, opinor, ſunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat ſingulos præ ſe, ex ſene iterum in adoleſcentem conuerſus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERP.

TERPSION.

VSTVM ne hoc eſt ò Pluto, me quidem è uita obijſſe triginta cum ſim annorum: Tucritum uero ſenem ſeptuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iuſtiſſimum quidem ò Terpſio. Nam & ſi ipſe uiuit, certè ad nullius tamen mortem affectus eſt: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori auidiſſimè cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum ſenex ſit, nequeatq; decætero ſuis utidi uitijs locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpſio ſtatuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipſum è uita decedere. Alter autem & Parca & natura ſtatuiſſe uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiuſcemodi accuſo ordinem, decebat enim has res ſucceſſione graduq; fieri, ſenē primo, deinde qui in ea ætate ſequeretur mori. Haud quaq; autē exerceri, aut uiuere, qui ſenectute decrepitus eſſet, qui tres duntaxat dentes habeat, cui uix deſeruiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil denicq; uoluptatis deguſtans, haud aliter exiſtens, q; animatum quoddam ſepulchrum, ab ipſa iuuentute deriſum. Et contrà mori opti-

optimos atq; robuſtimos adoleſcentes. Nam hoc perinde eſſe uidetur, ac ſi flumina ſurſum deferantur. Aut ſaltem ſcire neceſſe foret, quando & ſenum quilibet obiturus eſſet. nequos, prout eis mos eſt, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici ſolet: Quadriga bouem ſæpiſſimè ducit. PLV. Hæc quidē ò Terpſio, prudentius fiunt, quã tibi profectò uidentur. Verũ & uos quid paſſi eſtis? quòd rebus alienis gaudetis, & ſenibus, filijs orbatis, uoſmet tãtopere in adoptionem tradatis: quamobrem in deriſum adducti, ab illis ſepelimini, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quàm gratiſſimũ eſt, ſi ante eos uos mori cõtingat. Etenim nouam quandam in medium adducitis artem, aniculas atq; decrepitos cũ amatis: præſertim quidem, ſi liberis ſint orbati. qui uero liberos habent, illorũ uobis non eſt cura. Atqui ex ijs qui amãtur plurimi, minimè ueſtri ignari aſtus etiam ſi ipſis liberos eſſe cõtingat, illos odiſſe diſſimulant, ut & ipſi habeãt amatores. Inde ijs in teſtamento excluſis, qui munera diutiſſime obtulerunt, liberi, ſicuti profectò dignum eſt, omnem eorum ſubſtantiam conſequũtur: at illi triſticia affecti, ſuaq; ſpe deluſi, dentibus fremũt. TER. Omnia hæc uera ſunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum ſemper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemẽdo, & internum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, ſtridendo ægritudinẽ ſimulabat. Vnde quanto citius eum ad ſepulchrum duci exiſtimabã, tanto plus illi donorũ mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam præ nimia ſollicitudine inſomnis iacebam, ſingula enumerans, ac unumquicq; diſponens. Eaq; etiam cauſſa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamẽto meo tanto, adſtitit mihi, quando ſepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ò Tucrite, diutiſſime uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiuſcemodi homines deridẽs: neq; prius moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TER. Hoc quidẽ ò Pluto periucundum mihi foret, ſi ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi ſis ò Terpſio, & Phido etiã, & Melanthus, & oẽs penitus ipſum præcedent, ſuis ipſorum curis confecti. Hæc ego ſummopere laudo, ò Tucrite diutiſſime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ZENOPHANTES.

AT tu Callidemides, quo pacto interiſti? Nam ipſe quemadmodum Diniæ paraſitus quum eſſem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, noſti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi nouum quiddã atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus eſt Ptœodorus ille ſenex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitẽ, apud quem te aſſiduè uerſari conſpiciebam? CAL. Illum ſemper captabam, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, ſene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocilatori perſuaſeram, ut ſimulatq; Ptœodorus potum poſceret, bibebat autem profixius, præſentius in calicem inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod ſi feciſſet, iureiurando confirmabam, me illum manumiſſurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti ueniſſemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptœodoro cui ue

nenum erat additum, altero mihi, neſcio quo modo errans, mihi uenenũ, Ptœo doro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim ſtratus ſum, ſuppoſititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui nõ conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam elegãter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò ſenex ille, quid interim? CAL. Primum ad caſum ſubitũ atq; inexpectatum ſanè cõturbatus eſt. Deinde ſimul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, riſit & ipſe. ZEN. Rectè ſanè. Tametſi non oportuit ad compendium illud diuertere, ſiquidem ueniſſet tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam ſi paulò ſerius.

CNEMONIS ET DAMIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CNEMON.

HOC illud eſt quod uulgo dici conſueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid iſthuc eſt, quod tecum ſtomachare Cnemon? CNE. Quid ſtomacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi ſententiam, uidelicet aſtu deluſus miſer, iis quos maximè mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed iſthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus eſſet, imminente morte captabam, aſſidens atq; inſeruiens. Neq; ille grauatim officium meũ admittebat. At interim illud quoq; mihi uiſum eſt ſcitum, conſultũq;, ut teſtamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearũ in ſolidum hæredem inſtitueram, nimirum ut ille uiciſſim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille ſuo in teſtamento ſcripſerit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; inſperato è uita deceſſi, tecti ruina oppreſſus. Et nunc Hermolaus mea poſſidet, lupi cuiuſpiam in morẽ ipſo hamo cum eſca pariter auulſo. DAM. Imò non eſcam modo cum hamo, quin etiam te quoq; piſcatorem ſimul abſtulit. Itaq; technam iſtam, in tuum ipſius caput ſtruxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

SIMYLVS.

VENISTI tandem & tu Polyſtrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum, opinor. POL. Nonaginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta iſtos annos egiſti, quibus mihi fueras ſuperſtes. Nam ipſe periẽ te fermẽ ſeptuagenario. POL. Quàm ſuauiſſimè profecto, etiam ſi hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, ſiquidem tibi primum ſeni, deinde inualido, poſtremo etiã orbo quicquam poterat eſſe in uita ſuaue? POL. Principio nihil erat quod non poſſem, præterea pueri formoſi complures aderant, tum mulieres nitidiſſimæ, unguenta, uinũ mirè fragrans, poſtremo menſæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè ſordidum ac parciſſimũ eſſe ſciebã. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi ſubſcatebãt. Tum diluculo protinus quã plurimi mortales ad fores meas uentitabãt, ſimulq; ex omni rerũ genere, quæ terrarũ ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum geſſiſti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non poſſum non ridere: tú ne amantes, tantus natu quũ eſſes, uixq; tibi dentes ſupereſſent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidẽ optimates ciuitatis: quumq; eſſem tum ſenex, tum caluus, ſicuti uides, præterea lippiens etiam, ac ſenio cæcutiens: poſtremo naribus muccoſis, tamen cupidiſſimè mihi inſeruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcũq; uel aſpexiſſem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio tranſuexiſti, ut ob id optanti tibi illa dederit rurſum ad iuuentam redire, ac denuo formoſum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quũ talis eſſem, qualem dixi, tamen ſupra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notiſſimus eſt hic amor, quum uulgo ſit frequẽs, nempe erga ſenes orbos ac diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò ſæpius etiam quaſi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter ſeſe decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem ſtatueras? POL. Palãm quidem affirmabam, me unumquenq; illorum relicturum hæredem: idq; illi quum crederent futurum, certatim ſe quiſque obſequentiorem atq; adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me ſeruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iuſſi. SIM. At poſtremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num ẽ cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formoſis illis adoleſcentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polyſtrate? PO. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obſequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui ſcriberetur hæres, etiam ſi Barbarus erat ac perditus, quem iam ipſi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, ſubraſo mento, barbaroq; cultu ac lingua quin eum Codro generoſiorem, Nireo formoſiorem, Vlyſſe prudentiorem eſſe prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ ſit imperator, ſi libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damaſias, Philoſophus, Rhetor.

CHARON.

AVDITE quo loco ſint res noſtræ. Equidem parua eſt nobis, quemadmodũ uidetis, & carioſa nauicula, & quæ undique perfluit: quòd ſi in alteram partem ſe inclinarit, planè ſubmerſa peribit, atq; ueſtrũm tam multi ſimul confluunt, & ſinguli plurimas ſarcinas adferunt. Quòd ſi cum his nauiculã conſcenderitis, uereor ne poſtea uos facti pœniteat, maximè uero eos, qui nandi ſunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut ſine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; iſta omnia quæ ſuperflua ſunt, in littore relinquere. Nam ſic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, niſi nudus ſit, & ſupellectilem abiecerit. Itaq; ad ipſas ſcalas teſtatuas, ipſoſq; cognoſcito, & ſuſcipito, nudoſq; ingredi cogito. MER. Rectè dicis, atq; ſic faciemus. Quis eſt ille

primus? MENIP. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in paludē abieci: uerum rectè feci, qui pallium non acceperim. MER. Ingredere ò Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verum quis ille formosus est? CHAR. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, & labia unà cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Benè se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diadema te præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MERCV. Quid igitur cum tot sarcinis ueniſti? LAMP. Annè nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERC. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MER. Sed superbiam ò Lampiche & fastum etiam abijce, nam ista si in nauiculam co incidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & stragulum. MERC. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERCV. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERC. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasias ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palęstris à me uisum. DAMA. Ita est ò Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem. MER. Nequaquam ò bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planè nudus sum, ut uides, & simili cum alijs mortuis statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ò Crato diuitias abijce, præterea molliciem & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neque maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet benè meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones. & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici, Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIP. Philosophus quidam est ò Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaq; ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiā, quantam insciti am, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem, aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciē secum habet: neq; enim latent me ista, etiam si studioſe celas. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorē esse. Nam si cū rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHILO. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbā hanc deponat Mercuri, grauem equidē & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarū ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille, securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: utetur autem scalis nualibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri,

sed

ſed da mihi ferram, hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nũc adpares, depoſito hircino fœtore: uis ne ut parum etiam de ſupercilijs auferam? MER. Maximè. Nam has ſuper frontem etiam at tollit, neq; ſcio quò ſeipſum extendat. Quid hoc rei eſt? Etiam ploras ſceleſte? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauiſſimũ geſtat ſub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem Mercuri, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem & riſum. An tu ſolus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, ſed retine iſta, leuia enim ſunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum profunt. Tu uero Rhetor, abijce iſtã tantam uerborum contradictionem & antitheſes, & ſimilitudines, item periodos & Barbariſmos, atq; alia ſermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè ſe habent res. Itaque ſolue funem, attollamus ſcalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ò uos amentes? præſertim tu Philoſophe, qui paulo antè tua barba ſpoliatus es. PHI. Quia exiſtimabam immortalem eſſe animam. MEN. Mentitur, nam alia ſunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neq; noctu exiens, clàm omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet ſcorta, nec mane deceptis aduleſcentibus ſua ſapientia, pecuniam accipiet, hæc ſunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi moleſtum non eſt, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo poſſet eſſe moleſtum mihi, qui ad mortem feſtinaui, nemine uocãte. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus eſt? ueluti quorundam in terra uociferantium. MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exaudi tur clamor, ſed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate deridẽt mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumſtrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damaſiæ mater ululans, lamentationem inceptat unà cum mulieribus pro Damaſia. Te uero, Menippe, nemo eſt qui deplo ret, & ſolus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò pòſt, au dies canes miſerabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutiẽtes, quando ad ſepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios tranſuectabimus. MEN. Feliciter nauigate ò Mercuri, nos quoque progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum eſt? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas eſſe graues, rotas, aquilas, & lapides, uniuſcuiuſque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CRATES.

MOERICHVM diuitem, nouerásne Diogenes? illum, inquã, ſupra modum diuitem, illum Corintho profectum. cui tot erant naues onuſtæ mercibus, cuius conſobrinus Ariſteas quum ipſe quoq; dives eſſet, Homericum illud in ore ſolebat habere:

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia ſeſe captabant inuicem Crates. CRAT. Hæreditatis cauſſa, quum eſſent æquales, uterq; alterũ captabãt.

Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior è uita decederet. Hęc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequiisq; superare contendebat. Porrò diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichũ, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæprecium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. DIOG. Rectè factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregiè ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum,) neq; tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini chœnices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quænam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antisthenis successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRA. Verum reliqui mortales hoc possessionũ genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neque enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uiciatiq; delicijs, non aliter quã uasa carie putria. Quo fit, ut siquando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perstilletq;, fundo quod immissum est continere non ualẽte. Cuiusmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum hausta aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERP.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

LIBYCE, me decet præponi, melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginiensis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; glorioſi. Sed qua de re uobis altercatio est? ALEX. De præstantia: dicit enim se meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego uero quemadmodum omnes sciunt, nõ hoc solum sed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuère, in re militari præstantiorem me esse affirmo.

firmo. MIN. Dicat ergo uterq; uicissim pro uiríli: tu uero ò Líbyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum didicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratrí additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtíberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos occidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadauerĺbus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtrà duces magna prudentia, contra milites magna audacia atq; fortitudine prędítos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui anteq; quíspiam sequatur, fugiunt, & facilè cuiuis audenti uictoriam tradunt. Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto miserò illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, seseq; ad Medorũ delicias inuitari líbenter tulit: atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxilíũ tulit. Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quum me reuocaret, hostíũ magna classe aduersus Líbyam nauigante, parui: continuoq; me hominẽ priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorẽ Alexandro esse puto. Si uero ea caussa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quàm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosam, neq; ut Líbicum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Minos, homini adeo temerario nihil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamẽ, an parum ipsum superauerim, qui cũ adolescens adhuc essem, rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertíssem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totũ terrarum orbem sitiui: durumq; putans, nísi rerũ omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Minos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim. Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non suffecisse: sed ratíbus compositis, illorũ pleroscq; se transportasse: atq; hæc confecí meipsum periculis opponẽs & ín pugna uulnerarí non timens. Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos uenì, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepí, ac Porum captiuum abduxi. Scythas uero homines certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uicí, ac amicos meos remuneraui, inímicos autẽ ultus sum. Si uero Deus hominíbus uidebar, parcendum illís erat. Nam rerum magnitudine ut tale aliquid de me crederẽt, inducti sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelíssimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam nõ uirtute, sed malicia atq;

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iusti memor. Sed quoniam, quòd delitiosè uixerim, uituperauit, oblitus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiserit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir iste mirabilis, belli gerendi occasiones prodidit. Ego uero nisi ea quæ sub occidente sunt, parua quidem putans, uersus Orientẽ me impulissem, quidnam adeo magni perfeciſſem? Qui Italiam absq; sanguine capere, ac Libyam, omnemq; eam oram usq; ad Gades, sub potestatem redigere facilè potuissem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præsertim iam antea illis perculsis, ac dominum me agnoscentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica. Nam & hæc è multis protulisse, satis est. SCIP. Non, nisi me quoq; prius audias ô Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quòd hisce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI. Audiendus quippe es. SCI. Ego, ô Minos, hæc
„ non dicam, quò præferri uelim. Nunquam enim huiusce generis honoris auidus fui, sed semper esse, quàm uideri malui: nec ut, quod isti utriq; fecerunt, in
„ me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium displicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inseruiẽs, scire solum turpe putabam: sed opere semper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut
„ literis didicissem, conatus sum. Ita adolescens uixi, ut maxima patriæ spes fuerim. Quæ illam frustrata non est. Nam quum Senatus maximo timore, an esset patria relinquenda, consultaret: uix iuuenis (quũ ei ætati non liceret) in medios senes prosilij, & stricto ense, hostem me habiturum profiteor eum, qui deferendæ patriæ sententiam protulisset. Quare uix quartum & uigesimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uersus Carthaginem iui: atque Hannibalem secutus uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine non rei felicitate elatus sum: eundem me amici, eundem me
„ patria post uictoriam habuit. Diuites uero in bonis amicis esse putaui, non in
„ auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquã emi,
„ aut uendidi. Ex foro quoq; nunquam diuertissem, nisi quempiam mihi aliquo
„ modo amicum feciſſem: & ut mercatoribus pecunias lucrari studium est, ita mihi ut adipiscerer homines, omni metallo præstantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim, T. Liuius, cæteriq; historici testari possunt. Ac ex Carthagine reuer
„ sus triumphum egi, censorq; factus sum. Aegyptum, Syriam, Greciam percurri. Iterumq; absens consul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam
„ euerti, atq; alia egi. Nunquam me quis aut in prosperis eleuantem fortunã, aut
„ in aduersis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate usus sum, ut quũ
„ grandis dominus esse potuerim, quatuor & uiginti solum libras argẽti reliquerim. Illud non tacebo scilicet, me nunquam iniustum aut crudelẽ fuisse, aut ali-
„ cuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti insipiens dixi, non ea ratione,
„ quòd præferri uelim retuli, sed graue erat non monstrare, ut est, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes superasse. Itaq; ut uiuus pro patria pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, sic nunc apud te ô Minos
„ pro patria hæc dicta sunt. MIN. Per Iouem, ô Scipio, & recte, & uti Romanum
„ decet locutus es. Itaq; quum disciplina militari, rebusq; bellicis hisce æqualem,
„ aut te præstantiorem discamus, te præferendum censeo: & Alexander secundus sit, & tertius Hannibal, nec hic quidem spernendus est.

Hæc omnia (quæ signaui) in Græcis exemplis non habentur, sed à Virunio, uel quisquis alius hic fuit, affecta uidentur. Nam statim post editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita sequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem esse me, Annibale autem præstantiorem. ut qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iste uideatur, qui cum Alexan

dro

dro ſeſe comparet, cui ne ipſe quidem Scipio, qui iſtum deuici, cõparare me auſim. MIN. Per Iquem æqua dicis, Scipio: quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde poſt illum tu, atq; tum, ſi placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipſe contemnendus exiſtat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametſi mirandum non eſt, ſi homo cum fuerim, defunctus ſim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te ſuum eſſe filium diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philippo. neque enim obiiſſem, ſi Hammone parẽte fuiſſem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiã conſimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuiſſe congreſſum, uiſumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperiſſe te: porrò Philippum errare, fallíq;, qui ſe tuum patrem eſſe crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipſe iſta, quemadmodum tu. at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, ſani quicquam aut uerè dixiſſe. DIOG. Attamen iſtud illorum mẽdacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquã tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te uerebatur, metuebatq;, quum deum eſſe crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquiſti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita ſubmouebar, quàm ut eſſet ocium de illo quicquam ſtatuendi, præter id unũ, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meminiſti quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduerſus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana conſtituerent: denique ſacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te ſepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdũ in Babylone iaceo tertiũ iam diem: porrò Ptolemæus ille ſatelles meus, ſi quando detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc inſtant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq; inibi ſepulturum, quo uidelicet unus fiam ex diis Aegyptiis. DIOG. Non poſſum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos deſipientem, ſperantemq; fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Oſiris. Quin tu ſpes iſtas omittis ò diuiniſſime, neque enim fas eſt reuerti quenquam, qui ſemel paludem tranſmiſerit, atque intra ſpecus hiatum deſcenderit, propterea quòd neque indiligens eſt Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te diſcere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud ſuperos relicta, huc ſis profectus, puta corporis cuſtodibus, ſatellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conſpicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus eſſes? nunquid hæc te diſcruciant, quoties recurſant animo? Quid lachrymas ſtulte? an non id te ſapiens ille docuit Ariſtoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiſcantur, ſtabiles, ac firmas exiſtimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum ſit aſſentatorum omnium perditiſſimus? Sine me ſolum Ariſtotelis facta ſcire, quãm multa à me petierit, quæ mihi ſcripſerit: deinde quemadmodum abuſus

ſit

ſit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præſtare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquã & ipſa ſummi boni pars quædam eſſet, nunc ob res geſtas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas eſſe cenſebat, ne ſibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præſtigioſus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quanquam illud fructus ſcilicet ex illius ſapientia fero, quòd nunc perinde quaſi ſummis de bonis excrucior, ob iſta quæ tu paulo antè cõmemoraſti. DIOG. At ſcin' quid facies? oſtendam tibi moleſtiæ iſtius remedium. Quandoquidem in his locis ueratrum non prouenit, facut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac ſæpius bibas: atq; eo pacto deſines de bonis Ariſtotelicis diſcruciari. Verum enim Cletum etiam illũ & Caliſthenẽ uideo, cumq; his alios cõplureis raptim huc ſeſe ferentes, quo te diſcerpant, pœnas q; ſumant ob ea quæ quondam in illos commiſiſti. Quare fac in alteram hanc ripam te cõferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

PHILIPPVS.

ON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te eſſe filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens mortem non obijſſes. ALEX. Neq; uero neſcius eram pater, Philippi Amynti me eſſe filium: ſed quia ad res gerendas ſic mihi uiſum erat cõducere, commento hoc uſus ſum uaticinij. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uiſum, ut uatibus impoſtoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non iſthuc, ſed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prętextu noſtro ſubdidimus imperio: quum nemo unus uiribus noſtris hactenus reſtiterit: quippe hac ſola opinione ducti, quòd aduerſus deum ſibi eſſet præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, uſquam uiciſti? qui cum timidis illis arculis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare ſolitis, ſemper congreſſus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenſes, Athenienſes, & id genus alios, operis fuerat ſtrennui atq; magnifici. Arcadum inſuper ſuſtinere armaturam, equitatum Theſſalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis inſtructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibus ue manum conſerere, operoſum profecto atq; arduum id fuiſſet imprimis. Cæterum Medos, Perſas & Chaldæos delicatos ac plurimo auro conſpicuos, nõ ſatis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquã ad manus uentum fuiſſet. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res ſunt non uſqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; concitatis inter ipſos inteſtinis odijs, neq; per proditionem mihi uenundari paſſus ſum uictoriam. Sed neq; deieraui unquam, aut per nugas à pollicito receſſi, fidemq; ſolui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios ſine ſanguine in deditionẽ accepi, Thebanos autem, fortaſſis ipſe audiſti, quomodo aggreſſus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res geſtas cum tuis cõferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Perſicum amictum, recepiſti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim cõmemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animũ duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiſeris,

ſeris, uiris doctis in leonũ claustra incluſis, & nuptijs talibus peractis. Quòdque Epheſtionem plus quàm eſſet ſatis, amaris. Vnum eſt quod ſolum laudo abs te geſtum, in Darij uxore uidelicet, forma præſtante, quia ab illius complexu abſtinueris, & genitricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam ſuſceperis. Regium certè id opus extitit, quod tum factitaſſe te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium tranſilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id quia pulchrum eſſe negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in ſubeundis periculis prætentare uiam: ſed quia ex re tua iſthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, riſus præbebas ſpectatoribus, quando poſt acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans ſanguine fluitabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præſtigiator quiſpiam, & uanus propheta, reus mendacij palàm tum arguebatur. Non enim uideo qualiter riſum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in deſperatione rerum efflagitare medicorum auxilia. Deniq; quum iam tandem mortẽ obieris, quem credas obſecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potiſſimum ubi dei iſtius cadauer porrectum iacere, turgidum ſanè, & iuxta alior̃ corporum morem contactu ſuo omnia labefactans, aſpexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuiſſe conducibile, quo facilius rerum potireris: id profectò multum tibi gloriæ ex benè etiam ac ſtrenuè geſtis eripuit. Nam quanquam inſigniter multa, tamẽ dijs longè inferiora agere uiſus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me iſthuc ſentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, à neutro etiam illorum armis ſubactum, ego facilè cepi. PHI. Etiamdum uideris iſta ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubeſcere noſti Alexander, ſolitamũe dediſcere arrogantiam, teipſum dein noſcere, uel iam tandem ſapere, etiamſi ſerius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS.

VAENAM ſunt illa Achilles, quæ tu Vlyſſi ſamprimum commemorando in mortem executus es, ut minimè generoſa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquando uſus es præceptoribus, parum digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, ſi uilis agricolæ munus obiens, ino pi, cui nec uictus ſuppetat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ ſi rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus inſuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id eſſet, atq; condonandum nonnihil ruſticitati. Verum ex Peleo prognàtum, & ex omni heroũ numero periculor̃ contemptorem acerrimũ, in tam abiectam & humilẽ de ſeipſo deſcendere opinionem, fœdũ ſanè atq; pudendũ imprimis. Deniq; ijs quæ in uita ſtrẽnuè geſſeris equidẽ haud ſcio quomodo iſta conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad ſenectam uſq; licuiſſet, citra gloriã tamen, tu glorioſam oppetere mortẽ maluiſti, quàm potiri regno. ACHIL. At ò Neſtoris fili, nondum etiam tum fecerã rem̃ ear̃ periculum, & quid cui pręferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem propo-

proponebam uitæ. Atqui ſero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperias fortè, qui res benè geſtas celebrent literarũ monumentis: ſed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus eſt honos omnium. Sed neq; uires iam adſunt corporis Antiloche, aut forma, interciderunt omnia, pari rerum ſtatu uiſuntur omnia, nullum ſapientiæ, aut alterius rei diſcrimen eſt. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis ſum, nemini Græcorum uenerandus, prorſus omnium de mortuis exiſtimatio eſt: ſiue boni fuerint, ſiue improbi. Hæc ſunt quæ me angunt, & miſerè ſollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas & uiuo. ANTI. At uero Achilles, quid agat quiſpiam? quando ſic natura comparatum eſt, ut omnes prorſum cogantur ſemel uitam relinquere, quæ lex quum in uniuerſum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aſpice nos, quotquot penes te ſumus: denique & Vlyſſes quoque poſt puſillum aduenier. Vnde ſolatium tibi meritò afferet ſocietas: id quod & alijs in rebus plerũq; uſu uenire ſolet. Non enim ſolus uideris in hæc mala conjectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroſq;, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haudquaquam in uitam uidẽtur redituri, ſi quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis p mercede ſeruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio eſt: uerum haud ſcio quo pacto eorum, quæ in uita agũtur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & ueſtrũ unumquenq; ita affici, etiamſi non palàm confiteamini: nequiores ſanè in eo, quòd tacitè huiuſcemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, ſed longè tibi præſtamus: quippe qui intelligimus, quàm ſit inutile, de ijs rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo ſuſtinere omnia, quæ accidunt, datum nobis eſt, ne tibi affectu iſto ſimiles ipſi quoq;, ridiculi omnibus meritò uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

NVNQVID Hercules hic eſt? Haud quiſquam me hercule alius. Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipſa, totus denique Hercules eſt. Igitur è uita deceſſit, qui Iouis erat filius? Dic quæſo ò uictorioſe, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ ſupereſſem, tibi haud ſecus quàm deo ſacrificaui. HER. Rectè quippe ſacrificaſti. Hercules enim ipſe in cœlò unà cum dijs immortalibus cõſiſtit, Heben apud ſe habens cruribus formoſiſſimã. Ego uero qui te alloquor, ſua ſum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipſius dei? Fieri enim poteſt, altera eundem ex parte deum eſſe, altera uita deceſſiſſe? HERC. Vtiq;. Ille enim nequaquam mortuus eſt, ſed ego dũtaxat imago ipſius ſum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro ſe dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res ſe habet. DIOG. Quo pacto igitur callidiſſimus cum ſit Aeacus, te nequaq; illum eſſe non nouit, ſed admiſit tanquam ſuppoſititium Herculem. HER. Quoniam ille ipſe eſſe uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita perſimilis es, ut ſi ille ipſe ſis. Caueas igitur ne contrà ſit: ut tu quidem Hercules exiſtas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & niſi à ſcommatibus, quæ in me iacis, abſtinueris, ſenties quãprimum qualis dei imago ſim. Arcus enim nudus eſt atq; paratus. DIOG. Cur autem deçetero te timeam, quum ſemel mortuus ſis? Sed per tuum Herculem dic

quæſo

quæſo, dum ille uiuebat eras ne unà cum ipſo, & tunc imago exiſtens: aut unus quidem eratis in uita, poſteaquam autem è uita deceſſiſtis ſeparati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos aduenisti? HERC. Etſi fas equidem foret, nequaquam reſpondere uiro ſophiſti cè percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipſum morte affectum eſt, quod nempe ego ſum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuerſatur. DIOG. Perſpicuè nunc intelligo. autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperiſſe Hercules: unum quidem ex Amphytrione, alterum uero ex ſummo Ioue: ex quo factum eſt, ut gemini in unius matris utero latueretis. HER. Nequaquam ò inſane, idem profectò ipſi eramus ambo. DIOG. Neq; adhuc ad intelligendum id facile eſt, duos Hercules in unum eſſe compoſitos. niſi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuiſſe copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipſum ex ſummo Ioue natum, adeſſe cœlo, me uero mortalem ad inferos ueniſſe? DIOG. Vtique eleganter hæc diſſeruiſſes, ò optime Amphitryoniade, ſi corpus hac tempeſtate eſſes, ſed incorporea es imago: itaq; periculum eſt, te triplicem iam feciſſe Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modo: nam ſi unus in cœlo exiſtit, tu uero apud nos imago, corpus autẽ in Oeta, iam in puluerem uerſum, hæc tria iam ſunt. animaduertas igitur uelim, quẽ tertium corpori eſſe intelligas patrem. HER. Audax es, atq; ſophiſta: ſed quod nomen tibi eſt? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipſe autem, per Iouem, minimè cum dijs immortalibus, ſed cum mortuorum optimis conuerſor, Homerũ atq; huiuſcemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVID eiulas ò Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, ſtagno imminens? TAN. Quoniam ſiti enecor Menippe. MEN. Vſqueadeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero ſi procumbam: refugit enim aqua ſimulatq; me propius admoueri ſenſerit. quòd ſi quando hauſero, oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm ſumma rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud ſcio quomodo rurſus manum meam aridam relinquit. MENIP. Prodigioſum quiddam de te narras Tantale: uerũ dic mihi iſthuc ipſum, quorſum opus eſt bibere, quum corpore careas: nam illud quod eſurire poterat, aut ſitire, in Lydia ſepultũ eſt. Cæterum tu quum ſis animus, quinã poſthac aut ſitire queas, aut bibere? TAN. Atqui hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ut anima perinde quaſi corpus ſit, ita ſitiat. MENI. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te ſiti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nũ metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, ſi quis hos relinquat, neq; locum aliũ in quem morte demigret quiſpiam. TANTA. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ſitire, quum nihil ſit opus. MENI. Deſipis Tantale, et uti uerũ tibi fatear, nõ alio potu uideris egere q̃ ueratro mero: nã diuerſum quiddã pateris, ijs quos canes rabioſi momorderint, ut qui nõ aquã, quem admodũ illi ſed ſitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recuſarim bibere Me

nippe,si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale,certum habens nũquam fore,ut uel tu,uel reliquorũ Maniũ quispiam bibat: Nec enim fieri potest:quanquam non omnibus quemadmodũ tibi, pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

AT ubinam formosi illi sunt,ac formosæ Mercuri? ducito me docetoq;,utpote recens huc profectum hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso ẽ loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille,& Nireus,& Achilles,& Tyro,& Helena,& Leda.breuiter quicquid est ueterum formarũ. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo,caluariasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVR. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MER. Et huius scilicet ossis gratia,mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu,sunt impletæ, tantaq; tum Græcorum, tum Barbarorum multitudo conflixit, tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuã,quod si fecisses,forsan diceres tu quoq;,uitio dandum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; conte mpletur, posteaquam coloris decus abiecerint,deformes nimirum uideantur. At ijdem donec florẽt coloremq; obtinent,sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri,si Græci non intellexerunt sese pro re usqueadeo momentanea,quæq; tam facile emarcesceret,elaborare. MER.Haud mihi uacat tecum philosophari,quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI AC PARIDIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AEACVS.

QVAMOBREM,Protesilaë in Helenam irruens, strangulas illã? PRO. Quia huius caussa Aeace,imperfecta quidem domo relicta, & uidua uxore quã nuper duxi,reddita, mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaũ,qui uos omnes pro tali coniuge recuperanda,contra Troiã duxit. MEN. Nequaquã me, sed multò iustius Paridẽ, qui hospiti mihi, uxorẽ contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abs te, uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò strangulari debebat,ut qui tam multis,mortis caussa extiterit. PROT. Melius hoc. Proinde malè nominate, Pari,nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaë,idq; eo magis, quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiã deditus ipse sum, & ab eodem deo quasi iũctus teneor. Nosti autẽ quòd quædam sunt,quę inuitis nobis geruntur,& nescio quis deus

nos

nos ducit, quocunq; ipſi placet, atque impoſſibile eſt, illi repugnare. PROT. Rectè dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipſum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi reſpondebo, quæ iuſta uidentur. Sic enim ille dicet: Seſe quidē Paridi fuiſſe fortaſſis cauſſam amandi, ſed mortis cauſſam tibi, fuiſſe neminem alium, quàm teipſum, Proteſilaë, qui clàm uxore nuper ducta, poſtquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut deſperatus ante reliquos omnes in littus exiliſti, gloriæ nimirum cupidus, propter quam & primus, in egreſſu nauium occiſus fuiſti. PROT. Proinde & ego pro me ipſo, tibi, Aeace, reſpondebo, multò iuſtiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum cauſſa fui, ſed fatum: & quòd iam inde ab initio ita præ deſtinatum fuerat. AEAC. Probē. quid ergo iſtos accuſas?

MENIPPI ET AEACI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

ER Plutonem, ò Aeace, expone mihi, quæſo, hic quæ apud inferos ſunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verū quæ ſummatim & ueluti per capita indicari poſſunt, hæc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus ſit, noſti. Deinde & portitorem hunc noſti, qui te traiecit: præterea & lacū, & Pyriphlegethontem iam uidiſti, cum ingreſſus es. MEN. Noui hæc, & præterea te quoque, quòd hic in ueſtibulo ſedes, atq; aditum obſeruas. Etiam regem ipſum uidi, & Furias. Homines uero priſcos, quæſo, oſtende: & maximè eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon eſt, ille autem Achilles. Rurſum hic Idomenes, qui propius aſſidet. poſt hunc Vlyſſes. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum præſtantiſſimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapſodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obſcura, Cinis ac puluis omnia, & nugæ meræ, denique uerè, ut abs te dictum eſt capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quiſnam eſt? AEAC. Cyrus eſt. ille autem Crœſus, & iuxta ipſum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ò ſceleſte, tota exhorruit Græcia? iungentē pontibus Helleſpontum, & per ipſos montes nauibus traijcere affectantem? Qualis uero & ipſe Crœſus eſt? Cæterum, Sardanapalo, quæſo, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC Nequaquam. Commi nueres enim ipſi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum ſit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote ſemiuirum ac mulieroſum planè. AEAC. Vis ne tibi oſtendam, & doctos illos? MEN. Per Iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras eſt. MEN. Salue Euphorbe, ſiue Apollo, ſiue deniq; quodcunque uoles. PYTH. Ita ſanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non aureum iſtud femur habes? PYTH. Non. ſed age cedo, ſiquid manducabile tibi habet pera iſta. MEN. Fabas habet, quare nihil hic eſt, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque inſtituta didici: nempe, quòd nihil hic inter ſe ſimiles ſunt, fabæ & patrantium teſticuli. AEAC. Porrò hic Solon eſt, filius Execeſtidis. præterea ille Thales, & iuxta ipſos Pittacus, & cæteri illi, ſeptem autem omnes ſunt, ut uides. MEN. Læti hi ſunt Aeace, ſoli atque alacres, præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam ſubcinericius panis aliquis, hic crebris puſtulis quaſi ſufferuefactus, quis nam eſt? AEAC. Empedocles, Menippe, ſemicoctus ab Aetna mōte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obſecro acciderat tibi, cur teipſum in crate

ἀμυνὸν κεφαλὰ, capita ſine robore, clauſula frequens apud Homerum.

res Aetnæ inijceres? EMP. Insania quædam, Menippe. MEN. Non, per Iouē, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, unà cum ipsis crepidis, cum dignus minimè esses. Verumtamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehēsus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, si cubi locorē hic foret. AEA. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omniū æquè notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mēne quæris Menippe? MEN. Te ipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi hmiorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cætera autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidē olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SOC. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utique pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atq; omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt, circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recūbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Crœsum enim & Sardanapalū, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quę rideam, quando ploran tes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clām nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conuenimus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id q; Empedocles dicitur ære is crepidis usus fuisse, ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quādo uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordēs pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totū de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius

neq;

neq; fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subijsse specu? CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciãtes.

CHARONTIS ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haud quaquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam, qui ne obulũ quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiã præterea, equidem ignoro, ipse certẽ non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illi fo baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tã longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem. siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquã quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerũ non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinã exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusq; cantillãs, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirũ transuexeris: planè liberum, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquã posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROTESILAVS.

DOMINE, ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis deniq; es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacensis, qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omniũ contra Ilium pugnãdo, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicum temporis, in uitã redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaë, omnes mortui amãt: sed nullus tamen ipsorum potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bellũ

nauigando profectus sum, Deinde infelix, in egressu nauium, ab Hectore occisus sum. Amor itaq; iste uxoris, non mediocriter me, ò Domine, enecat, uoloq; si uel paululum ab ipsa conspectus fuero, rursum huc descendere. PLVT. Non bibisti, Protesilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, sed hæc res, præua luit pondere. PLV. Igitur expecta, adueniet enim & illa quandoq;, neque nunc opus quicquam erit, iterum ascendere te. PROT. Sed morã hanc ferre nequeo. Amasti autem tu quoq; aliquando, ac nosti, qualis res, Amor sit. PLV. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiscere? deinde autem paulo post eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum esse, ut huc ad uos sequatur me: quare pro uno mortuo, paulo pòst duos recipies. PLVT. Haud fas est, ista fieri, neq; etiam simile unquam factum est. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipsam hãc causam Euridicen uxorẽ reddidistis, & cognatam meam Alcestim emisistis, Herculi gratificantes. PLV. Optaris autem cum ista nuda atque deformi caluaria, formosæ illi sponsæ tuæ in conspectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aspiciat te? quæ ne dignoscere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, sat scio, atq; aufugiet, tuq; frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu isti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut postquam ad lucem peruenerit Protesilaus, contactum uirga, mox in adolescentem formosum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex sponsæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proserpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad superos, Mercuri, sponsum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unũ diem tibi permissum esse.

DIOGENIS ET MAVSOLI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.

HE tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ò tu Sinopensis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuersæ, præterea Lydiq; quoque gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim: Miletum usque peruenerim, pleriſque Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uide licet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditũ, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo, ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atq; efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ò formosè Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest, Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa præciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ causſa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris atq; nos ſuſtines, ſub tã ingentibus ſaxis preſſus ac laborans. MAV. Itáne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mauſolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquam, uir clariſſime: nam Mauſolus diſcruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere conſueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de ſuo illo monumento, quod eſt in Halicarnaſſo, memorabit, ab uxore Artemiſia atq; ſorore parato: contrà Diogenes ne id quidem ſuo de corpore nouit, nunquid habeat ſepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ eſt, uerum apud uiros excellentiſſimos ſui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectiſſime celſiorem, ac tutiore in loco ſubſtructam.

NIREI, THERSITAE ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

NIREVS.

CCE denique uel Menippus hic iudex erit, uter noſtrûm ſit formoſior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præſtantior? MEN. Imò quinam ſitis, priùs arbitror indicandum, nã hoc opinor, ſcito eſt opus. NIR. Nireus ac Therſites. MEN. Vter Nireus, uter Therſites. nondum enim uel hoc ſatis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi ſum ſimilis, neq; tantopere me præcellis, quantoper te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formoſiſſimũ appellans: quin ego faſtigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uiſus ſum arbitror. Iam uero tempus eſt, uti pronuncies Menippe, utrũ altero formoſiorem exiſtimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatũ.

Qui uir pulcherrimus unus,
Omnibus è Grajis Priameia ad Pergama ueni. MEN. Atqui non item ſub terram opinor, pulcherrimus ueniſti, quippe qui reliquis quidem oſſibus alijs appareas aſſimilis: porrò caluaria hoc uno inſigni à Therſitæ caluaria dignoſci poſſit, quòd tua delicata eſt ac mollicula: quandoquidem iſthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua ſpecie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem ſomnia mihi narras: at ego ea ſpecto quæ uideo, quæq; tibi adſunt in præſentia: cæterũ iſta norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formoſior Menippe? MEN. Neque tu, neque quiſquam alius formoſus hoc loco: ſiquidem apud inferos æqualitas eſt, pareſq; ſunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc ſat eſt.

MENIPPI ET CHIRONIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te deum quum eſſes, tamen optaſſe mortem. CHIR. Vera nimirum ſunt iſta quæ audiſti Menippe, planeq; mortuus ſum, ſicuti uides, quum mihi liceret immortalẽ eſſe. MENIP. At quænam te mortis cupido tenebat, rei (ſi licet) quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apertè, uirum neutiquam ſtultum atque imperitum: iam mihi deſierat eſſe iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; ſuperis

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerē, atq; ijsdem perpetuò rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerēt reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorū me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris ijsdē, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eódem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quòd in uita semper ijsdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bonisq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOGENES.

QVIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obsecro, imus deambulatum, rectà, ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui nam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidem ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdā autem ægre descendere, &, quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uero etiam exponā uobis, quæ ipse uidi in uia, quando huc descendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino risu digna dicturus esse. CRA. Cum alij multi nobiscum descendebant, tum uero inter ipsos maximè nobiles, Ismenodorus ille dives, ex nostris, & Arsaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur, (occisus enim fuerat ā latronibus circa Citheronem, quando Eleusinē, ut arbitror, proficiscebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciam succensendo, qui cum Citheronem transissent, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrassent, non amplius quàm duos seruos secū adduxissent, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut contemnenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; sibi equum suum adduci. Nam & equus unà cum eo mortuus fuerat, una plaga amborbus transfossis, à Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappadocum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longè, ut quidē

ipse

ipſe narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo ſubſiſtens, ac ſcutum præ ſe tenens, uenientem Arſacis haſtam excutiendo diuertit, ipſe autem ſubmiſſa parumper ſariſſa ſua, & equum & inſidentem illum tranſuerberat. ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos tranſuerberaret? CRA. Facillimè Antiſthenes, Nam ille quidem curſu ferebatur, contũ quẽdam uiginticubitalem prætentum habens, Thrax autẽ ubi pelta obiecta, plagam ex cuſſiſſet, & iam cuſpis ipſum præteruecta eſſet, in genu procumbens, excipit ſariſſa uenientis impetum, ac equum ſub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia curſus ſe ipſum tranſadigente, eadem haſta etiam Arſaces per inguina utrinq; ad nates uſq; penetrante, tranſfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, ſed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc deſcendere. Orates autem, priuatus quiſpiam erat, atq; admodum debilis pedibus, quippe qui neq; ſtare humi, nedũ incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorſum Medis omnibus, ut poſtquam ab equis deſcenderint, ueluti qui ſuper ſpinas ingrediuntur, ſummis pedũ digitis, uix atq; ægrè incedãt. Quamobrem, cum per ſe ipſum humi deiectus iaceret, neq; ullo prorſum pacto reſurgere uellet, bonus ille Mercurius ſublatum in ſe homínẽ, ad cymbã uſq; portauit, ego uero ſequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc deſcendebam, neq; admiſcui me ipſum cæteris, ſed relictis plorãtibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauſeabant: ego uero inter ipſos ſedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antiſthenes, huiuſmodi ſortiti eſtis itineris comites. Mecum autem Blepſias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ducta-uerat, & Damis diues ille Corinthius, ſimul deſcendebant. Quorũ Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat. Lampis autem ob amorẽ Myrtij meretricis, ſe ipſum iugularat. Blepſias uero fame miſer perijſſe dicebatur, & apparebat ſanè adhuc pallidus ſupra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanq; antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quiſq; mortuus eſſet. Ac Damidi quidem accuſanti filium, nõ iniuſta uero, inquam, paſſus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipſe in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcẽti illi quatuor obulos ſcilicet ſuppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accuſas, inquam, & non potius te ipſum? qui hoſtes quidem haud unquam perhorrueris, ſed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium deſcenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atq; ſingultibus fictitijs, genero ſus ipſe tu captus fueris. Nam Blepſias quidem ipſe ſeſe accuſat, ob nimiã ſtulti tiam, quòd pecuniam uidelicet cuſtodierit hæredibus nulla neceſſitudine ſibi coniunctis, dum uanus ipſe in perpetuum uicturum eſſe ſe putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes iſti. Sed iam circa fauces ſumus. Aſpicere nos illuc oportet, atque à longẽ contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesq; lachrymantes, præter pullos iſtos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? nũ philtro aliquo uitæ tenentur? Iſtum igitur decrepitũ interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, præſertim cum ſenex huc adueneris? Eccubi rex fuiſti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verũ ſatrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuiſti: ideoq; malè te habet, q; relictis multis delicijs ac uoluptatibus mori coactus fueris? MEND. Nihil tale. ſed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitã aũt difficilẽ egi, arundine & linea uictũ quæritans, ultra modũ egenus ac pauper, liberis carens,

&

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esses? MEND. Certè equidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te gessis erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos deceba t ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.

AN uero & cæcus sis, Tiresia, nõ amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorũ sedes relictæ: quod autem ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero. quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cum fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim, & dominantur quoq; uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neq; in concionibus dissidere, neq; in foro atq; iudicijs contendere. MENIP. Quid? annón audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cum mulierum genus deplorando commemorat, quàm miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi, (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquãdo, cum mulier esses: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR. Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum respondè, si tibi molestum non est. TIR. Non fui sterilis quidem, sed neq; peperi tamen. MEN. Sufficit hoc. Vtrũ enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluáne illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est, mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti: an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factũ ne hoc ita sit an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiuscemodi rebus conuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta cum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut ferę. Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uero ò optime, ecquid, cum mulier esses, uaticinatus quoq; es tum, quemadmodum & postea, an uero pariter & uir & uates didiciste esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil sani dicere.

AIACE

AIACIS ET AGAMEMNONIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

I tu, dum furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformasti, quid quæso Vlyssem accusas? Ac paulò antè neq; aspicere ipsum uoluisti, cum uenisset huc uates cõsulturus, neq; alloqui dignatus es uirum cõmilitonem ac socium, sed superbè admodum ac grandi incedens gressu, præterisisti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecum pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignum censebas te, qui absq; aduersario, atq; absq; puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid ni? in tali utiq; causa. Nam armatura ea, cognationis quodam iure ad me pertinebat, cum fratris mei patruelis certè fuerit. Deinde uos cæteri, qui multò quàm ille, præstantiores eratis, detrectastis certamen, & cessistis mihi arma. Iste autẽ Laertæ filius, quem ego nõn semel in summo periculo seruaui, cum iam à Troianis propè concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, ò generose, Thetim, quæ cum tibi debuisset armorum successionem ac hæreditatem, utpote cognato, tradere, in medium allata illa posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlyssem, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo, cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, præcipue quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, sed fas non est, de dijs aliquid dicere. Vlissem igitur aliud quàm odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

RAEDO hic quidem. Sostratus, in Pyriphlegetontem præcipitetur, Sacrilegus autem ille à Chimera discerpatur, Tyrannus uero iste, Mercuri, iuxta Tityum, in longum extentus, arrodendum & ipse epar præbeat uulturibus. Vos autem, boni ac probi, abite quàm celeriter in campum Elysium, insulas q; beatorum habitate, pro ijs, quæ rectè ac iustè in uita fecistis. SOST. Audí, ò Minos, num tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audíam? An non conuictus es Sostrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidem fui, sed uide, num iustè ob id supplicio afficiar. MIN. Atq; admodum, si modo id iustum est, pro merito quenq; suo pœnam dependere. SOS. Attamen respõde mihi ò Minos, Breue enim quiddam interrogabo te. MIN. Dic sed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare possimus. SOS. Quæcunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOST. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecũdamus. MIN. Ita profectò. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; iniungit, cum primum natus est, quæ agenda ipsi

ipſi ſunt. SOS. Siquis igitur ui compulſus ab alio, occiderit aliquem, cum non poſſit illi contradicere, à quo compellitur. ut uerbi gratia: ſi carnifex, aut ſatelles quiſpiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis iſtius reum ages? MIN. Quem alium, niſi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipſum gladium accuſare poſſumus, ſubſeruit enim hic, tãquam inſtrumentum quoddam, animis atque furori accommodatum illius, qui primo cauſſam hanc præbuit. SOS. Rectè ſanè ò Mínos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quaſi quodam auctario locupletas. Síquis autem, mittente hero, ueniat ipſe aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum eſt? MIN. Ei, qui miſit, Soſtrate: nam ille qui attulit, miniſter tantum fuit. SOST. Vidés ne igitur quàm iniuſta facis, dũ ſupplicio afficis nos, qui miniſtri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rurſum, dum honore proſequeris eos, qui in alienis bonis ueluti diſpenſatores quoſdam ſeſe geſſerunt. Non enim illud dicere quiſquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorſum ui ac neceſſitate imperata fuere. MIN. Multa, ò Soſtrate, & alia uideas licet, minimè ſecundum rationem fieri, ſi diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæſtione hoc boni conſequéris, quandoquidem non prædo ſolum, uerumetiam ſophiſta quidam eſſe uideris. Solue ipſum Mercuri, néue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes ſimilia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluiſſe, quod in fine, Menippus ait à Tireſia in aurem ſibi dictum fuiſſe. Priuatorum uidelicet hominũ uitam optimam atq; tutiſſimam eſſe, quod idem Græci noto illo prouerbio dictitant: Θεὸς, λαθὲ βιώσας Nam diuitias, poteſtatem, gloriam & cætera, quæ mundus appetit, uana omnia & incerta eſſe: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipſam periculoſam, & pompis ſolennibus, item tragicis quoq; fabulis ſimilem eſſe, ita miſeros plerumq; ſortiri exitus. quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quòd apud inferos contra diuites factũ fuiſſe dicit, quo & corpora illorum ſupplicijs deſtinarentur, & animi in aſinos migrare iubeantur. quod & ipſum nimirum eam ſignificationem habet, quòd diuitum animi plerumq; inertes, & omnis doctrinæ expertes eſſe ſoleant. Inſcribitur autem Necyomantia, quaſi dicas, ab inferis ſeu mortuis petitum reſponſum. quo uel maximè apparet, eum Dialogi ſcopum habendum eſſe, qui reſponſo iſto Tireſiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi perſonam, alter argumenti quaſi quandam ψυχὴν indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus eſt. Conſtat autem perpetua quadam narratione, qua & cauſſam & modũ ſui ad inferos deſcenſus, & præterea occaſionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidam loci ſunt & maximè illuſtres: de incerta doctrina Philoſophorum, de Magorum ſuperſtitione & poteſtate, De inferorum locis, ſupplicijs & æqualitate, & poſtrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa ſolenni, & cum fabulis Tragicorum. Occaſio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi ſumuntur.

MENIPPVS PHILONIDES. MEN.

Occaſio Dialogi, ab inceſſu & habitu Menippi.

ALVE atrium, domuſq; ueſtibulum meæ: Vt te lubẽs aſpicio luci redditus. PHIL. Num nam hic Menippus eſt canis ille? Non hercle alius, niſi ego fortè ad Menippos omneis hallucinor. At quid ſibi uult habitus huius inſolentia? clamua, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen eſt. Salue Menippe. Vnde nobis aduenìſti? diu eſt quòd in urbe non uidimus. MENIP.

Adſum reuerſus mortuorum è latibulis,

Fori-

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clàm nobis Menippus uita fũctus est, reuixitq; denuo? MEN. Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quænam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.
Iuuenta me incitauit, atque audacia,
Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere, quęnam hęc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.
Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua spõte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, peierant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere nõ licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominẽ tacendi gnarum, & initiatum pręterea sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audẽdum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissime uelim. Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino præter.misisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primũ sanè tibi expediam, quæ res animũ meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrũ expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraq; putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis apprime contraria, neq; uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquã putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlato res his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atq; his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uitęq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputãs ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam cõiicerem. Apud enim hos maximè diligenter obseruans, summam repperi ignorantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorũ incertæ et diuersæ doctrinæ.

cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino labo rare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserè semper adfectum, contu melijsq; oboxium assidue, Hesiodi sedulò inculcans celebria illa de uirtute car mina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Ali us contrà bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid di cam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quan dam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd ab surdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum ratiões ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderẽt, contrà quicquam hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifestè cognoscerem fieri nũquam posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mi hi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdũ contrà abnuerem. Præterea quod multò erat istis absurdius, uitam eorum dili genter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspe xi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: o mnia denicq; nummorum gratia tolerantes. Si uero qui gloriam uerbis asperna bantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palàm incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter confiu ebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molesteq; tuli. Ali quantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapienti bus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atque uerè adhuc ignarus ober rarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastridiscipu lis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carmi nibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, si cum horum quopi am de descensu paciscens, Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoq; perdiscerẽ, (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapiẽtissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celer rimè Babylonem uersus rectà contendi. Quò quũ uenio, diuersor apud Chal dæorum quendam hominem certè sapientem, atque arte mirabilem, coma qui dem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uel let, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum qui dem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, ma ne solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussi tans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdã uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uul tum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum, & Choaspi lympha: lectus uero in herba sub dio fuit. At postq; iam præparati satis hac di eta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit si mul atque abstersit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & ma gicum simul illud carmẽ submurmurans, deinde totũ me iam incantans, ac ne à spectris læderer, circumiens, reducit domũ, ita ut eram, reciprocantem: ac re liqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quan dam uestem induit, Medorum uesti utplurimũ similem: ac me quidem his quæ uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præ-

II. *Modus de scensus. Magorũ po tentia & su perstitio.*

terea

cerea ut nomen ſi quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculẽ, Vlyſſem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita, ò Menippe? neq; enim cauſſam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcenderant, putauit ſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atq; nullo prohibente tranſirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium deniq; quibuſcunque opus erat. Hæc poſtquam ergo quæ prompta erant, impoſuimus, tum nos quoq;

Ingredimur triſtes lachrymisq; implemur obortis.

Atque aliquantiſper quidem in fluuio ferimur: deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam peruenimus ſolam, ſyluoſam atq; opacam, in quam deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam ſanguine conſpergimus. At magus interim accenſam facem tenens, haud amplius iam ſummiſſo murmure, ſed uoce quãm poterat maxima clamitans, dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecatem nocturnam, excelſamq; Proſerpinam, ſimulq; polyſyllaba quædã nomina barbara atq; ignota cõmiſcet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine ſolũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iã res planè triſtis ac mœſta fuit. *Poëtica hypotypoſis orci carminibus magicis excitati.*

Vmbrarum at timuit rex imis ſedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum deſcendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitq; ſeſe. At quum ego lyram celerrimè correptam pulſaſſem, cãtu ſtatim ſopitus, obdormit: deinde poſteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onuſtum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, uſqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adeſſe uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, eſſe me ratus Herculem, recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monſtrauit ſemitam. *Deſcriptio inferorum.*

Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, aſphodelo conſitum, ubi circumfuſæ undiq; mortuorum ſtridulæ nos ſequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipſum Minois tribunal acceſſimus. Erat ipſe quidem in ſolio fortè quodam ſublimi ſedens. Aſtabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti ſunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebãtur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, ſycophantæ, ac talis hominũ turba quiduis in uita patrantium. Seorſum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricoſi ac podagrici, quorum quiſque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impoſito. Nos igitur aſtantes, & quæ fiunt omnia conſpicimus, & quæ dicuntur auſcultamus. Accuſant autem noui quidã atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, ſunt, ac ne iſthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbrásne unquam iſtas noſti, quas oppoſita ſoli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quũ primum functi uita ſumus, accuſant, teſtantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & ſanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiſcum uerſatæ ſemper, noſtrisq; nuſquam digreſſæ corporibus. Minos igitur curioſe quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi ſceleribus ſuis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue *Iudicia & accuſatores, & pœnæ defunctorum.*

rent,ac dignitates inflauerant,quíq; adorarí ſe ferè expectabant,nimirum breui perituram eorum ſuperbiam faſtumq; deteſtatus: quippe qui non meminiſſent mortales ipſi quum ſint,ſeſe bona quoque mortalia conſequutos. At nunc ſplendida illa exuti omnia,diuitias inquam, genus,munia,nudi ac uultu demiſſo ſteterunt,tanquam ſomnium quoddam,humanam hanc felicitatem recogitantes,adeo ut hæc dum conſpicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et ſi quem eorum fortè agnoueram,acceſſi,atq; in aurem ſilenter admonui, qualis in uita fuerat,quantoperecq; fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obſidentes, pulſi interim excluſiq; à famulis,illius expectabãt egreſſum. At ipſe uix tandem illis exoriens puniceus,aureus aut ueríſicolor,felices ac beatos ſe facturum ſalutantes putabat, ſi pectus dextrámue porrigens, permitteret oſculandam. Illi uero audientes iſta moleſtè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionyſium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accuſatum,& graui Stoicorum teſtimonio cõuictum, Cyreneus Ariſtippus interueniens (Nam illum ualde ſuſpiciunt inferi,eiusq; plurimum ibí ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatũ abſoluit à pœna,aſſerens illum eruditorum nonnullos olim iuuiſſe pecunia. Tum nos à tribunali diſcedentes,ad ſupplicij locum peruenimus. Vbi ô amice & multa, & miſeranda audire ſimul,ac ſpectare licuit. Nam ſimul & flagrorum ſonus auditur, & eiulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur q; pariter omnes, captiui, reges, præfecti,pauperes,mendici, diuites. & iam ſcelerũ omnes pœnitebat. Et quoſdam quidem eorum,dum intuemur,agnouimus,uidelicet qui nuper è uita diſceſſerant. At hi ſe pudentes tum occulebant,noſtroq; ſubtrahebãt aſpectui. aut ſi nos aliquando reſpiciebant, id ſeruiliter admodum abiecteq; faciebant, atq; hi quidem quàm olim putas onerosi faſtoſiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur,& quum interquieuiſſent,denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur,aſpexi.Ixionem,Siſyphum,Phrygiumq; grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Diſ boni,quantum? Integrum ſtratus agrum occupabat. Hos tandẽ prætereuntes,in campũ uenimus Acheruſium,ubi ſemideos, heroidasq; reperimus, atque aliam ſimul mortuorum turbam,in gentes tribusq; diſpoſitam, alios quidem uetulos quoſdam ac marcidos,atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros,& hos potiſſimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoſcere quemlibet haud procliue fuit,adeo nudatis oſſibus omnes erant inuicem ſimillimi, niſi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti conſidebant obſcurí atque ignobiles, nullumq; ſeruantes amplius priſtinæ formæ ueſtigium. Cum igitur multi ſimul oſſei conſiſterent, inuicem omnino ſimiles, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes tranſpicerent,dentesq; nudos oſtenderent,hæſitabam certè mecum,quonã ſigno Therſitem à Nireo illo formoſo diſcernerem, aut mẽdicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iã nihil ueteris permanſit indicij,ſed oſſa fuerunt inter ſe ſimilia,incognibilia, nullis inſcripta titulis,nullicq; unquam dinoſcenda. Hæc igitur ſpectanti mihi, perſimilis hominũ uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præſit ac diſponat quæcq; fortuna, ex his qui pompam agunt,diuerſos uariosq; cuicq; habitus accommodans. Alium ſiquidem fortuna deligens, regijs ornat inſignibus, & tiaram imponens, & ſatellites addens,& caput diademate coronans. Alium ſeruí rurſus ornatum induit,hunc formoſum effigiat, hũc deformem atq; deridiculũ fingit: nam omnigenũ,ut opinor,debet eſſe ſpectaculum. Quin habitus quorũdam plerũq; in media quoq; pompa demutat,neq; perpetuò eodem ſinit ordine cultuq; progredí,quo prodierant. Sed ornatu commutato, Cr œſum quidem coëgit ſeruí captiui

Caput Acheruſius ſiue Elyſius.

Aequalitas in ſeruorum.

tiuſq; ueſtes induere. Mæandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uiciſſim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatum quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differẽs. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægre ferunt atq; indignantur, tanquam propriis quibuſdam bonis priuati, ac nõ potius alienis, quibus pauliſper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (ſi ſors tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo pòſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortaliũ res habent, quemadmodũ mihi tum ſpectanti uidebatur. PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altosq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilóne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nã ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nũquam ridere deſijſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantũ commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quũ Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contentũ, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapasq; uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciẽ cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui: oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciẽs. Quin alios præterea multos erat uidere mendicãtes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHI. Admiranda narras iſta de regibus, peneq; incredibilia. Socrates aũt quid facit ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profecto etiã ibi obuerſatur, omnesq; redarguit: uerſantur aũt cum illo Palamedes, Vlyſſes & Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur aũt illi etiamnum, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex iſtorũ ſumptuoſorum numero manet, quos quũ eiulantes audit, uteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimũ cantat, aſperanimis atq; iniucunda uoce illorũ eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferẽtes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterũ quodnam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſancitum? MEN. Benè admones: neſcio enim quo pacto quũ hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionẽ aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quę in cõmune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cũ illis ſimul immiſcens, unus de numero eorũ qui in cõcione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negociũ, in quos poſteaquam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniurię, aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretũ legit: Quoniã, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quũ functi uita fuerint, cor-

Obiectio.

Vanã eſſe & gloriã, quam in hac uita maximi plerique appetunt.

Decretũ contra diuites factum.

pora quidem eorum pœnas cum alijs ſceleratorum corporibus luant: animæ uero ſurſum remiſſæ in uitam, in aſinos demigrent, donec in tali rerum ſtatu quinquies ac uicies decem annorum millia tranſegerint, aſini ſemper ex aſinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc ſententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicenſis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, ſciuit plebs, adfremuit Proſerpina, allatrauit Cerberus: ſic enim rata quæ inferi ſtatuunt, autenticaq; fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiuſmodi. Tum ego ſtatim, cuius gratia ueneram, Tireſiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata ſupplicaui, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero ſubridens (eſt autem ſeniculus quiſpiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ò fili inquit, cauſſam tuæ perplexitatis ſcio à ſapientibus iſtis profectam, haudquaquam idem inuicem ijſdem de rebus ſentientibus, uerũ haud fas eſt id tibi proloqui: ſiquidem quòd Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquiã, ò patercule, ſed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipſo cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima eſt, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentiſſima. Quamobrem ab hac uaniſſima ſublimium conſideratione deſiſtens, mitte principia ſemper ac fines inquirere, & uafros hoſce ſyllogiſmos deſpuẽs, atq; id genus omnia nugas æſtimans, hoc ſolum in tota uita perſequere, ut præſentibus benẽ compoſitis minimè curioſus, nulla re ſollicitus, q̃ plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixiſſet, rurſus in Aſphodelorum pratum ſeſe corripuit. Ego igitur (nam & nũc ueſper erat) age, inquam, ò Mithrobarzane, quid cunctamur? ac nõ hinc rurſus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ò Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monſtrabo ſemitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricoſam, manu procul oſtendẽs ſubobſcurum tenuemq;, ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templum eſt, atq; illac ad inferos è Bœotia deſcenditur, hac aſcendes, atque illico eris in Græcia. Ego igitur hoc ſermone gauiſus, ſalutato Mago, difficile admodum per anguſtas antri fauces ſubrepens, neſcio quo pacto in Lebadiam perueni.

Summa et ſcopus totius Argumenti.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem fermè argumenti eſt hic Dialogus cum ſuperiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atque audire ſupplicia & miſeros exitus diuitum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud ſuperos hominum dementiam contemplatur, ſtulta illorum conſilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè ſunt, puta robuſtate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem ſpem atq; fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certiſſima, & mox conſecutura eſt, nullam rationem habeant. Id quod ipſe Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò ſuprà quoque, ubi homines ſtulticiæ ſuæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per ſpeciem, propoſitis exemplis Milonis, Cyri, Crœſi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere deſcriptis hominum & priuatorum & regum affectibus ſtudijſq;, poſtremo etiam confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in ſumma non hominum modo res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denicq; omnia morti ſubiecta eſſe oſtenduntur, quam eo faciliorem cuiq; eſſe, quo mundanis iſtis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam Δοκαλικὴ eſt, dum Mercurius iam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde proſpectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

QVID rides ò Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quænam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas transecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum saltem diẽ à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso plane tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obambulando me ducas, singula q; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ ò portitor. Nam abeo iam nunc, negociũ quoddam, quod ad mortaliũ statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut plane uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uidelicet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, è summo deijciat cœlo: nimirũ, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantẽ, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostrę reipub. ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illoq; te etiam nũ meminisse, quòd te uel sentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã fortè ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuò confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ò charissime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quænam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuò memori futuro. MER. Hæc profecto res uerberum mihi causa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim cõspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorũ annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet. Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras adueheres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit, Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu idem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uerò, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio à facili & cõditione personæ

à merito et ad cõpensationem

Exordium aliud ad rei magnitudine ac difficultatem

Consilium de capiẽdo loco unde prospectus pateat.

MER. Rectè ad montes ò Charon, ipse enim quid facto opus sit, sciero ac speculã nobis idoneam inuenero. Num ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroq; eminentior Olympus ille? Atqui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiusdam consilij in mẽtem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor. MER. Homerus poeta dicit Aloëi filios, cum & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim unà cũ radicibus Ossam euulsum Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, q; arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cœlum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimẽ molimur, cur non & ipsi eadẽ uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus prospectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires sufficerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quidni ò Charon? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quũ simus dij? CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non iniuria, rusticus enim es, et in elegantia poëtica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cœlũ, adeo facile congestis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigiosa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cœlum ipsum fert, uniuersos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipsi illi Atlanti in officiũ successerit, ipseq; se oneri tantisper, dum ille interquiesceret, supposuerit? CHAR. Audio sanè huiusmodi. An autem uera sint, tu & poëtæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi sapientes mentirentur? Itaq;, quod felix faustumq; sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cœli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionia & Lydia conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porrò à septentrione ea solũ, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, necq; hæc admodum apertè. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandẽ unà cum ipsa mole deturbati, Homericam illã ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum caluarijs ex casu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam transpone, aduolutetur & Parnassus. En iterum conscendam. benè habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende.

Recedit ad rẽ et concẽplationẽ omniũ quæ in terris uel geruntur, uel appetũtur

Breuis hypotyposis terræ

CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, necq; enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, discriminite cõmittas, oportet. Non enim ita comparatum est, ut simul & extra periculum sis constitutus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra nitere, ac pedetentim scandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene se habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato considamus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circunfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc homines admodũ exiles, pariter & horæ nidulos quosdã. MER. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris. CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore sit effectum? Quin frustra sede mouimus Parnassum unà cum Castalia, tum Oetam, cæterosq; monteis omneis.

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è ſublimi exactè deſpicio nihil. Deſiderium autem erat non urbes ſolum, neq; montes ipſos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipſos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud ſecus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem conſpiceres, ac quidnã riderem, percunctareris. Nam cum ridiculũ quiddam audirem, mirum in modum delectabar? MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorum quopiam ad cœnam, opinor, uocatus eſſet, in poſterum, inquit, diem ueniã maximè. Atq; interim dum hæc diceret, regula quædam, neſcio quo deturbante, à tecto in caput huic irruens, ipſum necauit. Riſi ergo hominem, ut qui promiſſa minimè præſtaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq; uideam, deſcẽdendum mihi cenſeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uidẽndi aciem acutiſſimã tibi uel breui reddidero. Ac poſteaquã carmina ipſa pronunciaro, memor ſis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic ſolum. MER.

Dimoui nubem, uiſum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoſcas, qui ſint hominés ue deíue.

Tacita repre hẽſio per collationem.

CHA. Quid eſt? MER. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus ſanè Lynceus ille, ſi mecum componatur. Itaq; deinceps hoc primũ me uelim doceas, mihiq; percunctanti reſpondeas. Sed heus tu, uin' & ipſum me Homericis uerſibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq; ipſum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæſo illius aliquid ſcire poſſes, nauta cum ſis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria ſunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum traijcerem, multa ex ordine canentẽ audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempeſtas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim poſteaquã cantilenam quandam nauigantibus non admodum proſperam, neque ſalutarem fuiſſet auſpicatus, carminum ui impulſus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cum fluctuũ procellas excitauit, tum aliis multis turbis uniuerſum miſcebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempeſtas, quæ una tum denſa caligine imminebat, nauẽ nobis ſubuertiſſet. Tum ergo & ille nauſeabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reſeruare. CHA. At dic mihi

Craſſus & ille quis eſt uir magnus conſpicuusq;,
Vertice ſublimi, atq; humeris latiſſimus amplis.

Digreſſio de Homeri uerſibus.

MER. Milo Crotoniata, hic eſt athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum ſublatum ſolus per medium ferat ſtadium. CHA. At quanto iuſtiori cauſſa ò Mercuri ipſum me laudibus ueherent, qui paulo pòſt ipſum tibi Milonem quantus eſt, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuictiſſimo aduerſario, lucta ſuperatus, ad nos uenerit, quando necipſe planè intelliget, qua cruris implicandi ratione ſit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applauſus. Nunc autem quia, propterea quòd taurũ geſtarit, eſt admirationi, grandia ſapit, ac mirificè ſibi placet. Quid ergo de ipſo arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando ſibi imminere ſperet? MER. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Miſſum hunc face, ò Mercuri, riſum nobis haud ita multò pòſt exhibiturum, quando uidelicet nobiſcum nauigans, ne culicem quidem amplius, nedũ taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac ſeueritate quadam uerendus. nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu coniici poteſt? MER. Cyrus ò Charon, Cambyſis filius, qui imperiũ quod olim Medi obtinebant, ad Perſas tranſtulit. Atq; idẽ Aſſyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitũ in Lydiam traducere iã parat, hoc iam in animo deſtinans, ut Crœſo ſuperato imperium habeat in omneis. CHA. At

I. Robur corporis.

II. Potentia.

Crœ-

III. Diuitiæ.

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in aureo sedentem solio, ac cum Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ò Mercuri. CROE. O hospes Athenienſis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet. & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ociosos es animo, nihil ò Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem ad modum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobim & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sacerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem nehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Athenienſis, qui præterquam quòd benè uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ò scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Nondum ò Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam peruenerís. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usq; feliciter perducta. CHAR. Optime facis ò Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare cẽses. Sed qui nam illi, quos Crœsus emit cit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo pòst peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodq; subpallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iã sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomẽ, cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc fortè ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quot huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot furia, quot cædes, quot uincula, quamq; longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ò Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulũ cum delectu accipiã. MER. Est ita, ut dicis, ò Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurũ uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tũ uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiã mihi hac ipsa de re Crœsum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ò Crœse, putás ne latere horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem, nullum enim ipsi est donarium Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si interalia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROES. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatẽ in cœlo narras, ò Crœse, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROES. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quãtum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigi estis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respõdere uelis, facile quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modo ò Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureós ne gladios militi tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL.

Locus cõmunis de felicitate, & contra diuitias.

Alius locus, de donarijs ijs consecratis.

Et

Et ſi huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud autum captiuum ad Perſas abeat. CROE. Bona uerba ò homo. SOL. Dij meliora uelint, quã ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me conſecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indiguerit. Sed ſiue æs ſiue aurum dicaris, alijs ſanè futuram prædam ac poſſeſſionem ſuſpenderis, & id quidem aut Phocenſibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipſis, aut etiam prædoni alicui tyrãno. deus autem aurifices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obſcuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita multò pòſt Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in conſtructum rogum oportebit conſcendere. Nam quæ cuique Parcarum fuſo ſint decreta, ipſam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant ſcripta: Crœſum quidem à Cyro captiuum duci, ipſum autem Cyrum à Maſſagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentẽ equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris ea eſt, quæ ſua ipſius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intrudet. Sed & filium Cyri uides adoleſcentem? Cambyſes ille eſt. Is patre defuncto in imperium ſuccedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem inſaniæ correptus, occiſo à ſe Api, migrabit è uita. CHAR. O riſum inexhauſtum. Sed num quis uel aſpicere ſuſtineat ipſos, adeo ſibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum ſcilicet paulo pòſt fore captiuum? Hunc autem caput in utre ſanguine pleno habiturum? Atqui nam is eſt ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuiq; cocus piſcis uentre diſſecto, annulum exhibet, in gente mari ſepta, regis ſe nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipſe ſe modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab aſſiſtente famulo Mæandrio, Oroëtæ ſatrapæ proditus, in crucem ſuffigetur. Miſer ſanè, qui uel temporis momento ex uniuerſa felicitate exciderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, ò Clotho, ita & ipſos in crucem ſuffige, & eorum capita generoſe detrunca, quo ſe homines tandem agnoſcant: ſed & tuo beneficio in ſublime adeo ferantur. nimirum ut poſtea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque ſolium ſecum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna ſic ſe habebit. Sed & uaſtam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios nauiganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram aratro proſcindenteis, alios fœneranteis, poſtremo alios mendicanteis? CHA. Turbam quandam uideo uariam, ac promiſcuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conſpicio apum examinibus ſimiles, in quibus proprium quendam peculiaremq; ſinguli habent aculeum, quo ſibi uicinos pungunt. Quinam autem ex ipſis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiſo ipſos circumuolitat, qui nam ſunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaricia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia infimæ turbæ eſt permiſſa. Atque in eadem cum ipſis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæſitantia, auaricia. Porrò metus & ſpes ipſos ſuperuolitantes: ille quidem horrorem incutit, aliquando uerò tantũ trepidare facit: hæ autem ſupra caput in altũ uergentes, ubi quiſpiã apprehendere conetur, in ſublime uolantes, aufugiũt, illis inhiantibus relictis, quod ipſum & Tantalũ

Imi. Fortuna.

Cõmunis deſcriptio ſtudiorũ & cupiditatũ humanarum, & primo primorum.

apud

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd ſi in aciem intenderis, conſpicies in alto & Parcas ipſas ex penſo ſingulis adnere tenuia quędam fila, quibus uniuerſum mortalium genus ſubnixum dependet, uideri quaſi quoſdam araneorum nexus ab ipſis fuſis in ſingulos demiſſos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuiq; è ſublimi innexum uideo, hoc quidem illi: illud uero alij. MERC. Rectè uides ò portitor. Nam ab ipſo fato imminet interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuſcunque filum fragilius fuerit. rurſus autem illum huius. tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo ſuſpenſos. Atq; hic quidem exipſis in altum ſubtractus, ſublimis eſt. uerum paulo pòſt, ubi ponderi tanto ſuſtinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit ſtrepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit ſubductus, tametſi cadat citra tamen ſtrepitum iacebit, adeo ut ruinam uix ipſi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula ſunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate conſequi poſſis, quàm ſint ridicula, maximè ardua ipſorũ ſtudia, & quòd nonnunquam, interea dum multa ſpe aluntur, intereunt, ab optima ſcilicet morte arrepti. Cuius nuncij & miniſtri, ut cernis, admodũ ſunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus querceræ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij latrocinia, aconita, Iudices quoq; actyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum ſubit, tantiſper ſanè, dum conatus eorum feliciter proceſſerint. At ſi quando ſua ſe ſpe falſos ſenſerint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd ſi iam inde ab initio ſecum perpenderent, mortales ſe eſſe, ac poſteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è ſomno migraturos, profecto & prudentius circumſpectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum eſſet, minus angerentur. Nunc autem, quia præſenti rerum ſtatu uſuros ſe perpetuò ſperant, cum miniſter aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe, ſtomachantur, & ducenti renituntur. Propterea ſanè quòd abſtrahendos ſe è bonis præſentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno ſtudio ædificando operari os urget, ſi proſpexerit eam quidem finè habituram, ipſum autem ſe cum iamdudum faſtigium impoſuerit, deceſſurum. domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipſe autem miſer, ne ſemel quidem in ea cœnet. Iam qui ſtirpe uirili auctus conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe ſuum, puero imponit. ſi præſciret puerum ſeptem annos natum, emoriturum. nunquid ob prolem tibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in cauſſa eſt, quod in eum quidem intuetur, cui in filio res proſperè cadunt, cui patrem eſſe contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, nõ inſpicit, neq; nouit quo funiculo, quámque tenui ſibi ſit ſuſpenſus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta ſit turba, uides, & quàm multi coaceruent pecunias, qui tamen, antequam ipſis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum miniſtris auocantur. CHA. Video iſthæc omnia, & mecũ ipſe cogito, quidnam ſit eis in uita iucundum, aut quid tandem ſit illud, quo ſpoliati tantopere ſtomachentur. MER. Quin etiam ſi ipſorum reges, quos uel omnium feliciſſimos eſſe apparet, introſpiciat quiſpiam diligenter. Nimirum, præterquam quòd inſtabili & ancipiti fortunæ ludò iactantur? inuenerit eis inhærere triſtia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot inſidijs, tot iris, tot adulationibus, miſeri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur? uſque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recenſere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cuinam mortales adſimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidiſtin' aliquando bullas illas

Stat ſua cuiq; dies, breue et irreparabile tempus Omnibus eſt uitæ

Tollũtur in altum, ut lapſu graniore ruant.

II. *Publicarum perſonarum.*

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & exiles, quæ iam ſtatim diſſolutæ euaneſcant. Aliæ uerò diutius durant, atque aliis ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tandem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq; Neque enim ſecus fieri poterit. Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij autem minores. Poſtremo alij quidē momentaneam, moxq; deficientem ſentiant inflationem, alij uero prius deficiant, quàm omnino conſtituantur. At omnes deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominū naturam, ſimilitudine expreſſiſti, quàm uel ipſe Homerus, qui uniuerſum mortalium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorū conditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus, poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt ſe relictis, unico tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniā in edito conſiſtimus loco, quàm poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſemper præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uerba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre quiſquam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autē atque agrum, & aurum in aliorū tranſire manus, ſemperq; dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, unde exaudiri poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorū magnæ fore utilitati: ita, ut etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, neſcis quàm forti ter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorū aures ne terebro quidem amplius aperire queas. Tāta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenū cantus exaudirent. At quinam audire poterint, etiam ſi uocem in tantū intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipſam declinant, atq; in ipſis rebus cernentes acutū, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel illis ergo ſolis acclamarem. MER. Superuacaneū fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti, rideant, quæ alij factitarint. Tū neutiquam conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugā è uita ad nos adornare. Verū omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorū imperitiam redarguant. CHA. Belle ò generoſi uos, tametſi ò Mercuri, admodū ſunt pauci. MER. Vel hos eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum adhuc diſcere deſiderio eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis. nam contueri geſtio, in quæ cadauera reponant, dum in terrā defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterū tumulos illos ante urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorū ſunt receptacula, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inungunt? alij præ tumulis cōſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas exurūt cœnas, & uinū mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro, ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertineant. Verū illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq; liceat, circū nidorē uolitando, bibere autem è foueis mulſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel eſitare, quarū caluariæ ſunt aridiſſimæ? At quí ridiculū eſt, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probe noſti an, ubi ſemel terrā ſubierint, denuo uelut poſtliminio iure ad ſuperos remeare queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupatus, ſi eos

Amplificatio uoluptatis.

Commonitio Charonis.

Ignorantia et error, quibus hominū animi excæcantur.

Cōfutatio opinionis de defunctorū bonoribus.

trajiciendo non deducere ſolum, ſed reducere oporteret, ſiquando uellent bibere. O ſtulti, quæ eſt hæc amentia? Non ſcitis q̃ late diſtantibus finibus uiuentium & mortuorum res ſunt ſeiunctæ, quoq̃ pacto ſe res habeant apud nos. Vbi

Mortuus eſt æque tumuli qui neſcit honorem,
Et qui ſortitur ſpectandi funera ſaxi.
Atq̃ honor unus adeſt & regi Agamemnoni, & Iro
Therſitæ, & ſimilis Thetidos formoſus Achilles.
Vmbræ nam pariter ſiccæ nudæq̃ pererrant
Aſphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me ſubmonuiſti, Achillis ſepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare ſitum eſt, illic Troianum eſt Sygeum. E regione autem conditus eſt Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq̃ inſignia ſunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonſtra, de quibus inferne tam magnifica audimus, Ninum ſcilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoq̃. tum & Cleonas ſimul, & Iliũ ipſum, nam illinc oriundos multos memini trajicere, adeo ut totis jam decem annis neque nauem ſubduxerimus, neq̃ ea interim refixerit. MER. Ninus quidem, ò portitor jam eſt euerſa ita ut ne ueſtigium eius ſit reliquum, neq̃ ubi ſita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa eſt tot turribus benè munita, quæq̃ magno illo ambitu eſt ſepta, haud ita multò pòſt & ipſa deſideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me ſanè commoſtrare pudet. Omniũ uero maximè Ilium, alioquin, ubi deſcenderis, ſat ſcio, præfocaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uerſibus has nugas decantare non eruberit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ ſunt & ipſæ: urbes em̃ ò Portitor, perinde ac homines emoriũtur. Et quod longè mirabilius, ſolidi etiã fluuij, ita ut Inachi ipſius in Argo ne monumentum quidem reliquum appareat. CHA. Vah quæ laudes Homere, quanq̃ ſuperba nomina

Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

Non hoïes tantum, uerũ & urbes, & propè cũcta mortis obnoxia eſſe

VI. *Monumẽta et gloria rerum pſtarum.*

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re ſe mutuo cedunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ò Charon, atq̃ ſemimortuũ Imperatorem Othryadem ſuo ipſius nomine trophæum inſcribentem. CHA. At pro quo eis eſt pugna? MER. Pro eo ipſo agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud ſciunt ſe, etiam ſi nunc quiſq̃ eorũ totum Peloponneſum poſſideat, unius tamen uix pedis locum ab Aeaco accepturus. Campũ autem aliàs alij colent, ſæpe etiã hoc trophæo per aratrũ reuulſo. MER. Hæc quidem hoc modo ſe habebunt. At nos jam hinc deſcendamus, ac montibus his in ſuas ſedes repoſitis, regrediamur. Ego quidẽ quo ſum ire juſſus, tu uero ad nauem. Equidem poſt paulum ueniam, & ipſe tibi umbrarum gregem mecũ adducens. CHA. Probè feciſti ò Mercuri, atq̃ in eorum album adſcriberis, à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoſcam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum ſum adiutus. O qualia infelicium hominum ſtudia. Reges, lateres aurei, magnifica ſacrificia, prælia, Charontis aũt nulla habetur ratio.

Epilogus & ſcopus Dialogi.

DE SACRIFICIIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

DEridet hoc ſermone Lucianus uanitatem & ſuperſtitionem hominũ circa colẽdos deos, ut qui primũ de dijs impia quædã opinentur ac ſentiunt. Deinde coſdẽ multò ineptiore ac alieniore cultu, q̃ pro natura

ac

ac dignitate meminis prosequuntur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur, quam veluti causam superstitionis istius esse ostendit. Deinde & rituum, quibus tum Græci, tum Aegyptij, quos cæteris multò ineptijs istis anteire indicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidē haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usqueadeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tũ absurditatem, tum amentiam. At multò ante quàm ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usqueadeo humilem atq; abiectam existimāt esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; iracundè ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totq; hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificiũ adhibita. Vsqeadeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuiũ profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset abfutura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poēmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quũ reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuiũ ueniret. Vsqeadeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendut mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnũ bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quũ non ignoraret, ôpinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, posteaquam re infecta rediisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin cõuiciatur etiam propemodum, nempe quũ sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatũ, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorũ, pariter atq; caprarum, At tu contrà, me negligis, quũ huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo ducis hominem benè de te meritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Grecorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factũ, ut è cœlo interram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

Propositio.

Amplificatio propositiõis à finitione numinis.

Cõfirmatio p expositionẽ, quæ & causam cõtinet tã tæ superstitionis.

Epiphonema

Amplificatio à cõsequẽtib.

Redit ad expositionẽ, & appositæ rei cõfirmationẽ

ſuam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud ſolus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egeſtatem lateres componerent, inq; conſtruendis mœnibus operam præſtarent. Ac ne mercedem quidem ſolidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de ſumma, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomiſmatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuerſa fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adſint canentibus in exordio poëmatum, Muſis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod appareret, huiuſmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem ſuum execuiſſet, ipſe in eo regnauerit, deinde liberos ſuos deuorarit, ſicuti ferunt feciſſe & Argiuum illum Thyeſtem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, ſaxũ pueri loco ſubiiciente, in Cretam ſit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice ſit alitus, itidẽ uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Perſa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Poſtea quẽadmodum expulſo patre, atq; in uincula coniecto, ipſe potitus ſit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: ſed poſtremo loco Iunonẽ germanam idq; iuxta Perſarũ & Aſſyriorum inſtitutum. Tum autem quod eſſet in amores propenſus, atq; in Venerem effuſus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex ſuæ ſortis deabus crearit: alios contrà nothos, ex mortali terreſtriq; genere ſuſtulerit. Quũ interim generoſus ille, nunc in aurum, nunc in taurũ, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in ſumma plures ſibi formas aſſumeret, quàm uel Proteus ipſe. Porrò Mineruam è ſuo ipſius capite progenuit, hãc plane ſub ipſo cerebro complexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum cõflagrante ſurreptum, in ſuum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his diſſimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congreſſum, ſubuentaneo cõceptu grauidam puerum ædidiſſe Vulcanum: atq; eum quidem non admodum fortunatum, uerum excuſorem ac fabrum ærarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fumo uerſetur, ac ſcintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus eſſet è cœlo. Quod ni Lemnij pro ſua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, ſuſcepiſſent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quã Aſtyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum eſt, quàm atrocia ſit paſſus, propterea quod ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiã deportatum, ſuper Caucaſum montem cruci ſuffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam ſunt hæc quoque ſimul referenda) an non indecorè atque indignè facit? Iam annus quum ſit, & ætate exacta, iiſq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorum mater deorũ, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia proſequitur: dumq; Atten ipſum leonibus ſecum circumuectat, præſertim quum iam utilis eſſe nõ queat? Itaque quinam poſthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed age miſſas faciamus has fabulas: atque ipſum cœlum conſcendamus, poëtico illo more ſubuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Heſiodus commonſtrat, contemplaturi, quem in modum ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primum quidem quòd forinſecus ſit ferreum: uel ab Homero, qui id ante noſtram ætatem dixit, audiuimus. Quòd ſi ſuperas, ac ſublato paulum capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum perueneris, ibi ſimul & lumen apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgentiora, nihilq; uſquam oculis occurrit niſi clarus dies, ac ſolum undique aureum.

III. De Iouis origine, ſucceſſione & rebus geſtis.

IIII. De Prometheo.

V. De Rhea.

VI. De Cœlo, & domicilio, et victu deorũ.

Cæte-

Cæterum introgredienti, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant. Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri ac Iouis & internũcij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uero dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; uiuatur) in terram deſpiciunt: & quoquo uerſum intento capite, circũſpectant, ſicũde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aere ſurgentem, circaq; fumum rotantem ſeſe. Quod ſi quis fortè ſacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugentes circum aras effuſum. Alioqui ſi domi cibum capiant, nectare atq; ambroſia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptũ pararent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diẽ pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultum. Et in hũc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi in colendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptãt. Nempe Apollinem Delphi Delijq;: Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modo uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careãt, formas illorum exprimũt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidẽ artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero ſemper puerum. Mercurium iam puberſcentem, primamq; ducẽtem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſeſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, ſuſſum Piſanorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc contentum præmio, bonicq; conſulentem, ſi intra quinq; perpetuos annos, dum Olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid fortè mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugiẽtem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa cõſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neq; aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circũfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumq; ritum pertineat? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cũ pelle deportatam imponit: ipſam item cum lanis ouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opinationes uanas de dijs recenſuit, tanq; cauſſam ſuperſtitionis Iã & hominũ inepitas circa cultũ & religionẽ tanq; effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis à repugnantibus

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlũ ſubuectus, paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humiles exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu dẽam placant. Verum hæc fortaſſis modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religioſa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

II. *Aegyptiorũ ſuperſtitio.*

Quo planè pernoſſe queas didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tũ ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eã cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragẽdorum idem fermẽ apud illos ritus, niſi quòd hoſtiã luctu proſequuntur: iamq; mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliãt duntaxat, poſtea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iam antea ſuffragijs deſignatus: utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur: mihi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

Epilogus.

VITARVM AVCTIO

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enumerando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridiculè maximè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam denique uitæ omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere poſſet.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythagoras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chryſippus, Philoſophus.

IVPITER.

Exordiũ ab ipſa actione & more uendentium.

TV quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui adueniunt, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) adducito easq; ordine ſiſte. Veruntamen exornatas prius, ut formoſæ adpareant, & quàmplurimos emptores allicians. Tu autem Mercuri, quod felix fauſtumq; ſit, proclama, & aduoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus autẽ omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.

Quòd

Quòd ſi quis in præſentia pecuniam numerare nequit; is ſaltem conſtituto aliquo, qui pro ſe ſponſor ſit, in futurum annum ſoluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPI. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVPI. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ ſe fert. MERC. Heus tu Pythagorice, deſcende, teq; conſpiciendum præbe, his qui cõgregati ſunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine eſſe uult? quis cupit uniuerſitatis, adeoq; omnium rerum harmoniam cognoſcere? quis uult teuiuiſcere? MERCAT. Forma certè eſt non illiberali: uerum quid potiſſimum ſcit? MER. Arithmeticam, Aſtronomiam, prodigiorum ſcientiam, Geometriam, Muſicam, præſtigiorum artem, uatem uides ſummum. MERCA. Licet ne eum interrogare? MER. Quod fauſtum ſit, interroga. MERCA. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uerò inſtitutus es? PYTHAG. In Aegypto apud ſapientes, qui illic ſunt. MERCAT. Age quòd ſi te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCA. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à ſordibus, quibus nunc immerſa eſt. MERCAT. Equidem finge me iam purum eſſe, quis modus eſt commonefaciendi? PYTHA. Principium quidem eſt, longa quies & taciturnitas, & totis quinquè annis nihil loqui. MERCA. Ergo, bone uir, Crœſi te filium erudire conuenit; ego enim loquax, non ſtatua eſſe uolo: uerum quid poſt illud ſilentiũ, & quinquenniũ fiet? PYTHA. In Muſica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem ſanè gratam narras, ſi prius quàm ſapiens fiam, citharœdum me eſſe oportet. PYTHAG. Poſt hæc numerandi artem addiſces. MERCAT. Nunc etiam numerare ſcio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem eſſe ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, noſtrumq; iuſiurandum. MERCAT. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque ſanctiores ſermones audiui. PYTHAGO. Poſt hæc uero hoſpes, de terra, aëre, deq; aqua & igne ſcies, cuiuſmodi ſit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCAT. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obſcuram, neque enim ſine ſpecie & forma moueri poſſent. Præterea ipſum etiam Deum numerum eſſe, & harmoniam cognoſces. MERCA. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipſum quoque unum uideri, ſcies, neque pro eo, quies, conſpici. MERCA. Quid narras, alius ſum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio ſub nomine uidebaris, & temporis progreſſu rurſum aliud corpus indues. MERCAT. Ità ne dicis? Immortalem me fore, ſubinde alias atque alias formas induendo, uerum de his ſatis. Iam quod ad rationem uictus adtinet, qualis es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odiſti fabas? PYTHAGO. Nullo quidem odio illas proſequor, uerum quia ſacræ ſunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abſtineo: primum quidem planè genitales ſunt. Et ſi fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris ſimilem naturam habere: elixam autem ſi deponas, certis noctibus ſanguinem feceris. Et, quod maius eſt, Athenienſium lex eſt, fabis magiſtratus eligere. MERCA. Præclarè & religioſe omnia dicis, uerum exue te ueſtibus. Nam nudũ te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur eſt, deus aliquis, & nõ mortalis eſſe uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illũ æſtimas? MER. Decẽ drachmis. MERCA. Habeo, tanti acceptũ. IVP. Scribe nomẽ emptoris, & unde ſit. MER. Ex ea parte Italiæ eſſe uidetur, quæ circa Crotonem & Tarentum, atq; eius loci

I. Pythagorici.

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communiter ipſum emerunt. IVP. Abducant, alium adducamus. MER. Vis ſqualidum illũ ex Ponto? IVP. Omnino quidem. MER. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hũc conſeſſum circumeas. Vitam uendo planè uirilem, uitam optimam & generoſam, uitam liberam, quis emet? MERCA. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximè. MERCA. An non times, ne te accuſet tanquam plagiarium, aut in Areopago litem intendat. MER. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberum eſſe putat. MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miſerè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi foſſorem fortè, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MER. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm ulli canes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quam artẽ profitetur? MER. Ipſum interroga, iſtud eñ præſtiterit. MERCA. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & cõtractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MER. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ò bone, dic unde es? DIOGENES. Vnde uis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundi ciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCA. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerum quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIO. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ò propheta, ſi te emam, qua re me exercebis? DIO. Primũ cum te accepero, exutum delicijs palliolo amictum in egeſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramẽta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis: hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ mole ſtum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIOG. Iſtud Euripedis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA. Quale hoc eſt? DIO.

II. Cynici.

Id eſt, locuſte marinæ.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, tã regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quicq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominum frequentia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnum ſolueretur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet, & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula eligito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

mo

mo non iſta facillimè aſſequi poteſt. Neque enim ad gloriam conſequendam o-pus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia eſt, etiamſi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut ſalſamentarius aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, ſi modo inſigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uero, aut hortulanus fortaſſe per occaſionem fieri poſſes, præſertim ſi te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCA. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus ſic nos obtundit, prorſuſq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accerſe, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res ſumptuoſa eſt, quæq; diuitijs indiget, Vita eſt hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet molliſſimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te ſi utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ò bone, neque interroga ipſum, ebrius enim eſt, itaque non poterit tibi reſpondere, lingua, ut uides, titubans. MERCAT. Quis mentis compos, emat tam corruptum & immodeſtum mancipiũ? quodq; tot unguenta olet. quàm uero greſſu lubrico & ratione carente incedit. Sed utique Mercuri dic, quibus artibus præditus ſit, aut quæ tractare ſoleat. MERCV. In ſumma, conuiuator eſt, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & laſciuas ſaltationes, unà cum tibicina, admodum idoneus eſſet amatori cuidam & perdito hero. Quod ad alia adtinet, parandorum bellariorum gnarus eſt, & in adornandis eduljs exercitatiſſimus. Breuiter, uoluptatis artifex eſt: inſtitutus enim eſt Athenis, atque Siciliæ tyrannis ſeruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uero propoſiti ſui ſeu doctrinæ eſt, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undiq; uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus eſt ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentẽ pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus ſum, qui tam hilarem uitam eam. MER. Ille ò Iupiter, quantum apparet, ineptus nobis manebit. IVPI. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos iſtos, quorum alter, Abderites ſcilicet, ridet: alter uero Epheſius, plorat, ſimul enim uendi uolunt. MER. Deſcendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium ſapientiſſimos proclamo. MERCAT. O Iupiter quanta diſſimilitudo: alter enim non deſinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc ſibi uult, cur rides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipſi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atque omnia noſtra opera nihili facis? DEM. Sic ſanè eſt. Nam in illis nihil eſt præclarum, aut ſtudio dignum. Inania enim ſunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imo tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondũ deſinis ridere? Tu uero, ò bone, quid plo ras? multò enim melius erit, ut exiſtimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hoſpes, ego omnes humanas res calamitoſas & deflendas eſſe exiſtimo, atq; in illis nihil non eſſe fato obnoxium, ideoq; miſeret me ipſarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præſentia, futura uero puto planè ærumnoſa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: iſta ſunt quæ ego deploro, quòdq; nihil ſolidum eſt, ſed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, eſtq; cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque ſurſum deorſum feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius ſeculi. MERCAT. Quid eſt ſeculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uero homines ſunt? HERA. Dij immortales. MERCAT. Quid uero Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tanquam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur neq;

III. Cyrenæi.

IIII. Heraclitus.

Potio eſt ex multis cõmodo poſita.

neque quiſquam mentis compos te empturus eſt. HERA. Ego uero à pueris iubeo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab inſania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoq; apud nos manebunt, cum non ſint uendibiles. IVP. Alium accerſe. MERCV. Vis ne Athenienſem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet ſanctiſſimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potiſſimum noſti artem? V. Academici. SOCRATES. Pæderaſtes ſum, & in rebus, quæ ad amorem ſpectant prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, eſt enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me eſſe queat, qui cum formoſo puero uerſetur. Neq; enim corporum amator ſum, Animam enim formoſam eſſe exiſtimo, & quanquam ſub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipſis teſtibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia ſunt quæ dicis, pæderaſtes cum ſis, tamen nulla de re te eſſe ſollicitũ, quàm de anima, præſertim cum copia fiat, ut ſub eadem ueſte iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanũ iuro, rem ſic habere. MERCA. Hercle, quanta abſurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis eſſe deus? Nonne uides quantus ſit in Aegypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, necnon apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui, uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipſi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præſcribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus ſententia comprehenſa eſt: uidetur mihi nullam debere cuiuſquam eſſe propriam, uerum unamquanque paſſim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ ſunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas ſolum, uerum omnes reliquas nugas ea de re conſtitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari geſſerunt, præmium erunt, ut eos ament ſcilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ ſapientia? uerum quæ eſt tuę doctrinæ ſumma? SO. Ideæ, & eorum quæ exiſtũt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipſam, quæq; ſuper terram ſunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obſcuræ exiſtunt extra totius uniuerſitatem. MERCA. Vbi autem exiſtunt? SO. Nuſquam. Nam ſi alicubi eſſent, non eſſent. MERCA. Non uideo iſta, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus eſt enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & telatentem & me alium: in ſumma, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, ſapiens cum ſis, & acutè cernas. Age ſcire uolo, quid tu à me exigas pro ipſo. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixiſti, pecuniam uero in poſterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen eſt? MERCA. Dion Syracuſius. VI. Epicurei. MERCV. Age quod felix fauſtumq; ſit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Eſt enim illius riſoris diſcipulus, necnon illius qui ebrius eſt, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiuſdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius eſt quàm ulli. Quod uero ad cætera adtinet, ſuauis & gulæ amans eſt. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerũ ut hoc quoq; ſciam, quibus delectatur eduliis? MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uero ficus. MERCA. Benè ſe res habet, emam enim illi totas maſſas caricarum. IVP. Alium accerſe, illũ corpore hirſuto, uultu ſeuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipſum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipſam uirtutem uendo, uitam perfectiſſimam. Quis cupit omnia ſcire ſolus? MERCAT. Quid tu dicis? VII. Stoici. MER. Quia ſolus ille ſapiens eſt, ſolus bonus, ſolus iuſtus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunq; alia ſunt his ſimilia. MERCA. Num, ò bone, & coquus ſolus eſt, & per Iouũ coriarius, & faber, & his ſimilia? MER. Sic uidetur.

MERCA.

MERCA. Accede, ô bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam ſis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & ſeruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc ſunt, quęcunq; uero in nobis non ſunt, iſta indifferentia eſſe ſolent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRYS. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam ſunt prælata, quædam uero rurſus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neq; enim aſſuetus es noſtris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ ſtudioſus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter ſe differant. MERCA. Per Philoſophiam quæſo, ne inuideas explicare quidnam accidens ſit, & præter accidens, neſcio enim quo modo perculſus ſim præ numero uocum iſtarum. CHRY. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus exiſtat, illiſoq; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationẽ, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiã, præter ea uero quidnam ſcire te potiſſimum profiteris? CHR. Retia ſermonum, quibus capio & obſtringo, denicq; tacere cogo, eos qui contra me diſputant, planè frenũ quoddam illis imponẽs, iſti uero tantæ orationis ui nomẽ eſt Syllogiſmus celeberrimus. MERCA. Hercle fortè quendam & inexpugnabilem ſyllogiſmũ refers. CHRY. Vide ergo, eſt ne tibi puer? MERCA. Quid ni? CHR. Quid ſi hunc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, poſtea uero ſe redditurũ polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud ſe decreuerit: quid tu dicis ipſum in animo conſtituiſſe. MERCA. Quæſtionẽ rogas, ad quam difficile admodum eſt reſpondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recipiam. Sed per Iouem quæſo te, reſponde tu, & puerũ mihi ſerua incolumẽ, ne pręuortat, ipſumq; deuoret. CHR. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCA. Quænam ſunt iſta? CHR. Iſtum inquã colligentem ſermones, tum quoq; illũ dominantem, præterea illam quæ ſupra omnes eſt, Electram, tandem opertũ illum ſermonem. MERCA. Quis ille opertus ſermo, aut quæ illa tandem Electra eſt, de quibus dicis? CHR. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem ſimul norat & non norat. Aſtante enim illi Oreſte adhuc incognito, nouit quidẽ Oreſtem ſuum eſſe fratrem, quòd uero ille Oreſtes eſt, ignorat. Rurſus uero opertum illũ adeoq; omnino mirabilem audies ſermonem. Reſponde mihi: noſtin' tuum patrem? MERCA. Maximè. CHR. Quid igitur, ſi prope te ſtatuerem aliquem coopertum, atq; interrogarem: Noſtin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me nõ noſſe, dicerem. CHR. Sed ille ipſe pater erat tuus. Itaq; ſi iſtum non noſti, palàm eſt te patrem tuum non nouiſſe. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum ſit explorabo. Sed quiſnam tuæ ſapientiæ finis eſt? aut quid tandem facturus es, ſi ad uirtutis ſummum peruenerис? CHR. In his quæ in natura prima ſunt, uerſabor. Dico aũt: diuitias, ſanitatem, & his ſimilia. Primum autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis deſcriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœciſmis & abſurdis uocibus impleri. In ſumma, nequaquam decet ſapientem fieri, prius quàm ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia ſunt iſta tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem eſſe, iſta enim tibi ineſſe uideo, num illa dicemus eſſe uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idoneus ſit? CHRY. Certe, ſolum enim ſapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium eſt, ſyllogiſmis concludere: uſuras autem colligere, & fœnus computare, atque Syllogiſmis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc ſolo ſtudioſo competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus ſimpliciter, quemadmodum alij ſolent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœnoris fœnus. Niſi fortè ignoras, fœnus aliud eſſe primum, aliud ſecundum

προηγμένα & ἀποπροηγμένα Cicero, producta & præcipua uertit. uide 3. de finib. bonorum.

ſecundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aũt, & ſyllogiſmum quen dam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam ſecundum. Verum accepit primum, igitur & ſecundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos inſtituis, capere ſoles, ſimilia dicenda ſunt? quippe cum manifeſtum ſit ſolos ſtudioſos mercedem à uirtute accepturos eſſe. CHRY. Diſcis, certè non mea cauſſa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nã cum aliis ſit effuſor, alius uero comprehenſor, me quidem ipſum comprehenſor ut ſim, præparo, diſcipulum uero ut fiat effuſor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem eſſe comprehenſorem, te uero qui ſolus diues es, effuſorem. CHRYS. Heus tu ſcommate me perſtringis? ſed uide tu ne te petam ſyllogiſmo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & ſilentium, præterea mentis & intellectus ſubuerſio: & quod omnium eſt maximum, ſi uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque enim Perſeus, ô bone, mihi eſſe uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis eſt corpus. MERCA. Certè. CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus eſt. MERCAT. Imò maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus ſis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem ſolue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non eſt difficile factu, igitur rurſus ſis homo, dic uero mihi: Nonne omne corpus animal eſt? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal eſt? MERCA. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCA. Maximè. CHRY. Corpus autem cum ſis, animal ne es? MERCA. Euge effeciſti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & ſaxea facta ſint, uerum coẽmam te. Quantum pro ipſo numerabo? MER. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipſum emiſti? MERCA. Non per Iouem, uerum illi omnes quos uides. MERCV. Certè multi ſunt, & fortes habentes humeros, & digni ſermone collígente. IVP. Quid moraris? alium aduoca. MER. Peripateticum accerſo, te inquam honeſtum & diuitem. Age, te quidem aptiſſimum qui uendaris, quippe qui omnia ſolus noris. MERCAT. Qualis nam ille eſt? MERCV. Modeſtus, æquus, uita benè compoſita: &, quod maximum eſt, duplex exiſtit. MERCA. Quomodo dicis? MER. Alius quidem foris apparet, quàm intus eſſe uidetur. Itaque ſi ipſum emes, memento, ut hunc internum, illũ uero externum adpelles. MERCA. Quid uero potiſſimum nouit? MER. Nouit triplicia eſſe bona: animæ ſcilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana ſapit. quanti uero uenditur? MER. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MER. Nequaquam, equidem & ipſe pecuniam habere uidetur. Itaq; non eſt quòd in illo emendo poſſis eſſe celerior, quàm deceat: præterea non ita multò pòſt diſces ab eo, quamdiu uiuat culex, & quàm profundè ſol radios immittat in mare: denique qualem animã habeant oſtrea. MERCA. O Hercules quanta argutia. MER. Quid ſi audias alia multa his acutiora, de ſemine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo riſibilis ſit, aſinus uero animal, quod neque ridere, neque ædificare, neq; nauigare poſſit. MERCA. Plane admiranda ſunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipſum uiginti minis. MER. Quis adhuc reliquus eſt? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio. Veruntamen quis emet illum? MERCA. Ego. Sed primum dic mihi, quid noſti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCA. Quid ita? PHIL. Quia omnino nihil mihi uidetur exiſtere. MERCA. Igitur neq; nos aliqui ſumus. PHIL. Nec hoc quidem ſcio. MERCA. Neque tu aliquis exiſtis? PHIL. Hoc ego multò magis ignoro. MERCA. O ignorantiam. uerum quid ſibi uolunt hæ ſtateræ? PHIL. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: poſtquam autem illos planè ſimiles & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior ſit. MERCA. In alijs autem rebus, quid potiſſimum

Id eſt, digni q colligãt manipulos, aut opus in agris faciãt, alluſione facta ad ſignificatiõem propriam, & ἀγρίζειν.

VIII. *Peripatetici.*

IX. *Sceptici.*

mum facere ſoles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non perſequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impoſſibile eſt? PHILO. Quia ò bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger eſſe uideris. Verum quis tuæ ſapientiæ finis eſt? PHILO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & ſurdus ſimul & cæcus es? PHILOSO. Imò ſenſu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quanti illum æſtimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non eſt certum. MERCA. Nequa quam, emi, & pecuniam numeraui. PHILO. De eo nunc cogito, atq; iſtud conſidero. MERCAT. Atqui ſequere me, quemadmodum ſeruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera ſint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiſcum ſunt? MERCA. At ego te iam cõfectum in piſtrinum, perſuadebo tibi ſecundum peiorem cauſam, me tuum eſſe herum. PHILO. Ea de re nunc mecum deliberò. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & ſententiam tuli. MERCV. Tu quidem deſine te huic opponere, atq; ſequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uiras.

Alludit ad λόγους ἥττω & κρείττω quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quaſi quædam Apologa ſuperioris eſt, quantũ ad Luciani perſonam attinet. Exponit enim ille cauſam hic, cur toties in Philoſophos inuehatur: Nempe quòd plerique ſimulato nomine, pro ueris falſos ſe gerant, quæſtumq; magis, quàm ueritatem ſectentur. Series argumenti ita ſe habet: Fingunturr Philoſophi illi uetuſtiores, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoteles, Chryſippus, Diogenes, atq; alij, ad ulciſcendum Lucianum cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos propoſuerat, idq; etiam uilißimo precio, ab inferis redire, ac reuiuiſcere, commeatu in unum diem impetrato. Qui cum illum ſaxis perſecuti, in fugam conuerſum cepiſſent, occidere primum ſtatuerunt. Ille uero prouocando ad ipſam Philoſophiã, eoq; obtento, ut cauſſam ſibi dicere liceret, poſtquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnium nomine accuſatus eſſet, tanquam qui conuiumelioſißimè omnes Philoſophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortaliũ optimè meritos, proſcidiſſet, ita ſeſe defendit, ut diceret ſe minimè negare obiecta, ſed conſilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam huiuſcemodi feciſſe: non quidem in ueros philoſophos, ſed in eos, qui nomine tantum illo ſeſe iactarent, cum interim non modo Philoſophiam ueram ignorarent, ſed planè diuerſa etiã à præceptis & regulis illius factitarent. Proinde ſe non modo ſupplicio nullo dignum eſſe, ſed contrà etiam præmiis aliquibus ueræ Philoſophiæ amatorem atq; aſſertorem donari debere. Hoc iudicio ita peracto, cum ille non ſolum ab accuſatione liberatus, uerumetiam in ſocietatem eorum, à quibus antè accuſabatur, aſcitus fuiſſet, à Philoſophia deinceps & falſi illi philoſophiæ ſimulatores citantur, ut ſuæ profeßionis cauſſam redderent. Qui cũ iudicium hoc omnes fermè declinaſſent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu ſtigmate inurant. ſed priuſquam id fieret, Lucianus ſeu Parrhiſiades (ita enim ſeſe apud Philoſophiam appellat) puta quo iam re ipſa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Caryciis & placentis abſcondito, quaſi piſcator aliquis, allectos & attractos ſimulatores iſtos capit, captos autem de communi reliquorum conſenſu de ſaxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu ſeu Cataſtrophe ſumptus eſt. Simillimusq;, quod ad argumentum & eius tractationem attinet, alicui ueteris Comœdiæ fabulæ eſt.

SOCRATES.

NIICE, iníſce lapides crebros execreandum in hunc, proiī ce glebas, adiīce teſtas, percute fuſtibus calumniatorem, ui de ſis ne effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chryſippe, tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; bacillo,

Siquidem communis eſt hoſtis, nec quiſpiam è nobis exiſtit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, ſi unquã aliàs, præcipue nunc baculo utere, non deſinas, dignas conuiciator pœnas luat. quid hoc rei eſt? nũquid Ariſtippe defeſſi eſtis? atqui minimè oportebat,

Eſte Cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Ariſtoteles, accelera, quin propius accede, benè habet, capta eſt fera. deprehenſus ne es ſcelerate? porrò confeſtim intelliges quos nam uiros maledictis tuis laceſſieris, uerum quale nam fatum ipſum manebit? ſiquidem uarium quoddã mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus, etenim æquum eſt, ſepties eum ſingulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abſciſaq; lingua, cruci fuffigendus uidetur, prius tamen flagris cæſus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores cõuiciis inceſſandos haud eſſe ad diſcat. PLATO. Quinimo optimum eſſet, ſi Penthei uel Ophei inſtar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unuſquiſq; digrediens ſecum auferre poſſet. LVCIANVS. Minimè, uerum mihi parcatis obſecro. SOCRATES. Arctius aſtringe, amplius non dimittẽris, num quid Homerus dicat, uides:

Non eſt tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forſitan enim illius reuereamini carmina, meq; uerſus connectentem haud ſpernetis.

Me uiuum capite haud hominem prauum, hæc quoq; dona
Suſcipite, æsq; aurum, quæ curant & ſapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduerſum te Homerica deerit reſpõſio, audi igitur.

Nec mihi mente fugam tu perſuadere ualebis,
Poſtquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorũ, ſiquidem ſpes maxima Homerus, nos fruſtratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, ſiquidem ille me forſitan ſaluabit,

Ne ſupplicem interficite, haud fas occidere eſt.

PLATO. Atqui nunquid & hæc ſunt Euripidis?

Sceleſta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Rectè per Iouem, inquit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infelicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuiſtis, nullumq; mihi reſtet effugium, Agite, ſaltem hoc mihi indicate, qui nam eſtis, quæue tam intoleranda à nobis perpeſſi ſitis, ut tam intoleranter iraſcamini, ac me mortis cauſa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumeliis, à teipſo ſceleratiſſime perquire, bellulisq; illis tuis ſermonibus, in quibus Philoſophiã ipſam cõuiciis laceſſiuiſti, erga nosq; iniurius fuiſti, cũ tanquam ex conciliabulis, uiros ſapientes præconio diuulgares, & quod maximum eſt, liberos: quapropter indignatione moti, ꝓpter te emerſimus, ac tantiſper inferos dereliquimus, Chryſippus iſte, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Ariſtoteles ille, ſilensq; hic Pythagoras, necnõ Diogenes, omẽs deniq; quos ſermonibus tuis infamaſti. LVCI. Reſpira ui, ſiquidẽ non me interficietis, ſi intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, quapropter lapides abiīcite: quin potius reſeruate, nã contra meritos uſui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire neceſſe eſt, iamq; adeo obper

petrata

petrata ſcelera, lapideum indues amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem ſo lum ex omnibus laudare oportebat, familiarem ueſtrum, beneuolum, & cõue nientem, quin ſi proloqui moleſtũ non eſt, ſtudiorum ueſtrorũ procuratorem, ut intelligatis, interficietis, ſi me occideritis, qui tot propter uos labores exan claui, uidete igitur ne inſtar philoſophorũ qui nunc ſunt agatis, ut ingrati, iracũ di, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiã, nun quid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs ſibi rem eſſe exi ſtimat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quãdo uos iniuria affeci, qui ſemper Philoſophiã admiratus, ac uoſipſos ſummis extuli laudibus, cũ ſer monibus quoq; à uobis derelictis aſſiduè cõuerſatus ſum, quin & hæc ipſa quę proloquor, unde quam à uobis accepi, ac inſtar apiculæ decerpens, hominibus oſtendo? at illi laudant, ac uniuſcuiuſq; florẽ, unde, à quo, & quemadmodũ col legerim agnoſcunt, meq; oratione ob florigeram hanc meſſem cõmendant. ſed uerius uoſipſos, ac prata ueſtra amœniſſima, qui tam uaria & uerſicoloria pro duxiſtis, extollunt: quæ ſi quis rectè ſecernere, connectere, ac cõcinnare noue rit, ita ut minimè alterũ ab altero diſcrepet, nunquid cũ tam egregiè quis à uo bis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia exiſti mationis alicuius eſſe reputatẽ? ni eiuſdem ſit naturæ, cuius et Thamyris uel Eu ritus, ita uel muſas, à quibus canẽdi normã acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorẽ, iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generoſe, hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus cõtraria protuliſti. ſiquidem pro teruiorem tuã oſtendunt audaciã, manifeſtamq; præ ſe ferunt iniuſticiam ac in gratitudinem, ſi cũ à nobis, ut ipſe fateris, iaculã acceperis, ea contra nos iacula tus es, hunc unũ ſcopum obſeruans, ut nos omnes cõuicijs laceſſes, talem ſiquidem à te cõſequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reſeratimus, nec ut decerperes, ſinuq; repleta diſcederes inhibuimus, ideò maximè ob hãc noxam mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iuſta ſunt minimè conſideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chryſippi, ſeu Ariſtotelis, aut reliquorũ ueſtri ordinis iram incidere poſſe exiſtimaſſem: ſed longe ab illis mi hi diſtare uidemini, uerũ ò admirandi, ne indemnatũ, cauſaq; nõ cognita me in terficiatis. quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifeſta uiolentia grã ſari uideamini, iure ſcilicet cõtrouerſias diſſoluere, rationes dãtes pariter & ac cipientes, iudicem eligere, meq; uel unà omnes accuſare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis reſpondere ſum paratus, & ſi aliqua in re iniu rius eſſe cõuictus fuero, ac ita de me ſtatuerit iudicium, merita expendam ſup plicia, uoſq; uiolentum nil pepetrabitis: ſi uero crimina diluere uidebor, ac in ſons et ab omni culpa alienus eſſe inueniar, me iudices dimittent, uos uero in eos qui uos deceperunt, ac contra nos inſtigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud eſt, equum in campum ut iudices eludere queas, educere conaris. ſiquidẽ te Rhetorem & cauſidicum uehementem, in oratiõibusq; admodum callidum eſſe dicunt. Proinde quemnam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te ſentẽtiam ferat (qualia iniuſta multa perpetrare cõſueuiſtis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratiã nullum arbitrum ſuſpectũ, uel ancipitem, ſeu qui pro me iniuſte calculũ ferat, mihi euenire deſidero, & ut cer tius id cognoſcere poſſitis, Ego Philoſophiam ipſam unã uobiſcũ iudicem eli go. PLA. At quiſnam accuſabit, ſi nos iudicauerimus? LVCIA. Voſmetipſi ac cuſate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iuſta antecello cauſa, tãq; luculenter & abundè me reſponſurum confido. PLATO. Quid faciemus ò Py thagora et Socrates? nam uir iſte quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud abſurdè prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, aſſumptaq; Philoſophia, quid nam reſponſurus ſit audiamus. nam

absq; cognitione quid cõñari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracundos, & qui iusticiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo post in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ ut eam cõuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longè plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas perueni, certissimè tũ inuenisse sperans, ã multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uero meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus. ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriose, sordidè, uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, uestitusq; cultum studiose affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium mq;, & uerba perquã meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxta se locabat, amatores autẽ inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cum uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixisti, nõ enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinẽ ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Rectè loqueris, uerum quænam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec nõ reliqui omnes, ipsa mea disciplinarum capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic existit, quem comprehensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum inquinatissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, pariterq; nos omẽs, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indignamini? cum sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, necq; in ius uoco, seu accedens incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui eñ quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed econtra quodcunq; bonũ existit, tanq; aurũ cum erutum incidit, clarius relucet, fitq; splẽdidius. at uos nescio quem admodũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eũ strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa male

facta

Oratores ad aquæ mẽsurã perorabant.

Ceramicus locus Athenis, ubi q; in bello ceciderant, sepeliebantur. à uarietate picturarũ Pœcilus dictus porticus, nam ibi bella uaria quæ Atheniẽses aduersus hostes gesserãt depicta erant. meminit Pausanias.

facta dignas persoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia contra nos in uulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè. uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita caussa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò Hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi caussa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipsam dominam appellas, pauloantè uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cum in tanto theatro, etiã pro duobus obulis unumquemq; singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerũ præstigiatores uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quamprimum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tãquam ex specula, cuncta pariter quæ in urbe sunt, manifeste pateant. PHILO. At uos ò amicæ, in Pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quàmprimum dijudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philosophia, hæ sunt? nam & ipsæ admodũ ornatæ esse uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipsa, illa uero modestia, penes quam iusticia: at anteſignana disciplina, dubio uero colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inortatam illam cernis, nudam inquam, subter fugientem semper ac subterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur cõsessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascẽdere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de nostris agetur. VERITAS. Abite uos. nil enim mea refert ea audire, quæ pridem qualia sint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adsis, ac singula diligenter exquiras, maximè nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ò ingenuitas, loquæ dicq; libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo prætextu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & si quis alius. haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficillimæq; redargutionis hominibus, & qui semper effugia quædam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarij uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philosophia? quemadmodũ propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chrysippe, & Aristoteles, uereminí ne sui caussa, cum Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc, sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Confidite, nil iniqui, cum Iusticia hæc adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCI. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria ò Philosophia, iuxta Euphratẽ. Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersarijs, nõ minus quàm ego sim, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, si quis uoce sit barbarus, dummodo iustè ac rectè sentire uideatur. PHILO. Benè dicis, uerum & hoc quæro: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiæ sum osor, & uersutiæ osor, & mendacij osor, & insolentiæ osor, omnesq; eiusmodi coinquinatorum hominum odi species, sunt enim, ut nosti, perquam multæ. PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem. LVCIA. Recte dicis. cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

Locus Athenis ubi Orestes causã dixit, & ubi quæ ad rempspectabant seueriſſimè administrabantur

Audax loquutor ueri dicti gloriosi redargutoris filium.

inquam,quæ ab amare exordium ſumit,ſum enim ueritatis amator,& honeſti amator,& ſyncerit atis amator.ac omniũ quæ ad amare ſpectare uidentur,uerũ pauci admodum hac arte ſunt digni. Qui uero ex aduerſo ſunt conſtituti, ac odio magis familiares infiniti,periclitor igitur illam quidem ob ſegnitiẽ iam diſcere,hanc uero etiam nimiũ callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiuſdem enim ferunt eſſe & illa,& iſta,ita ut indiuiſibilis ſit ars:unica etenim eſt, quamuis binæ eſſe uideantur. LVCIA. Melius tu hæc ò Philoſophia,noſti: meum uero ita ſe habet,ut prauos odio habere,bonos autem laudare & amare conſueuerim. PHILO. Age,quo oportebat iam deuenimus:hic in Mineruæ iudicabimus ueſtibulo.Heus ſacerdos,diſpone ſedilia: nos interim deã adorabimus. LVCI. Obſecro Pallas,contra arrogantes mihi auxiliũ ferto,ac recordare, quanta ipſorum periuria quotidie audis,ſola enim tanquam ſpeculatrix quæ perpetrant uides,nunc tempus illos ulciſcendi adeſt:ſi uero me uictũ cernes,nigroſq; ſuperare,tuum adijce calculũ meq; ſaluato. PHILOS. Agite iam conſedimus, ueſtras parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiã eligatis, qui egregiè accuſare ac redarguere noueri t, quandoquidem impoſſibile eſt uos omnes pariter loqui. Tu aũt Parriſiades dehinc reſpondebis. REVIVISCENTES. Quis igitur è nobis,ut potiſſimum hanc agat cauſam idoneus erit? tua ò Plato excellẽs prudentia eſt admiranda,eloquentia uero redundans,et Attico lepore referta, flexanima et uenuſta,cognitio aũt ac diligentia,nec non tempeſtiua demonſtrationum inductio,hæc omnia copioſe tibi adſunt: quapropter accuſationẽ ſuſcipe,& pro cunctis,quæ digna ſunt,eloquere,ac omnium illorũ nunc reminiſcaris,& in hoc unum confer,ſi quid aduerſus Gorgiam,aut Polũ,ſeu Prodicum, uel Hippiam à te dictũ eſt,uehementior hic exiſtit, expedi igitur ironias, & ſales,copioſasq; illas & iocundas comitates:quin ſi uidebitur,nonnunquã exupe res,ut magnus Iupiter alatũ impellat currum,ac indignatione moueatur,ni ille debitas expendat pœnas. PLA. Minimè,ſed uehementiorẽ quendã eligamus, Diogenem hunc,uel Antiſthenem,aut Cratetẽ,ſeu te Chryſippe:non enim elegantiæ perpolitæ in præſenti,nec cõſcribendi acrimonię eſt tempus,ſed redargutionis cuiuſdã,ac iudicialis exercitationis.Rhetor enim eſt Parriſiades.DIO. Proinde ego ipſe accuſabo,non eñ ſermonibus nimiũ longis opus eſt arbitror. accedit quòd præ cunctis reliquis iniuria ſim affectus, pauloantè precio duorũ obulorũ,præconis uoce uenalis expoſitus. PLA. Diogenes ò Philoſophia,pro cunctis loquendi prouinciã ſubibit. uerum ò generoſe meminerris,te accuſatione iſta non ſolum rem tuã,ſed communẽ agere: ſi enim inuicem in quibuſdam diſcrepamus,tu id nunc minimè ſcruteris, nec quis rectius ſentiat inquirere curabis,ſed ob hoc ſolum,quoniam Philoſophia ipſa iniuria ſit affecta, ac malè in Parriſiadis audierit ſermonibus,indigneris. opiniones uero, in quibus diſſidere uidemur,omitte:pro ea re,quæ omnibus cõmunis eſt, digladiare. uide ſis,te ſolũ præpoſuimus,ac nunc in te cuncta noſtra periclitant, ut uel maximè ſyncera uideantur,uel talia,qualia ille deſignauit eſſe credant. DIO. Confidite,nihil prætermittemus,pro omnibus uerba faciã.proinde,& ſi Philoſophia ſermonibus cõmota,natura eñ manſueta ac mitis eſt,ipſum abſoluere ſtatuerit,non tamen mea deerunt, illi eñ,quòd baculos haud fruſtra geramus, oſtendã. PHIL. Minimè hoc,uerũ potius ſermone:ſatius eñ lingua,quàm ligno,rem agere.ne igitur cunctẽris,iam enim effuſa eſt aqua,concilũq; in te oculos coniecit. LVC. At reliqui quoq; ò Philoſophia,cõſideant,ac uobiſcũ dijudicent.Diogenes uero ſolus accuſet. PHILO. Verum nunquid uereris,ne contra te calculũ ferant? LVC. Minimè. plures enim ſuperare uolo. PHILO. Generoſa hæc tua,deſedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitã ò Philoſophia, uiri extiterimus,tute optime noſti,uerbisq; minimè indiget.nam ut de me ſileam,quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iſte,& Plato,& Ariſtoteles,&

Horologium.

Chry-

Chryſippus, reliqui denique in uitæ humanæ uſum contulerint? uerum quibus nam contumelijs, quamuis tales extiterimus, ſceleſtiſſimus hic Parriſiades nos laceſſierit, iam dicere pergam. Cum eñ Rhetor, ut aiunt, fuiſſet, derelicto foro ac illius exiſtimatione, quicquid uehementiæ ac oratorij uigoris cõſecutus eſt, uniuerſo illo contra nos ſe inſtruens, non deſinit maledictis inſectari, præſtigiatores ac deceptores ſubinde uocans, multitudinique ut nos derideat & contemnat, tanq; nullius ſimus momenti, perſuadet, quinimo multorũ iam odium non in nos ſolũ, ſed contra te quoq; ò philoſophia ſuſcitauit, potiſſima etiã tua, mendacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuiſti, ſubſannatione inceſſens, ita ut à ſpectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uero intoleranda afficiamur iniurijs. uulgus ſiquidem eiuſce utplurimum eſt naturæ, ut cum res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcipue, cum ea quæ abſolutiſſima eſſe uidentur, mordicus arripiũtur, quemadmodũ olim gaudebat, cum Ariſtophanes, & Eupolis, irriſionis gratia, Socratem hunc in ſcenam introducerent, Comœdiasq; abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur. Et illi quidem contra uirum unũ talia ſunt auſi, ac in dionyſijs, cum id facere conceſſum eſſet, ſcommataq; pars quædam feſtiuitatis uiderentur, forſitanq; deus, cum lepidus quiſpiã eſſet, delectaretur. at iſte deliberatè ac multo ſtudio inſtructus, in optimos quoſq; inuectus eſt, librũ enim ingẽtem blaſphemijs quibuſdam refertum conſcripſit, magnaq; uoce Platoni, Pythagoræ, Ariſtoteli huic, Chryſippo illi, mihi, omnibus denique maledicit, cũ id nec feſtiuitas permittat, nec priuatim alia qua in re à nobis læſus fuerit. parcendum enim ſibi foret, ſi talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret. & quod omnium grauiſſimum exiſtit, ſub tui nominis prætextu, talia ò philoſophia facere audet. necnon eodem conatu, dialogo familiari noſtro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menippo, uiro nobis amico, perſuaſit, ut quàmplurimũ in comicis illis cauillis ſibi aſſiſtat: qui ſolus non adeſt, neq; nobiſcũ, prodita ſocietate, accuſat: pro quibus omnibus pœnas luere eſt dignus. Quid enim contra hæc dicere poſſet? cũ exactiſſima quoq;, coram tot teſtibus carpere auſus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoq; redundabit, ſi ipſum pœna affectum ſpectauerint: nemo enim dehinc philoſophiam tã facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriantem tolerare, non modeſtiæ, ſed extremæ ignauiæ & amentiæ indiciũ cenſendum eſſet. Cæterum poſtrema cui nam ferenda ſunt? Siquidem nos tanquã mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quoſdam mina Attica, me uero ſceleſtiſſimus ille, obulis duobus, ita ut circũſtantibus riſum moueret: eã ob cauſam indignatione perciti, in illũ manus iniecimus, teq; rogamus ut nos turpiſſimis affectos iniurijs ulciſcaris. REVIVIS. Euge ò Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregiè peroraſti. PHILO. Deſinite inuicẽ laudare, infundè reſponſuro: tu uero Parriſiades dicere pergas, nunc eñ tibi aqua defluit, ne igit cunctẽris. PARRI. Non omnia mea, ò Philoſophia, in accuſatione ſua Diogenes recenſuit, uerũ magna ex parte, quæ difficiliora erãt, neſcio qua ratione ductus, prętermiſit. tantũ uero aberit, ut me illa minus dixiſſe negem, uel pręmeditatã excuſationẽ quandam prætendã, ut ſi qua ille idẽ reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipue expedire uidear. ita eñ intelliges, quos nã arrogantes & præſtigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis laceſſierim: proinde hoc ſolũ mihi cõſiderate, numquid in cunctis ueritatẽ dixero: quod ſi blaſphemi, uel aſperi quid in ſe oratio habere uidebit, non me redarguendũ, ſed rectius ut arbitror illos, qui talia cõmittunt, accuſandos eſſe puto. Ego ſiquidẽ confeſtim ac percepiſſem, quãtis incõmodis rhetores degrauari neceſſum eſſet, deceptiõibus ſcilicet, mẽdacijs, temeritate, clamore, preſſionibus, infinitis denique alijs, hæc quidem, ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaq;, ò Philoſophia, bona aſpirans, quantum mihi uitæ

Verte Horæ logum.

adhuc reliqui eſſet, tãquam ex fluctuatione ac tempeſtate, in tranquillum quen dam ſubiens portum, ſub tua protectione uiuere expetebam. ac poſteaquam ad ueſtra tantum modo tranſgreſſus eſſem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac re liquos omnes, qui uitæ optimæ inſtitutores fuiſſent, admirabar, tanquam qui manus ad eos feſtinantibus porrigerent, ad optimaq; & utiliſſima adhortaren tur. Si quis ſolum ea tranſgreſſus non eſſet, ſeu neglexiſſet, uerum firmiter re gulas quas tuliſſetis inſpexiſſet, ad illasq; uitam ſuam direxiſſet, ac inſtruxiſſet, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere conſueuerũt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philoſophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei glo riolam ſolam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitan tur, admodum rectè, bonorum inſtar uirorum aſſimilare, barbam inquam, ac inceſſum, necnon induuium. Cæterum uitam ac eorum actus formæ contradi cere, uobisq; penitus contraria exercere, ac profeſſionis dignitatem corrumpe re, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum ſimilis eſſe Tragico mimo, qui mollis eſſet ac muliebris, Achillem uero, ſeu Theſeum, uel Herculem ageret ip ſum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerum ita ſub tali laſci uiret perſona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earũ modeſtiæ minus conue niret, tolerare poſſent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur, quam primum conuerſus, claua talem uerberaſſet, ipſum inquam ac perſonam illam, quæ tam effœminate eum repræſentando contaminaſſet. Talia igitur cum uos ipſos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriſeos impudentiam, ſi cum Simiæ eſſent, heroum perſonas aſſumere, uel Cumanum illum aſinũ imitari au derent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipſe uideri uolebat, cũ aduerſus Cu menſes ignaros admodum horrendè & aſperè rugiret, donec hoſpes quidam ipſum non leonem, ſed aſinum eſſe deprehendiſſet, uerbis redarguiſſet, fuſti busq; inſecutus uerberaſſet. Proinde quod maximè intolerandum mihi uide batur, id erat: nemo non hominum, ſi quempiam ex illis flagitioſum, ſeu turpe aut impudicum aliquid committere uidiſſet, confeſtim Philoſophiam ipſam, ſi ue Chryſippum, aut Platonem, ſeu Pythagoram, uel cuiuſcunq; cognomen, nõ doctrinam delinquens ille aſſumpſerat, accuſabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat, homines malè quoq; de uobis, multis antea ſeculis defunctis, coniecta bantur. non enim de uiuentibus uobis inquiſitio fiebat, ſed iam expedibus ſub latis, omnes uero manifeſtè cernerent, quàm moleſta & impudica ille commit teret, uos quoq; indicta cauſſa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant.

Herculem ſaltantẽ & Cerberũ ab inferis extrahentem meminit Heſychius.

Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerum eos redarguebam, à uo bisq; ſecernebam: uos uero honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur ſi initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem myſteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, me im pium eſſe exiſtimaretis? atqui minus iuſtẽ, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos qui uel Palladis, aut Neptuni ſeu Iouis aſſumpſere perſonam, non tamen cõmode, nec ex deorum egere dignitate, flagellare conſueuerunt: at ij minimè iraſcuntur illis, ſi flagelliferos, quempiam perſona ornatum, ſeu forma decoratum, uerberare iuſſerunt, uerum ut arbitror uapulantes potius laudare conſueuerunt. Seruum enim, uel nuncium, minus aptè repræſentare, paruus error. At Iouem ipſum, ſeu Herculem haud pro dignitate ſpectatori bus oſtendere, turpe ac piaculo ſimile eſſe uidetur. quinimo & hoc omniũ eſt abſurdiſſimũ, quòd cum multi ex eis dogmata ueſtra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac ſi ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut con traria exercere poſſint. Cancta enim quæ dicunt, ueluti pecuniæ, ac gloriæ con temptum, ſolumq; honeſtum bonum eſſe arbitrari, ira uacuum eſſe, & ſplendi da quæq; deſpici debere, bonis æqualiter perfruendum eſſe, honeſta per deum admiranda, ſapientiæ & ueritatis ſunt plena: at ij qui hæc ipſa ſub mercede do-

cent

cent,& diuites admirantur,& argento inhiant,caniculis fracundiores, leporibus timidiores,simijs blandiores,asinis petulãtiores,felibus rapaciores, gallis contentioſiores,ita igitur affecti, quid aliud quàm riſum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas ſe cõcurſantes,cornasq; diuerſas appetentes, & in illis ipſis modeſtè laudantes,ac ultra honeſtatem ſe ingurgitãtes,cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & abſona philoſophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero,quos conuiuio intereſſe contingit, rident ſcilicet, ac Philoſophiæ quoniam piacula talia producat, inſultant. Eſt & illud omnium abſurdiſſimũ, quòd cum unuſquiſq; nullius ſe rei indigere affirmat, ſed ſolũ ſapientem diuitẽ eſſe uociferatur,paulo tamen pòſt accedens poſtulat,& ſi non accipit indignatur, pariter ac ſi quis regiè ornatus, arduam geſtat Tiaram,necnõ diadema, & reliqua ſigna regia, friuolarum tamẽ rerũ indigus mendicet. Proinde cum ipſi quid accipere debent, multus quod omnia communia eſſe conueniat ſermo,& quòd indifferentes diuitiæ,& aurum uel argentum nil à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quiſpiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit,& paucula quędam ex multis poſtulat,taciturnitas,& indigẽtia,& ruditas,& dictorum in contrarium palinodia,uarijq; de amicicia ſermones illi, necnon uirtus ac honeſtum,quo nam abeant ignoro: ſunt enim uerba hęc uerè pennata,et penitus euaneſcentia,quę illi fruſtra in quotidiana conuerſatione,umbratili inter ſeſe iactitant pugna. eo uſq; enim unuſquiſq; eorum amicus exiſtit, quouſq; nec de argento,neq; de auro,ſeu de cõmodo agitur, quod ſi quis obulum tantũ modo oſtenderit,confeſtim pax ſoluitur,acomnia turbantur implacataq; reduntur,libri excidunt,& uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit,inter quos ſi quiſpiam os proiecerit,confeſtim exiliunt,ac inuicem mordent,& illi qui prior os rapuit,allatrant.Fertur Aegyptius rex quidã Simios ut tripudiarent inſtituiſſe,animaliaq; (nam ad modũ ad res humanas imitandas ſunt apta) celerrimè didiciſſe, ut perſonata ac purpurata ſaltarent, eratq; admodũ uiſu res digna,donec ſpectator quiſpiam urbanus,nuces è ſinu depromptas,in medium abijceret,id Simiæ uidentes,tripudij oblitæ,id quod erant,Simiæ pro ſaltatoribus euaſerunt, perſonas conterebant, ueſtitum diſcerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant,ita ut Pyrrhiches ordo diſſolueretur, à theatroq; rideretur. talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs inſectatus ſum, nec unquam redarguere, & comicis morſibus imperuere deſinam. uerum non ita inſanio, ut in uos,ſeu uobis ſimiles (ſunt enim ſunt profectò nonnuli qui uerè philoſophiam amplectantur) blaſphemiæ quid, uel ſiniſtrum euomam, quamuis ſi quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum exiſtimo. Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chryſippe, & Ariſtoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ uſum familiare, ſeu conueniens quid oſtendiſſe dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & ſimia, an quia barbas nutriunt,& ſeueritatem præ ſe ferre,philoſophiam quoq; exercere uidentur,ideo uobis ſimiles erunt? quinimo pertuliſſem ſi ad ſimulationem ipſam quoq; apti fuiſſent,nunc uero citius uultur luſciniam imitabitur,quàm illi philoſophos. Proinde quæ pro meipſo dicẽda erant expoſui.at tu ueritas, nunquid uera ſint teſtificare. PHILOS. Nunc longius ò Parriſiade abſiſte,quid nobis agendum erit, quomodo uobis uir dixiſſe uidetur? VIRTVS. Ego quidem ò Philoſophia interim cum iſte peroraret,terram ſubire optabam,adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unumquemq; qui talia faceret,agnoſcebam, interimq; dicta aliqua in hunc,alia uero in eum,qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifeſtè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expreſſit, ac non ſolum corpora, ſed & animas ipſas admodum exactè deſignauit. PHILOSOPHIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui. uos uero quid dicitis?

RHE-

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicosq; & benefactores nostros asscribi debere. plane etenim nobis idem quod Iliẽsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygũ decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq;, ò Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades quoniã in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoraui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superesse puto. Siquidem ò ualde ueneranda Victoria, quotidie uitam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secũdo iam ordiamur cratere? ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquèq; accusabit. PARRIS. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGISMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iusticia rationem reddant cito. PARRI. Vidẽs ne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uero iudicium timent, at plurimi ocioſi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ò Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè. uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit. Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesaminaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iusticiam, aut continentiam afferat, siquidẽ hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duò deniq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrã.

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædẽ turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Loca Athenis iuxta arcẽ

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latẽtes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inussisti, siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos ex Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarũ massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne inuicem impellatis, néue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute &

Veri-

ueritate dijudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, & optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, ne dum sibijpsis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerũ quid hoc est? fugitis ne? ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uero minister peram, quam Cyniculus fugiẽdo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & unguentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq; & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales. cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queãt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium prævaleat, néue propter errorem, uiri mali, bonis inter mixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur. ita agemus. secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimũ & uerę Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in Prytaneum cõuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamẽ ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur, uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aspectu moueri, Is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixè intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquàm multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reduxero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parumper funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piscator sacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitateq; muri considens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ò Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac præda dam expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitrite, uarios nobis mittito pisces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, aurum subolet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste, Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placẽta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam fiet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proinde quo precio

Lupus marinus. meminit Aristoteles et Plinius. Felis gulcus Græce mustelam interpretatus est, piscis rapax.

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidesis ò Parrisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PARR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoq; subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Pscetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit. PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cũ illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde perquàm bellulum quendam accedere uideo, uelut in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdã aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTOT. Ne me ô Parrisiade de ipso interroga, nã quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerum non adest, satis erit si unum ex grege tantum extrahamus, atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Consideti, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & aurũ deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodũt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen refers? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. Cæterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioſe per Iouem ò Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur & iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat. indeq; sacerdoti abs te repetere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos eò, unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini. tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quo primum pergere necesse erit? nũquid in Academiam uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamẽ hoc noui, quocunque gentium perueniemus, paucis equidem coronis, multis uero indigebimus cauterijs.

Aphyæ pisciculi, quos parit limus, uermiculorũ instar scaurientes. meminit Aelianus. Plinius uero Aquas à latinis appellari dicit, q; ex aqua et pluuia procreentur.

Pscetta piscis latus. meminit Aristoteles et Suidas.

Echinus latinè Erinaceus spinis aculeatis.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VTi suprà in Menippo, diuitum exitus ac pœnas descripsit, recitato etiam decreto, quo animæ illorum in asinos migrare iubentur, ita hic sub Megapenthis persona, Tyrannorum uitam, mores, exitus, & quæ tandem post hanc uitam, animorum supplicia & cruciatus illos maneant, exponit, Amplificatis his etiam anti-

thesi

theſi quidem, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophum Cyniſcum, utrumq; pauperem, alterum etiam uirtuti ac ſapientiæ deditum, cum illo cpõnit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiam & diuitias ſectantur, & uitam plerumq; peſſimam atq; nequiſſimam agunt. & mortem quàm grauiſſimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus iſtis mundanis, iſſdemq; malorum omnium principijs & cauſſis, animum remotum ac liberum habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere, neque ullis conſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo rurſum dramate quodam, ficta umbrarum tranſfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, injicitur. Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in nauem compellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi iam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamanthum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit: ſed tamen & ibi in medium protractus, & à Cyniſco accuſatus, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

AGE uero ò Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodè admodum inſtructa: Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum erexímus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocatí omnes, ita ut, quod in me eſt, obſtet planè nihíl, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius qui iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaque, quũ hodie iam ter traiecíſſe licuiſſet uectorĩbus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauígium: Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruímus. Porrò Pluto, ſat ſcio, me huius moræ autorem ſuſpicabitur, idq; quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quíſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulſat, aut fabulas alíquas denarrat, ſcilícet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interím, dum regreditur inter uiam furãdi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artíbus quas profiteatur, hæc uel præcipua eſt. Ad hunc ergo modum pro ſuo arbitrio liberè nobiſcum agit, nihíl etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſtí ò Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communi mancipio debeat impe ritare: quando nos, cum abeundi tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuímus. Sed ego rei cauſam propemodum coniecturís aſſequor: nempe apud nos malua tantum eſt cum líbamentis, & placentulæ, ſilicerníaq;. Cætera uero calígo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnia, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq; apud illos cũctari uideatur: quin & à nobís ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere aliquo aufugeret. Vbi uero deſcendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentím uix tandem accedit. CLO. Mitte iram iſtam ò Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alíum riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quíddam obtuentem. Deniq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercuriũ ipſum uides ſudore perfuſum, pedíbus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpiríjs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ò Mercuri? Hem quæ eſt hęc trepídatio? Nobís certè uehementer perturbatus uidére. MER. Quid aliud ò Clotho, quàm quòd, dum

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum quereba tur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, aufugit? MER. Aufugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profectò manibus egregiè effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retraherc, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; peruenimus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clàm nobis aufugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Satis tibi ſit, quod eiuſmodi ludos in cælo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt planè, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quòd te circumuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cum oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerem, facile animo collegi, eum tranſfugiſſe. Quare uiam quæ recta ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ò Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingrediẽtes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ò Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ò Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſoli fertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ò Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOT. Vetulos iſtos dicis? maximè. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut mè non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprime maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTHO. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ò Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique ueſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibijpſi mortem conſciuere ſeptẽ. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERC. En tibi propè adſunt. CLOT. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hic astant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, is ubi est? MER. En tibi hic adest. CLOT. Quos iudicum sententia capitis damnauit tandem adsint, eos inquam, qui carnificinam senserunt, quique in crucem sunt adacti. Tum sexdecim illi, qui à latronibus sunt iugulati, ubi sunt ò Mercuri? MER. Adsunt saucij illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos simul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philosophus Cynisscus quem Hecates cœna ac ouis lustralibus, cumque his sepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iamdudum hic tibi assisto ò tu præclarissima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maiestatem tuam læserim, quod me tam longo tempore apud superos errare permiseris. Nam uniuersum colum ferè uni mihi adglomerasti. Ipse certè quãquam filum ipsum dirumpere sæpe sum conatus, tamen quũ nescio quomodo infragile esset, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inspectorem ac medicum relinquebam. Iam autẽ quod felix faustumque sit, inscende. CYN. Minimè gentium, priusquã uinctum hunc inscende recompulerimus: uereor enim ne te precibus suis à sententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis est. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inscende tu. MEGAPENTHES. Nihil minus ò regina Clotho, potius autem ad superos me remeare paulisper sinito. Quod si feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quid nam est, cuius gratia tantopere in uitã redire gestis? MEGA. Equidem domum semiperfectã reliqui, quam ut prius per te liceat ad fastigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas agis, quin mox inscendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ò Parca, diem hunc saltem mihi apud superos agendum concede., quo tempusculo de pecunijs nostris uxori nonnihil iniungam, atque ubi defossum thesaurum habuerim, demõnstrẽ. CLO. Frustra laboras, stat sententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioso: Nam Megacles potietur tuus consobrinus. MEGAPEN. O insignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præsegnicia non occidi? CLO. Ille ipse, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & uestes, & quicquid est auri nanciscetur. MEGA. Præter æquum facis ò Clotho, quòd hominibus inimicis, & hostiliter infestis meas fortunas attribuis. CLOT. Quasi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus esses, non solum ipso occiso, sed & liberis eius in conspectu spirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit, MEGAPEN. Auscultа ò Clotho, quę tibi priuatim semotis arbitris dicere uolo: uos hinc paulisper abscedite: Si me effugere permiseris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiso Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatique centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem; neque enim apparet eum sua sponte ingressurum. MEGAPEN. Testor uos, murus manet imperfectus, & nauium statio inchoata: Quæ omnia, si quinque saltem dies amplius uiuere licuisset, ad fastigium perduxissem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc saltem æquum postulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantisper superesse liceat, dum Pisides sub iugum misero, & Lydis tributum imperauero, dumque mihi ipsi magnificentissimo monumento erecto, inscripsero, quæcunque in uita gessi, uel magna, uel egregij Imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam postulas diem, sed fermè uiginti annorum moram. MEGAPEN. Atqui sponsores uobis exhibere sum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam, si cordi fuerit, obsidem pro me relinquam Agapetum. CLO. O scelestum, eum ne, quem relinquere in terris superstitem semper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus, nunc autem, quod melius est, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo pòst, ab eo, qui nunc regem agit, è medio sublatus. MEGAP. Cæterum illud saltem non negabis ò Clotho? CLOT. Quid hoc tandem est? MEGAP. Equidem scire gestio, ut sese res mea habitura sit post me. CLOT. Ausculta, tametsi, ubi audieris, sat scio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas seruus potietur, quam iam antè quoque non semel constuprauerat. MEGAPEN. Ille ne sceleroſus, quem equidem dum uxori gratificari studeo, manumisi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & statuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euersæ omnes, spectantibus risum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: Nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt obsistit? CLOT. At quisnam tibi amicus erat, aut ex qua causa iusta quempiam tibi conciliaras? Nescio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunque uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè sui compendij spe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipsius amici, ac interim tempori seruientes, MEGA. Atqui si quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona precabantur, adeo ut si fieri posset, unusquisque eorum etiam pro me mortem subire paratus esset. In summa, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLOT. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpisti, statim mortem oppetijsti. Nam poculum tibi postremo temperatum, huc te demisit. MEGAPEN. Hoc illud est, quòd amarum quiddam gustaram. Sed quid ex eo scelere sibi uoluit? CLOT. Nimis multa percunctaris, quum iamdudum inscendendi tempus fuisset. MEGAPEN. Vnus adhuc restat scrupulus, qui me omnium maximè sollicitat, cuiusq; gratia in uitam uel tantillum respicere gestiebam. CLOT. Quid hoc tandem est, ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPEN. Carion famulus meus statim, ut me mortuum aduertit, circa uesperam conclaue, in quo iacebam, ingressus, cum deserta omnia offendisset (neq; enim quisquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adesset, pellicem meam Glycerium subegit, cum qua opinor, iam multo antè rem habere consueuerat. Postea uero cum iam animum uoluptate explesset, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio sceleste, sæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixisti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me despuisset, ac ut in impiorum regionem facesserem, iussisset, abiuit. Ibi ego, quanquam ira succendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulcisci non potui. Porrò sceleſta famula, cum aduenientium quorundam strepitum sensisset, scilicet ut me lugere uideretur, oculis sputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abscedebat: quos si prehendero. CLOT. Quin tu minis omissis celeriter inscendis? Iamdudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOTHO. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in sententijs, pro cuiusque merito ferendis, mox æquissimum experieris. Quare in præsentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum saltem, & unum ex pauperibus istis facias, licebit. Imò pro rege seruum, modo reuiuiscere sinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus est, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inscenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honestissimo me sedere loco. CLOT. Quid ita uero? MEGAP. Quòd rex fuerim, per Iouem, & satellites habuerim complureis. CLOT. Et iniuria te uelli-

uellicabat Carion, hominem ſæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius guſtato baculo. MEG. Et Cyniſcus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & aſperius quàm pro maieſtate, obiurgaſſes, tantum non cruci adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo aſtrictus. MICYLLVS. Dic mihi ò Clotho, quando uobis mei nulla eſt cura, an quia pauper ſum, propterea me poſtremũ inſcendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem ſum Micyllus ſutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quã multa ſe daturum polliceatur hic Tyrannus, ſi uel paulum in uitam remittatur. Vnde mirari ſuccurrit, cur non & tibi mora ſit iucunda. MIC. Auſculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum pollicerí.

Poſt omneis alios, tandem ipſe uorabitur Vtis.

Siue enim primum ſiue poſtremum, ijdem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum ſe habent. Noſtra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter ſeſe diſtant. Quando quidẽ tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & ſuſpiciendus uidebatur, nunc auro, argento, ueſtibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formoſis poſt ſe relictis, eorum deſiderio non iniuria cruciatur, ac à tot commodis ſe abſtrahi fert grauiter: quibus, neſcio quomodo, anima ipſa, uelut glutino hæret affixa, neq; ſe facilẽ ſinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæſerit. Quin magis tanquam uinculũ aliquod eſt infragile, cui ipſos illigari irretiriq; contingit, adeo, ut ubi quiſ piam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris ſint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticuloſi deprehenduntur. Itaq; ſubinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud ſuperos gerũtur, reſpicere geſtiunt. Sicut ſtultus hic faciebat, qui non ſolum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem fruſtra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrũ, non domũ magnificè extructam, non aurum, non ſupellectilẽ, non nominis gloriam, non imagines, ad mortẽ expeditus meritò eram. At ſtatim ut mihi ſolũ innuit Atropos, abiectis & ſubula, & loro geniculari, tantũ crepidã quandam manu portans uoluntarius ſequebar. uſqueadeo haud grauatim, ut dum præ feſtinandi ſtudio ſubſulto, neq; calceos ſubligarim, neq; atramentũ abſterſerim: imò uero præcurrebam, quæ ante me eſſent, ſpectare geſtiẽs. Neq; enim à tergo mihi erat relictum quidquam, quod me uel conuertere, uel reuocare poſſet. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quẽquam uicino præſtare, res mihi omnium longè ſuauiſſima uidetur. Deinde cõiecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus repoſci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum eſt, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Poſtremo pace conſiſtunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uerſa. Siquidem nos pauperculi ridemus, diſcruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridẽtem te conſpexerim, quid tandem ſit, quod potiſſimum tibi riſum mouerit, audire percupio. MIC. Auſculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud ſuperos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inſpectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum diſs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florem ſpectarem, & comitãtium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis diſtincta mirarer, lectos argenteis pedibus ſuffultos ſtuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor ſæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maieſtate in publicum prodiret, & ſe ipſe ſubinde erigens, uelut reſupinaret, obuijſq; ſtuporem inijceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito ſublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus eſſet, ipſe quidem iſtis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam ſtulticiã multò magis ridebam, qui eiuſmodi non hominem, ſed hominis probrum, ad ſtuporem uſq; miratus fuiſſem, cuius felicitatem ex epularum tãtum nidore æſtimaſſem? quenque ob ſanguinem, qui Laconici maris teſtudinibus innaſcitur, beatum prædicaſſem. Neque uerò hic ſolum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gnipho nem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dum licuiſſet, uſus non fuiſſet, propriam ſortem deplorantem: imò, quòd ne ſemel quidem illis ã ſe guſtatis, uerum luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis exceſſiſſet (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) Hæc inquã, cum cernerem, riſum ſiſtere nullo modo potui, præſertim recordatus, quàm in uita pallidus ſemper & ſqualidus obambulaſſet, & uultu, præ curarum magnitudine, triſti. Deinde, quòd ſolis digitis opulentus fuiſſet, quibus talenta & milliones ſupputare conſueuiſſet, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatiſſimus Rodochares, haud ita multo pòſt, fuerat egregiè diſtracturus. Sed quid iam non hinc ſoluimus? Etenim ſi quid reliquum eſt, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inſcende tandem, ut anchoram Portitor ſubtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? inibi operire. Cras te prima luce traijciemus. MIC. Iniquus es ò Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei miſero mihi, iam nauigant. at ego hic ſolus relinquor. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neque enim cũ iam antè ſim mortuus, periculum eſt, ne denuo ſubmerſus præfocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem eſt, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ò Micylle, quin iſthic manes? haud fas eſt Micyllum iſta ratione transfretare. MICYL. Et quid ſi citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri torpe hominem. CHAR. At ubi nunc ſedebit, cum, ut cernis, plena ſint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris inſidat. CLOT. Quãm hoc appoſitè Mercurio uenit in mentem. Aſcende ergo, atque ſceleſti huius dorſum fortiter proculca. Nos autem proſperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ô Charon, ut iam hic tibi, quod uerum eſt, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, ſoluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum ſi uel ſentina ſit exhaurienda, uel agendus remus, en tibi adſum paratus. Porrò Charontem Cyniſci non pœnitebit, dummodo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit ſatis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, ſiquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, ſicuti tute uides, obſtrepunt hi plorando, ſic ut cantus ipſe interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miſerum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nunc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non eſt quenquam citra lachymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum ſecundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more pauliſper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo. Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix poſthac à mane ad ueſperam uſq; ſine cibo peragam. Nec hyemis tempore ſine calceis & ſeminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit ſubulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ò Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum reddè Micylle. MIC. Io caris ò Charon? aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea traijcere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neque formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, q̃ ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi injice. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ò Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudum Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ò Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, editis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynicus sum, ò præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynici huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ò Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynicus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuór ue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imò uero in totum excisa. Quid hæc ò Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cum per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò pòst uniuersas maculas ex animo absterси. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locum habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudum enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ò Micylle purus es omnino, & ne pũctulo quidẽ notatus. Concede & tu ad hunc Cynicũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapenthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede. te uoco tyranne. quin ipsum ò Tisiphone, in me

dium proijcis,capite in terram ſtatuto. Benè habet. Tu nunc ò Cyniſce,& hominem de ſceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adeſt. CYN. Principio quamuis in accuſando ne uerbis quidem opus fuiſſet, quandoquidem cuius monetæ ſit,uel ab ipſis notis agnoſcere potes, tamen quo res fiat ſole clarior,& ipſum tibi uirũ detegere,ſermoneq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter ſceleſtus nebulo tantiſper dum priuatam agebat uitam,peregit, equidẽ cenſeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditiſſimorum atq; audaciſſimorum, quos in hoc ſibi conciliarat, fauore, partim ſatellitum collecta manu, tyrannidem arripuit,plus ſexcentos indicta cauſa trucidauit. Deinde cum hac uia ſingulorum ciuium opes exhauriendo,diuitias ſummas corraſiſſet, nullã libidinis ſpeciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miſeros ciues exercuit,uirgines uitiando,aduleſcentes ſtuprando. Breuiter,modis omnibus in ſubditos debacchando. Iam pro faſtu,pro ſuperbia,proq; eius in obuios omneis fremitu, ſupplicium factis dignum ſumere nõ poſſis,quando minori periculo in ſolem,quàm in hunc defixis oculis tueri licuiſſet. Porrò noua ſupplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recenſere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abſtinuerit? Quod ſi ab eo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi ſtudio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij,ut uides,hic adſunt,ipſumq; circumſiſtentes malè urgent. Hi omnes ò Rhadamanthe,huius crudelitate uitam amiſerunt:quorum alij formoſarum uxorũ gratia,inſidijs ſunt circumuẽti: alij quòd liberorum ſuorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat,nomine ſtomacharentur,ſunt trucidati: alij, quòd opibus illorum inſidiaretur. Porrò alij,quòd boni eſſent & prudẽtes,quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis ſacrilege? MEG. Cædes,quas dicit,equidem perpetraui. Cætera uero omnia,nempe adulteria,læſam puberum pudicitiam,uirginum ſtupra, hæc omnia Cyniſcus falsõ criminatur. CYN. Quin & horum teſtes proferam ò Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurieius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progreſſa,quæ ſeſe conſcijs hic ter ſceleſtus patrarit,teſtabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc aſſint. Benè ſane quòd obſequuntur. RHAD. Exponite ergo uos,quæ uobis teſtibus commiſerit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè ſunt omnia, de quibus à Cyniſco accuſatur. Me tamen ò here Rhadamanthe, hæc dicere ſane pudet, eiuſmodi ſunt,quæ ſupra me patrauit. RHAD. Iraq; eum teſtimonio tuo apertiſſime damnas,cum eius facinora ne dicere quidem ſuſtineas. Et tu iam Lucerna da teſtimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu ſint facta,neſcio:neq; eẽ aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit,uel ipſe eſt paſſus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere ſuperiora ſæpenumero ſpectaui, adeo ut & ipſa quidem aliquoties extingui geſtiens, oleum ultro non adhiberim. At ille,quo mihi lucem modis omnibus conſpurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis eſt teſtimoniorum. Sed purpuram hanc exue,ut & notarum numerum cõſpiciamus. Papæ,hic totus eſt liuidus & inſignis,imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nũc autem quo tormenti genere eſt puniendus,in Phlgethõntem ne iniiciendus,an tradẽdus Cerbero? CYN. Minimè. ſed ſi tibi eſt cordi,nouum quoddam ſupplicium & hoc planè dignum,indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos eſt ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Eſt quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo ſolus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis ſanè & moleſtas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud ſuperos potentia præualuerit. Inprimis autem ubi delitias illas ſuas in animo

recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uiuit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

A Vlicæ uitæ molestias & incommoda, oratione hac depingit Lucianus, quàmq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõfutatis etiam causis ijs, quibus sese mentiuntur, qui hoc uitæ genus sectantur, & in seruitutem ultrò sese præcipitant. Exordium ab attentione incipit, amplificando rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorum persona, qui in eadem uita diquandiu uixerunt. Mox & benevolentiam captat, Timoclis, cius ad quem scribit ab officio amicitiæ, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illum iam olim de hac uita suscipienda, consilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè cadat, & illi consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese posit, ut à quo admonitus, aut renocatus nõ fuerit, præsertim quàm do sciat hanc uitam non modo per se difficilem atq; periculosam esse: uerum etiam homini philosopho, aut quouis cunq; denique disciplinarum genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modum peracto, confutationẽ statim subiungit earum causarum, quibus sese ueri soleant qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur: Diluit autẽ omnes eas per inuersionem, ostendens eas maximè uel sequi, uel negari, quæ illi cumprimis euitare, uel consequi student, ac postremo etiam turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ijs, de quibus dicturus sit. Principio igitur recenset quanta incommoda, quantæq; molestiæ perferendæ sint, antequam in aulam recipiaris. Deinde, quæ & quanta tolranda, atq; adeo deuoranda, ubi iam receptus fueris, circa prima conuiuia, circa pactionem mercedis, circa seruitutem reliquam, quæ mox exceptum atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandum impellit. Præterea & nouu periculisq; involuit, ob quæ uxoriæ exindè querelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat, uerum etiam foris, ubi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cum molestia exigenda illa, quantaq; aliorum etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quàm ignominiosi exitus plerosq; maneant, senes iam & exhaustos, cum clàm aut turpiter ab aula propulsantur, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam proposita, breui sed eleganti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit. amplificatis etiam in medijs passim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.

QVID tibi primum amice, aut quid postremum, quem admodum uulgo dici consueuit, recensea m, ex his quæ tũ facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? Nõ ui enim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quòd ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi unquam experiundi incidit necessitas, ac nequando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabãtur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærũnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri risus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cũctaq; ab initio ad finem

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

Fide expositione parat à conditione personarum.

finem uſq; perſpexiſſent. Hos igitur haud quaquam indiligẽter, nec ōſcitanter audire ſoleo, ueluti naufragium quoddam, ac prẽter ſpem obiectam ſalutem enarrantes. Cuiuſmodi ſunt iſti, qui in templis deraſo capite, cōplures ſimul obambulantes, immanes undas, procellas, ſublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulſa narrant. In primis autem geminos Caſtorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: ſummiſq; antennis inſidentem, aut iuxta clauum adſiſtentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum eſſet, ut & ipſa paulatim ac lentẽ ſolueretur: & ipſi tutò in ſolum deſcenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; iſti igitur permulta id genus ad præſentem commoditatẽ exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus ſtipem accipiant: ſi nō calamitoſi modo, uerumetiam dijs chari eſſe uideantur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerunt tempeſtates referrẽt, atq; immanes illas undas, quinetiam decumanos fluctus, ſi fas eſt dicere: & quemadmodum primū à littore ſoluerint mari tranquillo: quantumq; moleſtiarum perpetua nauigatione ſint perpeſſi: dum ſitiunt, dum nauſeant, dum ſalo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam ſub undis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, & aſperum illiſo, fractoq; miſeri ægrè enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quũ referrent, mihi quidem uiſi ſunt per multa præ pudore ſubticere, uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiuſmodi conuictibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percenſere. Iampridem enim mihi uideor animaduertiſſe, te de capeſſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus ſermo incidiſſet: mox ex his qui preſentes erant, quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiſſet horum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent optimates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes: præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum peregrinari omnigena cũ commoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. Inſuper ob hanc amiciciam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedẽ capere: id uero non mediocre uideri. Iſtis enim haud dubiè citra ſementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atque id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auidẽ ad eſcam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certè in poſterum poſſis imputare, neq; expoſtulare queas: quòd quum te conſpiceremus tantum unà cum eſca deglutientem hamum, non reuocaremus, neq; priuſquã in guttur demergeretur, reuulſerimus, neq; præmonuerimus; uerum poſteaquam ceſſaſſemus, donec eo iam adacto atque infixo trahi iam, ac ui duci conſpiceremus, tum quum nihil opis afferri poſſit, fruſtra adeſſe nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando poſſis dicere: quæ ſi dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli poſſent, quo minus peccaſſe uideremur, ut qui prius iſta non indicaſſemus: audi nunc ordine omnia. Acrete quidem ipſum cuiuſmodi ſit, quamq; nullũ habeat exitum, non intus mediis in finibus inuolutus, ſed foris tutò atq; per ocium antè contemplator, unci æris aculeum, reflexã hami aciem, ac tridentis cuſpides manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod niſi uehementer acuta, niſi ſic illigantia, ut ef fugiẽdi nulla ſit facultas, niſi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidoloſos, atq; ob id etiam pauperes, famelicoſq; adſcribito: ipſe uero ſumpta fiducia, uenatum iſtum, ſiui detur aggreditor, Lari in morem totam eſcam hiatu deglutiens. Atque in uniuerſum quidem forſitan tua cauſa omnis hic ſermo dicetur. Quanquam non ſolum

Amplificatio ex contrario.

Beneuolẽtiæ captatio à perſonæ cium cui ſcribit inſtituto, et ſua erga illum beneuolentia.

Aſſeueratio.

ſum de uobis philoſophis, aut his quicunq; uitæ inſtitutum ſibi delegerunt cũ uirtutis ſtudio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, muſicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ profeſſione uerſari, quæſtũq; facere propoſuerunt. Cæterum quum omnia ſint inter iſtos communia, eademq; prorſus accidant omnibus, palãm eſt philoſophorum conditionem non eſſe à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius iſta contingere, quum ſint cum alijs communia, ſiij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quàm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis ſeries aperiet, eius culpam potiſſimum in ipſos conferre par eſt, qui eiuſmodi faciunt: deinde in eos, qui talia ſuſtinent. Ego uero culpari nõ debeo, niſi forte ueritas & libertas in cõmemorando reprehenſionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæſtricos quoſpiam, aut adulatores imperitos, ſordidoq; animo, ac ſuopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operę precium quidem fuerit ab eiuſmodi conuictu dehortari, quippe nequaquã obtemperaturos: neq; rurſum æquum ſit illis uitio uertere, quòd non relinquant ſuos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eã uitæ rationẽ accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod ſeſe conuertant, & in quo ſeſe exerceant, adeo ut ſiquis eam uitã illis adimat, ignaui illico, confiliq; inopes, deſidioſi atque inutiles reddantur. Quamobrem nec ipſi rem aliquam indignã patiantur, nec illi contumelioſe facere uideantur: ſi (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eaſipſas contumelias iam inde initio præparati, conferunt ſeſe in familiam, atq; hæc ſola illis ars ſuppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit.

Amplificatio à perſonæ officio.

à collatione ſponarũ & cæterorũ, q̃ in aulis feriãtur.

Cæterum eruditorum nomine, de quibus inſtitueram loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri poteſt, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, ſi quibus de cauſis ſe quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas cauſſas excuſſero, parumq; idoneas, atq; efficaces eſſe demonſtrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excuſatio: ſummusq; ille titulus, quo ſuam ſponteneam ſeruitutem ſolent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum neceſſariarũ inopiam proponunt: atque eam umbram ſatis idoneam exiſtimant, qua ſuum factũ prętexant, quòd ultrò ad eam uitam accefferint. Ac ſibi ſufficere credunt, quum aiunt, ſe quiddam ignoſcendum facere: qui id quod eſt in uita moleſtiſſimum, nempe paupertatem, ſtudeant effugere. Poſtea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Accedit ad cauſſã, & primò confutatis cauſſis, ꝙb uulgi; addicti ſeruitũ, inſtitutãq; ſuã defendunt.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Paupertas prima Cauſſa

Et ſi quæ alia terricula abiectiſſimi quique poętæ de paupertate prodiderunt. Equidem ſi uiderem ex huiuſmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerè contingere, non admodum anxiè cũ eis de uehementer amplectenda libertate diſceptarem. At poſteaquam eiuſmodi quædam accipiunt, cuiuſmodi ſunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui quæſt effugere, quo minus in hoc ipſum parum rectè ſibi conſuluiſſe uideantur, nimirum ſemper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, ſemper accipiẽdi neceſſitas, nihil quod ſeponat, nihil ſuper eſt quod reſeruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuerſum etiam capiatur, prorſus omne inſumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in uſus ſufficiat. Rectius autem futurum fuerat, ſi nequaquam cauſas eiuſmodi comminiſcerentur, quæ paupertatem ſeruãt aluntq;, atq; eatenus duntaxat opitulantur, ut rũ quæ illam tandem aliquando tollãt. Ac forſitan tibi hoc uolebas Theognis quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de ſcopulis præcipitẽ dari oportere. Quod ſi quis ſemper pauper, ſemper egens, cũ ſemper mercede cõductus uiueret, hoc ipſo ſeſe arbitretur aufugiſſe paupertatem: non uideo qui fieri poſſit, quo minus

Diluitio per contrarium.

Cõmunitio à contrario.

hic

I. Cauſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo corporis.

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidaturos, ſi modo reliquorum hominum in morẽ poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; cõmodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore cõſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc abſint à uero, iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam cauſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimè profertur. Nempe ipſos uoluptatis gratia, et amplis illis ſpebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurũ, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem prætexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarq; & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cęterum ex amoris fructu, ne ſummo quidẽ oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendũ amorẽ. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificaturi: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſqueadeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, ſiquis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquã turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienum: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multò ſuauior eſt, quàm ea quã ille libertatis iactura ſectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolã uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximè quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrõ illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, nec ueriſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac præſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirũ animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cuipiam loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquã inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, diſj boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdã Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulſi

Dilutio per inuerſionem.

III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuturnæ.

Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat, argumẽto à ſimili amplificato

II. Argumẽtum ab inhoneſto. per hypotheſin.

Amplificatio p collationem à contrario.

pulſi ſeſe illis deſunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc ſunt, aut his fermè ſimillima. Niſi ſi quis & illos commemorandos eſſe iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod glorioſum arbitrantur, cum illuſtribus atq; opulentis uiris habere conſuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum ſupraq; plebem eſſe exiſtiment. Nam ego quidē, quod ad me propriē attinet, recuſarim uel cum Perſarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, ſi nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; cauſſa eius uitæ ſuſcipiendæ ſic illis habeat, age iam conſideremus apud noſmetipſos: primum cuiuſmodi ſint illis perferenda priuſquam admittantur, priuſquam obtineant. Deinde cuiuſmodi in ipſa iam uita conſtituti patiantur. Poſtremo quæ tandē cataſtrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere poſſunt: hæc tametſi moleſta ſint, tamen aſſueſci facile, neq; ad id multo opus eſſe labore, ſat eſſe ſi uelis modo: poſtea reliqua omnia facto fore facilia. Imò neceſſe eſt, ut primum diu ſurſum ac deorſum curſites, mane excitatus aſſidue pro foribus obuerſeris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malè Syriſſanti, ac nomenclatori Libyco ſubñceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam ueſtitus tibi eſt apparandus ſuprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegēdus color, quo ille potiſſimum gaudeat, uti ne diſcrepes, néue oculos illius offendas. Poſtremo uti gnauiter aſſectere neceſſe eſt, uel antecedas potius, à famulis protruſus, ac ueluti pompam quandam expleas. at ille interim complures iam dies ne aſpicit quidē te. Quòd ſi quando res tibi feliciſſime uerterit, ſi te reſpexerit, ſi accerſiuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quòd illi forte in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus ſudor, tum multa oculorum caligo, tum intempeſtiua trepidatio, tum ſannæ eorum qui adſunt, hæſitantiam tuam ac perplexitatem ridentium. Qua quidem non raro accidit, ut quum oportuerit reſpondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuiſſe reſpondeas. Atque id ſi qui ſunt modeſti pudorē uocant: immodeſti timiditatem nominant: improbi inſcitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculoſiſſimā expertus, ita diſcedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipſe condemnes. Porrò ubi multas iam noctes in ſomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum ſpe quinque obulorum, contigerit autem & deus quiſpiam tragicus, qui tibi ſit auxilio: iam illud reſtat, ut exploreris excutiariſq;, num literas noris. Atq; ea quidem diſceptatio non inſucunda eſt ipſi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix eſſe prædicatur. Cęterum tibi uidetur, de uita ipſa, deq; omni fortuna tum certamen eſſe paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo ſit admiſſarus, ſi prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas diſtraharis oportet: dum inuides iis qui pariter ex æquo tecū examinantur. Finge enim & alios eſſe, qui eiuſdem fortunæ tibi ſint comperitores: te uero tibi uideri cuncta parum abſolutè reſpondiſſe, metuentem interim ſimul & ſperantē ac miſerè de illius uultu pendentem: qui ſi quid parū probet eorū quæ dixeris, periſti. Sin arridens auſcultat, hilareſcis & ſpe bona fultus conſiſtis. Porrò conſentaneum eſt, eſſe non paucos, qui tibi aduerſentur, atq; alios in tuum locū uelint inducere. Horum unuſquiſq; clanculū uelut ex inſidiis in te iaculatur. Iam uero illud conſidera: quale ſit uirū promiſſa barba, cana coma, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & aliis quidē didiciſſe uideri, aliis ſecus. Superior interim uita, & omnis anteacta ętas tua curioſius diſquiritur. Quod ſi quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de cauſſa prouocatus te deferat, & adulterū dicat uel pæderaſten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis eſtis. Porrò ſi pariter omnes benè de te prædicēt, ſuſpecti, leues, ac largitione

IIII. Cauſſa. Gloriæ cupiditas, quā cōſtat regeſtiōe eorū quæ perferenda ſunt.

Propoſitio ſequentis oratiōis p diuiſionem.

I. Quæ faciēda ferendaq; antequā in familiā admittantur.

I. Salutatio & aſſectatio.

II. Exploratio uitæ, & animi donec ſatis ſit.

III. Inuidia cōpetitorum et detractiones. Amplificatio à conditione perſonæ.

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi cõstent oportet. Nihil prorsus sit, quòd tibi queat obsistere, alioquí nunquã obtinueris. Age sanè, hoc quo que contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non re feratur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuã insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Vicisti igitur ò fortuna te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquã contemnenda præstituatur, eaq; commodè ad usum citraq; negocium persoluatur, utq; reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias præter ea sola, quorũ gratia primũ receptus es & in quæ cõductus, ita eñ consentaneũ fuerat Timocles, neq; ingens malũ erat futurũ, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirũ et portatu facile, quodq; est omniũ maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis, qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quinq; drachmis. At ille Accissans, secq; quum maximè cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit, Egóne quicquam abs te? Addit & illa, absit, dij prohibeãt. Tandem flectitur atq; obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrũq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò suprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq; in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspensus inhias, propterea quòd noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodũ te geras in pueros aut in uxorẽ, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, deridենt clanculũ, coniectantes te nunquam antea apud aliũ quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse, ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neq; cũ sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appositis opsonijs, & in ordinẽ quendam extructis, scire possis, cui prius aut posteriús manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, cõuiuij rationem & ordinẽ discas. Alioquí anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atq; interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquã & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus

Transitio cũ amplificatiõe gratulationis

II. *Quæ in ipsa aula recipiis iam sustinenda sint.*

Insolentia cõuiuiorum.

Amplificatio à cõsequẽtib.

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te ſemper bacchanalia feſta celebraturum. Quin & adoleſcentuli formoſi præminiſtrantes, ac ſilentio arridentes, ſuauius in poſterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam deſinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet ſi Troia pubes
Armatiq; ſimul Danai, ſub Marte laborum
Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac poſtulato perquam ingenti ſcypho quiſpiam, prębibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellans. At tu recepto ſcypho quid uiciſſim oporteat reſpõdere, propter eiuſmodi morum imperitiam ignoras, iamq; ruſticanus, & inelegans eſſe uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus non nullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quòd modo cum aduenęris, ijs anteponare, qui multorum annorũ ſeruitutem exhauſerint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud ſcilicet malis noſtris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, poſthabeamur. Et ſolis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam miſera dicunt? Rurſus alius, hæc: An non uidiſti, quantum biberit, quemadmodum cibos appoſitos auide corripiens deuorarit? Homo inelegans ac fame enectus, qui ne per ſomnium quidem unquam fuerit albo pane ſaturatus, multõ minus alite Numidica, aut Phaſiano, è quibus nobis uix oſſa reliquæ fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priuſquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non ſecus atq; calcei noui ſolent, in precio eſt, & habetur charus: uerũ ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miſerè ſub lecticã abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, opletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum inſimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud cõuiuium tui plenum, ac pleriq; de te ſermones. Tu uero propter inſolẽtiam atq; inſuetudinem plus quàm ſat eſt, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudũ aluo tibi cita diſcruciaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio diſcedere, neq; rurſum manere tutum. At producta interim in longũ potatione, dum ſermo alius ex alio naſcitur, dum ſpectacula alia poſt alia proferuntur in conuiuium (nam uniuerſum fortunæ ſuæ ſtrepitum tibi cupit oſtentare) nõ mediocriter diſcruciaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auſcultare, ſi quis uoce cithara ue canat egregiè dilectus adoleſcentulus. At laudas tamẽ inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cũcta diſcutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo ſimul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud ſcilicet & ſuauiſſimum conuiuiũ, quod mihi quidem haud quaquam ſuauius ſit cepis, cãdidoq; ſale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, qui deinde ſequũtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto tranſigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præſentibus duobus aut tribus amicis, accerſito te, & conſidere iuſſo, ſic loqui incipit: Facultates noſtræ cuiuſmodi ſint, iam perſpicere potuiſti, quàm nullus in his faſtus, ſed citra oſtẽtationem, moderata ac popularia omnia, ſed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut exiſtimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, ſi quum chariſſimam poſſeſſionum mearum partem, puta meã ipſius uitam, aut per louem, liberorum etiã (ſi fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac poſſeſſorem exiſtimem. Cæterum quando certi quippiam eſt præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Ab æmulatione & inuidia aliorum.

A periculo ualetudinis.

II.
Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum ſpe, te in noſtram uſ niſſe familiam; uerum aliarum gratia rerũ, puta noſtræ in te beneuolentiæ cauſa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præſiniedum eſt aliquid. Quin ipſe magis quod uidebitur ſtatuito, habita ratiõe, uir amiciſſime, munerum etiam illorum quæ quotannis feſtis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel iſta nobis fuerint neglectui futura, etiam ſi nunc hæc pactione non complectamur. Scis autem complures per annum eiuſmodi munerum occaſiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præſcribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria ſpe labefactans, mitem ſibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũm millia ſomniaras, ſolidos agros, & familias, ſentis quidem tacitus apud te hominis ſordes ac parſimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura ſunt omnia, ratũ & uerũ fore arbitraris: ignarus eiuſmodi dicta:

Summis è labijs, non imo è corde profecta.

Tandem præ pudore ipſe ſtatuendi ius defers. Verum ille facturũ ſeſe negat. Cæterum examicis præſentibus quempiam in eo negocio ueluti mediũ intercedere iubet, qui ſalarij modum pronunciet eum: qui neque ipſum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his neceſſarias ſumptus ſit faciendus: neq; rurſus ei qui laturus eſt, ſit omnino indignus. Atq; is ſeniculus quiſpiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus ſis qui in hac urbe uiuunt omniũ fortunatiſſimus, cui primum contigerit, quod pluribus miſerè cupientibus, uix à fortuna dari poſſit: nempe ut in huius hominis conſuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœſi talenta, tum Midæ diuitias ſuperat, ſi modo modeſtus eſſe noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupijſſent, etiam ſi quid ultrò dandum fuiſſet, gloriæ duntaxat cauſſa, cum iſto uiuere, & familiares apud hũc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi ſatis eſſe uidetur, niſi planè es inſolens, ſi tantum accipias, ſimulq; pronunciat, ſanè minimum quiddam, præſertim ad ſpes illas tuas: attamen boni conſulas neceſſe eſt. Neq; enim iam poſſis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, muſſitans, ac diſſimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; ſequeris, ut quod nõ ad modum te torqueat, neq; ſtringat, donec illi tandem paulatim aſſueueris. Tum uero ij qui foris ſunt mortales, hoc ipſo nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conſpiciant intra cancellos uerſantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorſus præclaris illis opibus delitijſq; domeſticum quendam ac familiarem eſſe factum. At ipſe nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem exiſtiment, niſi quòd gaudes tamen teq; ipſe fallis, ſemper futura meliora fore exiſtimans. Cæterum contrà atq; ſperaris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in ſingulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demũ diſpiciens intelligere incipis, aureas illas ſpes, nihil aliud fuiſſe, quàm ampullas quaſdam inauratas, labores autem eſſe graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam iſti ſint, forſitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid in hac conſuetudine ſit adeo moleſtũ, neq; intelligo iſta quę commemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, nõ moleſtiam modo negocij perpendens, uerũ fœditatem, humilitatem, prorſusq; ſeruilitatem, uel præcipue interim conſiderans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum, neque ingenuum poſſe uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem,

III. *Seruitus cõſequenti cõditionẽ accepta.*

pro-

progenitores ante tẽ relinquere, quũ in huiuſmodi ſeruitutem temetipſum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recuſarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametſi nomine ipſo grauiter offenderis) ſeruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius ſeruus, uerum complurium, operamq; ſeruilem præſtare cogeris, obſtipo capite, à diluculo in ueſperam uſq;, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quòd ne placebis quidem admodũ, neq; domino ſatisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad ſeruitiũ inſtitutus, ſed ſero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te priſtinæ libertatis memoria, animo recurſans, facitq; ut interdum reſilire conere, reluctericq;, atq; ob idipſum fit, ut ſeruitus tibi moleſtior accidat. Niſi fortè illud tibi ad libertatem ſufficere putas, quòd non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non ſic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum inſtante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij ſeruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem eſt quod datur, hæc uidelicet eſt auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipſus ſui fuerit præco, quiq; ipſe ultrò ſibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ò ſceleſte (cur enim non dicam, præſertim in eum qui ſe philoſophum eſſe dicat?) ſi quis te pirata inter nauigandum captũ, aut ſi quis prædo in ſeruitutem tradidiſſet, teipſum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut ſi quis manu iniecta, te duceret in ſeruitutem aſſerens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quũ ipſe te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam ſi ſeruus natus eſſes, tamẽ tempeſtiuũ fuiſſet, iam ad libertatem aſpirare, cum ipſa uirtute ac ſapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reuertus, quæ permulta ab egregio Platone, Chryſippo, Ariſtotele diſſeruntur, quũ libertatem laudant, ſeruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines aſſentatores, & emptitios, ac ſcurras uerſans ex æquo cum illis æſtimaris, quũ in tanta Romanorũ turba, ſolus peregrino in pallio uerſaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbarè ſonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuoſa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam ſunt & improbi? Atq; inter hos laudas odioſe, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, diſcuſſa ab oculis dulciſſima ſomni parte, unà ſurſum ac deorſum circumcurſas, heſterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vſqadeó ne te lupini, aut holerum agreſtium tenuit penuria? Vſq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per deſperationem ad iſta deuenires? Haud puto. Quin potius palàm eſt, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, ſed bellariorum, atq; opſoniorum, uiniq; odorati cupiditate captũ eò uenijſſe. Quæ dum lupi piſcis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces tranſfixerit. Itaq; præſto ſunt huius intemperantiæ, gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; ſimia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus riſui es: at ipſe tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterũ libertas, ingenuitas, unà cũ ipſis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; iſtarũ rerũ ne memoria quidem ulla: quanquam hoc quoq; ferendum, ſi uita iſta cum hac turpitudine duntaxat eſſet coniuncta, quod è libero ſeruũ uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa ſeruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora ſint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate ſimularat te in familiam ſuã aecerſiſſe ſeſe, perquàm exigua illi cura eſt. Quid enim (ut dici ſolet) commercij aſino cũ lyra? An non uides uidelicet, quàm miſerè macerentur immodico deſiderio, uel Homericæ ſapientiæ, uel Demoſthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ ſublimitatis? Quo-

Obiurgatio amplificata à minori et perſonæ qualitate

Amplificatio ſeruitutis ab accidentibus, & cauſſæ inuerſionis.

rum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquũ, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiã. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, norunt q; iam omnes te grammaticũ esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurũ enim hac re, ut Græcanicæ disciplinarum studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligẽs, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirãdas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; abs is unquã, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc te cum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne peruiam quidem ingrediens, incuriosus sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quòd inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim pleruniq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quũ tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde de inceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud cõtumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit insicitia atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuisili pinguis & succulenta. tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibrium q;. Neq; uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submouẽs ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certè Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrà tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tãtum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimũ uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquam benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposcerís, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbũ, maximè quũ tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit, Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria submistrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopi

IIII. Quotidianus cultus.

V. Conceptus et reiectio post Cinædos & saltatores.

quoplam conuiuij latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti cõnitendum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuã, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepõris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoqp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quoqp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eocp uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus rejiculus, atcp inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidẽ docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitescp ac tacitus feras, clãm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ hæræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uociferereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronã. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculum negligendũ: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulũ, ne conniuere uideantur. Quas ob res uultũ demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudũ arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ò infortunatum, cuiusmodi quondã conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes líberas, atcp ex his in quale barathrũ memet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quodnam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppeterent, quàm tum suppetebant. Tum autem accedebat líbertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandũ, necp efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ipse seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contrà si risero, uultumcp quàm possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, siquis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc

VI. *Adulatoria dicuiorum.*

VII. *Periculi & metus.*

VIII. *Pœnitentia*

præſentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam ſonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum eſt, obambulandum, ſtandum, ſed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, ſi modo uelis par eſſe certamini, præmi oq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatũ hora. Iamq; adeo diuerſa uiuendi ratio ſuperioriq; contraria, tum inſomnia, ſudor, defatigatio, paulatim quaſi ſuffoſſis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulcerationem, uel inteſtini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen ſedulo, ac frequenter quũ ualetudo poſcat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd aſſimulari morbus, quo munia officiaq; iuſta defugias, exiſtimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, ſemperq; iamiam morituro uidere ſimilis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda ſunt. Quod ſi quando fuerit peregrinandũ (ut ne interim referã alia incommoda) ſæpe fit, ut pluuio cœlo, ubi poſtremus ueneris (nam is locus tibi ſorte contigit) uehiculũ operiaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerſeris, proximè coquũ, aut heræ comptorem te reclinãt, ne ſtipulis quidem affatim ſubſtratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Theſmopolis iſte Stoicus narrauit ſibi accidiſſe, rẽ profecto nimiſquàm ridiculam, quæ tamen eadem poſſit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illuſtribus iſtis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficiſceretur (nam id primum aiebat ſibi maximopere deridiculum accidiſſe) in curru ſibi uiro nimirũ philoſopho adiunxiſſe cinædũ quempiam, picatis cruribus, deraſa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia ſecũ ducebat. Quin nomen quoq; cinædi commemorabat. aiebat enim Chelidoniũ uocari. Iam primũ illud cuiuſmodi fuerit, uide: iuxta uirum ſeuerum tetricũq;, tum ſenem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbã habuerit Theſmopolis) aſſidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id eſt hirundinem, ſed uulturẽ magis, reuulſis barbæ plumis. Quod ni magnoperè illũ fuiſſet deprecatus, ne faceret, futurũ fuiſſe ut flammeũ etiam in capite geſtans aſſideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere moleſtias innumerabiles pertuliſſe ſeſe, illo cantillãte garrienteq;, demũ (niſi idem hominem coërcuiſſet) in rheda etiã ſaltante. Addebat ſecundo loco tale quiddã ſibi fuiſſe mandatũ. Accerſito illi mulier, Theſmopoli inquit, ita tibi dij benè faciant, magnũ quoddã officium abs te requirã, quod caue recuſes, neq; expectes ut quicq; te ſim rogatura ſtudioſius. Atq; hoc (ut eſt credibile) omnia ſe facturum pollicito: hoc inquit, te rogo, quandoquidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem, caniculam, quam noſti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq; mihi ſeruã, curans ne quid illi deſit. Nam miſera grauida eſt, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At iſti ſceleſti & immorigeri miniſtri, non dicam huius ſed ne mei quidem ipſius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, ſi chariſſimã mihi iucundiſſimamq; caniculam ſeruaris. Recepit Theſmopolis quũ illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò ſpectaculum erat ſupra modum ridiculum. Canicula è pallio prominens proſpectãsq; paulò infra barbam ac ſubinde immeiens (tametſi hæc quidem Theſmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiuſmodi enim catellæ iam in delitijs ſunt) nec; non philoſophi mentũ oblingens, maximè ſi quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus aſſeſſor ille, quum non inſulſe ſuper conuiuium dicteria quædam iecisſet in eos qui aderãt, ac denicq; & ad Theſmopolim uſq; dicacitas peruenisſet: de Theſmopolide, inquit, unum hoc poſſum dicere, eum è Stoico Cynicum iã nobis eſſe factum. Equidem audiui caniculam etiam peperiſſe in Theſmopolidis pallio. Huiuſmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiuſmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cũ ipſis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãſuetos ad ferẽdas cõtumelias

IX. *Tranſitio ad ea quæ foris p ferenda, atq; hæc ſub exemplo Theſmopolis Stoici cõmemorat.*

melias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiã, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porrò si dies ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurũ est, ut discrucieris ac dirũparis. Nempe quum admirari, quũ assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nũc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tãquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rusticè quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quicq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si discantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferũt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quũ uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non suppetit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiã disserit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò siquando post multum tẽporis instantibus saturnalibus, aut panathenęis, misera quępiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum denicq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, pręcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguũ precium aufert qui renũciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportãtes nunciij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consiliũ adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, famdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Gæterum inuidia ingẽs. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritũ, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuũ corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abiiciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis impositio crimine, nocte obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab oñibus, atq; omni-

X. *Adulatio dominorum dotes se uideri uolentium.*

Mulierum.

XI. *Compensatio munerum*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac fugio ignominiosa.*

omnium inops rerum optimam podagram unâ cum ſenecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam ſciueris, tanto temporis ſpacio dediciceris, tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus aſſueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quòd præterea nemo te poſthac recepturus eſt in familiam, utpote cuius iam præterierit ętas, quiq; ſimilis euaſeris equis ſenio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut aliorum animantium eſt uſui. Quin ex hoc ipſo quòd eiectus es, calumnia quàm poteſt proximè ad ueri ſimilitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiam tale uidearis. Nam ac cuſatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiuſmodi nos omnes eſſe ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi cauſſam aduertiſſe, quamobrem eiuſmodi de nobis obtineant opinionẽ. Nam pleriq; qui in familias accedũt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, cõciliationem amoꝝ, abductiones in hoſtes, atq; id quũ faciunt, doctos ſeſe affirmant, palliſq; amicti, barbiſq; neutiquã contemnendis onuſti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos præcipuos eſſe iudicant, uideant tales. Maximè uero, poſteaquã animaduerterint, quã ſint in cõuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac ſeruiles: deinde eiectos eoſdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, ſi quo modo poſſint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ ſuæ myſteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quiq; illos nudos conſpexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes em̃ ſimiles ſunt pulcherrimis iſtis libris: quorum aurei quidẽ umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyeſtes eſt liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter ſororibus rẽ habens. Eiuſmodi ſunt & illi, ſplendidi, conſpicuiq;. Porrò intus ſub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquemq; ſi euolueris, explicueriſq;, fabulã non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuſpiam, aut Sophoclis. Contrã foris nihil niſi purpura ſplendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ ſibi conſciꝰ oderũt illos, atq; inſidias parant, ſi quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; ſint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus ſcire queas, nũ ex uſu tuo ſit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiã, uel Parrhaſium, uel Aetionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulã adhibere. Verum quoniam fieri potis non eſt, ut aliquẽ artificẽ tam egregium atq; abſolutum nanciſcamur, in præſentia tenuẽ quãdam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur ueſtibulum ſublime atq; inauratũ, neq; id humi ſitum in ſolo, uerum procul à terra in ædito collis faſtigio. Præterea inacceſſum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui ſe iam ad ſummum uſq; uerticem penetraſſe ſperant, lapſo pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia ſedeat, tota (ſicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formoſa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem cõſcendit, iamq; ad fores acceſſerit, obſtupeſcat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipſa ſpecioſo uultu eſt, ac uerſicoloribus amicta, manu prehenſa introducat, mirè iam ipſo ingreſſu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes uſq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miſerum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidũ, coloreq; commutato. Poſtremo Contumelia, arreptum illum ad deſperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euaneſcat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingreſſus fuerat, ſed per poſticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricoſus, pallidus, ſenex, læua quidẽ pudorem

* τὸν ὅλον τοῖχον ut ſuprà deſcripta.

rem occultans, dextra uero ſeipſum ſtrangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo fruſtra lachrymans, & miſerum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem eſto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime, ipſe diligenter conſideratis ſingulis expende, num è re tua ſit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingreſſus, per illas longè diſſimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris ſapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non eſſe, uerum qui ſua ſponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

HAec Apologi eſt, non in genere omnium eorum, qui mercede conducti ſeruiunt, ſed libri ſeu Orationis ſuperioris propriæ, & autoris ipſius, Luciani. Nam poſt ſcriptum illud æditum, ſenior iam in aulam atq; familiam Cæſaris ſeſe contulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Aegypto acceperat, ut infrà ex ipſa Oratione quoq; patet. Hoc igitur factum ſuum, quia cum ſuperiore ſcripto prorſus pugnare uidetur, defendit primùm à diuiſione ſeu diuerſitate conditionum, quòd longè alia res ſit, principi operam ſuam locare, quàm apud diuitem aliquem priuatum ſeruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miſeros dixerit, ſed ſolum eos, qui præter doctrinæ & literarum, ſeruiant: ſe uero alio pacto mercedem accipere, quã illos, nempe cum præter ſalarium ingens, etiã in magna exiſtimatione uiuat, publicis q; rebus procurandis præfectus, tam certam quoq; ſpem totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando adminiſtrandi, propoſitam habeat. Deniq; quòd cum nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonum uirum conueniat, certo alicui operi intentum eſſe, neq; ignauiter feriari, neq; ipſe adhuc dum eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorſus contemnere queat. Atq; huic defenſioni, præmittit Sabini (cuius ad quem ſcribit) accuſationem per proſopopeiã, qua ſeipſum fingit ab illo grauiter accuſari, ut qui ſuprà quidem de ſeruitute apud diuites, optimè atq; utiliſſimè ſcripſerit, nunc autem conuerſà, quaſi mutata ſententia, idem uitæ genus ingreſſus ſit, perinde quaſi aliud lingua ſonare uoluerit, aliud animo ſenſerit, exaggerata huc uitæ, ſcriptorumq; diuerſitate ac repugnantia, multis uarijſq; tum ſimilibus tum exemplis. Exordiatur autem per præoccupationem, à ſimulatione admirationis, quam & ipſam à circumſtantijs ætatis & cauſſæ amplificat.

Exordium à præoccupatione & ſimulatione admirationis.

AMDVDVM apud me ipſe cogito, præclare Sabine, quæ tibi noſtrum de ijs, qui mercede conducti ſeruiunt, libellum legenti ueriſimile eſt in mentẽ uenisſe, quæq; credibile eſt te dixiſſe. Nam quòd in eo legendo riſum non tenueris, mihi uel in primis conſtat. Sed quæ inter legendum ad ſingula à te ſubinde ſint obiecta, ea nunc noſtris à te iam lectis cõnor accommodare. Quare ſi non fruſtra diuinandi artem didici, audire mihi uideor te ſic tecum ſubmurmurantem: Et quis hic tandem eſt, qui cũ hæc ipſe ſcripſerit, & graui adeo accuſatione aulicam uitam inceſſat, poſtea tamen omniũ oblitus, uelut teſtula, quod aiunt, transmutata ſua ſponte in ſeruitutem manifeſtariam adeo & illuſtrem, ſe ipſe conſecit. Quot Midæ? quot Croeſi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à ſententia diducere adeo potuerunt, ut duliſſimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris eſt enutritus, repudiet, & tametſi iam non procul ab ipſo abeſt Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat ſeſe alieno arbitrio huc atque illuc diſtrahendum, perinde ac ſi collario quopiam aureo foret innexus, non aliter quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longẽ ergo latéque, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à ſcriptis diſſidet tuis, iamq;

Amplificatio ab etate.

famq; hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atq; cuncta in deterius recantari. Idq; nõ Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt nomine, sed quòd uerba, quæ antè probè dici sunt uisa, nũc ipso autoris opere subuertantur. Hæc sanè te uerisimile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad meipsum eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; importunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq; si tuam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem nobiscum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo. Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permutatis, ipse quidem uocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, et, si et hoc necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulq; acum, unà cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ò præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, sic mecum agis: Olim quidẽ, ò amice, hic tuus libellus non immeritò erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue eruditorum manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare operæprecium ducunt. Neq; id admodum est mirum, quandoquidem, præterquã quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraq; est rerum experientia,, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te non scitè solũ, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quòd quæ scripsisti utilia sunt, cum omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum inscitiã in seruitutem posthac sese coniiciant. At cum iam sententia planẽ in diuersum mutata, aulicam hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum ualere dixeris, tum iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignũ, sumpseris imitatione exprimendum.

A fine.

Accusatio sub persona Sabini.

A collatione superioris orationis & præsentis uita.

Vbi est lucrum natura adacta seruies.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò summa opè curandum, ne cuiquam exijs, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt, tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omniũ aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis, non uideo: præsertim, si actionem suam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut scripta tua, atq; item libertatem, quã præ se ferunt, laudent: te uero scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaq; non iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel si tuus esset, similẽ quidem tuam esse causſam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem durissimã Crotoniatis tulisset, et per hoc multis admirationi esset, paulo pòst cum fratris sui uxore in adulterio fuit deprehensus. Quare non inepte quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum non paulò est tolerabilius, qui ꝗd fecit (ut & ipse dum causſam diceret, fatebatur) amore captus fecit, et uoluntarius, nihil reluctãs, in ignẽ animo magno insilijt. Tametsi Crotoniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatẽ permittebant. At tuum negocium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi seruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es persecutus, & grauiter incusas, si quis in diuitis alicuius famulitiũ incidat, seq; ipse uelut uinculis astringi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamẽ ipse

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

in extremo ſenectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progreſſus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; obid tantũ non ſerio triumphas. Ergo qui tibi male uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omnium riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouã accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandã Tragœdiã, quę dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetũt. Nempe alĩ ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiã Hercules ipſe, foris aũt depoſitis perſonis, fiũt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iã eiiciuntur, iam exibilanť, interim aliquí & flagris cæduntur. Porrò alĩ idem tibi contigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationũ genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulateq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſteaquam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imò præfeſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longũ ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiã, ſed ipſe pulcherrimarum rerum autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labiis ſis philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorũ portas, alia quidem mẽte occultes, alia uero lingua depromas. Vt nõ immeritò quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quam ob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſentiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerũ neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abitraris. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergo aſſiſtẽtem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus transires. Tum quòd nõ prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quàm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchũ accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatũ, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus fuerat futurus, quòd Timarchũ quidem eius peccati gratiã, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuit, ipſe uero iam ſenex eàdem in ſeſe commiſit? Denicq; ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cũ remediũ contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiã accuſando tibi obiiceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterũ nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimũ fuerit, ut me ad malum hoc, mea uolũtate coactũ confitear, dorſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirũ fortunæ fatiq; ineuitabilem neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quodq; potẽtioris alicuius numinis, Fortunę ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimen nullum in nos hæreat, quantũuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A collatione Tragicorũ hiſtrionum.

A conſilio & euentu.

Ab exemplo ueterum.

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me ſinas elabi, etiamſi patronum habeam Homerum, eiuſq; carmina hæc decantem.

Fatorum nexus fugiſſe, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit naſcenti matris ab aluo.

Itaq; ſi hac ratione tanquam parum proba, neq; fide digna poſthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ cauſſa, neq; ſpe aliqua alia ineſcatum me, præſentem ſeruitutem ferre, ſed ipſius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatem, admiratũ, rebus eius intereſſe uoluiſſe. hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obſcurare, quatinus adulatio malorum omniũ maximè eſt ſeruile, & ob hoc peſſimum cenſetur. Quid ergo, ſi neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis reſtat: niſi ut ingenuè fateamur, nihil nobis eſſe ſincerum ac ſanum, quo deinceps uitium noſtrum palliemus? Vna forſan anchora ad hoc nobis ſupereſt, quam in aquam nondum dimiſimus, uidelicet, ſenectutem noſtram ac morbum in miſerationem uocare, pariterq; paupertatem cauſari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati perſuadet. Quo loco non intempeſtiuũ fuerit Medeam illam, quæ eſt apud Euripidem, in auxilium aduocare, quæ huc progreſſa lambica illa nõnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud neſcio quàm ſint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametſi nullus citem, non uitio dare, ſi quis ſe ipſe, uel in profundũ mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè ſunt quæ quis in eiuſmodi cauſſa pro ſe dicere poſſet, etiamſi nihil eorum admodum decoram gerat peſonam. Tu uero ò amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quandoquidem in mea defenſione id genus auxilijs nullis ſum uſurus. Neq; enim, ſpero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ſerenda cogitẽt. neq; ipſi nos iuſta adeo excuſatione deſtituemur unquam, ut ſi quando accuſemur, eiuſmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi conſidera, quã magno hæc inter ſeſe diſcrimine diſtent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adſcriptũ, ſeruire ſeruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenſet, & publicè rem populi tractantẽ, ac pro uirili remp. adminiſtrantem, hoc nomine ab Imperatore ſalariũ accipere. Age contemplare hæc, & utrũq; per ſe, ac ſeorſim pende. Reperies certè res ipſas, iuxta illud Muſicorũ prouerbiũ: δὶς δύο τασσόμενα, hoc eſt, longiſſimo interuallo inter ſeſe diſſidere. Tum duas has uitæ rationes tantũ inter ſe conuenire, quantum eſt affinitatis plumbo cum argento, æri cum auro, anemonæ cũ roſa, homini cum ſimia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri ſit parendum. Cæterũ in ipſa negocij ratione ingens eſt diſſonantia. Quandoquidem illic ſeruitus eſt manifeſta, & qui illorum conditionem accipiunt, emptic̃ijs illis & manuarijs ſeruis, non admodũ præſtant. At qui remp. tractant, & in uſum ciuitatis nationumq; totarũ ſtrenuam operã collocant, nullo iure, ob ſolam mercedem in calumniã uocari poterint, inq; crimen cũ illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturæ omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantæ gentium præſides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinum militarium ductores, imò nec ipſi totius exercitus imperatores, rectè facere uideãtur. Quando horũ omnium laboribus propoſita ſunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedẽ accipientibus, æqualem conditionis gradũ tribuere. Denicq; mercenarios miſeræ uitæ obnoxios illic dicebam, non omnes, ſed qui doctrinæ prætextu in diuitũ famulitio ſeruiunt, eos tanquã

A perſona & qualitate principis. II.

Ab ætate et inopia rerum. III.

Reiectio quæ ad ueram et propriam defenſionẽ facit tranſit.

I. Argumẽtũ à diuiſione et diuerſitate conditionũ.

Amplificatio à conſequẽtib.

II. Interpretatio dicti, & quo modo mercedẽ accipiat.

ærumno-

æruminosis miserabar. At nostrum negocium, ô amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt cõmunia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæque summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne ærum conseruanda. Deinde proponit merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talẽtis numerata. Post hæc, modo recta uia res procedat, superest spes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem aperte pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quãdo nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine, numinis uice adoretur. Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum procuris, procq; solicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius promouent. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; de se det periculum, quanta fide, quáue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Locus eius: Neminẽ quicquã gratis facere, & tamẽ bonũ uirũ operi alicui intentũ esse debere.

Telluris inutile pondus.

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non ad modũ sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis causis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus. Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra causa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiamsi simul omnes accusent, mihi tamen sufficerit illud:

Haud curat Hippoclides.

III. *A conditione personæ & qualitate.*

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

RESpondet hac Apologa, pro errato, quòd inter salutandum ipsi acciderat, cum mane & in prima salutatione, quando χαῖρε, hoc est Aue seu Salue dicendum fuerat, ipse ὑγίαινε, hoc est, Vale dixisset. Orationis status est iuridicialis assumptitius. Fatetur enim & ipse peccasse se, quia ordinē inuerterit, & quod postremum dici conueniebat, à principio usurparit, Sed tamen culpam hanc mitigat atq; eleuat. Primū usu ac potestate ipsorū uerborum, ostendens τὸ χαίρειν nō in principijs tantum à ueteribus, sed etiā in fine atq; discessu usurpatum fuisse, ὑγιαίνειν aūt utroq; loco frequenter à multis, à quibusdam etiā in principio semper positum fuisse, deinde & efficatiorem atq; auspicatiorem uim ac significationem habere. idq; probat multis & poëtarū & aliorum testimonijs adductis. item historiarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν positum fuisset uel aliàs usurpatum, commodum aliquod utentibus attulisset. Post hæc ordinis inuersioni opponit euentum erroris, quòd tale uerbum, pro alio, dixerit, cuius uis seu potestas, hoc est, ualere seu sanum esse, omnis tempori, nisi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc salutatio cæteris potior atq; efficatior sit. Demq; & principes hoc idem primum atq; præcipuum suis mandant, ut salutis seu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in resalutando saluos esse iubeant. Hinc & causſam erroris siue euentum huius, in Deum aliquem transfert. Animū autem consternationem, quæ causſam errori dederit, à consueto, & obiecto seu causſa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro se interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à consequentibus, & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotum seu precationem definit. Exordium à loco communi sumitur.

Exordiū á loco communi.

DIFFICILE sanè est, homo cum sis, alicuius Dei impulsionē ac uim euitare. Multò autem difficilius defensionem inuenire erratí eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodam impellente, lapsus est: quod utrunq; mihi nunc accidit, qui cum ad te uenissem, quò te ex more, primo mane salutarem, deberemq; cōsueta ista uoce uti, ac te saluere iubere, ego aureus ille, nescio quo pacto oblitus, ualere te iussi, uerbo & ipso non malo, aut ominoso, sed intempestiuo tamen, ut quod uesperi, non auroræ conueniat. Ipse igitur confestim sudaui atq; erubui, uarieq; meipsum gessi, cum quid agerem, non haberem: At cæteri quotum aderant, alij quidem lapsum me esse lingua, ita ut consentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex hesterna crapula repletum atq; ebrium adhuc esse existimabant: tametsi tu ipse, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne risu quidem modico, notando linguæ erratum. Visus igitur mihi sum, operæ quoddam precium facturus esse, si consolationem aliquam mihi ipsi componerem, ne nimis ægrè ob lapsum hunc animo afficerer, neue intolerabile putarem, si senex aliquis, præsentibus tot testibus, nonnihil ab eo, quod de eorum fuerat, aberrando deflexissem. Nam quantum quidem ad ipsam linguæ attinet, defensione aliqua opus, puto, non erat, præsertim quando in tam bonā & auspicatam precationem errando prolapsa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab initio statim uidebar in difficilem quæstionem incursurus esse. At uero ubi iam progressus aliquantulum fuissem, offerebāt se multa, quæ comodè dici posse uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipso uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ consentaneum atq; æquū erit, exposuero.

Propositio.

I. χαίρειν & eius usus.

Verbū χαίρειν ubiq; salutare exposu-

Verbum igitur χαίρειν (quod saluere nos dicimus) antiqua uox est, & in salutationibus iam olim usurpata, ueruntamen non mane tantum, neq; in primo solū congressu, sed etiam cum, qui antea se mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, salutatione hac uti solebant. Quale illud est:

Salue

Salue, ô, ſoli, rex, ſtius Tirynthij.

Deinde & à cœna, cum iam ad mutuas confabulationes uentum eſſet, ut apud Homerum:

Salue Pelide, niſi cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlyſſes uſus eſt, quando in legatione miſſus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à ſe mutuò iam diſcedere uellent, eadem utebantur. Quale eſt illud:

Saluete, atq; deum me agnoſcite, morte carentem.

[a] Certum autem tempus nullum præfinitum fuit ſalutationi huic, neq; ut nũc, matutino ſolum tempore uſurpabatur, quandoquidem & in infauſtis et abominabilibus rebus, eadem aliquando uſi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidẽ Polyníces, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Nec etiam amicorum inter ſe nota tantum, ſiue indiciũ erat, ſed & ad eos, quibus infenſi erant, adhibebatur, cum ſignificare uellent, nihil rei ſibi mutuo cũ illis poſthac fore. [b] Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc eſt, longum ſaluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurã eſſe. Primus autem hoc uerbo uſus fertur Philippides, is qui uno eodẽq; die, narratur, ex Marathone curſu itinere peracto, Athenas uictoriã annunciaſſe, et ad magiſtratus quo loco conſederãt, atq; anxij de euentu pugnæ cogitabãt, dixiſſe: [c] SALVETE, Vincimus. eoq; dicto, ſtatim concidiſſe mortuus, peracto iam nuncio, unà cum ipſo illo uerbo expirans. In epiſtolæ autem initio Cleon ille, Athenienſium tribunus, cum ex Sphacteria ſcriberet, primus omniũ, hoc uerbum præpoſuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partam, & quòd Spartanos captos, in poteſtatẽ redegiſſet. Ac prorſus certè, poſt illũ, Nicias dux, cũ ex Sicilia ſcriberet, antiquam epiſtolarũ formam retinuit, ſtatim ab ipſis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legislator huiuſcemodi rerum, uerbum hoc ſaluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauũ, & quòd nihil ſerium aut dignum præ ſe ferat. Contrà autem τὸ εὖ πράττειν, hoc eſt, benè agendi uerbum pro eo introducit, tanq; cõmune, tam corporis quàm animi benè rectèq; affecti, ſymbolum, ſiue indiciũ. Ac miſſis ad Dionyſium literis, reprehendit ipſum, q̃ cum ad Apollinem uerſus quoſdam cõpoſuiſſet, deum ipſum ſaluere iuſſiſſet, quippe q̃ hoc ipſo Pythio indignum foret, & nõ modo dijs, uerumetiã ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, tametſi ipſe nihil propriũ ſuorũ ſcriptorum nobis relinquere poſt ſe uoluerit, quantũ tamen ex Oecello, Lucano & Archita, & cæteris ipſius diſcipulis, coniecturã facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis ſuis præmiſit, ſed ab ὑγιαίνειν, quod eſt, ualere ſeu ſanum eſſe, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui profeſſionem atq; doctrinã ipſius ſecuti fuere, quoties miſſis inter ſe mutuo literis graue aut ſeriũ aliquid ſcriberẽt, Valere ſiue ſanos eſſe ſeſe, ſtatim ab exordio iubebant, tanq; et hoc ipſum uerbum tam animę q̃ corpori accõmodatum maximè foret, ſummatimq; comprehenderet, uniuerſa hominis bona. Præterea & triplex ipſorũ triangulus iſte qui alternatim inter ſe iunctus, quinquelinearẽ figuram conſtituit, quo ſymboſo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiuſdem profeſſionis erant, eandẽq; doctrinam ſectabantur, uti ſolebant, Valetudo ſiue Salus ab ipſis appellatur. Et in ſumma, ipſum quidẽ Valere, putabant, eſſe, uerum neq; Benè agere, neq; ſaluere omnino idem quod ualere. Sunt aũt & qui Quaternionẽ, maximum ipſorum iuſiurandũ, aut perfectiſſimum ipſis numerũ perficere * dicant, alij uero etiam ſalutis ſeu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus eſt. Et quid attinet uetuſtiores cõmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui ὁσ χαίρων, hoc eſt, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

imum, ppter cõmodũ uerſionis, quanq; nõ ignorẽ à Martiale atq; alijs frequẽtius per Auere reddi, quando ſalutãtis eſt. Nã alioq et Gaudere ſignificat, interdũ et ualere, ut infrà, cum diſcedẽtiũ mutuo eſt. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; ualere uertimus, et ſaluũ ſiue ſanũ eſſe interim ſignificat. ad quas ſi gnificatiões infrà in græcis teſtimonijs, quæ citãtur crebræ alluſiones fiũt, præſertim, cum à principio ponitur.

[a] Atq; in his exẽplis, Saluere eodem modo ponitur ut apud Virgil. Salue æternũ mihi maxime Palla etc.

[b] Atq; hoc Latini lõgũ ualere uertũt, ut Virg. Et lõgũ formoſe uale, uale inq; etc.

[c] Quanq̃ hic τὸ χαίρειν nonnihil & ad gaudẽdi ſignificationẽ alludit, ut et in ſequenti exemplo.

II.

Εὖ πράττειν,

Et hic ad gaudẽdi ſignificationẽ Plato alludit, uide epiſtolas.

III.

ὑγιαίνειν.

* Et huc fortaſſis pertinet, quod in carmine illo Pythagoræ, aureo legitur. ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν παγὰν ἀενάου φύσεως. &c.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulò grauioribus scribebat (sunt autem earum perquàm paucæ, & nõ nisi ad præcipuos amicorum datę) sic tim à principio ualere iubebat. Frequens autẽ & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbũ, à principio fermè positũ. Nã illud

Vale, & multum mihi salue

docte prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Quo loco ὑγίαινε ponitur, ut apud latinos, Saluus sis. ut et in sequẽti exẽplo. Hoc est χαῖρε, qđ et gaudere significat, ut suprà quoq.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere bene.
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nã qui cõuiuiale illud carmẽ cõposuit, cuius et Plato meminit, an aũ et ille ait?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimũ quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superũm antiquissima diua salus.
Tecum, mihi liceat
Viuere quod supereſt.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, merito etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendũ est. Infinita autem & alia exempla, tum ex poẽtis, tum ex historicis & philosophis, cõmemorare tibi possim, ubi idem hoc uerbũ, ualere, antepositum reliquis atq; prælatũ reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittã, ne mihi scriptum hoc in loquacitatem quãdam ineptã ac puerilem adeo prolabat, uidearq; ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantũ adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentẽ causam pertinere propriè uidetur, non incõmodum huc adscribi posse existimaui. Nam cũ Alexander Magnus pugnã illam ad Issum initurus esset, quemadmodũ Eumenes Sardianus in epistola ad Antipatrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tũ ita oblitus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodũ & ego, siue etiã numine aliquo impellente, idem tũ, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex, tempus ill est in aciem educi exercitum. Conturbatis aũt cæteris, qui tũ aderant, ob inopinatam ac nouã salutandi formam, ac ipso Hephestione, propemodũ præmetu emoriẽte, Alexander respondens, recipio, inquit, omen. Nã nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbũ mihi nunc pollicetur. Antiochus aũt, cognomento Soter, quando cũ Gallis conserturus prælium esset, per quietem uidit astare sibi Alexandrũ, & iubere, ut tesserã hanc ante pugnam militibus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, præclarã illam uictoriam mox consecutus est. Præterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucũ literis, plane ordinem inuertit, à principio quidẽ epistolæ ualere illum iubens. Pro eo aũt alij Vale scribunt, in fine δ χαίρειν, hoc est, auere subscribens, quẽ admodum Theodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquũ autem fuerit [illegible] Epirotæ illius mentionẽ facere, qui post Magnũ Alexandrum, secundas in re militari tenuit, uariasq; fortunę mutationes ac uices pertulit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donariaq; consecrando quotidie ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriã ab illis, uel regni alicuius ampliorem maiestatem, uel gloriam, uel diuitias & abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quamdiu

Hactenus de usu uerborũ, et cui tẽpori à quibusq; accõmodata fuerint. Illi et exempla eorum recẽset, q uel simili errore aliquã lapsi fuere, uel medio tõ, eodẽ quo ipse, uerbi usi magnũ ex eo cõmodum cõsecuti sunt.

I. Hephestionis et Alexãdri.

II. Antiochi.

III. Ptolomei Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euentura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorum bonorum omnium, nullus fructus foret, quàmdiu unũ τὸ ὑγιαίνειν, hoc est, sanitas ista corporis atq; animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quicque horum uerborum tempore, pro priè dici, solitum fuerit, à nobis expositum est. Fortassis aũt dixerit quispiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã si nihil aliud dixisses, tamen iurè optimo ac cusandus ac reprehendẽdus fores, ꝙnde ac si quis galeã tibiæ, aut rursum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ò optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tẽpus foret, quod sanitate siue salute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; salute ac sanitate semper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negocijs estis, eoq; ad plura corpore integro ac sano necesse habetis. Præterea autem ille qui χαῖρε, hoc est, Aue, seu gaude, dicit, auspicato tantum principio utitur, ipsa q; res non aliud, quàm precatio siue optatio quædam est: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neq; solum comprecatur, uerum etiam denũciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum seu negociorum, quod semper & à rege quoq; accipitis, hoc primum esse solet, quod uobis præcipitur, quo sanitatis atq; salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neq; enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac salui essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoque non nihil intelligo, cum salutantes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine plerumque respondere illis soletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere studio quodã affectarim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & aliena lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspicatius uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Salutia, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per mè salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo perculsus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quòd accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cum admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incidos? Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & disturbãt. Tu uero, sat scio, quantumuis alij dementiã, aut insciti am, aut etiã delirationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animiq; nihil forense aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, nõ multum à temeritate atq; impudentia distat. At ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: ꝙ si uero aliquando contingat, ut id in fausta & auspicatã comprecationem aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cum ipse forte quadam iudicio cuidã præsedisset, ac causa rectè atq; legitimè iudicata, hominẽ quendam iniustè calumnioseq; delatũ, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiã tibi, inquiens, Imperator habeo, ꝙ malè atq; iniustè iudicasti.

Obiectio immutati ordinis, cui respõdet, primo à ui et potestate uerbi, ꝙ ea eõ tempori conueniat.

II.

A collatione salutationum.

III.

A proprio exẽplo et usu eorũ, à quibus reprehẽdimur.

II.

Intelligit, qd cũ saluere alĩ quẽ latim iubẽt, illi cõtrà saluã esse, qd et ipsum ὑγιαίνειν significat, iubent. Trãslatio erroris, in deũ aliquem.

Alia defensio, qua et p errõre et animi perturbatione respondet.

I.

A consuetu.

II.

A remotione causæ.

Conformatio, qua uoluntatem principis ipse interpretatur à consequentibus.

Ad exemplũ.

Ibi cum cęteri qui circa Augustum erant, grauiter indignarentur, hominemq; discerpere ac lacerare uellẽt: Desistite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipsius, sed animum examinare atq; inspicere æquum est. Ita tum ille. At tu, siue animum inspicere & cõtemplari uoles, beneuolum reperies, siue linguam, neq; ipsa inauspicatum aut ominosum aliquid dixit. Cæterũ uideor hoc loci iam constitutus, non immeritò & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex composito erra sse hoc pacto, quo hanc apologiæ scribendæ causam haberem. Atq; utinam quidem, ò optime Aesculapi, eiusmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ speciem, sed ostentationis alicuius captatam occasionem præ se ferat.

Alia obiectio καθ' ὑποθ. cui respõdendo oratiõẽ concludit κατ' ἀνχλυ

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus didacticus est. Disputat autem de sectis philosophorum, quænam optima sit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certissimè ducat. Et quia impossibile apparet, ex tam multis, tamq; diuersa sentientibus, quid optimum atq; uerissimum sit, eligere, tandem concluditur, Satius esse non philosophari, quàm frustra ætatem ac operam in eo, quod assequi nequeas, consumere. Series Dialogi ita se habet. Occasionem & exordium ab incessu & habitu Hermotimi, Stoicæ philosophiæ sectatoris, sumitur, qui, quoniam uiginti iam annos perpetuos philosophos audierat, neq; tamen adhuc mediam ad uirtutem uiam superauerat, disputationi occasionem & materiam subministrat. Prima igitur quæstio tractatur, quanto omnino tempore opus sit, ad uirtutem & felicitatem consequendam, Luciano longitudinem illius ut nimiam accusante, Hermotimo autem cõtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc disputationis prohæmio, & quasi quadam sylua præmissa, mox ad principalem quæstionem uenitur, puta quænam philosophorũ secta certissima atq; optima sit, & quomodo eadem deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicam præferente, eiusq; rei rationes quasdam non satis idoneas adhibente, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autem mox totam hanc disputationem quasi de integro ordiur. Ac primo quidem Virtutis Icone quadam proposita, ostendit, cum multi adeo sint, qui uiam ad illam pollicentur, in tam diuersa turba, tamq; graui causa optimum & certissimum ducem quærendũ atq; eligendum esse. Quem cum alter ex Stoicis sumendum esse, rursum diceret, eiusq; rei argumentum etiam hic non satis idoneum afferret, Lucianus per prosopopœiam reliquorum philosophorum, se ipsos immeritò, causa indicta, damnari, ac Stoicis, istis recentioribus, præponi, querentium, apologiam subiungit, Hermotimumq; reprehendit. qui quos nunquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locum ita concludit, ut dicat, quoniam incertum sit, quænam philosophandi uia aliis præferri debeat, omnes æquè relinquendas esse. Hinc uarijs similitudinibus utrinq; res agitur, Hermotimo defendente Stoicam uiam, & contendente, apud unum aliquem deprehensa ueritate, non esse opus, alios ultrà consulere, contrà autem opponente Luciano, sed apud unũ aliquem, nondum inuentam ac deprehensam illam esse, & ob id pariter omnes perscrutandos & cognoscendos esse. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoscendos omnes opus sit, quod tam longum præfinitur, ut impossibile uideatur, uel partem illorum, etiam per omnem ætatem ab uno aliquo euolui atq; cognosci posse. Rursum igitur quod suprà concluditur, quoniam impossibile sit omnes euoluere, & tamen idem necessarium, si ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, satius esse in totum ab illis abstinere. Et hinc quoq; ad similitudines deueniunt, Hermotimo contrà hanc longitudinem temporis contendente, non esse necesse, ut omnium omnia scripta euoluantur, sed ex parte cognosci ac iudicari totum posse. Luciano autem contrà negante, nisi si totum idem uniforme sit, & antea aliquando, quale sit, uisum ac cognitum fuerit, Nam philosophiam ipsam non unius generis esse, sed de multis ac diuersis rebus tractare. Post hæc idem alijs quoq; argumentis ostẽdit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipsis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deinde ut maximè de uia & duce constet, inanem tamen ac uanam spem propositam esse. & hæc multis similitudinibus passim amplificantur. Postremo per fictionem concesso eo, ut Stoicorum optima uia sit, testimonio ipsius Hermotimi eam probat, neminem adhuc illorum inuentum fuisse, qui, quod promitteret alijs, ipse præstitisset. Deniq; & mores & uitam illorum eum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiusdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philosophandum hoc pacto non esse, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiectis.

Quantum

LVCIANVS:

QVANTVM cum ex codice, tum properandi ſtudio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradum maturanti ſimilis eſſe uideris. Volutas uero ſedula agitatione inter progrediendum aliquid in animo, cum ipſa labia cõmouere ſoleas ſenſim & tacitè ſubmurmurando. Quine tiam ipſam manum iã in hanc iam in alterã partẽ tranſfers, quaſi orationem aliquam apud te digeras. Quæſtionem autem aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam componis, aut etiam diſceptationem ſophiſticam comminiſceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere ſuſtineas, uerũ ſemper in negocio feruens & ſedulus nunquam non quid piam feriæ rei cõficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad diſciplinarũ exercitiũ referre ſoleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam eſt quod dicis. Cõmodum enim heſternæ diſputationis conuerſationẽ, quæq; ille ad nos diſſeruerat ſingula recogitando inter eundũ in memoriam reuocabã. Aequum uero eſſe opinor, ne quod tempus uiacuũ laboris temere & negligenter prætereamus, præſertim cum nobis obſcurum non ſit ueriſſimũ eſſe quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam anguſtis circumſcriptã eſſe terminis, ipſam uero artem infinitę prolixitatis. Sed enim hoc ipſum ille de arte Medica protulit, quæ quidem res multò minore labore perdiſcitur. Cæterum Philoſophia multo tempore haud ita comprehẽſu facilis eſt, niſi quis ſumma uigilantia inconnitenter & perpetuò oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut iudicris in periculũ uenimus, aut eñ oportet miſeram & ærumnoſam in promiſcua priuatorũ multitudine ætatem agere, aut philoſophiæ ſtudijs excultum, uitã felicem degere. LVC. Enimuero ipſa præmia quæ dixiſti, o Hermotime, admirationis plena ſunt, et quantiuis precij exiſtimãda. Porrò opinor illa ipſa fermè te contigiſſe, neq; ita procul à te eſſe ſepoſita, ſi quo modo fas eſt coniecturã facere ex temporis longitudine, quod in philoſophiæ ſtudijs perdiſcendis contriuiſti. Inſuper etiã ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendiſſe uiſus es. Quippe, ſi rectè cõmemini, hic fermè annus eſt uigeſimus, ex quo te nihil aliud rei facere conſpexi, q̃ præceptores frequentantẽ, & quàm plurimum libris prono & obſtipo capite intentũ. Adhæc diſſertationũ philoſophicarum cõmentarios deſcribentẽ, ſemper diutinis curis & cogitationibus pallidum, et exucco corpore prorſus aridũ, adeo ut ſomni quoq; parciſſimus mihi uiſus ſis, ea tua eſt in ſtudijs urgendis frequentia & ſedulitas. Hęc itaq; tũ mecum memoria repeterẽ, breui fore ſpero, ut exoptatã felicitatẽ apprehendas, atq; adeo, niſi nobis ignaris impoſueris, iãdudum cũ illa cõuerſatus es. HER. Vnde nã hanc animo ſpẽ cõcipis, ò Luciane, qui ad uiã prolato iam primũ capite proſpicere incipio. Ipſa porrò uirtus, ſi qd Heſiodo credimus, ualde procul ſita eſt, ad quã pertingendã, ut uia eſt longa, ita nõ minus ardua & aſpera, non parũ ſudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nondũ ſatis tibi ſudatũ eſt, ne que ſatis confectũ itineris? HER. Mihi quidẽ non uidẽr, nihil eñ præpedimento mihi eſſe uiderẽ, quo minus non p̃ omnia felix eſſem, ſi unq; mihi conceſſum fuiſſet in ſummo faſtigio cõſiſtere, nũc uero Luciane tantũ adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipſe Heſiodus dimidiũ totius eſſe dixit. Itaq; ſi iuxta mediũ te ingreſſum eſſe dixerimus, fortaſſe nõ multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multũ nobis confectum ſit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te conſtitutum eſſe rectè dixerimus? HER. In ipſo montis radice conſiſtentem, ò Luciane, modo porrò ire conantem. Eſt uero omnino uia lubrica & aſpera, ac planè eò opus eſt, qui manu protenſa aſcendentem ſubleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi ſatis idoneus eſt, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadã aurea ex ſummo demiſſa, ſuas ipſius orationes, opinor, quibus te uidelicet ſubductũ, cum ad ſe, tũ

Exordium à occaſione.

Occaſio diſputationis ex diuerſa ſuſpitione.

Ratio inſtituti dialogi à deſcriptione ſtudij.

ad Virtutem ſubleuare queat, præſertim cum ipſe multò ante aſcenderit. HER. Hoc ipſum profecto Luciane quod dixiſti, à præceptore ſedulò factum eſt. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim ſubductus ſum, & cum illis cõuerſationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum aſcẽdi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima ſpe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in ſummo propoſitã conſpicientem, maximè uero illo animoſis inclamationibus cohortante & inclamante. Veruntamen ualde ſcire poſſim, quę nam ſpes ab illo tibi oſtenſa ſit, ſuperato iam cacumine? An mox futurũ coniectandum ſit, te in ſummo fore poſt myſteria, aut omnino poſt Panathinea. HER. Perexiguum eſt quod dicis, Luciane. LVC. An poſt quinquennium iam ſubleuens? HER. Et hoc quidem modicũ eſt cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis poſſeſſionem conſequendã. LVC. Proinde ad ſummum poſt decennium. Niſi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis faſtigium aſcendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos uſque haud difficulter ire atque redire poſſit, & ſi non recta aut cita intermiſſionem perpetua profectione iter faceret, uerũ apud populos iacentes in medio pauliſper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandẽ credibile eſt, petrã, ſupra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuioremq; eſſe illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro ſumma ui euerſa eſt funditus. HER. Diſſimile prorſus eſt quod adfers ò Luciane, neq; eũ eadẽ res eſt quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis ſpacio confici aut capi queat, non ſi infiniti Alexandri ad unũ omnes ſuas uires coniunxerint. Quoniã multi qui cõſcendere moliebantur, fuerunt, iam uero non parũ multi ualde forti aſcẽdunt animo, & proficiunt partim quidem non nimiũ, partim uero altius. Cæterum, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia faſtidiunt, et reuertunt grauiter anhelantes, multoq; ſudore perfluẽtes, itineris laboribus abſterriti. Quicunq; aũt omnibus nauiter ſuperatis incõmodis & diſcriminibus in finẽ uſq; animoſe perdurauerint, illi tandem ad faſtigiũ uſq; conſcendũt, & ex illo felices facti, uitam quandã admirandam per reliquã ætatem exigunt, alios quidem mortaliũ non ſecus atq; formicas è ſublimi contemplantes. LVC. Papæ ò Hermotime, quantulos homunciones nos eſſe oſtendis, qui neq; Pygmæis quidem ipſis nos conferre dignaris, ſed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere cõfingis, nõ iniuria alta, & quæ ſurſum ſunt ſapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humũ repẽtes ſumus, poſt deos etiã uos ſupplicibus uotis deueneramur in alto cõſtitutos, animũq; properandi addentes conſcendentibus. HER. Vtinã ſaltem aſcendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multũ adhuc uiæ conficiendæ ſupereſt. LVC. At tu nondũ expoſuiſti, quanto tẽporis ſpacio opus ſit, ut in cõplexu uirtutis interquieſcas. HER. Neq; ipſe admodũ hoc ipſum exacte calleo ò Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis peropus eſſe, quibus exactis, omnino me in ſummo faſtigio futurũ eſſe confido. LVC. O Hercules, perlongũ eſt quod dicis. HER. Siquidẽ de maximis rebus nobis labor eſt propoſitus. LVC. Fortaſſe illud uerũ eſſe nõ ualde negauerim. Quòd aũt uiginti annos adhuc uicturus ſis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedũ ſapiens exiſtens, uerũ etiã fatidico ſpiritu præditus, aut unus ex illis, qui Chaldaica diſcipliua ſunt imbuti? Aiunt itaq; & hęc ſciri poſſe, neq; eũ ueriſimile eſt, adeoq; iniquũ eſſet, ut tui uitæ tuæ incertus, nũ unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus ſis, tantos labores temere ſuſciperes, tot ꝓpeſſis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero cũ prorſus ignores, nũ in ꝓpinquo ſummitatis te conſiſtentẽ imminẽs Parca pede correptũ, atq; ab omni ſpe potiundæ uirtutis deiectũ deorſum detractura ſit. HER. Apage iſta, qppe nefas et irreligioſũ eſt talia loqui o Luciane. Atq; abũdè ſat eſt, ſi unicã tm̃ dieculã ſapiẽs factus, felicitate illa ꝓfruar. LVC. Ergo, ꝓ tantis

Eleuatio ſtudij tãq; inanis à ſimili.

Dilutio à negatione, et euentu.

Redit ad primã quæſtionẽ q̃diu philoſophandũ ſit, ut felicitatis ſummã illa cõpleatur.

exant

exantlatis laboribus unius dieculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori diſſerenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelſiſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non aſtimandas? HER. Bona uerba ò amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVCI. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiã, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti et iuſti pretium, præterea autem omnium rerũ exactam & abſolutã cognitionem certò & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquã, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, et ipſum deum factũ. Etenim illecum à ſe abieciſſet, quicquid à matre humani atq; mortalis contractũ acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probẽ prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlũ ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidentur, parũ recto & ſano utentis iudicio, conſcenſo cacumine felicem & beatã degunt uitam, diuitiarũ, dignitatum & uoluptatum ne memores quidẽ amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quædã animi excellẽtia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſarium eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberũ eſſe ſcias ò Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neq; timori, neq; ullis cõcupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſi rebus inſigniter dubijs iactetur, aut triſtitia affectus fuerit, ullũ animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucũdiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſt ſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq;, imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendũ pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ò generoſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirũ ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et mè hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdẽ affirmabas & diuitiarũ contemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracũdia, neq; triſticia cõturbari, non potui (ſoli em̃ ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirẽt, quæ nõ multò antè uidebã fieri. Atq; em̃ ſi placet, producã quendam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidet, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundẽ, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ ueherandus, tum ætate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

Cauſſa tanti laboris & effectum.

Effectum cõſultatio ab exemplo.

LVC.

LVC. Hoſpitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ijſdem philoſophiæ ſtudijs diſcipulus eius fuit, flauicomum & contentioſum illum nouiſti? HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen eſt. LVC. Illum ipſum dico, proinde cum fortaſſe non reddidiſſet illi mercedem in tempore, ad prætorẽ paulò antè rapuit miſerum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandeſcẽs admodum. Et niſi è familiaribus quidam è manibus furioſi adoleſcentem eripuiſſent, qui fortè fortuna ei rei interfuerãt, periculũ erat, ne nares miſero mordicus auulſiſſet ſenex, adeo impotenter debacchabat incenſus iracundia. HER. Semper quidem & aliàs durus & implacabilis eſſe conſueuit, ſi quis non in tempore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduerſus illos non paucos, quibus uſuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quicquam tale deſignauit, ſiquidem ad præſcriptum tempus præſentaria pecunia ſemper reddunt fœnora. LVC. Quid? ſunt ne ò beate, qui illi pendant fœnora? An dum etiam illi à philoſophia diligentiſſimè perpurgato earum rerum faciendarum cura eſt, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidẽ hæc ſui gratia, ut tu fortaſſe falſo ſuſpicaris, non facit, ſed ſunt illi infantes pueri, quorum, ne olim preſſi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC. Atqui conueniebat ò Hermo[illegible]me, ut & illos ad uirtutem ſubduceret, quo communi cum illo felicitate poſthabitis diuitijs unã fruerentur. HER. Non eſt mihi ſanè hiſce de rebus tecum diſputãdi otium Luciane, accelero enim ut ipſum iam audiam, ne per omnem ætatem in obſcuro mihi deliteſcendum ſit. LVCIA. Bono animo eſto ò bonè, quippe hodie à philoſophicis commentationibus uacatio promulgata eſt. Itaq; quod reliquũ eſt itineris, tecũ unà conficiam. HER. Quomodo dicis? LVCI. In præſentia quidem ipſius tibi non dabitur uidendi aut audiendi copia, ſi qua fides inſcriptioni habenda eſt. Siquidem tabella quæpiam præ foribus ſuſpenſa literis maiuſculis in hunc loquebatur modum: Hodie philoſophicis diſſertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem apud Eucratem, filiæ ſuæ natalitia celebrantem, heſterna nocte cœnitaſſe dicebant. Multa præterea in ſympoſio ſuper rebus philoſophicis commentatũ eſſe, ad hæc aduerſus Euthydemũ peripateticum nonnihil exaſperatũ eſſe, ſuſceptacũ eo ipſo his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis digladiari ſolent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolorem, & uehementem quidem cõtraxiſſe, & in multam uſq; noctẽ ſudaſſe, producta in longũ diſputatione. Quinetiam iuſto largius, ut arbitrot, poculis ſemet inuitauerat, cũ hi qui aderant frequentius, ut par eſt, præbibentes eundem philoteſijs prouocaſſent. Inſuper in ipſa cœna immodeſtiori crapula quà ſeni conuenerat, ſemetipſum onerauit, adeo ut domũ reuerſus multa euomere coge retur. Solas uero carniũ portiunculas, quas puero à tergo aſſiſtẽti in conuiuio adſeruandas dederat, numeratas recepit, ne quẽ intromitteret magnopere interminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, diſcipulis quibuſdã commemorante, qui & ipſi, cum illorũ eſſent non pauci, domum regreſſi ſunt. HERM. Vter uero illorũ Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthydemus? Nunquid etiam tale quippiã Midam commemorantẽ inaudiſti? LVCI. Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuiſſe pares, ipſum uero finem uictoriæ tandem penes uos fuiſſe, ita ut ſenex longè fuerit in pugna ſuperior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abiſſe, nempe qui per magnum in capite inflictũ uulnus haberet. Cũ enim immodicè eſſet arrogans, & contentioſus, nec perſuaderi uolebat, neq; ſeni ſe præberet facile redarguendum atq; conuincendũ, præceptor tuus ille uir optimus eidem iuxtà accũbenti inuſitata magnitudine & põdere ſcyphum Neſtoreũ, quem fortè tenebat in manibus, fortiter incutiendo, in caput illiſit, atq; hac quidem ratione uictoriæ palmam ſuperato aduerſario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui haud

Dilutio exempli à cauſſa.

Inuitat ad diſputationẽ, ficta opportunitate otij, cũ deſcriptione quadã præceptoris Hermotimi, cuius exemplo, mox ad cõfutãdos Stoicos utetur.

Iliad. λ. Vide Neſtorei poculi deſcriptionem.

haud ſanè alio modo æquum erat agere cũ his qui recuſant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum ſunt quæ dicis, Hermotime, Quorſum enim attinebat, ut Euthydemus hominem ſenem exaſperaret, alienum ab iracũdia, animoq; longè præſtantiorem, ſcyphum inſuper tam grãdem & grauem tenentem in manibus. Sed enim otium iam agimus, quid obſtat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo ſub initium philoſophari inceperis, ut & ipſe, ſi fieri poſſit, communem uobiſcum profectionem ſuſcipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neq; enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi eſſet Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, ſat ſcio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipſe ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde ſatis eſſet, ſi poſt uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipſe cum in tua eſſem ætate, tunc primum ad philoſophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abeſſe arbitror. LVC. Rem ipſam putaſti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare ſi eam iam comprehenſam tenes, age & me adducito, haud enim iniuſta poſtulo. Et primum quidem, hoc mihi reſponde, eſt ne philoſophiæ candidatis relicta & cõceſſa contradicendi libertas, ſi quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera eſt natu iunioribus? HER. Haud admodum. tibi tamen ſi quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdiſces ſingula. LVC. Eugè ſanè per Mercurium, ò Hermotime, dic mihi: eſt ne unica uia ad philoſophiam adducens uidelicet Stoicorum ueſtrorum. Niſi enim falſa audierim, etiã alios complures eſſe certum eſt. HER. Et ualde quidem multi ſunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philoſophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antiſthenis aſſeclæ, tum etiam ipſius Pythagoræ imitatores, & alij his quoq; lõgè numeroſiores. LVC. Vera ſunt hæc, omnino enim illorum magnus eſt numerus. Vtrum autem Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuerſa? HER. Diuerſiſſima. LVC. Prorſum tamen unũ alicubi eſſe uerum, in quo conſentiant omnes, credibile eſt: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis prouero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ò amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuiſti tu ſub initium, quando ibas philoſophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potiſſimum diuertiſti, tanquam hæc ſola uera fuerit, ac illa quæ compendioſam ad uirtutem uiã ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuiſti deprehendere? ac mihi nõ eum qui nunc es, in animo cõcipe ſiue ſemiſapientẽ, ſiue abſolutæ ſapientiæ Hermotimũ, qui nunc præ multis millibus optima diſcernere & iudicare poſſit. Sed ita reſponde ac quiſpiã homo idiota, qualem tunc agebas, aut ego nunc poſſim. HER. Quid ſibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquũ eſt quod percontabar, cum multi ſint philoſophiæ principes, uidelicet Plato, Ariſtoteles, Antiſthenes, præterea maiores noſtri Chryſippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem ſunt, cui nam inquã credidiſti, poſthabitis & omiſſis alijs, ut ea ex omnibus deſumens, quę quidem à te ſelecta ſunt, ſuſtineas iuxta illa philoſophiæ ſtudijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixiſſet oracula illos ex omnibus longè eſſe optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philoſophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perſpectum erat, ut opinor, quæ cuique potiſſimum congrueret. HER. Nihil tale eſt ò Luciane, neque de his unquam deum cõſului. LVC. Quid? an indignam æſtimabas hanc rem diuina conſultatione, aut ipſe ſufficiens tibi

II. Quæ nã philoſophãdi uia potißima ſit, & quæ certiſſime ad uirtutem & felicitatem ducat.

uidebare, qui quod optimum erat & præstantissimum, per te ipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HERM. Ita mihi quidem uidebar. LVCIA. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nã modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quã quispiam, præ termissis aliis, rectissimè eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facile æstimabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVCIA. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorum, an Platonicorũ, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti uelut in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numerauí, sed coniecturis deprehendi. LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse. HER. Non solum hoc quidem ò Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales fere numero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam exillis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neq; enim uerisimile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facile tamen conijcio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Nec ij quidem. LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidẽ. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere soleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut plane persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari præditum cum ingenio tum industria, annos nũc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim.

Ratiões quibus adductus Stoicã uiam prætulerit.

Cõfutatio ab absurdo.

Alia ratio.

Confutatio eiusdẽ ratiõis.

III. Ratio.

HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affirmabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo antè præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiose mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunque indecorẽ plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectò philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mũdiore, grauioreq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaque cui hæc deesse uiderimus, neque ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

Confutatio à superiori exemplo.

bandus & nihili ęstimandus est. Sed uide Hermotime, ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo, num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc, ò bone, rectius statuarum sit cognitio atque indagatio, quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam, aut Alcumenes, aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formæ archetypũ expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis, quid ille aget, qui usu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset, ut in habendo delectu non tota uia aberret, cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ò Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVCIA. Atqui conueniebat, ò bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci excluſi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretiũ mihi uidebatur, illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi usus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea quæ in animo tecta sunt, peruidere possunt, ab illa externa uestitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quon dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine, cum istiusmodi uiris conuersari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVCIA. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perim de solent propalàm esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atque adeo in obscuro reposita, quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit, opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio, audi iam nunc, sic enim habet fabula: nimirũ Mineruam, Neptunum, & Vulcanum contentionem inter se suscepisse, de artificij principatu & præstantia, atque ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porrò Vulcanus hominem composuit, fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset, quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant, & ille singulorũ opera diligentissimè inspexisset, in alijs quidem, quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est, atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quòd artifex non in pectore ostiola quædam addidisset, quibus apertis & recluſis, perspicuum fieret omnibus, quid ille uelit, aut in animo strueret & cogitaret: num mentiretur, an uerum diceret. Atque ille quidem uelut cæcutiens, sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior, qui, sicuti uidetur, per pectus ipsum, quæ intus sunt cernis, suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solum certò teneas, quid quisque uelit aut cogitet, uerumetiam uter sit melior aut deterior. HERMOT. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui, neque prorsus electionem moror, atque hæc quidem satis Hermotimo. LVCIA. Attamen ne sic quidem mihi dignaris exponere, ò amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HERMOT. Nihil fortasse illorum tibi placebit, quæ dixero. LVCIA. Nequaquam, ò bone, uerum nihil eorum uis dicere, quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens, ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem, minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia p absolutionem.

Vnde indicãdus ac cognoscendus sit doctus ac sapiẽs.

Amplificat fabulã.

Redit ad caput quæstiõis latius ac plenius exponen.

do illam, ficta Icone Virtutis et eius uiæ

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento facilis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ò Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVCIAN. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rustice & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauatis. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rempub. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idē hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iustitiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspiceres. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ alijs in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ô Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laborioſi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ò Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, rectà ad urbem omnium felicissimam animose tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubiè conuestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum excluſurus sit. Iam enim & alias uirum multa canicie reuerendum differentem audiui, qui nam illic seres haberent, mecq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stultitia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præportis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè commemini, cum alia multa, tum hæc quoque prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eò tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat non sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegantia, aut à corporis procerita-

te & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro

nihilo

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamẽ eos, qui ciuitatis ius indipisci uelint, intelligentia instructos esse, rerumq; honestarum tangi cupidine, labore non frangi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emollescere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quisquis itaq; hæc præstiterit, expositusq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem assumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porrò peior, an melior, an nobilis, an ingenerosus, an seruus, an liber, aut an prorsus infimæ sortis & conditionis homo sit, in ea ciuitate, ne nominantur quidẽ. HERMO. Hinc perspicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ficulneis, tantos sudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiscam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud scio, an quicquam sit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam si in propinquo urbs sita foret, & omnium prospectui exposita, iam olim, ut scis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuissem ingressus, inq; ea multum iam temporis uersando contriuissem. Posteaquam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Hesiodus ille rapsodus, ualde procul hinc remota est, operæpretium mihi esse uidetur, ut & uiam ipsam, quæ recta nos ad urbem ducat, inuestigemus, nec minus operæ & studij in duce quàmoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et qui nam alia ratione eò quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immensam multitudinem promittentium & affirmantium, se uiæ peritos esse? Multi enim ad hoc parati circũstant, quorum nemo non se indigenam esse perfancte deierat. Cæterum non esse unam tantum uiam, illud apparet liquidò, sed innumeras & ualde diuersas, nec cuiquam habentes, in quo inter se conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uergit, illa ad solem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero recta ad meridiem. Rursus, hæc quidem per floridа prata, & molles plantas sub umbra amœna & delectabilis, nihil habens asperitatis aut difficultatis. Altera autem petricosa, & omnibus modis aspera, multum exhibens uiatoribus, cum sitis, tum ardoris, tum etiam laboris & molestiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ sint, ad eandem urbem, quæ una est, tendere perhibentur, tametsi sint inter se diuersissimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæsitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingressum diuerticuli consistentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, statim in introitu accedenti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipsius uiam ingrediar, usq; adeo certatim unusquisq; illorum se compendiosæ uiæ gnarum esse iactat idẽtidem. Alios uero tota uia aberrasse, neq; unquam eò peruenisse, neq; aliorũ insequentium duces esse posse. Tandem ubi proximum accessero, audio & illum de uia sua magnifice pollicentem, aliosq; malitiosè uituperantem. Ad eũ quoq; modũ facit is, qui huic uicinus est, & sic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarũ multitudo & diuersitas non mediocriter me conturbant, animũq; meũ incertum diuersè distrahunt, maximè uero duces ipsi præter modum uociferantes, dum quisq; sua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quam declinãs, aut quem potissimum ex ducibus secutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæsitatione liberabo. Etenim haud facile, si ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus sequuti sunt, aut per quam uiam ingressi sunt? Iterum enim nobis sub alia forma eadem apparet animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quo nam modo isthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digressus est, & illo duce se in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus est. Rursus qui Epicurum ducem si-

Hactenus uirtutis Imaginẽ descripsit, tã & de uia ad ipsam.

Redit ad quæstionẽ superiorẽ, quæ nam uia philosophandi potissima sit.

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus aliis præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimū fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quòd enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babylonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neque enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſqueadeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ò Luciane? cum alia, aliò tendat. LVCIA. Proinde, ò bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uijs, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uero æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abijciamus, aut ita in anguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunā incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando non prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta naui mari ſeſe mel commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcenſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe potuiſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unum acceſ-

Amplificatio à ſimili.

Alia à fine.

neceſſeris, non tamen alios inuenies, neque duces meliores, neque gubernatores maiori peritia prædito s quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum perueniendi, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incedendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ò Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè enim hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſarium mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò tutiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingreſſo. Poſtea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogàrent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonem nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quòd ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tantum in philoſphia uiam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habenti. Sed enim legum conditores ò Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ ex uſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quòd niſi ſic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudicium ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. Aut ſi quiſpiam forſtaſſe illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ò Luciane, ſi quis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quòd nunquam peregre extra patriã profectus ſit, in quadam corona & conuetu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq;, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſuis dictis faceret? Diceret autem ad illum quiſpiã ex ſenioribus Aethiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audaciſſime, neq; enim unquã à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neq; per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut preſens oculorum teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tuæ ſententiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ita poſſe compeſci. LVC. Et quidem mihi ò Hermotime. Cæterũ quod poſthac dicturus ſum quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurde propoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorũ placita calluerit, quẽadmodũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunq; peregre profectus, neq; ad ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad id, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uiã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe contra Stoicos defendentium.

A iuſto et fõrmã iudiciorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

A modo et officio iudicantis.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiaritatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an non iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Num ueriſſimũ illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neque tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab aliis. Siquidem præceptor noster & illa inter disserendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ò Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant improbi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquam in harenã descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tũc primum decernendam esse, quando aduersarium fortiter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, neque Hermotimus ab his, quibus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopũ tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamant, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consueuerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerũ initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres feriunt. Quod si nonnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ô Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos prostratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod permultum temporis illum

Obiectio cui respõdet, à personæ qualitate.

Amplificatio à simili.

Alia à collatiombus.

Alia ab exemplo Gelonis.

latuit

latuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, grauiter cum ea expostulans, quòd illi non palàm fecisset fœtidi oris grauiolentiam, cum eius uiciosæ animæ probè fuisset conscia. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quòd nunquam antea ullum alium uirum sit experta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, proculdubio diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiam multò plura, si illo indemnato & indicta causa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me reciperem.

Finis & scopus disputationis.

Iam, ut tandem paucissimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HERMOT. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usque ad nostrum colloquiũ accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, appares enim simílis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Luciane, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantum modo Stoicorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis posthabitis nequaquam singula perdiscendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinque aut septem constitui? An non ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVCIA. Ilico quidem, ò Hermotime. HERMOT. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunquam fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVCIA. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, ò Hermotime, cum ea quæ omnibus iamdudum sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid autem respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentem duas dyadas coniunctas, aut septenarium, aut undecenarium numerum constituere? HERMOT. Haud quaquam ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVCIAN. Quid autem incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorum fine inter se non dissidentes? HERM. Nunquam. LVCIAN. Proinde etiam atque etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, quinam in Philosophiæ studijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis attribuisti, dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num ita se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

III.

Alia defensio Stoicorũ, continẽs hãc quæstionẽ: an ex una aliqua ueritate cõparari possit, an omnes cognoscenda.

Confutatio ab inæqualitate similitudinis.

An

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipſum tibi egregiè pręſtare, cum uobis hoc ſolum quod honeſtum eſt bonum eſſe putantibus, Epicurei uoluptatem ſummum bonum eſſe ſtatuant. Et cum uos pertinaciſſimè contendatis, omnia eſſe corporea, Plato tamen eius opinionis eſt, ut cenſeat in rerum natura, nonnihil quoq; eſſe incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uerſatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidiſti. Iam cum alij hoc ſibi uendicent, dicantq; illud eſſe, ſanè ibi tum ſummo iudicio opus eſſe opinor. Porrò autem ſi apud omnes in confeſſo eſſet, ſolos Stoicos uerè autumare, bis duo eſſe quatuor, alijs mea quidem ſententia conticeſcendum eſt. Quamdiu uero ea de re inter ipſos contentioſe digladiãtes anceps eſt controuerſia, omnes ex æquo audiendi ſunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexiſſe, quid dicere uoluerim. LVCIA. Ergo craſſius & manifeſtius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defenſio p diuiſionẽ à ſimili.

HERM. Scies actutum cuiuſmodi ſit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aeſculapij, aut Dionyſij fanum ingreſſos, deinde phialam quandam è rebus ſacris eſſe ſublatam, atque deperditam, haud dubiè iam ſummopere neceſſarium eſt, ut ambos inueſtigatione habita perſcrutemur, uter nam illorum phialam in ſinu abditam habeat. LVCIA. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere neceſſe eſt. LVCIA. Et cur non, ſiquidem deperdita eſt. HERM. Proinde, ſi apud priorem amiſſam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ eſſe putas, iam enim palãm eſt illam non habere. LVCIA. Sanè palãm eſt. HER. Et ſi in prioris ſinu reperta non fuerit, alterum habere ſanè conſentaneum eſt, neque hic longa perſcrutatione opus eſt. LVCIA. Certẽ enim habet. HERMO. Ergo nos quoque, ſi apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perſcrutandos eſſe ſuperuacuum & indignum exiſtimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quam ob rem inani labore nos ipſos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, ſi reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certo compertum habetis, illud ipſum eſſe, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum eſt donarium. Iam uero, ò amice, non

Confutatio ab inæqualitate ſimilitudinis.

ſaltem duo ſunt, qui templum ingrediuntur, ut neceſſarium ſit alterum habere rem furto ſubtractam, uerum profecto illorum magna eſt copia. Deinde non minus obſcurum eſt, quid illud tandem ſit, quod deperditum eſt, num phiala quæpiam, num ſcyphus, num corona. Quotquot enim ſacerdotes ſunt, ſubin de alius aliud eſſe affirmat: quippe qui neque de ipſa materia unanimiter conſentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud eſſe dictitant. Itaque planè operæ precium eſſe uides, detractis ueſtimentis omnes in templum ingreſſos exui, ſi animus eſt rem amiſſam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo ſecus tamen & cæteri pari opera ſunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, ò Luciane. LVCIAN. Propterea quòd incertum ſit, num phiala illud ipſum ſit, quod erat amiſſum. Tametſi uero & hoc uno ore omnes confeſſi fuerant, haud tamen omnes auream fuiſſe phialam confirmabunt. Porrò autem ut maximè inter omnes conſtet, auream phialam eſſe amiſſam, tamen ne ſic quidem alios perſcrutandi finem facies, neque enim tibi conſtabit, num Dei ſit illa ipſa, aut non reputas infinitas eſſe phialas aureas. HERMOT. Sanè cenſeo. LVCIAN. Igitur omnibus modis neceſſarium eſt perſcrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depoſitis, conijcere, quid nam ex eiſdem diuinum donarium potiſſimum ſit exiſtimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud eſt, quod unuſquiſque exutorum aliquid apud ſe habeat, hic ſcyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ causſam unam esse arbitror, quòd nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quę si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ inscriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse.

HERMOT. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVCI. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas consedisti? HERMOT. Per Iouem nuper in Olympijs lęuum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupante. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVCIA. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HERM. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis contemplatus. HERM. Apud priscos quidem præsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum instituta pertenseas, Hermotime, sed quæ ipse coràm conspexisti, cedo. HERMOT. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaq; in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarum sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente. nimirum si octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunque ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, exspectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estq; illa non mediocris athletæ felicitas, quippe qui ad huc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce: etenim illud est, cuius egebã maximè, ergo illorũ iam nouẽ sunt, omnesq; immissa in urnã manu, sortem extraxerunt, tu uero age iã circũeundo (prospectatore eẽ certaminis iudicis officiũ tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eẽ credo prius te cognituru, quis ex illis prędes dicẽdus sit, q; ad omnes ueneris, & illos inter se cõposueris. HER. Quorsũ uero ista dicis Luciane.

Superiori similitudini opponit aliam.

LVC.

LVC. Horsum uidelicet, quòd nullo modo fieri posse uideatur, ut ilico reperiatur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incertus tamen eris, num illa sit, neq; enim ulla exceptiõe prædictum est κ, aut μ, aut ι, fore eam literam, quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus est, quo inuẽto, illos inter se ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapsus, alterũ β ubi sit studes inuestigare, quod inuento aduersum est. Ac ita quidẽ agis cum cæteris omnibus, donec ille tibi relictus fuerit, qui solitariam habuerit literam, nullum aduersarium indicantem. HER. Quid autem si ad illũ forte fortuna prima, aut secunda uice delatus fueris, quid tũm faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu græcorum iudex scire possim quid facturus sis, an actutum eundem pro præside sis proclamaturus, aut potius putes omnes in circulo necessario accedẽdos & inspiciendos esse, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera, ita ut nisi omnium sortes uiritim tibi inspectæ fuerint, nunquam cognosces præsidem. HER. At qui perfacile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si is, primo aut secundo loco inuenero, planè certus sum, eum fore præsidem, qui eo sortem inscriptam habuerit. LVC. Quo nam pacto ò Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est, consimiliter etiam alij duo β, sibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorũ γ, alteros δ, extraxisse, dubium non est. Et iam qnatuor literæ in octo athletas distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo superesse ε, quod qui extraxerit, præses haud dubiè constituitur. LVCIA. Vtrum igitur Hermotime, collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an placet, ut ea refellam, quibuscunq; tandem probabiliter cõtradici posse reor? HER. Ita per Iouem, uehementer enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quid nam his ratione probabili possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine, dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo β, ac deinceps aliæ, secundum illarum seriem, usq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem si non seruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ, deinde σ, mox ζ, postremo κ, & θ. Quatuor itaq; literæ octo sortibus inscribentur, ipsum autem ζ super non solum, quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam facies statim sub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognosces præsidem existentem eum qui illam habuerit, nisi omnes accedens, nihil huius simile inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsidis coniecturam facere. HER. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi respondeam, mihi promptum non est. LVC. Age sí placet hoc ipsum alia ratione considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis quibusdam & characteribus sortes connotarentur, cuiusmodi per multa literarum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus. Aut illa quidem, si uidetur, missa faciamus, cũ sint peregrina & exotica, & à nostro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus inscribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, postremo duos canes. Porrò nonæ, tanquam præstantissimę, leonis imago insculpta sit. Proinde si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam cõiecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratè circunspiciendo perlustraueris, num quis etiam alius præter hunc adsit, habens sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc respondeam. Non iniuria, neq; enim uideo, quid possit apte respondi, adeo, ut si animum induxerimus, aut eum inuenire, penes quẽ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas præsi-

præſidis loco habẽdus ſit, aut cuius ductu & auſpicio feliciſſimẽ in Corinthum urbem illam florentiſſimam peruenire queamus, omnes neceſſario accedendos eſſe putem, ſummaq; diligentia detractis ueſtimentis, omnibus tentatis ſolertiſſimè exquirendos, etenim uix etiam ſic ueritatem indagantes perueſtigabimus. Quòd ſi quis mihi unquam futurus eſſet cõſiliarius fide dignus ſuper rebus philoſophicis, contendens omnino operã eſſe nauandam philoſophiæ ſtudijs, ille demum ſolus erit, quem eorum quę dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum eſſe cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint neſcij, quæ fortaſſe ex illis eſſe poſſit omnium optima. Neque enim ſiquis adducto homine formoſo dicat, hunc ex omnibus hominem eſſe formoſiſsimum, ſtatim ille ſuis uerbis mihi fidem facturus eſt, ut credam eum uera loqui, niſi certum habuero, omnes homines illi uiſos eſſe: fieri enim fortaſſe poteſt, ut hic homo nõ ſit contemnendæ elegantiæ: quod autem ſummæ ſit inter omnes formæ & ueuſtatis, ſcire haud quaquam poſſum, nondum uiſis omnibus. Nos porrò nõ formoſo tantum egemus, ſed formoſiſſimo, quem niſi inuenerimus, parũ ſudatum, & nihil actum eſſe putabo. Non em̃ contenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honeſtæ formæ hominem inciderimus, uerum ſummam illã qua maior eſſe non poteſt, formæ elegantiam perueſtigamus, quam neceſſariò unam eſſe negare non potes. HER. Vera ſunt hæc. LVCIA. Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philoſophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quę ab Ariſtotele, Chryſippo & Epicuro, aliſq; omnibus dicuntur & affirmantur. Deniq; , qui una uia ex omnibus electa experimẽto edoctus pro certo cõpertum habeat, eam ſolam eſſe uiam, quæ rectà ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæſitam. Etenim, ſi talem quempiã quærendo cõſecuti eſſemus, deſineremus nos moleſtis onerare negocijs. HER.. Haud quaquam Luciane, eiuſmodi uir inuentu facilis eſt. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijciendus eſt, propterea quòd eiuſmodi ducis inopia in præſentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod factu mihi uidetur multò cõſultiſſimum & tutiſſimum, ut quiſque ab initio exorſus, omnes ſectas percurrat, eaq; accurata & diligenti indagine cõſultando examinet, quæ dicta ſunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus eſſe uidetur, niſi quòd illud quod nõ multo antè à te dictum eſt, cum his mihi pugnare uideẽ, uidelicet arduũ & graue eſſe, eũ qui uni uiæ iam ſeſe tradiderat expanſis denuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri poteſt, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVCI. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Theſei inſtitutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin ſine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi: HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ò amice, iam enim uideor mihi reperiſſe, cuius ductum ſequuti haud dubiè egrediemur. HERMO. Quod nam igitur illud eſt? LVC. Certè meum non eſt quod dicturus ſum, ſed cuiuſdam ex ſapientibus uiri ſummi, nempe illud: ſobrius eſto, & memẽto diffidendum eſſe. Etenim, ſi minimè leuiter & facile perſuaſi, quibuſuis auditis fidem habuerimus, ſed more iudicum, aliſs quoque fandi copiam conceſſerimus, fortaſſe haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMO. Benè ſanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVCIA. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud intereſſe putas? Ab eo tandem quicunque ſit incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita ceſſit. Quantum uero temporis ſtatuemus omnibus Pythagoricæ philoſophiæ placitis perdiſcendis ſuf-

Adaptatio ſimilitudinis et finis quæſtionis.

Oẽs eſſe cognoſcẽdas uias, ei qui uerã eligere uelit.

Amplificatio à ſimili.

γνῶμη, quæ monet quo pacto philoſophi legendi ſint.

Quo et quanto tẽpore qui q; philoſophi cognoſcendi. et hic locus ſi nẽ diſputationis ſeu ſcopũ (de quo ſupra) confirmat, uidelicet q; impoſſibile ſit, omnes philoſophorũ doctrinas & uitas cognoſcere, ut ex ijs quæ uera ſit, eligatur.

fecturum? Volo autem annos, in quibus ſub initium Pythagoricæ ſectæ candidatis conſileſcendum eſt, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; ſatis fore triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus eſt. HERM. Ponamus ita eſſe, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi ſunt, ac mox nihilo pauciores Ariſtoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chryſippo aũt quot impendendi ſint, non eſt q; multis te interrogẽ. Iam enim certus, antea ex te audiui quadraginta uix ſuffecturos eſſe. LVCI. Ita ſanè. Deinde Epicuro & alijs. Quòd aũt non nimium illis tribuere uidear, hinc perdiſces facillime, apud animum tuũ conſiderando, quot nam ſint octogenarij cum Stoici tum Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondũ cuncta ſuę ſectæ ſibi eſſe explorata & cognita, ita ut in diſciplinarum cognitione, nihil in ipſis deſiderari queat. Quòd ſi alij in hoc tergiuerſari uident, nõ tamen, ut opinor, hoc negabit Chryſippus & Ariſtoteles & Plato. Potiſſimum aũt præ cunctis Socrates, illis certõ nõ poſtponendus, qui omnium teſtimonio profeſſus eſt, ſe nõ tantum omnia, ſed in uniuerſum nihil noſſe, aut hoc tamen ſe ſcire, quod neſciret. Computemus igitur ſubducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi ſunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs conceſſimus. Quot ergo in ſumma iſti ſunt anni ſimul comprehenſi, ſi decem ſaltem in philoſophia diſciplinarum ſectas conſtituerimus. HER. Plures quàm ducenti ò Luciane. LVC. Ergo ſi tibi conſultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, ſaltem quindecim ſtudijs noſtris ſatisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum ſit, ſtatues. Ego hoc probè perſpicio, perquàm paucos, ad hunc modum, omnes ſectas percurſuros, tametſi ſtatim ab ineunte puericia philoſophiæ ſtudium exorſi fuerint. LVCIA. Quid autem faciendum ſuades Hermotime, cum ita ſe res habeat? An ſubuertenda & refellenda ea exiſtimas, quæ iam antè haud dubitanter confeſſi ſumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium eſt præſtantiſſimum, niſi omnium facto periculo ſingula deguſtauerit. Adeo ut qui magiſtra experientia delectum nõ habuerit, ei oraculo magis aut reſponſo Veritatem inueſtigandam eſſe. An non iſtiuſmodi inter nos dicta ſunt? HERMOT. Sanè. LVCIA. Proinde ſummopere neceſſarium eſſe uideo, tantum temporis nos ætatem agere, ſi unquam omnibus pertentatis rectè eligere cõſilium eſt, iamq; facto delectu philoſophiæ incumbere, qua percepta & cognita felicem uitam uiuere queamus. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris, quod aiunt, ſaltaremus, in quæcunque inciderimus illiſo pede impingimus. Et quodcunque primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus eſſe exiſtimabimus, propter ueritatis ignorantiam. Quòd ſi etiam maximè bona fortuna ad illud delati fuerimus, conſtanter tamen nunquam ſciemus, num id ſit quod tantopere à nobis quæſitum eſt. Sunt enim non parum multa his ipſis ſimilia, ſingulis affirmantibus hoc ipſum eſſe multò omnium ueriſſimum. HERMOT. Haud ſcio, ò Luciane, quàm mihi uideare argumenta perſuaſionis bonarumq; rationum plena inter diſputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas iſta differendo, nimiumq; argutè & anxiè diſquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortaſſe autem uideor etiam in auſpicatò hodie pedem domo extuliſſe, cum egreſſus tibi obuiam uenerim, qui me prope ſpei portum conſiſtentem, inteuitabilem animi deſperationem inieciſti, Veritatis inuentionem impoſſibilem eſſe oſtendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVCIAN. Cur ergo hoc ipſum, ò amice, non multò iuſtius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expoſtulas? aut potius cum natura omnium noſtrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum annoſum & longæuum conſtituerit, ſed præfinito deſtinarit homini uitam etiam

longiſ

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio qui nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCIA. Cuiusmodi nam res sit Veritas ò Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio est inferior & utilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insyncerit atis aut adulterini, cuius sibi esset conscia, magna cum libertate disserit inter homines, eamq; ob rem pleriſque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem in fando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiamnum in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc superſit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere nõ uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ alijs Veritatem dinoscere contentioſe uociferor, uerum ingenuè fateor, me cũ alijs omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Redit ad propositionẽ mitigando illam diuisione.

dendos esse, eorumq; experimentum sumendũ, quæ dicuntur ab alijs, neq; alia rationem meliorẽ eligendorum supereſſe, fortaſſe non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experiẽtiæ tot annos impendi oportere, perquàm ridiculum mihi uidetur, quaſi uero non & ẽ paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem iſta perpendenti, haud quaquam graue, aut operoſum hoc uidetur, quodq; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex ſtatuarijs, opinor autem fuiſſe Phidiam, tantum ab ungue leonis conſpecto æſtimaſſe, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, ſi iuxta unguis rationem fuiſſet ſculptus atq; formatus. Neque mihi dubium eſt, quin & tu, ſi quis tantum hominis manum tibi commõſtraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum ſcies hominem eſſe, quod abſconditum eſt, & ſi totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus eſt multorum ſermo, ſine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui conſequendæ longa perquiſitione opus eſt, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quàm firma ſunt & fortia quæ dixiſti Hermotime, contendens ex partibus totum cognoſci poſſe. Quanquam ego me tuæ ſententiæ diuerſum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perſpectam habeat. Porrò qui partem ſaltem, is non ſtatim etiam totum habet cognitũ. Iam tu hoc mihi quoq; reſponde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cõſpecto, cognoſcere potuit leoninum eſſe unguem, niſi antè alias totum leonem uidiſſet? An uero tu hominis manu ſaltem uiſa dicere poſſes hominis eſſe, cũ antea hominẽ neq; uidiſſes neq; cognouiſſes unq;? Cur aũt taces? Nunquid uis, ut ego pro te reſpondeam, ad quæſtionẽ tibi propoſitam, uidelicet, quòd nullo modo poſſes? adeo ut periculum ſit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquam incepto & exculpto. Nihil enim iſta ad Bacchum, quæ à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter ſe ſunt ſimilia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoſcendarũ partium cauſſa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philoſophia, nempe quam tradunt Stoici, quonã pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognoſces? Aut quomodo illa ut honeſta & pulchra demonſtrabis? Neque enim totum nouiſti, cuius illa ſunt partes. Quòd autẽ dicis, totius philoſophiæ capita, auditu facile poſſe comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum ſint principia, qui fines, quam opinionem de Diis habeant philoſophi, præterea quid animam eſſe ſentiant. Et quod nonnulli omnia corporea eſſe affirment, rurſum alij etiam pleraque incorporea eſſe contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem neſcio quod honeſtum, ſummum bonum, felicitatemq; eſſe ſtatuant, atque id genus ſexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile diſcerni & definiri poſſe, nihilq; in his excutiendis & ſtatuendis eſſe operæ, noſſe autem eum qui uera dicat, uide ne uiſus ſaltem dieculæ particulam requirat, ſed multorum potius dierum opus & labor ſit. Aut quid animi illis fuiſſe putas, qui de his ipſis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conſcribere non grauati ſunt, nimirum non ob aliam cauſſam, quàm ut perſuaſum facerent omnibus uera eſſe, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehenſibilia. Iam uero omnino uate tibi opus eſſe opinor ad meliorum electionẽ faciendam, niſi, ut dixi, exercitij impigro ſtudio illud conſecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuerſa diſcutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philoſophiam in compendium contrahi poſſe, neque habituram multas uariarum rerum comprehenſiones, neque ullam moram aut cunctationem, ſi conſtitutum uatem omnium rerum capita percenſentem audieris, & inter audiendum ad ſingula mactatis hoſtijs ſacra feceris. Hoc enim pacto infinitis

labo

Confutatio tẽporis, quod à Luciano præfinitũ fuerat ad ſingulos cognoſcẽdos.

Diluit obiectionẽ ab ipſius argumẽti ſerie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à ſigno.

laboribus Deus te ſubleuabit, poſteaquam ex oblatis extis tibi commonſtrauerit, quæ nam potiſſimum tibi eligenda ſint. Quòd ſi autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi ſubijciam, quod ſecutus, neq; uictimæ tibi offerendæ ſunt, neq; ullus ex ſacerdotibus magna mercede conducendis tibi aſciſcendus eſt: uerum conjectis in urnam literulis, cuiusque philoſophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi ſub manum uenerit, ac tandem inſpecta literula ducem cognoſces, quem tibi in philoſophia ſequendum exiſtimo. HERM. Iſta quidem Luciane, ſcurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta ſunt. Tu uero reſpõde mihi, nunquam ne ipſe uinum commercatus es? LVCIA. Et perſæpe quidem. HER. Nun quid ergo per orbem circuire ſoles, quotquot in urbe ſunt cauponeſ, deguſtãs, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui ſub initium bono & digno incideris, auferendum tibi eſſe. LVC. Ita per Iouem. HERM. Proinde ã modica illa & tenui deguſtatiuncula, pronuncia areiam potes de toto uino cuiuſmodi ſit. LVC. Haud dubiè poſſum. HERMO. Porrò ſi diceres, aſſiſtens cauponibus, poſteaquam uini ſeſtarium coëmere ſtatuerim: Agite ò amici, date quæſo unuſquiſq; ueſtrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhauſtis certum habeam, qui nam ueſtrum generoſiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum ſit commercandum. Quòd ſi hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro inſano ab illis deridendus eſſes? atq; ſi illos acriter inſtando perturbandi finem non faceres, fortaſſe etiam aqua ab illis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis digniſſima pateres. HER. Non ſecus ſe quoq; habent res philoſophicæ, quid enim neceſſarium eſt totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa deguſtatiuncula nobis promptum ſit noſſe, quale ſit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ò Hermo time, quanq; tergiuerſando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuerſatione parum promouiſti, cum enim ſperares te effugiſſe, in eaſdem plagas incidiſti. HER. Quorſum iſta dicis? LVC. Quoniam rei per ſe planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè diſſimillima aſſimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obſcuro conſiſtentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philoſophia ſimilia uideantur. Niſi fortaſſe in hoc ſolo, quòd & philoſophi in quæſtu habeant diſciplinas uænum expoſitas, quemadmodum cauponeſ uinum, quas quidem commiſcentes doloſe & fraudulenter adulterant, & maligna menſura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, conſiderabimus. Ais aũt uinum in uaſe exceptum, totum eſſe ſui ſimile, & profectò nihil abſurdi in hoc à te dictum eſt. Atquiſi quis etiam deguſtauerit illud, hauſto ſaltẽ modico, ſtatim compertum habet, quale totum ſit dolium, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, nec eſt quòd quicquam tibi in his contradicam: uide uero etiam poſthac, philoſophia eiusq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos diſſerit, iiſdemq; de rebus nunquam non uerba facere conſueuit, an non ſubinde alio tempore alia uobis ſolet præponere? Eſſe enim non parum multa philoſophiæ abſtruſa myſteria, iam olim amice, nemini obſcurum eſt. An non uero tu etiamnum, ut par eſt, inſtar Vlyſſis apud illũ perduras circumeundo & oberrando, ſi ſemper ſonat eadem, per eadem, at forte ſatis eſt, ſi ſemel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo guſtuſtatim noſceres uniuerſa? Neq; enim ſemper eandem cantilenam nobis ſolet occinere, ſed ſubinde noua nouis diſſerendo agglomerat. Non ò amice, ut uinum quod ſemper idem eſt, adeo ut niſi totum uas ſtrenue exhauſeris, nequicquam inebriatus obambulabis. Planè eñ in fũdo mihi uiſus eſt Deus philoſophiæ adyta abſtruſiſſe, ſub ipſam fecẽ uſq;.

Irriſio.

Aliud ſimile, quo idẽ cõcedit ex parte cognoſci totũ poſſe.

Reſpõdet eadem ut ſuprà ratione, inæqualẽ eſſe collationem.

Itaq́, totum dolium poſtremo exhaurias neceſſe eſt, ſi unquam conſilium tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim auidiſſimè ſitire mihi uiſus es. Porro autem eam perſuaſionem tibi perſuaſiſti, ut putes tale quippiam eſſe philoſophiam, ut ſi ſaltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labijs deguſtaueris, ſtatim fore, ut omnibus ſapientię numeris euadas abſolutiſſimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis quæ ſimulatq́ ſacra fluenta deguſtauerit, actutum afflata numine accedentibus reſpondet oracula. Atqui non ita ſe habet philoſophiæ ſtudium. Itaque te, quē ultra medium iam dolij ebibiſſe conſtat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philoſophia comparari queat. Dolium enim & cauponem, adhuc tibi ſinemus, nihil autem inſit uini, ſed potius, omnium frugum confuſum quoddam ſeminarium, in ſummo quidem triticum, cui ſubſint fabæ, quibus deinde ſubiectum ſit hordeum, mox lentes, quinto cicera, poſtremo aliæ quæpiam diuerſorum ſeminum ſpecies & genera. Iam ſi inſtitorem accederes, ſeminum mercatorum gratia, illęque à ſummo tritici aliquot grana inſpicienda in manum tibi traderet, poſſes ne igitur conſpectis granis dicere, cicer eſſe mundum, & lentes probè purgatas, fabas autem inanes. HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philoſophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuerſam pernoſces, cuiuſmodi tota ſit. Neque enim una aliqua res eſt, quale eſt uinum, cui quidem tu illam, tametſi ualde inæquali comparatione contuliſti, contendens ſimilem eſſe totam primo guſtui. Quod autem diuerſum quiddam uiſum eſt, curioſa perſcrutatione non eget. Etenim, ſi quis uinum aceteſum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uerſari, ſicut & tu dixiſti ſtatim initio nō mediocre malum eſt. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini ſeſtarium coēmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & inſolenter deguſtando. Nihil autem tale philoſophia patitur, uerum tametſi nimis multa biberis, uas tamen non immi nuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci fluit exhauſtum negotium laborq́, iuxta prouerbium, & contra fit atq́ in Danaidū dolio, illud em̄ quicquid infuſum fuerit, non continet, ſed protinus hac atq́ illac perfluit. Hinc uero etiā ſi multa abſtuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddā non diſſimile de philoſophiæ guſtu tibi proponā, tu uero caue putes, in philoſophiæ cōtumeliam iſta me dicere, ſi dixero illam ſimilem eſſe exitiali & pernitioſo pharmaco, cuiuſmodi eſt cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neque enim illa tametſi ſint lætalia & mortifera, ſtatim mortem inferunt, ſi quis modico quopiam de illis ablato, ſummo ungue deguſtauerit: uerum ſi non tantum, quantum ad conſciſcendam mortem neceſſarium eſt, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus ſumendum ſit certè non moreris. Tu autē contendis ad totius cognitionem parandā minimum quodq́ ſufficere. HER. Sint ſanè iſta Luciane, quemadmodum ipſe uolueris, quorſum igitur centum annos nobis uiuendum autumas, et tantorum negocioꝝ molem ſuſtinendam, quaſi uero alioqui nobis philoſophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq́ hoc tibi graue & arduū auditu uideatur. Etenim ſi ſub initium uera dixiſti, uitam uidelicet breuem eſſe, artem uero longā, nunc neſcio qui fiat, ut tu grauiter ſuccenſere ſoleas, niſi, priuſquam ſol diurnū curſus penſum abſoluerit, nobis Chryſippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas HER. Inſidioſe imponis mihi ò Luciane, meq́ in anguſtum conſtringis, nihil unquam mali à me paſſus, nimirū præ inuidia, quòd ego quidem in diſciplinis nonnullum operæ precium fecerim, te ipſum uero nihili pendens dare ſoles neglectui, nullis diſciplinis liberalibus animum excolens tantus ætate exiſtens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

atra

Superiorē ſimilitudinē diluit alia.

Aliud acerbius paulò, cū præfatiūcula

atra bili percito, & insanienti ne dicto audiens esto, neue mentem adhibeas, sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia, porrò, pergè uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi, alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam, tam uehementer & uiolenter me urges nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet, ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare, nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens, nunquam quod iam illatũ est auferetur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait, neq; sufficere, omnia perspexisse, illaq; obiter perlustrasse, ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ò admirande, excussoq; iudicio, menteq; acuta & solerti, intelligentia insuper summa & acri, qualem esse summopere necessarium est, de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt, quinetiam permultum temporis huic rei tribuendum esse confirmat, quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat, omnibusq; in medium propositis, eligere oportere cunctantem & tardantem, nullo modo autẽ differentis annos spectandos esse, neque habitum suspiciendum, neque opinionem sapientiæ reuereri oportere, sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda, quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non indicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis, ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat, & unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet, iamq; iudicata eligat, delectuq; habito, philosophetur. Hac enim sola ratiõe, uerum inueníre posse contendis, alioquí nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ò Hermotime, ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere, existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentum esse, cũ tamen nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cum in capturam retia eiecerint, & aliquid graue ac ponderosum senserint, attrahunt rete, sperantes piscium copiosam multitudinem conclusam esse. Deinde, postquam attrahendo nimium delassati fuerint, aut ingẽs lapis, aut uas aliquod aere ma refertum, præter spem illis adparet. Proinde, etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HERMO. Non intelligo quid sibi ista uelint retia, planè tamen ijsden me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere, si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia, & illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est, ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid agis? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO. Qui nam fieri posse credam? LVCI. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus, nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decem quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua conclusas haberet. Illi autem ducti cõiectura, hic quidem septem, ille triginta, alter uero decẽ aut quindecim, prorsusq; alius aliũ numerũ diuinaret. Possibile eñ est aliquem forte fortuna uerũ dicere, an nõ uerisimile tibi uidet? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendũ est, ut omnes

Aliud argumentũ à difficultate.

Aliud itẽ ex iisdẽ rationis

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddam esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, esseq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandē certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ò bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosophari promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uidetur cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm ueriſſimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè lateq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reijciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem neq; quam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior; quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus permulti sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, melioremq; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligendorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris prępositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomacharere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unum illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendę, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & factitijs. Hanc inquã facultatem & artem consequutus, conferre te potes ad supradictorum perpensionem: sin minus, planè tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus nõ

Aliud argumentũ, à difficultate eligendi præceptoris.

ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & floreſcentem oliuæ ramum te ſequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in menſa uſus eſt aſſimulabere, in quamcunque enim partem te quiſpiam traxerit, ſummo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum ſemet flectenti, & ſi tenuis & permodica quæpiam aura flauerit, illam illico commouere ſolet. Non ſecus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonſtrationibus & rebus dubijs diſcernendis alicuius artis gnarus te docuerit, ceſſabis haud dubiè te metipſum onerare negocijs. Siquidẽ acturum quod optimum eſt tibi comparebit, ipſaq; ueritas arte illa compendiaria & demonſtratiua eruetur, neque non mendacium deprehenſum redarguetur. Tuq; iam certo & conſtanti iudicio delectu habito philoſophiæ perdiſcẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem conſequutus, conuerſationem cum illa ſociabis iucundiſſimam, uniuerſis bonis in totum ſemel fruens et abundans. HER. Euge ò Luciane, quanto iã præſtantiora, & ſpem non mediocrem oſtendentia quàmdudum dixiſti. Eſtq; nobis omnino, ut par eſſe uidetur, eiuſmodi uir quiſpiam ſtudioſe conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum eſt, infallibilem demonſtrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehenſu facilia nec nimium operoſa aut laborioſa futura, quæq; non multũ ſint requiſitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimã uiam inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ ſunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentũ tibi demonſtraui, quo ſpem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorẽ feciſſem: ſed multò magis ab omni ſpe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorſus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiſcum agitur: Cum multũ laborauerimus, in eodẽ loco ſumus. HER. Quorſum iſthuc Luciane? uidere quidam ſupra modum triſte & admirandum dicere. LVC. Quoniã ò amice, tametſi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur ſe quandam ſcire demonſtrationem certam & infallibilẽ, ſeq; docturum alium, non ſtatim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, ſed alium aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, diſcernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex ſententia nacti erimus, nihilo ſecus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoſcendum aſciuimus, probè cognoſcere poſſit rectè iudicantẽ, nec ne, & ſic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoſcendum appoſito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta præditi intelligentia, ſcire mus diſcernere eum, qui optimorum iudicium habere poſſit? Vides ne quouſq; protendatur, & q; immenſum fiat, anxio & ſuſpenſo animo eſſe eum, qui comprehendere neque at. Quandoquidem ipſas quoque demonſtrationes, qualeſcunque tandem inueneris, dubias & incertas eſſe comperies, nihil habẽtes in ſe firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipſis per alias non minus dubias ad perſuadendũ nos certè eſſe per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confeſſo manifeſtis obſcuriſſima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonſtrationes eſſe perhibentur. Veluti ſi quis contenderet, ita demonſtrari poſſe Deos eſſe, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ paſſim conſtructæ cernerentur. Proinde, ò Hermotime, neſcio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipſius initij carceres, & omnium rerum deſperationem deuenimus. HERMO. Quàm inſigni me afficis iniuria Luciane, cum pro theſauro non niſi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum ueriſimile eſſe uidetur, tot anni quos ſtudijs philoſophiæ impendi, mihi planè ſine fructu periere: inſuper etiam labor ille, & ſudor immodicus nequicquam exhauſtus eſt. LVCIAN. Sed enim ò Hermotime, multò minus animo perturbato diſcruciaberis, ſi cogitaueris te non ſolum rerum ſperatarum deſiderio falli et fruſtrari, uerũ

Aliud ſit imitari doctrinas philoſophorũ, & ſpecularj diſcentiũ

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non ab simile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd non perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natãdo apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd sperauerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis haberet, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ò amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facile discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euanidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquàm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Colossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hęc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandũ sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodũ pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ò amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, si te thesauros effodientem & uolantẽ, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cõsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddã, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitę actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus fecisti, & nũc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquam, neq; pòst unquã fieri possunt, quibus tamen promiscua uulgi multitudo credit, et non mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandã esse supra modum formosam, quippe quæ ipsas Gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à caussa impellente.

hit, posteàquam semel illi sub initium ansam suppeditaſtis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum cõuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insistit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, nun quid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quòd si enim quispiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructũ hominem. Iam si statim initio ista non grauatim credenda susceperis, neq; habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quòd etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quòd tres uoces semel pariter emiserit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quòd triginta digitos habuerit, non quemadmodum quisque nostrũm decem in utrisque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæque aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem secum ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certò habere. Porrò autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facile est illis fidem denegare, posteaquam ista à principio prius concesso, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circaquenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porrò progredimini, rerum consequẽtiæ ductu protracti, parum, aut nunquàm in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinq; septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numerares, haud dubiè consimili quoq; ratione inferet, ter quinq; esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousq; libuerit, aut sibi uisum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria facitare cõsueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaq; ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nõnulla indi uisibilia, literulasq; quaspiam informes, aliaq; eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiatur. Non secus uos quoque unamquanq; sectam exorsi, cæteris quibusq; deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimãtes. Interea partim quidem uestrum spebus, ne quicquam amplis & magnificis animo cõceptis, immoriuntur ante aliquanto, quàm ueritatem cõperierint, eosq; à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum iam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne cantati tu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negotijs hactenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel cœptis perseuerant, ea immodice collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat ſi militudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatere-
tur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia,
neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum qui-
dem, ut prius, ullo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq;
libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis ex
cidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix
enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine ani-
mi præditi, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, aliosq; ab inauſpicato inſtitu-
to auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quòd ſi in eiuſmo-
di uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum,
& iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum hu-
ius nominis cõpellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de ue-
ro compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi ali
quid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſi-
derio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupi-
ſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quęcunq; hactenus à me diſpu
tata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omni
um illorum obliuio, qualem fuiſſe perhibent earum rerũ, quæ ſub Euclide du-
ce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ om
nibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant cõ
ſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicũq; eius
conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & illas
quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicun-
que ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim il
los omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod de-
inceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſ-
modi Stoico tibi commercium fuerit, atq; inter Stoicos ſummo illo, nimirum
quem nullus ad fectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uo-
luptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando
in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio nõ eſſet infectus, qui diuitiãrum
amore & deſiderio non tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret, breuiter qui g
omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ pla-
nè uirtuoſę. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum
imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum
conſecutus non ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis partí-
ceps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi
ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium
non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impen
dis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prio
ribus, neq; ſi ad decem retrò ſecula deſcenderis, quẽquam Stoicorum perfectè
ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc
à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquã
nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio
uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc labore
itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatio-
ne diſcruciari, uidẽtem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quàm
proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando
perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum æta
tis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labo-
re & uigilijs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiã de
integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exerce-
bis, ut euadas octogenarius. Quis autem oſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, te

certò

Redit ad Stoicã uitã κατὰ τὸ ἐπιφ. ofitendens, etiã illa uera et optima exiſtẽte, tamen nõ eſſe fruſtra adeo in illa tempus terendũ, quia nihil re ipſa præſtẽt, eorũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypophora per ſimile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multo cũ uelocitate præstãtiores omnibus uiribus consectantes comprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ò generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes medi tamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos asseclas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ factitare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uitulí serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quòd etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: die mihi, num in uotis habeas exceptа eruditione in cęteris omnibus per omnia præceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denique intantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVCIA. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia disserentem audiui, ad quem permulti iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita em pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autẽ forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerũ minimè pe-

Alia constitutio ab euentu one præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cũ quo effectus Stoicus philosophia comparat.

Amplificatio collationis.

Cõprobat exẽplo rei gestæ.

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria ad fectum esse conteſtari, ſi uoculas à te commercantes, neſcio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis feciſti, etiamdum ipſe integra habes & poſſides, neq; quicquam tibi imminutum eſt ex diſciplinis tuis. In cæteris autem quibus ſub initium adoleſcentem tibi offerens, eundem deſiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus eſt. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptæ per uim uitium intulit: & ſanè pœnam dediſſet damnatus iudicio, niſi ego à uicino paupere talento mulctam redemiſſem. Porrò autem ipſi matri nuper incuſſit alapas, quòd ipſum in manifeſto furto deprehẽdiſſet, ſub ſinu cadum efferentem, ut haberet, niſi fallor, unde cum ſodalibus bibens deponeret ſymbolũ. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uitia attinet, ſuperioribus quidem annis longè melius ſeſe habebat, quàm nunc, cum his ipſis ſit omnium contaminatiſſimus. Atqui planè mihi perſuaſeram in hiſce uitandis & dediſcendis, illum præcipue à te adiutum & formatũ iri, magis quidem, quàm quòd illa perdiſceret, quæ quotidie ille ad nos, quibus illa audire ſuperuacaneum eſt, in menſa conſueuit diſſerere, quemadmodum Crocodilus rapuiſſet puerum, patríq; pollicitus eſſet ſe redditurum, ſi reſpondiſſet neſcio quid. Aut, quòd cum dies ſit, neceſſe eſſet noctem non eſſe. Nonnunquam & cornua nobis affingere ſolet generoſus ille, neſcio quo pacto ſermonem connectens. Nos autem his auditis ridere ſolemus, maximé uero quando obſtructis auribus, ſedula agitatione ſecum meditatur, habitus & diſpoſitiones quaſpiam, præterea Catalepſes & imaginatiões, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipſum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non eſſe, ſed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia uſque ad ea, quæ ſunt omnium deſpectiſſima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modum delirans iſta ſecũ nugaretur, ſubſannare ſolet. Sed ſi eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obſtare mihi, quo minus non ſolus diues, non ſolus rex ſim, cæteri uero mihi collati, mancipia & hominum purgamenta exiſtimandi ſunt. Hæc cum dixiſſet uir ille, uide mi Hermotime, cuiuſmodi reſponſum ille dederit philoſophus, quàm uero maturum & ſenile. Atqui niſi me ille, inquit, acceſſiſſet, nonne putas quod longè peiora flagitia admiſiſſet, aut per Iouem etiam traditus fuiſſet torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit Philoſophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipſum modeſtior uobis noſtra opera factus eſt, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorẽ illi incutit, quòd indignus habitu & nomine philoſophiæ appareat. Cæterũ quæ à nobis abſtulit, ea illum in diſciplina continent, ita ut iuſtus eſſe uidear, ſi mercedem à uobis accepero, etſi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nõdum admiſit, philoſophiam reueritus eſt. Poſteaquam nutrices quoque talia de pueris dictitare ſoleant, nempe præceptoris ædes illis adeũdas eſſe. Siquidem nuſquam alibi locorum pueris relicta eſt copia bonum quiddam perdiſcendi, ſed neq; mali quippiam unquam in ſe admittunt, quamdiu ſub præceptorum cuſtodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi impleſſe uideor, iam quicunque tibi placuerit noſtrarum rerum non imperitus, illo tecum aſſumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expedité interroget alios, quamq; ingenioſe & argutè ad quæſita reſpondeat, tũ quantam eruditionem ſibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de prolocutijs ac ſyllogiſmis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs.
Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neq; enim me illi pro pædagogo conſtituiſtis. Hæc quidem homo ſenex de philoſophia diſſerebat. Tu fortaſſe & ipſe Hermotime dices, abunde ſatis eſſe, ſi ob hoc ipſum philoſopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uiciosa sunt faceremus. An non uero initio longè ampliori spe inducti philosophandum nobis esse existimabamus: non ob hoc saltem, quòd paulò quàm priuatus quispiam ex uulgo honestiores essemus. Cur igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miserum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hęc mercedem tã grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar tum quantas ærumnas pro illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Fle tu quidem & lachrymis haud opus est, ò bone, longè autẽ præstabilius & prudentius esse opinor, quod in fabulis Aesopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore consedisse, conatem singulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; grauiter angeretur, quòd eas numero complecti non posset, aduenies callida uulpes, non inidoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discruciaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd ia primum decurso uitæ spacio, rectè sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ò amice, quæcunque à me dicta sunt, nolim putes me de industria præmeditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent suscepta inimicicia, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa, contemptis & posthabitis. Nunc autem posteaquã Stoicos cæteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis, aut dissidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; abeo, ut ego me totum unà cum ueste & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barba tam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna sequentem, fortasse neq; purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcunque ab illis unquam audita deuorauí. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrà quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterũ tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum una cum undis fluitantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rasero, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, posteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis discussa est. Porrò autem conspectum philosophi posthac, & si inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo.

Cõclusio qua fingitur Hermotimus pœnitentia ducti prioris uitæ adeo fruſtra consumptæ.

Mitigatio per translationẽ.

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

OStendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, & post hunc Aëtionis pictoris adductum, ut in conuentu totius Macedoniæ, exhibere se, ac specimen aliquod sui præbere uoluerit. Esse enim compendiosiorem hanc uiam ad laudem & gloriam comparandam, quàm singulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tempore tandem inclarescere. Exordium à uoto incipit, post narratione utriusq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusq; nominis titulum quoq; dedit. Hinc Adaptatio sequitur, qua suum institutum cum superioribus exemplis comparat, ampli ficata per collationem, præsenti conuentu cum Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo petit, ut illorum exemplo, se quoque pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetustissimis illis, sed cum præsentibus conferendo.

Exordium à uoto.

VTINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unam ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarum mundiciem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcunq; alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cõprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodũ passim in breui temporis spacio apud Græcos in notitiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicũq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationem suscepit, quo pacto ocyssime & minimo cum negocio inclarescere, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modicè & pedetentim congregans & colligens. Callidè uero obseruabat, si uspiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi uenisse occasionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multõ profecto magis quàm Olympicorum certaminũ uictores. Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipsi audiuerant in Olympia, alij uero ex iis, qui ex ludis regressi fuerant audita et ipsi perceperunt. Tum uero ubicunque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissimè concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ communem nactus suffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum ciuitatibus

Narratio.

tatibus, unde quisq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gētis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliiq; complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero ti bi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera commodè locū habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea comper tam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso cōmonstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus: Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescēti innixus, hunc ego hymeneum esse opinor, neq; enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferētes, eos imitabantur, qui ferendis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neq; uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorū curam per obliuionem non abiecerit. Quanquā uero & aliàs ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natam antè Aëtioni fuisse desponsam, illaq; in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexādri nuptijs, sub rege sponsæ ductore, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis superq; sufficere Olympiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quemadmodū ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiū uos precor, ne insanire me suspicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nō dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiōe ueni, apud me ipse cogitabam, strenuè mihi aduigilādum esse, eaq; iam tenebat cupiditate omnibus innotescendi, ac quām plurimis Macedonum uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingrauescente ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in mediū, orationem propalàm habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaq; conueniistis, ex singulis equidem ciuitatibus quiq; præstantissimi, neq; non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uero uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtion.

Tabula & pictura Actiōis

Adaptatio sui instituti ad exēpla superiora.

Collatio præsentis cōuentus et Olympici ueteris.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tu-
A conditione hominum. guria & suffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris sex aut turba est,
magis cupida spectandi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed pro-
fecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi,
adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olym
Petitio. piorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco,
aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uide-
bor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc solum intenti fueri
tis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto sta-
dio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologa quædam, scriptorum Luciani, est, qua ille ostendit non tantum nouitati seu peregrinitati studere se, sed & rerum, sententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ compositionis harmoniæ. Cæterũ quòd sola nouitas illorum in admiratione sit, fieri communi quadam hominum natura, qui sola nouitate plerũq; detineantur, interim aliorum nulla habita ratione. Idem enim & Zeusidi olim in pictura Centauri, in quam præter nouitatem argumenti, multã artem impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem & insolentiam elephantorum, non ipsius apparatum pertimescentibus. Tractatur autem eadem fermè ratione, qua & superior oratio: nisi quòd hic ipsa caussa à principio ponitur, exempla autem, eaq; amplificata sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut suprà, impositi sunt.

Ordiur statim ab expositione ipsius caussæ.

HABITA nuper in consessu uestro oratione, domum me cõ
ferebam. Permulti autem ex ijs, qui orationi interfuerant
me accesserunt. Nihil enim prohibere opinor, quin & ista
uobis meis iam familiaribus exponam. Itaque accedentes
porrecta dextra me consalutabant, & admiratione prose-
quentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere
comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat,
laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderent, ueren-
tem, ne longè lateq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer.
Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam e-
andemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum com-
positionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in sese complecti noui-
tatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum
usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo
promptus & agilis. Certẽ nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogita
tione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebãt, pro
ut quisq; inter audiendum orationem meam affectus aut cõmotus fuerat. Aut quã
alioqui talia mentiendi & assentandi aduersus me caussam habuissent, hominẽ
peregrinum, quem aliãs contemptui habentes, non magnifaciebant. Verunta
men ego, neq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude dis-
cruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me redissem, mente atq; ani-
mo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condi
ta sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta com
munem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admix
tum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea
sententia argutè dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uene
re perpolita, aut compositionis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab
his

his omnibus longè latèq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à præsentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimũ adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamen tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adjci, & nõnihil sanè ornatus ad gloriam afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberentur, illa essent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse cõfirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigiator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum conseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot præciosis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, fracta naui oneraria atq; submersa perijsse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eadem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi uel peritus sim, sed quòd adhuc in recenti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando prosequebar, non parũ nunc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium floreſcente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores nec illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, uidelicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominenti capite ridens prospicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros reludicra cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adiectionum circumductionibus. Insuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuersitatis ratione, artis discrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehementer agrestẽ, horrentẽ capillitio

Odyss. lib. 8.

Adaptatio exemplorũ, quibus ostendit uulgo nouitatẽ placere, et præ ea cæteras negligi.

Tabulæ & picturæ ejusdẽ.

Amplificatio artis à modo.

cute hirtum & hiſpidum, non per equinam tantum partem illius, ſed per alteram quoque, qua humanam refert ſpeciem. Plurimum autem ſublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ ſe ferentem, prorſus tamen ferinum & montanum ac immanſuetum. Tali quidem imagine uirum expreſſum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis ſunt illæ Theſſalæ indomitæ, necdum ſeſſoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, ſumma formauit elegãtia, extra ambas auriculas, eas ſolas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, ſenſim & nõ denſè ſubſurgens, atque ex lento acceſſu deriuata, ſpectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autẽ ex infantibus, non ſecus atq; pater agreſtis eſt, & iam in ætate tenera aſpectu ſæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uiſum eſt, admiratione ſingulari carebat, tum quòd admodum puerìliter ad leoninum catulum reſpicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum ſingulari artificio Zeuxis expreſſiſſet, ipſe quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiã præſtantiam atque excellentiam, omnes in ſtuporem & admirationem ſpectantes ſe ducturum. Illi autem actutũ exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes ſpectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmõdum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ conſilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q̃ argumenti nouitate tantum illorũ detinerentur animi, eosq; ea ipſa ab arte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expreſſarum diligentiam, affatus diſcipulum: Age, inquit, ò Miccion, inuolutam picturam atque ſublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob inſuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorum elegãtia exornata eſt, quæq; arte magiſtra abſoluta ſunt, nullum illi dignantur habere reſpectum: ſed uincit operis diligẽtiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortaſſe quãm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non diſſimile quiddam accidiſſe fama eſt, in ea pugna quam ipſe aduerſus Galatas habuiſſe dicitur. Si uultis, & hanc uobis hiſtoriam ordine, ut geſta eſt, percenſebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas eſſe præditos, inuſitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cõiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum ſemper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum conſtabat, diſpertitum eſſe, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquã cum uideret, ſpem ualde malignam animo concipiebat potiundæ uictoriæ, tanquam illis inuictis exiſtentibus. Siquidem ipſe modicè inſtructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, ſanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidem ut plurimũ ſcutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditiõnibus, & bello conuenientiſſimè componendo ſecum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelſi & generoſi animi, inſtruendæ aciei non imperitus, cum præſto eſſet, regẽ perturbato animo eſſe nõ ſinebat. Et erãt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iuſſit interea, quoad eius fieri poſſit, habere quàm occultiſſimè, ne ex acie apparentes conſpicui fierent hoſtibus. Vbi uero tuba ſignum datum eſſet, ac iam infeſtis ſignis concurrendum, & manus conſerendæ foret, ac hoſtium equitatus impreſſionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinque equitibus eſſe occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus eſſe immittendos.

Alterũ exemplũ Antiochi

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, priusquàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabantur ab equitibus in illorum ordinẽ illapsis. Cur rus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri: *Amplificatio periculi per hypotypoſim*

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per Iouem atque dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis cõprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atq; in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. Ad extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade edita, alij autem uiui capti in uictoris potestatem peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porrò autem Macedones quicunq; cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamãtes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ò milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuissemus? In trophęum nihil aliud quã elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solum est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Commendat se amico, ex principibus ciuidan suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui cũ magistrum suum de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, non omnibus Græcis, nam id impossibile fore, sed optimatibus ac præstantissimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, ueram ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodem pacto, et huic commendari se, suaq; debere. ut qui primum ea præstantia, eoq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde & cæterorum omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiam, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

uel eo nomine fauere ac patrocinari sibi debeat. Postremo & à scriptorum ratione facilitatem ac meritum cau se ostendit. Orditur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum se se fingit. Concludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Dijs precando, ut cœptam laudem suam crescere ac perpetuam esse uelint. Titulus eadem ratione, qua in superioribus inditus est.

Occasio commendationis ab exemplo.

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ò Timothee, quomodo mea arte possum euadere clarus et nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uẽturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebrò sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorocq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydio turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laborauí, nondum uideo, quomodo ab illa mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utcq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ò Timothee, primum ab ædibus patrijs ẽ Bœotia profectus, tibicinẽ agens Pandionidi, uictoriam in Aiace furente reportabas, ac melodiã tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicũque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Noctuam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorꝝ nomine aut cœdus fieri optauerim, tum quorꝝ gratia tantũ laborem strenuè exhauserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ò Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utcq; fama celebris sis ac uulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentiũ, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt aũt aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq;, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atque indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium anteſignani,

quorũ

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, ijs, inquàm, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illiſq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaru iſſe. Etuide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi ij, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcẽt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popularis iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuarij ſint opifices. Cæterum, quemcunque illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore et dignitate anteeunt, eundem nequaquam temere laudari planè perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoque certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarè ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quocunque tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſilijs parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primùm in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, in ipſam tibiam inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi uſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem ſuppliciter ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia de rebus meis agitabam animo, quæreremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuiq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus alijs eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantoperè ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioquí propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus, quam tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuiſti perbenignè et liberaliter. Itaq; ſicubi et nunc in peiorem mihi partẽ calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Mineruæ ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiſq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi antehac multi me admirati ſint, ſi iam per ora uirũm clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uẽtoſa & euanida,

Propoſitio qua ſe cõmendat amico ex principijs ſui.

Ratio 1. à præſtantia et iudicio perſonæ cui ſcribit.

Amplificatio perſonæ à collatione.

11. à cõmuni patria.

ex

M. A ratione scriptorum.

ut est in prouerbio, sunt somnia, & uerborum umbræ. Cęterum ipsa ueritas in præsens certissimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantū quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio distrahat, sed aut optimum iuxta disciplinas æstimandum est, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videamur uero ò superi, hominum opinione & existimatione non indigni, ac eā quę nobis ab alijs euentura est, laudem confirmate, ut in posterum fidēti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne studium minus reformidandum est ei, qui magna olympia deuicerit.

Conclusio autoris ὑχλικὴ

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Laudat Macedonicos quosdam ciues, patronos, ut uidetur, suos, ut à quibus maximè adiutus atque apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharsidis Scythæ & Solonis Atheniensis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare, populari suo adductus fuisset, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus est. Eodem igitur pacto & se, cum in Macedoniam uenisset ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc instituit, diuerteret, iisdemq; sese commendaret, admonitum fuisse, ait. Vt enim apud Athenienses aliquando Periclem, Aristotelem & Solonem, quasi cæterorum omnium instar fuisse, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum. ex eadem ratione, qua superiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana sunt.

Exempli narratio, qua quos laudare instituit, cū ueteri Solone cōparat, eosq; quasi omnū aliorū instar quoddā facit.

NON fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usque peregre profectus est, græcanicæ disciplinæ perdiscēdæ desiderio, sed ante illum & Toxaris, uir & multæ sapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarum studiosus admodū. Sed qui domi nō erat de sanguine regio, neq; ex ijs qui tyaras gestare solent, uerum unus è uulgo Scytharum & populariū, cuiusmodi sunt, qui apud illos uocantur Octipedes, quo significant aliquem duorum boum & unius plaustri esse dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum postliminio ad Scythas regressus est, sed Athenis manens diem suum obijt, ac non multō pòst etiam heros esse uisus est, atq; hunc peregrinum medicum Athenienses non secus, atq; unum colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros esse declaretur, possidere cœpit. Sed enim caussam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus sit, unusq; ex Aesculapianis uisus sit, non alienum fortasse est percensere ut cognoscatis. Non Scythis tantū moris est immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, sed Athenienſibus quoque licitum est in Græcia Scythas Deos facere. Quo tēpore sæua pestilentia populus Atheniensis infestabatur, uidere uisa est Architelis uiri Areopagitici uxor sibi Scythan astitisse, dixisseq; fore, ut Athenienses à pestifero contagio liberarentur, si angi portus uino conspergerent. Hoc cum sæpius fieret, neq; enim Athenienses mulierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum est, ut non amplius pestis in eos grassaretur, siue uaporibus quibusdam noxijs uini odore extinctis, siue aliud quiddā maioris efficaciæ norit heros Toxaris, quippe medicus existens ista Athenienſibus facienda suaserit. Itaq; curationis merces etiam nunc illi persoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monstrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino spargendo diximus imperasse. Et inuentus est eo loco Toxaris esse sepultus, ipsa inscripti-

one

one cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uerò quòd super colum nam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à lęua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe qui totam ciuitatem quõdam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidẽ in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelut hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porrò autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græorum exornatum, mentum habentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ò hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum, si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaque huius negociationis gratia peregre profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauem uoluisse referre gressum, usq; queadeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ò Toxari, ut hospitem circumducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, siqua etiam passim in reliqua sunt Græcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; integerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempub. Quorum indagandorum gratia prior tui, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mouendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum post limina. Atqui bonũ habe animum, ne que enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facile dimissura est ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illectamenta, uerum multò magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, siquos interea nobis absente suscepisti, admodum memor futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Athenien sium urbem uisam cognoscas, aut potius omnẽ Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis senem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituẽda Repub. neque iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicicia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturũ haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ô Toxari, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam supervacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omnium gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostentandæ occasionem sibi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœnissimi suauitas, cognosces. Quin potius bona fortuna duce ille ipse nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amicitiæ. Est autem genere & natione Scytha, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè simul & expeditissimè uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innoteſceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiorem non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem fecissem. Itaque, si Solonem ego planè pernoui, sic facies, ac illum in bonorum notitiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te nouerunt, omes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet oblitio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi persuade, eum esse multò felicissimum, quicunque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimè simul, & coniunctissimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

omnia diligentiſſimè curam agens, quo pacto quàm iucundiſſimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius ſapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à ſenis latere diſcedebat. Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuerſa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharſis uirtutes ſolebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Solo ni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia proſequebantur, quoſcunque ille aliquo precio dignos eſſe exiſtimabat, ac prorſus eoſdem in reliquum uiros optimos eſſe credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharſis initiatus eſt, ac ciuitate donatus, ſi Theoxeno fides habenda eſt, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq; (ut opinor) retrò ad Scythas Anacharſis abijt, niſi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ finem iam imponam, ne ſine capite obambulet? proinde iam tempus eſt cognoſcendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharſis ex Scythia, & Toxaris in præſentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non diſſimile quiddam cum Anacharſide paſſum eſſe. Ac per Gratias uos obſecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis ſimilitudinem, ſi uiro regio memetipſe comparauero. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor ſimilitudine, niſi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in ueſtram urbem hoſpes immigraſſem, ſtatim animo obſtupefactus ſum, uiſa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & ſplendore omni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram cuncta abundè ſatis admiratione proſequi. Cuiuſmodi quiddam & inſulanis ille iuuenis conſpectis Menelai ædibus paſſus eſt. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata ſolet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim conſtitutum habebam, oratione uos & laudibus illuſtrare. Quibus enim alijs oſtendi, ſilentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, ſiqui eſſent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggreſſus aliquis, ac hiſtoria de illis memoriæ prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi nõ unus, quemadmodum Anacharſidi, & ille quidem barbarus Toxaris, ſed plures, aut potius omnes eadẽ tantum non ijſdem ſyllabis reſpondebant. Multi quidem & alij præclari & induſtrij uiri, ò hoſpes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiuſmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis ſunt longè optimi & præſtantiſſimi, generis ſplendore & dignitate omnibus longè ſuperiores. Cæterum diſciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Muſæ eos non abſurdè comparaueris. Populi mirus erga illos fauor, & ſtudium ſingulare exiſtit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præſtantiſſimum eſſe conſtat, illorum boritatem & obuiam erga hoſpites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudine inuidentiam, ac reuerentiam cõiunctam cum beneuolentia, tum animi mansuetudinem & morum facilitatem quibuſuis accedẽtibus expoſitam, ipſe haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo pòſt harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impenſius ex una eademq; familia ſunt pater & filius. Alter quidẽ non alius, quàm ſi Solonem, aut Periclem, aut Ariſtidem animo conceperis. Alter uero filius, te ſaltem conſpectum actutum domum abducturus eſt. Adeo præſtanti corpore uiſendus eſt, & maſcula quadam forma decorus & amabilis. Quòd ſi modo ore in uocem ſoluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

Adaptatio ſuæ cauſſæ.

Telemachus ſcilicet.

Collatio & Amplificatio perſonarum.

bus, tantam dicendi uenerem, & uerborum ſuauitatem inuenis in lingua ſitam poſſidet. Quinetiam uniuerſa ciuitas ad audiendum inhiat, quoties ad populū uerba facturus progreditur. Cuiuſmodi aiunt Athenienſibus quondam accidiſſe in Cliniæ filio adamando, præter quàm quòd non multo pòſt eos amoris ſummè pœnituerit, quo Alcibiadem complexi fuerant. Porrò hunc non ciuitas ſolum arctiſſimè diligit, uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In ſumma, unicum hoc nobis populare bonum eſt hic uir, & ingens commoditas omnibus. Hic, ſi te & eius pater ſuſceperint, & tecum amicitiam & ſocietatem fecerint, totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda eſt, nec amplius res tuæ erũt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur, etſi iureiurando oratio mea mihi confirmanda ſit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum, ne minimam quidem partem dicendo aſſecutus eſſe uideor. Itaque neque deſidiæ, neque moræ indulgẽdæ locus eſt, ut aiſt Poëta Ceius, uerum omnes rudentes pariter mouendi ſunt, præterea nihil non dicendum & faciẽdum, quo in amicitiam illorum inſinuemur. Quod quidem ſi ex ſententia conſecuti fuerimus, tranquilla ſunt omnia, & nauigatio non improſpera, ac mare placidum, & portus in propinquo conſtitutus.

QVOMODO HISTORIA SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Didaſcalicus liber eſt, continens præcepta ac regulas de hiſtoria ſcribenda. Diuiditur autem in duas partes. In priore expoſito fine ſeu officio Hiſtorici, & confutatis ijs, qui duplicem Hiſtoriæ finem faciunt. Vtile uidelicet & Delectabile, mox uicia recenſet, quæ tum in uerbis, & compoſitione, tum in ipſis rebus uitanda ſint, & hoc ſub exemplis aliorum, quo quisq; modo aut genere peccarint, oſtendendo. In poſteriore autem parte primum, quæ afferre ad hanc rem, quæq; antea quaſi domi ſuæ comparata habere debeat, is, qui ad ſcribendam Hiſtoriam accedit, exponit. Deinde regulas primum de rebus, deinde de expoſitione & phraſi uerborum, poſtremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta ſua confirmando. Ordium autem ab Occaſione, quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Exordium à collatione.

BDERITIS, aiunt, Lyſimacho iam regnante, morbum incidiſſe, optime Philo, huiuſcemodi quendam: Febricitari principio quidem cœpiſſe, per urbem uniuerſos, primo ſtatim die febri continua ac ualida grauiter correptos. Circa ſeptimum autem diem aliis quidem multus è naribus profluens ſanguis, aliis uero exortus ſudor, etiam ipſe immodicus, febrim diſſoluit ac finiit. Cæterum ridicula quadam perturbatione mentes illorum, idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quaſi ad Tragœdias agendas impellebantur, & Iambica perſonabant, multumq; uociferabantur. Maximè autem Euripidis Andromedam, canticis referebant, & Perſei ſermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis, & macilentis illis, ſeptimanis Tragœdis, notum illud

At ò tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ ſequuntur, magna uoce exclamantibus, & hoc in longum uſque, donec ſuperueniente iam hyeme, frigus nimium obortũ ab inſania ac nugis iſtis, cohiberet ipſos. Cauſſam uero eius rei uidetur mihi præbuiſſe, Archelaus Tragicus poeta, qui illis temporibus celebris erat, qui media æſtate, multoq; æſtu, Andromedæ fabulã ipſis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitãtes, & mentibus euerſi, poſtea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuerſante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda, ac Perseo una cum Medusa, singulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodū uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore plerosq; doctorum inuasit: non ut ipsi quoq; Tragœdias agant, nam in hoc minus delirarent; alienis lambicis, ipsiq; haud malis occupati: sed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes expolita, semel moueri cœpere, puta bellū istud aduersus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæq; uictoriæ illæ, nemo unus iam est, qui non historiam scribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti sunt: &, ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater est, quandoquidem & historiarum scriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, o amice, posteaquam uiderem atq; audirem, Sinopensis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperūt, & pro se quisq; sedulò facere, alius quidē arma apparando, alius aūt saxa cōportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres suffulciendo, denicq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret subministrando. Diogenes autem, cum hæc aspiceret, quoniam ipse nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipsum ad ullum aliquod ministerium adhibebat, cincto circum se pallio, seriò admodū & ipse dolium suum, in quo tum fortè habitabat, sursum ac deorsum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiā, ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, respondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne solus ociose feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne solus mutus forem, in hoc loquaci ac strepero seculo, neque perinde ac comicum aliquod satellitium, cum silentio hians præterueherer, non abs re facturum me esse arbitratus sum, si, quoad possibile mihi esset, etiam ipse dolium uolutarem: nō historiam scribendo, neq; etiam ipsas res gestas commemorando, non ita temerarius equidem sum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc sit, si quis per saxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum est doliolum, ne ualidè quidem satis etiam fictum ac coctum, adeo ut siquis exiguum aliquem lapillum ipsi illidat, statim admodum testæ colligendæ illi sint. Quid igitur decretum mihi est? & quo pacto bellum tutò capessam, ipse extra teli iactum constitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; historiam scribentem circumstant, abstinebo meipsum. Admonitionem autem quandam paruā, & præceptiones hasce modicas scribentibus subministrabo, ut exædificationi saltem unā cum illis adsim, etiamsi ab inscriptione abfuero, summo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione plerisq; opus esse sibi ad hanc rē putant, non magis, quàm arte aliqua ad uidendum, aut uidendum, aut edendum sed planè facillimum ac promptum, et cuiusuis hominis esse existimant, historiam scribere, si quis modo exponere uerbis possit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum nosti & ipse, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam sit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi possunt, sed si quid aliud usquam, inter ea quæ oratione traduntur, multā cura opus habet, hoc certè habet, si quis, ut Thucidides ait, historiam quasi perpetuam possessionem adoriet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibusdā etiam molestus uidebor, illis maximē, quibus iam opus suum absolutum est, & historia in publicum emissa. Quòd si uero etiam laudata est ab ijs, qui tum audierunt eā, insania profecto fuerit, sperare illos immutaturos aliquid, aut transcripturos esse, eorum, quæ iam semel edita atq; autorata, & quasi in regiam aulam relata sunt. Sed tamen non abs re fuerit, etiā eos ipsos admonere hic, ut si quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cōtra Getas, uel Indorum contra Bactrianos, neq; enim aduersum nos puto quisquam aliquid mouere susti-

Adaptatio exempli.

Occasio coniugij.

Propositio operis.

Attentio à difficultate rei.

nebit, cunctis iam perdomitis & ſub iugũ miſſis, melius ac rectius componere tamen poſſint, adhibita hac quaſi quadam regula, ſi modo recta eadem ipſis uidebitur: ſin minus, ipſi quidẽ tamen eodem cubitu, quemadmodũ & nunc, metiantur negocium, medicũs autem non admodum ægre feret, ſi omnes Abderitæ iſti, uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius conſilij opus eſt, alia enim eligere ac ſequi docet, alia uero uitare. Principio agè dicamus quæ nam fugienda ſint ei, qui hiſtoriam ſcribet, & à quibus integrum ac purum maximè prębere ſe debeat. Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia, & eò quo tendit, ducente: nempe quo exordio incipiendum ſit, quo ordine res quæq; iungendæ inter ſe, & componẽdæ ſint, quis modus ſingulis adhibendus, quæ ſilentio prætereunda, quibus immorandum, & quæ curſu præteruehi ſatius ſit, quomodo exponenda eadẽ, & coaptanda ſint. Atq; hæc quidem & his ſimilia, poſteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea cõmemorabimus, quæ malè ſcribentes, aut componentes ſequi ſolent. Quę igitur communia ſcriptorum uicia ſunt, in uerbis, in ſonoritate, in ſententia, & cæteris malè & inſcitè compoſitis, longum fuerit perſequi, & à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam cõmunia, ut dixi, omnium ſermonũ uicia ſunt, quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiariter quidam peccant, ea facile deprehendas, obſeruãdo, id quod & mihi ſæpenumero uſu uenit inter auſcultandum, & maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempeſtiuũ fuerit, interea etiam, exempli cauſſa, quædam eiuſmodi, repetere & commemorare, quæ iam ita compoſita atq; edita habẽtur. Ac primum quidem illud, quantum peccent, conſideremus. Nam pleriq; ipſorum, neglecto eo, ut rem ipſam, perinde ut geſta eſt, exponant, in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint, hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eũte, diſtincta. Et, muſicorum illud, δὶς διὰ πασῶν, hoc eſt, bis per omnes chordas: quod dici ſolet, inter ſe diſtãt. Siquidem ille qui Encomium ſcribit, hoc unũ ſpectat, ut quibuſcunq; modis poſſit, eũ quem laudandum ſuſcepit, extollat atq; oblectet, etiã ſi per mendaciũ fortè id conſequatur, quò tendit, parũ id curat. At contrà hiſtoria, nihil falſum inferi ſibi, ne pauxillum quidẽ permittit, non magis, q̃ arteriam dicunt medicorũ pueri, eam quæ trachęa ſiue aſpera uocatur, quicq; potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ijdem uidentur, q̃ & poëtice quidẽ & poëmata, aliud promittunt, aliud hiſtoriæ regulas & diuerſas habẽt. Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt, unaq; hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uiſum fuerit, Diuino enim ſpiritu agitur, & à Muſis dependet, illarũ numine afflatus, & ſiue equos alatos currui iũgere uoluerit, ſiue alios ſuper aquam, aut in ſummas ariſtas, curſuros per illas attollet, nemo uetat, neq; etiam quando Iupiter ipſorum ex una catena aliquã ligata, in ſublime attraxerit pariter terram & mare, quicq; ex eo ſibi metuũt, ne uidelicet dirupta illa, conterant̃ ac pereãt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui ſimilẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet, fratri ipſius Neptuno, & quod ad balteum, Marti: & omnino compoſitũ quendam ex omnibus dijs oportet eſſe, filium illum Atrei & Aẽropes. Neq; enim ſufficit Iupiter, neq; Neptunus, neq; Mars, ut ſinguli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulationẽ recipiat, quid aliud, quàm pedeſtris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas, abſq; uerſibus, & ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnũ igitur hoc, imò magis, plus quàm magnum uicium fuerit, ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ propria

Diuiſio.

Quæ uicia fugienda ſunt hiſtoriã ſcribẽti

Proprium, ſiue officium hiſtoriæ.

prìa ſunt, ab ijs quæ ſunt poëtices, ſeparare, ſed introducit in hiſtoriam, alterius ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis exceſſus fiunt. non ſecus, ac ſi quis athletæ alicui iſtorum ualidorum, & uehementer robuſtorum, purpuram induat, ac cęteris ornamentis meretriceis eum exornet, præterea & fuco, & ceruſſa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculũ redderet, deformando ipſum ornatu illo? Atqui nõ hoc dico, quaſi non & laudandum in hiſtoria interdum ſit, ſed ſuo loco & tẽpore laudandum, modumq; rebus adhibendum eſſe cenſeo, ne qua moleſtia afficiantur, ij qui in poſterum hæc eadem aliquando legẽt. Et in ſumma, ita hæc omnia moderanda ſunt, quaſi poſteris, non præſentibus ſcribãtur, ut & paulò pòſt oſtendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo hiſtoriam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tãquam quod & iucundum ſit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrẽt. Primum qui eadem diuiſione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus eſt hiſtoriæ, & unus finis, utilitas, quæ ex ſola ueritate conciliatur. Iucũdum uero, ſi & ipſum ſequatur, melius quidem hoc, perinde ut ſi forma ſeu pulchritudo athletam: ſin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum eſſe Nicoſtratum illum, Iſidoti filiũ, generoſus cum ſit, & utroq; colluctatore ſuo fortior, etiam ſi ipſe quidẽ, quod ad faciem attinet, turpiſſimus uideatur. Alcæus autem formoſus ille, Mileſius colluctetur cum eo, amaſius quoq;, ut aiunt, ipſius Nicoſtrati exiſtens. Quare hiſtoria, ſi quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, complures amatores ad ſe alliciet: ſed quatenus perfectum atq; integrũ, idq; ſolum habet, quod peculiare ac proprium ipſius eſt, ueritatis expoſitionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignũ fuerit, quòd neq; iucundum adeo in hiſtoria, quod ualde fabuloſum eſt, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus eſſe ſolet, dum non de fece hominum, ac multa promiſcuaq; plebe hoc intelligamus, ſed de ijs, qui iudicant ium more, atq; adeo, per Iouem, ſycophantarum modo auſcultant, quos nihil ſubterfugere facile poteſt, utpote ipſo etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, menſariorum autem more, ſingula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba ſunt & legitima, & quæ typum ſeu formam accuratè & expreſſe referunt, recipiant atque approbent. Ad quæ etiam reſpicere decet, eos qui hiſtoriam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam ſi rumpantur laudatores. Si uero neglectis hiſce, ſtudebis hiſtoriam ſupra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiuſcemodi adulationibus, celerrimè ſimilem illam reddes Herculi in Lydia. Vidiſſe enim alicubi te conſentaneum eſt, pictum illum Omphalæ ſeruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipſius Leonina ueſtita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem ſcilicet præ ſe ferente. Ipſo autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale ſandalio, & quod turpiſſimum ſpectaculũ eſt, ueſtitu cum corpore non cõueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipſo deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœminãte. Ac multi quidem fortaſſis etiam hæc tua laudabunt, patici uero illi, quos tu contemnis, ſuauiter admodum, & ad ſatietatem uſque ridebunt, aſpicientes indoctam ac diſſonam, maleq; cohærentem rei compoſitionem. Nam quod uniuſcuiuſq; rei proprium eſt, id pulchrum eſt. Hoc ſi mutaueris, deforme idipſum, uiſu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipſæ quoque laudes, uni fortaſſis alicui iucundæ ac delectabiles ſunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero moleſtæ, & maximẽ, ſi immodicos ueri exceſſus ſint Hyperbolas habuerint, quales

Reſpõdet eorũ obiectioni q duplicẽ hiſtoriæ finem ſiciunt.

I. *Aretationis*

II. *Ab ipſius fine dicit effectu.*

III. *A perſona eorũ q laudantur.*

ipſas plerique faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eò uſq; immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddãt. Neq; enim ſecundum artem hoc facere norunt, neq; adulationem tegunt, ſed ir ruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neq; illud con ſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt mul tò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, rectè ſanè faciẽtes, & maximè ſi ui rili ac generoſo animo prædi ti ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſò rebus quibuſ dam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexan der accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præ cipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipita ri, qui talia pro me ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta inter feceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Athon, ad illius imaginem effi cturum eſſe, montemq; ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neq; ad cæteras res, eodem, ut an tea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehemẽter amens adeo foret, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarum uanitas & cõ futatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdũ ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcher rimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmen to. Tales plerique ſcriptorum hodie ſunt, qui & proprium & utile, quod ex hiſto ria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum red dant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cętera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter re liqua ornamenta orationis, quibus plerique neglectis, ea quæ nihil ad rem perti nent, ingerunt atq; inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò an tè memini me audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atq; adeo per Iouem in Achaia quoq; nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes.

Probat exem plo Alexãdri

Subijcit exẽ pla uiciorum

Ac per Gratias, nequis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſere re commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exor diebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Vi des ne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figu ræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Impera torem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarũ: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorem potius quàm Therſitẽ interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quod dam, & quòd dignus eſſet, qui conſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplen didas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcẽdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Proœmij polli cebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Bar bãros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturũ atq; oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando: Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Volo

geſus,

gesus, bellum mouere cœpit, ob talem causſam. Atq; hic quidem in hunc mo-
dum. Alter uero quidam Thucididis imitator ſummus quiſpiam, & ad arche-
typum ſeu primum exemplar, admodum benē comparatus, etiam principium
perinde, ut ille, ſuo proprio nomine appoſito, fecit, feſtiuiſſimum illud quidem
omnium principio q, et atticum animum planē ſpirans. Vide enim, Creperius
inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conſcripſit bellum Parthor q ac Roma-
norum, quo pacto illud inter ſe geſſerunt, ſtatim ab eo exorſus, quādo illud pri
mum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium, quid tibi cætera
amplius dicā? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrenſem illū
oratorem ſe ipſum exhibendo, aut qualem Niſibenis peſtē immiſerit, quia par-
tes Romanor q ſequi noluerāt, à Thucidide mutuatus omnia prorſus, excepto
ſolo Pelaſgico, & longis muris, in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus
illis peſte laborabant. Cætera uero etiā ab Aethiopibus exorſus eſt: quare & in
Aegyptum deſcendit, & in terram regis multam, in illaq; ibi manſit, rectè ſa-
nè faciens. Ego itaq; relicto illo, ſepeliente adhuc miſeros Athenienſes Niſibe,
abij, ſatis ſciens, etiam ea quæ, me digreſſo, dicturus poſtea eſſet. Nam rurſus
etiam illud abundè multum nunc eſt, putare, hoc eſſe Thucididi cōſentanea at
que ſimilia dicere, ſi parum reuerítus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpi-
am. ut, μικρὰ κἀκεῖνα. hoc eſt, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φάναι. id eſt, ut eti-
am ipſe dixeriſ. &, οὐ δι' αὐτὸν τὸ αἴτιον. id eſt, non ob eam cauſſam, per Iouem.
&, κἀκεῖνα ὀλίγου δεῖν παρῆλθον. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit, quin præterirē.
Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera ijſ-
dem nominibus, quibus ea Romani uocant, perſcripſit, & foſſam, itidem ut il
li, & pontem, & ſimilia, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc hiſtoriæ dignitas,
& quàm Thucididi hoc conueniens ſit, inter Attica nomina, Italica iſta, perin
de ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino conſonantia.
Alius uero quiſpiam ipſorum, quaſi quoddam commentarium actorum, nu- IIIb
dum, in ſcripta relatum, ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles ali
quis, aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur, ea quæ in ſin
gulos dies acta fuiſſent, annotaſſet, compoſuit. niſi quòd priuatus hic modeſti
or certē fuit, quippe qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſte apparuerit,
alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi
poſſet, materiam ſubminiſtrarit. Hoc unum in eo reprehendere ſoleo, quod ita
Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm pro ipſorum ſcriptorum fortuna,
in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici haſtatorum legionis ſextæ, hi
ſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus infrà erat unicuiq; libro numerus.
Ac per Iouem, etiam Procœmium plus quàm frigidum fecerat, ita colligēs, Fa
miliare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidē Aeſculapius A-
pollinis filius foret, Apollo autem Muſar q dux, & omnis eruditiōis princeps.
Deinde q & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox, neſcio qua ſententia, quoue
animo ſtatim admodum ad cōmunem tranſijt, ἰατρικήν, hoc eſt, medicam artem,
& experientiā, & quæcunq;, & morbum, pro ἰατρικὴν, & πεῖραν, & ὀπόζα, & νόσον
& πάθος, & ὀκόσα, & νοῦσον dicens, cętera autem cum multitudine conſueta atq;
eadem, ac plurima etiam uelut ex triuio deſumpta. Si uero & ſapientis uiri me IIIIb
miniſſe me decet, ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam au
tem dicam, & ſcripta paulo antè Corinthi edita, omni ſpe potiora. A principio
enim ſtatim, in prima exordij periodo, diſputabat cum lectoribus, ſermonē o-
mnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens, q ſoli uidelicet ſapienti cōue-
niret hiſtoriam ſcribere. Deinde poſt paulū, ſequebatur alius ſyllogiſmus, dein
de itē alius, & prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur, illi exordi
um iſtud adulatoriū uidelicet uſq; ad ſatietatem, & encomia iſta moleſta ac ual-
de ſcurrilia, ſyllogiſtica tamē & diſputatoria, & cōtracta ſeu cōdenſata etiā illa.

Ee

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quòd in procœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Venio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo pòſt: Neceſſe enim erat Perſis ma
„ lè euenire. Et rurſum: Fuit Oſroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia
„ id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidi-
VI. dem, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã melior paulò illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſime, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uertat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & dracones inter ſe implicati, & capillorum more dependẽtes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ò Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis p Tigrim, & in quale antrum effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, et lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quàm non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernẽdo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertũtur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro iis pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum continet, mentitus eſt. Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, ſaucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribre. Vt Cronon quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multõ magis ridicula. Præterea idẽ hic, de morte Seueriani ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem pleriq; ſufficiunt. Niſi ſiquis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſtiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrō eos, qui & poëticis nominibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλέλιξε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἐβόμβησε, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclarę huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περισμαραγεῖτο, hoc eſt, circumcirca personabat, & ὄχλος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόραβος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμεριμνᾷ, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimum muros inuaderet. Deinde autem inter hæc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in quibus uelut rimæ aut lacunæ cęteræ obturarentur, quale eſt illud: ἐπιστέλλει ὁ στρατοπεδάρχης τοῦ κυρίου, hoc eſt, ſcripſit caſtrorum præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχώρια, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἤδη λελουμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐγίνοντο. hoc eſt, iam loti, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidem pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autem ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui procœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingeneroſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortē uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplam & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultant, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus, reſpondere, ut non aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibiæ marinis conchis munitæ. Videas enim perquàm multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodĩ illius Coloſſi caput, nani alicuius ſeu pumilionis corpori imponāt. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſque procœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterum, ignorantes, quòd quædam procœmia uí ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſque latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunque uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorum quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; nō ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas māſiones, quantum unius dieí itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidā, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo cōſulto, neq; notū illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorum fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionē faceret, in hunc modū dixerit: Europus, inquiens, ſita quidē eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aūt eam coloniā Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriā meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatā, unà cum ipſa arce et muris in Meſopotamiā tranſtulit, ita ut tota ambiret ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi cutē illius pręterlabendo radente, & tantū non ipſos muros alluente. Ridiculū aūt etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiā aliquā cōtexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seuerianō dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandā excogitaſſe Tragicam, & quòd

In Anabaſi Xenophontis.

Hactenus de uicijs uerborum et cōpoſitionis, id quæ in rebus peccantur.

1. Vicium, Mendacium.

Id eſt, duorū dierū itinere.

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè nim habuiſſe ipſum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Poſtquam igitur omnino decretum illi fuiſſet mori, fracto ex ſcyphis maximo, uno quodam cruſtorum uſum eſſe ad cædem, inciſo uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neq; lanceam repperit, quo moreretur, dūmodo uirilis ipſi, & heroica mors obtingeret. Poſtea aūt, quoniam Thucidides funebrem orationem quandā habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerunt, ipſe quoq; Seueria no talem habendam eſſe cēſuit. Omnibus enim ipſis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atque contentio eſt. Sepulto igitur Seueriano, magnificè, adducit ad tumulum Afranium quendam Centurionem, æmulū Periclis, qui talia ac tanta rhetorico more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum præ riſu effunderem, & maximè, quando rhetor iſte Afranius, ad finem Orationis lachrymans pariter, cum miſerabili ploratu ſumptuoſarum cœnarum, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generoſè admodum, & ut Afraniū decebat, aſpicientibus omnibus, ſeipſum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuiſſet, ſi talia rhetoricatus eſſet. Atque hoc dixit idem aſpicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuiſſe, laudaſſeq; Afranium ſupra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminiſſet, & placentarum memoria illachryma retur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non ſcriptore ipſo & actore fabulæ huius, ante ſe iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios cum ſimiles his, commemorare tibi, amice Philo, poſſem, ueruntamen paucis quibuſdam adhuc additis, ad alteram promiſſionis partem, tranſibo, puta ad id cōſilium, quo pacto rectius ac melius hiſtoriam ſcribere quiſpiam debeat. Sunt enim quidam, qui, quæ rerum geſtarū maximæ, & memoria digniſſimæ ſunt, prætermittant, aut quaſi in tranſcurſu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda ſint, ea quæ minima ſunt, admodum prolixè & laborioſe immorando uerbis exponunt, non aliter ac ſi quis Iouis Olympici, uniuerſam pulchritudinē ac formam, quę tanta ac talis eſt, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea neſciunt, quicquam narret, ſed ſubſellij rectitudinem, & expolitionem, et crepidinis concinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidē audiui quendam, qui pugnam eam quæ ad Europum cōmiſſa fuit, ne totis quidem ſeptem uerſibus prætercurrebat, uiginti autem menſuras, aut etiam amplius, aquę conſumpſerat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationē, quo uidelicet pacto Mauritanus quidam eques, Mauſacas nomine, præ ſiti errans per montes deprehenderit Syros quoſdam, agreſtes, prandium apponentes, et quòd principio illi metuerint ipſum: deinde uero, intellecto, quòd examicis unus eſſet, receperint ad ſe hominem, & cibum præbuerint. Nam et illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectum fuiſſe, cum ipſius frater in ea terra militaret. Poſt hæc fabulæ longæ, & narrationes, quo pacto ipſe in Mauruſia uenatus eſſet, & ut uidiſſet elephantos multos in eodem loco paſcentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuiſſet: deinde & quantos piſces emerit Ceſareæ. Atq; ita egregius iſte hiſtoricus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus neceſſarijs, & cuſtodijs, alijs alijs oppoſitis, uſq; in profundam ueſperam ſubſtitit aſpiciens Malchionem, Syrum iſtum, Cæſareæ ſcaros ingentes uidelicet ementem. Et niſi nox occupaſſet ipſum, fortaſſis & ad cœnam cum illo ueniſſet, ſcaris iſtis iam apparatis. Quæ, niſi ille tam diligenter hiſtorię tradidiſſet, magnas nimirum res ignoraturi nos fuiſſemus, & damnum hoc Romanis intolerabile fuiſſet, ſi Mauſacas

11. *Vicium, præteritio neceſſariarū et tractatio nō neceſſariarū.*

ſacas iſte ſitiens, potum non inueniſſet, ſed incœnatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo: quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contrà Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Europum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde meritò dixerit quiſpiam, tales ſcriptores, roſam quidem ipſam non uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicẽ enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ò Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſorũ eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingẽtes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſupra Iberiam. Hos autem antea quidẽ ex haſtis ſiue longuriis ſuſpenſos illos, in altũ attollere, eoq; terrorem iis qui à longe aduentarent, facere ſolere, in ipſo uero prælio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuoratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangulatos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubiit, & uulneratus eſt circa ſuram, à Cranio uidelicet iter faciẽs ad Lernam. Atq; hæc Corinthiis audientibus recitabat, ſatis ſciẽtibus illis quidem, q̃ ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidiſſet. Sed nec arma ille quidẽ norat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus enim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἐπὶ κέρως autem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur.

Aliud exemplũ eiuſdem uicij.

Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finẽ uſq; geſta, quęcũq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uerſibus cõplexus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam compoſuiſſe uideri uolebat. inſcriptionẽ uero, parum abfuit, quin lõgiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopotamia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cũmendarat, & Vologeſi capti uitatem uidelicet, & Oſroæ cędem, quemadmodum leoni obiiciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullum deſideratũ à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatẽ idem iam in Meſopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæã à uictoria conueniat nominari, an uero Homonœam, an etiã Irenœam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac agentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea et deſcriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hę ſunt, ſed & procœmium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cũ Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuium traiecerunt. Cæterũ quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo pòſt egregius iſte ſcriptor, à Mu

ſuridæ, aut ex Oxydracis, ad nos ſcribet. Huiuſcemodi multa, præ inſcitia & imperitia nugantur, ea quæ uiſu digniſſima ſunt, neq; uidentes, neq; etiam ſi uideant, pro dignitate exponere ſcientes. Excogitantes autẽ & effingentes, quicquid temerè in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea ſuperbientes, & maximè inſcriptionibus. Nam rurſum & hæ omnino ridiculæ ſunt, ut iſtius, neſcio cuius, Parthicarũ uictoriarũ libri tot, uel tot. & rurſum: Parthidos primus, ſecũdus, &c. ut Atthidos ſcilicet. Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiuſdam Sagalaſenſis Parthonicica. Non quòd pro riſu habeam, & illudam hiſtoriis adeo præclaris, ſed utilitatis cauſa hæc cõmemoro, quòd quiſquis hæc atq; huiuſmodi alia euitarit, is bonam partẽ hiſtoriæ rectè ſcribendæ conſecutus iam ſit, imò pauca adeo illi etiam deſunt, ſi modo uerum illud eſt, quod Dialectica tradit, quòd eorum, inter quæ medium nullum eſt, altero eleuato, alterum contrà deprimitur. At uero area ipſa, dixerit quiſpiam, purgata probè iam eſt, ac ſpinarum, quicquid fuit, & rubi exciſi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata ſunt, & ſiquid aſperum antea fuit, id totum ſublatum & complanatum eſt, quare tempus iam eſt, ut ædificium aliquod ſuperſtruas, etiam ipſe, quo oſtendas, non modo aliorum euertendis, generoſum eſſe te, uerum etiam per te ipſum excogitando atque inueniendo tale aliquid præſtare poſſe, quod & dexteritatem quandam præ ſe ferat, & à nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conſcribere Hiſtoriam uolet, duo hæc precipua domo ſecum & de ſuo afferre debere: Prudentiam quandam ſiue intellectum ciuilem, & poteſtatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam eſt. Dicendi autem poteſtas, multa exercitatione, aſſiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem ſunt, neq; me conſultore opus habent. Neq; enim prudentem ſiue intelligentẽ & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promittit, quoniã magni ſanè æſtimandus, imò omnibus anteferendus foret, ſi transformare, & quaſi nouo quodam ornatu induere, huiuſcemodi, ille poſſet, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex ſtanno argentum, uel ex Conone, Titormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & conſilij utilitas ea eſt, non ut ea ſuppeditent, quæ antè adſunt, ſed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Icchus, & Herodizes, & Theon, & ſiquis alius artis paleſtricæ magiſter, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (ſi modo hic eſt ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thaſio illo, aut Polydamante Scotuſſæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem ſuppeditarent, ſed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palæſtræ exercitationem ſuſcipiendam idoneam atque habilem, per artem multò meliorem redderent. Quamobrem abſit & nobis hæc inuidia promiſſionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficili, nos inueniſſe dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere hiſtoricum nos uelle dicimus, ſed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit, uiam quandam oſtendere rectam (ſi modo talis ulla apparet) qua utendo, citius atque aptius ad finem & ſcopum uſque quo tendit, peruenire poſſit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam ſi absque doctrina & inſtitutione, cythara ludere poſſet, etiam tibia canere, ac cætera omnia ſciret. Nunc autem, niſi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorũ manu facile attingit, at demonſtrante aliquo uiam ac ratione, & diſcit facillime, & rectè idem adminiſtrat per ſe ipſum. Proinde nobis quoq; nunc talis diſcipulus tradatur

Vulgo ſic. Poſito contrariorum altero, tollitur alterum.

II. Pars. Quæ ſcribẽti hiſtoriã potiſſimũ ſpectanda ſint.

Titormus Atolus quã fuit, corpore pecoro, et robuſtate incredibili, q et Milonẽ uiribus ſuperauit. uide Cæliũ lib. 11. cap. 20. Leotrophides uero corpore tenui ac macilẽto fuit, unde et prouerbiũ Macilentior Leotrophide, huius & Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed acutum reddatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circumducere equitem, sit, sciat. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facile credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam similis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quòd multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exicioſum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Atheniensium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente præditi sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, nequid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucididi, uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Denique & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Athenienſibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uidelicet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucidides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatemq; pluris faciet, quàm inimiciciam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli immolandum ueritati, ei qui ad Historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vlna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, meritò

1. Præcepti de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris, Thucidides lib. 6. & 7.

Nisæi equi ne locutione cõmendantur, à loco Perſidis Nisæo uocabuli. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ò Thneſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim non paruo illecta mento uidelicet iſto, quiſque ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quanquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnũ exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, citius gratia mentiretur. Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amicitię quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facile patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucidides igitur, benè admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedacior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id cui adhibetur. Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neque obſcuris, & extra communem uſam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernarijs, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac ſententia quidem etiam cum poëtice communicet, eiuſq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublime elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & naualibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & ijſdem quàm maximè licet, aſſimilata, cęterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore concitata. Periculũ enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendũ, illud

Alludit ad locum Platonis in Gorgia, q Comẽdi artẽ gymnaſticæ opponit, inter adulatorias artes uidelicet.

II.

Quæ in uerbis et cõpoſitione ſpectari debent.

illud ſcientes, quòd & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſententia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, cur ſu præteruecta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadam utendum eſt, ita ut neq; nimium diſtrahantur ac diſſocientur, nam hoc aſperũ foret, neq; rurſum numeroſe omnia, id quod plericq; ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac laborioſe de ijſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quòd ſi autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animũ, qui ſyncerè & incorruptè magis narrare uidebũtur, & quos putaueris minimum uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, delinietq; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorum ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuẽti ſibi: nũc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter contempletur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie non ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiam fuerit, qui de naui proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatẽ uſq;, néue ineptè, néue etiam iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autem curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & quaeſcunq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectandas exhibeat. Peruerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatum nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliam materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & polie bant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer

Hippotyphia Græci pro ingenti faſtu & nimia gloriæ affectatiõe accipiunt. Nam ἵππος in cõpoſitione auget, τύφος aũt ſuperbiã & faſtũ ſignificat.

III. *Collocatio rerum.*

Intelligit ea quæ in oppugnatiõe Pylę acciderũt. de quibus Thucidides libro 4.

mè igitur & Hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt benè ac rectè com-
ponat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea
ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt, atq; in-
de ea laudat. tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac
IIII. ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ita
De proœmijs hiſtoricis & cæteris partibus. ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; proœmio interim exordiri licebit, quan-
do uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam,
& quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu tacitè etiam tunc proœmio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de
quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè proœmio utetur, à duabus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolentiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipſi animum, ſi oſtenderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ipſos pertinentibus, aut utilibus denicq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & planæ poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſummas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi proœmijs optimi hiſtoriarum ſcriptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis
» interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uicto-
» rias & barbarorum clades declarantes &c. Thucidides aũt, quòd magnum etiam ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, et memorabile maximè, & maius, q̃ omnia ea quæ antea geſta fuiſſent. Magnum autem proœmium erit, quando rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum. Tranſitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reliquum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere uideantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modo uicinum ac proximum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur. Breuitas in omnibus utilis eſt, & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum dicendarum, & hanc ſuppeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quã ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidem, quæ parua ſunt, & minus neceſſaria, exponas aũt & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imò uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tã multas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones, & pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas. ſed quæ uiliora ſunt, miſſa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda eſt, in de-
V. ſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem
De modo adhibendo. uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negocium agere, hiſtoria omiſſa, ſed modicè adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Viſco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq; uniuerſa tali guloſitate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquã enim poëta eſt, prætercurrit tamen Tantalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq; labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uolutaſſet? Quin & Thucidides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ iterum recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob

ſidionis

sidionis speciem, quæ necessaria, atq; utilis sit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracusanum portum describit. Nam cum pestem illam narratione prosequitur, atque etiam longior esse uidetur: tum ipsas res considera, cognosces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res gestę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ sint. Quòd si quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum est ut maximè personę decora, & rei conueniẽtia ac propria dicat, deinde ut quàm planissimè etiam hæc. Nisi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & ostentare uerborum & orationis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehensiones, omnino parcæ, & circumspectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonstratione quadam, & breues, & non intempestiuæ texendæ sunt. Nam extra iudicium ac forum illi sunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandem cum Theopompo culpã incurres, qui inuidiosè nimis accusat plurimos, & eam rem in studium & exercitationem quandam uertit, ut accusare magis, quàm historiæ tradere, res gestas uideatur. Iam uero & fabula, siqua fortè incidat, dicenda quidem erit, nõ tamen credenda omnino, sed in medio relinquenda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi sint. Tibi uero, extra periculum sit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuersum autem, illud memineris (sæpius autem idem dico) & non ad præsens solum tempus respiciens, scribas, ut ij qui nunc sunt, te laudent, & honoribus afficiant, sed in omne æuum intentus illis potius, qui in posterum uicturi sunt, historiam componas, atq; ab illis mercedẽ scriptionis deposcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; seruile, sed ueritatem in omnibus secutus. Atque hoc si quis modestè sapiat, ante omnes præsentium spes merito ponat, breues adeo ac momentaneas existentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiusmodi fecerit? Cum enim extruxisset illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incensæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum usque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculosum, & unde non facilè redire atque effugere licet, si quis intra angustias ac septa illius delatus fuerit. Hoc igitur opus postquam exædificasset, intus quidem in saxis, suum ipsius nomen inscripsit, supernè autem calce illita, atque ita priore inscriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, superinscripsit, ratus id, quod & euenit postea, paruo admodum tempore futurum esse, ut literæ istæ foris inscriptæ, unà cum calce illita reciderent, & euanescerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Sostratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs seruatoribus, pro salute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam suam, quæ modica ac breuis erat, respiciebat, sed ad hoc præsens, & in perpetuum, donec turris ea superstes futura est, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & historiam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram spem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præsentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amussis historiæ iustæ. Qua quidem si qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habẽt, & commodum hæc à nobis scripta sunt: sin minus, uoluntatum est in Crasio dolium.

Libro 9

De hac turri uide Strabonẽ lib. 17. Fuit aũt Paretonium locus paulò supra Alexandriã uersus Libyã, ut Plinius tibi

LVCIANI
HISTORIAE VERAE
LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT supra Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplum eiusdem proponit: non quidem rerum uerè gestarum, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, seu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autem in his narrationibus potissimũ spectandũ sit, nempe qua occasiõe, quóue consilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, non modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationem, uerumetiam, quod magnam exercitationis uim habere arbitrantur, nonnunquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinẽt, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructum caperent, si talium rerum lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferrẽt, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter confingũtur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipuè, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendacium, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadem ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuẽtor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorãtes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est ementitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonis ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ rerum nouarum studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicendis (nihil enim memoratu dignum, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mẽdacium me transtuli, atq;, ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mentior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac meritò effugere existimaui, quoniam nihil me uerũ narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

ſecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autẽ peregrinationis,& argumentum,animi curioſitas,& nouarum rerum deſiderium,quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis,quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia,commeatum & ſupellectilem multam impoſui,aquamq;,quantum ſatis erat,ac coætaneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi,& armorum copiam paraui,gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris,ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundè nauigantes,terra adhuc apparente,non adeo multa ui agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit,& fluctus intumuere,caligoq; ſuborta eſt,neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi,& committentes nosipſos tempeſtati,hyemauimus diebus nouẽ & ſeptuaginta. Octuageſima uero die,oriente iã ſole,repente conſpicimus non longè Inſulam ſublimẽ,& arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur,etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes,ut ex multa maris moleſtia,ſuper terrã ſtrati diu iacuimus. Tandẽ exurgentes,ex nobis ipſis ſtatuimus triginta quidẽ cuſtodes,qui naui adſtarent,uiginti aũt mecum qui aſcenderent,quæ in Inſula erãt, explorarẽ. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluam,uidemus columnam quandã æream,græcis literis inſcriptã,caducis tamen,& conſumptis,quæ indicaret eò uſq; Herculẽ & Bacchũ deueniſſe. Erant aũt & propè ueſtigia duo in ſaxo,unum quidẽ inſtar iugeris magnũ,alterum aũt minus, ut mihi quidẽ uideretur,Bacchi fuiſſe quod minus erat,Herculis aũt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longè aberamus,quũ ecce flumini adſtetimus,uino fluenti ſimillimo,profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus,ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides,ut literis crederemus,quas antea ſculptas in columna uideramus,animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiẽs tamen & fluminis initiũ inueſtigare,aſcendebam contra fluctum,& fontem quidem nullũ,multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earum aũt cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens,quod in unũ confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces,& colore & guſtu uino ſimiles. Nos igitur cũ cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus,cõtinuo temulenti euaſimus,quos etiam præcidentes,fece plenos inueniebamus. Deniq; re animaduerſa cõmiſcentes eos,qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes,uinalẽ uehementiã temperauimus. Tunc et flumen traijcientes,qua uadibile fuit,uitiũ portentoſam rem inuenimus. Nam truncus inferior,qui à terra ſurgebat,ferax erat & craſſus,ſuperior aũt mulieres erant,ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talẽ apud nos Daphnem ſcribunt,Apolline iam cõprehendente in arborẽ uerſam. A ſummis aũt earũ digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi,& folia,& uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant,et dextras protendebant,quædam quidẽ Lydã,quædam Indica,plurimq; Græca lingua loquentes,oreq; nos deoſculabantur: uerũ qui oſculum ſuſcepera t,ilico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aũt decerpi non ſinebant ſed eo euulſo dolebant,& quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehemẽter nobis commiſceri,duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent,ab eis nõ amplius ſoluti, ſed expudendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam,& conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant,& clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus,& cum conueniſſemus,ijs qui ibi remanſerant cum alia, tum et derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus,item & è flumine uinum,inq; uicinũ littore noctem duximus. Mane autem ferebamur,& non uiolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuãs, ad ter mille ferè stadia non iam in pelagus depositit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, et sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebãt & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circũuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturã capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aeris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Endymion. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrã à nobis Luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum causæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, Phaëthon. eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quemadmodum & luna, multo iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foliis maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero trigínta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellationem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrò Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna

scutis

scutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduẽtare ab his, quæ supra Cappadociam sunt stellis, Struthobalani quidem numero septuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neq; eorum naturas scribere ausim. Portentuosa quędam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum spolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & durissimæ. Thoraces autem squamei omnes, & squamis quidem lupinis. ete nim lupinorum siliquas consuentes thoracas faciunt. Sunt aũt siliquæ ipsæ, ut cornu, duræ, scuta & enses quales Græcorum. Vbi uero occasio data est, sic in aciem deducti sunt. In dextro quidẽ cornu Equiuultures, & rex optimos quosque circa se habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumq; auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum sex millium. Hunc statuere in aciem in hunc modũ, araneę apud illos mul tæ, ac magnæ sunt: nam Cycladibus Insulis unaquæque multò maior. Has iust sit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferum diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus substratus apparuit, in quo peditatum statuunt. Du cebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hostium autem læuum qui dem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Bestiæ autem magnæ sunt ala tæ, hisq; quæ apud nos sunt formicis, præter magnitudinem, non dissimiles. Harum maxima duorum iugerum mensuram implet. Pugnabant autem non solum qui desuper insidebant, sed & ipsæ cornibus maximè. Dicebant esse ho rum numerum penẽ quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aërocu lices ferè quinquaginta millia, sagittarij omnes magnis in culicibus insidẽtes. Post hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedestres, uerum belli cosi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percussusq;, neque pa rum subsistere poterat: moriebatur enim confestim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; sagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulo mycetes posuerunt armis accinctos, & cominus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam scutis quidem fungeis utun tur, hastilibus uero asparagorum uirgultis. Steterunt autem post hos & Cyno balani, quos ij miserunt, qui canem stellam inhabitant, quinquaginta millia nu mero, & hi uiri non humanis, sed caninis uultibus super alatas glandes pugna bant, Dicebant autem ab ipsis hostibus, & alia auxilia defecisse à lacteo orbe emittenda, iaculatores scilicet ac Nubecentauri: sed hi commisso iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciissent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regio nem igne uastasse. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Postquãm ue ro signa erecta sunt, & asselli ruditu undique constrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læ uum confestim fugit. Neque enim sufferre ualuit instantes Equiuultures, nosq; insequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu superius eua debat, nostro, quod in læuo erat, propulsato. Exeuntes autem Aëroculices insequebantur usque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt ẽ re gione declinantes, idque maximè, ubi senserunt suos, qui in læuo fuerant, manifestè deuictos. Fuga uerò insigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipsasq; nubes sanguis multus defluebat, ut infi cerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente sole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigis set, quum Homerus suspicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte sangui- Iliados 16. neas guttas pluisse. Conuersi autem à cæde duo trophæa statuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedestris pugnæ, alterum autem pugnæ in aere supra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum est ab exploratoribus,

Nubc

Nubecentauros aduentare,et irrumpere,quos Phaëtonti antea aduenisse oportuerat. Iicq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum,homines erant alatis equis commixti.Magnitudo quidem hominum quãta Rhodiorum colossi à medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat.Ducebantur autem à sagittario, qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos sensere,ad Phaetõtem quidem miserunt ut iterum rediret, ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt,inordinatos quidem, ob eam quã hostibus fecerant fugam,& iam spolia diuidentes,omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq;ad ciuitatem, atq; ex illius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa, ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt, meq; ceperunt, & è comitibus duos. Iam autem & Phaethon aderat, & sub illis alia trophæa statuerunt.Nos autem ad solem ipso die ducebamur, araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt,conuersi uero medium aëris uallauerunt,ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret. Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret. Qua in re pressus Endymion,mittens oratuit,ædificium demolirentur,neq; se paterentur in tenebris uersari.Promisit autem & tributa persoluere,seq; auxiliarem & amicum fore,neq; in posterum bellaturum: insuper & obsides offerebat. Phaethon uero congregato bis cõcilio, primo quidem in ira perstitit,postremo mutauit sententiam,ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs,eorumq; socijs his legibus,ut intermurale deijciant Solarij,neq; posthac Lunam inuadant,statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas,armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur,si quis inuaserit,uectigalium conditionem pendat,annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia, obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisque qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina, eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides, & Therites,& Phlogius: Lunarium autem Nyctor,& Menius,& Polylampes. & talis quidẽ pax sequuta est. confestim murus euersus est,& captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus,obuiauerunt nobis socij,& cum lachrymis salutauerunt nos, & Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem, nos ibi secum maneremus,& in colonia communicaremus, se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haudquaquã parui,sed petebam dimitti in mare.Qui ut persuaderi non posse animaduertit,septem conuiuio acceptos diebus,tandem dimisit.Quæ interea in Luna uersatus uiderim,quæue noua & inaudita cognouerim,dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur,sed nec quid sit fœmina omnino sciũt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco, eo autem supra non habentur,sed habent. Concipiunt non in uentre, sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est,tumet crus, tandem suo tempore præcidẽtes educunt mortua,tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent,& ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulũ deuenisse,quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo:Genus hominum apud illos est,qui dicuntur arborei,idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes,in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima, ut phallus. Ramos quidem habet & frondes, fructus uero cubitales glandes. Vbi autẽ eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appoſiti tia, quidam eburnea, pauperes autem lignea quibus coëant, & uxoribus miſce antur. Poſtquam autem ſenuerit aliquis non moritur, ſed ut fumus ſolutus eua neſcit in aerē. Cibus eſt omnibus unus: ſtructo etenim igne, ranas aſſant ſuper prunas. Multæ apud illos ſunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem aſſa tis circunfuſi uelut ad menſam lambūt euaporatum ex illis fumum, ac ueſcuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis eſt aer expreſſus in calicem, liquorem ex ſe ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; perfoſſi ſunt ea parte qua nos: ſed ne pueri quidem natibus rem obſcœnam præſtant, uerum poplitibus ſupra ſuram. nam illic perfoſſi ſunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & ſine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant ſtellas, comati contrà formoſi habentur. Aduenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, ſed unodigiti ſunt omnes. In ſpeciem caudæ braſſica natibus cuiuſq; illorum innaſcitur prolixa, ſem per germinans, quę & reſupino cadente non frangitur. Emungunt & mel amariſſimū, qui ſiquando uel labori inſudant, uel luctantur, corpus lacte oblinunt, ut & caſeus ex eo coaguletur, melle paululum diſtillante. Oleum autem è cepis educunt, maximè pingue, ac redolens ut unguētum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini ſunt uelut grando quæpiam, & mihi quidem uidetur ubi uētus inciderit, uites illas quati, fractisq; uuis grandinem huc ad nos mitti. Ventre ut ſacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter eſt illis, & iterum clauſilis, neq; in illo inteſtinum ullū, aut epar apparet, ſolum autem denſus eſt intus & pilis obſitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum ſubeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum ſunt fœcunda, idemq; aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non auſim ſcribere, ne fortè me quis mentiri putet ob ſermonis abſurditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit ſuos exemptos ſeruet eos apud ſe donec illis ad uiſum egeat, quos cum repoſuit, cernit. Et multi cum fortè proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & utident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis ſunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim ſolum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conſpicatus ſum: Speculum maximum ſupra puteum poſitum eſt, non adeo altum. In puteum ſi quis deſcenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero ſpeculum intueris, omnes quidem urbes, omnesq; gentes uides, non ſecus ac ſi omnibus intereſſes. Tunc & ipſe meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, ſatis exploratum non habeo. Quod ſi fortè quis non credet hæc ita ſe habere, cum eō perueniet ſciet, me uera dixiſſe. Tunc ſalutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem aſcendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, ueſtes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupineamq; panopliam, quæ omnia poſtea in ceto amiſi. Miſit & nobiſcum Equiuulnures mille, qui nos deducerent ſtadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias prętерlapſi ſumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi deſcendentes aquas hauſimus. Hinc zodiacum introëuntes, ad lævam quidem ſolem prætergrediebamur, circa illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim deſcendimus, & quidē ſocijs id ſummè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quanquam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaethonti militabant, ſpeculati nos longè, ac delapſi uolauerunt ad nauem, quumq; ſocios eſſe

didiciſſent, abiere, iam enim & Equiuultures diſceſſerant. Nauigantes autem ſequenti nocte ac die, circa ueſperam peruenimus ad lucernarum urbem (ſic enim illam uocant) iam iter noſtrum ad inferiora ſecantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas ſtellas aëre ſita eſt, zodiacoq; multò inferior. Deſcendẽtes autem neminem quidem inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & ſecus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illuſtres ac nobiles. Domus illis, & lychneones ſeorſum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, ſed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec noſtrum uel unus apud illos cœnare, aut capere ſomnum eſt auſus. Palatium aũt illis in media ciuitate extructum eſt, ubi per totam noctem earũ ſedet princeps, nomine unamquamq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut tranſfuga: mors autem eſt extingui. Aſtantes autem nos conſiderabamus quæ fiebant, ſimulq; lucernas reſpondentes audiebamus, cauſasq; quare abfuiſſent dicentes. Hic & lucernam noſtrã agnoui, et allocutus rogabã, quomodo ſe haberent domeſtici noſtri, ea autem mihi omnia enarrauit. & noctem quidem illam ibi manſimus. Sequenti uero die ſoluentes, ſecus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admiratí ſumus. neq; in eam deſcendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Ariſtophanis poẽtæ recordatus ſum, hominis quidem ſapientis & ueri, ac in his quæ ſcripſit fruſtra non credi ti. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifeſtè uidebamus, terram aũt nuſq;, præter aërias illas, quæ iam ipſæ quidem igneę & micãtes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiem molliter aſpirante aura & ſubſidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac ſuprà modum læti fuimus, & omnibus prandium ex iis quę ſuppetebant exhibuimus, & deſcendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, ſæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum conſueuit eſſe principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem ſolem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximũ, & quingentorum & mille ſtadiorum magnitudine. adueniebat autem hians, & mare procul turbans, ſpumaq; undique circumfuſum. Dentes exerebat phallis noſtris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum poſtremum nobis mutuo uale dixiſſemus, & amplexi eſſemus, præſtolabamur, & cum reſorberet, unã cum naui ipſa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, ſed per eorum raritatem nauis delapſa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obſcurum erat, & uidebamus prorſus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;, & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere poſſit. Erant præterea paſſim & parui piſces, & alia quædam animalia conciſa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum oſſa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut conjicio, ex eo quem abſorpſerat limo, accumulati. Igitur & ſylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris ſimilia. circuitus autem terræ ſtadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Deniq; cũ erexiſſem comites, nauem fulcimus, ipſiq; è ſilicibus excitantes ignem, & accẽdentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piſcium carnes, aquamq; adhuc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, ſi quando hiaſſet cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque ſolum cœlum, quandoq; Inſulas. nam ſentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partẽ.

Ariſtophanes In Auibus.

Poſt-

Poſtquam autem manſione iam aſſueti eramus, accipiens è comitibus ſeptem, deambulabam per ſyluam, cuncta luſtrare ac explorare uolens. Necdum quinque ſtadijs totis digreſſus, inueni ſacellum quoddam Neptuni, quemadmodũ teſtabatur inſcriptio, ac paulo pòſt & ſepulchra multa, & columnas deſuper, iuxtaq; fontem perſpicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam coniiciebamus. Feſtinanter igitur accedentes, offendimus ſenem & adoleſcentem, ſedulè ac diligenter ſulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo ſimul ac territi conſtitimus: illi uero idem & nobiſcum meritò paſſi, ſine uoce ſtetere. Tandem uero aliquando: Qui uos eſtis aduenæ, inquit ſenex, num ex marinis eſtis diis, an infelices homines nobis ſimiles? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc ſumus, fluctuamusq; hac belua circũcluſi, neq; quid de nobis ſit, ſatis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ò pater, ad ſumus hic homines aliunde profecti, ipſa cum naui nuper abſorpti. Acceſſimus autem nunc uolentes ſcire, quæ in ſylua ſint, quomodo ſe habeant, multa enim nobis & denſa uiſa eſt. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, ſciremusq; nos in hac belua incluſos eſſe, non ſolos. Sed narra nobis tuam ipſius fortunam, quiſquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me ſunt ſcietis, ni prius hoſpitio recepti, ex præſentibus bonis fruamini, ſimulq; aceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes appoſuiſſet, ac piſces, uinumq; infudiſſet, poſtquã ſaturi fuimus, rogabat quid nobis accidiſſet. Cui ego omnia, ut ſeſe habebant enarraui, nimirum tempeſtatem illam, & quid in inſula contigiſſet, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis aliis, uſq; ad id quòd à ceto abſorpti fuerimus. Ille uero ſupra modum admiratus, & ipſe ex parte quid ſibi contigiſſet enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hoſpites, ſum Cyprius. Egreſſus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, aliisq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiam, naui quidem magna, ac uariis mercibus onuſta, quã foretò in ore ceti diſſolutam uidiſtis. Igitur in Siciliam uſq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati poſt tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipſa cũ naui ac comitibus abſorpti, cæteris morientibus duo nos euaſimus. Sepultis autem ſocijs templum Neptuno ereximus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, ueſcimur uero piſcibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, eſt ſylua, & ſanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulciſſimum, fontemq; nõ minus optima quàm frigidiſſima aqua. Lectulum autem ſubſternimus è frondibus, ignemq; ſuccendimus copioſum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piſcamur & uiuos piſces, ad beluæ branchias ſollicitatos, ubi abluimur, ſi quando cupimus. etenim ſtagnum ſalſum eſt non procul, uiginti ſtadiorum circuitu, quod uis piſcium genus continens, in quo & natamus, & nauigamus parua in cimba, quam ipſe compegi. Annos autem à ceti abſorptu ſeptem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre poſſemus: ſed incolæ, & uicini moleſti uehementer ſunt & oneroſi, ferioq; & agreſtes. Papæ inquam ego, & alij etiam ſunt in ceto? multi quidẽ inquit, & inhumani, ac uiſu deformes. Nam occidentalem, & extremam ſyluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextrum eſt latus, Tritonomendites tenent, ſuperioribus quidem partibus hominibus ſimiles, inferioribus uero ſe libus. Atqui alijs minus immites ſunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter ſe amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Pagurædæ ac Pſittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deſerta ut plurimum ſunt, & à mari ſtagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Pſittopodibus, oſtrea quingenta.

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si enim eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidē miſere, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgētes à tergo cædebant illos, nos uero et ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiusq; filius cōmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cæſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, ē noſtris uero unus, & gubernator, tergū triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequēti uero die aderant & alij, quæ facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antra ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præcone miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per ceti branchias deſiliere in mare. Igitur prouinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cętero absque timore habitabamus, palæſtris, alijsq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuitabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os proreplimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinque Inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tāquam remis. Ponē autē ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorā uero ex his armati circiter quadraginta pugnabāt, hominibus, præter comā, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galeæ uſu non ſanè opus eſſet. Pro uelis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quò gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigium incitantes,

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq; seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Aliæ connexæ certabãt fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, ne minem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebãt etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos Aeolocentauri delphinorum greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quòd sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerũt qui ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, tresq; ipsis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisa fugerunt. Sanè hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cõuersi, plurima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem trophæum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq; ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum, mansionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramen tentare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem nõ sensit. Porrò octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quia hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahebat, sed confestim comprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere conclu*di, ni* hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderẽtur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scinthaeus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq; *tri*bus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abscessimus. Hinc nos multis ex naturali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Borea frigus magnum secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, nõ modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecẽtos, ut descendentes super gla-

ciem curreremus. Quum autem uetus perstaret, nec̃ amplius ferre possemus, tale quiddam commenti sumus. Qui uero in ea re consilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq; accendebamus, ac uescebamur piscibus: siquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egressi infixam nauem cuulsimus, ac uelum expandimus, trahebamurq;, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapsi. Quinta autem die tepore glacies soluebatur, iterũq; omnia in aquam soluta. Iam uero & circiter stadia trecenta nauigaueramus, quum ad Insulam delati, non adeo magnam, & eam desertam aquas hausimus (iam enim defecerant) taurosq; syluestres ibi duos arcu confecimus. Ipsi autem tauri cornua non in fronte, sed in ipsis habebant oculis, ut Momo placuit. Dictum. Post paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, sed lacteũ, & in ea insula apparebat alba referta uitibus. Erat autẽ Insula caseus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum postea comedentes didicimus. Eius autem circuitus stadiorum uiginti quinq;, & uites uuis scatebant, ex quibus lac, non uinum expressimus. Templum aũt erat in media Insula Galateæ Nereidi sacrum, sicut ostendebat epigramma. Quamdiu igit̃ in Insula consedimus, escam quidem nobis ac cibum terra suppeditauit: lac aũt ex uuis expressum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita discessisset eo ã Neptuno honore accepto. Exactis aũt in Insula diebus quinq;, sexta egressi sumus portum, tranquillo quidem mari abundis, ac aura quadã impellente. Porrò octaua die nauigantes non amplius per lac, sed in salsa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos supra mare decurrentes, omnino nobis similes & corporibus & magnitudine, præter solos pedes, siquidem hos suberinos habebant. Quare, ut existimo, & Phellopodes appellati sunt. Mirabamur autem cum uideremus eos nõ demergi, sed supra fluctus extare, intrepideq; incedere. Qui & accedentes salutarunt nos Græca uoce, dicebant aũt se in Phello patriam suam properare. Comitabantur aũt aliquousq; nos præcurrentes, postea conuersi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem cõprecati. Post paululum uero & Insulæ multæ apparuere. Propè quidem â læua Phellò, ad quam illi properabant, quæ ciuitas super magno ac rotundo subere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ insulæ, & altissimæ, ubi ignis accendebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, distans stadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædã nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem historicus Herodotus â felice Arabia spirare dicit. nã qualis â rosis, narcissis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere consueuit, talis nobis odor aspirauit, à quo deliniti, boniq; aliquid longis ex laboribus sperantes, iam in Insulam prope aduenera mus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere, prataq; & syluas, & canoras aues, partim quidẽ per littora canentes, multas autem super ramis. Aër autem lenis, ac placidè spirans regioni circũfundebatur. Hinc suaues quędam auræ spirantes leniter syluã mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, similes ijs qui in locis desertis obliquis fistulis reddi solent. Atqui audiebat̃ uox quædam promiscua non tumultuosa, sed qualis in cõuiuio reddi posset, cum quidã fistula canunt, alij probant, alij ad fistulam, aut citharam saltant. His illecti deferebamur in portum, egressiq; nauem, Scintharum in ea & ex socijs duos dimisimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in custodes incidimus, ac ministros, qui nos roseis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum est uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam esse beatorum Insulam, regnareq; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, stetimus in ordine iudicandorũ quarto loco. Erat aũt prima causa de Aiace Telamonio, an illi

illi in heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quòd furijs actus, seipsum necasset. Denicq; multò prius habito sermone uisum est Radamantho, hausto elleboro, ac demum resipiscentẽ, tradere eum Hippocrati Coo medico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ causa amoris erat, Theseiscilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gratia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginiensem: uisum est Alexandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primũ. In quarta autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit, quidnam in causa esset, quòd adhuc uiui ad sacrum illum locum deuenissemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco summotis, secum diu pensitabat, & de nobis communicabat cum assessoribus. Consederant aũt ei cum alij multi, tum & Athenienſis Aristides, cognomento iustus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curiositatis, & peregrinationis, postquã moreremur. Nunc uero præscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uersari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quã mensium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis à nobis, soluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, murus uero smaragdo lapide cingitur. Porrò portæ septem sunt, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõstructa sunt, & altaria in eis maxima, uno è simplici lapide Amethysto cõstant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nate posses. Porrò ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro aqua ros tepidus in peluibus seruatur. Vtuntur autem uestibus purpureis, tenuissimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & absque carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei tamen cum sint, stant, mouentur; intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis similitudine circundata. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non esse corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contulit, permanet. Denicq; hic haudquaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem. talis lux terram habet. quare & unum solum anni tempus nouere. Semper eñ apud eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiret. Quæ illic sunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac malos, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructum. pro frumẽto uero spicæ in summitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & sexaginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verũ & hi minores sunt: flumina lactis septem, & uini octo. Conuiuium aũt celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elysius uocatur. Etenim pratum est pulcherrimum, & circa illud nemus omni arborum specie consitum, umbram discumbentibus faciens: stratum autem substernunt è floribus. Ministrant quidem ac cuncta affe runt uenti, præterq; quòd uinum non miscent, siquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores sunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harũ fructus pocula sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi aũt quis ad conuiuiũ accesserit, unũ uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro

Minous mensis.

Elysium campus.

sertis

ſertis uero luſciniæ, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore legentes, cum cantu eos ſuperuolant, aſperguntq;. Porrò unguntur ad hunc modum: Denſæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, ſupraq; conuiuium ſparſæ, ſenſim exprimentibus uentis, tenuiſſimum quiddam uelut rorem diſtillant. In cœna autem muſicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in primis Homeri uerſus, qui & ipſe adeſt, et cum illis conuiuatur, ſupra Vlyſſem diſcumbens. Choreę aũt ſunt è pueris & uirginibus. preſunt uero illis & concinunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Steſichorus. Nã & hunc apud eos uidi iam ipſi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt, ſecundæ choreæ ſuccedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Poſtquam & illæ canere cœperint, iam tota ſylua reſonat præſidentibus uentis. Hoc autẽ maximum ad lætitiam habent, fontes duo ſunt circa conuiuium, unus quidem riſus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bibunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex inſignibus uiris, quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem ſemideos, & qui ſub Ilio militauere, præter Locrenſem Aiacem, nam hunc ſolum dicebant in impiorum loco ſupplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharſim, & Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, necnon & Lacedæmonium Lycurgum, & Phocionem, & Tellum Athenienſes, & præter Periandrum ſapientes omnes. Vidi & Socratem Sophroniſci filium cum Neſtore & Palamede nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Theſpieus Narciſſus, Hylas, alijq; formoſi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argumentis. Ferebatur autem illi ſuccenſere Rhadamanthum, & ſæpenumero cõminatum, ſi pergeret ineptire, ſe illum ex inſula eiecturum, aut niſi omiſſa ſimulatione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, ſed conditam à ſe ciuitatem habitare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porrò Ariſtippus & Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares eſſent & læti, compotoresq; ſuauiſſimi. Aderat & Phryx Aeſopus, quo homine pro morione utuntur. Atqui Diogenes Sinopenſis tantum à priſtinis moribus degenerauerat, ut Laidem meretricem duceret uxorem, & ſubinde ſurgeret ac temulentus ſaltaret, debaccharetur q;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ uirtutis uerticem aſcendere aiebant. Quin & id de Chryſippo audiuimus, illi non prius fas eſſe ut Inſulam ingrederetur, quàm iam quartò ſe elleboro purgaret, Academicos dicebant uelle quidẽ uenire, continere ſe tamen, & adhuc conſiderare: neq; enim ſatis adhuc capere, num uſquam talis Inſula ſit, nec ne. Verum, ut conijcio, Rhadamanthi iudicium haud dubiè metuerũt, utpote qui forum iudiciarium ſuſtulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama erat, ut eos qui illuc præceſſerant ſubſequerentur, uerum præ pigritia defeciſſe neq; potuiſſe aſſequi, ſed è medio itinere redijſſe. Hi igitur inter eos qui aderãt erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & poſt illũ Theſeum in primis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiſcentur fœminis ſimul & maribus palàm, & ſpectantibus omnibus, idq; haudquaquam turpe arbitrantur. Solus uero Socrates deierabat, ſe innocẽter cum iuuenibus uerſari, & quidem cum omnes illum peierare ſcirent. Siquidẽ Hyacinthus & Narciſſus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ ſunt omnibus communes, neque quiſquam uicino inuidet, ſed ſunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri quoq; uolentibus ſe exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos dies ueneram, cum accederem Homerum poẽtam: nam utriq; ocium erat, & cũ alia multa, tum illud rogabam, cuias eſſet, dicens, illud maximẽ apud nos ad hunc uſq; diem eſſe in controuerſia. At ille ſe neſcire reſpondit. Nam quidam Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipſe uero ſe Babylonium eſſe aiebat: ſiquidem à ciuibus ſuis non Homerum, ſed Tigranem uocatum

rum fuisse, postea uero cum apud Græcos obsidis officio functus esset, pristinã appellationem mutasse. Rogabam præterea, num & ij uersus, qui uulgo reijci untur, ab se conscripti essent, nec ne. Ille autem omnes suos esse asseuerabat. Ibi ego Zenodoti & Aristarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui nõ damnare. Vbi autem hæc abundè disseruit, iterum rogabam, quamobrem ab ira poëmatis sui initium sumpserit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nihil studio agenti. Tum & illud scire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odysseam Iliade priorem scripsisset. Ille uero negabat. Nã quõd cęcus non esset, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus illum per contari. Quin idem aliãs sæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq; ipse contrà promptè ad omnia respondebat, maximè uero post caussam quam uicit. Nam illũ calumniæ Thersites accusauerat, quòd se in poësi conuicijs agitasset. Vicit autem Homerus, caussam agente Vlysse. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius septies mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animæ errores cõsum mauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uisum est, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus esset. Empedocles uero, nam & ipse uenit semiexixus, & toto corpore excoctus, non receptus est, quanquam id multis precibus postularet. Procedente autem tempore instabat certamen, quod apud illos Thanatusia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theseus uero septimum. Porrò quid in totum actum sit, lõgum esset commemorare: uerum summam, ac capita rerum perstringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule stabat, & pro corona cum Vlysse decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arij Aegyptij, qui Corinthi sepultus est, & Epij, qui sibi mutuo congressi erant. Nam apud eos Pancratij nullum pręmiũ propo nitur. Porrò quis cursu uicerit, non satis memini. Ex poëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Hesiodus. Præmia aũt omnibus erat corona ex pauonum pennis contexta. At iam absoluto certamine nuncia tum est, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & superata custodia, in Insulam irrumpere. Eorum duces esse Phalaridem Agrigẽtinum, & Busyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, statuit heroës in aciẽ super littus. Ducebat autem exercitum Theseus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad se reuersus. Commixti ergo inter se pugnabant, uicerunt q; heroës, Achille uel in primis rem strennuè gerente. Fortiter se gessit & Socrates in dextro cornu constitutus, multoq; fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hostibus haud quaquam fugit, sed uultu intrepido cõstitit, quamobrem prẽmio donatus est, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alijs disserebat: quem locum Necracademiam appellauit. Comprehensos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remisserunt multò grauius puniendos. Eam autem pugnam scripsit & Homerus, & mihi abeũti libellos dedit ad nostros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis postea amisi. Erat poëmatis initium ferè in hũc modum: Nunc mihi Musa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxissent, quemadmodum illis mos est, ubi bello rem præclarè gesserint, Epinicia celebrarunt, & festum solenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abstinuit, & ieiunus procul desidebat, abominatus fabarum esum. Iam uero mensibus sex exactis, septimoq; ad medium deducto, res nouæ ac insperatæ exortæ sunt. Nam Cinyrus Scintharj filius, iã grandis & formosus, Helenam multo iam tẽpore deperibat. Ipsa aũt cõtrà manifestè adolescentẽ ad insaniã usq; redamabat. Siquidẽ in cõuiuio sub inde alter alteri annuebat et prębibebat, solioq; ex cęteris surgẽtes in syluta deerrabant. Tandẽ prę amore & impatiẽtia consilium cepit Cinyrus rapiẽdi Helenæ.

Thanatusia.

Necracademia.

Illa

Illa uero hoc probabat, ut cederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phellò, aut Tyroëssam. Addiderunt & huic cõsilio conjuratos è meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio distentebam, illi clam alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescẽte die aiebant exploratores nauem procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinã, & ex integro & solido ligno cõstructam, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandẽ circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanũ subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quæstione, num & alij quipiam conscij fuissent, postquam ullum fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi cõtrà consolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continẽtem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cum in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, néue lupinis uescerer, néue puero suprà decem octo annos nato congrederer. quorum si memor essem, benè sperarem de reditu ad Insulã. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunum esset cum illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorum uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna beryllilapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulam Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad insulas appelleremus, nemo nobis manum iniiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continuò nos teterrimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat et aër obscurus & caliginosus, à quo distil-

diſtillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ ſtrepitus exaudiebatur, & multorum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã aſcendimus talis erat. Tota in girum præceps eſt, & exuſta, cautibus & ſaxis aſpera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepſimus tamen per præcipitia, & per ſpinoſam, & aculeis plenam ſemitam euaſimus, tranſiuimusq; regionis tetram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & ſupplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati ſumus. Siquidem uniuerſum ſolũ gladijs & mucronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter uero ſanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immenſus: fluebat autem uelut aqua, & inſtar maris agitabatur. Habebat etiamnum & piſces permultos, quorum aliquot torribus erant ſimiles, nonnulli uero minuſculi carbonibus igniti, quos Lychniſcos uocabant. Aditus autem unus erat, & perquã anguſtus. Ianitor adſtabat Timon Athenienſis. Ingreſſi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui ſupplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plurimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enecari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores ſingulorum uitas, & cauſſas ob quas ſupplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminebat, qui in uita quippiam mentiti eſſent, neq; ueritatem literis mandaſſent. Inter quos erat Cteſias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono animo eſſe cœpi. nam nullius mendacij mihi conſcius eram. Itaque ad nauem maturè reuerſus, neq; enim tale ſpectaculum ferre amplius poteram, ſalutato Nauplio diſceſſi. Neque ita multum poſt apparebat non procul ſomniorum inſula, obſcura illa & uix uiſu conſpicua. Habebat autem & ipſa ſomnijs aliquid ſimile. cedebat enim accedentibus nobis & ſubterfugiebat, ac longius ſe ſubducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendiſſemus, & in portũ qui ſomnus dicitur, delati eſſemus, prope eburneas portas, ubi ædes eſt Gallinaceo ſacra, ſub obſcurã ueſperam deſcendimus, cumq; in portã progreſſi fuiſſemus, ſomnia multa, uariaque, uidebamus. Verum de ipſa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conſcripſit, ſolus autem Homerus eius meminit, non ita accurate exacteq; deſcripſit. Circa hanc undique circumiacet ſylua. Arbores autem ſunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis ueſpertilionum ſedet. Sola enim hæc auis in ea inſula naſcitur. Flumen autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen eſt, uni quidem Negretus, alteri uero Pannychia. Ipſa autem ciuitatis mœnia alta ſunt, uariaq;, iridis colore ſimillima. Enimuero portæ ſunt, non duæ, ut uoluit Homerus, ſed quatuor. Nã duæ Mollicici campum reſpiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero teſta conſtructa, per quas horrenda, & ſæua, immitiaq; ſomnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas tranſiuimus, eburneæ. Ingreſſis autem ciuitatem ad dextram eſt templũ Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ, cui iuxta portũ ſacellum dedicatũ eſt. Ad ſiniſtram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à ſe ſatrapis & præfectis cõſtitutis, Taraxione Mataeogenis, & Pludocle Phantaſionis filio. In medio autem foro fons eſt quem Careotin appellant, delubra duo adiacent, Impoſturæ uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum eſt adytum & oraculum, cui præfectus erat Antipho ille ſomniorum hiſtrio, hunc apud Somnum honorem ſortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma eadem eſt. Nam quidam procera erant & formoſa, ſuauiaq;, quidam uero breuia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, ſordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monſtroſa, alia uelut in pompam inſtructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiuſmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ-

Quædam etiam nos accedebant, ſalutabantq́, uelut familiaria iam & domeſtica, qui cum nos excepiſſent, ac ſopiuiſſent, ſplendidè planè, ac eleganter tractauerunt, apparato magnifico alio diuerſorio, pollicita reges aut ſatrapas ex nobis ſe factura. Nonnulla & in ſuam quemq́ patriam abduxere, & domeſticos oſtendere, rurſusque eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commeſſantesq́ apud ea manſimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac conſternati, ſaturi diſceſſimus. Inde poſt tertiam diem in Ogygiam delati deſcendimus. Hic ego primum reſignatis literis, quæ ſcripta erant legebam. Erant autem fere huiuſmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

NOlim te ignorare, quod ubi primum abs te diſceſſiſſem, rate inſtaurata poſtq́ naufragium feciſſem, et uix à Leucothea in Phæacum regionem ſeruatus fuiſſem, à quibus domum remiſſus fui, me multos uxoris procos deprehendiſſe, qui rebus noſtris abuterentur ad uoluptates ſuas, quos cum omnes confeciſſem, tandem ipſe à Telogono, quem ex Circe ſuſceperam, è medio ſublatus ſum. Nunc autem in beatorum ſum inſula, uehementer dolens ob relictam, qua apud te uſus ſum, conſuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod ſi per occaſionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas ſignificabantur. de nobis præterea, ut hoſpitio excipe-remur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus deſcripſit, ipſamq́ lanificio dantem operam. Poſtq́ uero literas accepit, admiſitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hoſpitium inuitauit, ſplẽdideq́ excepit, interim de Vlyſſe multa ſciſcitata, & Penelope cuiuſmodi forma eſſet. Num ita caſta eſſet, quemadmodum de ea Vlyſſes iactauerat. Nos autem ea, quibus potiſſimum eam delectari cõijciebamus, reſpondimus. Digreſſi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem ſoluimus uehemẽtius uento inſurgente. Tandem poſt biduitempeſtatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes ſunt hi, ferięq́, qui ex uicinis inſulis nauigantes infeſtant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, ſex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egeſta nauigant. ſiquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus inſtructis claſſibus oppugnabant, & è noſtris complures ſaucíabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim comínus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarũ uidemus ad nauigare Caryonautas. erant autem inter ſe hoſtes ut poſtea declauerunt. Nam ut eos adeſſe ſenſerunt, nobis neglectis in eos conuerſi, nauibus conflictabantur. At nos interea ſublato uelo, illisq́ pugnantibus inter ſe relictis, cepimus fugam. Manifeſto autem uidebantur ſuperiores futuri Caryonautæ, utpote qui numeroſiores eſſent. Nam illis claſſes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium ſecto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiuſq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab iſs ſubducti fuimus, eos qui ſaucij fuerant, curauimus, & poſtea in armis ferè ſtetimus, ſemper inſidias quaſpiam ſubueriti, neq́ id quidem immerito. Nondum enim occiderat ſol, cum ab Inſula quadam deſerta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus inſidentes nobis adequitabant. Erant autẽ hi prædones, quos firmos ac ſtabiles ferebant Delphines, perinde ac equi ſubſultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adſtarent, hinc atq́ hinc diuiſi, nos aridis ſepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos ſagittaremus & iacularemur, non potuerunt ſubſiſtere, ſed magna parte eorum ſaucia, ad Inſulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim

eius

eius circuitus ſtadiorum ſexaginta. Inſidebat autem illi Alcyon, fouebatq; ouã nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem ſubmergeret. fuga enim ſe proripuit, edita triſti quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti nauiſimilem ex arboribus congeſtum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conſpiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis ſecuribus præcidiſſemus, pullum implumem uiginti ulnarũ ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis ſtadijs à nido digreſſi fuimus, mira & inuſitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, cheniſcus ſubitò alas emiſit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus eſſet, capillos produxit, & quod eſt omnium inuſitatiſſimũ, ipſe malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructum edidit. Erãt autem eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdum ſatis maturæ. Hæc poſteaq; uidimus, non iniuria turbati ſumus, deos precati, ut portentoſam uiſionem auerterent. Nondum autem quingentis ſtadijs proceſſeramus, cũ uideremus ſyluam magnam & frondoſam pinis & cupreſſis. Nos autẽ arbitrabamur continentem eſſe, uerum erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus conſitus. Ipſæ tamen arbores immobiles ſtabant ac erectę, ac ſi ſupernatarent. Cum ergo acceſſiſſemus propius, & totam rem animaduertiſſemus, dubitabamus quidnam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd denſæ ac cõtiguæ eſſent, neq; reuerti facile uidebatur. Ita que aſcendens in altiſſimam arborem, contẽplabar quomodo ſe haberent quæ ſequerentur, atq; ſyluam uideo ſupra quinquaginta ſtadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum ſuccedere. Tum ibi uiſum eſt nobis nauem in arborum frondes, erant enim denſæ, & ſi fieri poſſet, in aliud mare tranſferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conſcendimus, eamq; ægrè in altum eduximus, quam cum ſuper ramis demiſiſſemus, explicatis uelis uelut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uerſus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait: *Antimachus.*

Iis qui ſyluoſum tentant per cœrula curſum.

Superata tamen aliquando ſylua ad aquã deuenimus, ubi demiſſa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuiſa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facile conſtitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos proſpicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè ſtadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuiſa ſtabat. Circũſpicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad ſuperficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati ſumus, ac multo labore præter ſpẽ traiecimus. Hinc nos ſuſcepit mare placidum ac mite, Inſulaq; non magna, ad quam facilis erat acceſſus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agreſtes, cornutiq;, cuiuſmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuiſſe. Deſcendentes igitur ibamus aquatum, & ſi uſquam fieri poſſet, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, niſi fortaſſe quòd mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boum eſſe gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox inſectati ſunt, & tres è comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unà omnes armis inſtructi, neq; enim ſocios inultos negligere conſiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter ſe diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ perſequuti ſumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuerſi ſumus, captiuos nobiſcum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli ſuadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos ſeruaui, donec legati à Bucephalis re peterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & triſti quodam mugitu, quem edebant, uelut ſupplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi caſei, & ſicci piſces, & cepe cum ceruis quatuor, quorum unicuiq; tres duntaxat eſſent pedes, duos quidem in parte poſteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tantum diem commorati, receſſimus. Iam inde nobis piſces apparebant, & aues præteruolabant, & eiuſmodi alia, quæ terræ uicinæ ſigna ſolent eſſe, occurrebant. Neque uero multum pòſt homines uidimus, qui nouo & inſolito more arte nautica uterentur. Ipſi enim ſimul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Reſupinati ſuper aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebãt, & manibus pedem tenebant, ac incidente uento nauigabant. Poſt hos & alij ſuperibus inſidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes ſubera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerunt, ſed intrepidè & pacatè uehebantur, nauis noſtræ figuram admirati, & undiq; circumſpectantes. Sub ueſperam autem appulimus ad Inſulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos acceſſerunt, & exceperunt, ſalutaruntq;, meretricie admodum comptæ, ornatæq;, ac formoſæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas ſecum trahentes. Inſulæ quidem nomen erat Cabaluſa, ciuitatis uero Hydamardia. Suſceperũt itaq; nos mulieres, & ſecum quemq; ſingulæ abduxerunt, ac hoſpitem fecerunt. Ego uero cunctabundus ſubſtiti, nihil enim fauſti ominabar: circumſpiciens diligentius, uideo multorum hominum oſſa, & caluas paſſim iacere. Vt autem clamorem ſuſcitarem, & ſocios conuocarem, ac ad arma proſilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præſentibus malis euaderem. ac paulo pòſt cum miniſtraret hoſpita, uidi non mulieris crura, ſed ungulas aſini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & ſi inuita, faſſa eſt tamen ſe mulieres eſſe marinas, quæ Onoſceleæ appellantur, ueſciq; peregrinis hoſpitibus. Vbi eũ inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hæc poſtquam audiſſem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum ſupra tectum aſcendi ipſe, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Qui ubi conueniſſent illis totam rem indicabam, & oſſa oſtendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uerſa eſt, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladium in aquam condidi, illaq; mox ſanguis effecta eſt. Oeyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc poſtquam illuxit dies conſpecta terra, coniecimus eſſe eam, quæ noſtro orbi oppoſita eſt. Procidentes itaque atq; precati, quid eſſet futurum diſpiciebamus. Quibuſdam autem placebat aſcendere duntaxat, & rurſum redire: alijs uero illic relicta naui, ad terræ meditullium proficiſci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemẽs tempeſtas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quiſque poterat, ſecum correptis. Hæc autem & huiuſmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Inſulis, & in aẽre, & quæ poſtea in ceto, & cum ab illo exiſſemus, quæ apud heroës & Somnia. Poſtremo quæ apud Bucephalos & Onoſceleas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, ſequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterum genus orationis Iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potissimum quæritur: Dignúsne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyrannum occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordium attentione & docilitate comparanda fermè cõsumitur, dum & summam petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatem exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspitione inuidiam parat. Narratione, grauitatem atq; sæuiciã tyrannidis primum persequitur, eiusq; omnem causſam in filium tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filium ante patrem aggressus esse, deinde & modum peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam Confirmatio, in qua principio petitionem suam commendat amplificatione euentus & bonorum, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione comparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere comprobatam, puta quòd non solum is, qui sua manu & gladio tyrannum occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiam qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contra scriptum. Vltimo locum, quem Rhetores à summo ad imum uocant, si ue etiam communem, tractat: in quo consilium siue uoluntas, conatus, actio, eáq; per comparationem, aut effectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotyposi quadam, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, & sui beneficij ueluti memoriam quandam in auribus auditorum relinquit.

VVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterum æuo florentem, & ad scelerum successionem capessendam paratum, unicum tamen pro ambobus præmium petitum uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necíq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrem indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itaq; tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modũq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerumetiam futurorum formidine, quicq; stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capessat successionẽ. Verum interim tantis rebus strennuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nõ feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uiderur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidẽ hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolentiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiã cõcitat.

Narratio, qua magnitudinẽ tyrannidis exaggerat & oẽm eius cauſam in filium transfert.

malis. Neq; enim quemadmodum alijs quibuſdam ſæpenumero accidit, itidẽ & nos ſimplicem tyrannidem atq; unicam ſeruitutem ſuſtinebamus, nec uniuſ domini uiolentiam tolerabamus: uerum ſoli omnium quos ſimilis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias diſtrahebamur infelices. Porrò ſenex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad ſupplicia ſegnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad ſuſcipienda maleficia filij inſtinctu nolens impelli ferebatur, ipſe alioqui non admodum tyrannicus, niſi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium ſuprà q̃ credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi eſſet omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iuſſerat: ſupplicio afficiebat quoſcunq; præceperat, ac prorſus in omnibus illi obſequundabat. In ſumma, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatũ ſatelles erat. Tametſi huic propter ætatem honorem cedebat adoleſcens, ſoloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipſe. Et quanquam tutamentum præſidiũq; principatui ab illo mutuaretur, ſcelerum tamen emolumentis ſolus fruebatur. Ille erat qui ſatellites continebat, qui cuſtodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui inſidias formidabat, ille qui caſtrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum ſi quæ cædes, ſi qua exilia, ſi quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò ſenex illi obſequebatur, comitemq; ſcelerum ſeſe præbebat, ac comprobabat duntaxat filij ſui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio poteſtas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud i primis diſcruciabat, quòd proſpiceremus diuturnam, uel æternam potius ſeruitutem eam futuram, & per ſucceſſionem alij poſt alium domino tradendam Rempub. populumq; homini ſceleſto hæreditatis inſtar obuenturum. Nam id alijs ſpem non exiguam facit, quod apud ſeſe reputant, quòd inter ſeſe dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo pòſt liberi ſumus futuri. Verum de his nihil eiuſmodi ſperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum eſt, ut ne aggredi quidem quiſquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo ſtatuiſſet, auderet. Sed deſperabatur ab uniuerſis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum eſſet cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil iſta deterruerunt, neque perpenſa negocij difficultate refugi, neque ad ſuſcipiendum diſcrimen trepidaui: uerum ſolus, ſolus inquam, aduerſus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non ſolus potius, ſed gladio comite conſcendi: quippe qui mihi ſit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerſabatur: at è diuerſo perpendenti, quòd publicam libertatem meæ cædi redempturus eſſem. Ergo ubi in primam irruiſſem cuſtodiam, neque medi-

Conſiliũ & modus cædis.

ocri negocio ſatellites ſubmouiſſem: occidens interim, in quem incurriſſem, & quicquid obſiſteret amoliens, ad ipſum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad noſtrarum calamitatum fontem. atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem ſeſe, multisq; uulneribus reſiſtentem, tamen occidi. Et iam tum erat ſublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi oẽs, niſi quòd reliquus adhuc erat ſenex ſolus, inermis, nudatus cuſtodijs: iamq; amiſſo magno illo ſuo ſatellite deſertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipſe Iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta ſunt, cuncta eò quò deſtinaram, perducta. At eum qui reliquus eſt, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem meaq; dextera nequaquã eſt dignus, præſertim ſi poſt ſplendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem

dedecq;

dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatẽ annũcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & caussas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Æquum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquã à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquã præ me dignus honore sit, cedam præmiũ, desistam ã petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterũ ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parũ erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidæ præmiũ decernit. Verum dic mihi, nun quid interest utrum ipse interimas, an mortis caussam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerũ hoc solũ spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorũ sublationẽ. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidẽ inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirũ ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quem admodũ interierit, uerũ an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectũ. Quandoquidẽ & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Repub. meritos calumnijs usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, lignóue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannũ obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cædem, mea ipsius manu peractã? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factũ à me satis uideatur: atq; id quũ scelestum acerbius etiã atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnum hoc dũtaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatũ uestigium? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticũ est, modum rei gestæ calumniantẽ præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidẽ & illud memini dissertum in legibus, nisi fortè propter diutinã seruitutem oblitus sum eorq; quæ ab illis dicuntur. Caussam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

1. Argumẽtũ à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionẽ probat à genere & causa efficiente.

tionem uiamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam hõmicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluẽdum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, non cenſes ea capere oportere, quæ iis debentur, qui beneficio iuuerũt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidem impru-
A uoluntate. dentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladiũ in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum premij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, ne-
II. Argumẽtũ. A fine legis. à minore. ſcio quid ſuperuacaneũ præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà curioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum exegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſiquidẽ & hic proſeruitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutam ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exciſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, nũ
III. Locus à ſummo ad imum. quid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cõmodis periculum adire non recuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar
I. Voluntas & conſilium. animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tantum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarũ facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: nũ abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nũc porrò non hoc
II. Conatus. dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factuq; procliuem eſſe rẽ exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tã multos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuẽtur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omnesq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipſam à me requires? Quinetiam ſi cædem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Non ſum incruentus: uerum cædem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitũ inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor, ſed tantis rebus geſtis hono-

re fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum? an non hoc quoque magnum usum futisset, conscendisse, mediaq; in arce, mediis in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de niq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi sceleste quidem illum, attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera, si gladij uerorum tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni co supplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quàta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddã, idq; meritò, quippe qui cõspiceret illum unicũ esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certè ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum è uita: perpensurum enim, iam nihil esse quitr uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circunsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum immine bant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cõ silium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necẽ conscíuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliũ inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eũ agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quũ id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendã libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nónne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos uenerareminí? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscísceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè discruciaret eum,

iii. *Amplificatio rei per cõparationem.*

iiii. *Enumer.*

Amplificatio à modo.

Peroratio amplificata affectibus.

Conformatio

Hypotypoſis & pathopœia patris.

qui genuerat, quoq; primo ſtatim conſpectu perturbaret, miſerabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui ſenex iam eſſet, atq; inualidus: uerum domeſticarum cladium ſpectatorem. Nam ego interim diſceſſeram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori caduer, ſcenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille aſtans ubi filium conſpexit, quem habebat unicum: ſemiuiuum, ſanguinolentum, cæde conſperſum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti ſumus, interempti ſumus, tanquam tyranni iugulati ſumus. Vbi mactator? Cui me ſeruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occiſum te fili ſum extinctus, niſi fortè me tanquã ſenem contemnit, ac lento ſupplicio me conficit: producitq; mihi mortẽ, reddítq; mihi cædem longiorem. Atq; hæc locutus enſem quærebat. Nã ipſe inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerũ ne is quidem deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulſo igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidiſti, nunc finẽ malis impone gladie. Ades patri lugenti ſolamen, ſenilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu líbera: utínam prior in te incidíſſem, utinam in cæde priorem occupaſſem loctũ. Occidíſſem quidem, ſed tanquã tyrannus duntaxat, ſed qui crederem mihi ſupereſſe ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nũc tanquam cui deſit etiam mactator. Atq; hæc ubi díceret, gladiũ adegit, tremens neque ſat potens. Cupiebat quidem, uerum non ſuppetebant uires ad facinus exigendũ. Quot hic ſupplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannícídia? Quot præmia? Poſtremo ſpectaſtis omnes iuuenem dudum proſtratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirium opus, ac ſenem huic circumfuſum atq; amborum ſanguinem commixtum, líbertatis íllam & uictorialem uictimã meíq; gladíi facinora. At gladius ipſe in medío amborum: declarans quàm nõ indígnum ſe domino præſtítit: teſtansq; quòd mihi fidam nauaſſet operam. Idſi à me ipſo fuiſſet patratum, mínus fuerat futurum. Nunc autem illuſtrius eſt ipſa nouitate. Atq; ego quidem ſum is, qui tyrannidem ſuſtuli. Cæterum actio in multos eſt diſtributa, quemadmodum in fabulis fieri conſueuit. Ac primas quidem partes egí ipſe. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipſe. Nam gladius omnibus inſeruiuit.

Concludit repetitione petitionis, et commemoratione meritiſui.

DECLAMATIO D. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA QVIDEM VERſa, ſed quæ ſuperiorí Declamationi è Luciano uerſæ reſpondeat.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem generis hæc cum ſuperiore, eiuſdemq; ſtatus eſt, ſed aduerſaria. Vt enim illic contenditur præmium eſſe dandum tanquam tyrannicidæ, ei qui filium tyranni interfecerat: ita hic negatur cum ſatisfeciſſe lege, aut tyrannicidam eſſe, qui non ipſum tyrannum, ſed filium tyranni occidiſſet. Exordio beneuolentiam captat, à perſona Iudicum, deinde calumniæ aduerſarij, qua in ſuſpitionem adductus fuerat, quaſi ipſe quoq; tyranni di faueret, quia illi præmium dandum negabat, reſpondet per abſolutionem primum, deinde & per inficiationem ex locis coniecturalibus, eleuata interim illius perſona, atq; ipſo uiciſim in ſuſpitionem, ex modo actionis uocato. Poſt exordium Propoſitio ſequitur cum attemione, & admonitione Iudicis, quorſum in hac cauſſa maximè ſpectare debeat, atq; inde ad confutationem uenitur. In qua primum refelluntur ordine capita illa, quæ alter in argumento ab imo ad ſummum tractarat, puta Voluntas, Conatus et Effectus. Ac uoluntati quidem opponit uoluntatem legis, ut quæ non quid quiſq; uoluerit, ſed quid effecerit, ſpectet, neque cogitationes, ſed facta præmijs compenſet. Conatum uero eleuat uarijs ac multis ſimilibus & exemplis, oſtendens in nullo pacto, aut contractu, aut certamine, aut alijs denique id genus rebus ſatis eſſe, conari aliquid & cœpiſſe, ſed præſtare

fieri oportere. Effectum conditionem sequi, non conatum. Et quòd alter etiam conatum in legibus spectari diceret, id distinguit, ostendens diuersam esse rationem præmiorum & pœnarum. In maleficijs enim & voluntatem puniri, in beneficijs autem nunquam præmium dari, nisi ei, qui quod lex proponit, re ipsa effecerit. Postremo & patriæ gratis inseruire ac officium præstare omnes debere. & illum satis mercedis pro conatu suo retulisse, laudem & gloriam. Effectum autem refellit, quia non simpliciter id effecerit, quod lex iubet, sed formam seu mentem ita ferente, cædem filij, mortem patris consecutam esse. Non enim quia ipsius gladio tyrannus postea se ipsum confecerit, ob id ipsius hoc factum esse. Deinde etiam incertum fuisse exitum, & quid nam pater, occiso filio facturus fuerit, & hic consilij quoq; petitionis subuertit, primo ut incertum et periculosum, neq; certis rationibus firmatum. deinde etiam ut fictum, & post euentum rei, demum simulatum. Deniq; non idem esse occidere, id quod lex iubet, & mortis caussam qualemcũq; præbere. idq; iterum multis similibus probat. Atq; hoc loco disputationem supra cœptã renouat, de eo quatenus voluntas in legibus spectatur, & in quibus per se sufficiat, nempe in maleficijs & non in beneficijs, & ob id neq; hic præmium illi deberi, ut qui cœperit, non absolucrit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto voluntate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potißimum amplicat, puta filium fuisse caput & causam tyrannidis, eoq; sublato, etiam tyrannidem sublatam fuisse. Ac primo quidem filium ostendit non fuisse tyrannum, neq; tyrannidis caput, confutatis signis, & ceteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maxime fuerit, legem iubere ipsum tyrannum, non ut quisq; tyranno similis, aut nocentior etiam est, occidere. Et hic multis verbis de autoritate legum disputat, & quod non temere verba legum huc aut illuc deflectenda sint, alioqui multa pericula et incommoda ex eo secutura esse. Postremo etiam ipse locum ab imo ad summum tractat, & ut alter voluisse, esse, effecisse se dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuisse illum, neq; recta via aggressum esse, neque denique id quod lex iubet, perfecisse ostendit. Et sub hanc orationem concludit, breui ἀναπαλαίωσει, & conformatione seu prosopopœia, legum, reipub. & deorum quoq; expostulationem cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petentem.

MIHI causſa hæc Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos, nimirum grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nonnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuoloſq; multò minus: quippe qui frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuentibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: preſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempeſtatem ſæuiſſimã repente præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aũt tam acerbum liberæ multitudini, q; ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; nõ rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorũ adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ tumulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum ueſtra Iudices ſingularis ſapientiæ perſpicacitasq;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, uti ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo nõ inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etenim poſtquam uiderem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimã

Captat beneuolentiã à poſſeſſione Iudicij.

Locus communis.

Reſpondet obiectioni ſuæ alterius, ex abſentia inuidiam.

illam ſeruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigiſſe, nihil prius curandum nobis eſſe iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas eſſet profecta, quo uidelicet munus ſuum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & conſtabilire, tuericq; quod largiri non eſſent grauati, meminiſſemusq; ijſdem in manu eſſe, ut eriperent ingratis, quod optantibus dediſſent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentię gratiam referre poſſumus: ſi beneficium acceptum agnoſcamus: ſi celebremus, ſi ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem eſſe uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Neq; enim iſthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accreſcat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhauſtius eſt, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè conſulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis repoſcant, ſi, quod ipſis ſolis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obſecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate ſua reſtitutæ libertatis periculoſam occaſionẽ modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum tyrannicidæ titulum dijs eripere, ſibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipſas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, niſi ſibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus ſpecioſius tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui ſibi laudem tam eximiam uſurpat immeritus. Nullum præmium honeſtius illuſtriusq;, quàm quòd tyrannicidæ debetur. Sed hoc impenſius accuratiusq; ſpectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta ſiquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis eſſe uideatur: quorum nihil in hũc competere, paulo pòſt euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam ſi unum ex huius arbitrio dependerint, tamẽ multa inſuper iſti creditori ſint debituræ. Quæ euncta quum poſtulare iure potuiſſet: maluit tamen homo uerecundus, unico perſoluto, reliqua ſibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido ſit, poſſit improperare. Tum illud utrum riſu potius, an odio dignum exiſtimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatiſſimum ſeueriſſimorum iudicum conſeſſum, Thraſonem quendam nobis è comœdia retulit? Senſiſtis iudices, ut è corona plerique riſum tenere nequierint, dum perſonatus iſte Hercules tragœdiam illam ſuã nobis recitabat: de ſeſe terq; quaterq; tyrannicida, de ſapiente illo gladio commilitone ſuo, qui per ſe prudens ſenem interemit: digno uidelicet, qui inter ſydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis ſuum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm faſtuoſo uultu, quàm arrogantibus ſupercilijs, quàm ſtupidis oculis, ſuum ipſe uobis encomium detonabat? Quæſo Iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nónne uobis minitari uidetur? nónne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortiſſimo gladio, qui uel ſine me, meas uices, ubi lubebit, acturus eſt. Quis tandem iſtam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidiſſet? Hæc quoq; me cauſſa Iudices (neque enim inficiandum eſt) commouit, ut huius obſiſterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odioſam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat perſonã aduerſarij & factũ ipſum.

Suſpitionem mouet eidẽ à modo actionis.

Affectio.

tatim uniuersa ciuitas diis libertatis autoribus gratularetur, ut hic sese ira tumẽs in medium ingesserit, quàm indignè tulerit uictimas diis seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq́, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denicq́ Iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmii quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ, gloriæq́ quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in cõtradicendo (tuo sci licet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq́ apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causſam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo tyranni necem, quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuũ istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longè minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquam quòd neq́ affinitas, neq́ cognatio, neq́ necessitudo, neque emolumentum, neq́ prorsus alia res ulla mihi cum tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis hærere suspitionem, tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq́ meam uitam sic huic Rẽpub. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causſis, ut tibi obsisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi uideri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidæ prę̃mio deiicerem. Non quòd pudeat hominẽ debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modo, uerumetiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullã esse causſam quin tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stulticiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata. Postremo si deorum immortalium causſam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere, ut uel hinc satis liqueat, quanta religione reliquã causſam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus: Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Apostrophe, qua calumniã aduersarij respõdet, uteriũ ex locis coniecturalibus.

Translatio, qua actionem suã defendit.

Frequentatio causarum.

Quam

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudẽ agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euinco nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàmmaximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq; pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quãm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quòd grauem seruitutem toleraremus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciũ nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem uenit, quãm misera sit tyrannis, quãm optãda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quũ libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cũ huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingenioси conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrãnicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi usus est mirificè attollere, & in quibus identidem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit.

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendẽ dus sit.

Diuisio capitum.

Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primũ quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quãm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem conscíuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergóne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspicioса, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi compertа recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandẽ est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

Confutatio I. Voluntatis. cui opponit uoluntatẽ legis, quæ facta nõ cogitationes spectet.

noceã

nocentibus erogare pœnam, & bene merentibus largiri præmia (id qd mox co pioſius demõſtrabimus) poſteaq; in criminibus non accipit inſimulationẽ mẽ tis uoluntatis, queſo te, in petendis præmijs oſtentationem uolũtatis admittet? Quis aũt eſt ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, ſi tu tò liceat? Quis nõ uel leno, ſaltẽ emolumenti cauſa uelit? Deniq; quis nõ facile ſimulare poſſit uoluiſſe ſe: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantũ hoc totũ habeat momẽti, uoluiſſe occidere? Nempe perinde eſt, quaſi te ſomniaris occidiſſe. Par pari penſari cõuenit. Qui præſtitit beneficiũ, ei lex benefiiũ repẽdit: at q bene uoluit tantũ, ei quid debeẽ, niſi ut uiciſſim bene uelit reſp. I nunc, & hoc in gradu nos iube conſiſtere. Rem tã eximiã, inquis, animo uerſaui, ſtatui, decreui: an præmiũ negabitis? Non fraudaberis præmio, ſi iſthoc nomine poſtules: uerũ illud interim præmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ frontis, irriſus, exploſus, exibilatus diſcedes, quẽ non puduerit id à lege poſtulare, quod ne leno quidẽ auſit à quoq; petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatẽ neſcio quam, hoc eſt, minus q uerbà precio redimat. At nõ uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus ſum, aſcendi, ſubmoui ſatellites. Primum iſthuc tu quidem conſultẽ facis, q de gradu illo deſiliſti, in quo nimis profecto incõmodẽ ſtabas, quanq; nẽ in hoc quidem multò cõmodius conſtiteris. Nam etiã ſi paulò minus abſurdum uideaẽ, haud ita multò minus impudens tamen eſt, quũ lex palàm præmiũ decernat ei, qui factum præſtiterit, te qd conatus modo ſis, præmium poſcere. Ergo ne hoc quidẽ iuris erit apud te legibus, qd per illas eſt ciui priuato cum ciue priuato? Age quid ſi quis ciuium tecũ inijſſet contractum, ita ut ille pecuniã ſtipulatus, tu condtionem pactus eſſes, mirũ ni ſuo uterq; periculo, atq; is nondũ præſtita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedẽ, conatus ſum, tentaui, adniſus ſum: an non protinus impudenti homini reſpondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo conatu quid mea refert? quandoquidẽ effectum abs te pactus ſum, non conatũ. Puta totidem uerbis tibi nunc reſpondere legẽ: Agnoſco contractũ, non muto pacta: debeo præmiũ, ſed ſi tu conditionem præſtitiſti, ſi tyrannũ occidiſti. Verbis aut obligantur, aut abſoluunt homines. Si conato pollicita ſum præmium, non grauabor dare: ſin ei qui facinus peregiſſet, qd tãdem ius eſt te ferre quod es ſtipulatus, me non ferre quod ſum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tã improbus inuenitur, ut lucrũ conditione promiſſum poſtulet, non præſtita cõditione, nemo tam ſtultus ut det, ſi quis poſtulet: & tu à Rep. maximum omniũ præmium poſtulas, q conatus modo ſis? Nihil mihi niſi nugas adfers, donec illud unũ audiã, quod te præſtare oportebat. Volui, inquis, aſcendi, perrupi cuſtodias, ſubmoui ſatellites, quantulum iã eſt illud quod ſupereſt? Quid adhuc deſideras? Nempe nihil in te deſidero præter illud, cui ſoli debebaẽ præmium. An non intellexiſti in iſtiuſmodi contractibus duplex eſſe periculũ: quorum alterum ad hunc tãtum, alterũ ad illum propriè pertineat: uidelicet perſoluendæ mercedis, & præſtandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neq; tua referre putes, neq; refert q̃ anguſta mihi tes, unde corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo ſuſcipis periculo, neq; mea quicq; intereſt, quo ſudore, quo periculo ſit ea tibi præſtanda. Totam iſtam curã, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd ſi ego iã præſtita abs te conditione cõmemorem tibi in agris meis malè pueniſſe ſegetes, merces naufragio perijſſe, nihil auelli à malis debitoribus, non ſine graui diſpendio conflari poſſe pecuniam, quã tibi debeã, dic obſecro, nonne nugas agere me dices, negans horum quicq; ad te pertinere? Hoc uno modo poſſe ſatisfieri tibi, ſi pecunia numeretur. Neq; quiſquam eſt iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fatea tur. Et mihi pulchrè ſatisfactum exiſtimas, ſi tu mihi tragœdiã adferas, quantũ adieris periculi, quantum ſudorum, quantum uigiliarũ exhauſeris, dum ſtudes

II. Conatui illi opponit ſua pactorum.

A ſimili.

A numeri.

Aliud ſimile.

prẽstare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumnioſior, ſcrupuloſiorq́, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos penſiculari conatus: quor̃ ſuos quiſq́ nimio ſolet æſtimare, non ſuos difficile eſt adamuſſim perpendere. At facti, facilis eſt æſtimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia cõſueuit metiri. Tametſi non piget interdũ æqui boniq́ rationẽ habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę nec̃ ui, nec̃ dolo coierũt, quid eſt quod à præſcripto recedatur, niſi quis uelit omnino à pactis diſcedere? Quid uis? Circũſpice, & ſi potes uſq́ inuenire exemplum, non nego prẽmium. Sæpenumero in pugilũ Olympicis, ſæpe in certamine ſpectator (opinor) ſedi-
Ab exemplo certantiũ in ludis ſolẽnib. ſti. Cedo, num quando uidiſti quenq́ tam impudentem, qui palmã ſibi hoc nomine uẽdicaret, q̃ ſtrenuè certaſſet? Non arbitror, atq́ id in re penè ludicra, certè ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam ſerio omniumq́ ſplendidiſſimo negocio id tibi poſtulas, q̃d in ſcenicis illis pudeat uel impudentiſſimũ tẽtare? Age quoties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe fortiſſimè, doctiſſimeq́ geſſiſſet in curſu, is à præmio longiſſimè abeſſet, & ignauiſſimo faueret euẽtus? Habeat ille ſanè, q̃d cauſetur, excidiſſe habenas, conſternatũ equum, fractã rotã, iactet ſe uel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Therſitæ præſtitit Achilles, niſi metã prior attigerit, profecto poſtulandi præmij ius nullũ habebit, fortunã ſuã incuſare licebit. Cæterũ Agonothetæ non indignabit̃: propterea q̃ hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius uteret̃ cõdicione, id eſt, ita demũ præmium ferret, ſi uirtuti fortuna fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, non tantũ effectui prẽmium deberet̃, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicum certamen ueniſſent. Quanq́ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis uoluptatiſq́ gratia proponunt̃, ſit interdum, ut uictis quoq́ præmia ſtatuant̃, non honoris, ſed ſolatij gratia: uerũ ſeriis in rebus, atq́ adeo periculoſis, quænam obſecro lex unq́ mercedem ſtatuit, niſi ſi quis facinus peregiſſet: & ita peregiſſet, ut omneis numeros implerit? A quo tu quantũ abſis, mox audies: nã nunc de conatu tantũ agimus. Lex igit̃
Ab exemplis militarium donorum. ciuicam promittit coronã ei, qui ciuem in bello ſeruarit. Quis unq́ ad hunc honorem uel aſpirauit, q̃ ſe telis obiecerit, quòd non ſine multis uulneribus diſcedẽ ſerit? Profecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicã petit. Quis unq́ his uerbis muralem petijt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia ſuperarẽ. Omnia feci, ſed depulſus ſum. Quantumlibet eniſus ſit, niſi conſcenſo muro, nemo tã inuerecundus ut muralem coronã ſibi deberi dicat. Obſidionalem nemo flagitat, niſi depulſa obſidione. Poſtremo nullus honos petit̃, niſi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor
A ſimili aliud inuitat. Qui nauim in tempeſtate deſertã ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio eſt eaꝝ rerũ, quæ naui uehebant̃. Quorſum attinet hic tuam iactare peritiam, ſudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in tutum reduceres, ſed uictus tempeſtate deſeruiſti, audebis quicq́ ex his quæ ſunt in naui, tibi uendicare? Aut ſi auſis, futurũ ſperas, ut quiſq́ te uel pilum ſinat attingere? Nõ opinor. Siquis unq́ ouationẽ, ſupplicationem, triumphũ obtinuit, q̃ ad uictoriam omnibus neruis eſſet eniſus, q̃ gnauiter ſe geſſerit in bello, niſi ſuperior diſceſſerit, niſi preſcriptũ à lege numerũ hoſtium fuderit, aude & tu tibi prẽmium promittere, q̃ tyrannicidiũ ſis aggreſſus. Quòd ſi nemini hominũ memoria cõtigit, deſine tibi noua ſpe blandiri, deſine inaudito exẽplo poſtulare, q̃d ſperare ſit improbiſſimum, dare poſtulanti ſtultiſſimũ. Noli nobis cõmemorare, quanto capitis periculo murũ arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris; quorũ maximam partem tibi liberũ eſt fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę prẽmiũ, duobus duntaxat uerbis eſt opus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatum exaggeres, alleues, attollas, nõ niſi tyrannicidæ debet̃ prẽmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcem conſcendiſti, q̃ multi pariter aggreſſi, ſua quiſq́ uirtute freti: quor̃ nemo tamẽ

tyran

tyrannum interemisset: utrum omnes tyrannicidæ præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenue rẽ aggressis, uni cuipiam, qui sit omniũ ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrẽ tandem? Non quia plus adierit periculi, sed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operã, negabis æquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunæ suffragio adiuuent. Sed quæ tandẽ potest esse iniqua conditio, quam nemo compelli tur accipere, nisi cui cordi sit? Quantũlibet iniqua conditio proponit, eam nimirum facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, & uel summum artificẽ ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmodè cadat. Atq; id adeo nemo tanc̃ iniquum causatur: propterea quòd cui lusus huius lex non probat, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palãm atq; in medio pponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, & ut res quãoptimè cadat: & si posteac̃ nihil iam intentatũ reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cũ lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Nec̃ uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmiũ non esse statuendũ putarint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã & intelligerent tyrannicidij conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurũ prospiciebant, ut si conatui præmiũ statuissent, temeritate conantiũ resp. subuerteret potius quã restitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud est & graue capitalec̃ ciuitatis hulcus huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quã ita demũ ferat, si remediũ præsentaneum attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manũ, nisi certũ artificẽ, qui sua diligentia peritiac̃ fretus, non sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutẽ dare conat, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur in eiusmodi discrimine conatũ præmio iudicas inuitandũ esse: an potius pœna deterrendũ, nisi quod conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, & mihi uidebare ratiocinando colligere, quũ lex in maleficijs pœnã irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multò magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legẽ multò propensiorẽ uideri ad cõpensandam uirtutẽ & ad retaliandam culpam. Atq; uide & hic tota erras uia. Principio nõ animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea & aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cũ publico reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidiũ nihil aliud sit, & temeritate priuata rem omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatũ in quæstionẽ uenire sinit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter insignẽ atrocitatem hoc odij merent, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferant, & conatus dent significationẽ: quod genus parricidiũ, ueneficiũ, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, totaq; natura ratiõec̃ discrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionem. Nam alterũ quidem propriè legũ munus, alterũ quasi quædam de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quid ã est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes & multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: & multa item uetet, nisi obtẽperaris supplicium minitans: contrà, uix unũ atq; alterũ esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædã em̃ eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorẽ ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirũ urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magistratus sumit habitũ, precio ad id inuitat, qd alioqui gratuitò te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quo

Obiectio.

Aequitas eo ponit acclinata rãdi postulã.

A consilio legislatoris.

Finitio tyranni dij.

Confutatio obiectionis. à dissimili & periculo.

Locus de præmijs & pœnarum.

uis non improbo ciue prẽstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quã ut à multis prẽstari queãt: & periculosiora, q̃ ut multi uelint suscipere: nam inhumanũ uidetur cuiq̃ uitæ suę contemptũ imperare: ad hæc igitur prẽmio animat, quasiq̃ calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legũ indulgentiam longius trahere, q̃ ad quę semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq̃ munere suo, q̃ in eo in quo propter corporis rationẽ in alienas partes descendit. Huic astipulat̃ illud, q̃ nouis etiam criminibus exemplũ, aut nouũ noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Nec tamen idẽ fieri cõsueuit, si quis qd noui facinoris cum laude patrauit, ut prẽmiũ à simili constitutiõe decernat̃: nisi lex extet, quę nominatim honorẽ statuat eius facto, qd roget, uix habebit: quod postulet, haud quaq̃. Cur em̃ legi necesse sit passim ciuiũ suorũ officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est qd non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, ni si parenti pietatis officiũ persoluas, non prẽmiũ illico tibi debeat̃, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere suppliciũ: at non statim illæ tibi prẽmiũ debituræ sint, si quid cũ officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidẽ esset ullis legibus: quippe quę non ad bonos mores cõparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id qd̃ uerè uulgo dicitant, ac pharmaci uice fungant̃. Finge itaq̃ nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulant̃ poëtę, suo quenq̃ sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̃ nulla lex prẽmiũ decernat? Vti lex nõ minatur nisi improbis, ita non pollicet̃ optimis ciuibus. Quorsum em̃ opus promisso, quum uirtus absoluta abundẽ seipsa contenta sit? Proinde petere qd̃ illa nõ sit pollicita, profecto plus q̃ impudentissimũ est: improbè flagitare quòd ea candidè ciuiliterq̃ promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo pòst excutiet̃: interim finge sanè prẽcipuã quandam utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege prẽmiũ non debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officiũ ciuitatem in ius uocabis, plebẽ ingratã uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedẽ ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abundẽ magnũ sui prẽmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, q̃ de alijs citra tuum emolumentũ benemerẽdo addere? Nimirũ hęc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod prẽmium desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tu iam propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circunferre? Ista, inquã, uel maxima prẽmij pars: nam pecunia sanè q̃ exiguũ momentũ adfert. Tu conatus dũtaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamẽ uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo prẽmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo isthuc ipsum prẽmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uidet̃, quod iã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, quod in celebri iudicio tibi cõtigit honestissimũ prẽmiũ flagitare, & in tam frequenti theatro spectãte rep. magnificã istam tuã tragœdiã peragere. Mihi uidetur Iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deorũ munus impuras ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatẽ acceptã ferant. An hæc tanta prẽmia cõtemnis? quę uel uero tyrãnicidę sufficere debuerãt, nisi lex maluisset prẽmio conatũ ab effectu distinguere. Quanq̃ nullũ me hercle prẽmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, q̃ ut illi cõtingat tyrannicidę prẽmiũ sperare, nec ferre tamẽ. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tectũ cõmorari iubebas? Quanq̃ hoc nomĩe tuus conatus minus pmeretur prẽmiũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod aliorum proposito fortuna modò defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iamdudum aliũ gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & alia unde alio fugitantem persequemur, nec usquam sinemus consistere. Atqui nõ tantum aggressus sum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id facinus in duo secas tyrannicidia, & quòd filium sustuleris pluspquam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quòd parenti, necato filio, mortis causam minitraris. De illo mox nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadẽ occisum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendidius isthuc uideri uis, quòd tuo quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc tam honesta Iudices, oratio possit parum attentum fallere, præsertim hoc rem fucis illis suis & phaleris uenditante, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, sic patri adamatũ, crebris uulneribus confossum: parentem senem miserum, illi circunfusum, eodem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam caussam attinent? Nemo tam cæcus qui nõ uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multò omnium iucundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per se maxima, quũ Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ superũmq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio peremptus est, id uero quã est futile nihiliq;. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmium petitum uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu eum iugulasti, de quo certè controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multò minus etiam caussæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannũ relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videre Iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceres, fortasse nõnullos inuenires, qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturũ quod euenit? At quid aliud efficiconiecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicarere? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertã sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgẽtius amabat, quàm ut filio uellet esse superstes. Nónne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusquam refellantur? Vtrum senem mentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quur erat quòd usqueadeo diffideret? Quasi uero tyranni uiri

III. Effectum ex cæde filij.

Electio instrumenti.

A scripto seu uerbis legis.

Ab incertis euentus.

Cõtra consiliũ aduersarij ut periculosum et incertum.

Lex.

Vtrum coniecturæ & rationes aduersarij.

I. *Ab accidentibus et ijs quæ conseruatur tyrannus.*

bus duntaxat uniusce hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, calliditate largitione, crudelitateq; contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an nō cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicū administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profectò multò minus. Cur magis illum terreret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabāt, uerum etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimiū securè negligantur. Vsqueadeone senem cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senectę callidū, animosum, ambitiosum, non stultū, una filij mors cōsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quū ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorē, sed multò inuidiosiorem, idq; ob libidinem, atq; ætatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodū illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quā ut defuncto posset superesse. De matercula quapiā priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices, in eo sermone argumentis coarguendo summam operā, quem ipsa natura, quem mos, quem cōmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannū usqadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cōuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nōdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, sceleſtos, quando nihil ad conciliandā charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterū, uel peruersum potius quendam Stoicum tyrānus exprimat. Neq; enim quisquam tā Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitę parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorū autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrānicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqadeo indulgenter illum adamasse filium, usqadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cōtulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquā esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuersa mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatū accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgētissimis, muliercularum intemperantissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati

II. *A remotione causæ.*

Locus cōmunis & descriptio tyranni.

Collatio causæ et effectus.

non

non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgẽtia materculas omneis: qui tibi compertum esse potuit, utrò se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maximè uellet esse superstes, uel ob id denicq;, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exasperatam irritatam Reip. supplicijs saturaret. Quòd si aliàs uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigniq; contumelia lacessatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quàm filij cædes sic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid sæuiciæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua supplicíorum fames, denicq; si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasiq; renouare. Mitiora etiam animalia, data orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd si tibi uni compertum erat, tyranno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat operâ, nisi ut sæuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insiliret? Id si non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram belluam in nostra capita fortunasq; immiseris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an confingere sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delicias. Certè neutro modo tua constabit diuinatio: quæ nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Postremò donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certum præsciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demũ post factum uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consueuit, post euentum stultos etiam sapere: & quo fortunæ beneficiũ uerbis in te transmoueres, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præsciisse uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te præstitisti, qui tã inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, sæuissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugisse: ob unius capitis necem tutum sibi nõ putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocarat, repente rebus suis diffisum ad inferos abijsse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longè prætulerit: qui sic illis indulserit, ut nõ suspectos haberet obseruaretq;: qui sic illis sit fisus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quàm in illis fiduciæ posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeò metuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellent: adeo diffiderẽt, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam

Amplificatio à periculo rei

Aliud argumentũ à descriptione tyrannorũ, et eorũ satellitũ cõtra causam.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi ſuſcipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi ſunt idonei tyrannorum miniſtri, hi fiducia, munimentum, præſidiumq; tyrannidis multò tutiſſimum; hos ſi quis ademerit, cauſſam uideatur dediſſe, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatũ ſuſtinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia? magis ſapit ſenecta: Cuſtodijs quas obtinebat? at ſi aduerſus patrẽ obtinebat, mors illius ſeni etiam optanda. Si patris nomine, quid niſi unus ſatelles ademptus erat? Nam cuſtodiæ quò deficerent, niſi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno ſuſpecta, filius uiolentus & inſolens, propterea quòd reliqui illi Barbari ſolo lucro contenti ſunt. Filius illud præmium ſpectat, tyrannidis ſucceſſionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem poſſidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filiũ horret pater, & patris interitũ optat filius. Sed dicturis iamdudũ neſcio quid: mane, præſenſi, nihil inexpugnatum omittam. urges, Niſi præter modum adamauit filium, niſi diffiſus eſt, cur ſibi mortem conciuit? Iſthuc uero meritò demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam ſpem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mẽtem immiſerint, ut ſibi uim adferret: hoc tantum euincere ſat eſt, te nullis coniecturis hunc exitum certò præſcire potuiſſe, quantumlibet amarit filium: tametſi cauſſa non admodum obſcura. Iam deorum ſi qui fuerunt huic infenſi Reip. iras diuturna noſtra calamitas ſatiauerat. Iam propitios noſtra uota, noſtra ſacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille ſenex dijs atq; hominibus dignas admiſſorum pœnas daturus erat. Iam aderãt ultrices Erynnes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incuſſerunt, hæ attonitum ad ſpontaneam ſui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugiſſe, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virũ eſſe putabat, qui hoc facinus peregiſſet. Credebat eſſe talẽ, quales audierat eſſe ſolere tyrannus, qui magno ſuæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirẽtur facinus, niſi ratione probè perſpecta, qua poſſent perficere. Hanc ſuſpicionem Pan ille, aut ſi quis alius eſt deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur inſtare ſibi carnificem, ſenſit adeſſe neceſſitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te tranſferre conaris? Vbi diſcrimen erat ſubeundum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter ſpem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuerſum exitum fuiſſe conſequutum, pone tyrannum ira percitum, paſſim ciues ad exquiſita ſupplicia rapere, proſcribere, iugulare, in exilium agere, poſſeſſionibus exuere. Quid hic dices? non fines, opinor eorũ malorũ cauſam in te tanq; in autorem referri, & fortunę argumento culpã deprecaberis. Negabis tibi imputandum eſſe, ſi quid fortuitò præter propoſitũ euenerit. At nunc nonne iniurium eſt, quòd boni, fortunæ commoditate præter ſpem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectaſſe minus, quàm id quod euenit, uel ipſa res clamitat. Si hoc animo conſcendiſſes arcem, ut filium, non patrem occidiſſes, credi poterat, te talem quandam ſpem animo concepiſſe: nunc caſu neſcio an metu potius in iuuenem incidiſti, & tum denique diuina iſta mens & futurorũ præſaga, ſed quæ non niſi poſt euentum ſua prodat oracula, te corripuit. Quum eſſet fugiẽdum, ibi demum Iudices, in re tam tumultuoſa, ſecum uelut ociosus cõſultare cœpit, utrum ſenem ſua dextra dignum exiſtimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipſe ſibi

Aliud à perſona filij.

Obiectio quã diluit, alia cauſa euentus allata.

Contra cõſilium petitis ut fictum, nec ueriſimile.

11.

ſibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens Iudices, efficiat paulò probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde deſcripſit, nimirũ (ut iactat) poëta, quaſi ſpectator aſtiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum ſtrinxerit. Eiuſdem profecto impudentiæ fingere præſciſſe ſe, quod eſſet euentu conſequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quaſi uideris. Quanto melius tuo commento, id eſt, fabulæ ſua fides conſtitiſſet, ſi ita finxiſſes: te quũ peremptо iuuene, ſtricto gladio ad ſenem ire deſtinaſſes, repente à tergo adfuiſſe Palladem illam Homericam, & iam euntẽ capillis reuocaſſe te: uetuiſſe ne tam luculentum facinus ſenili cęde obſcurares, ſeſe citra tuam operam curaturam, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, ſed multum etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod eſt te dignius) repente deam ſepſiſſe te nebula, ut tyrannicæ necis tutus & ocioſus ſpectator aſſiſteres, nec prius illinc diſceſſiſſe, quãm negocium omne confectum uidiſſes. Hæc ſi confinxiſſes, paulò minus malum poëtam te præſtitiſſes. Sed ocium, opinior, non ſuppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium poſtulandum rapiente. Nunc uel ipſa te prodit inconſtantia, figmentiq; coarguit. In arcem aſcendiſti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito, neſcio quis deus, oculos tibi reſtituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò ſi ueris fidem facere uoluiſſes, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conſcenderis, in ædes clanculum irrepſeris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experireris, ſi quod tutò facinus poſſes deſignare: hæc molienti commodum fauiſſe fortunam: itaque quum adoleſcentem ſolum atque incuſtoditum offendiſſes (ut eſt ea nimirum ætas ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud ſcio (ut mores illius erant) multo uino ſepultum, atque immodica libidine defeſſum, fortiter iugulaſſe ſcilicet, & ſomnum illi cum morte, id eſt, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxiſſe: deinde ubi iam cardines procul ſtridere cœpiſſent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugiſſe, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec ſicarij ſolent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitaſſe te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, ſemotasq; mundi latebras animo circumſpectantem, in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiam fallere. Iamq; te ad ſponteneum exilium accincto, repente in uulgus exijſſe famam, liberam eſſe ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugiſſe, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ cataſtrophen immutaſſe te animum, & qui priùs de ſalute fueras ſollicitus, protinus ad præmij ſpem arrectum fuiſſe, lucriq; auiditate, priuſquam tibi ſatis eſſet excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, proſiliſſe in medium: id quod uidimus, clamitaſſe tuum illum eſſe enſem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet, ſunt enim rerum naturæ conſentanea, uſu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum ſedulò quidem, ſed tamen parum ex arte, tuam nobis præſcientiam niteris perſuadere, quàm multa comminiſceris, non dicam tota facie à uero diſtantia, uerumetiam cum ſenſu communi, cum more, cum natura penitus pugnãtia: primum tyrannum tam maternè filiũ adamaſſe, ut ſine eo uiuere noluerit: ſic ob unius mortẽ metu fuiſſe conſternatũ, ut in uita manere non ſit auſus: ſic illi toto pectore fiſum, ut ipſe nullas circũ ſe cuſtodias haberet: adeo fracti animi fuiſſe, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionẽ inflammari: tam inualidũ, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nitu

Aliud argumentũ à qualitate fictionis.

illi

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides q̃ non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta cõsternatio in hominem tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contemseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tũne indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respub. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, misere formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrũ nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiã in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium quàm patrem malueris occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidẽ morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tãtillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinem tuam accuso, imò miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tãtum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non subboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumẽto, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petẽdum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Itáne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius en-

Aliud ab incredibili ex circũstantijs.

Personæ.

Rel.

Instrumenti.

se

ſé peracta eſt. Id ſi non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occaſio quam in partem cadat, id dijs in manu eſt: ſi bene uerterit, nihil gratię debeẽ ei qui dedit imprudens: ſin malè, temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculoſam miniſtrat occaſionem: quæ ſi feliciter, mirẽtur omnes: ſin infeliciter, merito accidiſſe dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo enſe alios in uſus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quã neceſſe uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propoſitum eſt, nullum illius argumentum non excuſſum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæſo ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attentè cognoſcere, dum hunc ab gradu firmiſſimo deijcio. Hic ſibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari poſſe, quin præmium deberetur quod patri necis cauſam miniſtraſſet, ſi non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus diſſertum aiebat, nihil intereſſe utrum manu ſua quis occidat, an mortis cauſam prębeat. Addebat, æquum eſſe, ut quum in maleficijs cauſam datam imputarent leges ad ſupplicium, multò magis idem obſeruarẽt in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminiſſe ſeſe in legibus eſſe diſputata, illud addens Thraſonicũ, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum memoriam obliteraſſet. Non tu legum oblitus propter diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neq; cauſæ datę rationem, neq; dantis animum diſcernas, id quod legibus traditum eſt, nec animaduertis longè diuerſam eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpres? Itáne ſatis eſſe iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq; cauſam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo ſe poſtea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uendicaſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eũ uſum hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod tu petis præmium, non enſis iſtius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, niſi huius induſtria tibi miniſtraſſet. Age ſi telo inter uenandum temere miſſo, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inſcius iaculum torſiſſes? Imò in ius potius uocandus eſſes, qui miſſi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinum lene ac ſuaue, quale Polyphemo dedit Vlyſſes, tyranno uendidiſſes, atq; ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaq; re concepta febri deceſſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiũ flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentũ, uinoq; madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nũc idem poſtulas? Vtcunq; conſecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulã conſequeretur morbus, preſertim in ſene: morbum mors, uulgo hæc euenĩut. Tu eam tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullũ extat in hominum memoria exemplũ. Quis enim antè hac ob filij necẽ ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquũ eſſe: probè callere palatum domini, medicos interdicere cibũ, quo tamen ille oppidò cupidus uelit uescatur: interminari morbũ capitalem, ni temperet: id te nõ fugere. eum cibum tu arte tua, cupedijsq; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, tonſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrannidem expugnaris?

An idẽ ſit edere ſam mortis præbere, atq; occidere.

A diſſimili.

Amplificat exemplo.

A conſequẽti

Simile.

Aliud.

Non

Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multō est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplum tuo similius, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognita re tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abundè magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ æqualitatem, postremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem esse oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure communi longè secus est. Siquidem (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatū simplicem supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negocio, ad quod unum est nata atq; instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; communiter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit non tantū casus. Hoc rursum interest, quòd in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam & animum expendit. Si animum uicioſum comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conniuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uicio doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam dederit: eū perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostem opibus copijs q; iuuerit, perinde est ac si ipsus arma contrà ferat. Siquidem id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicum suum per dolum nauigio solutili imponēdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū sperans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit ægrotus, tamen ueneficij postulari potest qui posuit, propter uicioſam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: nō effugiet temeritatis crimen, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porrò si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd si quid horum consequutū est, cum lege tibi res est. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ

culpa

Aliud.

Nona disputatio, quatenus causa et uoluntas in legibus sufficiant, & quando euentus spectari soleat.

culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quãto discrimine dissita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nõ à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necẽ conscisceret: quod euentum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaquã rem plenã discriminis, fortunæ arbitrio cõmissi sti, quia benè successit, hoc nomine lex te nõ postulat: at idem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; ẽm tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æquè formidandum erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iã ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum nõ idoneam, uerum etiã periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demõstrari? Finge te quempiam è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrem id facere, q̃d modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici: Simplici opinor. At uxor & mariti mortẽ imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermẽ tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet eate scisse, prætuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse ingulandi senis uolũtatem, sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quãto sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negocio: & tamẽ negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneã fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioqui futurum fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hęc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimẽ depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multò magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamẽ idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nõ solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcẽ obtineat: uerum uix etiam latebrã inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secũ

Adaptatio præsentis cause.

mm. An propter filium, ut tyrannidis ois autorẽ et causã occisum præ ũ debeatur.

agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredẽ, etiamsi hunc euentum dij nõ dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudẽtiam. Tu tibi præmium peteres, si tyrannum suæ furiæ nõ essent ultæ? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutò licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Tũne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannicidæ prẽmiũ peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs examinareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuũ caput ubicunq; terrarũ latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquũ. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aũt antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris non cõuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Nõ uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si inuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescẽtem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ cõmoditate comminiscebaris? Cæterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, et qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, famq; patri uiuo succedentem. Priuatus pater familias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam exanimi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentem reiecerat? Nõ dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est Tyrannum ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate plerisq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinẽ adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sæuitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uiciorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi fortè libidinẽ adimit?

Confutatio à cõsequẽtibus.

A conditione filij, à quo tyrannidẽ remouet ab incredibili.

Ab absurdita te fictionis.

Ab ætatis accidentibus ex persona prũs.

Quan-

Quanquàm iſta Tyrannidis quantula tandem eſt portio? Sed eſto fuerit ſanè propter ætatem ad uoluptates ſegnior, uerum erat faſtidioſior: unde fit, ut imbecillior ſit ad coitum, ad raptum auidior. Fortaſſe pauciores huic execabãtur ephebi, ſed inſigniores. Pauciores producebantur uirgines, ſed exquiſitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo ſenile faſtidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita eſſe, quot ego tibi teſtes citare poſſem, qui quo nobiliores ſunt, quo fortuna præſtantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitioſiſſimi ſenis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus ſeneſcere libidinem? Multò ſecus habet. Imo quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adiicit cupiditati. Quanquam tyrannicũ animum his in rebus non tam uoluptatis uſus capit, quàm noſtra delectat contumelia. Vt frigeat in ſene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, ſæuitia, nocendi libido. Poſtremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum ſunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, ſuſpicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periuria (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at ſenecta, ſi quid pudoris, ſi quid humanitatis, ſi quid melioris ingenij à natura inſitum eſt, id oñe multo ac diuturno flagitiorum uſu penitus exuit, & prorſum in immaniſſimam quandam feram abijt. Id ita euenisſe, Iudices, in execratiſſimo illo ſene, quid ego coner argumentis docere, quum ſua cuiq; memoria abũdè ſatis exemplum ſuppeditet? Quòd ſi iuuenis ſeſe gerebat inſolentius, uide licet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide ſexcentos tyrãnos facile reddideris. Nã quis eſt omnino in tyranni familia, uel extremũ mancipium, qui non ipſe penè tyranno ſit ferocior, uiolentior, ſceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebat: patri præter nomen nihil ceſſit. Quaſi uero non ſit iſthuc omni tyrannidi commune. Lõgè minima fructuum pars, qui ſolent ex tyrannide capi, ad ipſum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri conſueuit: prædæ communiter in omnes diſtribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non coiæreberit cohors illa ſcelerata: niſi dux ille, quiſquis fuerit, plus etiam permittat ſuis, quàm ſibijpſi. Solum nomen ſibi propriè uendicat. Et in nullos eſt tyrannus indulgentior, quã in ſcelerum miniſtros: quippe quorũ opera ſentiat ſuum imperium cõtineri. Proinde ſub unius umbra ſatelles omnis, omnis miniſter, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, ſi hoc quoq; coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, ſenſimus, experti ſumus, niſi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliteraverunt. Neq; enim eſſet res uſqueadeo miſera tyrannis, ſi unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot ſacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quã hominibus ſimiliores? Neq; deſunt, qui ſe ſimulent apud tyrannum ſceleribus ſuis gratiam promeritos eſſe, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiſo tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem ex eius pudorem opinor. Sed pater ætate feſſus, omnem dominatum in filium tranſtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed iſthuc quantum abſit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam oblitioſus, ut non poſſit experimento refellere? Ego tibi complures nominare ſatellites poſſum filio inſolentiores. Ad hæc, uerisimillimum eſt nullius inſolentiam minus approbaſſe ſenem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius factionibus longè plus inuidiæ odijq; ſibi conflari (Callidiſſimi autẽ tyranni eſt,

Cõfutatio obiectionũ à ꝓpria tyrannorum.

II.

eatenus legitimum imitari regnũ, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profectò nõ tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari cõmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nõ arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculãt, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neque bona diripiunt, neque phana dispoliant, neque hæreditatibus manum injciunt, neque compilant ærarium, neque tormentis excruciant, neq; quenquã jugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicũ ludum per ministros exercent. In unum tamen tyranníci nominis inuidia cõpetit, in unum occidendũ lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorũ ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uocabulum nemini cõgruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicioſissimorum hominũ colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non fõgas modo, uerum etiã plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Enceladoportentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex mẽbris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyrannide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullũ aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quãtumlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrãnum certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate titulocq; cuncta hæc membra ueluti animãtur: idq; unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nõ sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: pro una rescissa dextera, multæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriãtur, aut certè sanẽtur: At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui cõuenit eũdem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, nõ igitur usurpauit tyranni nomẽ. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescindũtur. Lex hac tecum formula contraxit. si quis tyrannum occiderit, præmiũ ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcũq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannũ: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nõ syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

Opponit uerba legis.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm sceleſtum: ſatellitem tamen occidiſti tyrannidis, non caput: aut ſi caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi ſententia largiamur: fuerit ſanè res tota tyrãnidis filius: pater nihil niſi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuiſſe uocem ſine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis diſcedere? præſertim ita dilucidis, ut perſpicuum magis nihil eſſe poſſit, & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego Iudices, nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci poſſe iudico, quàm ſi conſuefecant homines calumnioſi à præſcripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quiſq; ſuum maximè idoneum commiſiſci queat, id Iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis ſentẽcia quæri ſolere, niſi quum in ſcripto quiddam apparet ambiguẽ, obſcurè ue dictum: aut quum ex uerbis & euẽtu abſurditas quæpiam extitit, eaq; manifeſta? In priore non cuiuſuis commentum, ſed iuris prudentium reſponſa, ſed Iudicũ ſententia recipi ſolet. In hoc poſteriore, neceſſitas ipſa compellit aliquantiſper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba ſpectare. Duplex itaq; periculum uidetis Iudices: alterum ne ſuperſtitioſa cauillatione literarum legis ab eo quod lex ſpectauit abducamur: alterum ne paſſim à præſcripto diſcedendo, leges omneis & iudiciorum religionem ſubuertamus. Quorũ illud quidem multò leuius eſt: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obſcurè quid uoluerit, explicuerit: aut abſurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculoſiſſimum, pernicioſiſſimumq;. Etenim quæ tandem lex futura eſt, quam uerſutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile poſſit aliquo commento ſubuertere? Neq; quiſquam non elabetur è iudicio ueſtro nocens, niſi qui ſit uſqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commenticiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro ſene iuuenem, pro tyranno ſatellitem, pro homicidio tyrannicidiũ: & paſſim aliud pro alio interpretabitur. Veſtra interim Iudices religio, ueſtrũ iuſiurandum, qua tandem ratione ſeruabitur: quibus nihil futurum eſt certi, quod in cognoſcendo ſequamini: uerum ambiguas diuerſaſq; litigatorum cõiecturas ſpectare neceſſum erit? Ergo quum in omni cauſa maximopere cauendum eſt, ne ſine grauiſſima ratione à legis præſcripto diſcedatur: tum in hac nõ periculoſum modo, uerum etiam abſurdiſſimum: quum legis uerbis nihil poſſit eſſe dilucidius: ſententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil peſtilentius. An credimus legis huius autorem uſque adeo infantem, & uerborum inopem fuiſſe, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem ſuſtulerit, huic præmium eſt, ſi modo iſtuc ſenſiſſet? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per ſatellites & præfectos exerceri ſolere, permultóſque in his eſſe uel Tyrannis ipſis ſceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino ſupplicio digniores: niſi & omnium omnia miniſtrorum ſcelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine cenſetur, tibi ferro graſſandi facultas data eſt. In reliquos non tibi permittitur idem: nõ quòd illos uita dignos iudicet lex, ſed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi ſimpliciter parere: neq; eius uerba quaſi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præſcriptum factorum tuorum rationem inſtituere. Præſertim in hoc exemplo, quo non aliud poteſt admitti peſtilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam ſumas. Non illud hic ſpectandum, iudices, quàm inuiſus Reipub. ſit, qui occiſus eſt, quàm maiore etiam ſupplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, ſe-

Conceſſio. Etiã ſi filius tyrãnus maximus fuerit, tñ occidendũ non fuiſſe.

Locus p legẽ but, eã nõ ẽ mere à uerborũ ui deflectẽdas & interpretãdã eſſe.

A periculo.

A conſilio legislatoris.

Aliud à periculo.

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurũ. Quod iste sibi in tyranni filiũ licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimũ quenq; ciuium licere. Quis quis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus dũtaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demõstres te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vterq; tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quòd si omnia cõstabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi susceptí magnitudinem lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuum secũda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfeciſſe. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannũ appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitam: uidit in extincto facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidẽ ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cum actore, quem nõ nisi suo periculo uult accusare: quantum spatij largitur ei qui defertur: quàm liberam iudicũ reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est subuersione, in

unitate legis.

Amplificatio circa qualitate

Epilogus.

cuius-

cuiuſquam uitam graſſari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, ſacri legum, inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; ciuitati. Ad iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nihil moror q̄ fuerit ſceleroſus, qui periſt: in unum tyrannum tibi ius feceram occidēdi, in reliquos in ius trahēdi. Si detuliſſes: auditus, reuictus, damnatus ā me palām pœnas dediſſet, omniq; Reip. ſalubri exemplo fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſaluberrimo exemplo, perniciſſimum in ciuitatem induxiſti, & legum inſtaurationem, ā legis uiolatione auſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clām eſſe putas, quām multi ſint in hac turba uita indigni, morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt iudices, ſunt carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magiſtratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi eſt inuiſus ille, niſi quòd mihi parere recuſat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus egō permiſero. Si iuuenem occidiſſes, quōd non alia patuiſſet ad tyrannum uia, darem neniam neceſſitati: nunc occidiſti, non obſiſtentem, non auxilium ferentem patri, ſed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti, tyrannum nec impetiſti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex uſu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquiſitioribus excruciatum ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico Iudices, quaſi parū gaudeam pariter cum patre ſublatum filium: utinam eadē opera ſimul omnes ſint oppreſſi, quibuſcunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, q̄ deorum bonitas nobis hanc rem benē uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, ſed de legis uiolatæ maieſtate. Non enim par eſt, ut cuiquam perſonæ præter ius extincti odium in ſcelere ſuffragetur. Neq; tam ſpectandum in quem comiſſum ſit facinus, quām quo exemplo commiſſum. Alioqui quur non eadem opera fas ſit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones graſſari? Bonam Tyrannidis partem uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummam immanitatem nonnunquam libertus aliquis, aut uernula inſtigat: quur non & hos iugulas, ſi tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd eſt aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus ſit incendere, imò qui iam cō plurſibus locis ignem ſubiecerit, ſed incendium ſubito exorto imbri reſtinctū: autorem non obſcurum, uerū abditum latitare. Eum ſortè fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuū factum approbabit? Nō opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocētior? Tanto nimirum, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, quām expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, quām in pauca quædam ſæuire capita. Et tamen in unum tyrannum ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittitur. Illum deferēdi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentē calumniari, & nouo interpretamento tuū facinus palliare: quid tandem aliud eſt, q̄ legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quoſdam agere, quòd tyrannus palam ac ui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam uſu comprobatæ, ſimpliciter oportet obtemperare. Neq; enim exiſtimandum eſt maiores illos noſtros, uiros ſine controuerſia ſapientiſſimos, ita ſine grauiſſimis rationibus inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, feneſtram aperiendam

Amplificat confirmatiōe

Præoccupatio.

Redit ad argumentum ſuperius. Non quicquid tyranno nocētius aut æq; nocens occidendum eſſe.

Redit ad autoritatem legis.

ciuibus non putauerunt: deinde perſpiciebant tyrannidem fatale quoddam eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm malè exagitaretur: neq; poſſe ſemel tolli, niſi tyrãni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus eſſe priuata audacia, nimirum illis in reip. adminiſtrationem uindicatis. Quod ſi tyrannus in ius uocari potuiſſet, ne hũc quidem tuæ dextræ arbitrio permiſiſſet. Videbant & illud: tyrannidem non nullam habere monarchiæ legitimæ ſpeciem: hoc tantũ intereſſe, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini ſubiecta ſunt. Rex publicam ſpectat utilitatem, tyrannus priuatim ſuam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in priſtinum ſtatum reſtituat, atq; id unius (ſi fieri poteſt) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis peſtibus, quæ totum Reip. quaſi corpus corripiunt, legum prudẽtia conſueuit uti: ut exemplo magis, quàm admiſſi talione morbo medeatur: ne dũ ciuitatem ſanare ſtudet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc eſt quòd in ſeditionibus publicis non niſi in ipſos autores conſueuit animaduerti, reliquis quos tempeſtas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egiſſent. Quæ poteſt aũt peſtis eſſe fatalior, quàm tyrannis? Quæ ſeſe latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio ſyncera poteſt eſſe? Omitto iam quicquid eſt ambitioſorum, ære alieno obſtrictorum, ſcelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota ſentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm ſceleratis ſint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis ſuis, uel rectum iudicant ſeruire tempori. In hoc itaq; rerum ſtatu leges non extinctæ, ſed oppreſſæ modo, cautim & circumſpicienter agunt, intelligunt hoc hulcus citra ſummam ciuitatis perniciem exaſperari non poſſe, unius capitis diſpendio commodè ſanari poſſe. Quare docto cuipiam medico præmium oſtendunt, digito demonſtrant, quod membrum ſecari uelint, quibus abſtineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram ſecuiſti. Illæ tyannum, tu tyranni ſatellitem occidiſti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inſcitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ diſcrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortaſſis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo conſilium fuit, oſtendere tibi quàm inſignitæ ſit impudentiæ in ea cauſa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere, ſi modo tecum exactius ac ſeuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curioſum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam: ut quum te poſſim in graue diſcrimẽ uocare, ſat habeam legis & Reip. cauſam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus iſthuc iamdudum liquere puto) uerum tibi etiam ipſi cupio perſuadere: & facturum me cõfido, ſi modo tantiſper animum poſſis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem et nos ſummatim totam cauſam ob oculos reuocemus? diſpiciamusq; quàm multa tuo in facto deſiderentur ad id, ut legi ſatiſfeceris: & quantum tu ſis hallucinatus, quum multa dicéres etiam ſupereſſe? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut ſi quodlibet horum deſit, aut pœnam te, aut certè nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego non unum aliquod, ſed unumquodque deeſſe docebo. Quod ſi facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint, non eſt quòd tyrannicidæ præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam cõplectitur. uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi tyrannum per imprudentiã occidiſſes, ſi præter propoſitum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quã

Correctio.

Locus ab imo ad ſummum.

I. Animus.

si quis tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiose pensi eulantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulciscereris, tyrannum occidisses, atq; id esset palàm, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei tyranno uenenum dares, dedisses; num quæso, tyrannicidæ præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam glorioſus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reipub. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerumetiã periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitę contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cõcessisset. Te in filio iugulasse patrem, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uir diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem, idq; noua quadã & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret, atq; id euenisset, utrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tãquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quin ergo? Vtetur tuo maleficio Resp. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxorem, quam ille miserè deamaret, per uim constupraſſes, atq; ille eius impatiens contumeliæ, fugerit ẽ uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum sublatũ gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Denicq; si per magicas imagines ac maleficas quasdã deuotiones tyranno uitã ademisses,

Actio. II.

utrum

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam pernicioſum in Rempub. non recipit: ut conſueſcant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti ſit in modo, uiaq;, ut factum tuũ approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia peſtilẽs exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantumuis honeſta, ſinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hoſtem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nam nuſquã non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta ſunt. Quòd ſi modus facti ſpectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus ſummũ petitur. Lex triumphum ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, ſed aquis et pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis ſpectare poterunt triumphantem, an potius ſicuti ueneficũ oderint, auerſabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpẽditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa, ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret, atq; ille nõ pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid iſthuc tua refert? Hoc tãtum ſpectabas, ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt promiſſa. Ingratum te uocabit, qui niſi ſua opera, ne eſſes quidem, qui præmium negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmium eſſe pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, niſi rem malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquam ne dediſſe quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incommodũ, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtã litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior eſt tecum cauſa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cũ medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur, hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus, hic lex fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quiſquam ciuium circumueniatur. Ibi ſalus data, certa quidem & efficaci, ſed ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidium, quod in ciuem cõtra legem admiſſum ſit?) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quandoquidem tuũ factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio miniſtret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro cõſueuit accidere) per occaſionem morbum adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptum feret quod uiuat, tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negocium, aut fidem ſimul, & artem, & induſtriam, ac diligentiã, & quicquid à probato artifice ſolet requiri, ad curam adferre. Sed age, ſinimus adhuc poſſidere te, quod dudum ſumus largiti: ut planè iſta uia tyrãnum occideris, extra ullum Reip. diſcrimen. Lex non approbabit facinus tuum: niſi non tantũ à crimine, uerumetiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatem, ut maleficium omne ſecludat, incolumitatem ſuam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs ſimillimo homini acceptam referri, ſceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, niſi Tyrannum ipſum, quem nominatim indicauit ipſa, quaq; permittit uia ſuſtuleris: ne per rimam iſtam periculoſum exemplum in Remp. irrepat. Poſtremo non niſi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: niſi uirtute, niſi manu, niſi uitæ tuę manifeſto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tanti

tantum ſpectat lex, ut Tyrannus in præſens ſubmoueatur: uerum illud multò magis reſpicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros eſſe fortes, qui non uereantur uitæ ſuæ diſpendio patriæ commodis conſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in poſterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum eſſe Tyrannis ſatis tutum præſidium: quandoquidem illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit contemptor, eum eſſe alienę uitæ dominum. Nam quod omnino ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduerſus huiuſmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem ſua uita benè credat emi? Poſtremo autem: ut maximè tibi conſtet animus, ut conſtet uia, id quod eſt totius negocij caput, non effeciſti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malicia, an ſtulticia Remp. in diſcrimen adduxeris? Nam illo quod uulgò dicunt nihil uerius: Intempeſtiuam beneuolentiam nihil ā ſimultate differre. Tantum abeſt ut occideris tyrannum: ut ne ſuſpicari quidem potueris id euenturum, ut ipſe ſemet occideret. Sed iuuenem occidiſti patre inſolentiorem: quid tum poſtea? ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnum proinde tyranni ſatellitem, non Tyrannum occidiſti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidiſti: in tyrannidem ſuccedit, qui prior, qui potior eſt in occupando. Verum eſto ſanè, certum hæredem ſuſtuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemiſti. Atqui quod futurum eſt, id nondum eſt. Porrò lex eum qui iam tyrannus ſit, tolli iubet: non quẽ aliquando futurum diuines. An qui ſtatuam ex pacto debeat, & rudem truncum præſtiterit, fidem perſoluiſſe uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur ſunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium poſtulandum ſupererant? Vides quām ne unum quidem omnium tibi conſtet, quorum nihil oportebat deeſſe. Volui, inquis: id demum uoluiſſe te lex credit, quod effeceris. Poſtea ẽ re nata propoſitum eſt commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è curſu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui ſudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidiſti denique: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex uſu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod feciſti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Articis fuiſſe ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè conſulta, in bonum exitum uertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auertit, quod tuam ſtultitiam nobis uertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum uocaris, ne pro ſimplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne ab iratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuerſam uendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire meritò poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ cauſſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima uia peregiſti, ſi fortuna tuis egregijs conatibus benè expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Republica poſcere: aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipſum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem

III. Effectus.

Peroratio

promo-

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promeueris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate Iudicum, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primum in hac tua causa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: situam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus ædideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterũ re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos atq; insensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neque leges, neque Respub. commouet: certè Deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionẽ ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cõmoditati nostræ: & quòd Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quòd commoditate nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; adfuissemus, quid aliud tu quã perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutum est, quod per nos res à te malè instituta, benè uertit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoque nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestræ partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Rempub. sententiam dicere, an secundum hunc glorioſum ostentatorem pronũciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandã. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus unius iniquam postulationem ualuisse.

ABDICATVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

QVidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperatibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam sanare iussus, abdicatur.

Argumen-

Argumentum Orationis infrà patet. Porrò genus Iudiciale eſt, Status qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis cauſſam Quintilianus ponit, quarum duas ſpecies facit: alteram, Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præſens cauſſa hæc pertinet. Exordium maxima ex parte querela conſtat. Nam & de iniquitate patris conqueritur, qui ſe non ſecundum artem, ſed ad præſcriptum curare iubeat, & de ingratitudine, ut qui pro beneficio reſtitutæ ſanitatis, tam ſibi nunc gratiam referat, ut iterum abdicare cogitet, hanc querelam perſonarum, ſuæ & nouercæ uidelicet, conditionibus amplificat, Inuidiæ paternæ accuſationis etiã occurrens à conſueto & more patris, id quod ſtatim ab initio facit. Exordium Propoſitio ſequitur, cui Narrationem ſubmittit, non tam exponendæ actionis gratia, quàm ut anteactam uitam ſuam, & beneficium in patrẽ collatum Iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis conſumitur: primo, quo oſtendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, à cauſſa legis & uoluntate legislatoris, quod argumentum ſimilitudine et fictionibus, ſeu παραδείγμασι amplificat. Secundo, quo iniquum eſſe docet, ſe, tam benè meritum de patre iterum abdicari, & pro præmio, pœna affici. Hic locus uariè amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione perſonæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege & cæt. Poſtremo, neq; cauſſas abdicationis ſatis idoneas aut efficaces eſſe probat. Neq; enim ſe quicquam peccaſſe, neq; nunc cogi debere, ut arte ſua ubiuis utatur, idq; exemplo reliquarum artium, & ob artis huius conditionem & præſtantiam, deinde ex ſua perſona, qui illam non impenſis patris, ſed tum, cum à familia alienus eſſet, didicerit, alioqui etiam neceſſitatem quandam rei abſurdam conſecuturam eſſe. Deniq; non poſſe curari hunc morbum, quo loco multa de qualitate corporũ, morborum & medicinæ in genere diſputat, oſtenditq; etiam ſi aliàs ſanabilis hic morbus eſſet, in nouerca tamẽ ſuſpicionis periculum ſibi metuendum eſſe, ſi quid ipſum fallat, aut ars deſtituat. atq; ita Orationem concludit, admonens patrem periculi ſuperioris, in quod ne iterũ per iram & indignationem recidat, cauere ipſum iubet.

AVD quaquam noua ſunt hæc Iudices, neq; miranda, quę in præſentia facit pater, neque nunc primum ad hunc iraſcitur modum, uerum hæc lex illi facilis eſt, & aſſuetus ad hanc cauſam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium ſit crimen, quod mihi poſſit imponi, tamen in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, niſi huic iubenti per omnia parere poſſit. Qua quidem re quid fieri poſſit abſurdius? uti curem ex præſcripto, non iam quatenus ars ualeat, ſed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiuſmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes inſania, uerum etiam præter æquum iraſcentes liberare poſſit, nimirum quo liceat & patris iracundię mederi. Nunc autem ipſa quidem inſania leuatus eſt, cæterum iracundia magis etiam exaſperatur. Quodq; eſt omnium grauiſſimum, erga cæteros omneis ſanus eſt, in me unum inſanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiuſmodi mercedem curationis feram, cum rurſum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipſum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia ſæpius eiicerer domo. At ego quidem in his quę præſtare queam, ne expecto quidẽ patris iuſſum, ut qui pridem non accerſitus ad opitulandum acceſſerim. Verum ubi res eſt eiuſmodi, ut nulla omnino ſpes ſit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus auſim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus ſit pater, ſi res non ſucceſſerit, cum iam abdicet nondum aggreſſum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipſius cauſa, qui uidear immorigerus patri, cum non poſſim quæ iubeor præſtare. partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At ſanè non arbitror æquum eſſe ut abdicer, ſi quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de cauſis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negocio coniicere. Quanquam ad illas, opinor, ſatis reſpondi, ipſa pòſt acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obiicit, pro uirili ſum reſponſurus, ſi prius de ſtatu meo pauca uobis expoſuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidiã paternæ actionis remouet à cõſueto.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris.

Amplificatio à ſua perſona

A perſona nouercæ & periculo.

Docilitas.

Propoſitio

Narratio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitã, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospiciebã ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo pòst irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorũ usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifestam iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti par erat facere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerserer operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægrotũ seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerũt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demũ aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniãtes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assiduè cõuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familia res admirabantur: denicq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum meica pisse, decq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere.

Noq

Nos igitur ut eſt conſentaneum, in complexibus et animi gaudijs uerſabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo poſt ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam ſtatim obſeruabam, ut naſcebatur malum. Neq; enim ſimplex erat, aut leuis inſaniæ ſpecies, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa ſigna, inſanabili laborantis inſania, tum illud commune in hac obſeruaui muliere. In cæteros placatior eſt ac mitis, atq; illis præſentibus conquieſcit morbus. Quòd ſi quem cõſpexerit medicum, imò ſi uel audierit tantum de medico, in hũc ſupra modum incenditur. Quod & ipſum argumento eſt, illam graui & inſanabili teneri malo. Hæc cum perſpicerem, equidem acerbè ferebam, miſerebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel cauſſam, uel morbi magnitudinem, iuſſit uti medicarer, ac ſimile pharmacum exhiberem: arbitratus idem eſſe inſaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ ſimilem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat ueriſſimum dico, fieri nullo pacto poſſe, ut mulier ſeruetur, fateorq; me morbo imparem eſſe, indignatur ac ſuccenſet, aitq; me ſtudio detrectare, ac mulierem deſtituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod ſolet ijs qui dolent. Succenſent enim omnes ijs, qui liberẽ uerum loquuntur. Tamẽ ego ſanè pro uiribus illi reſpondebo, tum meo ipſius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege ſumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat ſibi non eſſe poſthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, ò pater, iſtam poteſtatem permittit, neq; uti quoſlibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibus libet de cauſis. Verum quemadmodum patribus conceſſit, certis de cauſis iraſci, ita proſpexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iuſſit, ne libera eſſet, ac citra iudicium uindicta: ſed ad Iudices uocat, æſtimatores conſtituit, qui neque per iracundiam, neque per calumniam, quod iuſtum ſit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob cauſas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falſæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefenſa cauſſa liberos ſtatim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcuſſum relinquitur. Quandoquidem ſolum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuſet, id penes uos, qui iudicio præſidetis. ac nondum ſpectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num poſthac illi ius ſit abdicandi, qui ſemel abdicauerit, iamq; ſit uſus facultate, quam lex cõcedit, atq; hãc paternam poteſtatem expleuerit, deinde rurſum in familiam receperit, ac ſuperiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquiſſimũ iſtud eſſe dicõ, ut liberorum quoque ſint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inſeruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum eſt: rurſum ut eodem modo ualeat: in ſumma, ut ius ſurſum ac deorſum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uiſum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuiſſet. Porrò ubi ſemel poteſtatem abſumpſerit, ac lege ſit abuſus, iracundiam expleuerit, poſt hæc rurſum in familiam receperit, & in hanc opinionem diſceſſerit, ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt, neq; poſtea reſiliendum, aut retractanda ſententia, neq; reſcindendum iudiciũ. Neque enim ſcire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contrà eſſet euaſurus. Atq; hanc ob cauſſam permiſſum eſt, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus coïs de cauſa et poteſtate iudicio rum.

I. Locus. Non licere patri ut iterum abdicet.

A cauſa et tuo luntate legis.

ſed ſuapte ſponte atq; autoritate ex ſeſe comprobatum recipit, qua deinde ratione poſſit mutare factum, aut quis legis uſus ſupereſt? Etenim ipſe legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic ſi improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxiſti? Cur legem irritã feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat iſta non facere. Neq; enim tibi concedendum eſt, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcũq; mutatus ſit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rurſum ualeant, iudices interim teſtes ſedeant, uel ut rectius dicam, miniſtri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo abſoluentes, quandocunq; tibi uiſum fuerit. Semel genuiſti, ſemel educaſti, pro his ſemel item abdicare potes, atq; ita potes, ſi iſtud meritò facere uidearis: uerum ut hoc fiat ſine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero ſupra patris ius eſt. Quare per Iouem Iudices, ne permittatis huic, ut qui ſua ſponte receperit, ſuperioris iudicij ſententiam irritarit, iram damnarit, rurſum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat poteſtatem, cuius tempus iam exceſſit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquã ualens, quippe antehac conſumpta. Etenim illud conſiderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi Iudices ſortibus ferunt ſententiam, ſi quis perperam pronũciatum exiſtimat, permittitur alios adire Iudices. Porrò ſi qui ipſi ſuapte ſponte Iudices, conſtituerint, delectiſq; arbitris cauſſam commiſerint, poſthac non idem licet. Etenim ſiquis, quorum ſententijs initio ſtare non cogebatur, hos ſponte delegerit, iam æquum eſt boni conſulere quæ ſtatuerint. Itidem ſanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, niſi dignus maioribus uideretur, hunc ſi probum arbitratus eſſe, denuo recepiſti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum eſſe, in quem iſta denuo fiant, ipſe teſtatus es, iam de integro frugi filium eſſe confeſſus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, ſed firma reconciliatio ſit oportet, nimirum poſt toties pronunciatam ſententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipſe mutaſti conſilium, meq; in familiam reuocaſti, reſciſſis decretis ſuperioribus, confirmans illa quæ poſtea ſunt placita. Proinde perſeuera in his quæ proximè ſtatuiſti, tuumq; ipſius iudicium ſerua. Pater ſis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probaſti, id ratum feciſti. Ego quidem ſi natura non eſſem filius, ſed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem exiſtimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id ſemel factum, iniquum eſt reſcindere. Porrò eum qui primum natura ſit filius, poſtea iudicio, ſententiaq; accerſitus, quæſo num par eſt rurſum expellere, & eadem familiaritate priuare ſæpius? Age quid ſi fortè ſeruus eſſem, ac tu quidem primum improbum eſſes ratus, in uincula cõiecíſſes, deinde ubi cognitum eſt me nihil peccaſſe, manumiſiſſes, ni tibi liceret, utcunq; contigerit iraſci, rurſus in eandem reuocare ſeruitutem? Minimè liceret. Iſtiuſmodi igitur acta, leges firma uolunt eſſe, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiã argumẽtis docere poſſim, non eſſe ius huic abdicare denuo, quem ſemel abdicatum, ſponte ſua receperit, tamen finem faciam. Nunc ſpectate cuiuſmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicã, me tum imperitum abdicatum fuiſſe, nunc abdicari medicum (nihil em̃ mihi in hac cauſſa ſuffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ętas etiam ipſa fidem faciat, me nihil peccaſſe. Nam leue fortaſſis hoc quoq; : uerum tũ quidem, etiam ſi nullo commiſſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, ſed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper ſalutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri poteſt ingratius? ut mea ſeruatus opera, tantoq; elapſus à diſcrimine, protinus ſanationem illam huiuſmodi factis penſet, nulla meritorũ habita ratione, ſed uſqueadeo facile mãdarit obliuioni, atq; in ſolitudinem abigat eum, qui iure ſit obſecutus, cum præter ius eiiceretur, neq; ſolum non meminerit iniuriæ, uerum etiam & ſalutem attulerit, & ſanæ menti reſtituerit?

Confirmatio legislatoris.

Amplificatio à ſimili.

Epilogus.

A fictione.

Aliud à ficti one.

Tranſitio.

II. Locus. Iniquũ eſſe ſe abdicari.

A meritis.

Neq

Neque enim exiguo Iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curãdum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talẽ reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantum modo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo labor ãtem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te rediisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiũ, eandem recitas legem. Egregiã igitur mercedem persolutis arti, digna mq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquũ est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maximẽ si tam ingens sit beneficiũ, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cõpetere puto, quem seruaui, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, in uocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrẽ seruaui, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quãm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dũ adsideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nũc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimũ, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuãte malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciẽda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem infractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiectio ingratitudinis

A fictione.

Alia amplificatio à sua cõditione et difficultate artis.

Enumeratio laborum et molestiæ artis medicæ.

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturę parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodioq;, etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniustè prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellẽte, quòd odio habitus, eum præter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quãm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil cõmeritos familiæ seruant, tum naturã, quæ parentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiã non adiungit atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem: sed ò calamitatẽ, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes, cèu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges benè cõditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã. Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquã aduersus multos sæpius tentes. Nec sinis in supplicijs quietem inuenire, quę uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquiescere: quam quam alioqui nè positas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipsa quibus adiutus est beneficio, considerate num quicquã facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatẽ semel exeruerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc aũt ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescũq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritũ, haud tamẽ simpliciter opinor, neq; quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicatio, ut satis sit tantũ uolu isse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet Iudices, num grauibus ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ mẽti redditus, illud erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cõiunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignam prærermisi? Quãdo foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comessatiões obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iussus recusas,

Alia amplificatio à natura et honestate.

Alia, à lege.

Transitio. III. Locus. Nullo iure se abdicari.

Ab antecedentibus.

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omni no parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico: Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercẽdi facultate, ut neq; cogatur usquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palãm ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorũ apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarũ odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas mihi parauí tum cũ mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid antehac ultrò, nullo prouocatus officio, benè de te sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; met ipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia, quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantẽ restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utẽdi mea? Atq; hæc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sunt facultatis, atq;

A qualitate cause.

A simili.

A conditione artis.

A sua persona & instrumento artis.

A consequentibus.

A qualitate rei imperatæ.

ego non omnino modis omnibus,uel inuitus obtemperaſſem. At nũc tandem perpendite,cuiuſmodi ſint huius imperata. Quandoquidem,inquit,me laborantem inſania,ſanaſti: inſanit autem & uxor,eodemq; tenetur morbo (ſic eñ opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum deſtituta eſt: tuq; potes omnia,id quod re demonſtraſti: ſanato hanc quoq;,ac morbo leuato. Id ſi quis ſimpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præſertim illiterato,artiſq; medicinæ imperito. Sin autẽ me auſcultetis artis nomine reſpondentem,intelligetis nimirum nec omnia eſſe noſtræ facultatis,neq; conſimiles morborum naturas,nec eandem medendi rationem,nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palãm fiet, quantum interſit, nolis quippiam, an non poſſis. Vos interim patienter auſcultate me,hiſce de rebus philoſophantem:existimantes nec inelegantem fore,nec extra cauſam,nec alienam à re,nec intempeſtiuam de his diſputationem. Iam primum naturæ corporum,ac temperaturæ, haud quaquam eædem ſunt:tametſi maximè in confeſſo eſt, ijſdem ex elementis conſtare. Verũ alia de his,alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum,quæ neq; ſimilia ſunt omnibus, neq; eadem temperatura,neq; eadem conſtitutione. Vnde neceſſario conſequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine,tum ſpecie differentes,his accidant: utq; alia ſanatu ſint facilia,atq; ad curationem ſponte propenſa:alia rurſum prorſus deſperata: ut quæ & facillimè corripiantur, & grauiſſimè à morbis prehendantur. Proindè ſi quis exiſtimet,quamlibet febrim,aut quamuis tabem, aut peripneumoniam,aut inſaniam,quolibet in corpore unam atq; eandẽ eſſe genere:is non uideatur ponendus inter ſobrios: neq; doctos: neq; inter eos,qui in rebus huiuſmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile ſanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, ſi idem in diuerſos eijcias agros:aliter proueniet in plano ſolo,profundo,irriguo,aprico,uentis ſalubribus expoſito,exculto,nimirum ubere,læto,copioſoq; fructu: Rurſum aliter in montuoſa petricoſaq; terra,aliter in opaca, aliter in ſubiecta montibus. In ſumma: pro cuiuſq; loci diuerſa natura, uarie proueniet. Itidẽ & morbi, pro ratione corporum,in quæ inciderint,aut maiores & uberiores,aut minores eueniunt. Verum his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſa re, uult quamuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemq; deſiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus,uel ad morbi corruptionem,uel ad ſanandi ſpem,aut deſperationem,facile fuerit cognoſcere. Siquidem uirorum corpora benè compacta ſunt, neruoſa: laboribus,agitationibus,uita ſub dio acta,exercitata. Contrà fœminarum,flaccida, malè compacta,in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſq; penuriam, & humoris ſuperuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur,quàm uirorum: utpote morbis expoſita,nec ferẽtia curationem: præcipue uero ad inſaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis,facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ ſint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utriſq; eandem à medicis ſanandi rationem requirere. Cum intelligatis,hęc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta:tum tota uitæ ratione,tum actionibus omnibus,tum ſtudijs atq; exercitijs uniuerſis. Quare cum dicis. Inſania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia ſub unam & eandem inſaniæ referens appellationem. Verum diſcretis ijs,quemadmodum & natura diſcreuit,quid in quoq; præſtari poſſit conſidera. Nam nos,quemadmodum initio dixiſſe meminì,illud in primis ſpectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis ſit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens,magnũ an puſillum,craſſum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ ſi quis penitus expenderit, is demum erit idoneus cui

Locus eoꝝ de natura & generemorborũ & medicinarum.

fides

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insaniæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Nec enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porrò causæ aliæ sunt uiris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insanim. Porrò mulierum corpora & multæ res infestant, & facile in morbum adducunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus uenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subglíscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem alí quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quòd si quis alius se facturum receperit aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facile manū admouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neq; profuissent remedia, perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idq; loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoq; non operæ precium conari, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoq; : neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, iracris: ad odiū propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerāt superioris insaniæ tuę procœmia.

A periculo et uenetis et persona nouercæ

Peroratio.

Commonitio.

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Phalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus siue Perilaus, taurum æreum obtulit, ita factum, ut in eum homines damnati colligerentur, succenso igne torrerentur, atq; inter cruciandum, dum uociferarentur, mugitus boum ederent. Hunc taurum fingunt hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cætera donaria, deo consecraretur. Et quia apud omnes pro crudelissimo atque immanissimo idem habebatur, & ob id metuebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam hanc de se sparsam, per Legatos sese defendit. Oratio generis iudicialis est, status qualitatis. Nam & tyrannidem occupasse, & nocentes quosdam punisse, se fatetur, sed id iure ac necessitate quadam factum ostendit. Exordium à uoto incipit. Narratione consilia & causas susceptæ tyrannidis, & quo modo eandem gesserit. Postremo etiam quæ necessitate, ad supplicia sumenda, & custodiam corporis comparandam, compulsus fuerit

rit. exponit, quæ & ipſa confirmandi uicem habent. Poſt hæc autem Confirmatio ſequitur, qua ſe à crimine crudelitatis defendit, Argumentis à ſimili, à legibus & cauſſa, à ſignis & comparatione ſumptis. Elcuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab exemplis, & exaggerando neceſsitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere ſuccreſcentium. Peracta cauſſa, ad commendationem muneris tranſit, quam à cauſsis & honeſtate dedicationis trahit. Peroratio ex perſona Legatorum fit, quæ aſſeueratione dictorum, & ipſorum obteſtatione perficitur.

ISIT nos huc Legatos, ô Delphi princeps, noſter Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædã auditu non inidonea, cum ſuper duce noſtro, tũ ſuper oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti uenimus, hæc ſunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ô Delphi, talem de me apud omẽs Græcos eſſe exiſtimationem qualis ſum, at non qualem me odio proſequẽtium, aut inuidorum mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem eſſe optarim qui & cæteros uitæ ſanctimonia antecellitis, & Pythij aſſeſſores eſtis, ac tãtum nõ Dei familiares atq; domeſtici. Etenim perſuaſiſſimũ habeo, ſi me uobis purgauero, atq; oſtendero, fruſtra crudelitatis ſuſpitionẽ de me incidiſſe, etiam alios omnibus me per uos purgatum fore. Porrò autem, ipſum Deum eorum quę dicturus ſum teſtem inuoco, quem nullo modo poſſum decipere, aut falſo & ficto ſermone circumducere. Fortaſſe enim, hominibus imponere haud operoſum eſt, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri poteſt. Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obſcuris ſum maioribus, uerum ſi quiſquam alius, ex illuſtri loco natus, ac liberaliter educatus, tũ ingenuis diſciplinis, & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non deſtiti, ijs uero qui mecum in eadem uerſabantur Repub. æquum & modeſtum me præſtiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij, nemo me unquam ſub prioribus uitæ annis inſimulauit. Verum, cum argumẽtis non dubijs perſpicerem eos qui diuerſam à me in adminiſtranda Repub. rationem ſequebantur, uitæ meæ moliri inſidias, ac omnibus modis mei ẽ medio tollendi occaſionem captare ac quærere (noſtra uero ciuitas ſeditionibus factiosis diſſecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus ſecuritatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ ſalutem, ſi occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à ſtruendarum inſidiarum ſtudio ſedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modeſtum & tranquillum ſtatum adigerem. Et erant ſanè non parum multi hoc meum inſtitutum collaudantes uiri & modeſti, & amantes Reipub. quibus & mea ſententia & inſtituti iam conatus neceſſitas non fuit obſcura. Horum itaq; uſus & opera, & conſilio, haud difficulter uoti compos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis ſtudentes inter ſe diſcordanter diſſidebant, ſed iuſſis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipſa autem ciuitas ſua libertate carebat. Cæterum, cædes aut inſectationes aut proſcriptiones nẽ in eos quidem à quibus ſæpenumero inſidioſe petitus eram, uſurpaui aut exercui. Atqui operæprecium audere eiuſmodi, in tuendo principatus imperio potiſſimũ. Etenim humanitate, comitate, & manſuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in ſpem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni ſimultate depoſita, cum inimicis in priſtinam & gratiam et concordiam redij, ac illorum plurimis, & in dandis ineundisq; conſilijs, & conuerſatione domeſtica utebar familiariſſimè. Porrò, cum ipſam urbẽ animaduerterẽ magi-

Exordium, à uoto.

Ratio.

Atteſtatio qua fidẽ facit orõi

Narratio, qua uitã et actiones ſuas expo nit.

Cauſa & cõſilii occupatæ tyrannidis.

Modus adminiſtrationis.

magiſtratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum ſumptuoſis extructionibus exornaui, ac muro circumducto firmaui, prouentusq;, quotquot magiſtratuum curam communes erant, acceſſione nō modica cumulaui, iuuentutis recte educandæ impendio magnam curam habui, ſenes peculiari reuerentia proſequebar. Populum uero, ſpectaculis ac largitionibus, præterea ſolennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumelioſas corruptiones, aut epheborum ſtupra abominanda & nefaria, aut iniurioſas ſatellitum immiſſiones, aut comminationes tyrannicas ita auerſabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittēdo quo que imperio, principatuq; deponendo mecum inito cōſilio deliberabam, ſi quo modo tranquillè atq; ſecurè à curarum fluctibus liberatus quieſcerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent adminiſtrare, prouinciā grauē, ac odioſam eſſe exiſtimabam, & rem non ſine inuidia laborioſam. Sed enim ne poſt hac tali adminiſtratione egeret ciuitas, in ea cogitatiōe ſuſcepta adhuc uerſabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrò autem, ciues mei concitata ſeditione iam aduerſus me inſurrexerant, deq; ſtruendarū inſidiarū ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quinetiam clandeſtinis conſpirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impenſis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum miſſis copijs auxilium accerſiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienſes legatos petitum ſubſidium miſerant. Quorum aūt crimínum reum me facturi eſſent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipſum mihi conſciſcendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ ſupplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. Atem quòd nihil tale, præter illorum ſpem atque ſententiam perpeſſus ſim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ ſunt inſidiæ. Omnium uero maximè Pythio, cuius beneficio et inſomnia mihi oſtenſa ſunt, illiq; miſſi quorum iudicio ſingula cognoui, atq; ſagaciter deprehēdi. Ego uero, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipſo metu, quem nunc ipſa oratione quàm acerbus fuerit facile ſentitis, uolo ſuper his, quæ tunc acta ſunt, cōſilium mihi detis, quo tempore nulla munitus cuſtodia fermè captus, rebus difficillimis urgētibus ſalutem quærebam. Proinde, pauliſper animo ſaltem ſuſcepta Acragantem uerſus peregrinatione ad me, uiſiſq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum ſit? Humanitate ne erga illos amplius utendum eſt, conceſſaq; impunitate perditorꝝ ciuium malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & diſſimulanter ferēdum ſcelus illorꝝ eſt, tametſi mihi actutum extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miſeram cædem ſuſtinerē, eoſq; qui mihi fuerūt chariſſimi coràm crudeliter peremptos perire cernerē? An uero talia hominis fuiſſent nimiū inſenſati, ſed conſentaneum erat generoſiori, uiroq; digniore cogitatiōe animo cōcepta, hominiſq; prudentis & iniuria affecti iracundia ſuſcepta illos proſequi. Mihi uero ipſe è preſentibus periculis emerſo, in poſterꝝ ſecuritatem prēparare. Hæc ſat ſcio mihi facienda fuaſiſſetis. Quid ergo ego poſt hæc feci, q accerſitis reis atq; noxijs, & cōceſſa illis fandi atq; reſpondēdi copia, & adductis argumētis, ſingulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cōuictis, poſteaq; nihil amplius inficiari poterant, meritū de illis ſumpſi ſupplicium, uehementer excandeſcens, non q mihi perniciem machinati fuerant, ſed q in illo propoſito me permanere non ſiuiſſent, quod ab initio proſequendū mihi conſtituerā. Et iam ab illo tempore me ipſe comitatu ſatellitum ſtipatū cuſtodire nō deſino, atq; ex illis quotquot ex occulto inſidioſe me petiuerint, ſupplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accuſant, nō ualde reputantes ab utro noſtrū primum huius mali initiū ſubiū

Conſiliū deponēdæ tyrānidis p miſidiatores cuerſum.

Communicatio, qua æquitatem facti ſatis colligit ex cauſis.

Ex circumſtantijs.

Propoſitio

Confirmatio. subintroductum sit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefa-
riis sumptum sit supplicium negligenter complectentes, pœnas tamen scelera
tis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quę sibi in illis excruciandis cõmit
ti uisæ sunt crudelitates. Non dissimile factum, si quis apud uos sacrilegum
A simili. quendam præcipicio mulctarum uidisset, cæterum quæ nefarie designasset, nõ
I. reputaret, quemadmodum noctu in templum ingressus sublatis furtim præcio
sissimis quibusque donariis fanum religiosissimum impie depeculatus esset, ac
etiam statuis manus sceleratas admouisset, magnæ tandem crudelitatis uos ac
cusaret, quod cum & Græci & sancti esse perhibeamini, supplicio affecissetis
hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur esse
petra, huic destinata supplicio. At uos, ut opinor, eiusmodi hominis stolidita-
tem risu prosequuturi essetis, siquis hæc aduersus uos dicere auderet, alij au-
tem òmnes uestros aduersus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In
Locus pro ty ranno. summa, populi non perpendentes, qualis nã ille sit, qui rebus imperio præest si
ue iustus, siue iniustus, simpliciter ipsum nomẽ tyrannidis prosequunt odio, ip
sique tyranno extreme infensi sunt, tametsi Aeacus aut Minos, aut Rhadaman-
tus principatũ gesserit, omnes tamen ex æquo è medio tollere approperãt, ma
los illorum ante oculos sibi proponentes, bonos uero communi accusationi in
Ab exemplo. nocenter obnoxios eodem odio complectẽtes. Cęterum, audio apud uos quoq;
in Græcia multos fuisse tyrannos sapientes, sub hoc uicioso, ut uidetur, nomi-
ne commodos & mansuetos omnibus sese utendos præbuisse, è quorum nume
ro nonnullorum orationes quoq; breues & succinctæ in delubro uestro unæ
II. cum statuis ac muneribus Pythio repositæ continentur. Respicite autem ad le-
A legibus & causa. gum scriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & consuetudini pluri-
mum tribuentes, quasi cæterarum rerum nulla expectanda sit utilitas, nisi me-
tus malefactoribus esset propositus, ac certa spes constituta luendi pro flagitijs
supplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior imposita est necessitas,
Tyrannorum pericula amplificat si militudine. qui cæteris necessario pręsumus, quicq; communem cum nobis odiose inuiden-
tibus tum necem machinantibus consuetudinem agimus, ubi ne personati qui
dem ullam securitatis utilitatem sentimus, sed omnis nostra res perinde ut fa-
bula, quæ de hydra fertur se habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto
plures nobis puniendi occasiones suppullulant. Est autem operæpretium, ut
ista feramus, ac capita subinde recrescẽtia semper recidamus, & per Iouem iux
ta Iolai institutum igne quoque absumamus, si salui rerum potiri cupimus. Ete
nim, eum qui necessitate coactus semel in hæc inciderit, & ipsum materiæ non
dissimilem esse necesse est, aut sceleratis ciuibus parcentem, perire funditus. In
summa, quem putatis usqueadeo mentis esse agrestis, efferatæq; immanitatis
hominem, cui uoluptati sit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemi
tus, aut cædes & carnificinas spectare, nisi uehementem infligendarum pœna-
III. rum caussam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cęderentur lachrymatus
A signis. γνώμη. sum? Quoties autem meam ipsius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauius
ego supplitium & diuturnius sufferens? Etenim uiro natura bono, necessitate
» autem sæuo & amarulento, multò durius est de alijs sumere, quàm de se sumi
» supplicium. Si uero liberè quod sentio proferendum est, ego profecto, si mihi
» daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipsum poti-
» us mortem oppetere, planè persuasum habete, quòd nihil cunctatus mori poti-
» us eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos supplicio
afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ò Phalari, ipse iniustè interire,
quàm iustis ex caussis pœna affligere insidiatores, uelim profecto hoc. Rursus
Cõmunicatio enim uos Delphos in consilium uoco, utrum præstabilius esse putatis iniusta
morte oppetere, an iniustè seruare eum qui exitium machinatus sit. Nemo, ut
opinor, adeo uecors est & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm

seruatis

ſeruatis hoſtibus interire. Et quot nam ego ex ijs, qui manus mihi admouere conati ſunt, ſeruaui? Quorum de numero eſt Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit conſuetudinis & amicitiæ recordatus. Cęterum, ſi ita uester fert animus, atq; adeo uobis cordi eſt meos mores noſſe propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hoſpites interrogate, cuiuſmodi ego me erga illos gerere ſoleam aut oſtendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis conſtitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque ſtudioſe & ſua ſponte me uiſunt, Græcorum quidem ſapientiſſimi, neq; noſtram conuerſationem reſpuunt aut ſubterfugiunt. Quemadmodum nuper ſapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longè alia de fama mea inaudiſſet. Poſtea uero quàm omnia ſecus ſe habere comperit, diſceſſit collaudans me inſcitiæ, ob crudelitatem uero neceſſariò mihi exercendam mei miſereſcens. Poſtremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus eſt animo, aduerſus domeſticos tantam exercere iniuſticiam, niſi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè ſunt, quibus me uobis abundè purgatum eſſe opinor, uera profecto & iuſta, ac multò magis laude, ut ego mihi perſuadeo, quàm odio digna. Sed enim de miſſo donario, iam tempus eſt ut audiatis, unde nam & qua ratione taurum hunc poſſederim, ſtatuarij opera nõ locata. Neq; enim tam dementis ſum animi, ut tales poſſeſſiones mihi deſiderandas eſſe putem. Sed erat quidam Perilaus noſtratis gentis homo, egregius quidem & ingenioſus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à ſententia mea aberraſſet, putauit ſe mihi rem admodum gratam facturum, ſi nouum quoddam ſupplicij genus excogitaſſet, quaſi præ omnibus rebus præcipuam in ſumendis ſupplicijs uoluptatem cupientiſſimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aſpectu ſanè pulcherrimum, atq; accuratiſſimè ad ueri bouis imaginem expreſſum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus eſſe putaretur. Viſo autem illo, ſtatim exclamabam: dignũ munus Pythio, mittendus eſt hic taurus Apollini. Porrò Perilaus aſſiſtens, quid ſi, inquit, ſapienciam quæ in illo eſt perdiſceres, ac uſum cui præbendo formatus eſt. Et cum dicto taurum per dorſum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorſo iterum concluſo, haſce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem ſuccendere iubeas. Ac ille quidem incluſus plorabit, uociferaburq; inuſitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi abſoluet nimium ſtridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam inſuper mugitus ciebit triſtiſſimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero ſingulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auerſatus ſum, & immanem illam inſtrumenti indolem prorſus reſpui, conueniensq; & debitum illi ſupplicium impoſui. Et age, inquam, ò Perilaè, ne uana uideatur eſſe tua promiſſio, ipſe nobis in taurum ingreſſus, ueram artis tuæ induſtriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certò cognoſcam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis promptè obtemperat. Ego autem, poſtquam ingreſſus eſt, concluſo tauro, ignem iuſſi ſuccendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magiſter muſices ipſe primas omnium canas. Ac ille enimuero iuſtiſſima paſſus eſt, ſua ipſius excellenti fruens induſtria. Porrò autem ego tiuentem, & adhuc ſemiuiuum ſpirantem iuſſi eximere, ne ſi immoreretur, nece ſua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per ſcopulos præcipitari imperaui. Taurũ uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo hiſtoriam iuſſi adſcribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clementiæ exempla.

IIII.

A ſignis alia ud.

V.

A minori.

Epilogus.

Tranſitio.

Cõmendatio donarij.

ſententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens ſupplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam muſices experientiam. Vos autem Delphi iuſtè facietis, ſi pro me unà cum legatis ſacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis, ut omnibus perſpicuum fiat, quo ego aduerſus criminoſos ſim animo, tum qua acerbitate ulciſci ſoleam ſuperuacuas illorum ad perpetrandam malitiam cupiditates. Itaque hoc ipſo ſolo facto ſatis ſuperq; quibus moribus prædituſ ſim, manifeſtatum eſt, Perilao ſupplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum muſicam reſeruato, quem nihil aliud modulatum eſſe pro certo affirmo, præter quàm ſolos mugitus artificis. Quodq; in ſolo ipſo artis periculum fecerim, ac ſtatim barbaram illam & inhumanam muſicam compeſcuerim. Atque hæc quidem in præſens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia ſæpenumero, ubi tantum illius munificentia conſecutus fuero, ut amplius pœnarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ò Delphi, quemadmodum à Phalaride facta ſunt, ſingula quàm ueriſſimè percenſuimus. Iuſti uero utiq; habendi ſimus, ſi fidem uobis faciẽtes, ueritatis teſtimonium illi præſtiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiendi occaſionẽ aut cauſſam habeamus. Quod ſi quoq; neceſſe eſt, pro uiro nos eſſe ſupplices, quem falſo multi ſuſpicantur eſſe improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, ſupplicamus uobis nos Acragantini, qui & Græci ſumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate ueſtra uirum amicitiam uobiſcum iungere cupientem, ac eum qui multum & publicè & priuatim unicuique ueſtrum benefacere & prodeſſe ſtudeat. Aſſumite igitur uos ipſi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipſiusq; Phalaridis ſalute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deũ elegantiſſimo iuxta ac iuſtiſſimo munere priuetis.

Peroratio ex perſona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, ſed arguta eſt, qua ex Delphicis ſacerdotibus quidam ſuadere fingitur, quo donum Phalaridis, de quo in ſuperiore Oratione agitur, in templum recipiatur, ac deo conſecretur. Genus cauſæ Deliberatiuum eſt, Status negocialis. Exordium habet denſum, ut in quo una fere periodo, & ſuſpicionem eius, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad ſuadendum acceſſiſſe uideri poterat, à ſe remouet, & ſola benenolentia, ſtudioq; communis utilitatis ad dicendum ſe progreſſum eſſe, docet: deinde & dociles & attentos eadem breuitate facit. Poſt Exordium Propoſitio ſequitur. Hanc confirmat primum ex locis honeſtatis oſtendens, impium ac propè ſacrilegum fore, ſi donum hoc à templo excludatur. neque enim quenquam poſthac quicquam oblaturum eſſe, & deum ſuis ſacris, ac debito cultu priuatum iri. Deinde è contra uoluntatem ipſius dei eſſe, ut qui certis indicijs ac ſignis declararit, gratam iſtam legationem ſibi eſſe. Hinc, quod de crudelitate tyranni obijciebatur, diluit, confutatis teſtimonijs à condicione perſonæ & incertitudine: & contrà ab officio admonet, ut ſacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs uacent. Poſt hæc ad locum utilitatis tranſit, docetq; contra communem utilitatẽ fore, ſi dona excludantur. Nam ex his omnem prouentũ eſſe Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Denicq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et ſi maximè in de liberationem hanc rem uocare uelint, officio eos uti debere, iuſtè ac liberè iudicantium, non ex affectu aliquorũ æſtimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re conſecutura ſint, & quòd nihil temere innouandum ſit, perficitur.

Cum

VM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cum Acragantinis ciuibus hospitalitas intercessisset, neq; cum ipso Phalaride priuatim ulla domesticæ familiaritatis contracta esset societas, neque aliam haberem erga illum aut peculiarem caussam sociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amicicię spem, tantum uero missos ab eo legatos audierim æqua & modesta perorantes, callideq; prospicerem, & quid piè à uobis fieri possit, & quid publicæ utilitati conducibile foret, cum primis uero quid Delphis non indecorum factu futurum esset, surrexi in medium oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & pie agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipsum, quod Deo iam destinatum est, à uobis alienaretis. Præsertim trium maximarum rerum perpetuò monimentum futurum, artis præstantissimæ, cogitationis crudelissimæ, & iusti supplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re statuendum sit, quodq; magistratus deliberandum uobis proposuerint, num munus suscipiendum, an iterum retrò ablegandum sit, parum religiosum esse arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquetis neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium sacrilegium, quod turpitudine sua omnia longè lateq; excedit flagitia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum cõcedere, quàm ea quæ Deus iam oblata possidet depeculari. Præcor autem uos, cum & ego unus sim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, si conseruata fuerit, tum diuersæ opinioni obnoxius, si quid in præsens aduersus existimationem nostram perperam admissum fuerit, ne templum obseratis pijs & religiosis hominibus, neque ciuitatem nostram omnium mortalium contumeliæ atque calumnijs traducendam objiciatis, quasi ea quæ Deo offerenda mittuntur sycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam posthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia suscepturum, quod prius Delphis non uisum sit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de misso donario tulit sententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus contemptim auersaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum naui oneraria, qua allatum est in medijs Ionij maris fluctibus submergere. Iam uero, ille à uestra sententia longè lateq; dissentit, cum & sereno cœlo illis Ionium trajicere præstitit (quemadmodum ipsi testificantur) ac saluos in Cirram usque pertulit. Quo facto satis manifestum est, monarchæ pietatem sibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ sententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ absurdissima, si quis adeo magnifico & excellenti munere huc missо, uestris calculis ab ingressu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuersa est à me sententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus nauigio, cædes quaspiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia sibi coràm uisa esse oculis, quem non ignoramus ne ad portũ quidem usque peregrè profectum esse. Non autem dissentaneum est talia ne ijs quidẽ omnino credere, qui ista se perpessos esse commemorant. Et enim nobis obscurum est, num uera prędicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum est, iniustè sceleris accusemus. Quod si tale quippiam in Sicelia quoq; peractum est, quid hac de re Delphos sollicitè curiosos esse attinet, nisi pro sacerdotum officio iudicũ partes nobis præposterè uendicemus. Et iam nobis sacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac siquis misisset donaria, ea dedicare nostri fuerat

Captat beneuolentiã à re motiõe suspitionis, & uoluntate erga reip. sua.

Attentio.

Propositio

Confirmatio.

I.

A pietate & religione.

Amplificatio ex cõsequentibus.

II.

A uoluntate dei, quã ex signis probat.

Amplificatio ab absurdo.

Obiectioni ei fiũ occurrit à qualitate personarum.

A locorũ distantia et prõprio officio.

officij. Nunc hic expendentes ſedemus, ſiqui ex illis qui trans Ionīũ continentẽ incolunt, legitimè an ſecus adminiſtrent imperia. Atq; alior̃ quidem res prout ipſi uoluerint ſe habeant. Porrò, nobis perneceſſarium eſſe opinor, ne noſtra ipſorum nobis ignota ſint, tum qui olim rerum noſtrarum ſtatus fuerit, & quo modo nunc in præſens eædem ſe habeant, & quid magis ex uſu noſtro ſit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac ſteriles petras colere ſoleamus, Homerus monitor nobis non eſt expectandus, qui nobis hęc palàm faciat, ſed iſta coràm ipſi oculis intuemur, tum quãtum ſemper in terra uerſemur cui portus ſit profundus haud obſcurè animaduertimus. Cæterum, templum ipſum & Pythius & oraculum, tum ſacrificantes & pietatis operibus ſeruientes, ij ſunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cõmeatus nobis abundè et affatim offunditur. Par enim eſt, ut apud uos quod uerũ mihi uideẽ tacitum non habeam aut diſſimulanter prætereã, & quod à poëtis dicitur, citra ſementẽ, citraq; orationẽ nobis omnia proueniunt, deiagricolæ opera. Qui non ſolum ea quæ apud alios bona naſcunt nobis ampliter et cumulatè exhibet, ſed ſiquid pręcioſi aut rari apud Phryges eſt, aut Lydos, aut Perſas, aut Aſſyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipſos denicq; Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos ſecundo loco poſt deũ ab omnibus mirificè colimur, paratacq; rerum copia affluentes felicẽ uitam agimus. Sed hæc iã olim uobis ignota non ſunt. Quod aũt ad preſentem deliberationẽ attinet, danda eſt nobis opera, ut in hoc uitę ſemel inſtitutæ tuẽdo propoſito cõſtanter perſeueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquã donario apud nos latam eſſe ſententiã, neq; quenq; à ſacrificãdo aut donario dicendo fuiſſe excluſum aut prohibitũ. Eamq; ob cauſam, opinor, delubrũ Apollinis tantopere auctũ eſſe, in tantũ, ut iam ſupra modũ abundet muneribus. Oportet itaq;, neq; in præſens quicq; temere innouare, neq; aliquid pręter morem patriũ conſtituere. Sed nec amoris reſpectu iudicanda ſunt nobis donaria, nec generis ratione ea quæ mittunt æſtimanda, unde nam aut ã quo, aut cuiuſmodi ſint quæ huc legantur. Suſcepta aũt munera nulla curioſitate delubro ſacranda ſunt, acambabus manibus per nos inſeruiendũ eſt, cum deo, tũ pietatis gratia huc ueniẽtibus. Videmini uero mihi, ò uiri Delphi, ſuper rebus quas in præſentia deliberationi expendendas ſubiecíſtis conſultiſſimè facturi, ſi primũ omnium eam cogitationẽ ſuſceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus conſilium ineatis. Principio eñ ſuper deo ipſo ac templo, tũ ſacrificijs atq; donarijs, ſuper ritibus ac moribus antiquis ſimul atq; legibus uetuſtis ac gloria uaticinij. Exinde ſuper uniuerſa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Pręter hæc omnia cõſultantes non contemnendũ in diſcrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerãdæ infamiæ. His profecto nihil maius (ſiquidẽ rationis cõpotes eſtis) aut perinde neceſſariũ eſſe exiſtimabitis. De quibus igitur in præſens conſultamus hæc ſunt. Non equidẽ ſolum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, ſed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Præterea aurum, argentũ, & quæcunq; alia præcioſa, multa ac ſæpenumero deo dedicanda ueniunt. Primũ enim iuxta dei conſiliũ expendere cõuenit. Cuius ergo rei gratia non ut ſemper nobis moris fuit, neq; ut iam olim conſueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cõſtitutionibus cenſoria nota reprehendentes, rebus nouis fidemus? Et quod nunq; ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit, & ipſa ſacerdos diuino afflatur numine, fecimus, nunc faciendũ conſtituemus, iudicãtes uidelicet ac expendenteis eos, qui huc miſſitant munera. Quin potius illud apud animũ ueſtrum cogitatis ex priſco illo more & inſtituto, quo munerũ offerendor̃ facultas intercluſa fuit, nemini, quantis bonis templum auctũ & cumulatum ſiet, omnibus offerentibus, ac

III. *Ab inutili, ex circũſtantijs, loco & effectu ſacrorum templiq;.*

IIII. *A nouitate rei, & q; contra ueterũ exempla fiat.*

V. *Ab officio iudicantium.*

Peroratio, qua et capita argumenterũ repetit et Delphos admonet ne qd temere innouent, ſed potius cõmunem utilitatẽ conſiderent.

ac quibuſuis pro ſubſtantiæ ſuæ modulo donarijs Deum cumulãtibus. Quòd ſi nobis ipſi iudicum & cenſorum prouinciam ſumemus miſſorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi ſunt, penuria laboremus, nemine ſcilicet ſufferente ſemetipſum reum obiectare iudicio, & in hoc ipſum impenſas & ſumptus facientem, ut iudicetur, decꝫ omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum exiſtimatis, ſi donariorum dedi candorum libertate indignus eſſe iudicabitur?

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica narratio eſt, uitã & res Alexandri cuiuſdam impoſtoris, qui ſe Podalirij filium faciebat, et prò ute uenditabat, exponens, lectu iucundiſſima, nõ per ſe modo, uerum etiam quòd ſub huius præſtigatoris exemplo, aliorum atq; ſimilium, quorum nonnullos ſuperior ætas quoq; tulit, ſcelera atq; impoſturæ deprehendi, coarguiq; poſſunt. Procœmio, difficultatem ſuſcepti operis collatione quadam amplificat, inſtitutumq; ſuum, exemplo defendit. Hinc ad Narrationem deſcendens, à deſcriptione perſonæ orditur. Cætera plana ſunt.

V quidem chariſſime Celſe, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impoſtoris uitam, commenta, neque non audaciam præſtigiaſq; libro complexus, uolumen ad te tranſmittam. Verum ſi quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris ſit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res geſtas literis prodere: tantus fuit ſcelere, quãtus ille uirtute. Attamen ſi candidè ignoſcenterꝫ legere uoles, & quod narrationi decrit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capeſſam, & Augiæ bubile, ſi non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamꝫ immẽſus fuerit ſimus uniuerſus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumꝫ monumentis tradi uirum longè ſceleratiſſimum: meo, qui ſumam operam in huiuſmodi narratione, rebusꝫ geſtis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, ſed in frequentiſſimo quopiam & ampliſſimo theatro ſpectari à ſimijs aut uulpibus diſcerptum: quanquam ſi quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipſi nos exemplo quodam ſimili tueri. Etenim Arrianus ille diſcipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnẽ uitam in literarum ſtudio uerſatus, cum ſimile quiddam fecerit, pro nobis quoque reſponſurus eſt. Nam is quidem Tillibori latronis uitã deſcribere non eſt grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memorię prodemus, quippe qui non in ſyluis ac montibus, ſed ipſis in urbibus ſit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam ſit pergraſſatus, necꝫ paucas quaſdam Aſiæ partes, uidelicet deſertiores depopulatus, ſed qui uniuerſam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem ſuo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tametſi non ſum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repręſentem, procerus erat, & aſpectu decorus, planecꝫ ſpecie diuina quadam ac maieſtatis plena, colore candido, barba non admodũ hirſuta, coma partim natiua tectus, partim appoſiticia: ſed hac adeo ſcienter efficta, ut uulgus ferè non ſentiſceret imitatam aſciticiamꝫ eſſe. Oculi uehementer acres ac uerſatiles, tum diuinum

Exordium. à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

Defendit inſtitutũ ſuũ, exẽplo ſuperioris ſcriptoris

Collatio utriuſq; argumenti.

Deſcriptio perſonæ à qua ad narrationem paulatim deſcendit.

quidam relucentes. Vox dulciſſima pariterq; clariſſima. In ſumma quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiuſmodi. Cæterum mens atq; animus, ò malorum depulſor Hercules, & auerſor triſtium Iupiter, ſeruatoresq; Dioſcuri, in hoſtes potius contingat incidere, quàm cum eiuſmodi quopiam habere cõmercium. Siquidem ingenio, ſolertia, acumine longè præſtabat cæteris mortalibus. Tum curioſitas, docilitas, memoria, et ad diſciplinas ingenij felicitas, horũ unumquodq; ſuprà quàm dici poſſit illi ſuppetebat, quibus tamen peſſimam in partem eſt uſus. Et quũ haberet arma tam egregia ſibi ſuppeditata, illico nimirum omnium qui eſſent ſceleribus nobilitati, facile ſummus euaſit, uel ſuperior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Ariſtodemo, Soſtrato. Nam ipſe cum aliquando Rutiliano ſcriberet genero, modeſtiſſimeq; de ſe loqueretur, Pythagoræ ſemet adſimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem ſapiens, ac mente diuina: cæterum ſi huius ætate uixiſſet, puer (ſat ſcio) præ hoc uiſus fuiſſet. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quaſi uelim eos ſimilitudine rerum geſtarum committere. Verum ſi quis deterrima quæque & probroſiſſima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perinde ut ueris habuerim) ſi quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uerſutiæ. Prorſum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quãm maximè uariã ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confuſam, promptam, audacem, uerſatilem, & ad efficiendum quæ cogitaſſet nullum refugientem laborem, appoſitam ad perſuadendum, cuiq; facile fides habẽda uideretur: tum quæ mirè ſimularet optima quæq;, ea quæ à mente eſſent diuerſiſſima, præ ſe ferret. Primum igitur nemo cum illo congreſſus eſt, qui non hac cum opinione diſceſſerit, ut eum mortalium omnium optimum æquiſſimumq;: præterea ſimpliciſſimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hęc omnia grandium rerum conatus, quum nihil puſillum cogitaret, ſed ad maxima ſemper appelleret animum. Ita quum eſſet adoleſcentulus adhuc, formoſus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbeſcente: id quod licebat partim è ſtipula conijcere, partim audire ex his qui ita prędicabant: paſſim ſeſe proſtituebat, ac mercede ſui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuiſſet. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præſtigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illectamenta ad conciliãdam in amoribus gratiam, malorum immiſſiones in hoſtes, rationem eruendi repertiendiq; theſauros, hæreditatum ſucceſſiones. Hic ubi cõſpiceret benè ingenium puerum, atq; ad ſubminiſtrandum arti negocioq; ſuo propenſiſſimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipſe huius formam: eruditum eum, ſemperq; deinceps pro adiutore miniſtroq; eſt uſus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum ſcilicet agebat; didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem

Pharmaca mixta, ſalubria multa, at noxia multa.

Quorũ omnium ſucceſſor hic atq; hæres factus eſt. Porrò doctor ille & idem amator, natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cũ egregio Apollonio Tyanæo illo erant uerſati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quanam è ſchola tibi hominem refero? Verũ ubi iam barba plenus eſſet Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egeſtatẽ redactus, defloreſcente ſimul & forma, unde uictum parare licuiſſet, nihil poſtea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliũ ſcriptore uiro, qui in certamina deſcendunt, omniũ ingenij longè ſceleratiſſimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circũibant, impoſturis ludificãtes, ac pingues homines (ſic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem

Hactenus pſonam ac faciẽ hoïs depinxit deinceps ad animũ & eius prauitatẽ accedit.

Amplificatio p collationẽ.

Ἁλυ quædam & generalis uiciorum deſcriptio.

Quæ adoleſcens geſſerit. I.

Quando & quæ à quibus didicerit, et quibus cum uerſatus fuerit.

II. *Quæ ſub uirilem ætatem.*

rem opulẽtam nacti ſunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus eſſet idonea, ſed quæ ſtuderet etiam dũ amabilis haberi. Ab hac uictus copia ſuppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam uſq; ſunt conſequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit ſub Macedonicis regibus: nũc à paucis, iiſq; obſcuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conſpicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac manſuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcãtes ferrent, neq; cõmouerentur, ſi quis ſtringeret premeretq;: denicq; perinde atq; infantes lac è papilla ſugerent (nam ſunt id genus apud illos permulti, unde ueriſimile eſt, olim illam de Olympiade fabulam increbuiſſe: quũ Alexandrum conciperet, huiuſmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati ſunt ex his ſerpentibus unum, qui eſſet pulcherrimus, obolis ſanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iã bellum oritur: nimirum quum duo facinoroſiſſimi, et immani audacia prædíti, neq; non ad maleficia promptiſſimi, ſocietatem inijſſent, facile perpenderunt, hæc duo potiſſimum in hominum uita tyrãnidem obtinere, ſpem ac metũ: quorum utroq; ſi quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico diteſceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui ſpe teneretur, uidebant præſcientiam quàm maximè neceſſariam eſſe, ſummeq; deſiderari: atq; hac uia Delphos olim fuiſſe ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarũ, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrãnos, nempe ſpem ac metum, ad ſacra confluentibus, ac futura prædiſcere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, auerosq; dedicãtibus lateres. Hæc ubi inter ſeſe uerſaſſent, ultroq; ac citro agitaſſent, uiſum eſt uaticiniũ oraculumq; conſtituere: etenim ſi res ea proceſſiſſet, ſperabãt ſe protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis ſucceſſit, quàm expectauerant initio, & uel ſpe melius euenit. Hinc iam ſpectare cœperunt: primũ quidẽ de loco, deinde quonam exordio, quáue ratiõe negocium oporteret auſpicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam eſſe cenſuit, utpote regionẽ, à negociatoribus frequentatam, tum Thracię Bithyniæq; confinem, neq; longè diſſitam ab Aſia Galatiaq;, cunctis item imminẽtibus populis. At è diuerſo patriam ſuam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiuſmodi negocioꝝ auſpicationem aggreſſionemq; hominibus opus eſſe craſſis & ſtolidis, & qui uiderentur admiſſuri: cuiuſmodi Paphlagones affirmabat eſſe hos, qui ſupra Aboni murũ incolunt, nempe ſuperſtitioſos pleroſq; ac ſtolidos: qui ſi quis tantum apparuiſſet, tibicinem aut tympaniſtam, aut qui cymbala pulſaret ſecũ adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehemẽter omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitũ quempiam intueantur. Hac de re quum controuerſiæ nonnihil inter illos fuiſſet, tandem ceſſit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uiſum eſt hac parte habere nonnihil ipſis conducibile) in Apollinis templo, quod eſt apud Chalcedonios uetuſtiſſimũ, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodũ Aeſculapium unà cum patre Apolline in Pontum aduenturꝝ, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum eſſent de induſtria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnẽ uſq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò aũt ante alios in Aboni murum: nam hi protinus ſtatuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conſcripſit reſponſa. Deinde paulo pòſt diem obit, à uipera (ſi cut opinor) ictus: in huius demortui locum accerſitur Alexander, ac ſuccedit iã comatus, cæſarieq; promiſſa, tunicam induitus purpuream albo intermixtam, ſupra eam ueſte amictus candida, falcem tenens exemplo Perſei, à quo ſe maternum genus ducere prædicabat. At perditiſſimi illi Paphlagones quũ ambos illius noſſent parẽtes obſcuros atq; humiles, tamẽ oraculo crediderũt ita canẽti:

Cauſa et occaſio rei gerẽdæ

Conſiliũ, ex effectu ſpei ac metus.

Conſultatio de loco.

Principium impoſturæ.

Cocconæ mors, in cuius locũ Alexander, & quomodo idẽ p diuino habẽri cœptus.

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Dius Alexander Podalirí ſanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectusq;. Repertum eſt aliud oracullum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter A Λ. E. Ξ. cũ quibus literis ἀνὴρ cõpoſitũ, Alexandrũ cõſtitui. ſignificat aũt A. 1. Λ 30. E. 5. Ξ. 60. qui numeri addtti 96. cõſtituũt, numerũ in quatuor et uiginti quater diuiſibilẽ. Inſtrumẽta futuræ actionis.

Alexander itaque multo pòſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nõnunquam adſimulabat, ore ſpuma cõpleto: id quod ille facile efficiebat, radiculæ (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quidam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconũ) biſulca atra prominebat, quę & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicunde deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatũ deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditum ſerpẽtis. Id quũ altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circum pudẽda tectus erat, eoq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, iactansq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderant (nam concurrerat uniuerſa prope ciuitas) unà cũ mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum quem iam ante conditum oraculum præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis et Aeſculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem aduenìret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſteaquã fregiſſet idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circunuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſinguliq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà ſecum aſportans, modo ęditum in lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uniuersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo cõceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poëtæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in sinum Pelleum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere sinẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quiq; aliis ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mẽte attoniti stupefactiq;, denicq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur abijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi chariſſime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis et ineruditis, si delusi sunt, quũ draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorúmue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; prestigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopòst eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebãt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Procemiũ actionis, quo sibi uiã ad cætera strauit.

Fidẽ facit narrationi ex circũstantijs loci & hominum.

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Principiũ actionis. & cõsiliũ ab exemplo captum.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris

Amphiarei

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desijsset, patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argilla ue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologū euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset scisscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cōmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scisscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefecta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acu ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porrò secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositò cæræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollē adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximè quum tum in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nō mediocri ad eam rem utēs ingenio, artēq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quędam & ambigua responsa det ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates

Qua arte obsignatas literas resoluerit

Modus respōdendi.

tes meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota fecisset. Denique merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero putes illum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta millia redierit, usque adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis et alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula cõderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnoq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaq; duplicata, prophetę discipuloq; dei. Iam eñ et tale quoddam oracultum exierat,

Quibus sociis & auxiliis usus.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerisq; quibus mentis pluisculum inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propicium habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Sciscitanti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cõpedibus uinctus in cœno dẽsidet.

Qua arte aduersarios & philosophos reuderit.

Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes adeuntiũ, quàm sint prudentes, quamq; eruditę? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro sęuũ & irreconciliabile, idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & mõnstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cum Epicuro, uiro uidelicet qui rectã naturã perspectam haberet, quiq; unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atq; alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atq; id meritò: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicrà duceret. Quã ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horũ consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Neq; unq; Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellẽt, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negocio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, respondebat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Æsculapium

Antiphontis responsa quæ & quomodo data.

ad

ad aures promanante. Huiusmodi responsa αὐτόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atq; opulentis, et qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Exempla responsorum.

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oracul um ā monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissimè fuerat commentus, ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperā maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prędixerat fore ut reualescerēt: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; responsa ferebā ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, pleroscq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Transitio ad ea quæ cū Romanis & cæteris externis acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum complurib us in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quę ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuò procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolaret: alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibāt, referentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidissent, audissentq;: per multa insuper accumulātes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniā impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum illic compleuit urbem, concitauitq;, quām plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti nō solum renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autē ter sceleſtus ille quid-

Rutilianus Romanus.

dam

damneutíq; inſcitum, & ingenioſius, quàm ut in uulgarem competat latrõnem. Etenim reſignatis libellis, ac perlectis: ſi quid offendiſſet in ijs, quę proponebãtur, ita ſcriptum: ut cum periculo ac diſcrimine eius qui ſcripſiſſet, ſi proferretur, coniunctum uideretur, apud ſe detinebat, neq; remittebat, quò uidelicet obnoxios, ac propemodum ſeruos ob metum ſibi redderet eos, qui miſerant: quũ in mentem illis ueniret, cuiuſmodi de rebus conſuluiſſent: Intelligebat autem eſſe conſentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiuſmodi rogationes eſſent propoſituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent ſeſe intra caſſes eius teneri. Libet autem aliquot ex his reſponſis cõmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic ſciſcitanti de filio, ex uxore priore ſuſcepto, qui iam per ætatem maturus eſſet, ut diſciplinis erudiretur, quem inſtituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita reſpondit.

Pythagoram, egregiè q; canentem prælia uatem.

Deinde paucis pòſt diebus, extincto puero, ipſe quidem hærebat: nec habebat quod incuſantibus reſponderet: oraculo uidelicet ita re præſenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipſum portendiſſe deum, qui iuſſiſſet neminem quidem è uiuis adoleſcentulo deligi præceptorem, ſed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cũ credibile eſſet eum iam uerſari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, ſi iſtiuſmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rurſum eidem percontanti, cuius tandem animam eſſet ſortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: pòſt fax phœbea futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic ſeptuagenarius interijt, in inſaniam uerſus, haud expectato dei promiſſo, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm reſpondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem diſſiparat, filiam quam habebat, è Luna ſibi ſuſceptam fuiſſe, Lunam enim ipſius amore captam fuiſſe, quum dormientem aliquãdo conſpexiſſet: nam id illi familiare eſt, & formoſos ſomno ſopitos adamare. Porrò Rutilianus uir prudentiſſimus, nihil cunctatus, protinus accerſit uirginem, nuptias conficit, ſponſus iam ſexagenarius, concumbitq; ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placans: tamq; ſibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi ſemel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prędicens ciuitatibus cauendam eſſe peſtilentiam, incendia, terræmotus, ſe certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quũ peſtilentia increbuiſſet, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoquò uerſum gentium prodiderat, unico carmine comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro foribus deſcriptum tanquam aduerſus peſtilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuerſam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam ſic accidit, ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus, potiſſimum deſolarentur, Neq; uero me putes illud dicere, carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerum caſu quodam ad hunc modum accidit. Et haud ſcio, an pleriq; freti carmine, negligentius ac ſecurius uixerint, nihil aduerſum peſtem, præter oraculum adhibentes: perinde quaſi ſyllabas pro ſeſe pugnantes haberent, & intonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Exploratores item ex ſua coniuratione quàmplurimos Romæ conſtituerat, qui ſibi qua quiſq; mente eſſet, indicarent: ac priuſquam oraculum adijſſent, illi ſignificarent quid nam eſſent percontaturi, quidq; potiſſimum cu-

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nã præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerẽtur. Ac primo quidem die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus, Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerõ facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum è tecti fastigio, tanquàm è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopòst rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum posslideret, uidelicet ob femur aureũ, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus,

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiose commissa. I.

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, nẽue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, per petuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutẽs. Quin magnũ quiddã, cunctisq; optandũ uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nõ

Confectio pueroru. II.

ita

ſta putabat, quicquid eſſet bonarum felicitatum, id omne ſemel in eam domũ influxurum eſſe. Erant inſuper, atq; eæ non paucæ, quæ ſeſe etiam peperiſſe ex illo iactarent, quod ita eſſe mariti ſuo teſtimonio confirmabant. Lubet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & ſacerdotis, uiri cuiuſdam Tyanei, cuius ſapientiam ex his quæ ſciſcitatus eſt, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis deſcriptum literis, Tĩ, in ipſis ſacerdotis ædibus. Dic, inqt, mihi rex Glycon, quiſnam es? Sum ille, inquit, minor Aeſculapius. Num alius ab illo prior? quid ais: Haud fas eſt ut iſthuc audias. Sed quot annos apud nos permanſurus, atque oracula redditurus? Ad milleſimum tertium, Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præſentia frui. At reliquæ ſortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphiſq; redduntur: utrum ab autore proficiſcuntur Apolline, an uana ſunt quæ illic æduntur oracula? Ne iſthuc quidem ſcire quæſieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem poſt hanc uitam futurus ſum? Camelus, deinde equus, poſt hæc uir ſapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cũ ſacerdote confabulatio. Poſtremo & oraculum carmine comprehenſum ædidit, quum non ignoraret illum amicum eſſe Lepido:

Exemplum dialogi, ſacerdotis cuiuſdam & Glyconis.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum inſtat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, ſicuti ſuperius dictum eſt, nimirum ut artificem ac ſapientem, ſuis artibus atq; impoſturis hoſtem, atq; infenſum. Itaq; ex Epicureis quempiam, auſum ſe multis præſentibus coarguere propemodum in uitæ diſcrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam perſuaſiſti, ut ſeruos ſuos apud Galatiæ præfectum capitis accerſeret, hoc nomine, quaſi filiũ ipſius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidiſſent: Atqui uiuit adoleſcens, incolumis q; reuerſus eſt, famulis iam ſupplicio affectis, qui tua opera beſtijs traditi perierunt. Porrò huiuſmodi quiddam acciderat. Cum aduleſcentulus amne aduerſo in Aegyptũ nauigaſſet, ad inundationem uſq; ſubducto nauigio: perſuaſus eſt, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abeſſet, infelices illi eius miniſtri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interiſſe puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti graſſabantur) eſſe peremptum, reuerſi ſunt domum, renunciantes quemadmodum è medio ſublatus eſſet. Deinde proditum oraculum, damnati ſerui, ſub hæc adeſt adoleſcentulus, peregrinationem ſuam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, q; coargueretur, neq; ferẽs opprobratam ſibi uanitatem, iuſſit ut qui adeſſent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipſos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpiſſent: Demoſtratus quidam, qui diuerſabatur in ponte: primus hominem ſui corporis obtegens obiectu, morti ſubduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum intertam multos inſanientes, ſanum eſſe, atq; à Paphlagonum ſtultitia malum ſibi accerſere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui propoſuerãt (nam id fiebat pridie q; reſponſa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, ſi cuipiam illorum ex adito reſpondiſſet, in malam rem, huiuſmodi hominem neque tecto quiſquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi ſolum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauiſſimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam deſignauit ridiculum. Nactus perculiáres Epicuri ſententias, librum (ut ſcis) longè pulcherrimum, ſummatim Epicureæ diſciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exuſſit, tanquam autorem ipſum exureret ſcilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo inſuper eam in rem ædito.

Aliud periculoſum, Epicurei cuiusdam

Edico decreta ſenis comburere cæci,

Haud perpendit ſceleſtus ille, quantum adferret is liber commoditatum, ſi qui in eo legendo uerſarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quòd à pauoribus, ſpectris, ac prodigijs liberaret: tum ſpes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem ſanam ac ueritatem inſereret, planè luſtraret animum, non tæda quidem, aut ſquilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam factum quoddam hominis ſceleratiſſimi, unum inter omnia multo impudentiſſimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum ſibi patefeciſſet, inq; aulam Cæſaream, præſertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellū quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conſerente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac ſacris quibuſdam magnificis, ſed præſtat ipſum oraculum referre:

Alia reſponſorum exempla, quorum euentus omnino diuerſi fuere.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Iſtri
Immiſiſſe duos Cybeles edico miniſtros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum benè olentum, moxq; futura eſt
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum eſſent facta, quemadmodum ille præſcripſerat: leones quidem ſimulatq; in hoſtium regionem enataſſent, Barbari canes quoſpiam aut lupos eſſe rati, fuſtibus arcebant. At noſtrorum protinus maxima ſtrages eſt conſequuta, uiginti fermè milibus ſimul extinctis. His cõſimilia ſũt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam reſponſionem, Crœſoq; redditum oraculum, frigidè ſane detorſit: dicens deum quidem prædixiſſe uictoriam, haud tamen explicuiſſe, utrum Romanorum eſſet futura an hoſtium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad òraculum uentitabant, neq; ſufficeret ſuppeditandis ijs, quæ ad uictum erant neceſſaria, comminiſcitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire ſolet, ut aiebat ipſe, deinde, tanquam in ſomnio diuinitus edoctus reſpondebat: nihil certi tamen, Sed ambiguè plerumq;, ac confuſim: maxime ſi quos libellos conſpexiſſet accuratius atq; obſeruãtius obſignatos. Ad hũc em̃ modũ citra ullũ reſignandi periculum, quicquid temerè in mentẽ ueniſſet, ſubſcribebat: ratus & hoc ipſũ oraculis conuenire. Erant autem ad id nõnulli cõſtituti interpretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs, qui eiuſmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam Interpretum quiſq; talentum Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; cõſuleret quiſquã, neq; miſſus eſſet aliquis: imò quũ ne eſſet quidẽ huiuſmodi quippiã: tamẽ oraculũ ædebat, uti ſtultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quære tuã qui tectus in ædibus, acte
Clam prorſum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, ſeruorum ex agmine primus.
Ipſe cui ſolus ſuaſiſti hæc omnia demens.
Eius enim florem libaſti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compenſans, cum coniuge dormit heri illi.
Quin ijdem tibi iampridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, poſſis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo ſub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, ſub ceruicali condita, porrò
Iſtis conſcia criminibus tua ſerua Calypſo eſt.

Quis

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palam audiſſet deſignari? Verum illico deſpuiſſet, ſimulatq; cognouiſſet, quo hæc artificio generentur. Inſuper & Barbaris non raro reſpondit, ſi quis patria lingua ſciſcitaretur, puta Syriace aut Gallice, quocies difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem propoſuiſſent: proinde receptis libellis, multum intercedere ſolet interualli, priuſquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium poſſet & ſoluere tutò libellos, & nanciſci, qui cuncta poſſent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiuſdam redditum oraculum. *Exempla barbaris reddito rum.*

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rurſum, quum nec adeſſet item qui ſpiam, neq; tale quicquam omnino contigiſſet, citra carmen eloquutus eſt: Redito unde ueniſti. Siquidem is qui te miſit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedẽtibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehenſi tenentur in uinculis: Cæterum pauca nũc accipe ex his quæ mihi ipſi reſpondit. Sciſcitato an caluus eſſet Alexander quum libellos palàm atq; accurate obſignaſſem, reſponſum noctur numi ſubſcribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rurſum quum diuerſis libellis eandem rogationem propoſuiſſem, puta cuiatis eſſet uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri ſubſcripſit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduerſus laterum dolorem. *Exempla, eorum quæ ipſi Luciano reſponſa ac fincta.*

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi ſciſcitanti ei dictum eſſet, utrum mihi ſatius eſſet in Italiam nauigio, an pedeſtri itinere proficiſci, reſpondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne ſulcaueris undas.

Multa id genus aduerſus illum ſum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione propoſita libello pro more inſcripto talis cuiuſdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, miſſis drachmis item octo: præterea quod fieri ſolitum eſſet adiungens. At ille perſuaſus, partim miſſa mercede, partim inſcriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiuſmodi, quando deprehendendus eſſet impoſtor Alexander, octo miſit oracula: ſed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum abſurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in poſterum perſenſiſſet, præterea quòd Rutilianum à matrimonio conatus eſſem auertere, ſuaſiſſemq; ne prorſus in diuinationi ſpes reponeret ſuas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, ſibiq; acerrimum hoſtem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita reſpondit.

Noctiuagis gaudet ſcortis, ſpurcoq; cubili.

In ſumma, iure optimo me inuiſiſſimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisſe ſenſiſſet, meq; Lucianum eſſe illum cognouiſſet: adduxeram autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præſide mihi tum amico acceperam, quo me ad mare uſq; deducerent: accerſit illico, ſanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenisſem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit oſculandam, quemadmodum uulgo facere conſueuerat: ego admotus, perinde atq; oſculum daturus acri morſu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præſentes erant, præfocare me accedere conati ſunt tanq̃ hominem ſacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem prophetam, compellaſſem. At ille oppido quàm generoſe obnitens compeſcuit illos, pollicitusq; eſt ſe facile me placidum redditu *Congreſſus Alexandri & Lucia ni.*

rum declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læsisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas adres promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulocq; pòst prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quòd tam facile fuissem commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè solus cũ Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officioſè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatũ, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq; incul patè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, procq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdissem. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggressurus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonu murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma nouũ signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut et epitaphium uita acta dignum ei constitueretur; necq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniurauerant

Mors Alexandri.

ſauerant, uidelicet impoſtoribus inſignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum ſeſe conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipſis oporteret in oraculi ſucceſſionem capeſſendam eligi, atq; ſacerdotali prophetica q; corona redimiri. Erat autem in hoc numero ſimul & Pætus, qui artis profeſſione medicus, tum canus quum eſſet, iſta faciebat, neq; medico, neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipſi ſibi diuinandi autoritatem ſeruans, poſteaquàm inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo deguſtamentum hominis præberem, ſcribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quem q; ego unum omnium maximè ſuſpicio: id q; pluribus nominibus, uel propter ſapientiam ſingularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum manſuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, poſtremo comitatē atque humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam incundius) ut Epicurum ulciſcerer uitū uerè ſacrum, ingenioq; diuino, quiq; ſolus quæ uerè ſunt honeſta & nouerit, & tradiderit: quiq; ſolus extiterit, qui liberos reddere ſolitus ſit eos, qui ſecū haberent conſuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem incideriint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè ſentiunt, confirmat ac ſtabilit. *Concluſio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Defendit hac Oratione ſaltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendam, à quo ſtudium eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præſertim philoſopho indignum. Colligit autem honeſtatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis oſtendens, quantum in uſu ſaltandi ſtudiū ueteribus fuerit, & quātopere eo omnes propè gentes iam inde ab initio delectatiſint, quibus item laudibus eam artem cum poëtæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim Tragœdiæ, Comœdiæq; præſtantia, quarum certamina atq; actiones Crato ſaltationibus antepoſuerat. Deinde & præſtantiam artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarum rerum peritum, multiſq; tum ingenij tum corporis dotibus ſaltatorem præditum eſſe oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis proſequitur, docens non oblectare tantūm eam, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam ſapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philoſophorum, tum barbarorum quorundam amplificat. Poſtremo & uicia ſaltatorum aliquot recenſet, & præcipue quantum noceat, ut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia ſeu nimia affectatio, exemplis docet, quæ res & ipſa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occaſione ſumitur. A quo mox Cratonis reprehenſio ſequitur, qui ſtudium huius rei in Luciano reprehendit, à perſonæ qualitate & modo rei, addita etiam amplificatione quadam à collatione, quam antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipſumq; Cratonem indignè & abſurdè facere oſtendit, qui rem nec uiſam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo auſcultandi operam pollicente, deſcendit.

LVCIANVS.

OSTEAQVAM tu Craton, iam olim acerba quadam accuſatione adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocaſti cū ſaltationes, tum ipſum ſaltandi artificium, inſuper autem & nos reos feciſti taligaudentes ſpectaculo, quaſi in re friuola & muliebri multum ponamus operæ, audi obſecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodum deceptus per imprudentiam rem omnium in mortalium uita optimam innocenter accuſaris. Et equidem uenia tibi habenda eſt, ſi ſtatim ſub initium aſperæ uitæ temet aſſueſcens, & tantum quod durum *Exordium ab occaſione cum docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna censueris. CRA. Cum uir sies, ò optime, & maxime disciplinis liberalibus innutritus, necnon in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ò Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantẽ, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc oĩa cum pulsationibus & lasciuis et obscœnis carminib. & pedũ strepitu, hæc in quam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualem te esse conspicio, minime deceat. Quare ego cũ certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, non dissimilia cum ijs passus quorum aures penna leuiter perfricantur. Maxime uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & serijs, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificioſè canentes requirat. Cũ primis uero cũ grauem aliquam spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, non minorẽ uoluptatem capere possis, de quarũ palmario certamina quoq; poëtis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ò generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atq; istud mihi optimũ factu uidetur, ut his oĩbus constanti negatione medearis, neq; sub initiũ fatearis aliquid tale te flagitioſè deliquisse. In reliquũ uero caue, ne nobis ignorãtibus ex uiro quem olim egisti, in Liden quãpiam aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia tetre duceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Cęterum, tu & ab oculis uidére prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uero robustum in nos canem solutis loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum à lothophagis, & comparationem tractam à Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi in duxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquam quod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium incognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sũ. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insecteris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

Reprehensio saltationum à personæ conditione ac modo rei.

Saltationi opponit tragœdiarum & comœdiarum certamina, quam collationem infra Lucianus refutat.

Amplificatio à collatione.

Confutat hanc collationem.

Confutatio reprehensionis ab absurdo.

barba & cano capite ſederem inter mulierculas, & inſanientes illos ſpectatores, applaudens & præconijs ineptiſſimis acclamans homuntioni cuipiam perdito nulla neceſſitate lachrymas profundenti? LVC. Eſt equidem hoc tibi ignoſcendum ò Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, ſi meis monitis morem gerens tantum tempuſculi ſpectandis ſaltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo ſufficeret, nihil tibi poſthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, ſeruire queas ſpectaculis, unde exactè & uidere, & clarè audire poſſis omnia. CRAT. Nunquàm ergò forma fiam amabilis, ſiquid tale unqnàm prudens ac ſciens fecero, ſemper autem membris hirſutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo miſeret, omnibus modis inſanientis, LVC. Vis ergo, ò amice, omiſſis blaſphemijs atq; conuitijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil ſuper ſaltatione, eiusq; uirtutibus diſſerenti, tamen quemadmodũ non ſolum oblectamento ſit ſpectantibus, uerumetiam emolumento, tum quantis de rebus homi- *Propoſitio & ὕλη totius orationis.*
num animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ ſpectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens ſpectaculis, ac optimis præceptis imbuens: ad hæc communem quandam corporis & animæ pulchritudinem oſtẽdens? Etenim quæ illi accedunt à Muſica & modulationibus, hæc inquam oĩa facere, non dedecori aut uituperio, ſed illi potius laudi tribuenda ſũt. CRAT. Quanquàm mihi in præſentia otiũ non eſt, inſanientem hominem auſcultãdi, ſuum ipſius morbum laudibus efferentem, attamen ſi nugis & inanibus fabularum cõmentis me opplere tibi conſultũ factu uiſum eſt, paratus ſum in hoc tibi officioſe inſeruire, & aures præbere, uel ſine cera inutilia uerba obaudire ualẽs. Quare compreſſa uoce hanc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; aĩo tuo libitum fuerit, quaſi nemine auſcultante. LVC. Euge ò Craton, iſtuc ipſum oĩum maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim pòſt ipſa re comperies, num nugæ tibi cenſendæ ſunt, quæ in mediũ producturus ſum. Ac principio quidem *1. Arg. ab antiquitate.*
illud planiſſimè mihi ignorare uidére, quàm nõ nouitium inuentũ ſit ſaltatio, neq; heri aut nuper natũ & inceptũ, puta apud maiores noſtros aut illorũ. Sed qui ſuper ſaltationis ortu, quàm ueriſſima perſcrutati ſunt, affirmant illam unà cũ mundi ac oĩum rerum generatione natã eſſe, & cũ amore deo illo uetuſtiſſimo in lucẽ prodijſſe. Etenĩ ipſa ſyderũ chorea, & errantiũ cum non errantibus con *Exemplo Syderum. 2.*
iunctio, eorũdemq; modulata atq; concĩna participatio, & illa bella, tũ pulchrè inſtituta harmonia primogenitæ ſaltationis argumẽta fuere, & inditia certiſſima, Ea uero temporis progreſſu ſubinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiões melioris inuẽtiſortita nõ modicas, ſũmo nũc abſoluta uidẽt eſſe faſtigio, ac res eſſe oĩfariã uaria, & oĩb. modis conciña & cõgruẽs, tũ bonũ multiplicis ornatus & ſcientiæ. Hoc uero ſaltãdi artificio aiunt Rheam potiſſimũ oblectatã, in Phrygia quidẽ Corybantas, in Creta autẽ Curetas ſaltare iuſſiſſe. Neq; *Corybantum & Curetum II.*
uero modicũ cepit ex illorũ cõpendiũ. Quippe circũ ſaltãtes Iouẽ illi ſeruarũt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & ſalutis contributæ præmia ſe illis debere, p illorũ ſaltationẽ patrios dẽtes effugiẽs. Porro aũt hæc ſaltatio ab armatis deſaltabat, gladios ad ſcuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & attonitũ ſaltãtibus. Mox uero inter Cretẽſes, ut quiſq; maximè nobilitate præcellabat, ſũmo *Cretenſium. III.*
ſtudio hãc rem exercẽtes, præſtantiſſimi ſaltatores reddebañ, nõ tm hoĩcs priuati & humili loco orti, ſed nobiliores q̃q; & regĩj ſanguinis & primates in populo. Home. q̃q; Merionẽ nõ ſuggillare, uerũ pulcherrio laudis teſtimonio ornare uolẽs, ſaltatorẽ noĩauit. Itaq; in tm claritudinis & notitiæ ob ſaltãdi periti am apud omnes uenerat, ut hæc non Græci ſolum de illo cõperta tenerent, ſed *Amplificat teſtimonio Homeri.*
& Troiani hoſtibus non ignota forent. Videbant enim, ut mea eſt opinio, eius in bel' ..do agilitatem, & concinũ membrorum motũ, quæ ex ſaltatione in uſũ cõu.. ſapeculiariter poſſidebat. Verſiculi Homeri ad hunc loquũtur modũ:

Te cito Merione, quamuis ſaltare peritum

Strauiſſem in dura confoſſum cuſpide pugna.

Tametſi eundem non ſtrauerat, ut enim in ſaltando ſemet magno ſtudio exercuerat, ſic facile, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atq; emiſſa. Iam quanquam & alios complures ex heroibus enumerare poſſim, eo ipſo ſaltandi ſtudio diligentiſſime exercitatos, quiq; ex hac ipſa re artem fecerint, ſufficere tamen ſuſpicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui uſq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum ſpeciem quoq; ſaltandi pulcherrimam ſibi adieciſſet, Pyrrhichij nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipſe his de filio ſuo inauditis, maiori gaudio ſuffuſus eſt, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præſtantiam & membrorum robur inſuperabile. Atqui interea ſemper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius ſaltatione captum concideret, & direptum ſolo æquaretur. Lacedæmonij quoq;, qui Græcorum præſtantiſſimi eſſe cenſebãtur, cum à Caſtore & Polluce Caryatiſſare perdidiciſſent, quæ ſaltationis ſpecies à Carijs urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere ſoliti ſunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingreſſum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conſerendarum manuum ſignum Lacedæmonijs tibia dare ſolitum eſt, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, muſica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura ſaltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam ſummis colluctati ſunt digitis, ac mutuis ictibus ſemet ceciderunt, quieſcunt parumper, & omne illorum certamen in ſaltationem ſolutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus eſt tibiam incinens, ac pedibus inſtrepens, Cæterum illi per odinem alter alterum ſequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero ſaltatorias, quæ Bacho & Veneri gratæ ſunt. Quinetiam cantus, quem inter ſaltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus eſt, quaſi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ ſaltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, dum enim canuntur, rationem quoq; & præcepta ſaltandi in ſe complectitur. Procul, aiunt, ò pueri, promouete pedem, & ſaltate perfectius. Non diſparia faciunt, quibus Hormũ ſaltare curæ eſt. Hormus autem genus ſaltationis eſt, adoleſcentibus uirginibusq; commune, alternatim ad choream diſpoſitis, ut planè hormum, hoc eſt ſegmentum referant. Solet autem adoleſcens chorum ducere more iuuenili ſaltans, quo poſtea in adoriendis hoſtibus uſurus ſit. Sequebatur hunc puella modeſtia quadam conſpicua, quæ fœmineum ſaltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compoſitum rectè dicere poſſimus. Cæterum quæ Homerus ſuper Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deq; choro, quem illi Dædalus inſtituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo ſilentio. Præterea duos illos ſaltatores, quos eodem in loco Poeta Cibeſteteras uocat chorum ducentes. Rurſus quæ in clypeo memorat, in medioq; duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquàm rem omnium pulcherrimam ſaltationẽ Vulcanus clypeo addidiſſet. Etenim Pheacas ſaltationẽ, ut par erat, uehementer fuiſſe oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyſſem ex omnibus quæ uiſenda apud Pheacas conſpexerat, hoc cum primis admirantem teſtatur, agilesq; pedum motiones ſpectantem. Iam in Theſſalia eo uſque progreſſum eſt ſaltationis exercitium, ut populi præſides & anteſignanos illorum præſaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiam num ſtatuarum inſcriptiones, & tituli ſuo ſuffragantur teſtimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauaſſent operam erexerunt. Prætulit, inquit, præſaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi poſuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè deſaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormus quid.

Alia Homeri exempla.

las

las unq; fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, qui ppe quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis certè constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quiddã legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione, Quòd autem hoc ita se habeat, retinenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud autẽ omnes audiũt, quòd ij, qui linguæ uicio atq; incontinentia mysteria prodidissent, plerisq; eos desaltasse dictitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui saltatio non fuisset adhibita, sed & eũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingressi uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subsecuti optimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fuerat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; posteaquàm mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemadmodũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerũ illi ad orientem conuersi, saltatione solem consalutant, sed eũ silentio seipsos conformantes, dei choream imitariq; effingere conantur. Et hæc Indorũ est precatio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratione illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquàm Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circũponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terrorem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquàm totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse eximiũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq; peritũ, qui q; semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in aquas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiã agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetũ, deinde arboris motũ flexibilem, postremo in sũma quicquid collibuisset, exprimeret. Cæterũ, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorem opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltãdi arti fitio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam prædítos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis modis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽdũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerũ facies semet transfundere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significare uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem saltationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq; illorũ, quos uocant Salios (est autem nomẽ sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & religiosissime. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhorret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosũ, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Ideis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendũ fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptũ adhuc puerũ, dutũ porrò, & rudem & suprà modũ uirilem, non prius amorũ peritũ reddidit, quàm perfectũ eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semp decimam partem spoliorum in bello partorum reciperet. Vt autem Dionysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint celeberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinnidis & Emmeliæ, quibus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte uens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis salẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ò admirande, uide

Eorumq; in sacris solemne fuerint.

Hyporchemata.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ

Empusa.

Saltorum apud Romã Prisq.

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorum honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad Poëtas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissimas iuxtà ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnũ, amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinem, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatã, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit.

II. Argu. à laude qua à ueteribus celebratur saltatio.

Exemplũ Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quæ saltationi adiuncta est, ac mimus quod à Dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellum & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanqnam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc auditu percepit. Sed ipse statim sub auroræ exortũ Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc sũmum et elegantissimũ referre non est ueritus encomiũ, nimiũ eas circa fontem floridũ mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudiũ. At tu, ò generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationem conscindis contumelijs. Cęterũ, ipse Socrates, uir omnium sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, non tantũ saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimũ tribuens uenustæ concinnitati & elegantiæ, tũ apto motui, neq; non mouentis affectationi. Nec ueritus est iam natu grandior saltationẽ inter seria habere disciplinas, uidebaturque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora ac uiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarũ quoq; scholas frequẽtare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, necdum tanta elegãtia & pulchritudinis accessione auctam & elatã. Qui si nunc eos quoq; operain summũ usq; fastigium euecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis post habitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquàm perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicã quidẽ esse Emmeliam, comicã uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiã, nempe Sicinniden, Postea uero quàm in principio saltationi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre non dubitaris, tanquam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aũt & cytharam relinquamus. Etenim et istæ saltationis partes sũt ducendis choreis subseruiẽtes. Porrò autẽ ipsam tragœdiã primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpe & minimè iucundum spectaculũ, homo lõgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediẽs, caput larua mihaci obductũ habẽs, tũ peramplo orchyãte, quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascititia pectora, & uẽtres factitios, adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Socratis.

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calamita

calamitates modulantis, ac ſola uoce ſemetipſum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priſcorum poëtarũ induſtria inuenta ſunt. Et quàm diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis eſt contio. Vbi uero ipſe Hercules carmine lugubri in ſcenam ingreſſus eſt, ſui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, uenerator, adeo ut ſanæ mentis homo quiſpiam iure optimo talem actionem ſolœciſmũ uitioſum poſſit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in ſaltatione damnaſti, uiros hiſtriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; eſt et tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem perſonarum omnium maximè ridiculam & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & eorũ quorũ perſonas. Sed enim ſaltationis habitus, quàm decens ſit & modeſtus, quorſum attinet dicere, cum cæcis quoq; iſta ſunt perſpicua. Larua ipſa pulcherrima & ſubiectæ fabulæ reſpondens, non immane hiat, ut illæ, ſed ſaltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos ſub illa uociferantes. Olim uero ipſi quoque ſaltatores canebant, & unà ſaltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uiſum eſt factu longè conſultius, ut alijs ſaltantibus ſuccinerent. Porrò autem argumenta utriſq; communia ſunt, neque ulla in re à tragicis diſtinctim ſeparata ſunt ſaltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata ſunt illa, maioriq; ſtudio perdiſcenda, atque infinitas mutationes habentia. Quòd autem ſaltationum nulla ſunt certamina, hanc ego cauſſam eſſe opinor, quòd certaminum authoribus res maior & grauior uiſa ſit eſſe ſaltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari poſſit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præſtantiſſimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipſos decertandum præponitur, adieciſſe. Iam uero ſuper ijs reſpondere tibi ſtat ſentẽtia, quæ oratione mihi omiſſa ſunt, quæ non pauca eſſe uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obſcurum eſt, compluresante nos de ſaltatione libellos conſcripſiſſe, ac omnem ſuam in ſcribendo operam et induſtriam in hoc poſuiſſe, ut omnia ſaltationis genera atque ſpecies numero cõprehenderent, earundemq; nomina percenſerent, tum cuiuſmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo inſtituto magnam multiplicis ſcientiæ opinionem ſibi adſuncturos exiſtimabant. Ego uero hanc ambitioſam ſuper hiſce rebus contentionẽ & ineptum & ſeræ cognitionis, & mihi ipſi in præſens minimè tempeſtiuam & accommodam eſſe arbitror, eamq; ob rem illa ſuperſedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quòd neque in præſentia ſtatuerim, omnem ſaltationem à prima ſtirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ ſcopũ eſſe propoſitum, ſaltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generoſioribus propoſitis. Verum hoc orationis meæ caput & ſumma futura eſt, ut eam ſaltandi rationem quæ nunc conſtituta in uſu uerſatur, laudibus illuſtrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in ſe complectatur, & quàm non nuper primum incepta ad tantum uenuſtatis & elegantiæ culmen & faſtigiũ peruenerit, nec minus de ſe exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & ſaltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenuſtatem et fructum abſolutiſſimum, qui nunc omnium perfectiſſimè cunctis augmentis ematuruit, illũ nunc in præſens oratione noſtra explicabimus, poſthabita Thermayſtridæ & gruum ſaltatione, & alijs præſenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam ſaltandi ſpeciem aptam conuiuijs et compotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri ſolet, hominibus ruſticis ſæpenumero ad tibiam mulieb riter ſaltantibus ſaltus duros & laboriosos, et quos etiamnum agreſtium ſtudio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, ſed quia à præſenti ſaltatione omnibus modis aliena eſt, nec quicquãm cum illo cõmune habet. Quandoquidem ipſe quoq; Plato in legibus, nonnullas illius ſpecies commendat, nonnullas uerò in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem

Obiectioni reſpondet.

Hactenus ex antiquitate et ueterum uſu laudauit ſaltationẽ. Iam ex difficultate artis, eiuſdẽ dignitatem oſtendit.

Repetitio propoſitionis cũ cõmonitione.

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quæ saltatorẽ eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & exposita, sed oĩm disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerumetiam rhythmices & geometrices, cum primis uerò philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanquam superfluam & parum accommodam existimatum est. Neq; uerò abhorret à rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atq; affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam rhetores. Sed nec à graphica excluſa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uerò præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusq; filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericũ saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitatio nis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neq; nõ obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habitum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est usq; ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circũscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè callebat, cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam impostura, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionẽ, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationẽ, Promethei supplicii amoris utriusq; robur & uiolentiã. Post hæc Deli errationẽ, et Latones ex partu dolores, & Pythonis cædẽ, et Tityi insidias, ac mox quẽadmodũ mediũ terræ aquilarũ uolatu inuentũ sit. Adhæc Deucalionem, ac magnũ illud id ætatis naufragium, tum unicam illã arcam humani generis reliquias conseruantẽ. Præterea quemadmodũ denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationẽ, & Iunonis dolũ, & Semeles conflagrationẽ, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationẽ illam de Attica, & primũ in Areopago iudicium. In summa totum illum sermonẽ Atticum fabulosis narrationibus refertissimũ. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinã, & Celei hospitalitatẽ, & Triptolemi agriculturam, & uitium plantationem factã ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionẽ, eiusq; denuo in persas fugã, ac regis Erichtei filias, et natas Pandionis, tũ quæcunq; in Thratia perpessæ sunt et fecerũt. Deinde nõ ignorãdus est illi Acamas, nõ Phyllis, nõ primus raptus Helenę, tũ Castoris atq; Pollucis aduersus urbẽ expeditio, neq; nõ mors Hippolyti, et Heraclidarũ reditus. Iure eĩm & ista in fabulis atticis cẽsebuntur. Et hęc quidem ex rebus gestis Athenis sũt sanè quàm pauca exẽpli gratia ex multis à me prętermissis percurri. Deinceps uero memoria quoq; tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga benè de se meritam ingratitudo.

Quarum rerum cognitio saltatori necessaria.

Qui-

Quibus poſtea annectenda ſunt cũ Citherone quæcunq; Thebanis ciuibus acta ſunt, & Labdacidarum ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes ſerpentini, et Spartanorũ retributio†. Et rurſus, Cadmi in ſerpentẽ tranſmutatio, & ad lyram præcinentem murorum ſubſtructio, & murorum inſtauratoris inſania, & uxoris eius nempe Niobes ſibi ac ſuis exitioſa iactãtia, & in luctu ſilentiũ, tum quæcunq; de Pentheo, quæcunq; de Actęone, quæcunq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cum omnibus illius certaminibus literis prodita ſunt, eiuſque liberorũ per inſaniam facta internitio. Deinde Corinthus, & ipſa plena fabulis, Glaucam et Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobœam, Soliſq; & Neptuni pugnam. Poſt hæc autem Athamantis furentem inſaniam, ac nubis liberorum in ariete fugã aëriam. Inus & Melicertæ ſuſceptionem. Adhæc neque Pelopidarum facta ſaltatori negligenda ſunt, neque Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter geſta ſunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipſius cuſtos Argus, & Atreus, & Thyeſtes, & Aerope, & uellus aureum, & Pelopiæ nuptiæ, & Agamemnonis interfectio, & Clytemneſtræ ſupplicium. Iam adhuc ante illos ſeptem principum aduerſus Thebas expeditio, & generorum exulum Adraſti ſuſceptio, & oraculum de illis proditum, præterea ducum in bello cæſorum interdicta ſepultura, et propter hanc Antigones & Menecei miſerabilis interitus. Inſuper quæcunq; feruntur in Nemea Hypſipyle et Archemorus ſaltatori monimenta cum primis neceſſaria. At etiam quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Perſei natiuitatem, certamen quod aduerſus Gorgonas ſuſcepit. Adde illis & Aethiopicam narrationem, Caſſiopæam & Andromedam, & Cepheum, quos inter aſtra annumerauit quoq; hominũ id ætatis credulitas. Quinetiam illa non ignorabit priſca facta Aegypti & Danai, & inſidias quibus petitæ ſunt nuptiæ. Non pauca uero eius generis ſuppeditabit & Lacedæmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitium à diſco illatum, enatumq; ex illius ſanguine floſculum, & gementem in eodem inſcriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducem, & Iouis ob hoc ipſum aduerſus Aeſculapium excandeſcentiam. Præterea paridis apud Menelaũ hoſpitium, & Helenæ raptum poſt factum propter pomum iudicium. Planè enim exiſtimet Spartanæ hiſtoriæ & Iliacam eſſe adiunctam copioſam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unum quenq; apud Troiam occiſorum fabula agenda ſcenæ præponitur. Conſentaneum uero eſt, ut horum ſubinde memor ſit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu uſq; ad græcorum procerum in patriam reditum peracta ſunt. Neq; Aeneæ erroris obliuiſcatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locum quoq; habebunt, quæ de Oreſte circumferuntur fabulæ, tum qualia ſatis fidenter auſus eſt in Scythia. Sed nec illa, quæ antehac geſta ſunt, inepta putabit, Achillis in Scyro cum uirginibus conuerſationem, Vlyſſis inſaniam, Philoctetæ à Græcis derelictionem. In ſumma, totam Vlyſſeam errationem, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; uſq; ad procorum ſupplicia. Ante hæc uero quibus ſycophantijs Palemedi perniciem machinatus eſt, & ira Nauplij, & Aiacis furentis inſania, & alterius ad petras naufragium facientis exitium. Quinetiam Elis multas occaſiones præbebit ſaltare conantibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiorum Athletas. Atqui nec Arcadia fabularum expers eſt, Daphnes fugam, Calliſthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiam. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam ſi oratione in Cretam deſcenderit, permulta inde ſumet ſaltatio, Europam, Paſiphaẽ, thauros utroſq; Labyrinthum, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneum Cretæ cuſtodem. At ſi in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo ſumet ſaltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten, Dalum†, fluminis cum Hercule luctã, Strenum procreationem, Echinadum, & poſt inſaniam retributionem, Alcmæonis habitationem, Deinde, Neſſum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda eſt Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia non parum multa ſal-

† Seminatorum ortus.

† Titionem ſeu torrem.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factam à mulierculis dilaniationem, eiuſ
q̃ caput loquens, idemq̃ unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tũ
Lycurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſo-
nem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ ei-
us carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Aeetam, Medeæ ſomniũ, Apſyrti dilace
rationem, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autem Prote
ſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multam ibi in-
uenies fabularum copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Polycratis calami
tas, atq; filiæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quinetiam his adhuc antiquiora nimirũ Tan
tali loquax incontinentia, tum Deorum apud eundem conuiuiũ, & Pelopis carnea
depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & popu
li lugentes ſorores & electrum lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, &
cuſtodem aurei fructus Draconem, & Atlantis laborem, & Gerionem, tum boum
ex Erythia abactionem. Neq; ignorabit omnes fabuloſas formarum transformatio-
nes, quæcunq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatæ ſunt, & quot ex mulie
ribus uiri facti ſunt. Dico autem Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenitia
Myrrham, & luctum illum Aſſirium qui geminus eſt. Et hæc habebit cognita, et ad
huc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater. & Se-
leucus ob amorem Stronices. Aegyptiorum quæ magis erunt arcana cognoſcet qui
dem, ea autem ſaltando repræſentabit ſignificantius. Epaphum dico & Oſirim, præ
terea Deorum in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores
illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq̃ de Ioue ipſo feruntur fabulæ, tum in qua
cunq; facies ſemet tranſ figurarit. Omnẽ uero inferorum tragœdiam tanquàm digi-
tos ungueſq; ſuos tenebit, tum ſuppliciorum genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit
Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amicitiam. Vt autem, uno quaſi
faſce ſummatim perſtringam omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tum ab re-
liquis poëtis eximijs & excellentibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc ad
modum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtam ſyluam, rerumq; ſaltationi
neceſſariarum ſaltem capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum Poëtis, tum ipſis
ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinem inda
ganda. Quæ omnia in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tempus ex
egerit, nullo negotio poſſit expromere. Quoniam uero imitatrix eſt ſaltatio, motis
buſq; & geſticulatione ea quæ cantantur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere il
li neceſſarium eſt, quod & rhetores factitare conſueuerunt, ut perſpicuitatem exer-
ceat, ut unumquodq; quod ab illa demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob o-
culos poſitum repræſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico
oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorem & mutum ſaltatorem intelli-
gere, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt
Quandoquidem & ipſe non ſecus atq; tu in iuditium uocare ſolebat Orheſticen, di
cens tibiæ & fiſtularum & ſtrepituum ſuperuacuum quoddam eſſe ſaltatorem, quip
pe qui argumento conficiendæ fabulæ parum afferret, motũ modo inſulſum & ua-
num adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterum homines,
qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè acommodato, ti
biaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata concinnitate quibus exornare tur
nequaquàm ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius
& celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memo-
ria & mouendi elegantì artificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium
ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi
uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; ex-
ploderet. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quem
admodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe
per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui concubitus prodito-

Agilitas Saltatoris et perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi et teſtimonio.

rem

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utrosque & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Præterea quascunq; alias hæc fabula partes complectitur. Adeo ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat enim uoce quàm potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ò homo cuiusmodi facias, neque enim tantũ uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudem præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unaq; cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quanquam nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iam uero cum iterũ ad suos regressurus esset barbarus, eumq; Nero benignius atq; amantius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet secq; promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc mùnere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligendos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facile est, Itaque, si alicuius egens ero, ille innuens singula quæq; mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitium iuxta quod immorandũ est, & saltationis scopus est repræsentatio, ut dixi, eadem opera & rhetoribus exercenda, maximè uero ijs qui declamationibus, quas uocãt, uacant. At hæc quoq; in saltatoribus præcipuè laudi datur, ut personis in scenam introductis, saltator per omnia gestu respondeat, neque ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepent, sed in uno quoq; illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itaq; & alterius tibi barbari orationem ea ipsa de re percensere. Etenim cum quinque personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus constabat fabula, unum uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltando repræsentarent. Postea uero quàm certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repræsentaturum, Fefellisti nos, inquit, ò optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uero & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarũt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habenda est illa poëtica cohortatio, ò fili, Polypi mentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidem perneccssaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibusq; factis applicare. Præcipue uero mores & affectus se demonstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidem amantem, deinde iracscentem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademq; die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et alias ipse ille Atreus est, alias Thyestes, post pusillũ Aegistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiosè refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitũ clangorem cymbali, repræsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cõsonum & unanimem. Præterea alia quidẽ alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterum, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationem corporei exercitij actione ipsis rebus quæ fiunt inesse uidemus. Maximi uero omnium ducenda est rerũ quæ geruntur sapientia, et quòd

Aliud Barbari cuiusdam.

Aliud alterius Barbari.

Pantomimi.

Effectus & usus artis.

Sobrietas & prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenęus planè uir homo ſtus ac bonus ſaltatores Chiriſophos, id eſt, manu ſapientes nominare ſolitus eſt, ibat q; frequenter ad illorum ſpectacula, quaſi melior à theatro ſubinde eſſet reuerſurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiſo quondã ſemel non de induſtria aſſiſtens ſaltatore ſuis rebus indulgente. Quali me, inquit, ſpectaculo priuauit uerecundia, quam è Philoſophia hauſeram. Quod ſi uera ſunt quæ de anima Platonem diſſeruiſſe conſtat, tres eius partes pulcherrimè oſtendit ſaltator: uim iraſcendi, quoties iratũ exprimit: deſyderandi, quoties amantẽ repræſentat: ratiocinãdi, quãdo ſingulos affectus quaſi frenis quibuſdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes ſaltationis partes, quemadmodũ tactus inter ſenſus corporeos, diſſeminatũ eſt. Porrò aũt cũ pulchritudinis tanta rationem habere ſoleat, atq; inter ſaltandũ decentis & concinnę formoſitatis, quid aliud quàm Ariſtotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco cõſtituentis. Audiui uero aliũ ſuper ſaltantium perſonarum ſilentio longè iuuenilius diſſerentẽ, quod eo Pythagoricæ diſciplinę dogma ſubobſcurè ſignificari uideatur. Præterea cũ aliæ uitę actiones, illę quidẽ oblectationẽ, aliæ uero utilitatẽ exercentibus ſuppeditent, ſoli ſaltationi utraq; hęc iuxtà adeſſe uidemus ac utilitatẽ longè præſtãtiorem, quatenus cũ uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc ſpectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac ſanguine diffluẽtes, alioſq; luctãtes in puluere, quos nõ raro ſaltatio et longè tutius ſimul atq; decẽtius & maiori cũ uoluptate demonſtrat. Quocirca apti decentesq; in ſaltando motus, ac corporis inuerſiones et circunductiones, inſuper ſaltus & reſupinationes quibus utitur, aliis equidẽ ſæpenumero fuere oblectamento ſpectantibus, ipſis aũt hæc eadem exercentibus ſaluberrima. Etenim illud ego gymnaſijs pulcherrimũ & maximè omniũ conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant, et mẽbra flexibiliora iuncta ac leuiora efficiant, et ad omnẽ mutationem promptiora inſtituant, neq; mediocri robore corpora ſolidius confirmant. Qui ergo ſaltatio res erit non omniũ elegantiſſima, quę et mentem acuat, & corpus exerceat, ſpectantes oblectet, multas res priſcas homines doceat, tibijs, cymbalis, numeroſo carminũ concentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq;, ſi perfectã uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ pleniorẽ aut concinniorem? Quòd ſi tibiæ aut fiſtulę ſono dulciſſimo caperis, ſufficiens in ſaltatione quoq; fruendi tibi parata eſt copia. Mitto dicere quòd moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hiſce utẽs ſpectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio proſequi male facta, contrà lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In ſumma totã ſpectantiũ uitam emendari. Quod aũt pręcipua in ſaltatoribus laude extollendũ eſt, illud iam dicturus ſum, mẽbrorũ robur atq; mollitiem rectè exercere, utrunq; iuxtà mihi admirandũ uidetur, ut ſi quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã & delicatã oſtenta ret mollitiem. Iam uero oratione tibi oſtenſurus ſum, qualem & corpore, & animo optimũ ſaltatorẽ eſſe oporteat. Et ſanè mentis dotes tam magna ex parte excutus ſum. Quippe memoria præcellere, ac pręcipua ingenij indole clarũ, adhęc ſollerti & acuta intelligentia prædituꝫ eſſe, illũ oportere aio, & qui potiſſimũ temporis rationem habere poſſit, pręterea aũt ut poëmatũ ingenioſus cenſor ſit, tũ cantuũ atq; carminum præſtantiſſimorũ peritus expenſor, uitioſẽ uero factorũ repręhenſor argutus. Cæterũ corporis modum iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impenſe altus ſit, neq; pręter modum craſſus, neq; breuis nimium aut humilis, neq; natura depreſſus, Nanus aut Pomilio, ſed moderatæ ſtaturæ per omnia. Neq; carnoſus admodum, & obeſus, abſurdũ enim eſt, neq; rurſus corpore impenſe tenui, hoc enim aridi cadaueris præ ſe fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiuſdam ad huiuſmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingenioſiſſimos, quibus ſtudio eſt ſaltationem omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorum & factorum obſeruantes ſunt, ut nihil omnino earumrerum illorum ſubter fugere poſſit iudicium. Ergo cum corpuſculo admodum modiculo ſaltator in

ſcenam

A iucundo et mili.

Effectus et quæ ſaltationẽ conſequuntur.

Hactenus ingenij dotes, iam et corporis recenſet in ſaltatione.

scenam ingressus saltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Astia nacten uidemus, ubi autem Hectorem mansisse dicemus? Rursus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea saltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus esset. Transcende, inquiunt, muros, nihil tibi scalis opus est. Quinetiam impendio corpulentum & obesum saltatorem falsè subsannarunt, qui cum ingentem saltum facere adniteretur, Theatrum nobis, inquiunt, suffulciendum fuerat. Contra, nimium arido & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati sunt. Horum profecto non concitandi risus gratia mentionem adduxi, sed ut cognosceres multas quoque gentes magno studio saltandi coluisse artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint sagaciter deprehendere. Sit ergo saltator corpore per omnia mobili & soluto simul atque firmo, ut & flecti postulante tempore, & firmiter consistere si opus sit, possit. Quod autem saltatio à manuum gesticulatione in certaminibus proponi solita aliena non sit, sed particeps sit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutum, deprehendere poteris haud obscurè, singularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauissimo, ea quæ oculis adparent certiora uidentur quàm quæ percipiuntur auribus. Saltationi & oculorum & aurium iudicium præsto est. Vsquæadeo uero mouet saltatio, ut quidam misere & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingressus, conspectis quorum causa amor esset malis, mentis sanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam serenata hilarior, quasi pharmacũ quoddam priorum malorum obliuionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnem abstergens hausisset. Quod autem ista populo fuerint familiaria, ac quisque spectantium ea quæ inter saltandum demonstrantur callidè, cognoscat, argumento sunt spectatorum profusæ non raro lachrymæ, quoties casus aliquis acerbus & miserabilis productus fuerit. Bacchcia saltatio in Ionia præcipue, & Põto tanto certè studio celebris, quam & satyricam uocant, usque adeo hominibus ea detentis uoluptati esse consueuit, ut statutis temporibus cæterarum rerum obliti omnifi. perpetuos dies desideant, spectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus saltationes nobilissimi quiq;, ex singulis ciuitatibus primores atq; principes, non reuerentiæ gratia, sed potius ob hoc ipsum magnos sese ferebant, magis quàm ob generis claritudinem, & obsequia, & dignitates, quæ debebantur nobilibus. Postea uero quàm uirtutes saltatorias percurri, audi iam nunc de inceps & saltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam ostẽdi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obseruabis. Permulti enim illorum propter inscitiam (fieri enim non potest, ut omnes sapientia exornati sint) turpibus inter saltandum solœcismis delinquunt. Illi quidem dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem saltando à rhythmo non discrepant, res autem parum aptè & tempestiuè saltationi accommodant, quorum ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes saltans, neq; non Saturnum deuorantem liberos, Thyestæ calamitates adsaltabat. Rursus alius Semelen percussam fulmine repræsentaturus, Glaucen illi assimilabat, tempore longe posteriorem. Atqui nequaquàm eiusmodi saltatorum gratia, saltationem respuendam esse censeo, neque ipsum odio prosequendum exercitium, sed illi potius, ut sunt, imperiti habendi sunt. Laudandos atem eos qui legitimè ac iuxta rhythmum satis artificioſe cuncta obeunt. In summa, oportet saltatorem omnibus numeris esse absolutissimum, ut totum quod agit sit concinnum, sit aptè accommodatum, ac intra mensuram cohibitum, sibipsi non diuersum, à sycophantæ morsu alienum, reprehensioni minimè obnoxium, & quo nihil desyderari possit. Est præterea summopere necessarium, ut saltator optimis cogitationibus temperanter instructus sit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandum profunda, summa uerò in illo requiritur hu-

Redit ad affectus artis.

Vicia saltatorum ex quibus rursum dignitas difficultas artis colligitur.

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem cõſequitur, quoties quiſque uidentium ſua ipſius acta illo repræſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpeculo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæque quondam factitare illi ſtudio fuerint. Neque enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed certatim ad effundendas laudes proruunt, quiſque ſuæ ipſius animæ ſimulachra conſpiciens, ac ſemet ipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbũ, Noſce te ipſum, ex eiuſmodi reportant ſpectaculo. Atque è theatro diſcedunt, poſtea quàm quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorum quæ prius ignorabant, periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pari quoque ratione in ſaltationibus ea quæ multis uitio datur Cacozelia, hoc eſt, mala affectatio, imitationis modũ tranſgredientibus, ac prout quàm par fuerat actione excedentibus. Et ſi magnum quiddam demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrantibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repræſentandum eſt, illud plus ſatis effœminantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſque ferinam euehentibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria teneo, antea quidem mirum necnon celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem repræſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tantum à ſaltationis decoro excidit, ut nullo modo Aiacis furentis inſaniam repræſentare, ſed ipſe oĩm iudicio planè furere atque debacchari uideretur. Vnius enim ferreis calceamentis inſtrepentiũ ueſtimentum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam ũbiam, Vlyſſis iuxta ſtantis, ob potitam armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et niſi tyara obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes periiſſet, ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantium corona ſimili morbo ueſaniæ correpta unà cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uociferabantur, ac ueſtes à ſe proijciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodum obſeruantes, neque quod benè, neque quod ſecus ſit diſcernere queuntes, hæc omnia ad ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametſi rem probè callebant, ac non parum ob factum pudore ſuffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam honeſtę contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſſe perpetrata. Neq; uero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud quiddam multo magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ inter duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptum flagellis quemadmodum arietem ҫederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebant. Nonnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtquàm à tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſtitia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatam inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe quidem hoc occultè aut diſſimulanter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siquidem poſtulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, adhibito repræſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe. Maximè uero omnium eius animum diſcruciauit emulus. Cum enim idem Aiax illi ex compoſito deſaltandus eſſet, adeo modeſtè & temperanter eius repræſentauit inſaniã, ut magnam inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq; repræſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ò amice, pauca ſanè ex perquam multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleam. Cæterum, ſi animus eſt, te mecum eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius illecebris te captum iri, iuſuper etiam tripudiaturum. Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circes dicto-

Nimia affectatio artis.

Exemplũ Cacozeliæ.

Concluſio à cauſsa te aſſeuerationẽ.

Odyſ. π.

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouem neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero præ uoluptate quam spectando mirificam capies, non multum Ciceroni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, quòd illius adminiculo quorũ oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, et oculos demulcens, & excubare faciens, & mentem ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Ätqui iam tuis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patent & aures & oculi. Et uide ò amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ueneris, & me tecum unà pariter spectatum abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris. Odyss. 8

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis et à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam ad imitationem (ut ipse quidem uideri nult) Symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sine, ut non facilè quicquam fragdius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subijcit tamen ad finem paræneses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorum rationem edocet. Quale quiddam infrà quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad nouum atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium prestantißimum à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius sumum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim, legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatem, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irrideantur cum alij quidam, tum Dionysius, qui uirgunculum μίνευσλεον, & bouem γαμέτην, & porcum ἰσχνον, et alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; etate Dialogus Oscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi instituti operis, & amici eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm famæ rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca planè adhuc assecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædam uestigia incedendo, leuiter, et quasi per quandam transennam, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effecisse me puto, q per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigandi atq; ultrà contendendi prebuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum sine antiquitas, siue obscuritas spectanda ueniant, reb. ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latine legant, iuuantib. sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid prestare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formoſus ille, cum libro ſcilicet. LEX. Per louem Luciane, ſcriptum eſt hornum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam enim quippiã de ſqualoribus nobis ſcribis? LEX. Haud equidem. Neque uero ſqualorẽ dixi, ſed uenuſtas quędam eſt ſcriptũ adhuc recens ita appellare, Tu aũt uideris, aures ſordibus oppletas habere. LVC. Ignoſce amice, Nam multũ affinitatis inter ſe habent calor, & ſqualor. Sed dic mihi, quod nam argumentũ ſcripti iſtius eſt? LEX. Conuiuium in eo uicißim inſtituo contra Ariſtonis illum. LVC. Multi quidem Ariſtones ſunt, ſed tu quantũ ex ſympoſio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè ſentis, cæterũ quod dicitur ut * facile cuiuis alteri inexplicabile fuiſſet. LVC. Proinde mihi pauca ipſius libri recita, ut ne omnino expers ſim epuli iſtius. Nectar emi quoddam pocillaturus ex ipſo nobis eſſe uidére. LEX. Cauillatorem igitur hũc abs te in humũ proijce. Ipſe uero auribus factis permeabilibus auſculta iam, abſit aũt obturatrix iſta Cypſelis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypſelus neq; Periander in auribus reſidet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragam, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multum eloquentiæ prę ſe ferat, * ſtilo haudquaquam trito, atq; obuio compoſita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuſcemodi eſſe. Præſertim tua cum ſit, ſed incipe tandem. LEX. Proinde cœnabimus poſtea, inquit Callicles. Exin ueſpertinum illud (quod ſolet) in Lyceo * obambulabimus. Iam nunc aũt tempus eſt ungendi, pro meridiano atq; æſtiuo more, & adſolis ſplendorem apricandi, ac poſtquam lauerimus, panem eſitandi. Atq; adeo abeundum iam eſt. Tu uero puer, ſtrigilem mihi, ac * ueſtẽ pelliceam linteaq; & ſaponem, ut mittas in balneum atq; * ablutor iam ut afferas. Habes autem humi iuxta * armariolum duos obulos. Sed & tu quid ages, Lexiphanes. Venies ne, an amplius hic demoraberis. Tum ego. Iam olim, inquam, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex ijs quæ circa anũ ſũt, malè habeo, mula * clitellaria uectus uidelicet. Appro perabat enim mulio, tametſi claudicaret ipſe. Sed & in ipſo aggro abſq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æſtiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo ſepulchrum extruebant. Poſtquam igitur cum illis unà fodiſſem, & cum ijs quoq; qui ripam aggerebant, ipſe parumper manũ operi admouiſſem, illos quidem reliqui, & frigoris cauſſa, & quia * uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehementi uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipſa enata. Ac * terræclauis aliquot effoſſis, ſcanarijſq; herbis, & Bracanis ſelui collectis, præterea & hordeo coëmpto (nondum autem prata floreſcentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere liberet) ſublatus in mulã, attriui ſummum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & ſudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quàm plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem poſt laborem ablui. Proin & ipſe puerum curriculo ablegabo, quẽ uer

Calidũ uerti propter conſonantiam uocũ caloris & ſqualoris, nam ἀυχμὸς eum ſqualorem ſignificat, qui ex nimia ſiccitate prouenire ſolet. Vnde & pro peſte quæ ex nimio æſtu contrahitur, poſitũ reperitur. νεωχμὸν autẽ id quod nuper factum eſt. Videtur autem & prauã pronunciationem affectatoris iſtius notare.

κυψελὶς aurium ſordes ſignificat. Cypſelus autem & Periander Corinthiorum reges uetuſtiſſimi fuere, quorum & Pauſanias meminit.
ἔυλεξις quam uocem ipſe infrà in Rhetorũ diſcalo exponit. Τὸ δ' ἑνὸν ἑρμηνεῦσαι.

περιδινήσομεν, quod uolutabimur proprie magis ſignificat.

Βύρσον græce.
τὸ ἐπίλυσον.
ἐγγυοθήκην, græce et notat Heſychius ἐγγύην etiam ὑπωνίαν ſignificare.

In græco eſt ἀσπάδην & ἀσπαβολάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, ſeu iumento, alterum pro ephippio ſeu ſella, nõ pro mulione accipiunt. uide Suidam.

κάῦμα. Cuius uocis & Athenæus in hac ſignificatione meminit lib. 3 ubi & ipſe de affectatoribus huiuſmodi tractat.
γναπτὰ λάχανα græcè, apparet autem bulbi genus eſſe. Bracana uero agreſtia holera unt, ut apud Suidam.

ueriſimile eſt, aut apud *Lecithopolim, aut certè apud eũ qui * facculos diſtrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad [a] Selga obuiam ueniret. Sed in tempore eccum ipſum, adeſt, mercatus panem [b] Coloſtratum, & alios ſubcineritios, & cæpas uireſcentes, & Fucas, & * Oebũ iſtum, & [c] leporinam & binis inteſtinum illud multiplex & rugoſum, & [d] Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me ſubleuaſti. Ego uero, inquit, ille [e] Sillus propemodum, here, factus ſum, dum te circumſpicio. Cæterum ubi tu heri cœnaſti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iouem inquam ego, ſed rus ibam, ubi fripæ aggerem protendi. Scis autem quàm ſtudioſus agrorum ſim. Vos autem foro caſſe putabatis me [f] cottaborum ſtrepitus exercuiſſe me. Sed ingreſſus, hæc atq; alia ſuauiter condito, ac mactram e munda, ut [g] Thridacinas nobis pinſatis. Ego autem abiens in ſicco, & ad ſolem ungar. [h] Et nos, inquit, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, et Hellanicus hic ſequemur. Nam & gnomon medium iam horologium umbra deſignat, et periculum eſt ne in aqua iſta impura, & aliorum eluuie co inquinata, lauandum nobis ſit à tergo [i] Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quaſi quodam atramento offuſcatæ ſunt, & nicto frequenter, & lachrymas ſubinde emitto atq; ipſi mihi oculi medicinam geſtiunt. Ac opus habeo Aeſculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miſcendo atq; infundendo medicamentum aliquod, cutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquoſum uidere. Atq; huiuſcemodi quędam inter nos uerbis proſecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et poſtquam uenimus ad gymnaſium, exuti ueſtibus, alius quidem pancratio, alius autem luctæ, & paleſtræ recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè diſtorquebat, alius iaculo [k] cõtendebat alius plumbeos quoſdam lapides obnixe atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuiſſemus nos, atq; alter alterum poſtergaſſemus, gymnaſioq; ſatis illuſiſſemus. Ego quidem & Philinus, poſtquam in labro calido abluiſſemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immerſiſſent, mirabili quodam modo inter aquas iuxtà adnatabant. Reuerſi autem iterum, diuerſis locis diuerſa agitabamus. Ego quidem ſubligatis crepidis, caput fricabam dentato ſtrigile. Non enim in cepĳ [m], ſed in Scaphĳ modum tonſus eram, ut qui non multò antè mentum ac uerticem detondiſſem. Alius autem calida [n] glutiebat, alius uentrem [o] reiectabat alius raphanis in tenues partes concilis, abſorbebat ſalſas ac piſculentas illas offellas. alius agreſtes [p] oliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atq; ubi iam tempus erat, incubitus inclinati, cœnabamus. Poſitæ autem erant & ſellæ & grabatula quędam. Proin cœ

* Hoc eſt, quæ pĩſa, uel etiam oua uendit.

* Nam Suidas χυμᾶια à σκευοβάκτου ait, & Pollux à quibuſdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid ſit neſcio, certè quid uelit, non puto facilè à quoquam intelligi poſſe.

b Sic interpretari placuit πυρίαλον, quem tamen alij pro ipſo πύον, hoc eſt coloſtra accipiunt. Idem & πυρίσφολος dicitur. Commentin Ariſtoph. Veſpas. Athen lib. 14. & Pollux li. 2. ca. 12.

c Gaza interim ſucas, interim ſquillas uertit apud Ariſtotelem. Athenæus lib. 7. φυκίδας uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoctis reperio quicquàm. pro λαγάνιον autem λαγώνιον lego, quòd & apud Heſychium legam, quanquam neque de hoc adeò contendo.

e Hoc eſt ſtrabus, à συλλάειν, quod propriè ſignificat ſubſannandi cauſſa, oculos recutere, ſeu retorquere, Vnde & Silli uerſus. Pollux.

f Κόττας. i. προκόψματα, quod contra aquæ impetum opponitur. Suprà ἄνδηρα idem dixit. Vide Heſychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 15 Pollux li. 6. ca. 19. & Suidas meminit, & Plautus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζης quoddam genus Attici uocant.

i Inde ἐμπόλιος locus Cõſtantinopoli fuit, cuius alibi mentio ſit.

k ἐν λατρίῳ, Vide Heſychium. Carimantes autem quos dicat, non ſatis intelligo, niſi ſi accipiamus ſordidos quoſpiam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut onera geſtent, quales ab Heſychio & κανηφόροι dicuntur.

l τῷ καμύνῳ ἀντίβαλλε. Vide Heſychium.

m κόπων & σκάφου tonſuræ ſpecies erant. Scaphium quando tota coma ad cutem uſque detonſa erat, Cepium autem ſeu cepus quando ad frontis ornamentum capilli reſecti erant, ut Cõment. Ariſtoph in Aues tradit.

n ἐλιγμαστράζει, fortaſſe id quod Plautus dixit thermopotare.

o τὴν νᾶσιν ἄμα, ſignificat autem νᾶσις ieiunium, & item inteſtinum ieiunum inter ſtomachum & uenerem.

p φουλίκες. Ita Suidas exponit, quanquam Heſychius genus mali grandioris eſſe dicat.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, *bifida uidelicet iuilla, & laterum pulpamenta, & ſuminis quædam, & ſuis nuper enixæ inteſtinum illud quo fœtus recipit, & epar*è ſartagĩe, & alliatum, et Abyr tace[a], & ſimilia quędam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis foliis inuolu tæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & mari nis cartilaginea multa, & quæcunq; oſtraceis teguntur & offæ pontícæ, eorum quæ [c] Sportulis ſiue naſſis ex cipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, et gal lus, [d] qui canere deſijt. Etiam piſcis erat [e] paraſitus. & ouem totam in furno aſſatam habebamus, bouiſq; iam grandioris atq; æuo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] ſiliginei, non mali, & alij nouilu nares, poſt feſtũ, ceu prĕterito uadimonio dilati, & ho lera, tum [g] ſubterranea, tum in altũ excreſcentia. Vnũ autem erat, non uetus, ſed ex ijs, quæ in utribus offerũ tur, quod iam miſtum quidem deſierat eſſe, nondum tamẽ ad plenum coctũ erat. Pocula uero poſita erant, omnis generis in Delphiníde [h] menſa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habẽs anſam prehenſu facílem, & [i] Bambelius & [k] Dirocype lum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, mul ticapaciaq;, atq; alia lati oris, quorum quædam ex pho cæa, alia uero è Gnido aduecta fuerunt. Omnia uerò tenuia, [m] fragilíaq;, ac teneras teſtas habentia. Erant au tem ibi et cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus eſſet [o] abacus. At uerò [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euer tit carbones. Bibimus autem continuis hauſtíbus, & iam inebriati eramus, atq; exinde ungebamur [q] cancha ride, & introduxit nobis quíſpiam Podoctypam & Trigoniſtríam, atq; exinde alius quidem in tabulatũ aſſultans, irrumpendi locum quęrebat, alius autem cre pitu ac plauſu digitorum [r] ludebat, alius porrò cum ri ſu lumbos laſciuiter [s] agitabat. Atq; interea ubi iam la uiſſemus, commeſſantes ad nos intrò irruperunt, ultrò non accerſiti. Megalonymus, cauſarum ac lítium ſecta tor ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Oocataxis. Ego uerò interroga bam eos, quid nam accidiſſet eis, cur tam ſerò uenirẽt. Cherea igítur, [u] ſegmẽtum quoddam inquit, et inaures & pedícas filiæ meæ apparabã, & ob hoc ad repetia uo bis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus oc cupatus fui. Dies enim fuit, haudquaquam iudicialis, ut ſcitis, & nefaſtus. Proínde, utpote ſilentio in foro ex iſtente, neq; perorare licuit, neq; per diem dicendo, a quam & clepſydram diſpenſare. Cum audiſſem autem quòd imperator conſpiciendum ſeſe prĕberet, accep tis ueſtíbus inuſitatis, & bono ſtamine textis, ſubliga tiſq; calceis antea *non geſtatis, prorípui me ipſum fo ras. Atq; exinde ſtatim incidi in †Daduchum et Hiero phantem

* Intelligo pedes, eò quòd bifidi ſunt.

* Id eſt frixum, Propriè tamen λοβὸν extre mam partem epatis uocant.

a Intritum quoddam Barbaricũ eſt. Vide Suid.

b Pollux inter placentas recenſet θρυμματίδας. De Thrijs autem Commentator Ariſtophanis in Equitibus copioſe.

c τῶν ἐκ σαργάνης. de cuius ſignificatione Heſychius,

d Capum intelligo.

e Ipſa quidem uox paraſiti, quid ſignificet, notũ eſt, ſed quorſum ſpectet, piſcis paraſitus, puto obſcurum eſſe.

f σιφάκοι .ſ. pro ζιφάκοι Atticè, Eſt autem ζίφοι, ut Heſych. exponit ὃ λυγὸς, quæ à Lati nis quoque olyra, quibuſdam autem ſiligo dici tur. Vnde ζιφάκοι panes, quorum & Athenæ us meminit lib. 3.

g ὑπογείατερα ἢ ὑπερφυῆ. niſi quis malit par ua ac magna accipere.

h Obſcurum quam intelligat, niſi ſi tripodem, qualis ἡ δελφικὴ fuit.

i Poculum eſt anguſti oris, inter bibendum ſoni tum edens. Athenæus & Pollux.

k Vt apud Homerum ἀμφικυπέλλου. de cui us Etymologia Athenæus li. 11.

l De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

m ἀνεμοφόρητα, hoc eſt, quæ uento ferri queant

n Hoc eſt, literis inſcripta, quorum ipſorum quo q ue meminit Athenæus eodem li. 11.

o τὸ κυλικειον, ſic enim malim, niſi quis κυλίκι ον pro ora ſeu labro poculi accipiat, & τὸ με σὸν ad γράμματα referat.

p ἱπνολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis mi liarium dici ait, uas ad caleſaciendam aquam cõ paratum.

q Quodnam ungentum hoc ſit, obſcurum. Podo ctypa autem & Trigoniſtria, nomina pſaltriarũ uidentur eſſe, Nam Trigonis & Heſychius & Pollux meminere.

r λικόνδα à λικεῖν uidelicet, cuius uerbi A thenæus meminit li. 1.

s De hoc Pollucem uide lib. 4. ca. 14.

t Suidas proprium hoc eſſe tradit, quanquam apud illum ὀοσοκάταξις legitur, ego tamen co gnomentum magis eſſe puto ab ouis uel frangen dis, uel deuorandis, uel ſimili aliquo factum.

u λαῖρός μνα. Pollux τὴν λαῖρον. per u habet.

* ἄχρηστα & ἀφόρητα, tametſi hæ uoces pro prie inutiles, & geſtu inhabiles ſignificent.

† Eum qui geſtat lampada, ut ſacerdotes Pro methei, Vulcani &c.

phantem,ac cæteros arcanis ac turpibus operantes,qui Diniam obtorto collo ad magiſtratum rapiebãt, reum facientes,quòd ipſos nominaſſet,idq; cum ſciret, quòd ex eo tpe quando initiati fuiſſent, & ſine nomine forẽt & innominabiles, utpote ſacrinomines iam facti. At neſcio,inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. * Eſt inquit, in tabernis aleatorijs homo perditus, * ex egenis ac uilibus iſtis, ſemper comatus ac ſqualidus,endromidũ,aut bancidarũ † calceamento ſublígatus,ac ueſte manicata indutus. Quid igitur,inquam,dedit ne pœnas aliquo modo, an calcibus inſultans,aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perſtrepebat, iã immobilis ac tacitus eſt. Nam imperator ſegregatum, & à reliqua grege ſeorſim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari,in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit,Quare in uinculis exiſtens, pedebat nonnihil miſer ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me,inquit, Eudemus,ſummo diluculo accerſeri ad ſe fecit Damaſias,is qui olim quidem athleta fuit.multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ ſenectute iam à certaminibus abſtinet.Noſtiĝream ſtatuam in foro poſitam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. * Domum enim deducturus hodie fuerat filiam ſuam ad nouum maritum, iamq; adeo exornabat illam.Cum interea anxium * quoddam malum interueniens,diremit feſtũ. Nam filius ipſius Dion neſcio qua cauſſa,mœrore affectus,imò deorum odio aliquo agitatus,ſtrangularat ſeipſum. Ac ſatis ſcitote,perijſſet ille, niſi ego ſupueniẽs ablaqueaſſem ipſum,& à reſti ſoluiſſem,diu geniculatim aſſidens,& compungens hominẽ huc,illuc,ceu infantem in cunis, uerſans & undequaq; explorans ac tentans ſicubi cõcretum adhuc guttur haberet. Quod autem potiſſimũ profuit,illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera,* ui cõpreſſi. Tum ego,num illum,inquam,Diona dicis,cinędum,& ſcortum propendens habẽtem, mulieroſum,† & lentiſcum ſubinde rodentem * adoleſcẽtem,maſtrupantem,& obſcœnè tractantem,ſi quem probè mutoniatum ſenſerit ipſum admittens. at ille certè etiam delicatus & guloſus ♣. At dea,inquit Eudemus,admiratus, Diana enim ipſis eſt in media aula poſita, Scopadeum opus. Ad hanc procidentes & Damaſias, & uxor eius,uetula iam,& capite admodum cano, ſupplicabãt ei,ut miſereretur ſui. Illa autem ſtatim annuit. Et nunc Theodorum, ſeu potius Artemidorum adoleſcentem hunc habent. Conſecrarunt autem illi, cum alia quædam,tum ſagittas,& arcus,quoniam his delectatur. Sãgittaria enim & iaculatrix,& bellatrix Diana eſt. Bibimus igitur,inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetuſtioris uenio uobis afferens, & recentis

* ἐγκαλινίδαλος,quod ſi ab ἐγκάπτειν & πέδαλον deriuetur, cæparum belluonem ſignificabit. Sed tamen apud Heſychium κατωπίδαλος per ω ſcribitur, pro eo,ut ipſe ait, ὃς μετὰ τῶν τὰ ἄλφιτα μὰ διαλύοντων τυγχάνει ἀναλόμενος. quod neq; ipſum quale ſit, ſatis planũ eſt. ἀυτολήκυθος autem & ἀυτοκάβδαλος ab Heſychio exponuntur.

† Endromides curſorum ſunt, & propriè Dianæ.Bancides autem Croceæ,muliebres.Pollux.

Neſcio corruptum ne ſit locus,an mutilatus.

* μέρμερον. ſed haud ſcio an τερμέριον potius legendum. de quo etiam in prouerbijs Eraſmus.

* τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd & in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

† μύρτωνα, ἀπὸ μυρτίδος,ſcilicet genitali muliebri.

* σχινοβώκτας quo nomine notabantur qui ea legumiæ & cultui muliebriter ſtudebant.

♣ λεκανλίου, ἀπὸ λεκίδος, ſeu λέκεος, quæ patinam ſignificat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud ſcio an corruptus locus ſit,uidenturenim deeſſe quoq; nonnulla.

Vt à dea ſeu Diana reſtitutum, & uita donatum.

caſei maſſas, & oliuas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis carioſiſſimis, & oliuas alias natatiles *, & lutea hæc pocula, acutiuſcula cea ac deſtillantia ut ex ipſis bibamus: præterea & placentã ex intẽſtinis concinnatam, & quibuſdam quaſi Crobylis intextam [b]. Tu uero puer plus aquæ infũde mihi, ne capite grauari incipiã, & exinde ob id mangonẽ *, ſeu caſtigatorem cõtra te accerſam. Scitis enim quàm grauiter cõcitari ſoleã dolore, & caput habeo denſum, nec facile uaporibus peruiũ. Poſt potum aũt nugabimur mutuo, qualia & quæ conſueuimus. Non eñ intempeſtiuũ ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, laudo, inquã iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprietatis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus eñ eſt, me raciori uino malim intus ſtipari. Nã frigoris impatiens ſum, et tepefactus, libentius audiuero * digitis geſticulãtes iſtos, tibicinẽ puto & Barbitædũ. Quid hæc ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carẽtibus & lingua ſpoliatis? Mihi uero & lingua iampridẽ dicturit, adeoq; iã animo prouehebar, quaſi antiqua uobis narraturus quædã & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſi mile quiddã feciſti mihi, ac ſi quis nauem onerariã, tribus inſtructã uelis, ſecundo uento nauigantem, implentibus lintea Notis, proſperè labentem, & perſumos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdã ancipitibus ancoris ferreis, naualibusq; pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquillitati. Proinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas intempeſtas. Ego aũt interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupibus alicũde, aut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, et nauem ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ò Lexiphanes & potus & lectionis iſtius. Ego eñ tibi ebrius iã ſum, & nauſeo, & niſi q̃primum euomuero iſta omnia, quæcunq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſanus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo effudiſti. Quanq; à principio ridere in mentem ueniebat mihi illoꝝ gratia. Verũ poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriã, & infelicitatem iſtam, cũ uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, morbumq; ægrotare maximũ, imò uero atra bile percitũ. Cogito itaq; apud me ipſum, unde tam multa mala collegeris, & quã longo tempore, & ubi deniq; concluſum habueris tantum examen abſurdaꝝ, ac diſtortaꝝ uocum, quarum alias quidem ipſe finxiſti, alias aũt defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium.

tantum cœnũ undequaq; cogens in me exhauſiſti. Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut beneuolum habere, neq; etiã in uirum liberũ, & qui loquendi libertate uteretur incidiſſe unq;, qui uera monendo, liberaret te à morbo iſto intercutaneo, quo quidem correptus es, & præ malo illius, periculũ, ne diſrumparis, ſuſtines. tibi ipſi aũt benè habito corpore eſſe uideris, et calamitatem iſtã pro bona ualetudine ducis, ac ab iſs quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris, ignorant, à doctis aũt miſeratione dignus putaris. Sed commodũ Soſipolim hũc medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbo diſſerèndo remedium aliquod inueniamus tibi. Intelligens eñ uir eſt, ac multos iã ad ſe receptos itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptũ, ſodalem, ut ſcis, noſtrum, nugis aũt in præſentia quibuſdã, & peregrino circa ſermonem morbo correptũ, periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandẽ modo. LEX. Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinũ, qui manifeſtè deſipit, & homines mente præditos parũ ſapere exiſtimat; ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illũ, ſilentium, ac linguæ ignauiã nobis intendit. Sed per Mineruã haud unq; erubeſcentem, aut trepidam, & per magnũ feraꝝ debellatorem Herculem, ne tanti ipſum

quantum

Pro anti quiſſimis accipio

** Fortaſſe eas quæ ei hodie ex uino uel a qua aſſatis carnibus p ſaſſamenco adhibentur.*

a ἰωνικὸν ἀπόθεμα ἀπὸ πτίσσης uidelicet.

*b Fuerũt aũt Crobyli certæ quædã texturæ capillorũ, in acutum deſinentes, antiquorũ Athenienſiũ geſtamen, ut Commenta. Thucidides in lib. 1 * πακὸν ἐδόκει μὴ, quo noie et mangonem et puerorum moderatorem intelligi poſſe puto.*

♣ fortaſis ἀλαλεῖν ἥδεσθαι γάνυσθαι.

** χειροσόφους, quos ipſe infrà in Rheto. didaſ. exponit ὀρχήσεως, id eſt ſaltatores.*

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiã quidem uẽniendum ipſi eſſe. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpãtem audio. Ac iam utiq; abeo, ad ſodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iã diu menſibus non laboraſſe †, & ex eo ægrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne inſcenditur quidem, ſed inacceſſa, & inarabilis eſt. SOS. Quid aũt? an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipſa hæc, Soſipoli, annon audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuerſamur, relictis, quaſi ante mille annos nobiſcum ſermocinatur, diſtorquens linguã. Ac aliena atq; externa hæc componens, omnemq; operam in illis ſumẽs. Perinde ac ſi magnum quiddã foret, ſi peregrinis uerbis utatur, & conſuetã atq; receptam monetam ſermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbũ narras Lycine. Subueniendum itaque homini eſt, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam inſtinctu, inſanor̃ ac bile per citorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomeret. Age primus ipſe bibe Lexiphanes, ut ſanus nobis & mundus fias, tali uerbor̃ ab ſurditate euacuatus. Verũ obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Ne ſcio quidnã etiã facietis mihi, Soſipoli, tu et Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi ſit ſermonũ potio hæc. LYC. Bibe, & ne cũctare, ut humana deinceps ſapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo, Pheũ. Quid hoc rei eſt? Quantus tumultus uentris? Equidẽ diuinatorẽ quendã dæmonẽ uideor mihi imbibiſſe. SOS. Incipe igit̃ uomere, Papæ. Primũ hoc μὲν *. Deinde poſt illud exiuit κἄτα iſtud. Poſtea & ἀπ' ὀς & ἀμυγίνν, & λῶσι, & ὀρύττωσιν, & continuũ illud ἔτλε. At coge tamen, & inſere in fauces digitos. nondũ uero κἀτας iſtud euomuiſti, neq; συροφύττεσθαι illud, aut τυτάζεσθαι aut σκίλλεσθ. multa adhuc intus abdita latẽt. Satius aũt fuerit, ſi per inferiora quoq; ſecernant nõnulla. σπλαγχνοφόρα ſiquidem iſta, magnũ ſtrepitum faciet, unà cum ſpiritu erumpens. At iam quidem mundus hic eſt, niſi ſiquid remanſit reliquũ in inferioribus inteſtinis. Tu uero poſthac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atque inſtitue, quę decet loqui. LYC. Ita faciemus Soſipoli, poſtq; nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta eſt. Ac tecũ deinceps, Lexiphanes, cõſultatio mihi eſt. * Quòd ſi igitur cupis uerè ob dicẽdi poteſtatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuſcemodi quidem omnia fuge, atq; auerſare. Vbi aũt exorſus fueris ab optimis poẽtis, & ſub præceptoribus eos legeris, tranſi inde ad oratores, cum iam cum illor̃ ſermone quaſi educatus unà fueris, ad Thucididis & Platonis ſcripta in tempore aceede, multũ adeo et in pulchra comœdia, & in grauitragœdia te ipſum exercitando. Ex his em̃ ubi pulcherrima quæq; decerpſeris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, ſimilem te præbuiſti iis, quæ à lutifigulis ad forũ ſinguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis exiſtens. Hæc ſi feceris, & nõ recuſaueris ali quandiu ob inſcitiã refelli, neq; etiam dediſcere erubueris, bono animo eſto, uer ſaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neq; etiã in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticũ uocitantibus te, qui ne cum barbaris quidem, inter manifeſtiſſimos recenſeri dignus ſis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophiſtar̃, eor̃ qui paulò ante noſtram ætatem fuere, uiliſſima quæq;, neue etiã depaſcas illa, perinde ut nunc, ſed talia quidem, proculca pedibus: imitare aũt uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerbor̃, ſed iuxta legem athletarum, ſolidus tibi cultus, conſuetus ac familiaris ſit. Præcipue aũt Gratijs, & perſpicuitati ſacrifica: à quibus pluſq; nimis nunc ã tergo relictus es. Et faſtus autem, & iactantia, & mala iſta ſcribendi cupiditas, præterea & tumidũ iſtud atq; inſolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul abſit. Et acerbum illud irridere aliorum ſcripta. & putare quòd tum demum primus ipſe futurus ſis, ubi aliorum omnium uerba & oratiõnes calumnioſè reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximũ

* ῥίνασθαι græcè.

† ἐκπέφαρται τοῦ ἐπιν. cuius uerbi etiã Athenæus mẽminit lib. 3.

ἐγγαστρίμυθοι θεοῦ ἴυγγες, quos & Euricles græci uocãt, Suidas.

* Id eſt, numq; atq; exinde. Inquit. aliquo modo optimè. uidelicet. quædam, propè. Protendere membra cum oſcitatione. Curioſe agere Vnguibus ſa pere, & inſeſtũ eſſe. unde & Scyllæ nõmẽ uidetur ſectum. Id eſt, petulantia et laſciuia

* Paræneſes de recta dicẽdi ratione.

uicium committis, quòd nõ antea ſententias ac res, quàm uerba paratas habeas, ac poſtea uerbis eas exornas, ſed ſicubi uerbum alienum ac peregrinum repperiſti, aut ipſe fingens pulchrum putaſti eſſe, huic poſtea quæris ſententiam accommodare, ac damnum quoddam exiſtimas, ſi illud nonalicubi intruſeris, etiam ſi ad id, quod dicitur, minimè eo opus ſit, quemadmodum paulo antè ὀνμελάωα * illum, neſciens quidem quid ſignificaret, proieciſti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obſtupuerant, peregrinitate perculſis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum cauſſa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximè ridiculum eſt, quòd cum plus quàm Atticus uideri cupias, & ſermonem ad uetuſtiſſimam dicendi formam diligenter exercuiſſe, talia quædam, imò uero plurima intermiſces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper diſcere cœpit, ignorare queat. Qualia ſunt illa: πῶς ὄιω, κατὰ γῆς δ'ὖναι ἠυχόμην, ἀκούων σου ἐπιδ'αικνυμένου. Cum * χειτώνιον quidem etiam uirilem ueſtem dici putabas, δ'ουλάρια autem maſculos pediſſequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χειτώνιον quidem muliebris ueſtitus, δ'ουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. Atque alia multa, longè his clariora. quale eſt ἴπλαϐ, & ἀπαντώμενον, & καθιϐεὶς illud, quæ ne inquilina quidem attici ſermonis ſunt. Nos autem ne poëtas quidem laudamus, qui uerbis obſcurioribus, & minus uſitatis, * poëmata ſcribunt. Tua uero, ut pedeſtrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Doſiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra ſeſe habent, & ſi quid iſtis ſermone etiam miſeriore ſcriptum eſt. Quòd ſi igitur hæc imitatus fueris, & dedidiceris, optimè de teipſo ſtatueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem iſtam prolapſus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo ſatisfeciſſe uidebor, tu uero teipſum accuſabis, ſi utique etiam intellexeris, deteriorem eſſe eſſe te factum.

* Heſychius meminit ὄν μαλακυνικᾶ cuiuſdã, aitq; paræmiã eſſe qua τὸ μηδ'ὲν ſignificetur.

Id eſt, quomodo putas, ſub terrã ire optabam, quando audiebam te recitantem.

* Id eſt tunicam. Serunlas. Volauit. Obuiam ueniens. Sedens.

* κατὰ γλωττεαρ. ut etiam Quintilianus lib. 2. cap. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica quædam narratio eſt, qua Dioclis & Bagoæ, peripateticorum philoſophorum, inter ſe contentionem exponit, Eunuchus autem inſcribitur, quòd potiſſima contentionis pars in eo uerſetur: utrum Eunuchus debeat, aut poſſit philoſophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philoſophicæ profeſſionis hoc negaret, alter autem exemplis, & fine ſeu officio philoſophi, item à conſequentibus ſeſe tueretur. Vbi interim tacitè illud quoque indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philoſophi ex uicijs & ſceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate cenſebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & profeſſionem perſonarum, & rei qualitatem.

Vnde

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnã rides? Semper tu quidẽ & aliãs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerũ istuc maius aliquid solito uidet esse, de quo risũ nec cõpescere queas. LVC. E foro tibi adsum ò Pamphile: porrò mox efficiã, ut tu quoq; mecũ rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculũ est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modestè citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes miraq; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quòd erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constituum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiũ esset æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrò præmiũ illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille mummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quòd quũ philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodũ esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidẽ ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: uterq; sui specimen ac documentum dedit, quòd esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit denicq;, Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; meritò Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectasse, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectè dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tam-

Exordium ab admiratione qua attentos facit, amplificatione rei á modo & personarum professione petita.

Narratio à causa litis.

Modus & persona.

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cætibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & ocursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istius modi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchũ neque uirum esse, ueque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planèq; monstrum ab hominum natura speciеq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquũ facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspatia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio se misceret, prohibiturum se respondit, nihil expaue factum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tũ referebat in eum, quæ ã Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risũ concitandum erãt idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Denicq; totius causſæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censẽdus, qui ad philosophiam admitteretur, quicq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectũ planeq; animal esse quoddam uariũ atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contrà respondet eo iudicio nõ de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mẽtis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarneorum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneũ esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quòd adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conueniat, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eũ aliquando in adulterio deprehensũ, membra in mẽbris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Vtrum Eunuchus debeat aut possit Philosophum agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à fine & officio.

A Consequẽtibus.

Nouum obiectionis occasio super priore sententiæ.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, ueque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarē uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculā nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberēt illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret alueus risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc abeat, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quām elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contrā Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, negociumq; præmanibus habet, Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atque una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneū. *Amarum in philosophos.*

DE ASTROLOGIA.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quædam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstantia eorum, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio varias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco & fabulas plerasq; Græcorum Poëtarum, de Orpheo, Tyresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dedalo, Endimione, Phaëtonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatē artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, ut pote præuidentes illa, possimus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio docilem facit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.

E cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominū uitam proficiscitur. Neq; rursū mihi libellus hic se traditurū aut docturū profitetur, quo pacto diuinationem hanc essequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceāt sese, suisq; oībus tradāt, solam Astrologiam nec habere in præcio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, *Propositio.*

neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum insciția socordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autē magis falsam atq; inanem, haud rectè, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris insciția, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari, Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderūt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquo homines antecellunt sapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt, Itaq; cum primum uiderint lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliā uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quòd lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunq; uisum est, conflictis: sed qua notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinādi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquæq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderūt. Nam ex uniuerso cœlo reliquis q; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquāq; suis animantibus reprætarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegiptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij aljis utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non ueneruntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornū uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœlesti tauro petunt, Ac non multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiā refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingūt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non illæ quidem admodum dilucidè, neque rem clarè docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est, Nam concinnata lyra Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum septem haberet chordas, concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum Græci honorem habere uellēt, locum illi in ipso cœlo designarunt, & compluscula

A simili.

A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locupletata fuerit.

Aegyptij.

Libyes.

Babilonij.

Græci.

Orphei Lyra quæ sit intelligenda.

culæ ſtellæ uocantur Orphei lyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum, uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantiũ innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus, & leo. Cumq; horæ ſingula uideris, fac horum mihi memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra, cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheum audiant. Quòd ſi eorũ quæ dico, cauſas intelligas, tum & in cœlo horæ unum quodq; contemplator. Fertur aũt & Tireſia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe. Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe, ſtellarũq; erraticarum alias eſſe fœminas, alias mares, nõ tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Por ro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, ia n tum maximã Aſtrologiæ, cœleſtiſq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palàm eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerũt Argiui, ut uter ſcientia præcelleret, is imperio poturetur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit, atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, deq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens nõ eodem modo ferri ſolem & mundum, ſed contrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem creárunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem, & inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aérem uectum fabulantur. Quin & ipſum iane Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu, tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienũ. Sed cum ipſe ea maximè eſſet uſus, tum filiũ ſuum eandem perdocuit. Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebãt, ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur, delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerũ immenſæ profunditatis. De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icariũ fruſtra uocant. Fieri poteſt, ut Paſiphaæ quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparente, deq; ipſa Aſtrologia, in artis amorem inciderit, ob id exiſtimant factũ, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt aũt qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunã, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes, neq; non curſum ac motũ, & uim illorũ. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton ſolis curſum deprehendit, non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectã artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtontem ſolis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant, adijſſe Solem patrẽ, ac poſtulaſſe ab eo, ut ſibi liceret lucis currũ moderari, illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandũ, Phaëtontem uero conſcenſo curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiã ita egiſſe, ut aliquando eſſet uicinus terræ, aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatũ Iouem ingenti fulminis telo perculiſſe Phaëtontem. Eum deiectũ ſorores circunſtantes magno luctu proſequebãtur, donec immutarent formas, quæ nunc ſunt populi, ac lachrymarũ uice, quibus fratrem deplorabant, electrum deſtillant. Haudquaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabuloſa, quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneũ eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filiũ, aut Minoa Iouis, aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij dijsq; grati fuerunt, eoſq; naſcentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium reſpiciebat Mars. Etenim qui patres familiãs ſunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes ibi ſimilia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum.

Tireſias.

Atreus & Thyeſtes.

Bellerophon.

Phryxus.

Dædalus.

Paſiphaë.

Quæ quis ſingulum obſeruarit.

Endymion.

Phaëton.

Aeneas.

Minos.

Aſcalaphus.

Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio cõtigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cętera machinatus eſt, quę putant homines. Verũ Saturnus extremus mouetur, procul q; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſu mortalibus, atq; hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimũ ex Homeri poëtæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorũ ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choreã, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utriuſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atque Mineruæ.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ocioſam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſingulis à uate reſponſum accepiſſent. Denique nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verũ apud Delphos uirgo prædicendi munus adminiſtrat, quæ cœleſtem illã Virginem repræſentat: ac Draco ſub tripode uocẽ ędit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, et hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certò de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locũ inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimulatq; in locum peruenerat, quem Circe mõſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; cõplures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq;, ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit ulli, ne matri quidem, q; Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticiniũ ædere: potuitq; interim matris umbrã uidere ſitientem. Ad hęc Lycurgus Lacedęmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante pleniluni um. Non em exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerent. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiã, ſed ijdem ob imperitiã & ſtultitiã aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ętatis homines partim aiunt fieri nõ poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanas q; rerum nullã eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecundũ hos neceſſitate circũaguntur: partim dicũt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilẽ, Non em mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta inſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uolui, cæterũ obiter eius motus effectũ ad nos peruenire. Anuis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulasq; moueri uentis curſu cõcitatis, ſyderũ uero uertigine nihil præterea effici: tũ ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neq; illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit. At ſanè fieri nõ poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicquam earũ rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo antè delectant eos, qui uentura præſcierint; mala uero facile cũ nõ imprudentibus uene

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Quis ſit Tartarus.

Concubitus Veneris & Martis.

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationẽ relata fuiſſe.

Lycurgi leges.

De ui ac poteſtate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

rint, accipiuntur. Nec enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO *demonstratiui generis est, quæ historicæ ac didascalicæ tamen dictioni propior, quàm encomiasticæ. Describit autem Genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, quæq; idem & primatim & publicè fecerit, & ab aliis passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu acta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potissimum orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando suum ætatem, quòd ea quoque uiros memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procreârit. Cuiusmodi sint Demonax hic & Bœotius ille Sostratus. de quo alibi ipse fecerit mentionem.*

QVIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude et memoria dignorũ, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sapientię studio excultissima præcelluerunt florere. Dico autem cum in Bœoticum Sostratum ista referẽs, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabãt, tum maximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna ad miratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cõiunctam conuersationem habui. Sed enim uitam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus su, mdeclarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudiue. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur de Demonacte nonnihil in lucem edere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantissimi, & iuuenes quiq; generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, nõ necesse habeant ad uetera tãtum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius emuli, quem ego omnium optimum ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantissimis seipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouẽ ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neque ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipue uero cum Timocrate Heraclitote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. Ac Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiduciæ, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatémque quam in philosophando perpetuam obtinebat,

Exordium. à laude ætatis suæ.

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

Cæterum

Eruditio.

Cæterum nequaq; illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus, ad philosophię studia accessit, sed in poëtarum lectionibus enutritus, multos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri studio exercuerat. Ea uero quæ in philosophia tractari solent, haud modice, neq; ut est in prouerbio, sũmo tãtum digito attigerat, sed exacte comperta habebat. Corpus præterea exercuerat, & ad tolerantiam uariis laboribus assuefecerat. Breuiter, in hoc sũmo studio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens esset. Quare postquàm sensit quoque se ipse sibi amplius non sufficere, uoluntaria morte è uita discessit, multo super hoc ipso Græcorum optimatibus sermone relicto. Philosophiæ uero, haud quaquàm una tantũ speciem ab aliis seiunctam colebat, sed multis in idem cõmixtis, non admodũ aperte ferebat, qua potissimum illarũ oblectaretur. Adparebat quidem Socrati se magis addixisse, tametsi habitu & uitæ frugalitate Diogemem emulari uideretur. Non tamen ambitiosè adulterabat ea quæ ad uictum pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cũ conuersaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum cõmuni cum aliis uiuendi ratione utebatur, ne tantillum quidem philosophico fastui infectus, & cũ aliis iuncta consuetudinem exercebat, & cõmunibus Reip. legibus non grauatim parebat. Porro Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero attica plenas semper disputationes sermonibus haud obscuris in mediũ adferebat, ita, ut eius discipuli abeuntes neq; contemnerent eum tanquàm parũ generosũ, neq; eius inhumanam in obiurgando seueritatem atq; acerbitatem fugientes pertimescerent, sed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac sub inde multo modestiores, de futuris precipiendis optimam concipiebant animo. Itaq; nunquàm uisus est uociferari, aut mira peruicacitate cõtendere, aut indignari, etsi aliquis illi esset increpandus. Ipsa quidem peccata reprehendebat, cæterũ peccantibus benigne ignoscebat, exemplũ illud à medicis petitum usurpãs, qui morbos adhibitis pharmacis propulsare solent, iracundia uero erga ægrotãtes utũtur minime: Existimabat em̃ hominis esse peccare. Dei uero aut uiri Diis proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam instituisset sapientissime, nullius in rebus suis egebat auxilio, ipse uero amicis in ijs quæ par erat persæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis siqui secũdiori fortuna uti uidebantur, submonefacere solebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis & planè caducis ac transitorijs efferri atq; gestire animo uiderentur. Nõnullos quoq; inuisum paupertatis onus lugẽtes, aut exiliũ grauiter molesteq; ferentes, aut senectutem aut morbum incusantes cũ risu consolabatur, non uidentes breui futurũ, ut omnia quæ dolorem & molestiam in præsens illis adferrent, cessarẽt. Bonorũ uero ac malorũ oblíuio unà cũ longa libertate omnes esset in exiguo temporis spacio complexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter se dissidentes atq; discordes ad pristinam concordiã reducere, ac mulieribus cũ maritis recõciliatis illorũ animis pacem cõponere. Ac sanè aliquãdo populũ seditionibus exulceratũ scite & utiliter differendo compescuit, multosq; illorũ persuasit, ut patriæ tranquille & modeste subseruirent. Talem quempiam in philosophia exercenda morem obtinebat, mitem & mansuetum ac hilarem. Solum uero amici, aut morbo, aut morte discruciabatur, ita, ut rem omniũ maximam et præstantissimam in rebus humanis amcitiam & uoluntatum coniunctionem esse existimaret.

Corporis exercitatio.

Mors.

Professio & quæ ad philosophi mores pertinẽt.

Quæ priuatim egit.

Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quisquam, quem non familiarem compellasset, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uultu præ se ferebat, cõuersatione nõnullos ex illis utens, eosq; coarguẽs, quotquot illi uidebãtur propter spem exhibiti obsequij delinquere. Et hæc oĩa cum tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut semper iuxta Comicũ, suadelam labijs suis insedisse credibile sit. Itaque & Atheniensiũ uniuersus populus, & ij, qui in dignitatibus erant constituti, summa cũ reuerentia illũ admirabant̃, eaq; in sentẽtia permanserũt, ut unũ ex optimatibus suspicientes.

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uersaretur, multorum prauis & nefarijs conatibus restitit, unde odium & inuidiam non mediocrem multitudinis sibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factum est, ut nonnulli quoq; aduersus illum insurgerent Anyti & Meliti, ea ipsa in Demonacte accusantes, quæ prius per illos in accusando Socrate in crimen uocata fuerant, nempe quòd nunquàm uisus sit sacrificans, quòdq; solus omnium nunquàm sit Eleusinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueste amictus, inq; contionem progressus, partim scite & dexteriter, partim uero asperius quàm philosophica requirebat professio, respondit. Etenim ad hoc quòd nunquàm sacra fecisset Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienses, si prius illi nunquàm sacrificauerim, nequaquàm enim illam sacris per me oblatis egere existimabam. Ad secundam uero accusationis partem, nempe mysteriorum, eam dixit subesse caussam, quo minus cum illis festiuitatis particeps fuisset hactenus: quòd si mysteria, inquit, praua & friuola comperisset, apud nondũ initiatos non tacuisset, sed ipsos ab orgijs celebrandis auersos fecisset. Sin bona, rursus humanitate adductus, omnibus expositurus erat. Ita Athenienses qui iam aduersus illum lapides sustulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atque ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, postremum uero admiratione etiam prosequi. Ille autem statim initio orationis ad illos habitæ, asperiore procœmio usus est. Viri enim inquit, Athenienses cũ me sertis coronatum uideatis, quin me iam sacrificatis, etenim antehac nunquàm litastis. Quædam uero quæ ab illo acutè pariter & urbane dicta animaduerti, uolo deinceps subiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Postquàm enim Phauorinus quendam audisset suas disputationes à Demonacte haberi ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimium fractas delitias, ingenerosam & muliebrem mollitiem, ac philosophiæ minime congruentem, accessit Demonactem, interrogauitq; quis nam esset a quo subsannaretur, Homo, inquit, cui aures sunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophista, atq; interrogante, quibus nam maticis instructus ò Demonax à puero ad philosophiam accessisti, respondit, testiculis. Alio tempore cum semel idem ille accessisset, quæsiuit ex Demonacte, quam philosophiæ sectam præ alijs studiosius ampleteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philosophari? Et cum dicto abiens, risit apud se ualde suauiter. Illo uero interrogante, quid esset quòd rideret, Demonax perridiculum, inquit, hoc mihi uisum est, si tu à barba philosophantes iudicandos esse existimas, ipse barbam non habens. Sidonius autem rhetor cũ Athenis celebris & clarus haberetur, ac aliquando de se eiusmodi publica oratione decantaret encomiũ, quod totius philosophiæ peritus esset, nec minus dicendi facultate ea possit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, si Aristoteles ad Lyceum me uocarit, sequar. si Plato ad Academiam, ueniam: si à Zenone ad porticum Variam prouocabor, nihil cũctatus præstò ero: si Pythagoras me accersiuerit, silebo: Surgens itaq; è medio auditorum Demonax, heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cæterum Pythome quodã eorum, qui fuerant è Macedonia splendide & nitide culti, iuuene formoso subsannante illum, ac quæstionem sophisticam proponente, iubenteq; ut syllogismi solutionem diceret, Vnum, inquit, fili noui, quòd subigeris. Cum ergo ille stomachanti animo indignaretur, propter scommatis amphiboliam, illiq; comminaretur, statim tibi uirum ostendam, ille in multum risum effusus, interrogauit adolescentem, ergo uirum habes? Quodam tempore cum quidã etiam athleta ab eo fuisset derisus, propterea quòd cum uictor extitisset in olympia, uestitu molli & florido amictus, conspiceretur, uulnus illi lapide in caput incussit, adeo ut sanguis effluueret, Itaq; qui aderãt indignantes factum grauiter & moleste ferebant, quasi unus ex illis fuisset percussus, cunq; exclamarent, ut ad proconsulem iret: nequàquam, inquit, uiri ad proconsulem, quin multo magis eamus ad medicum. Dum aliquando ob ambulans annus-

Quæ publice & secreto passus est.

Apomnemoneumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperiſſet, propoſita in foro ſchedula, uolen
eum, qui amiſſi annuli dominus extitiſſet uenire, atq; ſi illius pondus & gem
& typum rectè indicaſſet, recipere. Venit ergo adoleſcens quidam forma honeſt
& amabili, qui ſe amiſiſſe perhibebat. Cæterum cum nihil ſani diceret, abi, inquit, ô
puer, ac tuum ipſius annulum diligenter obſerua, etenim hunc non amiſiſti. Quiſp
am uero è Romanis ſenatoribus cum Athenis illi filium ſuum iuuenem ſupra mo
dum formoſum commonſtraſſet, effœminatum uero & corruptum delitijs, dixiſ
ſetq; ſalutat te Demonax hic meus filius, pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri
non abſimilis. Porrò Cynicum in pelle urſi philoſophantem, non Onocratũ, quod
illi nomen erat, ſed Arceſilaum uocare dignatus eſt. Cum quidam ex eo quæſiſſet,
» qui nam illi felicitatis finis eſſe uideretur, reſpondit, ſolum eum eſſe felicem qui li
» ber eſſet. Illo autem ſubijciente, multos eſſe liberos. Atqui hunc ego ſolum, inquit,
» liberum eſſe exiſtimo, qui neq; ſperat aliquid, neq; pertimeſcit. Ille uero. & quomo
» do, inquit, hoc fieri poteſt? Omnes enim plurimum his ſeruientes ſubiecti ſumus.
» atqui inquit, ſi recto iudicio res humanas excuſſeris, haud dubie eaſdem reperies, ne
que ſpe, neque metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda ſint iuxtà
finem capiant & euaneſcant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, ob
iurgante eum, quòd pleraq; omnia naſo ſuſpenderet, hominibusq; illuderet, dicen
teq;: Demonax non uiuis Cynicum. Reſpondit, Peregrine non uiuis hominem.
Phyſicum quoque ſuper Antipodibus diſſerentem, ſurgens deduxit ad puteum,
illiq; umbra in aqua commonſtrata, quæſiuit, nunquid tales confirmas eſſe Antipo
das? Præterea quopiam magum ſe eſſe profitente, habereq; carmina efficaciſſima
quibus omnes homines impellere poſſit ac perſuadere, ut ſibi quæcunque uellet co
hiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo.
Et ſi placet ad piſtricem me ſequere, uidebisq; me unica tantum incantatium cula,
ac modico uenificio perſuaſurum ipſam, ut mihi panem det, ſub obſcure monetam
innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes gra
uiter & peracerbe Pollucis immatura morte ſublati obitum lugeret, uelletq; cur
rum illi iungere, ac equos præſtare tanquam aſcenſuro, & cœnam adornare, ag
greſſus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epiſtolam tibi adfero. Cæterum, cum
ille gauiſus eſſet, putaretq; illum quoque alijs eſſe dolori, dixit, quid igitur ô Demo
nax ſibi uult Pollux? Accuſat te, inquit, quòd ad illum abire cunctaris. Idem quen
dam alium filij ſui mortem inconſolabiliter lugentem, ac tenebris ſemet occultan
tem acceſſit, ſecq; magnum profeſſus eſt, ac filij ſimulachrum ab inferis poſſe reduce
re, ſi tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquàm ullius obitum luxiſſe cer
tò compertum haberet. Cum ergo diu multumq; ſecum hæſitaret, nec unum qui
dem, ut opinor, talem poſſet producere, ait tandem Demonax, ô ridicule, an te ſo
lum intoleranda mala perferre exiſtimas, cum luctus expertem uideas neminem?
Atqui & illos falſe deridere ſolitus eſt, qui in ſermonibus nimium uetuſtis & pere
grinis uocabulis uti conſueuerant. Itaq; cum unum aliquando ſuper oratione qua
dam interrogaſſet, illeq; plusquàm Attice reſpondiſſet. Ego quidem, inquit, amice
nunc te rogaui, tu uero mihi quaſi Agamemnone regnante reſpondiſti. Dicente
quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aeſculapij pro filij ſalute oraturi
uchementer, inquit, ſurdum exiſtimas Aeſculapium, ſi nequeat nos niſi iſtic ora
tes exaudire. Cum aliquando uidiſſet duos philoſophos egregie rudes & indoctos
ſuper quæſtione quapiam ſatis ridicule altercantes, ac alterum abſurda quærentem,
alterũ uero ad rem nihil ſanè reſpondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ô amici
alter illorum hircũ mulgere, alter autem illi cribrum ſupponere? Agathocles uero
peripateticus cũ ſuperbe & inſolenter ſe ferret, & arroganter iactitaret dialecticorũ
ſe ſolum & primum eſſe. Atqui, inquit, ô Agathocles, ſi primus non ſolus, ſin uero
ſolus non primus. Porrò aũt Cethego uiro cõſulari dignitate prædito, quo tempore

per

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, postea quàm ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per louem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quasi disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærente, num anima illi immortalis esse uideretur: sanè immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regilaum & Pollucem ut tanquam uiuentes epulis suscipiat, taliaq; illi curæ sint. Ausus est quoque aliquando Athenienses publicè interrogare, audita sacrorum præfatione, quam ob causam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysterij festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarũ fuisse non ignorabat. Postea uero quàm illi semel nauigandum erat negotij gratia existente hyeme, & iam nauem erat inscensurus, dixit amicorum quispiam, an non perrimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, perabsurdum foret metuere à piscibus depasci, cum tot ipse pisces antè deuorauerim. Cuidam rhetori uiciosissimè declamanti consuluit, ut frequenti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquàm non apud meipsum declamo ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soleis. Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicum postulas, quantumcunque tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uilum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq; quanto tibi feruore ò Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, siquidem hunc ligneum habuisti aduersarium. Atqui ad intricatas & captiosas quæstiunculas acutè instructus erat. Interrogante enim quopiam ludibrij gratia, si mille minis ligna combussero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omnium fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogantius iactante, rex romanorum ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset. Rursus conspecto quopiam ex molliter & delicatè conuestitis, propter purpuræ latitudinem superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & commonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit. Cum semel in balneis lauans in aquam feruentem inscendere recusaret, ac quispiam eundem meticulosum & parũ audacem accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ò Demonax in orco esse existimas? Præsto lare, inquit. & inde literis missis tibi rescribam. Admeto uero, cuidam inepto poëtæ dicenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoque suæ statuæ inscribendum mandarit, neque malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit,

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ò Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inscriptum esse. Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè fenibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc sibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus semel Lacedæmonium seruum suum flagris cædentem, Define, inquit, seruo tuo similem te ostendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acrisij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduerteret. Itaque cum uidisset Cynicum, pallium qui

dem & peram habentem, cæterum pro baculo ſupra modum faſtuoſe & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthiſtenis & Cratetis ac Diogenis ſum emulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, ſiquidem tu Hyperidæ diſcipulus exiſtis. Cum nõ paucos ſemel uideret athletas male et ignauiter pugnantes, præterq; legem eiſdem conſtitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus ſe proſcindentes: non iniuria, inquit, noſtri temporis athletas concomitantes ſocij leones uocant. Neq; illud dictum ſale urbano caret, ac mordacitatis expers eſt, quo erga proconſulem uſus eſſe fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumque corpus unguento ſolebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem aſcendiſſet, hoc ipſum in eo turpibus uerbis accuſauit, & tanquam obſcœnum & fœde factum probroſe calumniatus eſt, adeo ut proconſul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fuſtibus contuſurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interueniſſet Demonax, deprecatus eſt proconſulem, ut illi delicti gratiam conceſſa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum auſus eſſet. Ad quæ ille ita reſpondit: in præſens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, ſi poſt hac tale quippiam animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, deſignauerit, qua pœna afficiendus erit? Ad quem Demonax, ſanè tunc illum inungi ſeu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & caſtra & magnum
» exercitum unà cum imperio crediderat, quærenti, qua ratione quiſpiam imperium
» quàm optimè adminiſtrare poſſit: ſi ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Sciſcitanti cuidam, num & ipſe placentis uelceretur. An tu igitur, inquit, apes exiſtimas fatuis ſuos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam conſpecta ſtatua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienſes ænea imagine Cynigerum honeſtarunt. Atqui Rufinum quoque Cyprium, claudum illum dico ex ſchola peripatetica, cum multo tempore uidiſſet conuerſantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil eſt turpius atque impudentius. Cæterum cum Epictetus quoque aliquando obiurgans ei conſuleret, ut uxore domum àdducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philoſopho non indecorum eſſe, alterum uidelicet ſui loco naturæ relinquere: feſtiuiſſimè illi redarguto reſpondit, Da mihi igitur ò Epictete unam filiarum tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memorato eſſe uidetur, quo Herminum Ariſtotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum eſſe, innumeraque flagitia deſignantem, Ariſtotelem uerò eiuſq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquàm non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categoriis te haud quaquàm indignum eſſe opinor. Athenienſibus quondam conſultantibus quadam emulatione erga Corinthios de ſingulari certamine congredientium conſtituendo ſpectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienſes decernatis, quàm miſericordiæ aram ſubuertatis. Cum in Olympiam ſemel profectus ueniſſet, illicq; Helei æream ſtatuam erigendam decreuiſſent, nequaquàm hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maio-
» res noſtros probro afficere uideamini, cum neque Socrati, neque Diogeni ſtatu-
» am poni curarunt. Quin ipſe præſens hæc illum ad Iuriſperitum dicentem audi-
» ui, periculum eſſe ne leges omnes ſint inutiles atque ſuperuacuæ, quodque nec bo-
» nis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, iſq; uero per eaſdem nihilo fi-
» unt meliores. Ex Homericis uerſiculis unum exactiſſimè calluit,

Ilia. 9. Strennuus ut ſegnis fato ponitur eodem.

Laude proſequi ſolitus eſt Therſiten, ut Cynicum quendam liberę linguæ cõcionatorem. Interrogatus, quis illi potiſſimum ex philoſophis probaretur, inquit, Omnes equidem admiratione digni ſunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Ariſtippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquàm morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, neminem unquàm faceſſendis negocijs moleſtauit, aut in ius productum accuſauit.

Actas et uitæ ualetudo.

Amí-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses tum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut præterienti honoris gratia, etiam ij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnumq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modũ ingraueſcente, cõsenuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimum sibi gratulabatur Demonacte uiso Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum genium seu dæmonem in domum intrauisse. Prætereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panem accepisset. Quinetiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè compellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum cum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & ipse abijt. Cæterum cum iam haud obscure persentiscceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine præcones uti solent clausula.

Amor & officia aliorũ in illum.

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiam uenientibus conspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogante quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, An non turpè foret et nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? Atqui nihil absurdum est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem ali quam allaturus sim. Cæterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua si quando correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, fertis coronantes in honorem uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem in quo sedisset. Circa funeris uerò efferendi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

Quæ circa funus ac sepultura.

AMORES.

IN CERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorum uoluptate disputatur, introductis Chariclis, et Callicratidæ personis quarum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mundum, et utriq; oblectantem, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatũ, commendat. Cõfutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, et pro proposita mulierum uiciorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antea habiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causam & quasi fundamentum totius negotij, in qua illa quoque non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, & exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos tacitè perstringat Lucianus, dum pederastas esse, solis illis permittit.

LVCIANVS.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.

MATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio iam defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonũ tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autem labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborum blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleoq; per amores equidem tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti. Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si * ab unde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per Iouem muliebre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festum & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse. THEO. Citius uerò mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Egoitaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorũ dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atq; alijs subinde cõcupiscentijs delusus pereo. Alijq; amores alijs succedunt, ac priusquam desinant priores, incipiunt sequentes, capita prorsus Lernęa, rediuiuæ istius Hydræ longe magis multiplicia, neq; etiam solaum aliquem auxiliatorem recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnem formam ad sese rapiens, nulla sacietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentem uenit mihi, quænam hæc Veneris ira sit. Non enim ex *Heliadis quispiam ego sum, neq; Lemniadũ contentio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam. LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cum mulieribus formosis, & cũ pueris suauiter efflorescentibus, subindec õuersaris? An tibi etiã purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abs te proiecta, beatũ esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidã agriculturã exercendã sortito assignauit, aut mercatorũ errores ac peregrinationes, aut etiam militarẽ in armis degendam uitã, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, compositio autem comæ, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uero oblectationũ etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti cõpos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Heliodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorũ tuorum ictus molliter subinde liquescebant. Vocem autem ad modum Lycambæ illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas, quòd nõ illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfeciſti, reliquum relictum est, nihil queso illius nos cela, Herculi autem sacrificiũ hoc absolutũ atq; perfectum præbe.

Polibio.

** Ab oppertunitate temporis.*

Seu stimulus ut in Epigrãmate, Αυσιδίκη σοι κύπρις ἐπαπειλεῖ μύσταις. Χρύσου τυχὴν γὰρ κἀνδρὸς ἔδωκε πόδας.

** Hoc est ex progenie solis, cui semper infesta Venus fuit. ob proditum Vulcano adulterium.*

Commendatio uitæ securæ & amatoriæ.

THEO

THEO. Tauriuorus quidē Luciane, deus iste est, & sacrificijs illis, quæ sine nidore perficiuntur, ut aiunt, minimē delectatur. Sed postquam annuam ipsius festiuitatem, sermone celebramus, meæ quidem narrationes, à summo statim mane in medium allatæ, ad societatem iam peruenere. Tua uero Musa, à consueto resoluta atq; dimissa studio, hilarem cum deo, diem hunc totū peragat. * Ac mihi quæso, æquus iudex esse uelis, quoniā in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatū, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui masculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus sum, perinde atq; accurrata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc sortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignosces ac secernes. Proinde omni reculandi protextu ac simulatione deposita, ò amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amorsibus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneste, aut risum putas narrationem hanc. Ea uerò etiam serium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, sat scio, nimium, et non olim. Ex quo duos quosdam uiros audiui, de hac re contentiose admodum quasi dimicantes, memoriā adhuc recentem et paulo ante facta repetentem habeo. Diuisi autem eorum erant, cum orationibus etiam ipsi affectus. Et non perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & insomnis duplicem capis mercedem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens.

Sed alter quidem puerorum amore suprà modum oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrū quoddam ducens, alter autem à masculo amore, purum se gerens, in fœminas quasi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter se pugnantibus affectibus instituto certamine, haud facile dixero, quantum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen uestigia, propemodum auribus impressa hærent, utpote quæ nuper adeo dicta sunt. Omnem igitur obiurgationis prætextum & causam è medio submouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accuratè fieri potest, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc surgens, ex aduersum tibi sedebo.

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

Βόσκων. id est uorax & insatiabilis alluſio ait fit adid, quòd Herculē cum Lepreo uoracitate cōtēdisse tradūt, ac totū bouem simul unamensa deuorasse.

* Anacoenosis & occasio disputationis.

Quæstio & propositio totius negocij.

Exordiū ab attentione et rei magnitudine.

LVC. Instituenti mihi, in Italiam nauigare, uelox atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus istis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ioniū sinum habitat, utuntur uti. Postquam autem iam nauigandi tempus erat, unà uersos deos patrios cōprecatus, ac Ioue hospitali, ut propitius expeditionē per ægrè susceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare descendi. Deinde ualere iussis ijs qui nos deduxerant, sequebatur autem eruditorum turba sedula ac frequens, qui cum assidue nobiscum uersati fuissent, ægrè atque inuito à nobis segregari se patiebantur, conscensa puppi, iuxta gubernatorem assedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, postquam admodum, & à tergo excitando fluctus, prosequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, * summo Carchesio antemnam astrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, sensim impletis uento linteis, nihilo minore cursu, opinor, quàm sagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infrà, circa proscindentem ipsos proram. At uero quæ inter nauigandum seria uel etiam iocosa contulerimus, longius hic persequi tempus non sinit.

Narratio.

* Est autem Carchesiū sūma pars malē ut apud Pollucem & Athenæum.

postquam autem maritimam Ciliciæ oram prætervecti. Pamphilium sinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos veteris Græciæ terminos, haud citra labo
Insulæ ad caput pamphyliæ oræ. Strabo lib. xi. rem cursu elati, ad singulas Liciæ civitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prioris felicitatis cernitur vestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodū, continuum navigandi laborem, quo huc usq; usi fueramus, interpellare aliquantis per decreuimus. Remiges itaq; navigio ē mari in terram subducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego vero, parato mihi hospitio, e regione templi Dionysij, ocio se per urbem incedebam, immensa adeo voluptate interim fruens. Est enim re ipsa civitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambulans autem in Dionysij porticibus unamquanq; picturam contemplabar, unà cum voluptate ea, quam videndo capiebam, Heroicas quoque fabulas memoriâ repetens. Statim enim mihi duo vel etiam tres propemodum præcipui superuenere, qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraq; autem & ipse coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domum ire cogitarē dulcissimum peregrè obrigit mihi lucrum, viri longo iam olim tempore mihi noti
Personæ. ac familiares, quos neq; ipsum ignorare te puto, cum sępe ad nos itantes hic videris. Nempe Charicles illum Corinthium, adolescentem haud quaquam deformem, ditum nonnihil comendi, & fucandi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia ista commendari affectaret. Vnà aūt cum ipso, & Callicratidem istum Athenien sem, moribus ac habitu simpliciorem. Nam se veluti ducem atque antesignanum in civilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat. Erat autem & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi videtur, palęstras tantopere amans, quàm ob puerorum amores. prorsus enim in hoc quasi attonitus ferebatur. Ob odium aūt quo fœminas omnes prosequebatur, etiam Prometheo malè imprecari solebat. Cū igitur à longe uterq; me conspicatus esset, gaudio atq; letitia pleni, accurrerunt. Deinde, quemadmodum fieri consueuit, salutato, atq; excepto me, uterq; ut ad se uenirem, rogabant. Atq; ego, cum uiderem ipsos de hac re inter se contendendo linguis procedere. Hodie quidem, respōdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne contentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiam hic cōmorari constitui) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos missa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem die conuiuij
Apparatus domesticus. præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charides. Porrò animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusq; affectionis indicia. Nam Athenien sis quidem ille, pueris per quàm formosis initructus erat, & propemodum omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri soliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, postquam autem barba frequētiore genę illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At vero Charidem magnus saltatricum & psaltriarum chorus sequebatur, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris sacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspiceret, in quem propter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ulla cadere non posset. Erant igitur & hæc ut dixi, satis multa atque aperta uerius q; animi documenta. Veruntamen aliquoties etiam breues quædam quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabā
Intellige signū Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum cuius & Pli. meminit li. 36 cap. 5. tur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haud quaquam haberet. At postquam iam tempus erat, ut iterum in altū proueheremur, socios navigationis, uolentes alio qui ipsos, abducere mecum studebam, constituebant enim in Italiam navigare, æque atq; ego. Et cum nobis usum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectandi causa ascendere, & Veneris templum uidendi desiderium nos incessisset (celebratur autem ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereum & amabile)

pau-

paulatim ad terram ſubuecti ſumus, ipſa opinor dea pulchra tranquillitate, nauigium deducente. Cęteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorium iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, non ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis particípem me prebendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus.* Nos quidẽ duo, ego uidelicet, et Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum muliebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupidinem, permutatione facta, habiturus. Ac ſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Veneree aſpirarunt auræ.* Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, nõ in ſolum, ſterile maximè, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud utpote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quę frondibus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concamerabant. Abunde uerò illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa naſcens, effloruerat, deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſæ quamquam longa exacta iam ætate, canæ, areſcentes, ſed præ uigore quaſi iuuenescentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erant. His autem inter mixta erant, etiam illa fruticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt, cæterũ pro fructu, pulchritudinem habent. Cyparíſſorum uidelicet, & platanorum aëriæ procerítates, & inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta, Laurus: Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris, Hedera obſerpebat, et uites fœcundæ crebris racemis dependebãt. Eſt enim iucũdior Venus cũ Bacchо & temperatum illud dulce, quod ab utriſq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnę quædam cellæ, eorum uſui, qui intus conuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rarí commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherrimũ atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pulchritudo eius derecta, nulla neſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus altera manu pudenda, quaſi oblita ſui, abſcondit. Tantum uero artífex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundũ exclamans. ò fortunatiſſimè, inquit, deorum, Mars, qui propter hanc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labris, quo ad fiere potuit, extẽto collo, deoſculabatur illam. Tacite autem adſtans Callicratides, ſecum in animo admirabatur. Eſt autem biforis ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius cum admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſteriorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cum uiſum nobis eſſet, totam ipſam deã uidere, in poſteriorem templi partem circumiuimus, Ac recluſa ianua ab ædituo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aſpexit, continuo longe, quàm Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, in ſe rotundantur, neque tenues nimis iplis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinque natibus infrà coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis riſus. Femoriſque & tibiæ in rectum ad pedem uſque protentæ, accurate ſeruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretricię accipias. Quoniã et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

* Deſcriptio tẽpli Veneris Gnidiacæ.

*Veſtibulum & luous.

Signũ Veneris Gnidiacæ

Nam

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cum autem hæc quaſi quodam numine correptus, Callicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum poſtquam ab admiratione ſacietas nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaque ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obiicit. Proinde nigram quandam maculam natura aſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatẽ in illis potiſſimũ partibus abſcondiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Nam adoleſcentem quendam inquit, haud quaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa res geſta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo commorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem deſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitũ fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem ex aduerſo deæ ſedendo, rectos in ipſam perpetuò oculorũ ictus direxiſſe. Obſcurè autẽ inquit, interim ſecum ipſe neſcio quæ ſuſurrabat, & ſuffurante quodam ſermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiam à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quattuor talis Libycæ capreæ, denumeratis, ludendo ſpem experiebat. Ac quoties id quod intendebat, ſi cerat, maximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sin autem, quemadmodum ſolet, ſimplicius paulo per menſam ieciſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgendo reddidiſſent, tori Gnidio male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat. & paulo poſt correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emendabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries inſculpebat, & ut quæque arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerem prædicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid præcioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium Deæ oſferebatur. Poſtremo, nimia in eo deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt, cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacite, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni non poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis autem perinde ut conſueuerant foris tanuam attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimã, aut etiam alius quiſpiam? Amatoriarum amplexuum ueſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, et macluam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorum, quæ paſſa fuerat. Ipſum uero adoleſcentem, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. Atq; hæc cum miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœminum genus, inquit, etiam ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatam uideret huiuſmodi formam, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquiparetur? Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſcimus, Charicles, an multas audituri ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quãdo Theſpiis quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tãta æmulatione teneris, manifeſtum adeo hoc indicium eſt. Hic, quo pacto, interrogante Cha-

Hiſtoria impotẽtis cuiuſdam amoris.

Principiũ diſputationis et pareſceue ceremonis.

Charide, admodum uerisimiliter dicere Gallicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd ei adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facile totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamen, marmori colore lusset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atque ordinatam insistite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterq; sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uenitat, in unum aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, et dicere quæ cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eòdem cohortantibus etiam illis, exiuimus, ego quidem lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore, receptaculum, ubi commode requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & supra uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam superciliis præ me ferens * Eliæam. Proposita autem utrisq; sorte, super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charides priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uerò cum dextera faciem paulum attrisuisset cũ silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc ferme modum orditur. † Te domina orationi meæ, Venus, te auxiliatricem, preces meæ uocant. Namcum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimũ esse solet, tum uerò amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaque mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elementis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum, Sciens deinde quòd omnes mortalis simus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuique fato præstitutum est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquam autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quasi quædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utrique sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuò illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emollesceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex æquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad eã tentionem & ambitionẽ Athenienſiũ & lacedæmoniorũ qua de principatu inter ſe ante pugnã Plateenſem contenderũt. Vide Herodotum.

* *Forũ Athenis ſunt, Vnde et Eliaſtæ iudices uocabantur.*

Oratio Charitis, pro amore et concubitu mulierum.

† *Exordiũ ab inuocatione.*

Confirmatio à naturæ legibus & antiquitate.

Ac

Ac ſecundum ætatis menſuram, cum mulieribus, coniuncti, generoſorum patres fiebant liberorum. Paulo autem poſt tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis deſcendendi uoraginem, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturam ipſam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aſpexit marem, perinde ut fœminam, ex alterutra uidelicet horũ cauſſa, aut quòd ui tyrannica eò illum compulerit, aut quòd uerbis dolole ac fraudulenter induxit. Conuẽnit autem in unum lectum una eademq; natura, Ac ſeipſos inter ſe mutuo aſpicientes, neq; eorum quæ faciunt, neque quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes autem, ut dici ſolet, ſteriles proiecto ſemine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo uſq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam ipſam progreſſam eſſe, ut iam & ferro naturam ſacrilego quodam modo deprædentur, Ac marem maſculis exhauſtis & exinanitis, inuenerũt uoluptatis ſuperuacaneos & adpoſititios modos. Miſeri autem illi, & infelices, ut eò magis pueri ſint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguum naturæ duplicis obiecramentum, cum neque, ad quod nati ſunt, conſeruentur, neq; id ad quod tranſiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adeſt ac manet, in ſenium præmaturum marceſcere ipſos facit. Simul enim inter pueros numerantur, & iam conſenuere nullum uiriliratis interuallum habentes. Ita ſceleſta illa, & omnis mali magiſtra, mollities, uoluptates impudicas aliam ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore poteſt, prolapſa eſt, ut nullam uidelicet partem petulantiæ & obſcœnitatis ignoraret. Quòd ſi uero in ijs, de quibus ipſa prouidentia legem ſanciuit, unuſquiſque noſtrum ſeſe firmaret ac perſiſteret, conuerſationibus ijs qui cũ mulieribus fiunt, contenti eſſemus, & ab omni conuicio ac probro uita noſtra pura atque integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atque peruerſa affectione deprauare poſſunt, illibata naturæ legislatura illa cuſtoditur. Leones non inſaniunt in leones, ſed quę tempore ſuo accedit Venus, in fœmineum ſexum concupiſcentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miſcetur, & Aries totum gregem maſculo implet ſemine. Quid autem? An non ſuum cubilia ſectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in ſumma dicam, neque quæ aërem uolatu perſtrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ ſortita ſunt manſionem *, neq; etiam aliquod in terris animal, congreſſum maris appetit, ſed manent inter ea immota pro uidentiæ decreta. Vos autem, ò fruſtra ſapientiæ nomine iactati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quonam nouo morbo delinquentes, in mutuam inter uos contumeliam accenſi eſtis? Quo nam animi cœco ſtupore effuſo, adeo ab utraq; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ ſectari uos decebat, & contrà ſectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac ſingula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem poſtremo reliquus erit. * At enim hic Socraticis iſtis, etiam præclara illa oratio renaſcitur, qua puerorum quidem auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad ſummum euaſit, ſubduci facile nequit. Animi enim amorem quendam comminiſcuntur, & cũ corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocant ſeſe amatores. Ob quæ ſæpenumero riſu diffluere, in mentem mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ò nimium graues philoſophi, quòd id, quod longo iam tempore ſui experimentum de ſe quale ſit, præbuit. Cui canities accedens, & ſenectus, uirtutis teſtimonium dat, per negligentiam adeo dimittitis, omnis autem ille præclarus amor iniuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iuditium conuertant. An hæc uelut ilex quædam eſt, ut omnis quidem deformitas malitiæ damnata ſit, pulchrum autem quod eſt, id recta uia ut bonum & honeſtum laudetur. At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Odyſſeæ. θ.

Alius pulchro minus eniteat ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quicq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipſe

Confutatio alterius amoris à cauſſa, & modo.

Aliud argumẽtũ, ab exẽplo cæterorũ animantium.

** Haud ſcio an hic pro λῆξιν νῆξιν legendũ ſit, quod latine ſonet natationẽ Exclamatio et ωάλος in pæderaſtas.*

** Confutatio Socraticoũ, qui puerorũ amores ad educationem uirtutis pertinere aiebant.*

Intre-

Intrepidus fatur ſuaui commixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar.

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto igitur ſapientię quidem, aut iuſticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor cõueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phędrum, propter Lyſiam, ò Plato, quẽ prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſiniſs illæ inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nõdum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamẽ imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quàm ſapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorũ inuidioſe nimis mentionem facere. Parumper aũt à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac principio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidẽ uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfiniſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, et quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiamſi illa, quæ formæ atque ætatis tenerioris ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certè uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thori iam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſetis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter floreſcentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquo cum iſs qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus, ſed amica quodam-

De his in ſymp. poſito & Phædro Platonis.

De his uide Plutarchũ in uita Alcibiadis & Thucididem.

Aliud argumentũ à diuturnitate uoluptatis.

Aduerſus id quod uolutatis.

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo ſocietate coniuncti, & ſuauiora, quæ bona ſunt inter nos mutuo, exiſtimamus, & aduerſa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta eſt menſa communis, & amicitiæ mediatrice illa in medio poſita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non ſoli Thaſium, ſi id fortè contingat, bibentes uinum, neque ſinguli per ſe, præcioſis ac caris implentes nos obſoniis, ſed illud ſuaue ac delectabile putantes, quod quiſque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maſori lætitia afficimur, Illi igitur cum mulieribus congreſſus, delectationis permutationem ac uiciſſitudinem parem habent. Nam inter ſe mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate diſſoluuntur. Niſi uero Tireſiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honeſtum autem eſſe arbitror, non ambitioſè, ac ſibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, ſpectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, ſed illo, quod percipiunt, diuiſo, paria facere, & ſimilia recompenſare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo inſanus eſt, qui poſſit. Sed alter quidem affectus, quocunque tandem modo hæc exiſtimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc paſſus eſt, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulo uero pòſt, ubi per tempus dolor aliquid remiſit, magis, ut aiunt, nihil quicquam moleſtè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quòd ſi autem & curioſius quiddam aſcitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) muliere licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uia aperta. Maſculum autem quod eſt, nullo modo præbet delectationem atque uium muliebrem. Quare etiamſi uobis quidem placere poteſt, nos autem mutuo inter nos ueluti quodam ſepto diſcludamur. Iam uero, ſi maribus honeſtum adeo eſt, cum maribus conſuetudinem habere, ament ſeſe mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ò iunior ætas, & nouarum uoluptatum inuentrix, poſteaquam nouas maſculæ mollitiei uias excogitaſti, largire & mulieribus parem poteſtatem. Congrediantur & illæ inter ſe mutuo, quemadmodum uiri, laſciuorum autem inſtrumentorum iungentes inter ſe machinamentum, obſcurum atque monſtroſum, exſterilibus compoſitum, concumbant mulier perinde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum eſt, nomen, & pudet ſane dicere, Tribadum obſcœnitatis iſtius, paſſim ac liberè uagetur. Omne autem gynecæum noſtrum, Philænis ſit, ſemimares quoſdam amores turpiter agitans, & quanto melius eſt in maſculam libidinem cogi mulierem, quàm generoſum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, poſtquam Charicles dixiſſet, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens, Videbatur autem mihi & expiatione uti contra maſculos amores. Ego uero tacitè ſubridens, & ad Athenienſem oculos ſenſim conuertens: luſus, inquam, & riſus Callicratida, iudicem conſediſſe me arbitratus, neſcio quo pacto, Charicli uehementia, ad ſerias atque ſeueras cogitationes abreptus ſum. Propemodum enim quaſi in uico Martio de cæde atque incendio, aut per Iouem, etiam de ueneficio, certaretur, ſupra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, ſi unquam antea fuit, nunc maximè eſt, ut Athenas ipſe repetas. Periclí autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in *Pnyce haberi conſueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Poſtquam igitur paululum ſuſtinuiſſet Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, minisq; plenus eſſe, orationem ſuperiori aduerſariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuilium

A ci ſequenti fœditate.

Pro eo q̃d eſt, talia ppetret, qualia Philænis ſolebat, ut puto.

Quid? ſi τὸν περικλέους δὲ θανάτου. hoc eſt Periclis ſuadelam.

** Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi ſolebãt*

ciuilium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præses illarum suffragijs iam pridem creatus esses. Ac te statuis æreis per fora passim positis, Charicles, uenerarentur. Ferme enim ne ipsæ quidem de se ipsis, quæcunque aliquando sapientia atque doctrina excellere existimatæ sunt, si quis ipsis dicendi potestatem permitteret, cum tanto studio, tantaq; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata processit, Telesilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua se Lesbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortassis autem neque Pericles ita Aspasiæ suæ patrocinatus est. Verum enim, quando honestum adeo est, mares pro mulieribus dicere, dicamus sane & uiri pro uiris. Tu uero, propitia nobis sis Venus, Nam & nos Amorem tuum ueneramur. Ego itaque existimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis processuram esse, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philosophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occasionem hanc arripui. Solus enim masculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus est. Optarim autem, si quo pacto fieri posset, & platanum illam, quæ Socraticos olim sermones auscultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis astare, eo loco tamẽ natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum sacer ille uir dixit, gratia præditus plurima. Fortassis ipsa quoque, ut fagus illa Dodonea, ex ramis sacram erumpens uocem, puerorum amores prædicasset, memor adhuc formosi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto potest.

Exordiũ à re prehensiõe mi mij studij in aduersario.

De hac uide Pausaniam in Argolicis.

Propositio. διχῶς.

*

Plato uidelicet in Phædro.

Nam quàm multi medij inter utroq;,
Montes umbrosi, & resonantes æquoris undæ:

hospitesq; in terra aliena relicti sumus, & quasi quædam prærogatiua Charicli, Gnidus est, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore assiste, amiciciæ fautor, & arcanorum sacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus sed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & consummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obscura atque confusa deformitate, uniuersum hoc effigiasti, proinde tanquam sepulchro aliquo communi totius mundi, sublato, circunfuso chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari secessus fuga præcipitasti, ubi uerè stant

Inuocatio.

Ferratæ postes, atq; ærea limina portis,

ut ibi dura atque insuperabili detentum custodia, à reditu, & uia ad superos repetenda prohiberetur, splendida autem luce obscuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitisti. Propriam artem ac singularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinasti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa simul enutrita, in perfectionem, & quasi quandam uirilem ætatem cõsummaretur. Nam nuptiæ quidem, successionis necessariæ inuentæ sunt remedia, Solus autem masculus amor, animi philosophici, quasi quoddam imperatum est. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris consequitur, quã illa quæ præsenti necessitate opus habent. Et omnino melius est honestum, quàm quod fit necessariò. Proinde quamdiu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experiẽtiam, ad id quod melius est, per ocium conuertere licebat, demissa atq; abiecta, præsentibus tum necessarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At postquam necessarij quidem usus, ac festinatio illa finem iam capiebat, ac posterorum cogitationes, à necessitate liberatæ, melioribus subinde occasionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

Cõfutatio primi argumenti Charicli, p absolutionẽ. Tribuit enim necessitati, quæ ille ut antiqua ex natura consentanea cõmendat

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum querucum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis feris, induerunt, & ſpeluncas montium, quas contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui ac uili quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quòd ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquam à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid iſs quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tũm ulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſque ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, urx tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erãt, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, néue ob id, quòd puerorum amoribus muliebres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercitia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim ueluti qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo ac timido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiotiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haudquaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

Cõfutatio exemplorum, à cauſa efficiẽte

teris

ceris rebus etiam concupiſcentia in mares, priuata ſunt? Non amant ſeſe leones, neque enim philoſophantur. Non amant urſi, non enim honeſtum ac pulchrum illud, quod in amicicia eſt, norunt. At hominum illa cum ſcientia coniuncta prudentia, ex eo quòd ſæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmiſſimorum amorum iudicauit eſſe maſculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & intemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatem noſtram ſermone nudo inſecteris, néue cœleſtem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te conſidera, quoniam id nũquam antea feciſſe uideris, quòd duplex Deus, Amor eſt, haud quaquam una uia uentitans, neque uno ſpiritu animos noſtros accendens, ſed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac ſtulta ſapiens, nulla ipſius mentem ratione gubernante, frequens in animis inſipientium congregatur. præcipue autem ipſi muliebria deſideria curæ ſunt. Et hic eſt quotidianæ iſtius contumeliæ ſocius, abſque diſcrimine, cuicunque uolenti ſeſe celeriter applicans. *A duplici Amoris ſpecie.*

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uiſu graue, & prorſus ſacrum,
Cuſtosq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuſcuiuſque inſpirat, ac propitium hunc deum ſortiti, uoluptatẽ, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum ſpiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus diſſimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atq; anceps Dea eſt.

Quæ ſimul & fructus homini, & mala plurima confert. *Amplificat à ſimilibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum eſt,

Terræq; per orbem
Verſantur geminæ: quarum hanc cum laude ſequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, ſi affectus peior, uirtuti communem appellationem fortè nactus ſit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modeſta hæc beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & fœmineum genus è uita expellis, deinde quo pacto, homines conſeruabimur. Beatum ſanè quiddam fuerat, iuxta ſapientiſſimum Euripidem, ſi abſque illo cum mulieribus congreſſu, ad ſacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos à ſucceſſione mercari poſſemus. Neceſſitas enim graui ceruicibus noſtris iugo impoſito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur eſt, id ratione eligimus, neceſſitati autem cædat neceſſarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo ſint, in cæteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim ſanæ mentis ſuſtinere queat, à ſummo ſtatim mane mulierem comentem atque exornantem ſeſe alienis atque aſcititijs impoſturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis eſt. Peregrina autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aſpicientibus imponunt, Quòd ſi igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres à nocturno lecto ſurgentes, turpiores putabit eſſe beſtijs, quæ intra unam horam nominari, aut excitari ſe difficillimè patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt ſeſe, ut ne ab ullo uiro conſpiciantur. Aniculæ autem, & ancillæ, conſimilis formæ turba, circumſtant, uarijs medicaminibus infelices illas facies inficiendo ac medicando reſtituentes *Quatenus mulierũ conſuetudine uti dum.* *Voluptati opponit mulierum fœditatẽ et integẽdi illa operoſitatẽ immodicam. Deinde et uitæ morum q; inſolentiam.*

Neq; enim latice meri
Aquæ profundam ubi abluere crapulam. protinus ad ſerium aliquod, ſtudioq; dignum accedunt negocium, ſed crebræ medicamentorum

compoſitiões, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculaq; & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq; inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma calefacta, uiquadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſtitium frontis relinquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodã modo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uariis coloribus tincta ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atque pellucida, prętextu tantum aſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora quàm facies, uſq; ad turpiter propendẽtes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam corona caput circum circa ambit, lapillis Indicis ſtellata, præcioſa autem de ceruicibus monilia dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius religata crura iſta uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimiũ nimis ipſarum, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrõ tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, attererens atque enecans maritos.* Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina norunt Coliadas, ſi fors ita ferat, & Genetillidas. *aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in paſtore.* Sacrificia autem arcana, & abſque uiris ſuſpecta myſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quãm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis ueluti inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes ad hæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo ſurgens quiſque, ſtatim lauacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſiquis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Prometheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos,
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

Videtur hoc loco uel deeſſe quædã, uel corrupta eſſe. Colias & Genetyllis Veneris cognomẽta ſunt apud Ariſtophanẽ. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phryga, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, cáq; partim oim̃ſſa hic, partim corrupta eſſe.

Genus ſceleſtum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui.*
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; aduiter nuptiali ſubſidens
Illudit. hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atque omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

*Et hic dubitatio integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeo infelix ac miſera animũ demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculã puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto hauquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſacra chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autẽ & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, nõ ſecti pectinis inciſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, abiq; penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Muſici itare illum oporteat, apta atq; ſonora lyra, Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; cõtentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo põſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ueſpera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate debetur, depenſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tempus conquieſcens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita habes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in palæſtris quidem Mercurium, in terlyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ò Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & inconcuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuida impreſſione labefactatum. Quod ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſuſtinebo. Poſtrema autem mandata iſs, quos proximè poſt illum amaui, ita dado, ut commune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

Aliud ab exemplis.

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſinant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Diis proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amicitiæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ naufragio, ſimul naufragarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idēq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amicitiam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytharum fines naufragarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpitio ipſos excepit. Ac barbaris undique circunſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Curam gerens, tegebat illud ueſtibus,

Hæc ex Iphigenia Taurica Euripidis deſumpta ſunt.

Non amatoris modo, ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reijcit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulò pòſt ait:

Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res benè habeat.
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex aliis colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum reciden-te imagine. Quid igitur ceu peregrinā uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiā:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis.

Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipue utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentiſſimè cunctis apponerem:

Nanq;, utinam, cupido ſectantes lumine amatos
Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

His

His cognitis, adulescentes, modestè pueris bonis conuersamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effusa beneuolentia, usque ad uigorem modo ætatis, fictos ac simulatos amandi affectus protendite, sed cœlestem amorem adorantes, à pueris usque ad senectutem stabiles animorum motus conseruate. Nam hoc pacto amantibus, suauissimum quidem uitæ tempus est, nulla inhonesta conscientia cohabitante. Celebris autem & multa post mortem illorum fama, ad omnes passim promanat. Quòd si uero conuenit philosophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, post terram, excipit eos, qui hæc sectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile consequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificasset, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repressi. Tempus enim erat, ut ad nauem descenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi sapere uiderentur, sententiam ferrem, paulisper utriusque uerbis connumeratis & perpensis. Haud quaquam subito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes istæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compositæ esse, sed continuæ, longæq;, & per Iouem etiam solidæ cuiusdam curæ, manifesta hæc uestigia sunt. Propemodum enim nihil est, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermissum sit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, si modo possibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc discederetis. Veruntamen quoniam ipsi nihil remissuri uidemini, & ego inter nauigandum, de ijsdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum constitui, id quod mihi maximè uidetur iustum esse, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex sententia contingunt. Puerorum autem amores, quotquot amicitiæ pura & casta iura conciliant, solius philosophiæ opus existimo. Quare sanè coniugio quidem uacandum omnibus est: pueros autem amare, solis philosophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac solida uirtus innascitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, si Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione, iudicio ita tum approperato, surrexi. Animaduertebam enim Chariclem suprà quàm tristem esse, propemodum non aliter, ac si morte damnatus esset, Atheniensis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat ualde insolenter. Putasses ipsum circa Salaminem nauali prælio Persas superasse. Etiam illud ex iudicio hoc consecutus sum, quòd splendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim alias quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem consolatus sum, ob grauitatem uerborum, assiduè admirando, quòd difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus esset. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæq; apud ipsam Deam uerbis ultrò citroq; iactata sunt, habentia pariter & serium hilare, & eruditionem à Musis non alienam. ad hunc ferè modum dirempta sunt. Tu uero Theomneste, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitasti, si tum iudex fuisses, quo pacto sententiam tulisses? THE. Melitidem, aut Corębum me putas esse, per deos, ut ego ijs, quę abs te iustè adeo iudicata sunt, contrariam sententiam ferrē? Qui quidem præ summa eorum, quæ modo dicebātur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domūculam, ipsum illud templū esse existimans. Sed tamē (nihil enim puto, in hac diei festiuitate, indecorè dicetur, & omnis risus, etiā si nimius & affectatus fuerit, solemnis esse, & ad festum pertinere uidetur) orationē illam ab amatore puerorū, cū nimio supercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatē, uerum non admodum ad demulcendū animum

Epilogus & exhortatio.

Sententia Lectio.

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atque schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaq; digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facile est, tertium experimentū addit, nempe baliationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum absistit, nullo suspitionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ, ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clàm dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atque exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Posthæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atque ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uero de sublimibus disputantes, & quicunque philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquam alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neque Patroclus ab Achille amabatur eò usque modo, ut ex aduerso illi sederet

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

sed erat & illorum amiciciæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Teomneste, aliud principium tertij sermonis serentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deo rogum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorū quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus.

IM-A-

IMAGINES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

EFfigit hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerumetiam eas animi dotes, eamq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprijssimæ sint, & pro personæ qualitate quamq; maximè commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona, effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imagnum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ, præcipue celebrantur. Sumendo ex unaquaque quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum, præterea sapientiam quoque ac prudentiam, modestiam, pudicitiam, & (quam in hac cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiuspiam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Panthean uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, quã ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infrà etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, aut Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Erasmus quoque uerterit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum Insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.

Exordium ab admiratione & effectu sumũ.

AT profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interijssem, ò Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouũ dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoque stuporem induxerit muliercula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum sypilum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoque non rarò profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamen responde mihi, quæ illa tandem est Meduſa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neque enim, ut mea est opinio, nobis inuidebis spectaculum, neque Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus, LVC. Atqui hoc planè tibi compertum esse oportet, quòd si ex sola specula illàm intuitus fueris, mutum ilico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoque non admodum tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa conuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunque collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. PO. Desine uero ò Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atque infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi

eius

eius facies ōratione mea amplior uidebitur atq; excellentior. Cæterum, quænā ſit, mihi non promptum eſt dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & ad paratus ſplendidus, Eunuchorum numeroſo ſatellitio ſtipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In ſumma, omnia erant ampliora quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas ſuſtentare poſſit. PO. Ergó ne nomen quidem inaudiſti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, niſi hoc ſolum, illam eſſe oriundam ex Ionia. Siquidem ſpectatorum quiſpiam, conuerſis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ ſunt pulchritudines. Nihil autem mirandum eſt, ſi ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Viſus uero eſt et ille mihi Smyrneus eſſe, qui iſta dixerat, adeo inſolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis feciſti, qui neq; illam conſecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui ſaltem ſpeciem, quoad eius fieri poteſt, oratione mihi adumbrato, ſi queam fortaſſe iſta ratione illam cognoſcere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neq; enim tanta præſto eſt facultas orationibus, præcipue uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parraſius ſufficerent, aut ſi quis fuit uſpiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læſum, deformabo archetypum. POL. Age tamen, effare obſecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculoſa erit audacia, ſi familiari tuo oſtenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipſe mihi facturus uideor, ſi quos priſcorum illorum artificum ad præſens opus abſoluendum aſciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorſum iſta dicis? Aut quo nam pacto illi tibi aſciti uenient, qui tot retrò ſeculis fato functi ſunt? LVC. Perfacile, dummodo te mihi non pigeat ad quæſita reſpondere. PO. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polyſtrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidiſti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudiſti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uiſa eſt. Age uero & hoc mihi reſponde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis eſt, uidelicet Alcamenis conſpexiſti? PO. Sanè omnium inertiſſimus ò Luciane, meritò cenſendus eſſem, ſi pulcherrimum Alcamenis ſigmentum negligenter contempſiſſem. LVC. Illud quidem Polyſtrate te non interrogabo, num ſæpe in arcem conſcenderis, ac Calamidis Soſandram ſpectaris? POL. Et hanc uidi ſæpenumero. LVC. Iam & iſta abundè ſufficiunt. At ex operibus Phidiæ, quod nam maximè collaudaſti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoque titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Inſuper illam quoque Amazonem, quæ haſtæ innititur. LVC. Pulcherrima ſunt iſta, ò amice, itaque alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iam ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compoſitam tibi oſtenſurus ſum, ab unaquaque præcipuum ſpecimen habentem. PO. Et quo pacto hoc fieri poteſt? LVC. Haud difficili ò Polyſtrate, ſi nunc in præſens traditis orationi imaginibus illi permiſerimus exornandi copiam, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentiſſimè, eadem opera temperaturā obſeruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis, proinde aſſumptis illis demonſtret. Perlibenter uero uidere geſtio, quī nam illis uſura ſit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compoſitam, nec ulla in parte diſcrepantem abſoluturaſit. LVCIAN. Atqui iam tibi uidendi facultas præſtabit naſcentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, ſi tantum caput ſumpſerit, reliquis

Deſcriptio formæ p̄ collationem ſtatuarū, quotquot uſquā nobiliſſimæ & præclariſſimæ ab optimis artificibus effictæ ſunt.

II.

III.

IIII.

V.

liquis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultum attinet, ac decentem superciliorum ambitum, illi habendum concedes, quem admodum à Praxitele absoluta est. Quinetiam oculorum mobilem agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, sicut ipsum est Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcunq; uultus sunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis sita est mutuo accipiet. Ad hæc manus teretes, earundemq; concinnam iuncturam, digitorumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatem desinentium, ab ea quæ in hortis est & illa utenda recipiet. At uero totius faciei descriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & nasum intra rectum modum cohibitum præstabit Lemnia & Phidias. Idem quoque dabit oris conformẽ compositionem, ceruicem uerò lacteam sumet ab Amazone. Porrò autem Sosandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Risu præterea tenui fallente intuentis oculos animi orisq; hilaritatem ostendet, qualis & illius esse solet. Vestitus frugalem mundiciem à Sosandra concessam habebit, præter quàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem mensuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda est. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emensum esse uideo. Et quid tibi uidetur Polystrate, erit ne imago satis ornata & elegans, & maximè postea quam exactissimè absoluta fuerit? PO. Ad huc ò generosissimè, nonnulla formositatis pars in excolenda imagine tibi intermissa est, adeo omnes exornandi rationes in unum contulisti. LVC. Illud enimuero amice quod dixisti maximum est, nisi tuo iudicio minimum momenti ad summam formæ præstantiam colores adde re posse uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habenda est, decorum, ut exactè, ut perfectè nigra sint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba esse conuenit, utq; apto decentiq; rubore floreſcant omnia. Ac iam de his periclitamur cum adhuc quod maximum est, desyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accersemus uidelicet pictores, cum primis uerò illos, quos hoc artificio præ cæteris longe præcelluisse cognouimus, ut colores nobis aptè commixtos tẽperent, eosdemq; pro decoro luculente & artificiose accommodent. Sanè uerò accersatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiã Apelles, Aetione unà comitante. Illi diuiso inter se opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus superciliorum decoram distantiam, & malarum decentem rubedinem cuiusmodi Cassandram apud Delphos fecit in conuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoque præparet, quàm poterit tenuissimè elaboratum, ut quæcunq; pars est corpori decenter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porrò, reliquum corpus ipse Apelles absoluat, secundum Pacatæ simulachrum, ita tamen, ne nimium addat albedinis, sed planè temperanter rubescat. Labia autem non sint alia, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præstantissimum inter omnes pictores Homerum, Euphranore & Apelle posthabito, in partem operis suscipimus. Siquidem eiusmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo ostro infecto assimilatis, tali uniuersum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipse pingat & oculos, bouinis, hoc est, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poëta ille Thebanus ut uenustate sua exornet palpebras. Homerus quoque illam risus amantem & studiosam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roseos habentem digitos. In summa, totam aureæ Veneris formositati longe iustius illam comparet, quàm Brisei filiam. Hæc inquàm fictores atq; pictores & poëtæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegantia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omnium quot quot uspiam sunt Gratiæ atque Cupidines chorũ ducentes. Quis talem imitatione assequi possit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ò Luciane, & profecto ab ipso Ioue demissum cœlitus, & cuiusmodi apud superos absolutum esse credibile est. Quid autem rei ipsam facientem uidisti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus paribus complicatos, uidebaturq; alteram iam perlegisse, alteram

Hactenus ex nudis simulachris effigiem collegit, iã ex pictis clarissimorũ artificũ tabulis et poëtarũ descriptionibus quo que colorũ elegantiam cõparat

Gestui incedentis & lectionis

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quæ uerba cum quadam expedissequis faciebat, neq; enim tam clarè ut exaudiri posset loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ò Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm apte inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam concinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labijs perpulchrè rubentibus. Elucebant itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neque uerò alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem serie connexis. In summa magnæ admirationis spectaculum de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiesce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierem dicas, his omnibus quæ dixisti, atque adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quòd Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per Iouem etiam milites. Regis uxorem ò beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ò Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosæ illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quoties cunq; eũ Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tum qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ò optime illam tanquam fulgur prætercurrens saltem semel conspexisti, uideris; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neque compertum habes, quantò præcellat ista pulchritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpe in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerum certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam, & pudicitiam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferantur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultum atque mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demum omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi commonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morum fœditate deturpantes. Adeo ut id quod solum in tam speciosa corpore laudandũ fuerat, ferè emoriatur atque flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ conuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidentur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atque maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; cõpositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiam, aut hircũ, aut felem. Eius generis mulieres non parum multas passim est cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aũt dico, ut uestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur. LVC. Proinde ò Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis

ostens

Panthea scilicet. Vide lib. 6. & 7. paedi. ac Cyri.

Transit ad descriptionem morũ & dotis animi.

Locus communis.

oſtendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ò amice, neq; enim perinde facile atque promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere. Videor uerò et ipſe ad hanc imaginem exprimendam multorum egẽs eſſe operæ, non fictorum ſaltem & pictorum, ſed philoſophorum etiam, ut ad illorum canonem & regulam hoc ſimulachrum recte abſoluatur, & in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa, ut orationem melle dulciorem de illius fluxiſſe uerus quàm deſenis illius Pylij contionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus, cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet, neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet, quaſi ad uirilem uocem informatus ſit, neq; rurſus nimium tenui, quaſi impenſe effœminatus aut ferme fractus ſit, ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis, dulcis & blandus, comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens, ut etiam illa loqui deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quędam dulciſſimę uocis reliquię aliquantiſper perdurent, auresq; blando ſuſurro circumſonent. Tum quandam Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantem imitetur, mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens. Cæterum, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, præcipue uero ad citharam, tum uero tempus eſt ex æquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena enim à Muſis hæc ſunt omnia, ſi ad hanc collata fuerint. Et ſi Pandionis natam dixeris, rudis & inepta eſt, quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat, quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerunt, illi, ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis, aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentio Quippe, omnes harmoniæ rationes accuratiſſime obſeruare, ut ne quid rhythmus deliret, ſed tempeſtiua decẽtiq; elatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharæ, utq; plectrum à lingua non diſcrepet, aptiq; digitorum tactus, & agilis membrorũ flexibilitas, unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci, ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane, ſi quando illam cantantem audieris, non ampliùs illatam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, ſed Sirenum modulantiũ uirtutem qualis nam ſit, cognoſces. Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obrepturа ſit obliuio. Atq; etiam auribus cera obſtructis, per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocem dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditam, cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere. Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico, itaq; & auditam eſſe exiſtima. Sed enim exacta & perfecta linguæ eloquentia, ac uocis ſonicę puritas, tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas, quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita, ne admiranda quidem eſt. Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe participem. Atqui ne illud quidem admiratione mihi proſequendũ uidetur, poëticis lectionibus illam uoluptuoſe oblectari & gaudere, eandemq; multo iam tempore ſtudioſe in illis uerſari, quando unà cũ Homero eiuſdem urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidem Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulationis imaginem expreſſam eſſe uides, ſi quis tenuiter admodum exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera. Neq; enim unam ſaltem ſicut tu ex multis cõpoſitam conſilium eſt abſoluere, nam hoc eſſet perexile & ieiunũ, tum more graphico abſolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unam

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritis.

corporis pulchritudinem componere ſibiipſi diſcrepãtem. Sed omnibus animi uirtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi. LVC. Diem feſtum & epulas publicas omnifariam inſtructas mihi annuncias, ò Polyſtrate. Videris itaq; multo cumulatius menſuram mihi remetiri. Proinde perge admetiendo, nulla enim nunc res eſt qua perinde mihi poſſis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honeſtarum liberalium q; diſciplinarum cognitio neceſſaria eſſe putatur, maximè uerò earũ quæ uſu ac meditatione conſtant, age & illam iam conſtituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenuſtate conſpicuam, ne qua in parte fingendi artificio reinferiores adpareamus. Et ſanè ita pingatur, ut omnia bona comprehenſim poſſideat, quibuscunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uerò ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; uniustantum rei perita excellenter præcellit, uerum noſtra omnium ex æquo gnara & prudens ſit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita ſit. Quæcunq; enim poëtæ lepidiſſimis celebrata uerſiculis in lucem dederunt, quæcunq; à ſcriptoribus claſſicis literis ac memoriæ prodita ſunt, quæcunq; philoſophi extulerunt laudibus, hiſce ſimul omnibus imago præclariſſimè exornata ſit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, ſed pigmentis penitus imbuta, & ad ſatietatem uſq; tincta ſit. Et ignoſcendum eſt, ſi nullam huius picturæ archetypum queam oſtendere. Neq; enim uſpiam in ueteribus de eiuſmodi abſoluta diſciplinarum cognitione facta extat mentio, Veruntamẽ ſi uidetur & hæc ſacra ſuperis dedicetur, neq; enim, ut mea fert ratio, uſpiam culpari poteſt. LVC. Elegantiſſima profecto, ò Polyſtrate, ac omnibus cum numeris tum lineis abſoluta. PO. Iam deinceps poſt hanc ipſius quoque ſapientiæ & intelligentiæ imago depingenda eſt. Opus aũt nobis erit ad hanc abſoluendam exemplis quàm plurimis, præcipue uero multis ueteribus, acuto quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeſchines familiaris Socratis, atq; ipſe etiam Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo poſt ſe relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aſpaſiam porrò illam Mileſiam qua cũ & olympius ipſe maximè admirandus conuerſatus eſt, exemplum intelligentiæ non malũ, præponentes, quanta rerum peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quanta deniq; induſtria atq; ſolertia perpolita fuerit hoc omne ad noſtram hanc imaginem translatum accurata amuſſi applicabimus. Præterquam quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Coloſſea polleat magnitudine, LVC. Quorſum iſta dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines eſſe opinor, ſimiles exiſtentes. Nequaquam enim ſimilis eſt uetus Athenienſium Reſp. ac præſens Romanorũ potentia. Itaq; etſi ſimilitudine illa reſpondeat, hæc tamen potior eſt magnitudine, ueluti in latiſſimam depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplũ ſi lubet producamus, nimirum illam Theano, ac uerſificatricem Lesbiam unà cũ Diotima, Theano quidem animi magnitudinem ad picturam cõferentem, Sapho aũt inſtitutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, ſimilis erit, uerum illi omnibus ingenijs ornatiſſimi dotibus comparata reſpondebit. Itaque & hanc Luciane, imaginem dedicatam ſuſpende. LVC. Per Iouem Polyſtrate nimium admirandam, Sed enim tu ò amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines pergedepingere, quæ morum manſuetudinem, tũ placidam erga egentes comitatem conſueuit oſtendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris conjugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nauſicaæ. Præterea ſi qua alia infortunæ indulgentis affluentia animi modeſtiam obtinuit. Deinceps uero poſt hanc modeſtiæ imago depingatur, ac oſtenſæ erga conuerſantem benedicentię, ut iuxtà illam Icarij filiam maximè modeſta & pudica ſit, quemadmodum ab Homero adumbrata eſt. Talẽ enim Penelopes effinxit imaginem, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę cõiugis, cuius paulò ante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc præclare abſoluiſti imaginem ò Polyſtrate, iamq; fermè exprimendarũ imaginũ finẽ attigiſti. Nullas eñ animi ac laudũ partes prętermiſiſti

Studia et cognitio liberalium diſciplinarum.

Sapientia & iudicium.

In Sympoſio, apud Platonem.

Modeſtia.

Prudentia.

PO. Nondum omnes, ſummum enim & maximè laudis caput omiſſum eſt. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta ſit, ut neque factu ob blandientis fortunæ proſperitatem intumeſcat, neq; ultra humanæ ſortis menſuram efferatur temere, fortunæ confidens. Sed ſeruata æquabilitate animi, ſe ipſam cohibeat. nihil procatius aut inſolentius, quod alijs foret moleſtiæ, animo concipiens, ſed ut erga accedentes populariter affecta ſit, ac dextris copulatis eoſdem benigne atq; amanter ſuſcipiat. Tanto enim his quibus cum ſermonem conferunt, ſunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil ſuperbi, faſtidij aut contemptus tragici præ ſe ferunt. Veluti omnes illi qui ſua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, ſed potius ut benigne aliorum ſubleuent inopiam, illi ſoli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi ſunt, ac ſoli illi inuidentiæ malum poſſunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem proſperis rebus affluentibus moderato utentem animo conſpexerit, neque iuxta Aten Homericam illam ſuper hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire ſolet ijs qui humili atq; abiecto ſunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Poſtea quàm à fortuna nil tale ſperantes eximprouiſo ſublimes in currum quendam uolatilem euecti ſunt, intra fortunæ mediocritatem conſiſtere uequeunt, neque deorſum elatos torquent oculos, ſed ſemper nituntur in arduum. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, ſpectatoribus riſum exhibentes. Quotquot autem inſtar Dædali alarum utuntur remigio, neque admodum in ſublime elati uolant. certe quòd alæ ex cera illis conglutinatæ ſunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ ſocietatem ſubleuandam expromunt, neque non contenti ſunt ſaltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec ſolis æſtui & feruoribus eaſdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem curſum quiſpiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo poſſit. Quocirca digniſſimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutiſſimæ illi permaneant, bonis ſubinde affatim affluentibus, LVC. Sic quidem fiat, ò Polyſtrate, neque enim corporis uenuſtate ſolum conſpicua eſt, ut Helenam admiranda forma fuiſſe conſtat, ſed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus ſpectantes ad ſe allicit. Digna uero magno illo rege, manſueto exiſtente & affabili habenda eſt, ut hac quoque præcipua felicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuſcunq; ampliſſimè inſtructus eſt, fruatur. Vt ſub illius imperio ea quoque forma & uirtute mulier nata ſit, & quæ cum illo conuerſans arctiſſimo deſyderio eum complectatur. Quippe haud quàquam mediocris felicitatis mulier exiſtimanda eſt, de qua aliquis Homericum illud commodiſſimè dicere poſſit, quod cum aurea Venere de formoſitatis palmario contendere poſſit, ingenioſis autem operibus Mineruam æquiparare. Neque facile quiſpiam ex omni mulierum numero aliquam illi comparabit, neq; corporis, neque ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neque item mente & artificioſis operibus PO. Vera ſunt quæ dicis ò Luciane. Quare ſi conſultum factu tibi uidetur, commixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxiſti, & ijs quibus ego mentis ingenijſq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compoſitam, collecto libello omnibus contemplandam, admirandamq; exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud ſuperos, tum etiam illis qui paulo pòſt futuri ſunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit ſtabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parraſij, aut Polygnoti. Eaque ipſa multo plus gratiæ ſpectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, ſed ſolertia atq; induſtria à Muſis ad hoc aſcitis expreſſa eſt, quæ haud dubie imago omnium accuratiſſimè abſoluta futura eſt, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas oſtendens.

Æquabilitas animi commoderatio.

Illiad. 9.

Epilogus.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologa hæc eſt, eorum quæ ſuperiore dialogo, nimio extollendi ſtudio, ultrà quàm decet, ac pium eſt, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polyſtratus, accuſationem ac reprehenſionem Pantheæ, recenſet, quæ hiſce duobus capitibus potiſſimum continetur. Primo quòd immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum dijs illam compararit, quorum prius contra modum atque officium uerè laudantium ſit, & adulatoris ſpeciem præ ſe ferat: alterum uero etiam impium, & periculoſum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria ſibi ipſi facere Lucianum, qui eã tantum illius modeſtiam prædicaret, interim ultrà deos eandem efferat. Hanc accuſationem poſtea etiam ex ſua perſona confirmat Polyſtratus, hortaturq; ut ſcriptum, ſiue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita reſpondet, primum, ut dicat, ſe neque adhuc dum ſatis laudaſſe illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum feciſſe, neque hoc adulatorum eſſe, uam alia ratione alioq; fine adulatores laudare, atq; uerè laudantes, eaq; omnia exemplis ac orationibus oſtendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non eſſe in eo aliquam impietatem, aut inſolentiam. Neq; enim illam cum dijs ipſis, ſed cum eorum imaginibus ac ſtatuis comparaſſe. Deinde etiam ſi hoc feciſſet, aliorum tamẽ exempla extare, quibus factum hoc ſuum tueatur, qui non modo homines cum dijs contulerint, ſed & deorum nomina ſibi uſurparint. Ideoq; non eſſe periculum hinc aliquod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philoſophi, fecerint.

POLYSTRATVS.

GO Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perſpexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obſcure animaduerti. Neq; enim ita effuſe quiſpiam me laudaret, niſi beneuolentia adductus talia ſcriberet. At ut neſcius non ſis, quo ego ſim animata animo, ſic de me planè perſuaſum habe. Neq; aliàs quidem hominibus ad aſſentandũ eruditis gaudere ſoleo, ſed qui ſunt eiuſmodi, ſubdoli præſtygiatores mihi eſſe uidẽtur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quiſpiam præter modũ me extulerit, moleſtis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abeſt, quo minus non ferè ſemper aures obſtruere ſoleam. Eaq; res ſubſannatione magis & riſu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ ſunt, quatenus ille qui laudatur ſibi conſcius eſt ab his quæ dicuntur ſe non diſcrepare, ſed parem eſſe encomio. Quodcunq; ſuper hoc additũ fuerit, alienũ eſt, & apertæ aſſentationis ſuſpitione nõ carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati eſt, ſi quis eos laudibus cohoneſtans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni ſunt. Veluti ſi quis confectę ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi ſunt corpore, Nerei aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum teſtimonijs ſuas formas immutatum iri, et ſenem denuo repubeſcere, qua in opinione Peliam quoq; fuiſſe nõ ſum ignara. Hoc uerò longe ſecus ſe habet, nam laus res eſſet quantiuis præcij, ſi illa quoq; re perinde frui poſſemus ex eiuſmodi dementiente ſuperiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidentur, inquit, ita falſo laudati, ac ſi quis cuipiam turpi facie atq; deformi, lauram admodũ uenuſtam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem ſibi uehementer placeret, præſertim cum hæc ab illo auferri poſſit, & ab occurrente cõminui. Vnde maiori quoq; riſu ſubſannandus foret, natiuę faciei deformitate derecta, quæ aſcititia forma occultauerat. Aut per louem, ſi quis puſilla ſtatura exiſtens indutis cothurnis ſuper magnitudine contendat cũ ijs qui toto cubito ex æquo illi collati eũ excederent. Mentionem faciebat & huiuſmodi cuiuſpiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore aũt puſillam, & cui multum de iuſtæ ſtaturæ menſura deeſſet, à quodam poëta carminibus

Quòd immodice laudarit

A modo & ſine laudum.

Amplificatio à contrario.

A ſimilibus.

Exemplum.

celebratam, cũ ob alias quidem uirtutes quàm plurimas, tum quòd forma esset scitula, & corpore magno & prægrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinẽ assentator ille populo conferre non dubitabat. Cæterum, illam laudum illecebris uehementer lætatam esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset, manũq; gestiendo concussisse. Porrò autem poëtam hoc illi crebrius occinisse, cum uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine ò amice, ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamen magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poëtis oblato talento certamen proposuit, quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio, cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cum deformiter calua esset, omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo ęgrotanti capillos defluxisse, nihilo secus tamen audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillorũ globos nectentibus, ac apijs nusquam existentẽ cæsariem comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus supperit. Addebat præterea illud non in laudibus tantũ usuuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosè quærere. Gaudent enim, inquit, mortales pictoribus, cũ primis uerò illis, à quibus paulò formosiores depicti sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerent etiam, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherent, aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formæ adiectũ concupiuerint. Deinde fraudulenter imponunt alienas imagines coronantibus, quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hæc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidẽ in libello tuo collaudans, hoc unũ aũt minimè sufferens, quòd illam deabus lunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe enim ista me aít, aut potius omnem humanã naturam excedunt. Cæterũ, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroidibus, nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantũ absit ut Deabus omniũ maximis et præstantissimis comparari postularim. Etenim uehementer, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor, Itaq; periculũ est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupide ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonem & Venerem religiose coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transscribere, aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit, quòd libello non mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te informatus est, nõ nimium pie neq; sancte admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi se dici similem. Quare te eorũ quæ libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt, iussit ut submonefacerem, quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nesciam testatus es, quippe quę super humanam mensuram semet nõ efferret, sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc sui oblitus super ipsum cœli mulierem extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uerò à te ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes, qui, architecto quopiã pollicente se Athoto totũ transformaturum, & ad eius simulachrum adcommodaturũ, ut totius montis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habẽtem, tam prodigiosis pollicitationibus non accessit animo, opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audatiam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuam quàm Atho erexisse in hominũ animis, apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonices.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ab ingenij re pugnantia et periculo.

Ab impietate.

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplum atq; inuſitatum contemnere. Quin ſe quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neque non imaginũ induſtriam admirari, cæterum, ſimilitudinem non agnoſcere. Quippe nequaquam dignam eſſe tantis ac talibus, & minimè harum eſſe affinem, ſed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas poſſe aſpirare. Itaq; libenter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo ſuam faciem adumbres, utq; huma no more illam laudibus illuſtres, neque pedis modum excedat calceus, ne os quoque

Ab exemplo aliud.

mihi inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoque ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum ſit, uobis uiris explorate compertum, neque uictoribus Olympicis maiores corpore ſtatuas e rigi conceſſum eſſe, ſed curæ eſſe Hellanodicis, ut ne unus quidem ueritatem excedat temere, atque exactiſſimè ſtatua expendatur ad athletæ certamen & corporis quantitatem. Quocirca tibi uidendum eſt, inquit, ne unde mentiendi cauſſam ſumamus in menſura, ac deinde Hellanodicæ ueſtram ſubuertant imaginẽ. Hæc profecto ab ipſa dicta ſunt. Cæterum tu Luciane eam cogitationem ſuſcipe, ut diligenter conſyderes, quo pacto libellum mutatum aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagitioſe pecces, ueluti ipſa omnium grauiſſimè iſta tulit, ac planè inter legendum inhorreſcebat animo, ac Deas ut ſibi eſſent propiciæ ſuppliciter precabatur. Et ſanè ignoſcendum eſt, ſi muliebre quiddam paſſa eſt. Atqui ſi ueritas non diffidenda eſt, ego mihi ipſe tale quiddam dixiſſe uiſus ſum. Quippe, initio

Aſſeueratio accuſationis.

audiens delictum non animaduerti, oculos in ſcripta defixos habens. Poſtea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipſe ſentire de illis non diſſimilia. Ac prope modum conſimile quiddam paſſus ſum, quod in iſs quæ intuemur ſæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo ſub ipſis oculis conſtitutũ, nequaquàm accuratè peruidere poſſumus. At ſi iuſto interuallo diſiuncti illud intuemur, omnia liquidius comparent obtutui, & quæ bene & quæ ſecus ſe habuerint.

Ab effectu et impietate.

Iam hanc hominem exiſtendem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud eſt, quàm præfracte eleuare tantarum Dearum exiſtimationem. Siquidem in eiuſmodi comparationibus non tam quod modicum eſt collatione creſcit et maius fit, quàm quod maius eſt imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, ſi duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uerò per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem ſi æquandi eſſent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantumuis ſemet extendente fiet, etiamſi ſummis pedibus ipſe ſemet arrexerit. At ſi eadem ipſis longitudinis obtinenda eſt æqualitas, maior ille demittat caput neceſſe eſt, ac ſe humiliorem oſtendat oportet. Non ſecus in eiuſmodi accidit imaginibus, neque enim perinde tantis incrementis hominis uirtus augetur Deo comparati, quàm Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius eſt inæqualiter deriuata. Atq; ſi quis terreſtrium imperitus ad cœleſtia oratione temere raperetur, minorem ille ſuſpicandi cauſſam præſtaret hominibus, hoc à ſe impietatis impulſu factum eſſe. Sed enim tibi nulla fuit neceſſitas tot mulierum ſpecioſiſſimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cũ Venere atq; Iunone comparandi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare eſt, qui ne alias quidem ad laudandum facilis ac propenſus eſſe conſueuiſti. At nunc neſcio, quo fato impulſus tam ſubito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parciſſimus, nunc in eiſdem effundendis omnium adpares intemperantiſſimus. Sed ne hoc quidẽ dedecori tibi fore putato, ſi orationem iam ædítam adhibita lima retractes. Quandoquidem hoc Phidiam quoq; feciſſe perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam abſoluerat. Stetiſſe enim illũ poſt ianuam, ubi primum opus in lucem productum hominibus uiſendum oſtendiſſet, ſubauſcultaſſeq; quid quiſq; ſpectantium laudaret aut reprehenderet. Cæterũ hic quidem naſum reprehendebat, quaſi plus æquo craſſiorem, alius uerò faciem tã

Epilogus qui à conſuetudine & ingenij natura & exẽplo cohortatur.

quam

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressu spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginem emendasse. Neq; enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nõ probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate et beneuolentia tibi cõiunctus sim. LV. Hactenus quidem ignoraui Polystrate, te tantum esse rhetorẽ. Querela Lu-
ciani de actio-
ne iniquiore
modo institu-
ta, & de difficultate respõ-
dendi, estq;
hæc ceu para-
cene quædã
ad Apologũ
qui sequitur.
Ita q; orationem ita prolixam, accusationem ita uerbosam aduersus libellum meum effudisti, ut nullam parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cum primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta caussa condemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Paroemiam, solum currentem uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehensi simus, neq; aqua nobis effusa, neq; respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimum, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxta functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam semel consulto decretis contentus quiescam, an potius iuxta Imeræum poëtam, Palinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iustè ad obiecta respondere possis. Neq; aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus caussam perorabis tuam. Ego uerò unà tecum iudicium perpendere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente caussa mihi dicenda sit. Etenim hoc longe fuerat præstabilius. Nunc uero mihi tusso uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internuncium, qualem illius apud me egisti, audebo tactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd me non malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm paucissimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehementem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. Exordiũ ab attentione.
PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè non uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè meticuloso Extenuatio.
sim animo. Et quemadmodum uides, iam totus sudo & horreo, ac tantum non illã uidere uideor, ipsaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiam neq; enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atq; alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsenti orationẽ aggredere. LV. Ego te fœminarũ præstantissima mirifice, ut ais, & præter modũ laudatam, nõ uideo quo tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cũ Deorũ cultũ ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atq; excellẽtius. Et precor, ut benigne mihi des ueniã, quòd neq; hac ascripta imagine te honestarim, quę obstãte ignorantia nunquã mihi in mentẽ uenit. Neq; ẽm aliã ante hanc depinxissem citius, nõ ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, quã rei dignitas exigebat. Igitur cõsydera, quantũ à me solidę laudis testimoniũ prętermissum sit, quãta significatio ad faciendũ indiciũ uitæ optimæ & mentis probatissimæ neglecta. Nam quibuscunq; moris est deorũ immortaliũ numina nõ negligẽter colere, illi quoq; in humanis actionibus optimi cẽsendi sunt. Itaq; si eis oratio retexta de integro mihi exornãda foret Carminis cum-
futatio, per
inuersionem.
A pietate &
modestia.
&

& imago emendanda, nihil esset quod perperam adimere auderem, illud uerò essem additurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me tibi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui moderationẽ laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolentiæ, aut fastus, tanta tibi cõciliasset rerũ magnitudo, his tu in oratione mea reprehẽsis, ueram laudandi rationẽ cõpleuisti, Quippe tales laudationes nõ auidè arripere, sed hisce auditis ruborem affici, easq; maiores esse testari quàm ut tuæ mediocritati conueniant, moderati & popularis animi est indicium At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es animo, tanto te digniorem esse ostendis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.

Amplificat à Chria.

Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante puopiam, quo pacto quis gloriam potissimum consequi posset, si gloriam, inquit, contempserit. Dicerem, nimirum & ipse interrogante me quopiam, qui nã laude digni essent maximè: quotquot laudari grauate ferunt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondendi cura incumbit, illud est quòd Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Mineruæ formam tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ultra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est poëtas atq; pictores esse liberos. Ego uero laudantes maiori libertate dignos esse cẽseo, tametsi humi aut gressim incedant, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum inferantur magni loquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis mẽsuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præomnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eũ quem laudauerit. At ego hac uia non incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi facere uidear. Illud autem puto tibi non obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudatoriarum orationum occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demonstrandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermè summa in hoc sita est rectè aliquid adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest. Non si quis quiddam cum similibus conposuerit, neque si cum eo quod uilius est illud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quàm poterit effusissimè ad excellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eundem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi rationem tibi callere uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neque, quanquam lupo illum æqualem esse dixerit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Orionis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus canis est. Rursus sicut Milonem Crotoniaten, aut Glaucum illum ex Caryſto, aut Polydamantem laudare foret animus, ac tandem unumquemq; illorum muliere rustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uæcordem stultitiam deridendus esset, quem si unius uiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc ad cumulatam laudem sufficisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus ausurũ conserere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium. uides cuiusmodi illũ Dijs comparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm uerissimè expressit. Et neq; Glaucus ipse indignanter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq; illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impie et contumelioſè in Deos circa laudes agentem, sed utriq; in magna fuerunt gloria, & apud græcos honore & gratia floruerunt, alter quidem ob præcipuum inusitati roboris specimen, nempe, Glaucus poëta uerò cum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis editionem. Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudanti pernecessarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subijciente. Postea uero quàm & in assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec alter fieri conueniebat. Sed enim

Comprobat exemplis.

Remouet à se nomen assentatoris, exponens differentiam inter adulatorẽ & laudatorem.

ego

ego tibi & laudantis opus & adulatoris dementientem superiectionem discernere & diffinire uolo. Itaq; assentator quæcunq; sui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda esse existimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de suo, adeo ut non uereatur Thersiten quoq; forma turpissimum, ipso Achille pulchriorem esse ostendere. Ac Nestorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu esse minimum. Persanctè quoq; deieraret Crœsi filium acutiori auditu esse præditum Melampode. Præterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo spes aliqua cõsequendi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere solet aliquid, quòd in totum in laudato non compareat. Sed ea quibus natura præditus est bonis, tametsi non admodum magna sint, extollit, ac maiora cumulatioraq; esse ostendit. Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea scimus esse animantia) & cursu ualentem. Ille per intactæ segetis uel summa uolaret Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas. Rursus non formidaret dicere uelocipedum cursus equorum. Præterea si domus elegans & sumptuosissimè exornata illi laudibus illustranda foret, nihil hæsitabundus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula suprema. Ad hunc uersiculum assentator etiam subulci scrophipasci sordidissimo tugurio accommodare auderet, si qua modo muneris à Sybota recipiendi spes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ assentator, cum iam omnes assentandi rationes & uias sua parasitatione consumptas cerneret, laudare solitus est Demetrium, quem frequens tussis molestissimè infestabat, quod dulciter atq; modulatè tussiendo sonaret. Non solum autem hoc discrimine uteroq; ab altero internosci potest, quòd ij qui ad assentationem eruditi sunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecunde mentiri. Laudatores uerò corporis animiq; dotes plus iusto extollere, sed & in hoc nõ mediocri interuallo inter se discrepãt, quòd assentatores ubicunq; poterint, immodicis utuntur Hyperbolis. Porrò autem encomiastæ in hisce utendis moderationem magistram sequuntur, ac intra certos fines se cohibent. Hæc sanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris signa atq; discrimina, ne omnes quotquot aliorum concinnandis student præconijs innocenter in suspitionem à te rapiantur, sed diligenter discernas, atque utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; si uidetur, & ea quæ à me dicta sunt ad utriusq; canonem expende, ut cognoscas num rectius huic an illi sim conferendus. Si quidem ego si inamabilis atq; odiosæ formæ cascam quandam Cnidio simulachro comparassem, merito præstygiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipsoque Cynætho adulantior esse iustissimè existimarer. Sin uerò, eam quam omnes eiusmodi esse non ignoramus, non erit mihi uehemẽter uitio uertenda ista audatia. At dices fortasse, aut potius iam dixisti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi concessum sit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neque deabus immortalibus hominem me existentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non possim, te ô præstans animi mulier, nequaquam Deabus comparaui, sed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominum elaborantur industria, hominibus assimilare, impium esse non arbitror. Nisi forte tu Mineruam esse suspicata sis, simulachrum illud, cuius author atque opifex extitit Phidias, aut hoc cœlestem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratum fabricauit Praxiteles. At uide, ne absurdum sit, talem de deabus opinionem animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana industria aut imitatio potest assequi. Quòd si etiam maximè illis te assimilassem, non meum hoc erat inuentum. Neque ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, sed Poëtæ sanè multi & eximij, cum primis uerò Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut suo me tueatur patrocinio: neque periculum est, ne & ipse unà mecum capiatur. Itaque ipsum interrogabo, aut potius te illius loco,

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis defensio per inficiationem.

Reijcit crimen impietatis in accusantem.

Ab exemplis aliorum.

etc.

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigilijs elaborata, percurris, quod præclare facis, quid tibi illud uidetur, ubi de captiua Briſeide ſic loquitur, quòd au-
Iliad. τ. reæ Veneri ſimilis Patroclum occiſum defleuerit. Deinde paulo poſt, quaſi parum eſſet illam Veneri formoſitatis elegantia parem eſſe, addit, ita inquiens, Sic itaque
» eſt mulier lachrymans effata Deabus conſimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio proſequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eam in laudando libertatem permittis? Atqui, etſi tu illi eandem non permiſeris, tamen tanta ſeculorum ſeries atque uetuſtas illi conceſſit. Neque unquam inuentus eſt, qui hoc in eo malitioſè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginẽ flagellare auſus eſt neque qui uerſiculos nothos atque ſuppoſititios cenſoria uirgula aut obeliſcis notare aggreſſus eſt. Iam, ſi illi permiſſum eſt mulierem barbaram inſuper & ploran tem aureę Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd non ſuffers coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hi larem, & cum plurimum ridentem ſuauiſſimè? Quod homines cum Dijs commu
Iliad. β. ne habent. In Agamennone uero laudando, uide quantum Deorum exiſtimationi parſerit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines ſumptas à Dijs exprompſerit, quem & oculis & capite Ioui ſimilem eſſe perhibet. Porrò Marti cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rurſus hunc homicidæ Marti ſimilem eſſe ait, ac alium alio Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties eſſe oſtendit. Sæpenumero Deo ſimilem Pelidam pronunciat. At rurſus ad muliebria exemplare grediar, haud dubiè enim illum alicubi dicentem audiſti. Hæc pulchræ eſt ſimilis Veneri ſimul atq; Dianæ. Non ſolum autem ipſos homines Dijs componit, uerũ Euphorbi quoque comam aſſimilauit Gratijs, & hanc ſanguine madentem & pul-
uere deturpatam. In ſumma, earum rerum tanta eſt apud Homerum copia, ut nulla ſit pars poëſeos, quæ non diuinis comparationibus exornata ſit. Itaq; aut hæc ue luti perperam ſcripta expungantur, aut mihi ſimilia audendi libertas non interdu datur. Tanta uero eſt in ſimilitudinibus & comparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipſas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Alius autem quiſpiam Veneris palpebras compoſuit uio lis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperantes
A maiori alia & moderate mihi factum uidetur, ſi quis Deo ſimilis eſſe prohibetur. Verum, quo numero illi comprehendendi ſunt, qui deorum compellationes imitati ſunt, ac Dionyſij, & Hephæſtiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati ſunt. Fuit quædam Latonæ Eudoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata eſt, quamuis illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuiſſet conuertere, Vt ſilentio præteream Aegyptios, qui rametſi ex omnibus gentibus Deos habeant infeliciſſimos, diuinis tamen nominibus ad ſatietatem uſq; utuntur. Penè itaque plurima pars è cœlo illis pertracta eſt. Quare nihil eſt quod ob laudem hanc ulla animi conſterna-
Epilogus tione perturbata ſies, ultionem aut ſupplicium à ſuperis metuens. Nam ſi quid in eo
quo metũ pe libello aduerſus Deos peccatum eſt, tu extra noxiam es, niſi putes et in auditione cul
riculi tollit. pam quandam eſſe. De me uero deorum ultio ſumptura eſt ſupplicium, poſteaquã ante me Homerum & alios poëtas irati ſuperi ulti ſuerunt. At nondũ philoſophorum omnium principem punierunt, qui hominem Dei ſimulachrum eſſe teſtatus
Ab exemplo eſt. Multa adhuc ad te dicenda ſuperſunt, attamen huius Polyſtrati gratia dicendi finem faciam, ut dicta noſtra facilius memoria repetita tibi referre poſſit. PO. Haud ſcio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu ſit, tam enim uerboſe iſta proloquutus es, ac ultra effuſæ aquæ ſpacium. Attamen quoquo modo ineminiſſe conabor, Et quemadmodum uides, iam iſta ad illam deferre ſtudeo obſtructis auribus ne qua pars elapſa orationis ſeriem mihi confundet, ac ego deinde à ſpectatoribus exploſus ronchis & ſibilis illudar. LVC. Iſtud ſanè tibi curæ erit Polyſtrate, ut quã opti-

optimè reſpondeas. Cæterum, ego quoniam ſemel tibi fabulam deſaltandam tradidi, in præſens quidem excedam è medio. Proclamatis autem iudicum calculis, iterũ præſto ero, uiſurus quem nam finem hoc certamen habiturum ſit.

TOXARIS SIVE AMICITIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluiſſe, dum Toxarim et Mneſippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria ſua, contendentem, connumeratis aliquot ſuæ ætatis hominum, exemplis, qui mutuæ inter ſe amicitiæ deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiere. Occaſio contentionis à ſolenni ſacrificio et cultu Pyladis et Oreſtis, quibus illos Scythæ uenerantur, ſumpta eſt, altero uidelicet mirante, et cauſam ſciſcitante, ob quam homines externos, et etiam hoſtes ſuos, diuinis honoribus Scythæ proſequantur, altero autem, fidem et amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores conſecuti eſſent. Neq; enim quicquam ſanctius, aut religioſius à Scythis obſeruari, et cuſtodiri, quàm amicitiam, eáq; magis illos iactare ſeſe, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamẽ et illa memorabilia ſunt, que de ritu iungendi fœderis, et amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, et de conſuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus, obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS Græcus, TOXARIS Scytha.

MNESIPPVS.

QVID ais Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythæ, deosq; eſſe illos creditis? TOX. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquã: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris poſteaquam uita defuncti ſint, perinde ut diis ſacra facere? TOXA. Non iſtuc modo, uerum eoſdem feſtis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut ſperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorũ concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quũ iam ſint mortui. TOX. Nihil officiat fortaſſis, ſi & eos qui mortui ſunt, propitios haberemus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis exiſtimamus nos rem uehementer conducibilem & his, qui in uita ſunt, eſſe facturos, ſi præſtantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus iis, qui uita defuncti ſunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum ſimiles euadere cupiãt. MNE. Iſta quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Oreſtem quo nomine potiſſimũ ſuſpexiſtis, ut diis eos æquaueritis: idq; adeo quum hoſpites uobis eſſent: uel, quod grauius, hoſtes? Quippe poſteaquam naufragio eiecti ab iis, qui tum Scythiam incolebant, eſſent comprehenſi, abducti iq;, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, neq; non oppreſſis excubijs, & regem trucidarunt, & aſſumpta ſacerdote, quin ipſa quoque Diana ſublata, nauigio ſeſe propipuerunt, irrita publica Scytharum lege. Quod ſi ob iſtiuſmodi facta honorẽ habetis uiris: facile aſſecuti fueritis, ut multos illorum ſimiles reddatis. Iamq; ipſi ab hoc die uſq; ad priſca illa reſpicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Oreſtes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem iſto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: diis qui reliqui ſunt, ad eundem modum è regione ueſtra in exilium ablegatis: poſtea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: & qui ſacrilegi in uos fuerunt, iis tanquam diis ſacrificabitis. Quod ſi nequaquam horum gratia Oreſtem ac Pyladem colitis, ſed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non eſſe deos iudicaueritis, nunc è regione, ſacra illis facientes, deos eſſe decreuiſtis: Et qui tum parum ab-

Exordium dialogi ab occaſione et diſputatione, de ſacrificijs Oreſtis & Pyladis.

erant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet, duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neque fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quòd inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usque, aut Bosporum tantum enauigent, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies. TOX. Audi nunc ò uir admirande, consideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusque omnis honos. Porro quòd hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quòd autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quòd nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasique legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunque alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata utisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete iidem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosque ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securũ, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque duxerentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius cor-

Causa sacrorũ & cultus amicitiæ.

Historia Orestis & Pyladis.

po-

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ denicq; constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum: quod siuel paululum eis uenti reflare cœperint, aut fugiunt solos in periculis deserentes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt uerum uidentur & ad orandum persuadendumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũdudum secus uideretur, nunc eidem merito feciſſe uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deoũ numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum, alterisq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuò committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id que coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pijsimus, in præsentiarũ haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solũ pro sermonum dignitate non exercere, ut satis uobis sit prædicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scænam progressi, istiusmodi amicitias uobis repræsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescunt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; simules relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiãtes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis eõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe Poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præser-

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensus.

tim Græco, ipſe Scytha quum ſim. MNES. Quanquam eſt haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, ſingulari certamine congredi, tum admodum inſtructo miſſilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen uſq; adeo ignauiter tam citò uniuerſam deſerens Græciam, tibi ceſſero. Etenim uehementer abſurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuiſſe declarant tum fabulæ, tum uetuſtæ ueſtræ picturę, quas paulo ante ſcitè admodum repręſentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defẽdente uinci abs te. Nam iſtuc ſi fiat, non dextram, quemadmodũ apud uos ſolet, ſed linguam execari conueniat. Sed utrum ſpectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis geſſerit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum ſpectetur, uerum ſi quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præſtantiora, magiſq; penetrantia, tum nimirum etiam ſi numero paria ſint, opportuniora magiſq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet adictus accommodabo: MNES. Probè loqueris. Statuamus igitur quot erunt ſatis. TOX. Mihi quidem ſatis fore uidetur, ſi uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirũ non niſi uera dicturum, alioqui fingere eiuſmodi, non admodum fuerit difficile, palãm autem refelli non queant. Porrò ſi iuraris, nefas ſit non habere fidem. TOX. Iurabimus, ſi quid etiam iureiurando opus eſſe cenſes. MNES. At quis tibi è diis noſtratibus, num ſatisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi noſtratem iurabo, meapte in lingua. MNES. Teſtis igitur eſto Iupiter Philius, quæcunq; dicturus ſum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipſe, uel quæ ab aliis, quo ad fieri potuit, diligentiſſimè perceperim, narraturum, nihil ex me ipſo comminiſcentem, alleuantemq;. Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas eſt celebratiſſima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterum reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præſtantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cum Dinia Epheſio, Lyſionis filio, amicitia à puero interceſſerat. Porrò Dinias ſupra modum ditatus eſt, & quemadmodum ſolent ij, qui nuper opes nacti ſunt, complures & alios ſecum habebat, ſatis quidem idoneos illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam cõſuetudinem, ab amicitia uerò longe alieniſſimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, moleſtus q; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut ſeruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquiſſet, adeo ut ob hæc ne ad comeſſationes quidem illum deinceps adhiberet, ſed ſolus cum illis comeſſaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab aſſentatoribus illis miſero perſuaſum eſt, quod adamaretur à Chariclæa Demonactis uxore, uiri illuſtris, atq; inter Epheſios in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literulæ à muliere ad illum uentitabãt, & ſerta ſemimarcida, & mala quędã admorſa: deniq; quicquid ad hęc lenæ machinantur in adoleſcentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibuſdã inſerant, primumq; hac incendant opinione, quòd ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſertim eos, qui ſibi formoſi uidentur, donec imprudentes in caſſes incideriṅt. Erat aũt Chariclæa urbana quidem & elegans muliercula, at ſupra modũ meretricia, ſemperq; illius, quicũq; fortè adiiſſet, etiam ſi quis admodũ leuiter concupiuiſſet: quin ſi uel aſpexiſſes duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recuſaret Chariclæa: admirabilis aũt alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quũ adhuc eſſet, totũ ſubigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidios deinde iniecta ſuſpicione, quaſi ad aliũ ſeſe deflexura eſſet: poſtremo omni ex parte egregiè docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omni genis in amantes inſtruc-

Iusiurandum

Par. Agathocles & Dinias.

ctæ

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, dosmosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitum adoleſcentulũ, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus. Et exeo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco fiere, & inter loquẽdum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud ad hæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neque poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultrà ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoreſque ad ſeſe accerſebat ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeque rem extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Ione ſ nobiliſſima, exhauſta eſt, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq; ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoque ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcẽs quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, rivalem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinẽ haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi anteposuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, prætium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clàm erat Chariclææ: rurſus ſubitò formoſus factus: rurſus ancilla & literulæ, & expoſtulatio, quòd iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc eſſe quod daret. Cum autem pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ferè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue quòd alioqui præſenſerat: ſiue de compoſito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tũ ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde cõprehendere conati, quiſi in hos quoque ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram uſq; apud Agathoclem diuerſabatur;

pariterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, con siderabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumque Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectũ qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo pòst relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tũ quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte ponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cũ alijs urinabat, quodque hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi forc ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinq; præterierint, quòd Agathocles in Gyaro mortem obiit. TOX. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendã amicum Agathoclem istũ descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus naucle-

11. par. Euthydicus & Damon Chalcidensis.

rus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse se ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æquales fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumq;, Damonem contrà, suppallidum atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immanes quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent a Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediũ, Damonem, qui in tanta iactatione nausearet uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eũ prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commodè liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret Porrò Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tũ erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nec quisse, quòd uento prævalido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoq; tabulata, quę quidem erant neutiquàm exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquàm ædere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantẽ, manuq; porrigentem amico: hunc aũt incõtanter insilientem, simulq; natem, prorsusq; solicitũ, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognoscres, quòd haud ingenerosum hunc quoque amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis contigit?

Adeo

Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Symilus eadem narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem simulque nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porrò quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, iubera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, aliqs quidem fortasse deridiculum, tibi uerò, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quique uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atque in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem inquit, alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rem ioco ludoq; ducebant. Nemo certè aderat qui non cum risu discederet, quòd eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mãdata. Itaque Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obijt. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo iplius susceptо onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leue amicitiæ argumentum ex hibuisse, adita huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quanquàm equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uiuisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmolëi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim compertè omnia, nam ipse quoque Massilienſis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse isdem rebus par. Deinde aliquanto pòst, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiam iniquam pronunciasset. Ad hunc autem modum, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corruptè iudicet. Grauiter itaque ferebat Menecrates, primum, quòd esset condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: postremo, quòd ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectitius. At præter cætera eum ipsa discruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia,

III. *Eudamidas, Aretheus Corinthij, & Charixenus Sicyonius.*

IIII. *Zenothemis Massilien. & Menecrates.*

quàm ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam creſcentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; enim ipſe egebis neceſſarijs, & filia tua dignum aliquẽ ſuo genere ſponſum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, ſtatim apprehenſa illius dextera, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus eſt cum illo, ac cœna parari iuſſa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è neceſſarijs cuipiam perſuaſiſſet, ut puellam in matrimonium acciperet. Poſteaquam autem cõuiuium peregerant, libaſſentq; dijs, tum uerò plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero ſymbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus ſum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; et uiginti. Illi uero reſpondente, abſit ne feceris, ò Zenothemis, néue ipſe uſque adeo inſaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formoſus, conſpiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic ſponſam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo pòſt prodijt, ea deuirginata, atq; ex eotẽpore cum illa uiuit, ſupra modum diligens, & quemadmodum uides, circunferens eam. Et non ſolum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians deeo, ſic oſtentat, propterea quòd negligit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum ſexcentum uirum ſententia deteriorem eſſe factum, quantum ad neceſſitudinẽ. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formoſiſſimus ex illa deformiſſima ſuſceptus eſt. Neq; diu eſt, quòd tollens hunc pater intulit in curiã, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miſerationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota ſuper illo, remiſit mulctam Menecrati, atque ille iam rei, famæque reſtitutus eſt, eiuſmodi patrono uſus apud iudices. Hæc affirmabat Maſſilienſis Zenothemim amici gratia feciſſe, haud mediocria, ſicuti uides, neq; qualia paſſim Scythę factitant, qui concubinas formoſiſſimas ſumma cura deligere dicuntur. Reſtat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecenſi, qui cum illi iam inde ã teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipſe quidem Cynicam diſciplinã ſequutus, ſub Rhodio illo ſophiſta, Antiphilus uerò medendi ſcientiam exercuerat. At hoc temporis fortè prefectus fuerat in Aegyptum, ad ſpectaculum Pyramidum Memnoniſq;. Nam audiuerat illas, quum eſſent ſublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ædere, exoriente ſole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: ſextum iam menſem aduerſo Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quòd is itinere atque æſtu defeſſus eſſet. Huic autem interea calamitas incidit, quæ ſingularem quẽpiam amicum poſtularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita ſocietate cum ſacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: ſublatoq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum depoſuerat. Deinde forte comprehenſi, (capti enim fuerant, diuendentes neſcio quid) rem omnem protinus confeſſi ſunt, diſtricti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto ſublatas depromebant, ſub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque ſilico uinctus, unàq; herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præcepto rem audit, auulſus. Nec opitulabatur quiſpiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auerſabantur hominem tanquam qui templum Anubis ſacrilegio compilaſſet: ſeſeq; impiari credebant, ſi cum illo bibiſſent, aut ediſſent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuaſantes, fuga diſceſſerunt. In uinculis igitur erat miſer Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium, quan-

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

quantum in carcere erat, sontium sceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atque illius ulciſci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod ſi quando defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſe, impudens habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Subegrotabat iraq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diem cataſta ſtringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc omnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirum homini eiuſmodi rerum inſueto, miniméq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderant. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carcerem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea quòd ueſpera iam eſſet: et carceris cuſtos iam dudum occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in ſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comam diduxiſſet: eam à uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtendit ſeſe quis eſſet. Hic ambo collapſi ſunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto pòſt poſteaquam & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de ſingulis eſſet illum diligenter percontatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, dimidiato quidem induitur ipſe: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inſeruiẽsq;. Locans emẽ ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo ſibi manſuetum hunc, ac pacatũ redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratisque frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſtodiæ exactiſſimè obſeruatæ, neque deinde quiſquam admiſſus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret amico adeſſe: adito præfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptione templi Anubis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incommoda neglegeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimum dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto põſt, tale quiddam accidit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam, haud ſcio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq;, catenam inſecuit, qua ſeriatim erant aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, quippe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico quò quiſq; poterat, diſſipati: poſtea pleriq; ſũt cõprehẽſi. Porrò Demetrius et

Antiphilus in ibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset: Aegypti praeses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quòd soli non aufugissent. At illis haud quaquàm satis erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autem Demetrius, sibiq; nõ mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel commiseratione, uel ob id laudis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos commeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque admiratus, liberos esse iussit, consolatus super poena quàm tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quòd tum ab eo discederet. Nec enim sibi opus fore pecunia, quo ad is perseueraret esse, qui erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni in ítio notasses nos, tanquam qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram tibi complures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quũ interim pro se ipso nihil responderet: Pro Antiphilo uerò lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totamq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primum memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedẽs à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quędam uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophistice laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil solicitus sis, ne tibi lingua execetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipsæ longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil aũt eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in cõmemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolã donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certò sciat se paulopòst esse soluendũ. Admodum enim leuia ista: neq; quicquam inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterũ ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cũ Scythicis conferantur. Neq; tamen istuc sine causa facitis, sed meritò parua ista miramini: propterea quòd non sunt uobis admodũ graues occasiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi fortè concurrimus, pro pascuis prædaq; pugnamus. Hic potissimũ opus est bonis amicis, eoq; quàm firmissimè constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodũ uos, neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuũ quempiam uirum conspexerimus: quique præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiẽdis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, néue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus fœdus initur, ac iusiurandum, qui

Hactenus Græcorũ amicitias recẽsuit. Iam ad Scythicas transit. Ordítur aũt ab attentione & eleuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligunt Scythæ.

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem istuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanquam qui uitæ sit causſa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea causſa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his consimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quàm contentioſe nunc quamq; litigioſe istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adlim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectantes illorũ insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; ijs pleriſq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis commone fecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi siquis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, nisi si maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit opus retinere te: præsertim quũ temet dediderís. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent exacti, iamq; precium persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factũ animum reddebat Scythis omnibus neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum maxi-

Quo ritu mutuo obstringuntur.

Iusiurandum Scytharum.

I. par Dandamis & Amizocas.

maximum,id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mẽtem,& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris,si se præparassent,essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus,incensisq; curribus,fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius,ut uideret ipse,amico cæco Dandamide,sed ipsus semet exoculauit. Atq; ita sedent ambo,omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet,ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandum,si ita uis,ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses,non sum nescius,quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus,& quę dixerit,& quo pacto redierit,& quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes,atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam,huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam

II *par. Belittes et Basthes*

fortè simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atq; inter dentes digitos inferens, conatus quo ad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lõchatæ, & Arsacomæ amicitiam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti: id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: respondit atque illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci incõ

III. *Macentes, Lõchatas & Arsacomas.*

uiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusque rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps, & Adyrmachus Machlynæ dux, aliiq; cum his permulti. Oportet autem unumquemq; procum postea quem exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumque accumbere, Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atque ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentque, regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed hausti̇m bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta, uerũ sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alij Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domũ reuersus, amicis indicat, quemadmodũ reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuio, quũ pauper esse putaretur.

At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atq; Macenta, ueſtramq; beneuolẽtiam longè præſtare, multoq; firmiorem eſſe Boſporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſubiannauit, contempſitq; & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit aſportãdam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, duplici ter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquenq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, ijſdẽ dolentes, ijſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquiſlibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis uerisimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quãtam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim conciſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidẽ apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus domeſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoq; ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Coit igitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quã ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharũ nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſentiarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariandæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſedetq; in tergore taurino ſeptimum iã diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarũ in tergum bouis. Quod autem aduerſum nos co

Conſuetudo ſedendi in tergore.

gerentur, quodq; Arſacomas huius rei dux eſſet, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus conſtituitur. Mihi autem inimicus eſt Arſacomas, grauiterq; fert, quòd ſibi præferar à natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear eſſe præſtantior. Quòd ſi mihi ſpoponderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno ueſtra affinitate, breui tibi reuerſus caput eius apporta uero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet ſupra modū formidine correptus, propterea quòd nō ignoraret, quam ob cauſſam iratus eſſet Arſacomas: nimirum ob nuptias, tum aliàs quoq; metuerat ſemper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præſtiturum pacta, neq; infitiaturum. Id quum fieret, iamq; reſupinatus in cœlum iurare uellet: Abſit, inquit, ut hic: ne quis ſpectantium conijciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingreſſi, occluſis foribus iuſiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam ſi quid horum inaudierit Arſacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem abſiſtite quām longiſſimè. Neq; quiſquam ad templum adeat, quem ego non accerſiuero. Poſteaquam igitur ipſi quidem introgreſſi ſunt, ſatellites autem procul abſtiterunt, uibrato gladio, ſimulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput deſectum, ſub chlamyde tenens prodibat, quaſi confabulans interim cum illo, breuiq; ſeſe dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuerſus eò, ubi equum uinctum reliquerat, conſcenſo illo, redequitauit in Scythiam. Porrò nemo eſt eum inſequutus: quippe diu ignorantibus Boſporinis, quod acciderat, tum ubi reſciſſent, factioſè de regno decertantibus. Hæc itaque geſſit Lonchates, præſtititq; promiſſum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior ſuper his, quæ in Boſporo acciderant, peruenit ad Machlyenſes: primusq; illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum ſis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipſe prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te ſequatur à tergo in curribus. Facilè enim iſthoc pacto tibi cōciliaueris multitudinem Boſporanorum, ubi Leucanoris filiam conſpexerint. Ego porrò nō ſolum Alanus ſum, uerum etiam ſponſæ tuæ cognatus maternus: ſiquidem noſtra è gente Maſteram Leucanor aſciuit uxorem. Et nunc tibi adſum, miſſus à Maſteræ fratribus, qui ſunt in Alania, denunciantibus ut quām potes ocyſſime, te recipias in Boſporum, neque per negligētiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametſi frater nothus eſt Leucanoris, tamen Scytharum partibus ſemper fauit, cum Alanis ſimultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, niſi quod non magnopere comati ſunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat aſſimilis, uidelicet detonſa coma: quatinus conueniebat Alanum minus eſſe comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum eſt, ut illi fides haberetur, putareturq; Maſteræ ac Mazææ cognatus eſſe. Et nunc, inquit, ò Adyrmache, ad utrumuis paratus ſum: uel proficiſci tecum in Boſporum, ſi uelis: uel manere, ſi ſit opus, ac ſponſam adducere. Iſthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam ſi nobiſcum unà proficiſcaris in Boſporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd ſi mihi uxorem aduexeris, multorum inſtar fueris. Atq; ita factum eſt, & hic quidem iter ingreſſus eſt, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuiſſet, impoſita equo (nā id curarat, ut alius quidā eques ſeſe conſequereť) tum inſiliens & ipſe, nequaq; deinceps ad Mæotim iter faciebat, ſed deflectens ad mediterraneā, relictis ad dextram Mitræorū montibus, quum uirginem interim aliquoties interquieſcere iuſſam refocillaſſet, intra

triduū

triduum à Machlyensibus in Scythiam usque permensus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper astans exanimatus est. Porrò Macentes Arsacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod sum pollicitus, At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasq; agente: Desine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipso putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ sibi subministrauit, atq; officiosè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, si iamdudum commissi, & quatenus licet in unum conflati, magnũ adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiosè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arsacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterum Adyrmachus ubi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerũ potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam: paulòq; pòst irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas accersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos autem (nam & ipse ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multò minus triginta milibus, unà cũ equitibus operiebamur insultum, ductore Arsacoma. Vt autem admouentes illos conspeximus, contraduximus agmen præmissis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locũ dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi nõ auderẽt: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaque cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laborarent à nostris, qui tenebãtur obsessi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperãt, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simulatq; sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus si deserti amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi nõ sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam usq; dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyenstũ, paulopòst & Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atq; ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diuq; fumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturos se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, inprimis autem Arsacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere. MNES. Tragica prorsus, ò Toxari, fabulisq; similia. Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiscatur. Quanquam non me deterrebis nõ habendo fidem, quominus & alia his consimilia referam, quæ nouerim à Scythis esse gesta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usqueadeo admissis, uagisq; uti re sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens: postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribenti legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris una nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis auscultata, quæ in meipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscrer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Cõsultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidẽ ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contrà Sisinnes consolabatur, obsecrans ne quid tale facerẽ. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulãdis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirũ uiritim lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij cõditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum parum perem dixeris. Siquidẽ tertio abhinc die diuitem te reddidero, Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijcì ebamus. Vt autem prodierũt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ acceptu rus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur, suppetetq; cõmeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidẽ corpus muniuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis defluueret. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porrò ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatũ illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hęc res Mnesippe nõ apud Machlyẽses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerũ complures extant Amastriani

IIII. *Toxaris & Sisinnes.*

ſtriani, quí de pugna Síſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibí quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquãdo Abauchas hic in Boryſtenen ſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, líberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amícus Gyndanes, atque is quídem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quíbus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam fortè in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circuncluſit, iamq; flamma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis líberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemiuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quĩ probro obiectaret quíſpiam Abauchæ, quòd deſertis líberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò líberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tũ incertum, an hi boní ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam iuueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumẽtis eſt exploratus. Dixi Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitus: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis ígitur futurus eſt iudex? MNES. Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicíciam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neq; pulchriorem: quín ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſq; uitam ſimus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelícet pro unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habíturi: atq; inſuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in ſumma, duplícia omnia. Eiuſmodi namq; quiddam eſt, cum duo tresq; copulantur amící, qualem Geryonem ſcríptores depingunt, ſenis manibus, ternisq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gerent: ut dignum eſt his, qui amicícia conſuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neq; Acínace, qui nobis amicícíam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi nidentur. TOXA. Placent iſta, iamq; amici atq; hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibí, ſiquando in Scythiam peruenerís. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pígeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxarí ex tua oratione conjício.

V. *Abauchas et Gyndanes.*

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam profectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eoq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicíßitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis, diuenditus, ad poſtremum cum in theatrum quoq;, ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa, introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat, roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redierit. Præcipue autem admiratione digna eſt, mira eã uĩ

atq; periculorum uarietas, quibus ſurſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam benè acceptũ fingit. Vt nec immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpeciem atque imaginem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſilio rum, etiam benè ac ſapienter captorum, exitus, quamq; inſperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus eſſe ſoleant, aſini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus eſt, aſſictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologias ſcripſit.

VVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, redibant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuẽ noſſent nomine Hipparchũ (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierũt: ego domum Hipparchi adiẽs, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quã rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cũ & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrẽſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulòq; pòſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, una muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimẽ, qui ſuos ad me amicos fidẽter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palęſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: de hinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palæſtra, oſtẽſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum redijſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite, ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quò pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius ueneficijs aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego inquit, Abria ſum amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno tecũ ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex nimia

himia impensa lauticia& culpari soleat. Illa subridens, manuq; apprehensa se orsum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim est præcipua admodum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque si quos in adolescentes oculos coniecit, nisi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciscitur, hos perimens, hos in beluas transmutans: tu uero fili adolescens es, ac formosus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Ad hæc animaduertens, me id quod iamdiu quærito habere domi, fœminam relinquo, abiens mecum ipse cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita te ipsum paulò, atque eam disciplinam condisce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hospitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæstram tibi illam omni ratione conciliа. Nam si illam expugnaris, absque labore quod cupis cognosces: seruis quidem & honesta & turpia omnia dominorũ nota esse consueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæstra penes focum sedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ò pulchra Palæstra, inquam, quàm uenustè & admodum nates simul & ollam circumfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris superabundat, ex quo beatus erit, si quis paulum degustarit, illa laciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, si sapis adolescens, nisi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam si me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facilè sustinebis, neque lapidibus pulsatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita respicis hominem coquum doctum non solum hos uiles parare cibos, sed homines quoque, quod his maius est, iugulare, pellem adimere, partiri in frusta, uiscera quoque ipsorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarrasti rectè: nam me quamuis procul à te remotum, non solum concalefecisti, sed ignem in mea uiscera absque aliqua iniuria exurenda coniecisti. Itaque te oro, ut mihi salutem afferas his asperis & suauibus, quas dixisti medelis, meq; iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta esset propitior, pollicita est postquam Domini issent dormitum, se mecum esse concubituram. Interea cum rediisset Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego somnum fingens cum surrexissem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus seruo stratus, mensa iuxta lectum sita, & in ea calix ac uinum unà cum frigida calidaq; aqua, quæ singula disposuerat Palæstra, quæ & lectum plurimis quoque rosis sparserat, & serta supermiserat ex eis confecta. Ego sympolium promptum uidens, compotricem censui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, ueſtigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oscula propinantibus, sumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adolescens, meminetis oportet, te in Palæstram incidisse, nunc ostendas licet, an sis factus inter adolescentes agilis, & huiusmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam, defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæstræ exercitio incumbere sum paratus. Tum illa: uolo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præsidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præscribam nomina: tuum erit iussis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet. sed aduerte ut nostra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa stans nuda, & exuta ueste imperat: Exuere adolescens, sumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, prosterne me resupinam, deinde super incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quaque uersus percute uulnera, telum etiam

ferens,quoad fueris defessus, & lumbi bellum egregium peregerint, tum educto telo,rursus illud in ignem iunge, ac ualidius percute atque insta,quousq; ad uersarium ad parietem impellas.Sed cum lapsus eris,paululum tibi indulge, neque festines.postmodum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfeciſſem diligenter,finisq; iam nostri certaminis adesset:tum ego paulò subridẽs Palęstram alloquor:Magistra,inquã,uides,ut facilẽ promptęq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim,an satis rectè has mihi imposueris colluctationes:commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens,quem nugatorem discipulum habeo, inquit: Videsis ne uapules,ni dictis pareas. Dehinc surgens,seq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit,ostendes, si uiribus ualidis luctator egregius existas, lisq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum subnixa genibus in lecto prona:Age tu luctator,mediam corporis partem ualenter aggressus percute,uulnusq; adige profundius,nudam uides, utere promptius,injce introrsius telum,deinde introrsius flectens iterum impellens absconde & comprime, nequi quam huic certamini adijcias interualli: caue autẽ ne citius quàm iusserim telum extrahas,sed incuruans aduersarium insequere,quo prostrato rursus certamini incumbe quoad lassus uictusq; deficias,& sudore sis madefactus.Ego in risum effusum uellem magistra,inquam,à me quoq; aliqua huiusmodi tibi præcepta tradi,in quibus mihi obtemperes uelim,sed iam te erige,ponęq; sedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi his uoluptatibus atq; exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Larissam. Cũ autem in mentem uenisset occasio quę cupiebam discendi:ò dulcissima Palęstra inquam,ostende oro, te dominam tuam suis præstigijs usam in aliquam formam uertentem.Iamdudũ enim aliquod huiusmodi mirandum spectaculũ uidere exopto,sed à te præcipue,si quod nosti,quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) pcipere cupio. Mequidẽ qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt)in nullam unquam mulierem oculos amoris causa conieci,seruum effeciſti,animo amatorio deuictum. Tum Palæstra: iocaris,inquit. Quis enim cantibus superare amorem potest eius artis magistrum.Ego per hoc caput ac beneuolentiam ergà te meam iuro,me (neq; enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur,dabo operam,ut uidere queas dominam in aliam formam tranſmutatam.His dictis quũ dormiſſemus, paucis diebus pòst quum nũciat mihi Palęstra, dominam se in auem conuersuram,ut ad suum amatorem aduolet.Nunc tempus,inquam,adest,quo diutino nostro desiderio possis facere satis. bono animo sis, ait, & quum iam nox aduentaret, me apprehensum ad ostium domus ducit,in qua illi dormiebant,meq; iubet per rimulam ostij introspicientem quæ fierent,animum aduertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire,accensa lucerna duo tenentem grana,quorum altero thuris ardenti lucernæ impositò multa in lumen locuta est.Deinde grandiusculam reserans arcam,plures continentem pixides, unam effert,quid in ea cõtineretur,incertum. Sed quantum oculi conijcere poterant,oleo plena uidebatur.Ex hoc assumens,à summo usq; ad imas partes totum corpus perunxit,statimq; alæ innascuntur illi,& rostrum corneum & aduncum omnisq; in auem conuersa est nocturnæ cornici persimilem,Vt uero se uolantem aspexit,aspere cantans,prout hæ aues solent,perq; ostium euolans abijt, ego qui mihi uidebar insomnium uidisse,palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quòd ea aspexerim, aut quòd essem excitatus à somno. Tandem ut uix sensi haud quaquam dormire,Palęstrã rogaui,ut ego quoque eo unguento unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimẽto discere,an ex hoc anima quoq; auis possem fieri,illa ostium domus aperiens, pixidem profert,ex qua festinans exutus perungor totus,auis uero infelix nequaq;

fio

sio, sed cauda è uestigio à posteriori innascitur parte. Digiti omnes nescio quor sum abierint, ungues in quatuor ungulas uersæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumspiciens cognoui me asinum euasisse: uox hominis ad querendum de Palæstra defecerat, sed labia dimittens, ipsamq; qua poteram forma respiciens, accusabam, quòd me pro aue in asinum uertisset. Illa manibus demulcens caput: Miseram me, inquit, quantum mali feci: festinantem similitudo pixidum me decepit, non capientẽ ea, quibus homines in auem cõmutantur. Sed cõfide, anime mi, facilis erit huius erroris cura. nam si rosas comedes, statum exues iumenti formã, & in amatorem meũ redibis, ac una nocte æquo feras animo, asini formã diluculo curabis: afferam sanè rosas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quũ dixisset, tractans me, & aures, & reliquũ corpus demulcebat. Ego corpore asinus, sensu tamen mentecq; hominis fungebar, ipse ille Lucius præter uocem. Mecũ igitur multus erat tum Palæstræ cõquestus, labiaq; mordens, abij ubi sciebam equũ meum et alium uerũ asinum Hipparchi esse. Quiut me ingressum conspexere, ueriti ne fenum ipsor& comederẽ, demissis auribus parati erant ad me calcibus repellendũ: quod ego perpendens, longè à præsepe recessi, stans ac mecũ ridens, sed risus rugitus erat. Cœpi uero interim mecũ cogitare: Quid si lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera insultet mihi, qui nihil mali cõmisi: hac detentus cura timebam aliquã malam futuram esse fortunã. Nox intempesta cũ esset ac silentium, & dulcis somnus, strepitus quidam exterius tanquã effossi parietis est factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingressui hominis pateret. Tum unus & itẽ alter, pluresq; intrant armati, omnes Hipparchũ, Palæstram ac seruum meũ colligant, domum spoliant pecuniam, uestẽ, omnemq; supellectilẽ auferunt: adeo ut nil telinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterũ educentes asinum strauerunt, impositisq; rebus, quas asportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia desueta effugerunt. Ignarus eram quantum pressi pondere mei socij paterentur laboris: ego desuetus absq; oleis iter facere, saxis præacutis admodum offendebar, ideoq; sæpius cespitans, deficiebam sub pondere. Sed è uestigio uir subsequens me sæpius feriebat baculo. Quum Cæsaris inuocans præsidium, pro uoce rugitum edebã, hoc solum absurdè proferens uoce maxima. Cæsaris uero nomẽ minimè sequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, statui uerbera silentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos transieramus montes, religati ora, ne pascendo iter moraremur. Meridie ad diuersorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum nostris latronibus ueterem esse consuetudinem, tum ex mutua salutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi sarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comedissent, ego ualde esuriens (nam is cibus mihi esui difficilis erat) cogitans qua re famem sedarem: hortulum retrõ diuersorum conspicio multis oleribus plenum, in quo & rosæ esse uidebantur. Itaq; uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut pascerem olera, tum ut ederem rosas: quibus in cibum sumptis sperabam me in hominem reuersurum. Hortum ingressus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad saturitatem comedi. Quæ uisæ fuerant, non erant rosæ, sed lauri syluestris flores: laurum uocant homines, malum & asino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è uestigio mori. Hoc aspiciens horti custos, rapto ingressus ligno, ut olera ita depasta uidit, tanquã irati domini erga fures deprehensos solent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures insuper ac totum caput fuste contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus resupinũ super olera strauissem, aufugi ad mõtes: qd' ille ut animaduertit carnes aduersus me incitauit, hi cũ plures essent, atq; ad ursos expugnãdos ualidi, ueritus ne me dilaniarẽt, si me cõprehẽdissent: decreui satius esse domũ reuerti:

itaq;

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere destiterunt, quàm ut ex dolore cacarem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiã si me uerberando necassent, eo pacto sperauí illos necessitate compulsos, sarcinam qua pressus eram inter equum & asinum partituros, mecq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere nequibat, neq; prodessent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus uel uti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta ab asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco præcipiti deiciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euasissent consilia, statui æquo animo ferre sarcinam, & promptè iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: præsertim cum ex latronum percepissem uerbis, parum itineris superesse ad locũ, in quo depositis sarcinis manerent, mecq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscẽdum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibusq; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communẽ omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarũ uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridie relicto cũ uetula adolescente quodam, ad opus suum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac animum quidem contemnebam, cum facilè ex eius conspectu aufugere possem. Sed adolescentem præcinctum ense in me sæpius respicientem, atq; ad seruantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanè, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hãc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi esset, uirginemq; adseruaret diligenter, quæ neq; potum neq; cibum capere uoluit: solũ gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoq; illius commotus fletu sibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam adueniens nunciat, quendam aduenam ea die multis cũ opibus transiturum. Hi ut erant armati consurgentes, me & equum stratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, quà aduena ille profecturus erat, in uehicula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, pręcioſioribus rebus mihi & equo impositis, cũ reliqua in syluis absconsissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sæpius ictus essem, ungula offendo in lapidẽ acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquũ uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sæpius cespitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduersum me machinarentur, ego intelligẽs omnia, quod itineris superfuit, oblitus uulneris peregi

tgi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uero ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœrant:. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismetipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio. ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus. nunquid non intellexisti quæ isti de te sunt inuicem colloquuti? uis ne ex alta crepidine deiici? nox resplendet, fures abiere. pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaq; domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer. mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberum faciam, tũ hordei medimnus erit tibi singulis diebus tibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tũ pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longẽ propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones nõ exti mescis: redi igit̃, nam te tuis restituemus. Quæ quũ ridentes dixissent, me retro uerterũt, tũ pedis et uulneris memoria, quũ renouata esset, claudicare cœpi. Illi nunc tandem captus claudus factus est, aiunt. cæterũ fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domũ ingressi anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquũ erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitã finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imum præcipitem egere. Deinde ligata uirgine sunt ad cœnã profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes, alter, nisi eodẽ illam loco, quo uetulam nostram præcipitem agamus: nam & pecuniã nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrã prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra. nã omnes à pluribus ex improuiso circũdati fuissemus capti. Quare ulciscamur hãc uitę nostræ insidiatricẽ: sed nõ ita ut è saxo proiecta morte pereat repẽtina, mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundũ est nobis. Cũ de illius morte disceptarent: Adiiciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniã semper tardum, nunc uero fictẽ claudicantẽ oportet perdere, etem fugę uirginis factus est socius et minister, hunc interficiamus primũ, tum scindamus uentrẽ, atq; intestinis abiectis, intus uirginẽ includamus, ita ut solũ superextet caput, ne euestigio suffocetur, reliquũ corpus infra uentrẽ lateat quo cõsuto ambos uulturibus eiiciamus, nouo more pręparatũ cibũ. Aduertite quęso ad hoc tormẽti genus: primũ uiua mortuo asino inhęrebit, deinde sole urente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortẽ torquebit, neq; poterit seipsam perimere. cętera quibus excruciabit tũ ex putrefacti cadaueris fœtore, tũ ex uermibus scatutientibus, prętermitto, uultures denicq; cadauer depasti, & uentẽ quoq; unã laniabũt. Ad hoc monstro simile acclamantes oẽs rẽ cõprobauere. ego meipsum deplorabã tanq; iam moriturę, neq; tantum meo interitu dolebam, quãtum quòd receptaculũ essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiseraa

miſerat mali. Iam diluculum aderat, quum ſubito manus aduentat militum ad hos ſceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præſidem perducunt: inter hos milites, qui puellam deſponderat latronum inueſtigator aderat. Hic uirginem dorſo meo impoſitam, ad ſuos reduxit: domeſtici nos etiam à longè conſpectos ut agnouere, me illis aduentum noſtrum uoce ſignificãte, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fugæ ſocio, & unà ad mortem deſtinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iuſſit, etiam fœnum quantum ſufficeret camelo. Ego cõſpectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæſtram ſum execratus, quæ me non in canẽ, ſed aſinum ſua arte tranſmutaſſet. Haud multos poſt nuptias dies, uolens mihi uirgo promiſſam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata eſt. Ille ſub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas ſubagitare cum uellem, permiſit. Quæ tum mihi optima redhibitio uiſa eſſet, ſi mei arbitrij res fuiſſet. Aduocato itaq; equarum paſtore, me ſibi permiſit lætum, tanquam non amplius ſarcinarum moleſtiam ſubiturũ. Equabus paſtor immiſcuit, ducens ſimul ad paſcendum. † Sed cõtrà atq; opinabar accidit: nã qui armento præerat, incluſum mere liquit uxori: illa ad piſtrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato præſertim aſino molere, quantum domino ſatiſfet. Sed mulier intenta quæſtui, & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erãt opera ad farinæ mercedem miſerum fatigabat collum. Inſuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in ſuum uſum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando paſtor inter armenta ire ad pabulum equorum ſineret, quia me uelut adulterũ ſuſpicabantur, calcibus & morſibus infeſtabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilẽtus igitur paruo tempore factus ſum ac deformis, neq; domi à piſtrini labore quietus, neq; in agris paſcens, quum non eſſem ab equorum perſecutione tutus. Deſtinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum ſarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius; nam primum aſcendendus mons erat ſaxoſus, aſpera ac dura mihi, ut qui abſq; ſoleis eſſem, uia ducebar à puero aſinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; ſimplici ſolum ligno, ſed eo cui frequentes atq; acuti ſtimuli eſſent infixi. Is ſemper poſteriora dorſi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, ſemper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: deſcenſus montis licet eſſet præceps, tamen continuis premebat uerberibus, ſi quando ſarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat ligna, aut imponebat leuius ut æquaret latera, ſed graues addebat lapides leuiori parti, ita rediẽbam miſer tũ ligna tum ſaxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere abſq; naui, ille calceis parcens, à poſteriori parte poſt ligna ſupra me, quoad fluuium tranſiuiſſem, inſidebat: ſi uero (ut ſæpe contigit) labore atq; onere nimio lapſus cecidiſſem, tum mihi calamitas aderat non ferenda. nõ enim deſes me ſubleuabat manibus, aut ramo erigebat, aut reddebat ſarcinam leuiorẽ: ſed à capite atq; auribus incipiens, me ligno percutiebat continuè, quoad plagarum multitudo me cogeret ad ſurgendum. Aliud quoq; malum intolerabile ſum perpeſſus: ſpinarum quippe acutarum faſcem, quẽ ferebam à poſteriori parte ſuſpenſum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti neceſſe erat) acerrimè pungerent. Neq; uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus ſemper ſpinis, ac propter inceſſum repercutientibus: nam ſi remiſſius incedens deuitarẽ ſpinarum ictus, ligno ualde uapulabam. ſi baculum euitarem citius ambulans, grauius poſteriora torquebantur à ſpinis: erat aſinario illi omnino me perdendi animus. Itaq; cum illum aliquando calce percuſſiſſem, nunquam eſt id oblitus, iuſſus ſtupam de una regione in aliam trãsferre illam ſuper dorſum meũ arctè alligauit, interitumq; ex eo mihi

† Oportebat aũt & hic mihi accidere, qd olim Cãdauli. (*Videtur alludere ad hiſtoriam Candaulis, quæ eſt lib. 1. Herodoti.*)

mihi machinatus, cum paululum proceſſiſſem, raptum ex igne torrem ẽxuſtum, infra ſtupam abſcondit, qua ſubito incenſa, ego ignẽ ſentiens me comburendũ, in conſpectum fortè de uia ſtagnum me conieci, meq; in aqua unà cum ſtupa cõuolui ſæpius, quoad ignis extingueretur: ita abſq; diſcrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas ſtupam amplius incẽdendi, limo atq; aqua plenam. At ſceleſtus ille aſinarius domũ reuerſus, omnem in me culpam coniecit, aſſerens, me mea ſponte in ignẽ proſiluiſſe. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduerſum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxiſſet, grandi lignorum impoſito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilẽ accuſat, inquiens: Quid hunc aſinum amplius nutrimus fruſtra, difficilem, tardum, grauem: inſpice quæ ſit eius cura: ſi mulierem aut uirginem formoſam conſpicit, è ueſtigio calcibus proſiliens, curſu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas ſolent morſu, tanquam oſculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; inſurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conſpecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta diſperſit, mulierem tanquam coiturus inſequitur, donec aliis aliunde accurrentibus, mulier ab huius formoſi amatoris impetu liberata eſt. Hæc patronus credens, poſteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque ſarcinam ferre, ſed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & inteſtinis uulturibus datis, carnes operarijs ſeruate. Si quis quomodo ſit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptũ. ad hoc abſurdus ille puer gauiſus, me ſubito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quædã conſulens aduerſum me grauiora: nequaquã hunc aſinũ occidas, inquit, piſtrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiam magnũ ſi in amores mulierũ labitur, caſtra ipſum, ſummota enim ueneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non ſit difficile etiã grauiſſimũ onus ferre. Si quomodo caſtretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducã huius artis peritiſſimum. Approbatur à ſingulis qui aderant, conſilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquã uir eſſem aſino deſiturus, neq; enim uiuere amplius cupiebam, ſi fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte miſera effugerem uitam miſeriorem. At nocte intempeſta ſuperuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius ſponſum meridie iuxta littus deambulãtes, ab inundantis maris aqua raptos atq; abſorptos fuiſſe, hũc finem & rerum & uitæ ſortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquã de cętero ſeruitutem pati, raptiſq; quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, abſumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam nõ ferre me onus aſino dignum: lætabar tamen me euaſiſſe id periculum exectionis, Vniuerſa nocte confecimus longũ iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populoſam, in qua habitare ſtatuerat, qui me ducebat, & ſimul iumenta uẽdere. Præco medio ſtans in foro nos proſcribebat: emptores diligenter inſpiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatẽ cuiuſq; coniectantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimũ relictum præco iuſſit reduci domum, inquiens: hunc ſolum uides non repperiſſe emptorem. At ſors multa reuoluens ſæpius & cõmutans, dominũ minimè gratum parauit. Cynędus erat ſenex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circũferentes ſtipem deæ offerre impellunt. huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus ſequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori noſtro nomẽ erat) peruenimus, magna ad oſtium uoce: ò Caraſia, inquit, ſeruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Coraſia cynędo; turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocẽ applaudentes, exiſtimabant uerum ſeruũ emptum eſſe: ut uero aſinum uidere, Phylenum increpant, qui non ſeruum, ſed ſponſum ſibi ad

duxerit ſuis nuptijs dignũ, ex quo certè pullos eiuſmodi quam primũ pararet. Ad hæc cum riſiſſent omnes exercitio ſuo intenti, paratis domi ſacris mihi deæ ſuperimpoſuerunt. Ciuitatem egreſſi cum patriam perambularent, in quãdam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens conſtiti: quidã qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nõnulla protuliſſet uerba, reliqui mitra proiecta caput ſubtus guttur ligantes, enſibus laceratos feriunt, linguam inſuper foris dentes exectã, quiſq; incidit, ut breui tempore omnia ſanguine manarent. Hic ego ualde extimeſcebam, ne aſini quoq; ſanguine deæ opus eſſet. Eo pacto cũ ſibi ſanguinẽ eduxiſſent drachmas & obolos à circũſtantibus colligunt, alij caricas præbent, et uinum, caſeiq; ſiſcellas, alij medimnas tritici atq; hordeũ in aſini cibũ. Ex his & habebant uictum, & ſacra deæ faciebant. Perambulãtibus illis aliquando uillã quandam iuuenem grandiorẽ à ſe conſpectum expiſcati, domum in quam forte diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynędis mos erat) perpeſſi ſunt. ego dolens me in aſinũ eſſe uerſum, cum tantum ſcelus non poſſem ferre: ò ſceleſti, cum uellẽ exclamare, pro uoce hominis magnũ rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amiſſum aſinum quærentes, repente audito rugitu nullo prænonito ingrediuntur domum, quũ æſtimarent me ſuũ aſinum eſſe, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum riſu locũ egreſſi, ſceleſtam ſacerdotum nequietã per totam uillam diuulgant. Illi ob eorũ ſcelera deprehenſa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum ſolitariũ peruenirent, increpabant me irati ad modum, quòd eorũ myſteria patefeciſſem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod ſequitur non ferendum: deam quippe deponentes, ſublata ſella, nudum arbori robuſtæ alligant, deinde fuſte ex neruis facto, me ad necẽ uerberant, iubentes in futurum eſſe taciturnũ, & ſimul poſt uerbera me ſtatuunt iugulare, qui uillicorũ iram in ſe incitarim, neq; per me licuerit facere conſuetũ quæſtum: ſed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deeſſet, qui eã ferret, cædem effugi: poſt multas tamen plagas, repoſita ſupra me dea, iter proſecuti ſunt. Veſperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens ſacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculũ adij: Amicus quidã noſtri hoſpitis partem ſylueſtris aſini dono miſit, quã canes qui intus occluſi erant, coqui negligentia comederunt. Hic præter modũ, ne domini iuſſu uapularet, cum de morte cogitaret, conſilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, inquit, & te ſaluabis, et reſarcies hoc damnũ: Habent hi cynædi aſinũ, quem ſi deduxeris in deſertum locum, facilè illũ potes occidere, ſumptamq; ex eo partẽ parare in cibum domino: reliquũ corporis in præceps abijce: exiſtimabunt cynędi aufugiſſe aſinũ, neq; amplius deprehẽdi poſſe: hic uero aſinus pinguis eſt, & perſimilis ſylueſtri. Approbato mulieris conſilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturũ, mihi propinquat, ut conſultum facinus patraret. At ego, quid de me futurum eſſet præuidens, optimũ factu duxi id periculũ ſubterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, proſiliens feror intus curſu, ubi cynædi cũ hoſpite cœnabant, ſubito eo aduentu & lumen & menſam ſubij, exiſtimans hoc ſcitũ inuentum ſaluti mihi futurũ, dominumq; è ueſtigio me ocioſum aliquo tuto in loco detenturũ: uerum hæc res in extremũ eſt mihi uerſa diſcrimen, nam furioſum me opinati, enſibus, iaculis, longis baculis uelut occiſuri me appetiuerũt: quo periculo perſpecto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi oſtiũ loci exterius occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi ſuperpoſita, recedẽtes ad aliam ciuitatẽ, copijs & opibus potẽtem perducunt, in qua nouũ interuenit prodigium: nam cũ dea priuatæ domus diuerſoriũ abnueret, in tẽplo ſe poni iuſſit eius loci, qui à ciuibus maximè coleretur. Illi libenti animo deã externã prope ſuũ deum in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hoſpitiũ domus, hic plures cynædi dies cõmorati. Cũ abire uellent, deãq; à ciuibus peterent, templũ ingreſſi deã aſportant: uerũ facinoroſi homines phialã auream è templo ablatam furto

infra

infra deam recondunt: qua re palã facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynędos capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptã repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quamobrẽ hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerẽ conijciunt: deam alio in templo ponentes, aurũ suo deo restituũt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego à pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atq; aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena. me uero, ueluti seruum nouũ solent: ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinũt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendũ: sed simulans me eius operis rudẽ, frustra quietem speraui. nam plures qui aderant, acceptis baculis de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poterã) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circũducerem molã: expertus sanè didici seruum ad ea quę fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manũ. Eo labore admodũ macer euasi, & corpore debilis: quapropter hortulano me uendidit, qui hortũ ceperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigando intentus. ego interim ociosus, sed uita propter frigus (erat enim hyems) satis molesta, cũ patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tũ molle lutum, tum dura terra atq; acuta multũ offendebat, Cibus itẽ lactucæ amaræ, ac prædurę erant. Ambobus contigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primũ uerbis Italis hortulanũ allocutus, petijt ab eo, quo asinũ ducat: ille uocem militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptũ ferens molestius, hortulanũ fuste cum percussisset, ille militẽ amplexus ad terrã in uia prostrauit, iacentẽ tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cũ se tutaretur, minaretur q;, si exurgeret, se illum ense interfecturę. Hortulanus quid de se futurum esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus lõgè proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuũ simulat: quod ueritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatẽ pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unã me ducẽs, ubi latẽter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit. me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat cõmilitonibus qui obuiam fortè facti sunt, iniuriã hortulani. Hi cum nossent quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorẽ intus destituunt, iubentes eos qui domi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum ineus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quid nam esset cupidus sciendi, caput è fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentẽ. extractum iudicibus tradunt, errati pœnã daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti, qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministeriũ erat epulas parare diuiti. Cũ isto conseruus frater habitabat pistor, placentas mel le conficiens: cõmunia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur per plures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatũ. Ego omisso hordeo humano cibo uentrẽ refer

ſi. Cum redijſſent tum ex ciborũ multitudine non animaduertunt cibos ã me co meſtos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perſpexiſ ſe ſenſi, eorum fretus ignorantia, melioribus fruſtis corpus repleui. Tandem ut damnũ cognouere, alter alterum illa ſurripuiſſe ſuſpicatus, pudore inuicẽ retice bant. Diligentius igitur adſeruãtes, reliquas portiones deinceps & fruſta adnu merant. Ego uitã uoluptuoſam in delicijs agẽs, factus ſum corpore pinguior a deo ut pellis ex pilis nitidis admodũ luceret. Illi me pinguiorẽ factum uidẽtes, hordeum uero nequaquã minui, in ſuſpcionẽ mei ducti, ſimulant ſe foris ire la uandi gratia, clauſo oſtio quid agam per rimulas aſpiciunt. Ego ignorãs dolum ad prandium proficiſcor: illi primo ridere incipiunt in cibo aſini deſueto. Con ſeruis deinde ad id ſpectaculum uocatis, rident ſimul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidiſſet, ut adeo efferrentur riſu. Vt cauſam per cepit, ſurgens ã ſympoſio atq; introſpiciẽs, poſteaquam me uidit ſylueſtris apri fruſta edentem, ſtatim ridens ſe intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto & gula fuiſſe deprehenſum. Ille ſuborto riſu, me iubet in conuiuiũ deduci: dein de menſam parari adeo multis cibis, ut nullus alter aſinus eos potuiſſet edere. Cocleæ crudæ erant piſces, partim garo & oleo, partim ſinapi condi ti. Fortunã ego accidentem mihi ſentiens, cogitansq; his iocis ſalutẽ mihi afferri poſſe, men ſæ aſtans prandium ſumpſi: qua ex re uniuerſum conuiuium ſe in riſum effudit. Cum dixiſſet quiſpiam: bibet hic aſinus & uinum, ſi quis miniſtret? idq; patro nus iuſſiſſet efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modũ admiratus, duplex e ius quo uenditus eram precium annumerari emptori iuſſit, meq; dari adoleſcen ti cuidam liberto ſuo, tum nutriendũ tum inſtruentem, quæcunq; illum oblecta re poſſent. Facilẽ fuit illi me docere parentem ſibi, facientemq; ſingula quæ mõ ſtraret: primum flecti me in genua ſupra lectum uelut hominem docuit, tũ ſibi alludere, ac ſtantem pedibus anterioribus erectis pſallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia denicq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, aſinum uinum bibere, ludere, ſaltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculorũ nutu admonebam miniſtrum. Mirabantur hæc omnes ut rem inſuetã, inſciũ hominem in aſino eſ ſe. Lætabar eorũ ſtulticia, diſcens ambulare, ferre patronũ, currere abſq; ulla ſeſ ſoris moleſtia: erã ſumptuoſius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; ar gento diſtincto. Pendebant inſuper tintinabula, ſuauem ſonum præbentia. Me nocles patronus in Theſſalonicam abijt: ob hanc cauſſam, ut ferebat, quòd erat pollicitus patriæ, ſe gladiatorios ludos daturũ: qui cum ad pugnandũ parati ad eſſent, nos mane profecti ſumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis diffi cili: ubi Theſſalonicam uenimus, omnes ad ſpectaculum & me uidendum cõue nerunt: iam emi fama diffuſa longius uulgauerat, me in modum hominis ſaltan tem uarios ludos edere. Patronus poſt potum ſuis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet edere. Libertus qui mihi præerat faci ens ex me quæſtũ tenebat incluſum, eos qui meos ludos uolebant aſpicere, aper ta ianua datis q; nummis intromittens. illi aliud, alter in meum cibum afferebãt, & ea præſertim, quæ uentri aſini minimè conuenirent. Me & domini & aliorũ ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & ex terna, mei uidendi cupida accedit, ut me aſpiciat prandentem: ut aſpexit, è ueſti gio in cupidinem mei exarſit, tum aſini ſpecie adducta, tum impulſa ludorũ ue nuſtate. Hæc cum liberto ut unam noctẽ mecum eſſe ſinat magno precio paciſci tur, qui parum curans mei iacturã, precio accepto cum adueſperaſceret, poſt cœ nam domini iuſſu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierẽ in uenimus lectum ingreſſam, puluinaria mollia importata erant, ueſtes quoq; & ſtragulæ & ſtratum decens humi poſitum mulieris. Serui alio in loco abeũt iux ta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni ſimile, exutaq; ueſte

nuda

nuda propter lumen ſteterit: deinde ex alabaſtro proferens unguentum, ſe primũ tum inungit, nareſq; unguento replet: poſtmodum exoſculatur, ea loquẽs, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in ſtratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri eſſem reſperſus, unguenti quoq; odore incitatus, pulchritudine inſuper puellę cõmotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere. nam ex quo aſinus fui, expers coitus fui: neq; cum aſinis in ea re conſueueram, neq; aſinã cognoram. Itaq; haud paruus timor inceſſit, ne ſcinderem dilaceraremq; in coitu mulierẽ: ac poſtmodum tanquam homicida meritã ſubirem pœnam: ſed hęc incaſſum à me cogitabantur. nã mulier multis amatoriis me oſculis prouocans, ubi me ad opus paratum ſenſit, ut homini ſuperincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrõ cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad ſeſe trahit, cędentem paulò: Quorſum, inquiens, refugis? atq; acrius complexui inhæret. Vt uero ſenſi ſupellectilẽ iam mihi deeſſe ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore depoſito haud quaquam amplius inſequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: exiſtimauiq; non eſſe me Paſiphaës adultero deteriorẽ. Hoc pacto uniuerſa nox ueneri data eſt, in uoluptatem coitus frequenter conſumpta. Cum dies aduenisſet, abiens mulier cuſtodem meum conuenit, precioq; noctem aliam redimit. Ille ditior meo operę factus, quũ rem domino ſignificaſſet, cum fœmina reliquit inclu ſum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam ſummo cum deſiderio impendit. Libertus interim ueſperi, me inſcio, ad interiorẽ, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam oſtendit cum adoleſcentula coëntem. Eo aſpectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorũ tempore, quo id me ſpectaculũ, in aliqua ex his, quæ ad beſtias damnatæ eſſent, fœmina, in conſpectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum inſtaret dies, in theatrum deducerer, omnibus ſpectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus teſtudine, atq; ornatus auro, in hoc me collocãt, & ponunt mulierem: deinde ſupra machinam lectum poſitum in medium theatri ferũt, magna cum acclamatione populi plauſuq;, manus aduerſus me extendentis. Nobis menſa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna deliciarum cauſſa hominibus apponuntur: Aſtabant nobis formoſi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo miniſtrantes. Ibi cuſtos aſtans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatrõ ſitus, & ſimul extimeſcebam, ne quis urſus aut leo ad me dilaniandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium roſarum folia conſpicatus, ſtatim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me uelut ſaltaturum ad ludum præbendum ſurrexiſſe: at ego inter homines ad flores uſq; delatus, roſas ſelectas paſcor: tum ſingulis rem admirantibus iumenti ſpeciem depono, omniq; prioris aſini ſublata forma, in Lucium illum priſcum ante eos nudus redij. Hoc inſperato uelut mirando monſtro ſtupefactus populus, magno coorto murmure, in diuerſas ſententias diſtrahebãt, alij ut magum, inq; uarias formas mutari ſolitum, ſtatim igni comburẽdum: alij paulò expectandum, meq; prius audiendum cenſebant, ac poſtea ſententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currẽs, dixi me à ſerua Theſſaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfuſum in aſinum fuiſſe conuerſum: rogo me in cuſtodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præſes, tuorum parentum & cognatorũ, ſi quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem eſſe mihi Lucium reſpondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatũ cognomine: me hiſtoriarum aliarumq; rerum ſcriptorem, fratrem poëtam atq; augurem eſſe, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præſes audiuit: Hoſpitis, inquit, filius es, hominis mihi amiciſſimi, qui me domi ſolitus eſt excipere, & donis proſequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: deq; ſella deſcendens me am

plexus exoſculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater argentum afferens, aliaq; multa, cum præſes aſtantibus omnibus me miſſum feciſſet, ad mare deſcendimus. Præparata iam naui, commeatuq; impoſito, optimum factu ſum ratus, priuſquam abirem fœminam conuenire, quæ me aſinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me aſino pulchriorem fore ſibi charum exiſtimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareq; ſecum hortata eſt. Exiſtimabam illam quæ aſinum dilexiſſet, multò uaiorem in homine uoluptatem ſumpturam, cum cœnaſſemus, unguento ungor, coronaq; ex amantiſſimis roſis, ut quæ mihi formam hominis reſtituiſſent, impoſita capiti, cum tempus dormiendi iam nocte intempeſta adeſſet, ueſtes exuo aſtans nudus, ueluti rem gratam fœminæ facturus, cum pro aſino uirum haberet. At illa ut me nudum aſpexit, & ſingula hominem eſſe, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abſcede ocyus, alibi dormiturus. Cum petere quodnam ob erratũ meum id diceret: Quoniam non te, ait, ſed aſinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te aſini ſolam ſpeciem depoſuiſſe, inſigne illud quod dilexeram ſeruaſſe: tu uero omiſiſti id, quod ſolum in aſino pulchrũ uidebatur atq; utile, in ſimiam quẽdam conuerſus: ſtatimq; uocatis domeſticis mandat, extra domum foras me nudum eijci. Ego ante domũ nudus, coronatus, unctus, in nudo ſolo iacui. Diluculo mare uerſus reſpiciens, nudus fratri narraui, non abſq; riſu infortunium meum. Vento deinde flante nauem aſcendentes paucis diebus in patriam uenimus, ubi dijs meæ ſalutis autoribus ſacra perſolui, ac in templo dona ſuſpendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aiunt) ſed ex longa aſini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, ſalutem cõſecutus.

IVPITER CONFVTATVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Summa Dialogi huius eſt. Quando fato ac neceſſitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam dijs obnoxij ſunt, ſuperuacaneam eſſe omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; dijs ſacrificandum eſſe, neque ab illis quicquam ſperandum. Imò ipſos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus eſſe, ſed ſolum fati, ac neceſſitudinis iſtius ſempiternæ miniſtros, qui per ſe neque prodeſſe nobis, neq; nocere poſſint. Nam ſi ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum adminiſtratio foret, neque malos ac ſceleratos impunè ferre, & pios, bonosq;, beneficijs, ac munere illorum prouehi debere. Nam quæ de ſupplicijs inferorum, ac pœnis nocentum feruntur, ea, ſi quæ ſint, eiuſmodi certò eſſe, ut immerito & iniuſtè illis eueniant, qui ea patiuntur, cũ nemo ſua uoluntate, ſed ex prædeſtinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniſcus, uti intrepidus, atque impudentior paulò quiſpiam, cum Ioue diſputare. Eſtq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus, propriè blaſphemus, atque ἄθεος uocatus eſt. Quid enim in rebus mortalium ſanctum, aut inuiolatum uſquam erit, ſi religione ac metu deorum è medio ſublato, hominibus perſuaſerit, ſiue benè ſiue malè agant, id neceſſitate quadam fatorum fieri, eoſq; ipſos à crimine ſolutos atq; innoxios eſſe?

Interlocutores CYNISCVS & IVPITER. CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate & facilitate petitæ rei.

GOuero te Iupiter talium rerum gratia nunquam moleſtus conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te poſtulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis ſunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; permulta eiuſmodi illis ſollicitè expetentibus ſurdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP. Quid hoc uero rei eſt Cyniſce, neq; enim indigentia

ligentia diutius diſcruciaberis, maximè ſi rerum mediocrium, ut ais, inopia cõflictaris. CYN. Reſponde mihi ad quæſtionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præſtatu facile. Proinde quære quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim ueriſimile eſt & tibi uidelicet Homeri atque Heſiodi lecta eſſe poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda ſunt iſta, quæ de Fato & Parcis illi conſarcinatis cecinerunt uerſiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique naſcentium fatali decreto adnexuerint. IVP. Et ualde quidem uera ſunt iſta. Etenim in rebus humanis nihil eſt quod Parcarum diſpenſatione & conſilio non ordinetur: uerum omnia quæcunque fiunt, dum ſub illarum colo circumferuntur, ſtatim ab initio unumquodq; illorum certum & infallibilem ſortitur euentum, nec fas eſt aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte ſuæ poëſeos dixerit. Infera ne Parcis inuitis regna ſubintret, ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum eſt, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Muſis ſuggeſta cecinerint, illa uera habenda ſunt. Porrò quoties à Deabus deſeruntur, ac per ſe aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoſcendum quidem facinus, ſi, cum homines ſint, ueritatem ignorent, præſertim illo digreſſo numine, quod præſens per illos canere ſolebat. CYN. Atqui hoc ſanè ita ſe habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi reſponde: nonne tres ſunt Parcæ, nempe Clotho, Lacheſis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipſæ Deæ ſint, multum uulgo celebratæ, cuiuſmodi ſunt, aut quæ nam unicuique illarum eſt potentia? An uero æqualem cum Parcis ſortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ ſunt? paſſim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uſpiam eſſe potentius. IVP. Haud fas eſt omnia tibi comperta eſſe, ò Cyniſce. Cuius ergo gratia hęc de Parcis me interrogaſti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud expoſueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & neceſſum ſit ex illarum lino uos pendere? IVP. Neceſſarium omnino ò Cyniſc. Quid ergo riſiſti? CYN. Commodum Homeri illi uerſiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia ſurſum ſubducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimiſſurũ, ac tunc ſi uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim ſummo ſtudio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco eſſent moturi. Te uero, ſi lubitum foret, nullo negotio uniuerſos, unà cum terrã & uaſto gurgite ponti uelle ſubducere. Tunc equidem inuſitato & admirando membrorum robore polleré mihi uidebare, ac mirificè inhorreſcebam animo audiẽdo uerſiculos. Nunc autem te ipſum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minaciſſimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iuſtius Clotho arroganter gloriari poſſe, quòd & te ipſum in ſublime tractum, et ex colo pendulũ uideat, quem admodum piſcatores ex calamo ſubductos contuentur piſciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid iſtæ tuæ ſibi uelint quæſtiunculæ. CYNIS. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obſecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, ſi ueritatem ore liberiore protulero. Si enim iſta, ut tu dicis, ita ſe habent, & Parcæ omnium rerum poteſtatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum eſt, immutari poteſt, cuius ergo gratia uobis nos homines ſacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis ueſtra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & ſacrificandi ſtudio capimus, ſi neque malorum auerſiones ipſis precibus inuenire poſſumus, neque aliud bonum diuinitus datum conſequimur. IVP. Noui unde tibi iſtæ ſuppetant argu-

I. *Quæſtio & argumentum ex quo ea quæ ſequũtur inſtruuntur.*

II. *An idẽ Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter fato ſuccumbat.*

I. *Concluſio, ergo neq; ſacrificandum dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

tiæ & immodeſtæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis iſtis Sophiſtis, qui nulla prouidentia res humanas adminiſtrari garriunt. Itaque illi eiuſmodi crebris quæſtionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à ſacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquã uulgare quiddam eſſet. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam eſſe, neq; quicquam omnino poſſe in his quæ in terris ſunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus diſputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ò Iupiter, abillis perſuaſus hæc te interrogaui. Diſputatio uero noſtra neſcio quo modo eò progreſſa in hoc ipſum incidit, ac ſu peruacanea hominum ſacrificia eſſe confirmat. Rurſus uero ſi uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæſita reſpondere, & uide ut maximè prouidenter reſpondeas. IVP. Roga, ſi tibi ocium eſt talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio ſanè. CYN. Vobis uero relictam eſſe facultatem cõmutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod ſequitur, inducam?, ſiue clarum ac planum illud dixero, ſeu ſecus? IVP. Clarum utiq; eſt. Nam qui Dijs ſacra faciunt, nulla neceſſitate adducti ſacrificant, ſed alterne retributioni ſeruiunt, perinde ac ſi bona à nobis mercarentur, aut alioqui honeſto dediti colunt, quod uiderint eſſe præſtantius. CYN. Et hoc abundè ſatis eſſe ducis, potiſſimum cum affirmes nullius utilitatis reſpectu fieri ſacrificia, uerum bonitate quadam hominum præſtantiora colentium. At ſi quis ex Sophiſtis illis preſto eſſet, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores eſſe pronunciares, præſertim conſeruos hominum exiſtentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum ſunt dominæ, ſubiectos. Neq; enim, niſi me fallit opinio, illi reſpondebis, Deorum ſortem hoc eſſe potiorem habendam, quòd immortales ſint. Nam hoc ipſo nomine infeliciores dicendi ſunt. Homines enim etſi aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immenſum huius rei incõmoditas protenditur perpetuæ ſeruituti mancipatis, quæ uario multiplicique tractu ſub lino ſubinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ò Cyniſce, hæc perpetuitas & immenſa temporũ ſeries noſtra eſt felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Nõ omnes pari felicitate fruimini, ò Iupiter, uerũ apud uos quoq; præfinita eſt quædã diſpar rerũ fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidẽ feliciter et beatè agis q̃ omnia, cum Deorum ſummus Imperator ſies, poſſisq; & terram & mare ſubducere, quaſi funem demiſſo. Cæterum Vulcanus claudus eſt, unus ex mechanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus eſt. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiamnũ uinculis conſtrictum tartareis ſub umbris agere cõſtat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando ſeruili conditione hominibus eſſe deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuiſſe. Apollinem uero apud Admetum egiſſe in ſeruitio inficiari non potes. Hæc cum ita ſint, non uidetur mihi ſolida eſſe & ſyncera ueſtra felicitas. Sed ſunt quidem ueſtrũ nonnulli felices & egregiè beati, ſunt rurſus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non ſecus atq; nos diſpoliemini, neq; non à ſacrilegis compilemini, atq; ex ditiſſimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati ſunt, aurei aut argẽtei exiſtentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cyniſce, ac te fortaſſe illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas ſufferẽtem. CYN. Tolle minas ò Iupiter, certò enim perſuaſum habeo, nihil me mali paſſurum, quod ante te mihi Parca ſufferendum nõ deſtinauerit. Quoniam neq; illos ipſos ſacrilegos ſupplicio per te affectos uideo, ſed plurimi manus ueſtras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non eſſe, ut capti ſcelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos non eſſe potiores aut beatiores hominibus.* *Cõfutat bonũ immortalitatis per inuerſionem.* *Adimit et cæterarũ rerum felicitatẽ, p̃ diſtributionem, uniuſcuiuſq; incommoda enumerando.*

Nonne

Nonne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proinde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem peruestigarem. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & antè tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac scitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tedat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horæ uerborũ te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cũcta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarũ instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tamẽ qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis ascíæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium ascíæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebãt, ac ab illo bonorũ largitionem postulare: cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; no aliquid eorũ subuertere, quæ initio illarũ decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen colí torserit, laborem Clothus dissoluẽs. IVP. Tu iam Cynisce neq; Parcas quidem ipsas ab hominibus colendas esse contendis, sed uidere mihi omnia non illibenter uelle confundere. Nos uero, ut maximè aliam ob caussam nullam, certè ob diuinationem et oracula, neq; non eorũ prædictionem quæ singula de quouis rato consilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, ô Iupiter, eorũ præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo concessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obiiciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Croesi filium perempturus est, quasi uiolento quopiã Parcarũ decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earũ rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respõdere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Hale suum ipsius imperum euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ô Cynisce, Apollini quædam aduersus Croesum caussa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quic quam posse.

Consulti oracula & prædictiones, ab effectu & incertitudine. Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Croesus, ut eodem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoq; uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed, ut uideo, nequicquam dei sumus, qui neq; prouidentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed re uera asciarũ terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iureoptimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impune talia aduersus nos contumeliose dissserentem. CYN. Feri ò Iupiter, si mihi fatale est fulmine percussum interire, neq; te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clotho, per te uulnus mihi incurientẽ. Neq; fulmen quidẽ ipsum accusabo, quasi tã infelicis ruinę causa mihi extitisset. Verunta mẽ hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cęterũ tu mihi illius loco respondeas uelim. Etẽm minis tuis hoc in memoriã mihi reuocasti, qui sit tandẽ, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolẽtis, & periuris hominibus dissimulanter posthabitis, unã aliquã ilicem aut lapidẽ, aut nauis uelũ nihil mali unq; per iniusticiã meritę fulmine feriatis? Non raro quoq; hominẽ frugi & uiatorẽ spectatæ sanctimonię? Qd uerocõpressis labijs obticuisti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidẽ me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uero extremè curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nã tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendũ mihi uideo, nẽpe à te et Fato et Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omnium rerum inopia atq; angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neque non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo masculæ Venere extremè infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrà Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non itẽ. Ad hęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delitijsq; totus fractus regnauerit, Persarum uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea quòd factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis percensendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnem uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis implicíti, ærumnosè conflictantes. IVP. An ignoras Cynisce, quanta supplicia & cruciatus post hanc uitam prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcum mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obscurè cognoscam ubi Fato functus fuero. Quantum autem ad præsens attinet, uelim ut quantumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sedecim uulturibus iecur meum depasceretur: uerum non ut hic in uita siti pressus, quemadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia & pœnas malis destinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrã talibus rebus cognoscendis atq; dijudicandis dare operam, ac mihi super illo quoq; respondeat, estné tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista dẽ illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuiusgeneris sunt parricidę & sacrilegi. CYN. Quos aũt ad Heroum contuberniũ amandare solet? IVP. Nempe bonos, & sanctitate uitę præcellẽtes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ò Iupiter? IVP. Propterea q illi

Tacitè negat Prouidentiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Transit ad inferos, & illorũ supplicia, ac pœnas eleuat quoq;, q si qui eiusmodi sint, immerito defunctis accidant, ut q non uoluntate sed fato pecca rint.

ſupplicio,ſi uero honore remunerandi ſunt. CYN. Cæterum,ſiquis nolẽs & inuito animo mali aliquid deſignauerit,num & hunc ſupplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde,neq; ſiquis inuitus boni aliquid fecerit eum honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neq; honore ornare, neque ſupplicio afficere. IVP. Quî uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, ſed neceſſitate quadam ineffugibili ad hoc compulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quæ ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admiſit parricidium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facinus â Parca ſibi iniunctum admiſit. Quocirca, ſi Mínos recto uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quid enim illi iniuſtè egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel reſpõdere tibi indignum facinus exiſtimo, talia præſertim interroganti. Audax enim es & Sophiſta, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequi, præſertim illis tantum tribus exiſtentibus. Etenim laborioſam & minimè felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum ueriſimile eſt, ipſę quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem ſunt editæ. Itaq; ego, ſi mihi daretur optio, nequaquam cum illarũ uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc egentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obſeruãs ſingula. Cæterum ſi tibi graue eſt, ô Iupiter, ad hæc reſpondere, etiam his contenti erimus, ad quæ reſpondiſti. Satis enim eſt, quòd de Fato & Prouidẽtia ſermonem nos non celaueris. Reliqua fortaſſe in Fatis non eſt ut audiam.

IVPITER TRAGOEDVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicurcum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundum gubernare, fortuitaq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſpargitur, ac tota dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac meritò pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemq; diſputationem ab eiſdem illis iterum inſtaurari audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & iſſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de conſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummam diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito periculo, exhortans, ut in commune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos cuebi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam poëtarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atque inertia accidere. Atque hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium ferè ſententias idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommoda ex ijs ſecutura. Præcipue uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uicto via diſputationis huius prolatum ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audiretq; ſatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, eò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atque ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſecratum ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam incep-

ptam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quæ omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poëtarum, Homeri & Euripidis. Post hæc, communi consensu gentium, qui deos uenereneur, sacrificijs & aris constitutis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postea autem & à minori, collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia aræ deorum sint, quæ nullo modo futura fuerant, nisi & dij essent. Ad quæ singulatim respondens Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diluit, etsi talia quædam fiant, non tamen eum ordinem à Dijs ideo certum constitutum esse, Confutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates autem poëtarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs eleuat. Consensum præterea gentium, ab eo, quòd quanquam deos colant, non tamen eosdem omnes, & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina eiusmodi esse ait, ut hæc ex naturali caussa fiant, Ioue iam olim in Creta sepulto, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero naucleri dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Exordium ab attentione & rei magnitudine, quam ipsis etiam uerbis exprimit.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum comminiscēs loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorem uultu præ te ferens? Quin mecum ista communicas, et me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorū, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe qualibus incipit procœmijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ō Prometheu me quibus afflixti malis? MI Quid est? nec enim celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristiciæ tuæ caussam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddā boës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamen uociferor aut coccíso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterū aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuētæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus ludicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ō Iuno, et planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti cōtemptui, ac nullius quidē momenti esse uideamur. IV. Nunquid terra Gigantes produxit iterū? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuictaq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parāt? IVP. Confide, nā res inferę cœlestibus extra omne sunt periculū. IV. Quid ergo aliud rei grauis et acerbę accidit? Neq; ēm uideo, quando talia nihil te cōturbant, quā ob rē nobis Polus aut Aristodemus

Histrionū nomina sunt, ut infrà.

pro

pro Ioue apparueris: IVP. Timocles ille Scoicus ò Iuno & Damis Epicurēus he- *Alia de summa totius negocij.*
ri nescio quo initio in eam delati disputationem de Prouidentia disseruerunt, in ma
gna probatorum hominū frequentia & celebritate populari, id quod omniū maxi
mè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos esse, neq; omnino eorū
quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudēter affirmare nō
uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri cona
batur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum fi
nem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisq; discessum est, ut in
diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atque
perpenderent. Et nunc omnes suspenso ad audiendum inhiant animo, uter victo
riam adepturus sit, ac uteriora prolaturus. Videtis periculum, quàm omnibus modis
in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterū
euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quę
dam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timo
des disputando superior euaserit. IVN. Periculosissima profecta sunt illa, nec te
mere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaēs aut An
tiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exani
matum me esse conspiceres. Quid igitur ò Mercuri & Iuno & Minerua nobis faci- *Deliberatio de consilio cogendo.*
endum est? Quin & uos consilij promptè inuenti partem expromitis. MER. Ego
quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi osten
dendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuer
sum uidetur ò pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, néue
palàm fiat hanc ob rem te tumultuari aut consternari animo. Cæterum priuato te
cum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Damis
uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. At
qui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futu
ra sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannū agere uideberis, si de tantis rebus, ad om- *Sententia.*
nes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin er
go iam ut in contionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Re
ctè mones, Heus uos superi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini,
confluite omnes, uenite maximis de negotijs collaturi consilia. IVP. Adeóne nu- *Concilij indictio.*
dis ò Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconem agis, præsertim maxi
mis de rebus Deos conuocans? MER. Et quī nam alia ratione expetis Iupiter?
IVP. Rogas? Æquum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac ma
gniloquentia poëtica exornes, ut hac impulsi studiosius & frequentius confluant.
MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapsodorum est officium. Porrò, ego
minimè sum poëticus, adeo ut præconium quoq; corrupturus sim, si uersiculis con
sarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac risui ero omnibus ob uersiculo-
rum structuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri à
nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne om
nino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercu
ri, Homericos uersiculos plerosq; admisce præconio, quemadmodum ille nos con
uocare consueuit. Credibile autem est illorum te commeminisse. MER. Profecto
non admodum promptè & callidè, tamen periculum faciam. Ergo Deūm nemo
nec mas nec fœmina desit, Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes
summa Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu prope
rate citato. Vos quibus oblatis cedunt sua munera sacris. Præterea quotquot mediæ
seu fortè secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura di
uorum sorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ò Mer
curi, optimum egisti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter assu *Ordines seu classes deorū & consessus eorundem.*
mens illos in sedes colloca, pro sua quenq; dignitate. Priores quidem sedes occupēt
aurei, post hos locētur argentei, deinceps uero subsequantur quotquot sunt elephan

tini, his postremo succedant ænei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum contionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut nosse procliue est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorum præponderet, opere uero nõ ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, non ex optimatibus electim locentur, atq; etiam †à pretio. Proinde, uenite prior a sedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint animaduertis, pleni quidẽ uenustate ac gratia, neq; non uultu honesto & liberali, et quantũ ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen nisi lapidei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fabricati, elephantini sunt, modicũ ab aspersо auro splendorẽ retinẽtes, quippe quo tantũ colorati sunt, paulo q; facti nitidiores. Ceterũ intus sublignei quidem illi, tota que muscarũ examina interne cõuersantia cooperientes. Porrò aũt ipsa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro conflati sunt, & graues & multi reuera pretij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre non uereris, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ò Neptune Lysippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè est opulẽtior. Vides itaq; patienter & placatè hoc tibi sufferendũ esse, si huic postponaris: neq; indignandũ est, si is cui tantus nasus est aureus, tibi prælatus fuerit. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad Deos aureos qui præsident, sum enim aurea. MER. Minimè ò Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cęcutio, ex lapide candido ex monte Penteli excisо opinor, cũ ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauissimũ simul ac fide dignissimũ testem Homerũ tibi producam, sursum ac deorsum suis in rapsodijs auream Venerem me esse perhibentem. MER. Sed enim ille ipse quoq; Apollinem prædiuitem & opulentũ esse adfirmat, nihilo secus tamen iam ipsum in extremis ✶ sedentem conspicies, à latronib. contumelioſè affectũ, atq; etiam fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta esto, æqui boniq; cõsulens, si non prorsus in locũ seruilem & sordidũ detrusa, contioni interesse cogare. COLOSSVS†. Quis uerò mecũ in contentiõem descẽdere audeat, cũ & solem me esse conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterũ, si non magno admodum ingenio & artificio Rhodij me sculpere dignati sunt, tamen & alios pari arte ad nostri archetypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omnium pretiosissimus meritò æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobilitas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uerò facto opus est ò Iupiter, siquidem & hoc nõ mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porrò, cũ apud animum meũ perpendo ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est modios. IVP. Quorsum uero attinebat & hunc interesse contioni, sua magnitudine aliorũ paruitatem expoliturũ contemptui, neq; non ob dignam sedem nos perturbaturũ? Verũ enimuero ò Rhodiorũ optime, & si maximè omnibus aureis antependus esses, quõ præsidere possis, nisi cæteri omnes exurgant foras, ut soli tibi ad sedendũ locus pateat atq; sufficiat, oĩ spatio uel alteris tantũ natibus occupato. Quo circa rectissimè feceris, si stans cõtioni intentus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rursus altera in discernendo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim est is utriq;, eius-

Facetа fictio, qua th̃ hominũ quoq; mores perstringit, apudquos ubiq; illud, τὰν ἀχερτὰν πρὸς τὰν σοφίαν νικᾶσι χαλκαῖ.

† Græcè ἀπὸ τιμωμένου, hoc est, secundum censum.

Contentio de consessu.

Pentele pagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus. et Pentelicus mons ibidem, ubi Latomiæ fuere, ut Pausanias in Atticis.

✶ Inter zeugitas græcè, quæ tertia classis Atheniensiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4. Classes diuiserat Solon, in Pentacosiomedymnos, Hippada, Zeugitas & Thetas. Vide Plutarchum.

† Rhodium intelligit de quo Plinius lib. 34. cap. 7.

eiusdemque artificij, nimirum in Lysippi officina uterq; formatus. Et quod maximum est, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionysus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus est alteri? Siquidem de loco pugnant inter se ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iamdudum concionatum esse oportuit. Quare in præsens quidē nullo habito discrimine, sessum eant promiscuè, ubi cuiq; uisum fuerit. Deinceps uerò hisce de rebus cogetur deintegrò concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo constituendus sit. MER. Sed ò Hercules quàm pro more solito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam distributionem efflagitantes. Vbi est nectar? Vbi relicta ambrosia? ubi sunt hecatombæ? ubi sacrificia? IVP. Compesce illos Mercuri indicto silentio, ut intelligant cuius gratia accersiti sint, eiusmodi nugis posthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uero uarias linguas minimè sonare calleo, ut Scythis & Persis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Consultius itaq; factu opinor, si manu signo dato silentium imposuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge, Pythagoricis taciturniores tibi facti sunt, itaq; iam tempus est concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atq; desyderanter expectantes, quid nam dicturus sis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio existenti meo. Haud tibi obscurum esse reor, quàm impendio audax ego semper & magniloquus in contionibus esse soleam. MER. Satis cõperte noui, ac profectò magno metu consternatus eram contionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipsis fundamentis euulsam, & pontum unà cum dijs sursum tracturum, aurea illa cathena ex alto demissa. IVP. Atqui nunc ò fili, nescio quo modo siue præ magnitudine periculorum impendentium, siue præ multitudine præsentium, conuentus enim ut uides est frequẽtissimus animus confusa mente mihi penitus obstupuit, planeq; sub trepidanti lingua constricta esse uidetur. Et quod omnium est absurdissimum, orationis quoq; multum diuq; meditatæ procœmium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer bellissimo atq; luculentissimo. MER. Perdidisti omnia ò Iupiter, cæterum illi tuo silentio in suspitionem uenient, ac grande aliquid malum se audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud procœmio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. Ô superi dictis animos attendite nostris. MER. Apage, iam enim abunde satis ista sub initium nobis per contumeliam inculcasti. Veruntamen, si consultum uidetur, uersiculorum odiosam difficultatem missam facito. Cæterum unam aliquam ex Demosthenis orationibus aduersus Philippum habitis, quæcunq; argumento tuo appositissima uidebitur, desume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc solenne est. IVP. Rectè sanè dicis, consarcinatam quandam rhetoricam, neq; non promptam & facilem perplexis & animo hæsitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ò uiri Dei uos electuros opinor, si palàm uobis fieret quid tandem illud sit, cuius gratia in hunc cœtum estis accersiti. Quod cum ita sit, consentaneum est, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ò Dij præsens quidem tempus emissa uoce propemodum loquitur, instantibus periculis omni conatu ac studio uobis occurrendum esse. Nos autem ad hæc summa ope prouidenda parum solicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demosthenis subsidiaria uerba me deficiunt, hæc ipsa uobis manifestius declarare statui, propter quę perturbatus animo, conuocata contione concilium coëgerim. Heri enim, ut nemini uestrum obscurum esse opinor, cum Mnesitheus Nauclerus obseruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei scopulos fermè illisa perisset, sacra persoluisset, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot nostrũ à Mnesitheo uocati eramus ad sacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius aliò, quo cuiusq; ferebat animus, secessistis. Porrò autem ego, necdum enim profunda erat uespera, in urbem

Amplificatio negocij ex cõsternatione animi.

Iliados 8.

Oratio Iouis qua causã cõ filij cãuocati exponit.

Exordium ab attentione. Et prima Olynthiaca sumptum.

Narratio

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularem in Ceramico, simul mecum sedula agitatione Mnesitheitenue ac frugale, ne dicam sordidum conuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris praterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extinguerentur, ut nec summas nares emergente fumo contingeret, præcipue uero cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo inclusa periculo. Interea dum hæc mecum uoluerem in animo, ad porticum Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso inusitatam hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile coniectura assequutus, nempe Philosophos esse ex contentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu exploratius intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarentur. Ac me ilico nube ex crassioribus illis circumuolutum illorum habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho similem turbæ memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebãt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Cæterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicũ uirorum longe optimum pertinacissimè disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore perfluens, præmio clamore iam penè uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis ac magis Timoclea exasperabat. Porrò omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, nec eorum quæ in terris fierent quicquam nobis curæ esse. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuersum nos non esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erant & nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimè sentiens propugnabat, indignabaturque, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tũ omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdque per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationem non improbantibus. Verum iam extreme defessus erat, ac grauiter & laboriose loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Cæterũ cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi nocte mocyus circumfusam conuentum dissoluere. Abierunt ergo excompolito ut die postero inchoatam de Diis disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domũ abeuntibus comitem adiungens inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in cœlum ferri, atque ã pluribus supra modum probari. Præsto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse præiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinũ ipse quoq; Timocles dicturus esset. Hæc fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt hæc ò Dij, si ratione diligentius inita cõsyderaueritis omnem nostrum cultum, omnem gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrò autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos uon esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in cœlo collocati cum fame conflictemur, diebus festis & solennitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in præsentia quidem æquum esse opinor, ut omnes collatis consiliis accurate perpendamus, si quam imminentibus periculis salutẽ inuenire queamus. Tum qua potissimũ ratione adiutus Timocles potiatur uictoria ac ueriora dixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Cæterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito

Amplificatio rei à periculo.

Sententia, siue Petitio.

Mer-

Mercurij præconium quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Audi, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad contionandum impellit, quibus consentaneum est? Quid hoc rei est, nemo surgit in medium, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositæ sunt, obstupefacti. MOMVS. At uos sic muti tellus fiatis & unda. Ego uero si mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, permulta haberem ò Iupiter quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ò Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præsentem libere proloquuturus. MO. Proinde ò Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã olim admodum expectabam in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos eiusmodi Sophistas nobis suppullulaturos, iam dudum prospexi animo, à nobis ipsis tam abominandæ atq; inauditæ audatiæ caussam suscipientes. Et sanè per æquitatem indignum facinus est, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius asseclis, eiusq; disciplinæ successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionem de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisq; agit uitam maximè inculpatam, potissimũ negligi, paupertate, morbis ac fugo seruili indignissimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus contaminatissimos, honore & dignitate priores esse, diuitijs extructissimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari. uerum concessa impunitate tutò latere. In crucẽ uero subigi, ac uarijs modis pulsari cos, qui nihil mali sunt commeriti, per iniustitiam delinquentes. Hęcitaq; cum uideant, iure optimo talem de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximum subuertes imperium. Haud quaquam planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium subuersurus sit. Et iterum uxorum Salamis charissima pignora perdes. Etenim & Persæ, ut opinor, & Græci iuxta è mulieribus editi sunt. Cæterũ auditis etiam rhapsodis illis quòd et amori operã demus, quòd uulneremur et seruiamus, quòd uinculis constringamur, quòd motis seditionibus dissideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus satis ridicule simus impliciti, præsertim cum beati atq; immortales esse contendamus, quid uero aliud perinde, quàm riderent, facerent, ne flocci quidem nostrã diuinitatem estimantes. Nos porrò indigne ferimus, siqui sunt homines nõ prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista disserunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiam dum nonnulli sacra facerent, talia flagitiose delinquentibus. Ac mihi hoc loco ò Iupiter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unũ Herculem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dij asscriptitij) cum ueritate responde, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpẽdisses, qui nam illorum praui & mali, aut iusti ac boni essent. Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaq; nisi Theseus ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quo minus non uiuerent & Scyron & Pityocamptes & Cercyon, aliiq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negotium ualde securi facessentes. Ac nisi Eurystheus homo cum iustus tum multum prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosq; diligenter exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptum factisq; strenuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendos interritum, nunquam tibi ò Iupiter Lernea hydra in mentem uenisset, nunquam aues Stymphalides curæ fuissent, multo minus equi Threitij. Quando uero Centaurorum contumelioſæ temulentiæ memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compressis manibus in Olympo desidemus, tantum hoc inconniuenter obseruantes, siquis litet atq; sacrificet, ac circa aras incenso thure uaporet. Porrò autem res cæteræ teme-

Alludit ad mortem Athenensium.

Oratio Momi qua deorũ obiurgat securitatem, eamq; caussam esse dicit, tocius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & prouehendo bonos.

Obscuritas oraculorum. Herodotus libro 2.

Ibidem lib. 7. Stupra, Adulteria, & bella

Assecuratio per Apostrophen qua Iouem exẽplisquoq; supra dictis conuincit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis noſtris digna ac iuſta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines poſt puſillum ſu ſpicientes animaduerterint nihil ſe utilitatis conſequi, tametſi nobis ſedula pietate ſacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipſis Epicureis nos rideri contemptiſſimè, haberi pro abiectiſſimis, Metrodoros uero & Damidas ſuis diſputationibus inualeſcere, propugnatores autem noſtros ab illis iugulari. Quare noſtrarum erat partium, his rebus finem imponere ac periculis emergẽtibus mederi, illisq; ſumma ope obniti, quorum opera hæc eò perducta ſunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, ſi deſpectus ero. Neque enim olim in eorum cenſebar numero, quibus honos habebatur, rebus ueſtris adhuc ſtantibus & florentibus, uobisq; oblato ſacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ò cœlites delirantem & nugantem miſſum faciamus, ſemper aliàs quoque aſperum obiurgatorem agentem. Eſt enim, ut præclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, crimi nari & inſectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cæterum demonſtrare, qua ratione rebus præſentibus commodiſſimè ſuccurratur, profecto conſultoris officium eſt non niſi impenſe cordati. Quod quidem uos alios ſedulò facturos etiam hoc tacente conſtantiſſime perſuaſum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obſcurũ nõ eſt, ſub undis dego, in profundo marinæ Reipub. procurationem obiens, pro uirili quo ad eius fieri poteſt nauigantes ſeruo, puppesq; ſurſum ac deorſum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo ſecus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet ſollicitum. Proinde Damim è medio tollendum eſſe opinor, priuſquam ad contentionem deſcenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne diſputando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes perſuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; teſtatum faciemus, nos ſupplicium de illis ſumere, qui iſta aduerſus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ò Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in noſtra manu ſitum eſt, uerum Parcæ ſunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe conſumptum interire. Etenim, ſi meæ facultatis fuiſſet punire maleficos, dimiſiſſem ſcilicet nuper ſacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos torti capillitij nodos mihi detondiſſent, ſex minas utrunq; ponderantem? Aut tu ipſe diſſimulanter neglexiſſes in Geræſto piſcatorem illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abſtulerat? Accedit his quòd etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis ſermones perhorreſcere, ac propterea eam inſidioſe eſſe molitos, ne nobis expectandum eſſet, dum ille ex aduerſo cum Timocle compoſitus congrederetur. Quod quid aliud quàm deſertam cauſſam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendioſam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitaſſe arbitrabar. IVP. Apage, furioſum & illiberale conſilium ò Neptune, ac propemodum pingue & ſtolidum de tollendo ante tempus aduerſario, ut nondũ conuictus mortem oppetat, relicta in ambiguo diſputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud quod factu ſit præſtantius excogitate, ſi mea conſilia uobis tantopere repudianda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem concederetur contionandi copia, fortaſſe utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei ſuper qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis eſt ò Apollo de rebus ita arduis propoſita deliberatio, ut non ætatis reſpectu, ſed communis utilitatis ſeruiendæ gratia omnibus quoq; ſermo ſit propoſitus. Quàm uero lepidum eſſet atque feſtiuum, ſi in extremis periclitantes diſcriminibus, circa legis facultatem atque licentiam ambitioſe diſceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egreſſus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abeſt, quo minus etiam in Saturni concilio uerſatus ſis. Quare non eſt quod iuueniliter te geras erga nos. uerum ſumpta audatia confidenter quæcunque tibi optima factu uiſa ſunt, proloquere. Neque propterea pudore

Sententia.

Neptunus cõsiliũ uehemẽs. Exordium à ſua perſona.

Sententia cũ oratione à fine & effectu.

Confutatio ſuis à lege fatorum.

Alia ex conſequentibus.

Apollinis cõ ſiliũ. Paraſcene ab ætate.

Videtur alludere ad aram xij. deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides lib. 6. meminit

afficia

afflictare, quòd imberbis existens contioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Musis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ô Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut incondītum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ô fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactam Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrem hac ratione colligit, persuadendi facultate impēdio pollens, quoties priuatim inter discipulos disserendo uerba facit. Cæterum in hominū frequenti coetu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut inepte & uitiosè dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductum connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uero omnium hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum inuolucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuolutiora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrò, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneum autem esse opinor, perspicue & significanter dicere. cui rei plurima cura impendenda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquam tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium secure proijciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendum esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcunq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? At qui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ô admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his præstigijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuersaris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ô fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Festiuum.

Descriptio Timoclis eademq; ratio, sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cōfutat sentētiam Momus ab absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinē de uictoria uaticinari iubet.

Equidem iſta in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ò pater, oraculis omnifariam ut aſſolet mihi præſentibus. Attamen uel ſic his omnibus nudus, imparatusq; tentabo prædicere, utrum ſecutura ſit uictoria. Suſcipietis uero haud dubie niſi uerſiculis incluſum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & aperta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operã. Etenim, nequaquam iam ouilla caruncula aut teſtudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis ſit propoſita deliberatio, non te præterit. IVP. Quidò nate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terroris ſunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum ſemet erigentium horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præſentiam teſtantia, plena ſunt myſteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad hiſtoriã Cræſi, quæ eſt lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis ſuper uictoria.

Percipe Faticani gens diuũm miracula Phœbi,
Lite ſuper dura, quam conſtituere Sophiſtæ
Clamoſi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uariũ alterno clamore tumultus
Miſcentes ſtiua complebunt roſtra carinæ.
Aſt ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
Vultur, poſtrema cornices uoce ſonabunt.
Excipiet ſperata ſuos uictoria mulos,
Verum aſinus feriet longo ſua pignora cornu.

IVP. Cur autem ſublato cachinno riſiſti ò Mome, atqui iſta minime riſu proſequenda ſunt, quæ noſtris ceruicibus iam imminent. Deſine uero ſedato riſu infeliciſſimẽ, aut immodiciscachinnis præfocaberis. MO. Et quinam riſum queam comprimere ò Iupiter, tali tam claro & perſpicuo audito oraculo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam ſibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus ſit Themiſtoclis opera. Siquidem perſpicue hoc teſtatur oraculum hunc uidelicet eſſe præſtygiatorem, nos autem aſinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facile perſuaſi, illius uerbis credamus: neque tantum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locuſtæ. HERCV. Ego uero pater tametſi inter ſuperos inquilinus ſim & aſcititius, tamen quæ noſtris rebus in præſens uſui fore uiſa ſunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad diſputandum in unum coierint, tunc ſi Timocles ſuperior euaſerit, ſinemus conuentus de nobis habiti diſceptationem progredi: ſin res ſecus ceſſerit, tunc ego ipſam porticũ concuſſam radicitus ſuper Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blaſphemo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quàm immane & barbarum eſt quod dixiſti, & uehementer bœoticum conſilium, eadem opera uolens tot unà cum ſceleſto Damide exitio abſumere. Adhæc ipſam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his collapſis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad conſcribendas orationes argumento priuati? Equidem iſta uiuenti tibi licuiſſet perpetrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipſe diuinitatis particeps, didiciſti, ut opinor, ſolas Parcas effecta reddere poſſe talia, porrò uos eiuſmodi perficiendæ facultatis expertes eſſe. HERCV. Proinde, quando leonem aut hydram claua illiſa leto dedi, Parcæ per me iſta operatæ ſunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc ſiquis contumelia petulanter me impeteret, aut templum nefario ſacrilegio compilaret, aut ſtatuam meam ſubuerteret, niſi iam olim Parcis uiſum foret, non conteram illum ſcilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ ſentio, audi ò Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo ſum agreſtis & ruſticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res noſtræ ſe habent: honoribus, nidori, ac ſacrificiorum ſanguini, quibus hic fruimur longum ualere iuſſis, in orcũ deſcendam, ubi me nudum arcum habentem, ſaltem

Alludit ad hiſtoriam Themiſtoclis quæ eſt apud Herodotum li. 7

Conſilium Herculis.

Confutatio à conſequentibus periculis & incommodis.

Ibi enim illorũ effigies & tota Marathonia pugna depicta erat, ut Pauſanias teſtatur.

Fati uis occaſio mutandæ ſententiæ.

Procataſcese à perſona.

demoſ

demortuorum umbræ & idola pertimescent, propter feras terribiles ac monstra à me passim trucidata. IVP. Euge testem, quod aiunt, domi adductum. Conseruasti igitur Damidi ista ad dicendum subijciens. Sed quis tanto accedit properandi studio, nempe æreus ille est probè politus & exactè expressus, subligata in morē prisco rum coma. Magis uero tuus est ò Mercuri frater, forensis ille, cuius circa porticū Variam crebra est conuersatio: Proinde pice oppletus est, quippe, qui in dies singulos à statuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto cursu ad nos contendis? Nun quid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quidam ò Iupiter, quodq; summam & maximam requirat operam et diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, sicubi aliud fortè mali nobis ignorantibus subortum sit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perq; dorsum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte dispari foret ex ære totus additus mihi baltheus, turbam uideo tumultuantem adcurrere, quacum duo sophisticicertamunis ibant periti fronte tristi ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum consertis manibus in pugnam descenderunt? HER. Nondum, sed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactū constituti sunt, funda iaculantes & alternis eminus conuitijs mutuò se petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum est ò superi, an non prolato capite auscultandū? Quo circa horæ ostiariæ iam auferant à ianua pessulum, ac deductis nubibus olympi portas referent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum confluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus est omnia. Neq; enim dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impressionem ac impetum se perpessurum. Sed quod nobis factu est facilimū, uota pro illo faciamus nobiscū, at tacitè ne Damis inaudiat ista. TIMOCLES. Quid uero ais Dami sacrilege, nullos esse Deos, neque eosdem quicquàm in rebus humanis prouidere? DA. Non, sed tu mihi prius responde, quo sermone persuasus illos esse credidisti. TIMO. Nequaquam, sed tu mihi ò scelerate responde. DA. Non inquam, sed tu. IVP. Hac equidem una ratione noster præpollet multo maximè, nam uocalius & intensius exalperat omnia. Euge uero ò Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuitia. In hoc enim omnis tua uis sita est, ut maximè aliàs ipsis piscibus mutiorem te esse declaret, os tibi oppri mens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam respondebo. DA. Proinde ò Timocles, roga. Siquidem in hoc iam uicisti postquam iuraueris. Sed enim, si uidetur citra blasphemias. TIMO. Rectè mones ò execranda bellua, nulla ne uidentur tibi superi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uero. TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut disponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & casu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues ista audientes impune sufferetis huius execranda sin deos blasphemias, nec sceleratum hunc saxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exasperas ò Timocles? Aut quem nam te esse dicam, qui Deorum gratia magno aduersus me stomacho exacerbatus es, præsertim illis ipsis nequaquam indigne ferentibus? Iam enim olim ista audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, nescio tamen, si ista audiunt. TIMO. Audiunt ista ò Dami audiunt, cæterum in aliud tempus grauibus supplicijs te excarnificandum reseruant. DA. Et quando illi de me cogitando tantum à rebus suis sibi sumerent ocij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes districti occupationibus, res quæ sunt per mundū innumeras disponentes? Adeo ut te quoq; nondum ob tua nefanda periuria dignis supplicijs affecerint. Neque non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi necessitate coacto ad cōuitia et maledicentiā, pter probra falsò obiecta confugiendū sit. Et me hercule nō uideo, quo certiore argumēto suam testatā facere possint, Prouidentiā superi, quàm si te malū & nefariū malis exem-

Hermes Argæus qui ad Pœcile æreus stabat, ut & Pausanias annotauit.

Noua occasio qua relicto consilio, ipsos sophistas iam cōtendentes auscultantem cum,

Nam Homerus Horas cœli hostiarias fecit.

Disputatio Damidis & Timoclis sophistica de deorū prouidētia & administratione.

Thema disputationis seu propositio.

Alludit ad Homeri locũ Iliados 1.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum fortasse ad inculpatos Aethyopas, Solent ẽm crebro ad illos ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocati. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ò Damis? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modum luna perpetuo tenore eat ac redeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ ẽ terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòdq; eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quodq; ea sit ratio ædificandi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ inditia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discernis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouidentia conficiatur. Cæterũ quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodq; illorum imutari posse prouidentia. Itaque iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationẽ huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamen ego te interrogabo, cæterum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poëtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorũ prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ò admirande, Poëtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neque enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cõstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum inuolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero ex te audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidiosè petitum uinclis cõstringere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus miserata, Briareum Ioui in auxiliũ aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq; discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, ludit Agamemnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm non facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incendio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodũ Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineruæ impulsu. Aliquanto uero pòst ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certamine mixtim masculi & fœminæ præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulò ante a Diomede acceperat ad orta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbæ acclamatio ò superi consecuta est Damim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde

Timoclis cõfirmatio ab ordine & dispensatione rerũ naturalium.

Confirmatio Damidis ad risionem.

Aliud argumẽtũ ab autoritate Homeri.

Confutatio ab officio poëtarum.

Labefactat Homeri fidẽ & autoritatem proprijs illius exẽplis Iliad. 1. & 2.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

ani-

animo meticuloso turbatus subtrepidat, ac planè clypeum se abiecturum haud obscurè præ se fert. Etiam quidem circumfert oculos, ubinam è turba elapsus ausugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam sani tibi dicere uidetur, quoties in scenam introductis Diis perspicuè indicat illorum auxilio bonos ex heroibus seruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Timocles philosophorum generosissime, si hæc facientes poëtæ tragici te perturbarũt, necessum est alterum ex his duobus consequi, ut aut Polum & Aristodemum & Satyrum deos esse existimes, aut Deorum personas esse hæc ipsa, nempe calceos ac tunicas ad pedes usque porrectas, & chlamydes & chirotheeas & uentriculos & corpuscula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare solent, quòd ego absurdissimum esse arbitror. Alioqui per se quoties nulla necessitate urgente suam in fabulis opinionem explicat? Audiuisti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides supernum simul & immensum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rursus. Quicunq; Iuppiter Deus sit nescio. Nisi quòd Iouem sermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde, omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos esse existimantes, eorumq; dies festos magna religione celebrantes? DA. Euge ò Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocasti gentium opinionem, quam de Diis obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & stabile in se habeat, quæ de Diis fertur oratio. Multa enim est & conturbata opinionum confusio, ac planè alij alia opinantur. Si quidem Scythæ Acinaci sacrificant, Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quẽ ex Samo ad illos delatum esse constat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij Phaleti, columbæ Assyrij, Persæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo comuniter colitur. Cæterum priuatim Memphitis quidem bos deus est, Pelusiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodilus, alijs cynocephalus, aut feles, aut simia. Præterea uicatim, his quidem dexter humerus deus est, cæteris uero è regione habitantibus sinister. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum famium, aut catinus. Nonne hæc tibi uidentur risu prosequenda esse ò bone Timocles? MO Nonne prædicebam ò Dij ista omnia uentura in propatulum ac fore ut exactè indagarentur? IVP. Dixisti ò Mome, & nos rectè obiurgasti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præsenti euitato periculo. TIMO. At qui tu ò deorum hostis acerrime, oracula & rerum futurarum prædictiones, cuius opus esse dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optime, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potissimum mentionem feceris. Nunquid illius gratia. quòd Pythius Lydo respondit? Quàm uero callidè sermone usus est ancipiti. Cuiusmodi sunt quædam Mercuriales imaguncula duplices, & utrinq; similes, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Croesus traiecto Hale, suum ipsius an Cyri imperium subuersurus est. Attamen nõ paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus est. MO. Hæc ipsa ò superi uir iste cõmemorat, quę omniũ maximè pertimui. Vbi nũc noster est festiuus ille Citharœdus? Quin profectus tuam existimationem ipse tuis obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ò Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ò scelerate Dami, qui propemodum ipsa quoq; Deorum simulachra unà cum aris non uerearis subuertere. DA. Haud omnes aras subuerti cupio ò bone Timocles. Quid enim mali adferunt, si thymiamatum odore & fragrantia plenæ sint? Cæterum Dianæ aras quæ in Thauris substructæ feruntur, non illibenter funditus euersas uiderem, super quas ipsa uirgo conuiuium magna alacritate agitare solet. IVP. Vnde uero nobis hoc insuperabile malũ obijcitur, quã nulli deorũ parcit hic uir, nullius numen reueritus, sed tanquã ex plaustro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; discrimine in uniuersos debachatur, iuxtà in sontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ô Iupiter à culpa immunes. Statim uero progressus unũ ex

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cõfutatio ex consequentibus.

Opponit alios eiusdem loco, quibus deos cõfutat.

III. argumentũ à consensu gentium.

Confutatio à diuersitate opinionũ, quæ ostendit nihil certi id esse de quo opinãtur

IIII. argumẽtũ ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorundem.

A crudelitate sacrificiorum

opti

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ò Deorum impugnator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ò Timocles non audirem tonitrua? Cæterum num cients tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es. Quanquam illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrũ quoddam illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominem dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales homuntiones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ò Mome, contemnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis constanter credat, iamq; illos sententiæ suæ differentes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos una cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissime, nunquam ne nauigasti? DA. Ac læpenumero ò Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus ille lapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Euge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ò Deorum amantissime, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ usu sunt nauigantium consyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornantẽ, neq; non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius connautæ, nihil cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt Sed si fuerit rudens ad puppim usque protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atq; informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeundos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmę dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usq; adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguem calleat, hunc exhauriendæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynædus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcantur pedibus. Consydera uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Phocion nauigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficienti copia instructi fuerint, neq; pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atque Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua naui contingunt ò sapientissime Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouintiam obeundam traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

apud

Aliud argumentum ab effectu.

Confutatio à caussa & Iouis sepulchro ac morte.

Aliud argumentum à simili.

Confutat similitudinem ex repugnantia per inuersionem.

Descriptio rerũ humanarum.

Subijcit exẽplũ doctorũ.

apud se obtinendum deligeret, infrā uero deteriorem peioribus. Præterea præstantiores quoq; in consilium socios sibi adiungeret, tum ex nautis, quo quisque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem proræ regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes imperium credidisset. Cęterum ignaui segnicies per diem quinquies cæsi in uinculis emendaretur fustibus. Quare ò admirande, periculū est, ne exemplum quod de naui adluxisti, subuersum sit, quippe quòd gubernatorē malum & imperitum nactum sit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum succedunt Damidi, & iā pleris uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ò Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, sed communia illa & protrita, & quotidiana, quę nullo negocio refelluntur, alia aliis agglomerādo ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de naui productū parum firmum, et uehemens tibi uisum est: audi iam nunc sacram (quod aiunt) anchorā, & quàm nulla machina perrupturus es. IVP. Quidnam dicturus est? TIMO. Haud dubiè enim cognosces, nū ista syllogismis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea cōfutare queas. Etenim, si sunt aræ, sunt etiā Diį: atqui sunt aræ, sunt ergo etiam Diį. Quid habes, quod ad ista uel nusquam? DA. Vbi prius ad satietatē risero, respondebo tibi. TIM. At uideris nunc̄ ridendi finē facturus, attamen effare obsecro, quam obrē ista tibi dicta tam ridicula uisa sunt. DA. Propterea, quòd non senseris à tenui chordula anchoram tibi esse alligatā, præsertim sacram existentē. Siquidem ex hoc quod ceniunctim inferre postulas, propterea deos esse, quia aræ sunt, firmā existimas ab illis impressionē te fecisse. Quocirca, quādo aliud te negas habere firmius, abeamus in præsentia. TIMO. Fateris ergo prius ex arena discedens te uictū esse? DA. Ita profectò ò Timocles, tu enim quemadmodū įį, qui ad supplicū repetūtur, ab ali quo ad aras nobis confugisti. Itaq; per sacrā illam anchorā ego iam oblatis sacris aduersus te libare cōstitui, ac super ipsas quidem aras, ne posthac de his amplius contendamus. TIM.. Ista quidē cauillaris illudendi mihi gratia mortuoq; deprecator sceleste, execrāde, mastigia, propudiū. Neq; enim nobis cōpertum est, quo patre natus sis, quomodo aūt mater tua lasciua meretrix, pudicicią in quæstu habuerit, scimus: tum quemadmodū fratris cæde ac sanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis cōstuprare, ipsos uero iuuenes corrumpere soles, homo gulæ ac uentri deditissime atq; impudentissime. Ne igitur fuga te prius subducas, cū à me acceptis plagis contusus abieris. Iam enim hac testa tibi uulnus incutiā, omnibus modis scelerato ac nefario existenti. IVP. Alter quidē, ò Diį, risu ac cachinnis diffluens discedit, alter uero à tergo sequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis insultantē Damim non perferēs. Planeq; caput illius testa obuerberaturus esse uidetur. Cæterū uobis quid super his rebus faciendum cōsulitis? MER. Præclarè mihi illud Comicus dixisse uidetur: Graue passus es, nihil boni si consulas. Quām enim hoc nostris rationibus admodū nocere potest, si pauci homines persuasi, eam de nobis opinionē obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuersum sentiētes, plures profectò quā Græci, nimirū promiscua illa uulgi multitudo, insuper omnes illę gētes barbarę. IVP. Atqui ò Mercuri Darįį illud, quod de Zopyro dixisse memoriæ proditum est, nimium pulchrè se habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me stare auxiliarem socium potius, quām infinitas Babylonas mihi superesse.

Argumentū à signo p hypotheticū syllogismum. perstringit aūt obiter Stoicā disputandi genus.

Illusio à uoce

Epilogus Timoclis per conuicia.

Rursum autē ingenia istorū hominū notat q cū per ueritatē, qd uolūt efficere nequeant, tādem ad uim et conuicia confugiunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, molestiasq; persequitur, ostendens, quàm cōtrà tranquilla res paupertas sit, si modo sit sorte sua contenta. Facit autem hoc ueluti collatione quadam. Nam

In priore quidem parte dialogi, Micyllus, somnium exponendo suum, Eucratis cuiusdam opulenti, cœnas, diuitias, luxũ, & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uideneur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu & cæte. amplificato. In posteriore autem parte. Gallus, qui ex Pythagora, in auem transformatus, cum hero suo Micyllo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum tũ ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & pericula recenset, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa ualetudinem, quam luxus & crapulæ istæ labefactant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum fingitur idem ui pennarum suarum reseratis ædium foribus, ad ipsas uxitum cellas, Micyllum perducere, & coram illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Cæterum omnia hæc ita ruri sum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq;, ut impostorem, ac præstigatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & a natura quoque abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, et multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem comparerit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus friuolis sapientiam affectent, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum conuersationibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus iocus est, gallum cum hero suo ridiculi modo, ac familiariter nugari, & interim tamẽ sapientius, quam quemuis in schola philosophum, aut, per Iouem, etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores, GALLVS. MICYLLVS. MIC.

Exordium ab imprecatione

T te sceleſtiſſime Galle, cum iſta tanta inuidentia, uocẽq; tam acuta ipſe perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulciſſimo in ſomnio uerſantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamoſum reſonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipſo longè nocentiorem. Atqui ſi coniectandum eſt, tum è ſilentio, quod etiamdum ingens eſt, tum è rigore frigoreq;, quod nondum me quemadmodum aſſolet, antelucano morſicat titillatq; (nam hic mihi certiſſimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis eſt. Sed iſte peruigil, perinde quaſi uellus illud aureũ ſeruet, ab ipſa protinus ueſpera uociferari cœpit. Verũ haudquaquam impunè: ſiquidẽ mox pœnas de te ſumam, fuſteq; cõminuam, ſi diluxerit modo. Nam nunc negociũ mihi faceres, ſubſiliens in tenebris. GAL.

Amplificatio à tempore.

Defenſio p ab ſolutionem, à fine.

Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum eſſe facturũ, ſi quoad poſſem alta nocte lucẽ anteuertiſſem, quo poſſes antelucano ſurgens, quàm plurimum operis conficere. Etenim ſi priuſquam ſol exoriatur, uel unicam feceris crepidã, iſthuc laboris lucro tibi acceſſerit ad parandum uictum. Quòd ſi tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piſcibus. Cæterum tute uideto, ne per ſomnium diues, eſurias experrectus. MIC.

Aliud, ab admiratione.

O prodigiorum auerſor Iupiter, ò malorum depulſor Hercules: Quid hoc mali eſt? uocem humanam ſonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, ſi eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? ſed auertite Dij malum à nobis. GAL.

Nouitatẽ rei eleuat, ab exemplis.

At tu mihi uideris admodum illiteratus eſſe Micylle, nec euoluiſſe Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xantus, poſteaquam hinnitus longum ualere iuſſiſſet, medio in prælio conſtitit, diſſerens, totoſq; uerſus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego proſa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, deq; futuris ædebat oracula, neq; quicquam prodigioſum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandam & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi nauis, cui nomẽ apud Homerum eſt Argo, carina fuiſſet elocuta, ita ut olim in Dodonæa ſylua phagus per ſe loquens oraculum ædidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes, ſi carnes boum mugire ſemiaſſas, coctasq; uerubus transfixas? Ego uero quum Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumque omnium facundiſſimi:

præterea

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonē humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquam grauabor tuæ riorem tibi causſam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modone istuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercurium ò præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causſa, ut istam linguam fones? Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te solicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Auscultà igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem. Si quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, colluſitasse q;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse insciente, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti securè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causſam quo uos Marti purgetis quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quonam modo? Nam istuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & glorioſum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouēs Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MIC. At hoc rursum multo etiam quàm illud portentoſius: Gallus philoſophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem. quod tibi obiicerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut ementitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem præter gressum esse te, iusq; uiolasse, quum fabas ederis perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causſa, neq; quæ ad unumquodque uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quòd philoſophus essem. Nunc contrà comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quāmque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid exuna quaq; transformatione sim consequutus, MIC, Narra quæso: nam mihi quidem su

A causſa ll.

Fabula de Gallo adoleſcente in auem conuerſo.

Pythagoræ metamorphoſes & præſtigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatem, ut qui ſibi ipſi repugnarit.

Occasio totius disputationis.

ditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consectaris? MIC. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam oblitionem. Tantum mellis somnium au fugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illouia queam palpebras attollere, rursus in somnum coëuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi.

De ratione somniorũ digressiuncula ex Homero.

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamque septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MIC. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrũmne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MIC. Neque per has, neque per illas, ò Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere iinas nugatorem illum Poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circum amictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MIC.

Commendat somnium suũ à materia seu subiecto.

Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, si quidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur idque iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras supra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, ist huc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates dives ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnam uenire iusserat. GAL. Ist huc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MIC. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si uelut somnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MIC. Credebam molestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum postea quam tu desideras, en id quoque narrabo, quum nunquam an

Narratio continens descriptionẽ cœnæ Eucratis & caussam somnij.

ce

tehac in uita cœnaſſem apud ullum diuitem, ò Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atque ego quidem ſimultaque dominum illum ſaluraſſem ita uti conſueueram, ſubducebam me: ne pudori illi eſſem, ſi lacera in ueſtè fuiſſem aſſectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filiæ celebro, plurimoſq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incommoda eſſe ualetudine, neque poſſe pariter ad conuiuium noſtrum accedere: tu eius loco uenito lotus, niſi ipſe fortè qui uocatus eſt, ſemet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audiſſem, adorato diuite diſcedebam: omnes obſecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego ſellæ occupator, cœnæque uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc ſpacij, quod uſque ad balnei tempus interceſſit, longiſſimum ſeculum eſſe iudicabam: dum ſubinde reſpicio, quotquot pedum eſſet litera, & quando illos iam lauiſſe conſentaneum eſſet. Hic ubi tempus tandem aduenit, ocyus me corripio, atque abeo, nitidè admodũ cultus: ſic obuerſo palliolo, ut qua eſſet parte puriſſimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (geſtabatur autem à uiris quatuor) cuius eram ſubconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam præ ſe ferebat, quòd afflicta eſſet ualetudine: nam ex alto gemebat, tuſſiebatque, ac ſcreabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter ſexaginta. Ferebatur autem philoſophus quiſpiam eſſe, ex his, qui apud adoleſcentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id eſt hircina, ſupra quàm credi poſſet tonſoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita eſſet affectus, adueniſſet: non oportet, inquit, promiſſa deſerere, præſertim hominem philoſophum etiam ſi mille urgeant & inſtent morbi. Putabit enim Eucrates ſeſe à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, ſi domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia diſſimulabat ſeſe dicterium audiſſe. Haud multo pòſt acceſſit & Eucrates iam lotus: cõſpectoque Theſmopolide (nam id erat philoſophonomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipſe ad nos ueneris. Tametſi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam abſenti omnia ordine miſſa fuiſſent. Hęc ſimulatque dixerat introgreditur, manuſ illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuerſus ubi diu ſecum hæſit aſſet, poſteaquam me triſtem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque Micylle, ac nobiſcum cœna. Nam filium in mulierum conclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi ſit locus. Ingrediebar itaque, quum parum abfuerit, ut lupus fruſtra hians diſcederem, uerum ingrediebar pudefactus, quòd Eucratis filium è conuiuio uiderer expuliſſe. Aſt ubi iam tempus eſſet ut diſcumberemus, primum tollentes Theſmopolim compoſuerunt, haud ſine negocio per Iouem, quinq; (ſi dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi ſupponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem habitu permanere ac longum etiam tempus durare poſſet. Deinde ubi nemo iam tolerare poſſet, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadẽ in menſa eſſemus. Deinceps cœnabamus, ò Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, miniſtri formoſi: tum cantores, & concitandi riſus artifices. In ſumma, iucundiſſima quæpiam erat uita: niſi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Theſmopolis obſtrepens atque obturbans, uirtutem neſcio quam mihi commemorans, docensque, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq;, ſi dies ſit, nox nõ ſit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat eſſe, atque id genus multa philoſophabatur erga me, quibus eiuſmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum nõ ſineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebãt. Habes Gallε de cœna. GAL. Non admodum ſuaui Micylle: maximè poſteaquam cum illo delirofene ſortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc & inſomnium: Viſus enim mihi

Arbitror gnomonẽ horologij intelligendum eſſe

Notat obiter, et Stoicorum mores, qui cũ ἀπαθεῖς eſſe uolunt. Interim nihil non appetunt.

Scoicorũ imcepta doctrina & conuerſatio.

Eucrates ipſe, quum orbus eſſet liberis, neſcio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accerſiſſet, ac teſtamentum condidiſſet, quo me in ſolidum hæredem omnium ſcripſerat, paulò tempore ſuperſtes emori. Porrò ipſe uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingẽtibus quibuſdam ſcaphis exhaurire, perpetuò ſub ſcaturiens & affatim affluens: tum autem ueſtes, menſas, pocula, miniſtros, omnia mea, ut par erat, eſſe. Poſtea candido uehiculo uectabar reſupinus, cunctis qui intuebantur, conſpiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumequitabant: complures ſequebantur. Ego interim illius indutus ueſtitum, & annulos gerens circiter ſedecim digitis inſertos: epulum quoddam ſplendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in ſomnio fieri conſentaneum eſt, aderant: iam epulæ erant comportatæ, iam potus ex animi ſententia miniſtratus. In his quum uerſarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempeſtiuo tuo clamore perturbaſti nobis conuiuium, menſasque ſubuertiſti, ac diuitias illas ita diſſipaſti, ut in auras euaneſcerent. Num tibi uideor inaurita ſtomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc ſomnium illud quod mihi accidit, uidere cupiam. GAL. Adeóne es auri cupidus, & opum auidus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem unicam eſſe iudicas, ſi plurimum poſſideas auri? MIC. Equidem haud ſolus ita cogito Pythagora: quin ipſe quoque, tum quum Euphorbus eſſes, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achiuis, idque in bello, ubi ferrum quàm aurum geſtare ſatius fuerat. At tu etiam tum uoluiſti calamiſtris auro internexis in periculum deſcendere. Atque ob eam (opinor) cauſſam, Homerus comas tuas Gratijs ſimiles dixit, quòd auro argentoque reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atque amabiliores uidebantur, quòd eſſent auro religatæ, unaque cum eo relucerent. Neque iſthuc nouum eſt Auricome, ſi tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuiſti: quin & ipſe deorum omnium, hominumque pater ille, Saturno Rheaque progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret, ubi nihil inueniret amabilius in quod ſeſe transformaret, neque quo Acriſij cuſtodias poſſet corrumpere, audiſti uidelicet, ut aurum ſit factus, atque ita per tegulas illapſus, potitus eſt ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos uſus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formoſos, & ſapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians: utque nonnunquam ex obſcuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam noſti uicinum mihi & eiuſdem artificij Simonem, qui paucis antè diebus apud me cœnauit, quum legumen coquerem Saturnalibus, duaſque extorum cæſuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis erat unica, ſuffuratus, peracta cœna abiit, ſub ala geſtans. Nam ipſe uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam ſuſtulerit, tam multos ille deos poſtea iurabat. Sed quur non prodebas, ac uociferabare tum, ò Galle, quum nos furto ſpoliari conſpiceres. GAL. Coccizabam, quod mihi ſolum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, neſcio quid. MICYL. Ei conſobrinus erat uir ſupra modum diues, nomine Drimylus, is quo ad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret, quum ne ipſe quidem pecunias attingeret? At ſimulatque mortuus eſt nuper uniuerſis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur, purpura oſtroque circumtectus, famulosq; & currus, & aurea pocula, & menſas eburnis innixas pedibus poſſidet, ab omnibus adoratur, iamque nos ne aſpicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conſpexiſſem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, inquit, mendico iſti, ne uocabulum meum diminuat, neque enim Simon, ſed Simonides appellor. Porrò (quod eſt omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atque is quidem eludit eas, ac faſtidit, & alias quidem admittit, commemq; ſeſe præbet, aliæ porrò quæ negliguntur, necem conſcituras ſibi minitan-

cum

Quæ indiuitibus ſpecioſa ac beata habẽtur uulgo.

Auri encomium, eſſicq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipſius Pythagoræ exẽplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu et uſu.

Probat exemplo, Simonis Vicini.

tur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poëticus. Audis insuper & à Poëtis dictum. *A testimonio poëtarum.*

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum.

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Gallе? GAL. Quoniam tu quoque per inscitiam Micylle similiter fallaris opinione de diuitibus, quemadmodũ uulgus: uerũ (crede mihi) longè etiam erumnosiorẽ uitam uiuunt, quàm uos. Hęc aũt loquor, qui ipse et pauper, & diues aliquãdo fuerim, atq; omne uitę genus lum expertus. Porrò paulo post ipse quoque hæc omnia cognosces. MI. Per Iouem tempestiuũ iam est. ut & tu refe ras quemadmodũ sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris GAL. Auscultа, hoc tantũ pręmonitus. me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MIC. Quàm ego sim ò Gallе? Hanc felicitatẽ tibiipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendũ pponere. Verũ age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorã transformatus: Deinceps ordine ad Gallũ usq;. Contentaneũ enĩ est, te uarias res tũ uidisse, tũ tulisse, nimirũ tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodũ initio ab Apolline, pfecta anima in terram deuolarit, & corpus humanũ subierit, ut illic pœnã quandã dependeret, id longũ dictu futurũ sit. Prætereа neq; mihi referre fas est, neq; tibi eiusmodi audire. Verũ ubi Euphorbus factus essem. MI. Sed ego priusq; essem is, qui nunc sum, ò præclare quisnam erã? hoc mihi prius dicito, numquid & ego uersus fuerim itidẽ ut tu? GAL. Maximè. MI. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enĩ isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earũ genere, quę aurũ effodiũt. MIC. Et postea neglexi infelix, uel paucula frusta in uitã importare: quũ illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidẽ consentaneũ est scire te. Etenĩ nisi quid bonæ sit rei, tã nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nũc stas. GAL. Istuc, pfecto nulla ratione possis cognoscere. Cęterũ quũ Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabã, atq; à Menelao necatus, aliquanto pòst tempore in Pythagorã peruenĩ. Porrò eousq; absq; tecto perdurabã, donec Mnesarchus aliquando mihi domũ ædificaret. MIC. Obsecro te, nũ absq; cibo potuq; ? GAL, Maximè. Nihil enĩ istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quę ad Troiam gesta sunt, num ita se habẽt, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dũ ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Cęterũ ego tibi tantũ effabor diuinitus, nihil id tẽporis eximiũ fuisse, neq; Aiacẽ usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitrantur: siquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Cęterũm uehementer anum, æqualem ppemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id tẽporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus

Propositio alterius partis collationis. Transitio.

Series mutationũ Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã sequentibus. Micylli mutationes, per digressiunculã

Redit ad Pythagoram.

Alia digressio de rebus Troianis, & Homero.

Redit ad propositũ & tacitè Pythagoram, ut sophistam et præstigiatorem perstringat, qui & quæ docuit imponendi caussa docuerit, & in quæ transmutatiũ se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quocum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me proinde ac deum suspicerent. MIC. Equidem in audieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus inuitam redijsse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne percontaris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ò Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, atq; eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisque uiderer admirãdus. Proinde institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius caussa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoque: non minus atque Crotoniatas, ac Metapontinos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Milesiam illam meretricem. MIC. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itane fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua parieba, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumque componebas? GAL? Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idque sæpius longo nimirum seculorum orbe atq; recursu. MIC. Non tu pendebis, ò Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem utrum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ò Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo pòst satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliaque innumerabilia, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea crediderit eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MIC. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil interierit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hãc parui ducere, contẽnereq; uideare, præsertim quum

Ridiculũ ab absurdo.

Defensio absurda, ab exemplis.

Digressio in quæstionem iocosam.

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quãta eædem incõmoda iuncta habent.

Estq; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia pene uisendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, neue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastent: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de tepido uno circũspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contrà illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportarique conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitanq;, ac largitionibus, choragijsque te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaque id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neq; exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide piciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaque cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentique corpore, obdurueriscq; aduersus gelu: siquidem labores, quite exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur.

Quæ belli tẽporibus diuitẽ excrucient & cõtrà quæ pauperem ijsdem temporibus commoda sequantur. ἀντίθεσις.

Quæ pacis temporibus.

ἀντίθεσις.

Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuis coperit febricula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis aliis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ò Micylle, usqueadeo supra modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, plane fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ circa ualetudinem.

ἀντίθεσις.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus accidunt iam uidemus.

quæ regibus ac principibus, ac primum quæ speciosa

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus supra quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, plerique adorabant, deum quempiam intueri sese rati, alijq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discruciarent, uersarentq;, illos quidem propter inscitiam uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quoad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, ebore q; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis manitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio, neq; fœditatem illam plurimam quę nam sit: nam istum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in somnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliqua re suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, millecq; negocia sustineat.

Amplificatio à collatione

II. Quæ acerba & periculosa.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuoruè satellites inter sese consusurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maximè sunt formidandi, semperq; metuendū, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ò Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala cc miter delatum hausturn: cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi: ut si paulum aberret simulion, deflectatq; à recta incisione, summum secantis digitū exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

sunt

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestans, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem; & auro intertextam clamydem: quòd si quis (quæ nimirum per multa solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites des, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero aũt actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuũ: ac cothurnos quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondentiũ. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quędã res tibi uisa est esse: uerum ubi equus es ses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationẽ ferebas? GAL. Istũ quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circunscriptã. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculũ, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ò Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurũ ostentans: potissimum autem sceleſtus ille Simon excruciat, qui quidẽ tantas interopes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdũ est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducã, atq; in alios diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cõpelles? GAL. Nequaq;, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut siquis longissimã caudæ plumam, quę ob molliciẽ inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextrã ex his auulsam cuicunq; ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidẽ ignorabam, ò Galle, te præstigias quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferã. At ille rursum circunrodet, ebibetq; putria coria, quibus cõsueuit soleas cõpingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidẽ Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiã patrarit, uociferans furẽ proderem. MIC. Rem neutiq; uerisimilem narras, nempe Mercurũ qui ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciãt. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferã, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidẽ ò Galle, tum tibi minus fœdũ fit futurũ, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè: sed utrũ Simonẽ prius adimus, an alium quẽpiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã dies eta sit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennã seræ admoue. MIC. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq; claui resilijt. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantẽ ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidẽ ad obscuram siticulosamq; lucernã. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirũ, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidẽ intelliges, quibus de causis ad eum modũ sit affectus. SIMON. Nimiruũ septuaginta illa talenta tutò admodum sub lectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliàs admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi opsonio proposuisset?

Cõclusio, nullam uitã molestiorem esse humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

Efficitio diuitis cogitabũdi & rationem supputantis.

fuisset? Tum autē aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quū sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant. Præter cęteros autem Micyllus iste uicinus. MIC. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibo domum in orbē obambulans. Quis istic? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaquam es columna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossum argentum, ne quid fortè dudum me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquā deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ō Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum supersit. MIC. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser MICYL. Plora ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem fœneratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat: ipsæ nobis suapte spōte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantē digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundū. MIC. Equidem uideo miserum ac uecordem hominē, ne nunc quidem multō meliorem uiuere uitam, quām silphæ aut culicis, Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MIC. Paulò antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profectò quiddā haudquaquam uirile. Porrò altera ex parte ipsam item uxorem à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum hæres existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haudquaquam Galle. Imò fame citius interierim, quām id genus quippiam patrarē. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quām si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus alias uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad cultum, ac religionem deorum pertineant, præcipue autem philosophos, ut semper alias, insectatur, quos indicat non modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, absurda, atq; impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem alias quoque, ut philosophis infestum atque inimicū exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cupereiq; ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoscere, ad philosophos sese contulisse. Qui cum multa quidem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter se diuersa, atque aliena quædam traderent, neque ipsi sibi consentirent, pro ueritate, nugas quasdam docendo, postremo consilij inopem, de cœlo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experimento capiendo cogitasse. Assumptis igitur & affictis alis, Dædali exemplo, in cœlum subuolasse, ubi, primum circa Lunam facto cen diuerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunque in terris, siue publi-

cè,

cē, ſingt priuatim, & in occulto quoq; gerunt ur, non modo à regibus & principibus, uerumetiam à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidiſſe, quæ ſtultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, ſacrificia, iuramenta, & cætera officia diſpenſanda exerceat, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cæt. non quidem ipſi agere ſolent, ſed à ſtultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philoſophis querelam audiuiſſe. Nam Lunam quidem de conuiuijs, quibus ab illis afficeretur, conqueſtam eſſe: propterea quòd ab alijs lumen ſortitum habeat, ab alijs cæu ſpeculum, ſupra oceanum ſuſpenſam eſſe, dicerentur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, ſectas, habitum, doctrinam, ſicinera domeſtica & linguæ petulantiam, accuſaſſe. præcipue autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent eſſe, incenſum ſe eſſe. Porrò Tituli ratio hæc eſt, quod, ut Icarus alatus in altum ſubuolaſſe dicitur, ita hic Menippus quoq; cornutus alatus conſcendit, unde & alter titulus ὑπερνεφέλου additur, quaſi dicas, eius qui ſupra nubes aſcendit. In primis memorabilis & propria deſcriptio illa Philoſophorum eſt, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philoſophos olim quadraſſe uidetur, uerum etiam theologis pleriſque noſtrorum temporum, præcipue monachis & ſcholaſticis iſtis, quos uocant, accommodari poſſe. Fuit autem, ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philoſophus, natione Phœnix, ac ſeruus natus. de quo Laërtium uide.

MENIPPVS.

ER mille igitur erant ſtadia à terra uſque ad lunam, ubi prima nobis fuit manſio. Porrò hinc ſurſum ad ſolem paraſangæ fermè quingentæ. Rurſum ab hoc uſque ad ipſum denique cœlum, arcemq; Iouis in edito ſitam, tantum ferè ſpacij fuerit, quantum aquila probè, ſuccinctè, atque expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Meniſppe, quæ ſunt iſta quæ de aſtris loqueris, ac taciturus tecum ſupputas? Etenim iamdudum te aſſectans, audio ſoles & lunas: præterea autem & magnifica iſta, manſiones ac paraſangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, ſi ſublimia aëriaq; tibi uideor loqui. nam ſummam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam ſtellis notaras. MEN. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipſis in ſtellis ſum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò ſomnium mihi narras. Siquidem totas edormiſti paraſangas inſciens. MENIP. Quid ais? ſomnium tibi referre uideor: qui modo ab ipſo Ioue ipſe reuerſus adſum? AMIC. Quid audio? Itáne Meniſppus nobis à Ioue delapſus adeſt è cœlo? MEMIP. Ita ſanè. Ego tibi ab ipſo illo ſummo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conſpectis. Quòd ſi nō credis: equidem hoc ipſo nomine ſupra modum gaudeo: cū ſupra fidem eſſe uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atq; Olympie Meniſppe, mortalis cum ſim, ac terreſtris, queam non credere uiro, qui nubes ſuperarit; quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam ſis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, ſi moleſtum non eſt, quibus modis in altum ſubuectus es, aut unde nactus ſcalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum ſimilis illi Phrygio: ut coniectare poſſimus, te quoq; ab aquila raptum fuiſſe: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clàm eſt te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: ſi narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adſimilis. Cæterum ad conſcenſum nihil mihi erat opus, neq; ſcalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi eſſent propriæ. AMIC. Iam uero iſtud quod narras, uel ipſum Dædali factum ſuperat. Siquidem præter alia, nobis inſciētibus, miluius quiſpiam aut gracculus ex homine factus es. MENIP. Rectè amice: neq; procul à ſcopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipſe quoq; ſum machinatus. AMIC. At interim omnium audaciſſime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapſus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MENIP. Nequaquam. Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad ſolem eſſet liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occaſio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

ci decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum astu & ui turem ualidum arripui. His cum alas unà cũ ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius si uacat, totius commenti rationem ordine tibi percensebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per louem amicitiæ præsidem: auribus in aëre suspensum, ob tuam narrationem. MENIP. Auscultа igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodũ tu ais ab auribus suspensum: Ego igitur cum expendens ea quę sunt in uita mortaliũ: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horum studio, adiectoq; animo ad ea, quæ uerè sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam attulit hæsitationem, primũ hic ipse qui ã sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temerè per cœlũ dissectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabamq; causam aliquã arcanam et inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitrũ erumpens, tum pluuia, nix, grando, è sublimi demissa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidẽ existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, ẽ uultus austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim eueſtigio præsentem numerauí: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophię summam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me priſtina liberarent inscitia: ut in maiores etiam dubitationes cõiecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundẽtes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neque de ijsdem eadem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius astans: nõnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoque ipsum dimetientes: & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes. Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cũ fortè ne illud quidem certò scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitũ dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducentes: neq; nõ sphæras quasdã picturatas, cœlum scilicet ipsum

Narratio, ac primũ quibus de causis ad philosophos se contulerit.

Ignorantia et inscitia nulla.

II.

Causæ, quib. cõmotus, cœlũ ac Iouẽ ipsum adeundũ censuerit. Nẽpe philosophorũ diuersa & incerta doctrina.

De cœlo et rebus sublimib.

metientes

mentes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ? quòd cum de rebus usqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum aliis relinquunt. Tantum non iureiurando confirmantes, Solē massam esse candefactam: incoli Lunam, stellas aquam potare: idq; sole uelut situla quadam per funem demissa, uaporem è mari attrhēte, atq; illis omnibus ordine potum distribuente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se cōsentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia: cum aliis & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alij, & opificem illius, & fabricā di modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quòd cum deum quendam rerum omnium opificem præposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū non possis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audias, uir optime, quæ differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alij fine circumscribunt uniuersum: alij contrā, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabāt: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haudquaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentē esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuersō, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primū deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc alij incorporeum quiddā & informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solēt satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant: sed mundum nullo domino, nullo q; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hęc audiebam, uebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis, Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nancisceret ir reprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaq; planè tandem Homericū illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mēs diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem: desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tātum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterū si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experiētia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi sinistram amputaui: idq; admodū scitè. Deinde quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidentia.

Quibus rationibus adductus perficiēdæ rei ppositæ spem cæperit.

Hypotypposis uolatū et ascēsum meditantis.

paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conſcenſaq; arce demiſi meipſum per præceps, atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iã & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſq; uolabam. Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſupra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq;. Ergo quum tandem audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus et altiuolus euaſiſſem, non amplius de pullis imitandis cogitabam: uerum conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorũ uertigine ob profunditatem; & poſtea ferebam, et hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimumq; nubium eſſem emenſus: ſentiebam me defatigatum, maximè in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac ſupra eam inſidens requieſcebam: in terram interim è ſublimi reſpiciens, neque ſecus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorum, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo iſta quoq; narrabis Menippe: ne ulla prorſus peregrinationis parte fraudemur: quin potius ſiquid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt, cuiuſmodi tibi uiſa ſunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conſcenſa luna inter narrandum peregrinanti comes eſto, ſimulq; mecum contemplare totam terræ ſpeciẽ, habituq;. Atq; initio quidem admodum puſillam quandam terram mihi uidere uidebar: multò, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem ubinam eſſent tanti illi montes, ac tantum mare; quòd ni Rhodiorum coloſſum conſpexiſſem, tum Phariam turrim: haud dubiè prorſus ubinam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: uerum iſta quòd ſint ſublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad ſolem reſplẽdeſcens, indicabant terram eſſe id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit eſſe conſpicua: nõ ſolum ſingulæ nationes atq; urbes: ſed planè uidebã nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras; & ut ſumatim dicã:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haud quaquam ſunt ueriſimilia, ac ſecum pugnantia. Etenim quum pauloante Menippe terram requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut niſi coloſſus tibi feciſſet indicium, forſitan aliud quiddam uidere te credidiſſes, qui repente factus lynceus, cuncta quæ ſunt in terra, dignoſcis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quòd maximè dictum oportuit, id neſcio quomodo præterij. Siquidem quum ipſam quidem terram conſpectam agnoſcerem, cæterum reliqua nõ poſſem perſpicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me diſcruciabat, ac uehemẽtèr perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum eſſem ſollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeſt ã tergo ſapiẽs ille Empedocles, ea ſpecie ut carbonarium quempiam eſſe diceres, cinere oppletus, atq; exuſtus. Hunc ego quum uidiſſem (dicendum eſt enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonẽ aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego ſum numen: quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras inieciſſem, fumus ab Aetna raptum huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëri uagus plerumq;, ac rore uictito. Adſum autem hæſitanti am iſtam tibi adempturus: nã illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perſpicuè terrã cernere.

1. Diuerſoriũ Lunæ, unde proſpectu in terram capto cũcta quæ in inferioribus hiſce regionibus geruntur inſpicit.

Tacitè et hæc ut ambitioſa hominũ opera perſtringit

Modus & facultas rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, uelut ipſe quoq; de rebus naturalibus abſurde negotium ſit. alludit aũt ad id, qđ idẽ ut quidã tradunt, in crateres Aetnæ præcipitauit ſeſe.

here. Benè abs te factum est, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuolaro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis, nam in præsentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipse tecum è terra allatũ habes penes te. Quid igitur est istud inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam maximè, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi usus est: unde sola solem aduersum obtuetur, atque ita demum est rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum hac ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis assimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram solam mouere, iuxta proportionem alę, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratione succurri potest, propterea quòd ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquã, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus simul ea faciebã, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumum euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circũfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerumetiam quæ domi faciebant, rati sese ã nemine uideri. *Regum uita & mores.* Ptolomæum uidi cum sorore rem habentem, Lysimacho struentẽ insidias filium, Antiochum Seleuci filiũ, nouercæ Stratonicæ clanculum innuẽtem, Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorẽ adulterio stuprantem, Attalo nenenum porrigentẽ filium. Rursum ex altera parte Arsacen interficientem mulierculam, & Arbacẽ eunuchum gladium educentẽ in Arsacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontẽ impacto. Atq; his fermè cõsimilia rũ in Lybya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiãtes, rapientes, peierantes, trepidãtes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidẽ negocia huiusmodi mihi spectaculũ exhibebant. Cæterũ quæ *Plebeiorũ res & studia.* factitabant plebei, longè magis erãt ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureũ ob mille nummũm peierantem, Agatholem Stoicũ de mercede discipulum in ius uocantẽ, Cliniam rhetorem ex Aesculapij fano phialam auream suffurantem, Herophilum Cynicũ in fornice dormientem. Quid enim alios cõmemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabant, qui fœnerabãt, qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat spectaculum.

AMIC. Atqui rectè facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneum est eñ te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta ordine recensem, quum spectare modo ista fuerit difficillimũ: uerum rerum fastigia eiusmodi fermè uidebãtur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & cõciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. *Gentiũ uicia & proprietates.* Porrò quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerãtes Getas, Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errãtes in plaustris. Mox ubi paululũ in diuersam partem deflexissem oculũ, spectabam agricolantes Aegypti

os, Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur, cogita nũc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quàm si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam quisq; cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisq;, & peculiarẽ suum cantum absoluere studeat, uocisq; magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortalium uita ex huiusmodi constat diserepantia: quippe qui non modo sonent absona, uerum & ornatu sint dissimili, diuersaq; moueant, neq; quicquam idem cogitent, donec choragus omnes è scæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factũ est, iam omnes sunt inter se simíles, taciti, nec amplius confusam illam, & incõpositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi Theatro, uide licet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi risum mouebãt ij, qui de agrorum finibus contendebant, quisq; sibi placerent hoc nomine, quòd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberẽt, quę est iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerũ mille possiderent. Cum uniuersa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spacium habere uideretur. Attica, nisi fallor, proportione, minima pars erat. Itaq; perspexi quid esset reliquũ, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quamplurimum agri possidebat, uix unã ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos, deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorũ ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porrò si quem cõspexissem auro superbientem, quòd annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuersum, unà cum ipsis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti uidebantur, ex alto contemplantis? MENIP. Equidem arbitror te sæpenumero formicarum concionem uidisse. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem fimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicã, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædiũ fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adsimiles. Quòd si tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarũ republica conferre, uetustas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquam satis spectassem omnia, satisq; risissem, excussi meipsum, subuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, fœminea sonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inserui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neq; enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant: quæ sim, quanta sim, & quam ob caussam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu, supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo, ipsum quoq; lumen aiunt mihi et furtiuũ esse, & adulterinum: quodq; supernè à sole proficiscatur,

Amplificatio à simili.

Vanum atq; inutile studium plura possidendi. à collatione partium ac totius.

Ciuitatũ propria studia.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philosophorum contumelijs.

ur. neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole saxum esse illum, et massam candentem. Et tamen quàm multarum rerũ illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucẽ efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maximè nocturnum audentem: continuò contracta nube tegebam, ne uulgò ostenderem, uiros senes, ea gerẽtes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirilis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, cum is est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hęc igitur memineris, ut Ioui renuncies: si mulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiã exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commentari. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectà ad ipsum cœlum tendebam,

Amplificatio ab inuerso.

Epilogus.

Nulli ubi comparent hominũmue boũmue labores.

Etenim paulopòst ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandẽ & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi ualsum est, prætenuis ita ut eram, introire: ratus facilè fieri posse ut fallerem. quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam, illos quamprimum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinã indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percõtatus meum, festinatò abijt, Ioui renunciaturus. Nec multò pòst, introsum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter considentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurũ, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodũ terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, qui ue parentes? Hoc ubi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto pòst ad me reuersus, omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usq; ad ipsum cœlum. Post omnia addidi, quæ luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim interundum percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primũ quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc supereſſet è Phidiæ genere: Et quam ob causſam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum ab-

II. Ascensus in cœlũ et ad ipsum Iouẽ. Et hactenus quidẽ hominũ stultitiã et cupiditates persecutus est. Id et illa quæ de dijs feruntur eodem modo exagitat.

Ridicula & inepta cum Ioue.

ſoluere. Etnum eſſent comprehenſi, qui templum Dodonęum ſacrilegio ſpoli aſſent. Ad ea cum reſpondiſſem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ò here, niſi maximè piã? nimirũ omnium deorũ regem eſſe te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorũ probè noui, etiam ſi nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates eſſe uiderer & medicus. In ſumma, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, ſimul & mortaliũ conciones. Piſa ac Dodona ſplendidæ erant, ac conſpiciendæ omnibus. Porrò præ fumo ſacrorũ, nec attollere oculos mihi licebat. Verum poſteaquã Apollo apud Delphos cõſtituit oraculum, Aeſculapius medicinæ officinam Pergami, ſimul atq; Bendidium natum eſt in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Epheſios, ad iſta quidem concurrunt omnes, ſolennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquã ętate defecto, abunde magnum honorẽ habuiſſe ſe putant, ſi ſolido quinquẽnio ſacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, q̃ ſint uel Platonis leges, uel Chryſippi ſyllogiſmi. Huiuſmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locũ, ubi conſeſſurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine ſitæ feneſtræ, cuiuſmodi ſunt ora puteorũ, habentes opercula, iuxta unamquamq; ſella poſita erat aurea. Itaq; Iupiter cum ad primã aſſediſſet, detracto operculo, præbuit ſeſe petẽtibus. Optabant aũt ex omni undiq; terra, diuerſa uariaq;. Nam ipſe quoq; admotis pariter auribus, ſimul audiebam uota. Erant aũt huiuſmodi: O Iupiter, contingat mihi regnũ. O Iupiter, cõtingat cepas & alia mihi prouenire. O Iupiter, utinã pater mihi breui moriatur. Rurſum alius aliquis dicit: Vtinã exiſtam hæres uxoris. Vtinã nemo reſciſcat me ſtruxiſſe inſidias fratri. Contingat mihi uincere litẽ, coronari Olympia. Porrò ex his quina uigabant, hic optabat ut ſpiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contrà fullo ſolẽ, At Iupiter audiens, & ſingula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Eiuſdẽ expoſtulatio, q̃ cõtẽni incipiat.

Quo pacto uota hominũ examinentur

Verum hoc conceſſit Saturnius, abnuit illud,
Nam iuſta uota per os feneſtræ ſurſum admittebat, admiſſa ad dextrã ſtatuens. Rurſus iniqua remittebat irrita, flatu deorſum redigẽs: ne poſſint ad cœlum accedere. Super uno quodã uoto uidebam illum etiã ambigentem. Etẽm cum eſſent duo qui diuerſa peterent, æquales uictimas pollicitantes, nõ inueniebat utri potius annueret. Itaq; iã Academicon illud illi accidebat, ut nihil ſtatuere poſſet. Verum exemplo Pyrrhonis ſuſpenſus hęrebat etiã ac conſiderabat. Porrò cum iam ſatis uota proponentibus dediſſet operã, ad proximam digreſſus ſellã, et ad ſecundam feneſtrã, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operã. Vbi his quoq; reſponſum eſſet, ac Hermodorũ Epicureũ fulmine cõminuiſſet, ad proximã deinde ſellam ſeſe trãſtulit, de diuinationibus omnibus & auguriis auditurus. Hinc ad ſacrificiorũ feneſtrã tranſijt, per quod fumus aſcendens, denunciabat Ioui nomen uniuſcuiuſq;, qui rẽ diuinã faceret. Rurſum omiſſis his, uentis & horis mãdabat, quæ facere deberẽt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea ſpira in Lydia. Tu Note quieſce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tũ in Cappadociã grandinis mille modij diſpergant. Tandẽ omnibus fermè ordinatis, diſcedebamus in eũ locũ ubi cõpotant dij. Iam eĩm cœnæ tempus erat. Mecq; Mercurius arreptũ iuſſit accũbere iuxta Panẽ & Corybantes, & Attim ac Sabariũ, inquilinos iſtos & ancipites deos. Interea panem exhihebat Ceres, Bacchus uinũ, Hercules carnes, Myrtũ Venus, Neptunus Menides, ſimul interim & ambroſiã & nectar furtim deguſtabam. Nã optimus ille Ganymedes, ut eſt hominũ amans, ſiquando conſpexiſſet Iouẽ auertere oculos, nectaris cyathũ unũ, nonnunq; etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodũ alicubi dixit Homerus, & ipſe opinor, ut ego illic cõſpicatus, neq; frumentũ edũt, neq; potant nigrantia uina: uetũ ambroſiã apponunt,

II. *Iuramenta.*

III. *Sacrificia.*

IIII. *Quæ cuiq; ſublimiũ imperare ſoleat.*

V. *Conuiuia deorum.*

apponant, & nectare inebrientur, præcipue uero gaudẽt uesci sacrificiorum fumo, unà cum ipso nidore, subuolante ad hæc sanguine uictimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in mediũ, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuimus, quo quisq; sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq;, hominesq; per omnem
Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta, tum illa præcipue: qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nix in cœlo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium ageretur. Ac tum quidem pusillum obdormiũ, mane uero surgens Iupiter, iussit indici concionẽ, mox quum adessent omnes, sic farier infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit. Verum quum alioquí iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus, statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, cõtentiosum, gloriæ auidum, iracundum, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, cõtumelioſum, & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos, alijs item uocabulis, his multò magis ridiculis. Deinde ubi nenerandum illud uirtutis nomẽ induerint, tum adductis in altum supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus: quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod supereſt, id ridiculum est, nempe homũculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur. Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem, quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum, quòd cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neque priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs, nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; nõ maledicta quædam meditati, obiurgant, proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, & cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirũ respondebit, si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Cæterũ clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo: ac uestiti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis diuitũ sumptuosius opsonarit, aut amicã habeat: id exquiro, atq; indignor. Quòd si amicorũ quispiã aut sodalium, morbo decumbat, curaq; et obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumelioſi: neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Ridiculum.

Oratio Iouis contra philosophos.

Descriptio philosophorũ Mores.

Sectæ.

Habitus.

Collatio histrionum.

Doctrina.

Vicia domestica.

Petulantia linguæ.

Epicurei, quos specialim notat, ut qui deos esse negent.

Quas

Quà fobres tempus eſt, ut de his conſultemus: propterea quòd ſi ſemel ualeant hæc perſuadere ijs, qui ſunt in uita, non mediocriter eſurietis. Quis enim poſt uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accuſat, omnes audiſtis heri narrantem hoſpitem. Super his conſultate, quæ pariter & hominibus ſint quàm utiliſſima, & à nobis quàm minimè periculoſa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum eſt ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rurſum indicto ſilentio: Fient iſta, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipſa ſua dialectica: Quanquam in præſentia ſanè fas non eſt punire quenquam. Eſt enim Hieromenia, ſicuti noſtis, quatuor hos menſes. Iamq; inducias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali malè perdentur formidando fulmine.

A periculo, exhortatio.

Reiectio cauſæ.

Sic ait, atq; ſupercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodiè in terram. Hæc locutus dimiſit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure ſuſpenſum, heri circiter ueſperam depoſuit in Ceramico. Audiſti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philoſophis in Poecila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte contra philoſophos, idq; nominatim etiam inſtitutus eſt. Introducit enim iudicio inter ſe contendentes. Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philoſopho, actione fugæ, quòd is cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuiſſet, audito fortè quodam Xenocrate, ſubitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philoſophari cœperit. Secundo, Stoam & Voluptatem, pro Dionyſio Heracleenſi, iniuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam profeſſionem ſecutus, mox ei morbo quodam correptus, ἀναισθησίαν iſtam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, eamq; præſtare non poſſet, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Ariſtippo, conſimili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis ſectator extitiſſet. Poſtea uoluptatem ut finem bonorum aſſerere cœpit. Quarto, Menſariam Diogen Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæſtum patris ſecutus, pro menſario ſeſe geſſiſſet, poſtea cum ob adulteratam monetam ſolum uertere coactus fuiſſet, Athenas uenit, & philoſophiam ſectari cœpit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrhonem, ut deſertorem accuſantem, quòd ab initio pictor fuerat, poſtea autem relicta ea arte, ad philoſophiam ſeſe contulerat. Videtur autem uelle Lucianus oſtendere, & quàm ipſi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per ſe fuerint, qui apud alios de uirtute, ac ſummis rebus philoſophari, & ſoris ſapientiæ titulo gloriari ſoliti ſint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & cauſſis, ad tantarum rerum profeſſionem profilucrint: Cum alium uidelicet ex ebrio ſubitò Academicum factum, alium ex impoſtore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirutis naturam eſtimaſſe oſtendit. Poſtremo uero & ſe ipſum à Rhetorica, & à Dialogo reuin fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, deſerta, ad Dialogum tranſierit: ab hoc autem, quòd ueterem eius characterem & modum egreſſus, iocoſa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo itcrum uidetur, & ſtudiorum ſuorum, & inſtituti rationem quandam exponere uoluiſſe, & pariter illis reſpondere quoq;, qui ob ſcribendi genus, & dictionis nouitatem, ipſum fortaſſis nonnihil corripuerant, quemadmodum & ſuprà in Prometheo fecit. Ab Exordio autem longam querelam Iouis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occaſione inſtituto dramati quærit, & quaſi quandam uiam ad futuram actionem fiernt. Deinde & alteram Iuſticiæ, quæ ſe in terras iterum à Ioue, ad præſidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philoſophorum initia, ſiue creationes, & contentioſas atq; clamoſas diſputationes perſequitur, adhibita ad hoc Panos perſona, utpote liberioris dei, & ipſam rem, ut eſt, παχυμερέστερον etiam narrantis. Titulus alter ab eo, qui bis hoc eſt, à Rhetorica, & à Dialogo, accuſatur, ſumptus eſt, alter à toto argumento.

At

IVPPITER.

T malè pereant, quicunq; phisosophorum apud solos deos felicitatem esse dicunt. Quòd si igitur nossent, quàm multa nos hominum causa patiamur, haudquaquam nos ob nectar, aut ambrosiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & prestigiatori, beatos uocitãti nos, et ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipse ne illa quidem, quæ in terris fiunt, aspicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & resplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantũ ad scalpendam aurem, ceu dici solet, sufficiat. Nam si uel paululum cessauerit insciens, arreptis habenis equi, & à uia transuerse euntes, omnia miscere incendijs solẽt. Luna autem, insomnis & ipsa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commessationibus atq; lasciuijs indulgent, quiq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rursus autem et Apollo, negociosam quandam artem professus, parum abest, quin totis obsurdescat auribus, tanta illi multitudine quotidie obstrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi esse, necesse est, Paulo autem pôst Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum transit, & cursu postea in Clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in summa, ubicunq; sacerdos oraculorum interpres, postquam de sacro latice biberit, & laurum cõmanserit, ac tripodem impulerit, adesse iubet, impigrũ ac strenuum quamprimum assistere necesse est, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriam sibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorum causſa, insidiose quidã contra ipsum machinantur, dum carnes agninas testudines q; uno & eodem uase coctas illi apponunt. Vt nisi nasum acrem & acutum haberet, abijsset eo etiam deriso Lydus ille. Nã Aesculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienisq; ex malis proprias sibi contrahit molestias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, et promouentes nauigia, ijsq;, qui frumẽta uentillant, ac paleas secernunt, aspirantes? Aut somnum, ad omnes uolantẽs? aut etiam Insomnium unà cum somno, pernoctans, ac ueluti interpretem quendam illius se gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam singulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipse, omnium ille rex, ac pater, quàm multas molestias sustineo? quàm multa autẽ negocia habeo, tot ac tantis curis distractus? Cui principio quidem necesse est, cæterorum deorum opera inspicere, quicunq; aliquid commune in administrando imperio nobiscum agunt, ne desides sint, & ad res obeundas torpescant. Deinde uero seorsim ac per me ipsum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incomprehensibilia & inaccessa sint, præ tenuitate sua. Non enim solum generalibus illis administrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus administratis, ceu curæ parte subleuato, quiescere mihi licet, sed oportet me & hæc quidem facere, & præterea aũt aspicere eodem tẽpore in omnes partes, omniaq; contemplari, non secus, atq; illum in Nemea bubulcũ, Furantes, peierãtes, sacrificantes, si quis libauit, unde nidor ac fumus ascẽdat, quisnã ægrotans, aut nauigans inuocarit, et quod omniũ acerbissimũ est, uno eodemq; tẽpore in Olympia Hecatombæ adesse, in Babylone belligerãtes intueri, in Getis grandinare, & in Aethiopibus cõuiuari. Et tamen querelas ac reprehensionẽ ne sic quidẽ euitare facile est, sed sæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominũ populus cauda cristatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet placidus sopor haud tenet unquam. Nam sicubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iste est, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, prospicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haudquaquam contemnendum,

Quæ cura sit Iouis, quæ negocia & curæ deorũ, cõtra opinionẽ hominũ, et philosophorũ exaggerat, per distributionẽ.

Solis officiũ.

Lunæ.

Apollinis.

Alludit ad ea quæ de Crœso scribit Herodotus lib. 1.

Aesculapij.

Ventorum.

Somni, & insomniorum.

Iouis.

Amplificatio à comparatione.

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine nidore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in summa, sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde uelut nauium gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus, atq; alij quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, etiam dormiunt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & sollicitus sum mente animoq;, solo eo nomine honoratus, quòd omnium dominus esse uideor. Quare lubens equidem interrogarim philosophos istos, qui solos deos beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambrosiæ putarent, innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupationibus, quàm multas controuersias intus repositas iam olim seruamus, situ adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scientiæ atq; artes, aduersus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iusticiam inclamant, mecq; ob tarditatẽ accusant & pigritiam: nescij uidelicet, quòd haudquaquam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, sed præ felicitate scilicet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes hasce perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huiusce modi audiens grauiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi nõ audebam. At postquam tu ipse de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignantur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiam manifestè quidem profiteri nõ audent, submurmurant autẽ apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus: quos tamen conueniebat iam olim, propris suis uiribus cognitis, contentum unumquemq; esse, rebus iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statim ne illis forum constituemus, & agendi potestatẽ dabimus: an uis, ut in proximũ prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haudquaquam, sed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium constituetur, hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos suos obtulerunt, uenire hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præsidem Iustitiam, sortituram esse ipsis fora, secundum rationem ac litis æstimationem, ex cunctis Athenienſibus. Quòd si quis autem iniustum putauerit factum esse iudicium, secq; sententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac si sentẽtia prorsum lata non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta deas uenerandas & graues, actiones sorte distribue, & inspice iudicantes. IVST. Iterúm ne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniusticiam ferre non potero irridentem. IVP. Benè sanè sperare decet. Omnino enim iam persuaserunt illis philosophi, ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille Sophroniſci, laudato eo quod iustum est, & uelut omnium bonorum maximo comprobato. IVST. Proinde et ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerũt, habiti de me sermones, ut qui traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum miser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. Intantum prævaluerunt accusatores, contraria de Iustitia philosophantes. IVP. Peregrina adhuc pleriſq; tum philosophia erat, paucíq; etiamdum philosophabantur: quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an non uides quantum ubiq; palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nusquam non barba profunda, & libellus in sinistra? atq; omnes adeo protephilosophantur. Plena autem & ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam eũtium: nemoq; prorsum est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas antea exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Aethiopis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coriarijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: teq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

Alla ἀπόσκοπος ri.

Epilogus.

Occasio sequẽtis actionis.

Assceueratio Mercurij, & causa maturã dinegocij.

Cõsiliũ de iudicando foro.

στρυφὰς θεὰς quo nomine Erinnyes Athenienses appellarunt.

Querela Iusticiæ.

Cõsolatio eiusdẽ à præsenti statu.

Confirmatio querelæ ab exemplo.

Confutatio à tempore.

iuxta

iusta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quàm hic quocunq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me terrent, dum inter se altercantur, & improbè se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simula re me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intrò admittere. sed manifestè præ se ferre, quòd excluſuri me sint, si unquam ad fores illorum propius accesse ro. Nam iam olim iniustè ictam ab ipsis hospitio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitiosi adeo sunt. Et abundè satis est, si uel paucos quosdam bonos repe rias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iustitia, rectà uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim es se uiæ istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pacto res humanæ se habẽt, ac mortui sunt, omnes illi Scirones, Pityocamptæ, Busirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc aũt Sapiẽtia & Academie et Stoa tenẽt omnia, et ubiq; te querũt, & de te disputant, hiantes & expectãtes, si unde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq;, & conuersetis unà, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconẽ agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos cõmorari ac permanere posse. MERC. Per Iouem enim iniustè equidem agerem; si ad te, sororem utique meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia percepe runt, plerique ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulò delinquunt. Verunta men & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propè seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad satietatem usque tincturam imbiberunt, exactè boni, probiq; effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quàm maximè appositi sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs quidem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, pardalitumque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abundè putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Tibi uero, certum est, quòd cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hic alicubi super uicum sede, ad Prycem aspiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVS. Ne antea abieris Mercuri, quàm dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultrò, atque inuocatus uenit Athenienſibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Ac nunc quidem, ut uerisimile est, ex uicinis nos conspicatus, accedit, saluratos excepturus. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iustitia. MERCVR. Et tu, IVST. Et tu utique ō Pan, Musicorum studiosissime, & saltatorum

Alia querela à moribus philosophorũ Confirmatio.

Dilutio à dissuasione.

Alia Mercurij cõsolatio, à præsenti rerum statu.

Alludit ad ἐφ' ᾧ ἄγομαι &c. de quo supra.

Occasio sequẽtis descriptionis philosophorum.

Fictio creationis philosophorum.

Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi solebant.

Pan, et eius de Marathone fabula.

Locus in arce Atheniensi fuit hoc nomine cuius et Aristophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicoſiſſime. PAN. Quid autem rei Mercurí eſt? aut quæ uos huc neceſſitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iuppiter, ô Pan, demiſit me, ut ſortitò diſtribuerem actiones forenſes. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuerſum quidem, haudquaquam pro dignitate apud ipſos ago, ſed multò deteríus quàm ſperaram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis aſcendentes, ſegregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, ſacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut teſtem adhibentes, ac tenui quodam honorantes applauſu: quanquam me nonnihil animo oblectat, riſus ipſorum, & luſus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti magis redditi ſunt à philoſophis? PAN. Quos nam iſtos dicis Philoſophos? num tetricos illos, ac triſtes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non diſſimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atq; admodum. PAN. Non ſanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ ſit ſapientia illorum. In montibus enim uerſari ego ſoleo, & affectata iſta uerba, atque urbana haudquaquam didici, Iuſtícia. Vnde enim in Arcadia ſophiſta, uel philoſophus foret? Vſque ad tranſuerſum calamum, & fiſtulam, doctus ego ſum: quod ad cætera attinet, paſtor, & ſaltator, & bellator etiam, ſi opus ſit. Sed tamen audío certè illos, aſſiduè uociferantes, ac uirtutem neſcío quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter ſe ſermones: cæterum procedente aliquantum diſputatione, intendunt uocem uſque ad Tonum ſeu modum, quem orthium uocant, ut exinde, cum nimium diſtenduntur, atque eloquí magna contendunt, & facies illis rubeſcat, & collum intumeſcat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibícinum ſolent quando anguſtam tíbiam inflare uí quadam coguntur. Conturbatis igitur ſermonibus, & eo quod à príncipio inſtituerant, confuſaneo relicto, abeunt, conuíciantes ſe mutuo plerique, & ſudorem ex fronte, incuruo digito abſtergentes. Atq; hic demum uincere uiſus eſt, qui ipſorum maximè clamoſus, aut confidentior alijs fuit. Sed tum populus iſte promiſcuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioquí neceſſariæ rei nihil incumbit, aut curæ eſt: qui tum aſſtant, confidentía, atque clamore illorum excitatí. Proinde mihi quidem homines quídam arrogantes ob hæc uidebantur eſſe, atque ægrè afficiebar, propter barbæ ſimílitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atque in commune conducens, clamorí ipſorum ineſſet, & num quid boni ex uerbis illis, enaſceretur ipſis, dicere ſanè, haudquaquam poſſum. Quanquam ſi conuenit utique, depoſito metu, quod uerum eſt, proferre. (Nam habito, ueluti in ſpecula quadam, ut uides.) multos ipſorum ſæpenumero iam conſpicatus ſum, circa profundam ueſperam. IVS. Suſtine, o Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uiſus eſt? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, fauſtumq; ſit, conſtituemus hodie, mẽſis februarij die ſeptima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iuſtícia ſortietur fora, atq; ipſa prętò erit índicãtibus. Iudices ex uniuerſis Athenienſibus dabũtur, merces tres obuli uniuſcuiuſq; cauſę, numerus iudicum, ſecundũ æſtimationem litis. Quos quot aũt, relictis actionibus priuſquã iudicio experírí potuere, fato functí ſunt, & hos Aeacus remittat. Quòd ſi uero quiſpiam iniquè iudicatum eſſe putauerit, appellatione facta, denicq; experietur: ipſa autem prouocatio ad Iouẽ fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iuſtícia, exclamarunt? Vt aũt ſeriò undiq; concurrũt, trahentes ſeſe mutuò per accliue ſurſum, uerſus Areopagum? Ipſe autem Mercurius quoq; iam adeſt. Quapropter uos quidem

Suprà creatiõem phõrum depinxit Mercurius: hic Pan, merces.

Tonus quidã Græcorũ Muſicorũ fuit, cuius et Gellius meminit in Arione.

Proclamatio Iudicij.

Hypotypoſis ad iudiciũ cõfluentium, et ſe mutuo ad iudicẽm trahentium.

actioni

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad Ipelunca m hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatoriũ, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abundè habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iustícia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepi te, ô scleste. ALIVS. Sycophan tam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas: AL. Conuincam te, quòd grauia atque indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunque ab artibus, aut uitijs, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVS. Quinque sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVS. Nouem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iustícia, duas uidelicet istas pauloantè, nosti, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVS. Antiquiores illas prius decidamus, hæ autem postea continuò disceptabuntur. MER. Atqui si miles etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoque dignum est. IVS. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MERC. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVS. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utriq; liti. MER. Eia Iustícia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVS. Primi considento, Academiæ & Ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, constiti quoq;. IVS. Proinde patronũ adducat, ex uehemẽtibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel tri oboli gratia, disrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quænam? MER. Academia hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Ea igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro seipsa uerba faciat. IVS. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utrãq;, quandoquidem hoc tibi facilè est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. Atti filius, homo luxu et crapula à principio perditus, postea audito fortè Xenocrate, ad philosophiam conuersus.

Sortitio Iudicũ, secundum genera actionum.

Ad clepsydrã enim dicebãt.

I. *Actio Ebrietatis cõtra Academiã*

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit.

Hic Philostrã Lærtium.

Amplificatio à teſtimonio,

que hæc, quòd uera ſint, teſtes ſunt Athenienſes uniuerſi, qui ne unquam quidē Polemonem ſobrium uiderunt. Poſtquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comeſſabundus, & per laſciuiam illudens, acceſſiſſet, perinde ut ad omnes ſolebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad ſe adductum, aquam bibere, ac ſobrium eſſe docuit, corollasq; capiti detractas diſcerpſit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac miſera, & multa curioſitate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miſer, & incuruus corpore factus eſt, & cantilenis illis uniuerſis obliuioni mandatis, ſine cibo interdum, & ſitibū dus ad mediam uſq; ueſperā ſedet, nugando uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum eſt, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè ſunt, quæ pro Ebrietate adduci poſſunt. Iam uero & pro me ipſa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me eſto. IVST. Quid igitur ad hæc reſpondebit? Ve-

à cõſequentibus.

Academiæ Apologa. Exordium ab attentione.

runtamen hinfunde, & huic parem uicissim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta ſunt. Quòd ſi autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis ſanè, quòd nulla ipſam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem ſeruum illa ſuum eſſe ait, natum haudquaquam ſeruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, ſed familiarem mihi, & natura ſimilem, præreptum, adoleſcentem adhuc, atq; tenerum exiſtentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in pleriſque mutuam operam præſtat, corrupit miſerum laſciuis comeſſationibus, & meretricibus, quaſi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro ſe paulo antè dici putabat, pro me dicta eſſe exiſtimate. Circumibat enim miſer ille à primo ſtatim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, ſonantibus undique circum ipſum tibijs, nunquam ſobrius, laſciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hoſpitum. Poſteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut conſueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præſentes erant, ſermones quoſdam de uirtute, atque modeſtia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis aſtans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuerſationem noſtram clamore ſuo interturbando. At poſtquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè ui no madefactus erat) reſipiſcere cœpit ad ſermones, & ſimul auferebat coronas, & tibicinam compeſcebat, & ob purpuram erubeſcebat. Ac ueluti è profundo ſomno experrectus, cum ſeipſum aſpiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus eſſet, tum uitam ſuperiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus defloreſcebat, euaneſcebatq; ipſe autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubeſcebat. Poſtremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me tranſijt, neque uocante me, neque cogente. Perinde ut illa de me ait, ſed ultrò ac uolens, meliora hæc noſtra eſſe credens. Ac mihi iam ipſum huc aduoca, ut cognoſcatis quo pacto à me immutatus, atque affectus ſit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino ſeſe gerentem, & neque uocem edere, neque conſiſtere præ mero ualentem, conuerti, ac ſobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modeſtum, ac temperantem, precioq; dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipſe gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipſo. Dixi. Vos autem iam ſpectate, Iudices, utri noſtrum ſatius fuerit illum conuerſari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte ſententiā, atq; inde exurgite; nā & cæteros iudicare oportet: IVS. Oñibus calculis ſuperat

Amplificatio laſciuiæ, qua cauſſe gratiã et beneuolentiam cõciliat.

Translatio culpæ.

Confirmatio ab ipſius de quo agitur, teſtimonio.

Academia,

Academia,excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, si quis sit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc,uos qui Stoæ contra Voluptatem sortito electi estis,ad iudicium de amatore ferendum. Infusa est aqua. Heus picturata, ac uari coloribus induta,tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro,uiri iudices, quàm contra formosam aduersariam oratio habenda mihi sit,sed & uestrũm plerosq; uideo,ad illam quidem aspicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem usq; tonsa sum,& uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac tristis appareo. Sed tamen, si me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iustiora, q; hæc,dicturam me esse. Nam hoc ipsum illud est, quod in præsentia accuso,quod ita meretricio modo exornata,aspectus illecebris,amatorem meũ uirum tunc modestum ac temperantem, Dionysium uidelicet, fraude circumuentum,ad sese auulsum hinc abstraxit. Et quam præcedentes illi caussam iudicauerunt, inter Academiam,& Ebrietatem,quasi quædam soror præsentis causæ est. Examinabitis enim in præsentia,utrum porcorum more, in terram deiectos,uiuere nos deceat,uoluptati indulgentes, neq; quicquam generosum in animo cogitantes: an uero posteriore loco,eo quod est delectabile, posito, prælata honestate,liberos liberè philosophari: neq; dolorem,ut ignauum quiddam pertimescentes: neq; id quod dulce est, mancipiorum more sectantes, felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiusmodi enim illectamenta,hæc stultis obijciẽs, & labore,ceu quadam larua,perterrefaciens,pleroq; ipsorum ad se illectos adducit.Inter quos & miserum illum,uelut excusso iugo,à nobis secedere fecit, cũ ægrotantem tacitè obseruasset.Neq; enim rectè ualentem ac sanum oratione sua unquam facilè adduxisset. Quanquam quid ego adeo aduersus illam indignata sim,quando ne ipsis quidem dijs parcere soleat, sed administrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare si rectè sapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipsa sumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipsa habere parata sit,sed Epicurum istum patronum pro se huc adductura. Adeo scilicet illudit etiam ipsi iudicio. Veruntamen illa certè ipsam interrogate,quales nam putet fuisse Herculem,ac Theseum nostrum, num etiam illi indulgentes uoluptati,laborem euitarint. Nihil enim prohiberet,quo minus plena iniustitiæ terra foret,si illi laborem non sustinuissent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum longis orationibus delectari soleam. Quòd si utiq; uoluerit & parũper respondere mihi interrogata, celerrimè cognoscetur,quòd nulla sit. Veruntamen uos certè iurisiurandi memores,decernite iam,quæ iusta ac pia sunt: haudquaquam Epicuro fidem adhibentes,qui,deos dicit,nihil eorum,quæ apud nos geruntur attẽdere. MER. Transi hinc. Heus Epicure,pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos,uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi est, Verum si incantationibus aut medicamentis quibusdam Voluptas,eum,quem Stoa hæc amatorem suum ait, Dionysium uidelicet,coegit, ab hac quidem abstinere,ad se autem conuertere sese,uenefica meritò uisa est,& iniuriam fecisse huic coarguitur,tanquam contra alienos amatores, præstigias ac dolos machinata. At si quis liber,in ciuitate libera,legibus nõ uetantibus,molestiam atq; acerbitatẽ,quæ ab hac proficiscitur,perosus,& quam quasi caput laborum,felicitatem inde prouenire,ait,pro nugis ac nihilo habita,obliquos et incuruos huius sermones,labyrinthisq; similes reliquit,ad Voluptatem autem lubens transfugit,uerborum istorum retijs,tanquam uinculis quibusdam abiectis haudquaquam stolida,sed humana sapiens,laboremq; ipsum,id quod est, malũ, Voluptatem autem suauem ducens: excludere neum decebat, quasi ex quodã naufragio,ad portum enatantem, & serenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo,& ceu deditium,inopiæ atq; egestati, miserum illum tradendo: idq; cum ille supplicis instar ad Voluptatem,tanquam ad Misericordię

II.

Stoæ contra uoluptatem.

Exordium à difficultate agendi ex personæ aduersariæ.

Propositio Causſæ amplificata.

Amplificatio à cõsequentibus.

Alia ab occasione et personæ qualitate.

Locus in personã qui cæteras quoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri defensio pro uoluptate.

Defensio p ab solutionem, à causſa.

Fuit aũt hic Dionysius Heracleensis filius Theophantæ, q ab initio Zenonem ex Stoicã pfessionem secutus, mox cũ ægrotus factus, doloris acerbitatem sensisset, ad Epicureos transijt. Vide Laertium.

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtutem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui et ea in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Domi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem, si deprehendãtur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, proderecq; professionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese, ac tutò leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longun ualere iussis, ad Voluptatẽ prosilirent, & cuncti imitarẽtur Dionysiũ. Qui quidem antea quàm morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerantia sermones, multum sibi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, reipsa illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi & contraria statuere, illi magis, quãm istis credidit, atque ita sibi persuasit, homo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut statua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accusat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam interrogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, & promotum uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim sententiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Voluptas, calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna, ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque indicant sermones, & opera. MOLLI. Haudquaquam, sed me potius. Meus enim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò usque, dum Iupiter de Dionysio sententiam ferat. Non enim dissimile quippiam hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Aristippum Mollities habebit. Vincente autem contrà Stoa, & hic erit Virtuti cõdemnatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrà ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVS. Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite. ne indignemini, aliàs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Actu itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non amplius de fuga mecum apud Iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quamprimum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est? profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MER. At pictoria quidem, iamdudum adest, Iusticia: Ipse autem Pyrrho principio neuertit, & Athenis ad philosophos sese contulit. Diogenes.

Qualis Atheniensis fuit, cuius meminit Pausanias.

Amplificatio à caussa finali Cõfirmat causam à testimonio et iudicio ipsius de quo agitur.

Descriptio Stoicorum.

Notat Stoicorũ pertinaciã et genus disputandi quoq;. De his uide Ciceronẽ in libris de finib. bono. et malo.

III.
Virtutis & Mollitiei. Nam et hic ab initio Socratis discipulus fuit, postea uoluptatẽ secutus. Diogenem uide.

IIII.
Mensariæ & Diogenis. Fuit hic Icesij mesarij filius, et adulterata moneta, deprehensus, solum

ascendis

ascendit quidem huc. At uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercuri? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde contumaciæ ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illũ accerse. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæ delatæ sint, & nihil necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere? MER. Meritò, Iusticia. Nam hoc ipsum, quod actio hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrisque autem Syrum respondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athenienses, deos, deasq; precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen hoc consequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem à Dijs immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum constitui, mecumq; ipse deliberaui, accusationem peragere posse faciatis. *Cæterum haudquaquam eadem in mentem uenit statuere, quoties ad ea quæ passus sum aspicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio, Nam uerba quidem, quàm similima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usq; processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, nequid peius etiam ab ipso mihi accidat. At enim, ut ne longiore procœmio utar, aqua iamdudum frustra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantumnon Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad discendum apposito esse, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac solam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq; formosi, & quod ad maiores attinet, etiam illustres, ingrato huic meipsam despondi, pauperi uidelicet, et obscuro, & adolescenti: dote haudquaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Posthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à spe desponsationis meæ exciderant, exinde suffocarentur. Porrò cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relicta sum, sed quoquò uersum sequens, sursum atque deorsum circumducebar, clarumq; ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem & in Italiam proficisci statuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & postremo, usque in Galliam unà progressa, ditescere ipsum feci. Ac in longum quidem usq; per omnia mihi obtemperabat, & cõuersabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abũde uiaticum sibi cõparasse uisus est, &, quantum ad famã & existimationẽ attinet, rectè sibi omnia habere credidit, adductis supercilijs, & elatũ præ se animũ ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatũ illum, ex habitu conspicuũ, Dialogum uidelicet, quẽ Philosophię filiũ esse perhibent, suprà q; decet, amando, atq; admodũ amatoriè prosequendo, natu, quàm ipse est, grandiorem: cum eo nunc consuerudinem habet, Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac libera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia cõmata tractandas quæstiones, seipsum includere. Ac pro eo, quòd licitũ ipsi fuerat, quodcũq; libuisset, plena ac sonorosa uoce eloqui breues

V.
Pictoriæ & Pyrrhonis. Eleus hic fuit Pliſtarchi filius, ab initio pictor, poſtea philoſophus fictus. ab hoc Pyrrhonij originem traxerunt, q nihil certũ affirmabãt. quorũ et Cicero meminit in officijs.

VI.
Rhetorices contra Syrũ. Exordium à toto. ſumptũ aũt eſt ex oratiõe p corona Demoſthenis.
Amplificatio à difficultate.
Narratio cõtinẽs cauſſã.
Amplificatio ab cuẽtu aliorum.
Factũ in quo crimine uerſatur.
Amplificatio à perſonæ qualitate & cõſequẽtibus.

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſane conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis, Talia nimirum ſunt, quibus generoſius iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidē amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius ijs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legittimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam mecuncti mirantur, & ueluti præſidem ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambiētibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre. Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ô dij, ab eo accepturum ſe ſperās? quē præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos aūt ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpōdere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à ſe Dialogū illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat, ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SYRVS. Poſteaquā, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduerſariam, ſi lōgiore paulò oratione utar, ipſo quoq; eo, quod dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim, quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcriplit: eoq; certè nomine etiam gratiam habens egerim nuptijs iſtius. Ceterum ob quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingētem, ſuſpicari ſtatim cœpi, ac tacitè obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam ui intrò ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdā amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clām foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hæc illa ſunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam propè quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudices pati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa adhuc habēs, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MERC.

Peroratio per repetitionem

Amplificatio à tempore.

Apologia Syri.

Exordium ab occaſione petitionis aduerſariæ.

Conceſſio.

Definſio per translationē.

Narratio exponēs cauſſā.

Demoſthenē intelligit à pago Attico Pæanea, ut Suidas.

Epilogus. Confirmatio ab ætate.

Omnibus

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, sub ijsdem iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haud quaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Verunta men, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioſe ab hoc passus sum, ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aërem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, cõclusit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulãtiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitãdum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, aç pulchra sunt. Postremo autẽ & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodũ latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosso: hũc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eõ nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui cõtumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compositum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putarã Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum adhuc pleriſq; apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidẽ aliquid præ se ferẽtem, haud quaquam tamẽ omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidẽ ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morẽ assuefeci: postea autem squalore isto multo absterso, & ridere ipso coacto, suauiorẽ ac gratiorẽ aspicientibus exhibui. Supra omnia aũt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiã apud auditores conciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinũ, in manus accipere ipsum fugiebãt. Cęterum noui ego, quod maximè ipsum malè habet. Nempe q non tenuia illa atq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo: Sit ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, synceræ, & eodẽ modo sese habẽtis, substantiæ in crater illum, in quo uniuersa miscẽdo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex pſora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnificè se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certẽ caussa haud quaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta, barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim fecissem, si legibus præteritis, in ipsum talia cõmisissem, ac patriæ uestitu

VII. Dialogi contra Syrum.

Exordium ab extenuatione.

Transitio.

Narratio quæ caussam exponit.

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defensio Syri

Exordium ab inexpectato.

Defensio per inuersionem.

Translatio.

Perstringit Platonem. hus iusmodi enim ille in Phædone, Gorgia, et de legibus, et alibi quoq; tractat.

Epilogus. ueſtitu graſſatorum more ſpoliaſſem. Reſpondí Iudices, quantum poſſibile mihi fuit. Vos autem, ſimilem priori ſententiam, quæſo, ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipſe ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris ſentit. Nimirum conſuetudo hæc illius eſt, atq; omnibus perforatum calculum ferre ſolet, nec facilè deſierit, optimis quibuſq; inuidere. Sed uos quidem nunc abite bona cum fortuna: in craſtinum autem & de reliquis cognoſcemus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Didaſcalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Paraſiticam, artem eſſe, eamq; omnium aliarum præſtantiſſimam. Diſpoſitio & ſeries orationis plana eſt. Nam artem eſſe, principio ex diffinitione artis oſtendit, ſingulis eius partibus cum Paraſitica comparatis, uidelicet, quoniam & ſua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & uſu conſtet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autem uoluptas utilis uitæ finis ſit, autoritate ac teſtimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Paraſiticæ magis proprius quàm Epicureorum philoſophiæ ſit, comparatione ſtudiorum, ac uitæ utrorũq; probat. Deinde uero, hanc omnium aliarum artium præſtantiſſimam eſſe, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & cauſis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidunt. Poſtea ſeorſim etiam Philoſophiæ & Rhetoricæ, utpote artium cæterarum ſummis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis ſentientibus atq; tradentibus. Paraſitica autem ubiq; eadem, ac certa ſit. Deinde quia nuſquam reperiantur paraſiti affectaſſe philoſophiam, aut rhetoricam: contrà autem paraſiticam rhetores, ac philoſophi plurimi. Poſtremo ab uſu eorum, qui artes has ſectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philoſophos, & rhetoras inutiles, & ineptos eſſe, multis exemplis & rationibus docet: cõtrà autem paraſitos idoneos ac paratos maximè, idq; ex Homero, & item ex hiſtorijs probat, additа etiam hypotypoſi, qua paraſitum ad prælium parantem & expedientem ſeſe deſcribit. Præterea & priuatam, atq; domeſticam utrorumq; uitam inter ſe comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores eſſe paraſitos oſtendens, quàm uel rhetoras, uel philoſophos. Sub finem ipſam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipſius nominis honeſtatem etymologia, & analogis defendit.

Occaſio à perſona, & uitæ genere.

VID tandem in cauſſa eſt Simo, quòd cum alij homines, ſiue ſerui ſint, ſiue ingenui, quiſque artem quandam calleat, qua cum ſibi ipſi, tum alijs ſunt utiles. Tu uero, quantum ego perſpicio, nulli rei aut negocio intẽtus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumento eſſe poſſis. PARA. Quid hæc tua ſibi uult interrogatio Tychiade, nondum enim capio: proinde planius ac manifeſtius me interrogato. TY. Eſt ne aliqua ars, cuius tu ſciens & peritus es, uidelicet Muſicæ? PARA. Non per Iouem. TY. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TY. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TY. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philoſophiæ ſtudio uſque adeo abhorres, quantum ipſius uicij contagium à philoſophia alienum eſt. PAR. Atq; etiam ſi fieri poteſt, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum eſſe, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TY. Sanè, ſed haſce fortaſſe artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem nõ perdidiciſti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut ſutrinam? Neq; enim ea eſt rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis ô Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TY. Quam igitur aliam? PAR. Quam?

Attentio. Profectò, ut mea eſt opinio, generoſam, quam & te, ſi pernoueris, laudaturum planè exiſtimo. Eandem uero opere atq; re ipſa perpulchrè obire poſſe me dico, etſi

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose exercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TY. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ò Tichiade. TY. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TY. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ò Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego. Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius caussam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atq; autorem culpam uniuersam in se transferentem. TY. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TY. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TY. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TY. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorãtes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiam statuariũ me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TY. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quænam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adiiciemus titulum: Simoni Parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni Philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parum curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi considerandum uenit. PAR. Quod nam? TY. Num & hæc in aliarum artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiam cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, Parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare nõ grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut antè dixi, præparatus aut instructus sum. TY. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & aliis artibus pensitandis assequemur num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commemini sti. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYCH. Ita profectò ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omnes artis species Parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uiciosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haudquaquam cognoscere ret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehẽdere. Hunc autem citra artis adminiculũ discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cum ueluti

I. Propositio. Artẽ esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes lib. hanc finitionem Ciceroni adscribit.

Probatio minoris secũdæ partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti nomiſmata hominum mores cuiuſmodi ſint, non ſtatim pateant. Eadem hæc & ſapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea.

At quo malus noſcendus eſt mortalibus
Innatus eſt nullo character corpori.

" Et quo multò & præclarior Paraſiti ars eſſe oſtenditur, qui res ita obſcuras & " abditas magis quàm uaticinandi peritia perſpicit & cognoſcit. Noſſe uero ſermones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiũgitur, quibus ſemet quàm beneuolentiſſimũ ſuo alumno eſſe oſtenſurus ſit, nunquid non ſingularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementiſſimæ tibi documentũ eſſe uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipſis conuiuijs, ut abeat per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem ſua negligentia ſibi non parauerunt, an hoc citra rationem, & ſingularem ſapientiam Paraſitum facere poſſe arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? noſſe obſoniorum ciborũq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuſpiam curioſitatem eſſe exiſtimas? præſertim Platone generoſiſſimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acce

Vſus.

" pturus eſt, nec rei coquinariæ ſcientiam habuerit, eius in adornando conuiuio " pertenue eſt iudicium. Quòd autem Paraſitica non cognitionem ſolam, ſed exercitatam quoq; ſibi uendicet, inde perdiſces facillimè. Quoniam aliarum artium cognitiones & dies & noctes, & menſes & annos ſæpenumero inexercitatæ permanent, non tamen artes ipſæ apud poſſidentes depereunt. At uero Paraſitico gnitiones, niſi quotidie in uſu ſint atq; exercitio, perdunt non artem ſolam, ut opinor, ſed ipſum quoq; artificem. Paraſiticæ uero utilitatem ad unum aliquem uitæ exitum tendentem, uereor ne inſaniæ ſit perquirere. Ego uero quàm edere & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præſtãtius, & citra quod uita non poteſt ſubſiſtere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiuſmodi quidem res eſt paraſitica, cuiuſmodi eſt pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla eſſe uideatur ſed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret. Quod enim arte caret, nullo modo poſſidenti eſt conducibile. Age enim, ſi tibi ipſe nauim in mari commiſiſſes fluctibus atq; procellis ingruentibus, gubernandi imperito, num euaſurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid tandem obſtat, an quòd arte careas, cuius ope te ipſe ſeruare potuiſſes? TY. Sanè uero. PAR. Proinde arte ſeruamur, imperitia uero non item? TY. Admodum. PAR. Ergo Paraſiticam artem eſſe conſtat. TY. Artem profecto, quantũ adparet. PAR. Atqui gubernatores quidẽ præclaros, & aurigas eximios de curru non raro delapſos eſſe cõperi. Ac nonnullos illorũ luxatos atq; delumbatos, porrò nonnullos prorſus extinctos. Cæterũ Paraſiti naufragium, nullus eſt qui poſſit producere. Proinde, ſi neq; ab arte remota eſt Paraſitica, neq; facultas eſt

Finis.

Epilogus.

aliqua, comprehenſio autem præceptionum exercitarum eandem artem eſſe hodie nobis fatendum eſt. TY. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed in hoc tibi uigilandum eſſe intelligis, ut finem aliquẽ generoſum Paraſiticæ nobis attribuas. PAR. Rectè ſanè dicis, uidetur autem hac finitione potiſſimum explicari poſſe: Paraſitica ars eſt ciborum atq; potuum, & ſermonum, qui horũ conquirendorum gratia dicendi ſunt, cuius finis eſt uoluptas. TY. Videre mihi tuam artem præclarè definiſſe. Illud tamen etiam atq; etiam conſidera, ne aduerſus philoſophos aliquos de fine tibi oriatur pugna atq; contentio. PAR. Atqui abundè ſufficit hunc eſſe finem & felicitatis & Paraſiticæ, neq; aliter adparet. Si quidem Homerus ille ſapiens, Paraſiti uitam admirans, tanquam ſolam beatam atq; felicem, ita inquit:

Definitio Paraſiticæ.

Cõprobatio finis ab autoritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror eſſe
Quàm ſi mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem menſæ ſunt pane eſbiſq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum

Fundens

Fundens distribuat per pocula parua bibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè plenioremque apertioremq; hisce uerbis facit, perfestiuè subijciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatū ac felix quàm parasitari existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlyssi fuisset in animo Stoicos secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philoctetem ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & planè Stoico indumēto amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiq; liceret in ocio uoluptuose & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autē tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant ex ordine, &, iuxtà mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finem detractū parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quòd autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statū corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alterutrius quidem fit particeps. Etenim cum curiose satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine peruestigans, nunquam non digladiari soleat, semper cum aliquibus contentiose dissidens, non humanis solum, sed & mundanis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimās, credensq; hæc meliori loco nō esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillitate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui nō propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuose uiuet minimè, imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbè uendidat. Sin à seipso, uoluptuose non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuose? PARA. Si etiam suppeterit illi apud se ipsum uictus copia, multa ō Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicatè uicturus est, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non ægrè suppetet. At qui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla supererit copia. Itaque si pauper fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne dives quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quòd necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo odiosas illabi molestias. Iam enim illi cum cocorixandum erit, quòd parum opi-

Amplificatio testimonij à circūstancijs.

Dætymones.

Cōfutatio Epicureorū finis ac uoluptatis. à studio et cura illorū, et fruitione uoluptatis.

A uictus promptitudine.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut ſi citra rixam cocinegligentiam diſſimulanter habuerit, tum ferculis incondítis, et minimè delicatis ueſcitur, ac per hoc ſperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accuranti delitigandum eſt. An uero hæc ita ſe non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant neceſſe eſt, itaque nunquam uoluptatis fine miſer ille potietur. At uero paraſito neque cocus eſt ullus, cui propter incuriam iraſceretur, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excuſationem perferens doleret, & tamen omnia habet, ut edat & bibat ſoli illi nulla re exiſtēte, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quòd ars ſit paraſitica, & ex his iam dictis, atq; aliis ſatis ſuperq; oſtenſum eſt. Reliquum eſt, ut planum faciam, quàm ſit etiam omnium optima, & hoc quidem non ſimpliciter, ſed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes ſua anteire ſoleat præſtantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præſtat aliis.

Epilogus.

Tranſitio per diuiſionem.

II. *Præſtare oībus artibus paraſitică, idq; turiè ab accidentibus, effectu et fine cō firmat, & primum in gñe.*

Etenim uniuſcuiuſq; artis ſtudium diſcenti adducere laborem, timorem, acerbera neceſſe eſt, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus eſt. Hanc uero artem cuius ego profeſſor ſum, ſolam ut uidetur, licet ſine labore perdiſcere. Quis enim unquam à conuiuio flens digreſſus eſt, ueluti quoſpiam uidemus puerulos à præceptoribus diſcedere? Quis proficiſcens ad conuiuium unquam triſtis atque ſeuerus conſpectus eſt, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare ſolent? At qui paraſitus ſua ſponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis conſequendæ omnium cupidiſſimus. Cæteri uero qui aliis artibus perdiſcendis nauant operam, eaſdem proſequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes ſuas ſumma deteſtatione repudiant. Et cur non hoc quoque conſiderandum tibi uenit, quòd eos, qui in aliis artibus feciſſent aliquod operæ preciū parentes his potiſſimum honorare ſolēt, quibus paraſitū quotidie cohoneſtant. Elegantes, ita me Dij ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas deſcripſit, nihil date illi. Adeo res & honore penſanda, & ſupplicio puniенda eſſe uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum eſt, ut primum hoc poſterius habeant, poſtquam iam multo ſudore paratæ ſunt dulcem & expetitum uoluptatis fructū ſubminiſtrant ſuis cultoribus, ad quam rem multa eſt uia, nec minus aſpera. Cæterum ſola ex omnibus paraſitica ſtatim initio inter diſcendū arte ſua fruitur, ac ſimulatq; incepta fuerit, quantocyus eſt in quæſtu. Præterea reliquæ artes non ſaltem aliquę, ſed omnes ſimul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ ſunt. At paraſito actutum parata eſt alimentorum felix copia, ſimulatq; artem exorſus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At paraſitus nihil ſectatur aliud, ſed hoc ipſum quod illius negocium eſt, & cuius gratia ei negocio intentus eſt. At hæc cui obſcura ſint, neminē eſſe arbitror, quòd ij, qui reliquarum artium exercendo tractant commertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnoſe atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem feſtum per menſem agunt. Propterea quòd ciuitates aliās quidem per annum, aliās per menſem indicta ſolennitate dies feſtos agere ſoleant, & tunc animo remiſſiore lætari dicuntur. At paraſitus ferè ſingulos ſemper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur ſacri deorum numinibus. Preterea quibus conſiliū aut animus eſt reliquis uti artibus cum aliqua laude et exiſtimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur neceſſe eſt, tanquam qui morbis decumbunt impliciti. Nam qui uictu paulò copioſiore, potuq; largiore ſemet inuitat et oblectat, ille ſtudio minimè eſt accōmodus. Accedit his quòd reliquæ artes ſine inſtrumentis, magiſtro ſuo nihil fructus afferre poſſunt. Nec enim citra tibiam tibia canere, nec citra lyram pſallere, nec abſque equo equitare quiſquam poteſt. Porrò hæc uſque adeo bona eſt, adeoq; non onerоſa artifici

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

us

ut omnibus etiam instrumentis carenti tamen victum largè suppeditet, eaq; commodissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarũ artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poësis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ò Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis caussam tibi non possum reddere. Verum aliarum artiũ principia plerunq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud amicitiæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomodo dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed me mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quospiam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quòd autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per louem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens otiosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatã inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; sementem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porro autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticã. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus aliis artibus potior sit parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas cõsiderabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuariis artibus cõferam: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cęteris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uniuersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque procerita te omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter arteit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu impostura esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

Epilogus Transitio. Hactenus in gñe cũ cęteris artibus cõparauit parasitica. iã et specialim philosophiæ ac rhetoricæ præfert.

Odys. Z.

I. Argumenta tũ à certitudine et cõstantia artis collatiõe cũ utraq; facta.

Quintil. li. 2. cap 16.

centur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripateticis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse cõtendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neque ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tãdem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At Philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quòd alioqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certè ille repudiãdus non esset. At philosophiam quis tanquã necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, ac ferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem nõ est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio. Multi autem esse non possunt, quando quidem philosophia una est. Non disparia de rhetoricæ quoque substãtia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimũ, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondũ fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa Parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter differuisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu perneceſſarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenentur. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ò Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tum mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lepidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri posset, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, usus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquit

Collatio Parasiticæ.

Aliud, à signo & studio sectantium.

Exempla philosophorũ, q parasiticam secuti sunt.

tempus

tempus permanſit in Sicilia, paraſitans Dionyſio, Socraticis diſceptationibus longum ualere iuſſis. Quid autem? nonne & Ariſtippus ille Cyreneus unus ex præſtantibus & eximijs philoſophis tibi eſſe uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracuſis uerſatus eſt, paraſitando apud Dionyſium. Itaque ex omni Paraſitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem ſingulari præditus induſtria. Quare & coquos quotidie ad illum miſſitare ſolitus eſt Dionyſius, quo adparatius tanto magiſtro artem perdiſcerent culinariam. Ille ſanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluiſſe. Quinetiam Plato ueſter generoſiſſimus, & ipſe non aliam ob cauſſam in Siciliam profectus eſt, ac ſanè pauculos aliquot dies paraſitatus, ſtatim ab incepta paraſitatiõe, propter artis imperitiam elapſus eſt. Rurſus autem, Athenas regreſſus, cum uarijs ſemet ſtudijs exercuiſſet & adornaſſet, deinceps ſecunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob paraſitandi imperitiam Dionyſio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum ſcitè paraſitanti accidit aduerſitas, perſimilis mihi eſſe uidetur Niciæ. TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Ariſtoxenus Muſicus uir clarus atq; memorabilis, & ipſe Nelei paraſitus fuit. Quòd uero Euripides apud Archelaum paraſitum egerit uſque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum eſt. Neq; Ariſtoteles paraſiticam intactam reliquit, ſed eandem ut reliquas artes omnes exorſus eſt. Philoſophos quemadmodum paraſiticæ operam dederint, oſtendi. Paraſitum uero nemo unquam poteſt producere, qui philoſophandi captus ſit deſiderio. Et ſanē ſi felicitas putanda eſt, neq; fame diſcruciari, neq; ſiti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteri quām paraſito ſuppetunt. Itaq; philoſophorum non parum multos quiſpiam inuenerit, & algẽtes grauiter & eſurientes, paraſitum uero nequaquam. Aut alioqui Paraſitus habendus non eſſet, ſed infelix quiſpiam, aut mendicus circumforaneus, aut etiam philoſopho ſimilis. TY. Hæc equidem tibi ſatis ſuperq; diſputata ſunt. At Philoſophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem eſſe Paraſiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ô optime, alia quidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his oñibus modis neceſſarium eſt, artes cuiuſmodi ſint manifeſtas fieri: ſed & illi neceſſum eſt ut ſe aperiant, qui artibus ſunt imbuti. Primum autem, ſi ita tibi uidetur, tempus belli ſubducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum ſibi ipſis priuatim, tum Reipub. ſunt utiles. TY. Quām non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipſe rideo, cogitabundo animo mecũ conſiderans, cuiuſmodi futurus ſit philoſophus cum paraſito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, néue hanc rem cauillo aut ſubſannatione dignam exiſtimes, age hoc totum expreſſis typis oculis noſtris ſubijciemus. Annunciatum eſt ex improuiſo hoſtes in regionem irruptionem feciſſe: per neceſſarium autem eſt collecta manu illis extre obuiam, neq; enim per ſocordiam committendum eſt, ut impunè abactis pecoribus agros noſtros deuaſtent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero diſcedant. Sint autem inter hos nonnulli & philoſophi, & rhetores, & Paraſiti. Itaque initio abiectis ueſtimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi ſunt, antè ſe denudent, neceſſe eſt. Proinde intentis oculis ſpecta, ô generoſe, unumquenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uiſurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horridо, quaſi iam confecta ſint uulneribus. Qui ergo non ſummè foret ridiculum, affirmare eiuſmodi uiros perferre poſſe certamẽ aut pugnam ſtatariam, aut impreſſionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi ſunt. At iam contrà ab illis regreſſus Paraſitum quo corpore adpareat, contẽplare. Nun

ἀντίθεσις Paraſitorum.

III.
Ab uſu eorũ, q ipſas artes pfitentur. per diuiſionẽ temporum belli ac pacis.

Ac primũ de tpe belli, & quales circa hoc philoſophi ac rhetores.

Collatio paraſitorum.

quid non ille membris præditus est planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro, neq; rursus peralbo. Hoc enim muliebre esset, illud seruile. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod paralitorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominē meticulosum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur istiusmodi sit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quōd si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ego deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quàm nihil exiguum aut mediocre pollicēris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascēdit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim cōsternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perseuerarūt, Athenis illius res atq; negocia semper administrantes. Adeo, ut si quis etiā alius Athenienſium eandē sequeretur bellandi rationem, protinus in illorū amicitiā asciscebatur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebantur cæteris animosiores, tametsi in cōtionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumelijs dictis proscinderent, qd' nā memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illum gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neque uel modicum exerto è portis capite ausi sunt prospicere. Verū intra murum clausi sedebant, iam apud seipsi obsidionem perferentes, sententiolas atq; senatusconsulta componentes. Sed enim antesignanus illorū atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro contionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat, Philippus Macedonum exitium, à quo ne mancipium quidem aliquis emere substineret, ausus uenire in Bœotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audisti, quę nedum Athenienſibus pro certo cōperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Ista equidem mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauiæ. PAR. Illi equidem Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. Ad hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello oppetijsse. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerūt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem sapiēs ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellum, quod ciuitati fuit aduersus Lacedæmonios exire ausus, fuga inde saluti consulens, ex Parnethe in Taurei palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longē fore tutius atq; ciuilius sedenti cum pueruli studioſe exornari, ac unā sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quām cum uiro Spartano manus conserere. TYCH. Ego uero ista iam olim, ō generose meo mrata accepi ab alijs, quibus per

Comprobat exemplis, & primo rhetorum.

II. Philosophorū

Iouem

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illud ēdi gratia exprobrare sicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falsis contumeliis affi ciēdo, At si uidetur, age iam ac mihi cuiusmodi uir parasitus in bello sit expedi. Et num quid omnino ex ueteribus illis quispiam parasitus fuisse credendus est. PAR. Atqui ò amice, neminem usqueadeo Homericæ Poëseos rudem atq; imperitum esse existimo, neq; si prorsus ā literis alienus aut idiota fuerit, qui nesci at apud illum, ex heroibus omnium præstantissimos parasitos esse. Siquidē Nestor ille, à cuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis parasitus fuit. Sed ne que Achillem, quemadmodū et uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentissimus & iustissimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tātis laudibus extulit, & admiratus est, quanto laudis testimonio ornauit Nestorem. Neq; enim decem Aiaces sibi dari exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus excisam cœpisset, si eiusmodi decem alios milites, cuiusmodi parasitus ille fuerat, quanquam iam confectus senio, habuisset. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis parasitum fuisse confirmat. TY. Hæc equidem & ipse non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis parasiti fuerint. PAR. Perlege ò generose, uersiculos illos, quibus ipse Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni stare solet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi est mens ut potes. Inde quod dixit, semper plenior em astare cyathum, non ita accipiendum est, quasi semper poculum uino plenum Idomeneo & pugnanti & dormienti sit propositum, sed quōd illi per omnem uitam soli cum rege cœnandi facultas cōcessa fuerit, sed non perinde ut aliis militibus certis quibusdam diebus ad mensam uocatis. Etenim Aiacem quòd singulari certamine congressus cum Hectore optimè se gesserat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxisse commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna editam honoratum, ad modum sera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atq; Nestor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idē autor testatur. Porrò Nestor regum parasitus mihi fuisse uidetur, multa arte industrius. Neque apud Agamemnonem primum hanc parasitandi artem exorsus est, sed multis retrò temporibus apud Cænea atque Exadium. Visus uero est neque parasitandi finem antè fecisse, quàm Agamemnon diem suum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & insignis fuit parasitus. At si quos alios id genus heroas parasitos fuisse nosti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PARA. Quid igitur ò Tychiade, nonne & Patroclus Achillis parasitus tibi fuisse uidetur: præsertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi neq; corporis dotibus, tametsi iuuenis existens? Mihi equidem nulla in re ipso Achille uidetur fuisse inferior, ex eius operibus coniecturam faciēti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortissimè repulit. Et Protesilai nauim iam incensam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea essent non ignauissimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter hasta strennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis parasitus peremit. Prostratus uero occubuit nequaquam ut alij, sed ipsum quidem Hectorem uita spoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem parasitum & Apollo, & duo uiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generosissimus Hector ille, Achillem supplicite precatus, ut cadauer eius suis sepeliendum redderet: sed quales par est, parasitum expirantem emittere. Cuiusmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè occurrissent, cunctos ego cuspide cæsos Stauissem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè satis multa uerba fecisti. Cæterum Patroclum non amicum, sed Achillis parasitum fuisse, quo pacto testatum facies? PARASIT.

Cōtraria exempla parasitorum.

Nestor.

Iliad. β.

Idomeneus.

Iliad. δ.

Iliad. ι.

Patroclus.

Iliad. π.

Cõprobatio ab etymologia appellatiõis Iliad. ϒ.

Ipsum õ Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo. TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hoscce uersiculos:

Ne mea Pelida condi patiare seorsim
Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
Sicut & antè domi nutriti uiximus unà.
Et rursum eodem in loco:
Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit,

Θεράπων.

Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quã ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igit̃ dicit esse therapontas, qui neq; serui sunt, neq; amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atq; ita tunc parasitos dictos esse planè coniectura auguror.

Aristides.

Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus sit Martí æqualem dicere, uerum Merionẽ eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodíj? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq; parasiti opera Athenienſium Reipub. tyrannide oppressæ, libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitũ in bello esse putas? Non ne sub initiũ talis curato probè corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽadmodum & Vlysse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tẽpore alíj milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem cursore induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimè dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine subsequitur, quem ille non secus atq; Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quãm seipsum tueri incolumem. Quòd si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; militum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simposíjs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prelium mortuus sit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miserandos atq; infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homũciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq; qui in excubíjs stationes agitant, nullius in bello esse precíj? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq; studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum, & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tũ uenationes & symposia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectè sanè. PAR. Quòd autem parasitus in forum caussas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præstò est, hanc ego subesse caussam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq; gymnasia unà cum symposijs parasitus frequentat sedulo, quibus solus ille ornamento est, atq; decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorũ exutus ueſtimentis

Iliad. τ. Effictio parasiti ad prælium euntis.

Transitio ad tẽpus pacis, et qs in eo usus rhetorũ, phõrum, & parasitorum.

Forum.

is in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorum conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? At qui ne in deserto quidem illorum quispiam irruētis alicuius beluæ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed neque ceruus, neq; sus, setis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis insectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrò autem in cōuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristiciam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicteriis: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectò tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam Parasiti uitam nos conferamus excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos nō saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argēti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus caussam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, nō ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt pleniſſimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperā. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamēto est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, nō liberi, quibus pereuntibus habētem discruciari animo omnino necesse est, si horum iactu ram fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiā, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ò Simo, planè consentaneū est illum ob uictus indigentiā perturbari animo. PAR. Ignoras, ò Tychiade statim initio hūc non parasitū, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alio qui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitū agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q; præsente fortitudine fortis, & sapiens præsente sapientia sapiens habēdus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio.

Elusio à contrario.

Quare

Quare niſi hoc illi ſuppeditatum fuerit ab alio, nequaquam paraſitus exiſtimandus eſt. TY. Proinde paraſitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuſpiam rei gratia diſcruciatur animo. Verum omnes ad unum philoſophi pariter atq; rhetores, maximo ſemper in metu ſunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod procul dubio non facerent, niſi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppeſſulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingreſſus, illis perniciem machinetur. At paraſitus ædiculæ ſuæ ianuam quidem claudit, ſed planè incurioſe & temerè, ne uidelicet uentí uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timore concutitur, quàm ſi nullus extitiſſet. Præterea per ſola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorſus uſpiam gentium metuit. At ego ſæpenumero uidi philoſophos nullius periculi ne ſuſpicione quidem exiſtente arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam ſiquando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandiũ. Nullus uero eſt, qui paraſitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ aut alterius cuiuſpiam delicti inſimulare poſſit. Quoniam qui talibus uitijs eſſet cõtaminatus, iam non amplius paraſitus foret perhibendus, ſed ſe ipſe grauiſſimæ iniuriæ exponeret. itaq; adulterium flagitioſe committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽ admodum autẽ qui improbus fuerit, non bonus ſed malus habendus eſt, ſic quoque paraſitus ſi quid turpiter in ſe admiſerit. Illud enim ipſum quod fuerat abiicit, aſſumit autem id quod deliquit per flagitium. Cæterum eius generis praua facinora permulta extãt à philoſophis & rhetoribus turpiſſimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta ſunt, utpote quæ noſtro tempore ſaltem deſignata forent, ſed libris editis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeſchinis atq; Hyperidæ, neq; non Demoſthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philoſophorum defenſiones etiam hodie leguntur. At nulla extat paraſiti apologia, nec ullus eſt qui pro uero affirmare poſſit, ubi paraſito iniuriarum ſcriptam eſſe dicam. TYC. At per Iouem paraſitus meliori quàm rhetores atq; philoſophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore abſumitur. PAR. Equidem longè diuerſum eſt quod dicis, nã & Fato multò feliciore functus ẽ uiuis migrat paraſitus. Quippe compertè exploratum habemus philoſophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos eſſe exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifeſto deprehenſos ſumpto ueneno, alios toto corpore exuſtos, pleroſq; urinãdi difficultate abſumptos, alios ex fuga retractos atq; occiſos. At quis tandem tali quopiam exitio Paraſitum ſublatum eſſe referre poteſt, ſed mors feliciſſima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd ſi quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolaſſe creditur. TYC. Hæc equidem ſatis ſuperq; tibi pro paraſito contra philoſophos decertata ſunt. Supereſt ut & illud explices, num honeſta & utilis ſit hæc alenti poſſeſſio. Siquidem opulentiores mihi uidentur paraſitos alere, tanquam officioſi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus eſſe exiſtimo. PARA. Quàm ſimpliciter fatuum te eſſe conſtat, ò Tychiade, ſi hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam ſi Gygis opulentiam poſſideret, ſolum edentem eſſe pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante paraſito mendicus eſt. Et quẽ admodum miles ſine armis habetur deſpectior, & ueſtis ſine purpura uilior, & equus ſine phaleris leuior: ſic etiam diues egregiè & ampliter nummatus longè adparet ſine paraſiti ſatellitio humilior atq; contemptior. Atqui paraſitus quoq; non parum ornamento eſt diuiti, diues paraſito non item. Alioqui neq; probrũ eſt, ut tu ais, huic paraſitari, ut præſtantiori deteriorem. Quòd aũt opulentum utile ſit paraſitum alere, præter quàm quòd ornamentum nõ uulgare illi adiungit,

Metus.

Adulteria, rapinæ, etcæt. publica crimina.

Exitus uitæ, & mors.

Cõmendatio paraſitices ex locis finalib.

Ab honeſto.

Ab utili.

etiam

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuiti ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius lateri aſſiſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui paraſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc præmandante atq; præbibente? Itaq; diues non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectum, qua diuitẽ ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unã quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ò Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquum eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio nõ turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficienter ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age τίτθην priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem τιτθᾶσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TYC. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere paraſitari ſat ſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari nõ poſſum. Ac te quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auorum, & à prandio accedam, artí tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Quòd etiã nomen paraſiti honeſtũ, ab etymologia & analogia.

Concluſio

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentum, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc ſingitur, Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapientiſſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid agerent, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædam commemoraret: ille ob tam paruas res, tanto et tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, pro ſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totam ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuſq; exercitijs animos ac mentes ciuium informent, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorũdem, quæq; utilitas ſit, recenſet: atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum, & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur, Anacharſis iterum confutat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent, Solon ſolem ſuum quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem, & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſa, illorum mentionem fecere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſæuitiam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rempub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & pleraq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia fermè ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.

Exordium ab occasione ipsius rei præsentis actiõe. Lucta.

HEC uero Solon, quam ob rem uestri faciũt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò se supplantant, partim uero alius alium præfocat, ac uerberat, ẽ cœno semet immiscent, uolutanturq; perinde ut sues. Atqui initio statim exuti uestimentis, spectator enim assistebam, alter alterum uncissim & rasit, & unxit oleo ualde pacatẽ & amiciter. Deinde uero nescio qua offensa dissociati mutuo se de loco propulerunt innuentes, frontẽq; arietantes concurrunt non secus atq; arietes. Et uide ut ille alterum sublatum crurib⁹ humi prostrauerit, deinde in eum illapsus suspiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorsum adigens. Postremo uero iam illius crura secundum uentrem complexus, circũiecto gutturi cubito, miserum ærumnose præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, supplicans, ut opinor, illi, ne prorsus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modestius, ne luti aspergine inquinarentur: uerum obscurata unctione, & luto completi largo sudore perfluentes, copiosam ridendi materiam mihi exhibẽt, uelut anguillæ ẽ manibus elabentes. Rursus alij in aulæ area hoc ipsum sub Ioue facere consueuerunt, neq; tamen illi ipsi in cœno, sed profundam arenam subijcientes in fossa conturbant se mutuo. Ipsiq; ultrò spargunt puluerẽ gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem discludente, aduersariiq; comprehensionem firmiorem in arido subministrante. Cæterum illi stantes erecto corpore puluerib⁹ pleni, & ipsi mutuis semet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti similis esse uidetur, adeo illi os totum & arena & sanguine oppletum est, palma, ut cernis, in maxillam percusso. Sed ne præses quidem ille inter eos pacem componit, aẽ pugnam inducta concordia dissoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc esse unum ex illis principem. Quin animose quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incussa in faciem palma, plagam intulit. Porrò alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes subsiliunt eodem in loco permanentes, & in altum prosilientes calce lacessunt aëra. Quocirca ista perlibenter scire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia facitare soleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur esse insania, nec quenquam esse arbitror, qui me facile persuasum ab ista sententia abducturus sit, ut non credam hos insigniter delipere quibus studio est ista facere. SO. Ista me hercle ô Anacharsi non iniuria ita tibi uidentur, cum et peregrina sint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas disciplinas & corporis exercendi studia esse uerisimile est, quæ nobis Græcis absurda & aliena esse uiderentur, si quis quemadmodum tu illis spectãdis arbiter assisteret. Atqui bonum habe animum, ô amice, neq; enim ista insaniæ sunt opera, neq; impulsu contumeliæ hi mutuo se obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut semet conspergunt puluere. Sed ineſt huic rei necessitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; si diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uersatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti sunt aut puluere. Vsqueadeo res tibi uidebitur & uoluptuosa & utilis. ANAC. Apage ista à me ô Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatẽ adferant. Me si quidẽ quis uestrũm ea affecerit contumilia, sentiet me haud nequicq; accinctum esse acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomẽ huic rei indidistis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ô Anacharsi, à nobis uocatur gymnasium, estq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod supra statuam situm est, sinistra quidem arcum gerens, dextra uero supra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quiescentem indicat. Cæterum exercitiorũ aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere quoq;

Pancratium.

Saltus.

Sũma quedã et sylua negocij.

Narratio Locus. Gymnasium.

Certaminum species et nota

quo ſubſtantur. Porrò eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia certamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO. In olympijs corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis ex apijs connata. Porrò autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis proponere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis iſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ô Solon, cum digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorũ gratia atque apiorũ tanta antè laborioſe perferũt, & pericli tantur, dũ indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderiũ, aut coronari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto deformaretur facies, neque aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ô optime, nos non ad nuda tantũ dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per quæ uictores cognoſcuntur. Cæterũ quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiũ multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne ſimem ais ô Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo antè nemo non ob indigna uerbera miſertus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Noſtrarũ rerum etiamnum imperitus eſſe uidere, non multò uero poſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorũ conuentus profectus, uideris tantam hominũ multitudinem collectam ad illorũ confluxiſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominũ repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrò eũ qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deũ exiſtimari. ANA. Hoc ipſum quod dixiſti ô Solon longe miſerrimũ eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiũ corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt oculatiſſimi. Illi nimirũ eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſarijs compreſſo gutture præfocari. Hæc enim ſumma fœlicitas illorũ præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unũ è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtem diſciderit, grauí mulcta in eũ animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferẽda ſunt. Spectatorum uero demẽtiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais cõfluere, demiror magnopere, ſi negocijs neceſſarijs poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis denique hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si tempus eſſet Anacharſi, aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res perfacile docuiſſet, quàm non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in medijs ſedens ſpectatoribus, uis

Præmia uictorum.

Finis exercitationis.

Inuerſio.

Cõfutatio & exempla.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaq; præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ō Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atque adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neq; regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusq; difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum procerităs ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Verumtamen dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atq; nequicquam uerbera & uulnera miserè suscepturos? SO. Videris ō Anacharsi, Reipub. benè institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimè administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddĕdi sint, laudabis haud dubiè & tu tunc illorum exercitia, neq; non ambitionĕ, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunq; nunc tibi inani studio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ō Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Atheniensibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, moresq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaq; haud quaquā tu cupidiores me docendi, tuumq; discipulum faciendi, qnàm ego sum auidus discendi, adeo ut tibi & incibatus & sitibundus assidens, quoad usq; tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis & legibus differentem concupiscam. SO. Equidem omnia breuiter perstringere ò amice, haud quaquā facile aut promptū est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de diis, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atq; constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubiam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tū quam ob rem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profectō certaminū saltem gratia, ut præmia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum perueniūt, sed ob fructum longè maiorē, qui inde ad uniuersam manat Remp. et quo ipsi fruunt consimiliter. Siquidem aliud quoddā cōmune omnibus bonis ciuibus certamen est ppositum, et corona nō pinea, aut oleagina, aut cōtexta ex apijs, sed quę in se cōprehensim uniuersam hominū felicitatē cōplectat, nēpe libertatē dico, quę cuiusq; priuatim est, et cōmuniter patrię.

Alia cōfutatio ab inutili & superuacuo

Paulatim occasionē expositione parat, reip. cōstituendæ mentionē inferens.

Propositio, de quibus dicturus sit.

Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarium salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiã assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducũt. ANA. At tu õ multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præposterο, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ociosi, & tu ut ais audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in lõgum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem posthac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque factantius incedentem conspexero. At si uidetur sub illam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uocieratione nos conturbent. Quin alias etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudum caput infestantis. Etenim tiaram domi consultõ mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; aridítate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, qui fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaërię, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sentẽtiam suadendo pertraxeris, illã maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, õ ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipublicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illusores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

Cohortatio ab opportuno

Digressio de tolerantia æstus & frigoris, et quomodo paretur.

Modus et lex disputationis

Extenuatio Anacharsidis

degens contriui, ſubinde ſolum pro ſolo mutans, quicq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam niſi nunc primum uidi, de adminiſtranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clariſſimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, ſtatim ſub initium ſtudio ac curæ fuit, noſſe quibus procurationibus Reſpub. quàm optimè adminiſtraretur, tum quarum legum præſcripto utens quàm florentiſſima atque feliciſſima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerẽdus eſt. Itaque tibi contradicam, ſi qua mihi parum ſcitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiſcam certius. Et uide, ut iam euitato ſole ſimus in umbra, neque deſunt ſedes percommodæ & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorſus ab initio, quam ob rem ſtatim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiuſmodi euadant exercitationibus. Inſuper quid ad uirtutem conſequendam illis præſtet adminiculi puluis, & iſtæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientiſſimè ſtatim ſub initium audire deſiderabam. Reliqua uero in poſterum me docebis, ſingula ſuo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de induſtria orationem nectendo obſcures, neq; impendiò producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, ſi nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidem hoc, ô Anacharſi, longè melius conſtitues, ubicunq; parum perſpicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorſus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotieſcunq; libitum fuerit interpellare, eiuſq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorſus ab inſtituto aliena, aut à ſcopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & ſenatui Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoſcenda ſunt, à maioribus uſq; acceptum ita factitare ſolenne eſt. Ingreſſi enim in Ariopagum conſedunt, cædis aut uulneris ex deſtinato inflicti, aut incendij cauſſam cognituri. Deinde, utriq; iure contendentium dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litẽ intendit, & qui reus eſt. Aut ipſe per ſe aut rhetorum ſibi conducũt operam, quibus cauſſa oranda eſt. Illi ergo quãmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auſcultante cum ſilentio. Cæterum, ſi quis meditato proœmio orationem exorſus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia ſibi propenſiores faciat, aut miſerationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam cauſſæ adduxerit, qualia permulta rhetorum filij machinantur, ut hiſce uerborum præſtigijs iudicum perſtringant oculos, progreſſus actutum præco illi indicit ſilentium, non permittens rhetori ad ſenatum nugandi libertatem ac uerbis cauſſæ inuoluendæ poteſtatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta ſunt inde queant perſpicere. Itaq; & te ô Anacharſi, in præſens quidem Areopagitam conſtituo, ac iuxta ſenatus legem à me conditam auſculta, meq; ſilentio in dicto compeſce, ubi extra cauſſam inutiliter rhetoricantem ſenſeris. Quãm diu uero ea quæ ad cauſſam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius ſole ſub ardenti colloquimur, ut magnopere dolẽdum ſit, ſi in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè denſa eſt, & nos in præſentia otium agimus. ANA. Perbenigna ſunt iſta quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digreſſiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri conſueuerũt mihi humaniter expoſueris, admirãda profectò ac bonorũ ſenatorum opera, ueritati ſuffragantiũ. Iam igitur de illis diſſere, ac ego Areopagita, hunc enim me eſſe uoluiſti, pro more iudicum ueſtrorũ tibi dicenti dabo operã. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendum eſt, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidẽ nos ciuitatem, non ædificia illa eſſe exiſtimamus, cuiuſmodi ſunt muri, delubra, & alia, ſed hęc tanquam corpus quod-

Repetit propoſitionẽ ſeu petitionem.

Redit ad modũ et legẽ diſputationis, et ea à ſimili & more publico commendat.

Accedit ad rẽ ac primo quæ ſit uera ciuitas, et quantũ in ciuibus ponant, exponit.

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernãdis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus nõ negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circunseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia uisa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, aliis quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iã iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputãt, easq; uentorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atque fidelius memoria teneant, illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortiũ uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrò autẽ ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis preteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ò generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quãm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, cõmunes leges exactè perdocentes, quæ in pub-

Diuisio ac ꝟ λυ totius institutionis.

Educatio liberorum, et primo, quibus aiot ac mẽtes eorũ informent.

Ab exẽplo cõmendat institutum.

Quæ discẽda proponãtur.

Reiectio, quũ uenam ei rei parat, q; aliena à primo ꝓposito dicere cœperit.

Redit ad rẽ et institutionẽ ciuiũ ꝓsequitur

lico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Necq; ullam rem turpem peruerse appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur. Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum scenicis actionibus priscorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; prauos ciues dicteriis incessendi, atq; inuadendi facultatem pœtis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reipub. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut posthac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ò Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tæniis per uestem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamentis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuersum theatrũ risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiserabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ò bone, miserti sunt, sed poeta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit uisendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verisimile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri constitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse censemus, uerum iis omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assuescimus, nondum tenera & imbecilla existentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursum algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perunginus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Mox uariis excogitatis exercitiis, ac singulorum magistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, necq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualetudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia habenda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparat. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero necq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quòd & talis hostem complexus, citius supplantatum prosternet, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ò Anacharsi,

Quæ spectanda atq; intuenda exhibeam.

Differẽtia tragicorũ, & comicorũ p digressiunculã.

II. Pars institutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patiẽtiora reddãt. Estq; hæc ppria instituti opis, & ab initio propositi.

Duplex utilitas exercitiorum palæstricorum.

eharsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla neq; in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; immodicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierũ corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, neque non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cũ inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructũ separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis sero sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas iniiceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; defatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circunsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Adperdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ilico membra uigore irrigans, eaq; cum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquã uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissimè docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum proficienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacẽtem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatũ, neq; lorum neq; balcheum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illũ sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; longũ contendentes, quinam ex illis eundem quàm lõgissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica ab efficiẽte

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

alſorum metas exceſſerit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus ſubſternatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uiſa ſunt, nunc audi & admirande. Primum quidem ne in duro caſus illis contingat, ſed in loco molliore citra periculum proſtrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno ſudantibus neceſſe eſt, quam rem tu anguillis conferebas, ſed quæ non ſunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem conſolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametſi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & ſudore perfluentem excidere conãtem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur eſſe modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum eſt, in bello quoq; non parũ præſtant utilitatis exercẽtibus, ſi aut amicus uulnere ſaucius ſine negocio ſublatus ex acie efferendus eſſet, aut hoſtis comprehenſus ſublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propoſitis, ut hoc facilius minora queant perpeti. Rurſus arenã planè diuerſa ratione utilem eſſe cenſemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Poſteaquam enim in cœno multo exercitio didicerunt compeſcere aduerſarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehenſionem, etiam ipſi comprehenſi effugiẽdi rationem multa aſſuetudine familiarem ſibi faciunt, præſertim cum tenentur mediꝰ. Quin ſudorem largiter ſemet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aſpergitur: utq; uis corporis par ſit laboribus efficere, eſtq; uentis obſtaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui ſordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuerſatio ſemper ſub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui ſemet in Lyceo exercent eligeres, huc ſiſterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius ſimilis eſſe optares. Satis certò compertum habeo, te primo ſtatim aſpectu electurum, tametſi neutrius uitę periculum feceris, alteri potius eſſe ſimilis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album eſſe præ ſanguinis inopia ad prærordia cõfugientis. Hę ſunt ferè, ò Anacharſi, quibus iuuentutem noſtram exercere ſolemus, exiſtimantes eandẽ hiſce gymnaſijs optimã fore cuſtodem Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos ſperamus, ſemper de hoſtibus, quicunq; nos adoriuntur, uictoriam reportantes: terribiles uero finitimis exiſtentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam noſtram pertimeſcant, ac nobis tributum pendere ſoleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac flagitioſa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, ſed circa iſta uerſantibus, inq; his ipſis exercitijs occupatis exiſtentibus. Et quod commune bonum dixi, ſummamq; ciuitatis felicitatẽ, ea eſt quoties & ad pacis artes & belli ſcientiam quàm optimè atq; diligentiſſimè iuuentus præparata fuerit, ſtudijs ac rebus pulcherrimis feruenti ſedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hoſtibus uobis ingruentibus oleo peruncti, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu inſtructi aduerſus armatos. Et illi uidelicet pertimeſcunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipſis hiãtibus arenam in os ſpargatis. Aut fortè poſt tergum reſilientes illorum crura apprehenditis, eoſdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur ſpiculis. At uos quemadmodum ſtatuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad ſolis feruorem denigratos, ac multo ſanguine abundantes. Neq; enim uos eſtis aut ſpicæ aut ſtipulæ, ut quam primum plagis ſuccumbatis: ſed admodũ ſero, ac uix profundis confecti uulneribus modico ſanguine commonſtrato. Talia enim ſunt quæ dixti, niſi exemplum à te adductum planè obaudierim. Aut fortaſſe Comicorum & Tragœdorum potius arma-

Cur in luto et arena exerceantur.

Arenæ uſus & commoda.

Epilogus.

Amplificatio ex cõſequentibus.

Cõfutatio Anacharſidis ironica, à diſſimilitudine finis et cauſſæ.

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori hostis aduersarijs, laruis ac terri culamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiẽdum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insectati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tanta mole uobis aduersus illos irruentibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu feruntur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiusp iam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutũ unà cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nũc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut nõ facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerũt, ò Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hippolyta aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ò beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludicris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quòd armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certò uidebis ò Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrũ gestet, aut armatus procedat in publicũ. Vobis uero, non iniuria ignoscendum est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualdè numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tẽpore assistens quispiã dormientem è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua infidelitas, & q legibus nequaquã coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriã, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed repositа conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut cõducibili uires illoq; expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effunditis. SO. Videris ò Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, quasi

Commonitio.

Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.

Diluit consequẽs ab exemplo anteacto-rum.

Alia dilutio, à publico more et legibus.

Alia cõfutatio Anacharsidis ab inutili.

Dilutio à natura corporũ

quasi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ similitudine respondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uase Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum discedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quãto quis impensius exhauserit, tanto copiosius influit, iuxta hydræ fabulam, si qua unquam tibi inaudita est: cui pro uno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterũ si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; satis habuerit subiectæ materiæ, tunc ilico fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq; marcescit, ueluti in igne ac lychno usuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammãs spiritu, ac lychni lumen extingues, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

ANA. Hæc equidem, ô Solon, non admodum intelligo, argutius enim ista tibi dicta sunt, quãm ut ego queam intelligentia assequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi respondeas, quam ob rem tandem nõ etiam in Olympicis certaminibus, & Isthmiacis, & Pythicis, aliisq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes spectaturi, in ipsis armis certamen conficiendum proponitis: sed nudos in medium adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur ostenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præstatis. Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratia facitare soleatis. SO. Quoniam opinamur, ô Anacharsi, hac ratione gymnasiorum desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis uestimentis optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque uictoria quàm dignissimum præparet. Quinetiam præmia, quemadmodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorificum & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimũ, ac demonstrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uisum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda est, abeunt nõ mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ô Anacharsi, si quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem sublatum eiiceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupisceret? Iam ex ijs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello protuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam consequendam ferantur. Et quid nam dicturus esses, si apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres; ac harum rerum spectandarum & adornandarum studium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, si resciisceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut intersint imperatum esse, ut spectent uolucres rostris inter se depugnantes usq; ad extremam defectionem uirium. Atqui ne hoc quidem institutum risu dignum est. Irrepit enim sensim in animos iuuenum impetus ad fortiter subeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerosiores, atq; ignauiores esse appareant, neue defessi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recusent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus semet conficientes spectamus, apage: ferinum enim illud esset, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnosum & inutile mactare iuuenes præstantissimos, quorum opera & uiribus longè melius aduersus hostes uti queamus. Quia uero ais, ô Anacharsi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia peragra-

Cur in solẽnibus & sacris certaminibus armati non certent.

Locus cõis de gloria.

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera, quorũ cõparatio, superiora cõmendat.

Alia certaminũ Atticorũ commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum ludorum.

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus amplius pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiſſe, ſed minaciter interminãtibus, niſi uerbera perſeueranter tulerint, ac ſupplicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, néue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque permulti plagis ipſis immoriuntur, dedecoroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uidebis. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyrannide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neque inimicus illis exiſtens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quàm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magnitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquẽtibus. Sed illos ſalsè ſubſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius utribus deficeret. ANACH. Num Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam prouectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretẽſes peregre egit, quoniam eoſdem audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorũ ipſi repertores exiſtimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris ob uerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſuppliciter extendẽtis, ex qua nulla prouenit utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq;, ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta facitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos de cidentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti peculatorem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſe ipſa pati conſueuit. SO. Ne deſertam cauſſam õ generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas in animum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum cauſſam tibi promptiſſimè reddicturus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra ex ordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente recurras, qua ratiõe uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, & quibus gymnaſijs educatos

Cõfutatio eorundẽ, utpote crudeliũ, et à natura dicendorum.

Epilogus.

educatos inſuefcitis, & quo nam pacto eoſdem uiros ſtrennuos efficitis. ANA. Aequiſſima ſunt ō Solon quæ poſtulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortaſſe non admodum admirandas illas, & quæ non multum ueſtris ſunt reſponſuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, ſumus enim perquàm meticuloſi. Sed tamen qualiacunq; ſunt, noſtra exercendorum iuuenum inſtituta dicentur. Cæterum ſi uidetur, ea de re colloquium in craſtinum uſq; differemus, ut ea quæ ipſe dixiſti, magis quietus apud me retractare poſſim, tum etiam ea quæ mihi dicenda ſunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc reſtat, in præſentia quidem abeamus. Iam enim inualeſcentibus umbris appetit ueſpera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT ſuprà ſacrificiorum ritus, ita hic lugentium ſtultitiam, & inutilem curioſitatem irridet, ut quæ etiſſe friuola, & adhuc parum comprobata, ſed ſolum poëtarum fabulis tradita, adducti, manes poſt hãc uitam uel malè ac uariè torqueri, uel in Elyſio benè atq; beatè agere credant, eoq; mortuorum uicem, cum ciulatu, & multis alijs rebus, dolorem teſtantibus, proſequantur. Vtitur autem Proſopopeia quadam patrie, amiſſum filium lugentis, & filij reſpondentis ad illius querelas: & uanitatem cum eorum quæ ab illo fiunt, tum etiam opinionis, quam de inferis habeat, coarguentis, oſtendentisq;, inutilia planè eſſe, quæ pro defunctorum ſolatio atq; lamine inſtituantur, cum nihil eorum ad illorum ſenſus pertingat. Quam confutationem Lucianus poſtea exſequitur quoq; perſona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu ſtulti, ac malè curioſi homines, paſſim, circa funera ac lamentationes, circa ſepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere conſueuerunt. Videtur autem uoluiſſe hoc ſcripto, illud oſtendere uidelicet, Mortem haud quaquam metuendam, aut pro malo putandam eſſe.

Propoſitio.

PER AEPRECIVM ſanè fuerit obſeruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos conſolantur ſcilicet, quamq; non ferenda putent, lugentes ea quæ ſibi acciderunt, & ſibijpſis, et ijs quos flent. Cum haudquaquam pernouerint, mala ne ſint iſta, ac dolenda, an contrà iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & conſuetudine dolorem accerſunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipſa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia ſuperuacanea iſta moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos ſapientes iſti uocant idiotas, Homero, Heſiodo, reliquiſq; fabularum autoribus, ſuper his fidem habentes, & illorum poëſim pro lege ducentes, locum quendã ſub ter terram profundum eſſe putant, quem tartarum uocant. Eum exiſtimant magnum & ſpacioſum eſſe, caliginoſum atq; opacũ, qui tamen iſtis, haud ſcio quo pacto illuſtrari uidetur, quo ſingula quæ illic ſunt, introſpiciant. Tum regnare in hoc ſpecu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harũ rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honeſtatum, quòd mortuorũ copia diues eſſet. Porrò Plutonem hunc Inferorum remp. & manium uitam conſtituiſſe in hanc formam. Nam ſorte obtigiſſe huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demiſſos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coërcet, nulli prorſus permittens, ut ad ſuperos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerſo æuo, idq; grauiſſimis de cauſſis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel ſolo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiuſmodi uocabulis appellantur. Quodq; eſt grauiſſimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non poſſis neq; tranſmittere, neq; tranſire ſine uectore.

Narratio, qua ſcãm poëtarũ fabulas deſcribit Inferorum locũ & pœnas tanq; cauſſam exiſtentẽ, omniũ eorum quæ in luctu fiunt.

uectore: Nam & profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, & spatiosior, & ut tranari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaq; , quæ quidem est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triceps, sæuus admodum. Is aduenientes satis amicè, pacatèq; intuetur. Cæterum si quis conetur aufugere, latrat, territosq; in spectu redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt eos excipit pratum ingens, Asphodelo consitum, ac fluuius memoriæ hostis, eoq; Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alcestis & Protesilaus, Thessalus uterq; , necq; non Theseus Aegeo prognatus, & Homericus Vlysses, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibisse, aliqui nō meminissent horum. Itaq; Pluto & Proserpina, ut aiebant illi, remp. administrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inseruiunt his, & in administrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanquam his sanè non adest perpetuò. Præfecti autem & Satrapæ, & Iudices sedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterque Cretensis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cum uirtute uitam peregissent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittit in campum Elysium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum ejiciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sursum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat, in periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes. Aluntur autem uidelicet nostris libationibus inferijsq; , quæ sepulchris inferuntur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uersatur. Hæc usqueadeo ualidè uulgi animos persuaserūt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi nomisma legitimum sit, ambuletq; apud Inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, multò satius esse, non posse naulum reddere. Sic enim fiat, ut non recipiente portitore, post liminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolētia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendidè uestitos, ne uidelicet algeant per uiā, nēue nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autē & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uolutantur sæpenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligentissimè coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in hunc competat actio fabulæ) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse respōsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbum unūquodq; producens in longum: Fili iucundissime, peristi mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me super hæc misero solo relicto. Non duxisti uxorem, non parasti liberos, non militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti. Nō comessaberis posthac, non amabis fili, necq; cum æqualibus in compotatione inebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quasi putet filium adhuc rebus

Hypotyposis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querele parentum.

his egere poſt obitum, ac deſiderare quidem, uerum potiri non poſſe. Sed quid hæc loquor? Quot enim ſunt qui equos ac concubinas, rurſum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui ueſtem reliquumq; mundum, pariterq; in rogum iniectum exuſſerunt, aut unà cum cadauere ſepelierunt, perinde quaſi illic ſit uſurus, & apud Inferos fruiturus? At ſenex iſte luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij cauſſa iactare uidetur, ut quem ſciat non auditurum, etiam ſi Stẽtorem clamore uincat, neque rurſum ſua ipſius gratia, Satis enim erat illi, cogitare & cognoſcere, uel ſine uoce. Nihil enim opus eſt, ut quis apud ſeſe clamet. Supereſt igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui ad ſunt. Cum neſciat, neque quid acciderit ipſi filio, neq; quò conceſſerit. Imò cum ne ſuam quidem ipſius uitam, cuiuſmodi ſit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigraſſe. Filius igitur huic ita reſponderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantiſper è ſpecu proferre caput dum patrem inſanientem compeſcat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi moleſtus es? Deſine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miſerum appellas, & infortunatum, qui iam ſim te multò tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidiſſe? An quia non ſim factus ſenex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugoſa, incuruus genibus, ſegnis, in ſumma, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denicq; ad iſtum modum delirans apud teſtes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo poſthac non ſimus potituri? Nimirum uſuras dicis, ac cœnas, ueſtemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longè bellius eſſe, non ſitire, quàm bibere: non eſurire, quàm edere: non algere, quàm ueſtibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili miſer, non amplius ſities, non amplius eſuries, non amplius algebis. Periſti mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hoſtem, non tyrannum, non amor diſcruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei cauſſa bis aut ter quotidie perdes impenſam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus ſenex, neq; moleſtus eris iuuenibus, ſiquando conſpiciaris. Hęc ſi dixeris pater, an nõ putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm iſta quæ modo? At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos eſt, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, concluſus in monumẽto. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exuſtis (ſiquidẽ paulopoſt exurere me decreuiſtis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inſpiciendum. Atq; iſta fortaſſis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iſte ueſter, quid mihi confert? aut quid iſta pectoris ad tibiæ modos percuſſio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem ſaxum, quod ſepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infundítis? Num putatis illud ad nos deſtillaturum, & ad Orcum uſq; permeaturũ? Nam de parentalibus ipſi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potiſſimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, ſurſum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod ſupereſt, puluis eſt inutilis, niſi creditis nos cinere ueſci. Non eſt uſqueadeo ſterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos deſtituit Aſphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tiſiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare ſuper his, quæ & facieba-tis, & dicebatis, ſed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligaſtis,

Atq; ita profato, mors ultima lumina clauſit.

Sed dicito per Iouem. Si conuerſus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectiſſimè dicturus? Attamen uecordes iſti uociferantur, & accerſito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Chorago abutuntur ubicunq; cœperit,

Inferiæ mortuorum.

Amplificatio à cauſſa.

Reſponſio filij, qua ſtultitia lugentiũ, uti res ſuperuacanea et inutilis coarguitur.

A conſequentibus.

πότους, cõpotationes.

A contẽptu eorũ, quæ in terris pro bonis habentur.

A falſa opinione ac metu.

Ab inutili.

Hactenus per προσωποποιίαν. Inde ex ſua perſona ſtultitiã lugentiũ ridet, ex conſequentibus & effectu,

cœperit ille, ipſi ad melos eiulatu reſpondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem eſt ineptiendi conſuetudo. At deinceps ſepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Perſa defodit, Indus adipe ſuillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uiſam narro) deſiccatum cadauer, conuiuam & compotorem adhibet. ſit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egeſtate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non ſuperuacanea, & ludicris ſimillima? Sunt uero qui ludos quoq; conſtituant ad ſepulchrũ, ac funebres orationes habeant, perinde quaſi patrocinentur, ac teſtimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Poſt hæc omnia ſupereſt exequialis cœna. Iamq; adſunt neceſſarij, ut defuncti parentes conſolentur, ſuadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quouſq; quæſo flebimus? Sine quieſcant Plutonis manes. Quòd ſi tibi deliberatum eſt omnino flere, uel ob hoc ipſum cibus eſt capiendus, quo tanto luctui par eſſe poſſis. Tum denique, tum ex omnibus cõtexuntur duo uerſus Homerici:

Nam cœpit meminiſſe tibi Niobe auricapilla.

Tum illud:

Vita defunctos flere haud ſinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, ſed initio pudibundi, uerentesq; ne poſt chariſſimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæcq; his longè magis ridicula reperiet, quiſquis obſeruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q; uulgo exiſtiment mortem ſummum eſſe malum.

Sepulturæ.

Ludi funebres.

Cœnæ exequiales.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Inſectatur hoc ſcripto Lucianum, corruptam ſuorum temporum eloquentiam, & affectatum dicendi genus eorum, qui ſe maximè facundos eſſe, atq; egregiè perorare exiſtimant, cum uerba quædam ex ultima uenuſtate repetita, & nix ipſi Enandri matri intellecta, orationi paſſim admiſcent, aut uerius infarciunt. Quales & noſtra ætate non paucos, cum apud Germanos alicubi, tum præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & ſuperioribus annis dialogus ille, qui Volſcorum & Oſcorum titulo ferebatur, editus apparet. Cæterum ipſa oratio didaſcalica eſt. Duas enim uias ad eloquentiam conſequendam, adoleſcenti à quo (ut fingitur) ad id impulſus fuerat, præſcribit. Priorem quidem aſperam, ac duram, & nix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam non modo ad eloquentiam, uerũ ad omnem uirtutem parandam, ingredi opus eſt, ei qui uolet uel mediocrem laudem aſſequi. Alteram autem planam & expeditam, ſed quæ ad improbitatem, & petulantiam, non uirtutem, perducat: quam tum ipſe ironicâ quadam epitropè commendat, ac adoleſcenti obeundam proponit, ſcilicet ad temporum ſuorum morem alludens, quibus ut quiſq; indoctiſſimus & impudentiſſimus erat, ita pro præcipuo ac ſummo habebatur. Vtriq; autem uiæ doctorem quendam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta ſunt, & ad ipſam rem pertinent, monentem: alterum autem, quæ ad arrogantiam, improbitatem, et temeritatem ſpectant, ueriuſq; rabulam ac ſycophantam aliquem, quàm oratorem efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de ſeipſo afferre conueniat diſcipulum, præcipit. deinde quibus maximè ſtudere, publicè primum in affectandis uerbis, & componenda oratione, deinde inter agendum, et in foro, & in frequentia hominum, poſt hæc priuatim quoq;, & domi inter ſuos idem debeat, docet. Quæ omnia tiuſmodi ſunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodum tum ex alijs pleriſq;, tum ex Quintiliano, multis in locis idem animaduertere licet, qui ipſe quoque huiuſmodi affectatores, & arrogantes non emendè perſtringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic deſcribit, ſuprà in Lexiphane expreſſum habes, & hodie in multis coràm, & ob oculos uidere licet.

Occasio scripti à petitione eius ad quem scribitur.

CISCITARIS ō adulescens, quonam pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidō quàm honorificum nomen Sophista, ipse esse censeri possis. Tibi enim uiuendū esse negas, ni talem in dicendo uim quandam assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, omnesq; in admirationem & uenerationem rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illāc perducentes, quæ nam tandem sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi: præcipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamē unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemadmodum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodū cōfide, quòd in perquām eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum: Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandā aut arduam, sudoris plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris, quandoquidem nil ab alijs differimus, qui per consuetam illam deducunt, longam, inuiam, laboriosam, & ut plurimum desperatam, sed consilij nostri præcipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, et per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliā incedunt uiam in ascensus cliuo, ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nonnunquā in capita deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero pridem antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalē Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucundissimè tibi hæc ostendi posse asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Helicone folia sumpsisset, cōfestim Poëta egregius ex pastore euasit, atq; Musarū numine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multō infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodū & ego tibi enarrare uolo, Sidonij cuiusdam mercatoris consilium, quod ob incredulitatē imperfectum remansit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquā Darium in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis lōgissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tādem in Aegyptum perueniebatur. Statuis uiginti prolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrè Alexander, quoniam Aegyptios nō nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uiderentur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiā haud lōgam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis montana hęc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem esse mercatorem existimabat. Ita quāplurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue. etenim experientia cognosces, q̄ nil prohibebit

Res sacra consilium.

Multi ob sermonē ad gloriā peruenerunt.

Propositio.

Hesiodus ex pastore poëta

Sidonij mercatoris consiliū.

Alexander.

te Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utranq; uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaq; in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraq; Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas gloria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circunuolitant, instar Nili si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentẽ, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricã laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis fiunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, resq; tibi simillis esse uidebitur, quemadmodũ Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulò pòst duas quasdã uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multum sitis ac sudoris præ se ferens, quã iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualẽ pauloantè dixi, ne eadem sæpius repetens, te qui iam Rhetor esse possis detinea. tantum hoc addendũ uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatorũ retinet uestigia: & si aliqua, ualdè uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undiq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimum foret cernebã, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentẽ: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos em̃ uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarũ electione tantum. Cũ uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Con festim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidẽ & super præsentia, uerum iam obscura, & utplurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesiã, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à litteris amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq; hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, lõgè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetoricæs.

Duæ uiæ ad rhetoricam.

Aspera uia.

Plana uia.

1.

Veræ rhetoricæs præceptor.

Hegesias.
Crates.
Nesiotes.

paruam expetet mercedẽ, ſed neq; dux eſſe incipiet, niſi magna prius acceperit. Et hæc tibi dicet ſuperbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetuſtos ad imitationem proponens, ſermonesq; pridẽ defoſſos eruere dignum ducens, ac ſi maximum eſſet bonum, gladiorũ fabri, & alium Atrometi cuiuſdã grammatiſtæ imitari filiũ, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illorũ ſermones utiles ſunt uiſi, ignorans quæ nã ſint nunc innouata, celeritas, laboris euitatio, & uia ad Rhetoricã perquã compendioſa. Tu uero haud acquieſcas, neq; illi mentem adhibeas, ne te ſuſcipiens alicubi præcipitet, uel demum priuſquam tot labores exhaurias, in ſenium perducat. Sed ſi omnino amore flagras, ac celerrimẽ Rhetoricæ cõgredi deſideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentẽ operam impendere poſſis, aſpero huic homini, & ultra mediocritatẽ uirili longè dic ualere, ipſum uero aſcendere, & alios quotquot decipere poteſt ſecum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo ſudore perfuſos deſtituat. Ad alteram uero perueniens uiam, alios quoq; multos, inter quos perquàm ſapientẽ quendam ac perpulchrum inuenies uirum, inceſſu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce ſuaui, unguẽto ſpirantem, ac ſummo digito caput ſcalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentẽ, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipſum lepidum illum tragœdiæ poẽtam. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoſcas ſignis, ac res tam diuina, Veneriq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim ſi ad cæcutientem te accedens, ſolum quid proloquutus fuerit, Hymettium os illud aperiens, & conſuetam uocẽ tantũ emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quẽpiam, qui terræ fructu paſcimur, eſſe, ſed ſpectrum peregrinum, rore uel ambroſia enutritum. Ad hũc itaq; ſi acceſſeris, te ipſumq; tradideris, confeſtim Rhetor eris egregius ac cõſpicuus, & ut ipſe uocat, rex in ſermonibus citra laborẽ conſtitueris. orationis moderans quadrigas, etenim ſuſcipiens te, prima illa docebit. ſed potius ipſe te allocquatur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malũ forſitan talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quẽ repræſentare conor, ateram. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc reſidua eſt demulcẽs, ſubridensq; iucundum illud & tenerum, quẽadmodum aſſueuit comicam Thaidem, uel Malthacẽ, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem ruſticana eſt uirilitas, & minimè ad mollicie & blanditias Rhetoris apta. dicet igitur de ſe ipſo perquàm modeſtè loquens: Num ò præclarè te Pythias ipſe ad me miſit, Rhetorum optimum dijudicans, quẽadmodum Chærephonti olim perquirenti oſtendit, quis nam ex tum uiuentibus ſapientiſſimus eſſet? at ſi non ideo, ſed propter gloriam aduenis, quoniam audieris noſtra omnia eſſe perquã ornatiſſima, decantata, ſtupenda & mirè expolita, confeſtim intelliges, ad quã diuinum acceſſeris uirum, expectabis autẽ nihil tale uiſurum, ſicuti hoc uel illud accipere. Verum ſi quis Tytius, aut Otus, ſeu Ephialtes, lõgè ſuper illos tibi res uidebitur immenſa & admiranda. me etenim tantũ alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fiſtulas, cicadæ apes, choriq; eos qui remiſſe cantare aſſueuerunt. Poſtquã uero & ipſe Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addiſcere potes, ſolũ ò gloriolæ ſtudiũ, ea quæ dico ſequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obſerua. quin potius nil cunctatus iã accede, neq; admireris, ſi ante rhetoricã, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, ſtultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorũ indigebis. Sed illotis pedibus (inquit parœmia) irrue, niſi minus ideo habiturus, neq; ſi triſtiſſimũ illud literas ſcribere ignoraueris, Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor eſt. Primũ igitur referam, quodnam te domi digreſſum, uiaticũ ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cõmeatum inſtruere, ut illud perquã celerrimẽ perficere poſſis. Inde ego ipſe quędã procedenti per uiam oſtendens, non-

Demoſthenẽ et Aeſchinem intelligit.

II. *Alterius uiæ dux, et ſicutæ iſtius eloquẽtiæ deſcriptio Sardanapalus Cinyra. Agathon.*

Verba doctorum.

Notat unã ia ſtantiam indoctorum.

Nonnulla uero admonens, ante ſolis occaſum, rhetorẽ te ſupra omnes, qualis ipſe ſum efficiam, indubitanter prima, media & nouiſſima, eorꝝ qui declamare conantur poſſidens. Igitur quod maximũ eſt, ignorantiã affer: dein temeritatẽ, audaciam præterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, manſuetudinẽ, mediocritatem, & erubeſcentiam domi relinque, inutilia enim ſunt & negocio perquã contraria. Præterea clamorẽ ualidiſſimum, ac cantum turpẽ, inceſſum quoq; qualis meus eſt. Siquidẽ hęc ualdè ſunt neceſſaria, & ſola quodammodo ſufficiunt. Veſtitus aũt ſit conſpicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus tranſpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea ſicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libellusq; ſemper. Hęc te ipſum conferre oportet: at reliqua per uiã iam procedens uide & audi. etenim iã tibi leges enarrabo, quibus ſi uſus fueris, rhetorica te cognoſcet, & accedet, minimeq; auertetur, aut quapiã afficiet contumelia, tanq; haud initiatũ, & arcanorꝝ ſpeculatorem quendã. Proinde formæ ac ueſtitus decori, per maximã curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam ſelige uerba, hęcq; diligenter exercẽs, in ſumma lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiq;, & heus optime, ac talia. In omniq; ſermone illa tanq; condimentũ quoddam inſperge. Aliorꝝ nulla tibi ſit cura, ſi his ſint diſſimilia, in conuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura ſit pulchra ac florida, licet paliũ ex craſſioribus cõſitum ſit pellibus. Deinde ubi obſoleta & peregrina, raroq; ab antiquis uſitata collegeris uerba, hęc expeditè in eos cũ quibus conuerſaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum ſuſpiciet. Doctrinã igitur quæ eorꝝ exuperat intellectum, expertam, tanq; experitia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro beſtiæ ſimilẽ belutum. Nonnunq; tu quoq; noua effinge, & monſtroſa compone nomina, nam poẽtam uerſificẽ appella, præſtantẽ præaſtantem, uenerabilẽ uenerando habilẽ, certamina agoniſmata. Cum uero ſolœciſmũ uel barbariſmũ cõmittis, unum tibi ſit remediũ impudentia, confeſtimq; in promptu ſit, nomen poẽtæ cuiuſdã, uel ſcriptoris, qui nec eſt, nec fuit unq;, ut cũ ita dixeris: uir ſapiens eſſe cenſearis, uocẽ uero data opera altiſſimè tolle. Proinde ueteſta minimè perlegeris tute, neq; ſi qua nugator Iſocrates, uel Gratiarꝝ expers Demoſthenes aut Plato frigidus ſcripta reliquere, ſed orationes eorꝝ qui paulò ante nos fuere, et quas haſce exercitationes appellant, ut illis inſtructus, ac tanq; ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti poſſis. Poſtq; uero orandũ erit, præſentesq; argumẽta quędã ac ſermonũ occaſiones ſubiecerint, uniuerſa, & quotquot ſunt cũ indignatione dicantur, uilipendanturq;, tanq; nil penitus ex his uirile exiſtat. De illis uero quæ tute elegeris, caue mediteris, ſed quicquid uerbi in linguã uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ ſit, ut primũ quemadmodũ primũ eſt, debito proferas tẽpore, ſecundumq; dein, ac tertium poſt illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoq; dicatur. & ſi ita euenerit, ocrea capiti, tibię uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiq; connecte, ſolũmodo ne taceas. Quòd ſi de contumelioſo quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero ſit Marathon & Cynęgerus, ſine quibus nil fiat, ſemperq; Athos nauigetur, & Helleſpontus pedibus teratur, et ſolà Perſarꝝ ſagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi exiſtat, & Othriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemiſiũ, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immiſceantur, & tanq; floſculi interſpergantur, aſſidueq; in ore ſit, utiq; illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã ſi illis minimè indigeas, pulchra etenim ſunt etiã fortuitò prolata. Proinde et ſi aliquando canendi tẽpus eſſe uideẽ, omnia canant, & melos fiant. Quòd ſi aliquando canendi quoq; ignarus fueris, uiros qui iudicio preſidẽt exactè ſonoroſe nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu malorꝝ, ſępius repetat, et femur pe-

Primũ præceptũ de ijs quæ ipſe ſecum afferat.

II. Præceptũ quæ diſcenda ac facienda.

Quę admodũ noſtri facerũt

III. Quæ inter agendum præſtanda.

Qualẽ rhetorem & Martialis deſcribit epigrammatis lib. 6. cuius initiũ. Nõ dicam, neq; de eo dicam &c.

cutiatur, murmurillo interim ſuſurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd ſi te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs inſecteris. ſi uero ſurrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos ſedere iube, ſitq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq;, ſermones tuos admiretur, ab Iliacis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis ſi uidetur, & Pyrrhę nuptijs, ad præſentia ſermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erũt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quòd ſi quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & inceſſum, & deambulationẽ & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea ſudantẽ te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quẽdam in ſermonibus certatorem eſſe credat. Proinde celeritas illa haud paruam defenſionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando ſcribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifeſtæ eſt redargutionis: amici uero ſemper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, ſi quando te à memoria excidiſſe intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, ſpacium præbentes, ut rurſus inuenire poſſis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ ſit, ut chorum habeas domeſticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in ſermonibus obſeruanda erunt: dein uero ubi proceſſeris, ille te ſtipans, ſatellitum uices expleat, & de quibus dicis interim conferat. Quòd ſi quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipſo referas, ac ſummis te laudibus extollas, grauemq; te illi oſtendas, quid enim Pæanienſis in mei eſt comparationem, & utinam mihi cũ ueteri quopiam certamen foret, & alia huiuſmodi. Proinde, quod maximum eſt, & ad exiſtimationem perquàm neceſſarium, paulò minus prætermiſeram: omnia quæ dicuntur, irride: & ſi quiſpiam benè loquutus fuerit, aliena, & non ſua oſtentare uideatur: quòd ſi uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria poſt cunctos ingredi oportet, id enim inſigne eſt, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præſentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauſeant, ac aures obſtruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id facto facile. neque præterquam ſemel, uel utplurimum bis aſſurgas. Subſanna autem quàmplurima, & palàm oſtende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehenſionum occaſiones Sycophantícis aures ſuppeditabunt. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac ſemper in labijs ſummis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blaſphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conſpicuum reddent, & talia quidem ſint, quæ manifeſtè ac palàm fiant. Priuatim uero res oẽs perpetrare uidearis ludere, inebriari, ſcortari, mœchari, iugulare quoque, & ſi non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conſcriptas oſtende. Nam & pulcher eſſe uelis. præcipuaq; tibi ſit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam uſque aſcenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum uſque clareſcere poteris. Atque iſtud, ne uereare, etiam ſi à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iã exiſtens. Sed adſint, qui etiam ob id tecum conſuetudinem habeant. At ſinemo alius fuerit, uel ſerui ſufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores ſunt fœminæ, impotentiusq;, ac ſupra uiros conuicijs debacchantur. Quòd ſi itaque & tu ſimilia patieris, alijs longè præſtabis. Iam uero & uolſum eſſe maximè oportet per omnia. Quòd ſi non, illa prorſum utiq;. Et ipſum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua ſermonibus, & reliquis quantum poteſt ſubſeruiat: poteſt autem non ſolum ſolœciſmum & barbariſmnm committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mẽtiri, ſed et aliud quid peragere noctu

Alia doctrina

Admonitio lepida.

IIII. Quæ poſt actionẽ, & foris inter eundum.

Plato.

Egregũ præceptum.

V. Quæ in auditorijs, et circa aliorũ ſcripta iudicanda.

Trãſitio ad ea quæ priuatim & domi agenda. II.

&

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non sufficies. Nam cuncta face re noscat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si rectè didiceris, poteris siquidem, nihil enim ex his graue, confidenter polliceor, te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurũ. Epilogus.

Quæ uero sequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetori ca aderint. Cernis etenim me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quiq; super Xoẽm et Thmuim seruitutem seruierit, natus sum. matre uero sartrice, in biuio quodam. ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus penuriam, cum infelici, suaui tamen conuersabar amatore. At postquam uiam hanc quàm facilis esset conspexi, & transgrediens in summum perueni, siquidẽ ò amicabilis Adrastia, omnia quæ iam enumeraui uiatica abundè mihi suppete bant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius desiderabilis appellor, sed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine similis sum effectus. Deinde cũ anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris caussa amare simulabam, mu lierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos ha bebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex se pulchro oscula, perquàm suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit, quin omnium bonorum quæ possidebat, hæres euasissem, nisi execrandus qui dam, illi indicasset famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparassem. In caput igitur præceps electus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed & Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrum pendo fatuis concilio hominibus. ut plurimum uero succumbo, fores tamen obi ter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab o mnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insi gnem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerẽ me ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè qui dem, generosus itaq; hæc dicens cessabit. Tu uero si dictis acquiesces, iam illic es se puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinẽ clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quemad modum legislatori & præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ip sa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis dece dam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto ue stra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum citra puluerem uicto res declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum reminiscamini, quòd non se stinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, se quia ad facilio rem & proniorem uiam declinastis.

Cohortatio à spe.

A proprio ex emplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregium ut re lucrantis.

Hucusq; locu tus est rhetor, loqui nunc in cipit Lucia nus.

Conqueritur Lucianus de seipso.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est de ui magica, de incantamentis, de spectris, & mortuorum animis, an ea uidelicet super terram ambulent, sesq; quibus libitum fuerit, ostendant. Cuiusmodi & hodie quædam, superstitione atque illusionibus dæmonum uexati pleriq; credunt. Quanquam autem alis quadam ratione adductus Lucianus (eum enim intelligo sub Tychiadis persona, sententiam suam hic exponere) omnia ista pro nugis & impostoris ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse censuerit illa tamen interim contendit, quæ & nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac prauis superstitionibus minus dediti pleriq; sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi, omnino nulla esse, aut si quæ etiam sint, dæmonum illusiones quasdam esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, handquaquam mouere possint.

sint. Deinde autem & magicas uires, & incantationes, non aliud quàm meras præstigias esse, quibus imperitorum oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philosophum agi, quo uidelicet inter philosophorum uanitatem persequitur, ut, qui ueritatem ac sapientiam apud alios profitentes, ipsi interim apud sese, nugis, & incredibilibus huiusmodi rebus animo adhærent, nullis certis rationibus innitentes, sed fabricantium apparitionibus ac somnijs, & meris anicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philosophorum exemplis & apparitionibus constat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconsequentibus & causarum defectu diluit. Exordium ab admiratione sumitur, qua ille affectum mentiendi in plerisq; præsertim philosophis & sapientiæ professoribus nulla probabili causa impellente, intratur. Titulus ab utraq; parte impositus est, hinc ab eo, qui rebus huiusmodi fidem negat, illinc ab ijs, qui mendacia talia astruũt, & ex ijs qui si quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

Exordium ab admiratione, scilicet qua tãdem causa adducti multi mẽdacijs gaudeant.

OTES mihi Philocles dicere, quid nam id tandem sit, quod multos in mentiendi cupiditatem adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant, maximè animum intendant. PHIL. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aiunt, neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imò laude plerisq; eorũ digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerunt, uel ad salutem tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mẽdacium ipsum ueritati longè anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius cõmodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quòd mentiuntur, nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciiq; studiosos, adeo ut ego certè moleste ferã, quòd uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quã mihi, Herodotus Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiam scriptis utebantur, ut nõ solum eos falleret, à quibus tunc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mẽdacium per manus traditum peueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Mè ergo sæpè illorum uersuum nomine subijt pudor, si quando cœli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmodum ex muliere quispiam in auiculam urſamue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimerasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iã gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti cum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emersisse. Hi tamen multò uerecundiores quàm Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quòd si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans Corœbi cuiuspiam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per aẽrẽ uectum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio,

uel

uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta uera non credat, usque adeo obtinet mendacium. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanique, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitium, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi meritò uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego proti nus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm cõstanter asserebat: præterea quàm sanctè in pleriq; iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantum tẽporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circuntulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliãs Philocles aliquoties eum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane cõtulisse, ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicũ conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat; alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iã habere se uidebatur Eucrates. ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspiceret: quanq; interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgauerã, quòd eum ægrotare nesciuerim: quod ubi resciissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidẽ sermo iam de morbo erat, et quædã iam antè dixerant, quæda m uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfectę, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circũ crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nõ in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius ac manus dextra, piliq; qui recti è barba prominent, magnam

Accedit ad rẽ et præsens institutum ad ea refert, quæ hactenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona.

Narratio.

Occasio disputationis.

magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipse quoq;, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd cerua uelox esset. At nuper uir quidam Líbycus, peritus profectò in rebus huiusmodi contrà me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixisset Líbycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibusdam sedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur, & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit Tychiade? incredíbile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parẽtur quædam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cũ his quæ morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiatura operari: & quum appendantur, sanitates immittere. id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum è doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa sui ipsius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conferunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulsiones, ac bubonum sanationes, & cetera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd si illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Nec enim constat ea quæ commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiãsi maximè dij sint, ista tamen sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaque Æsculapius ipse eiusq; posteri salutaria pharmaca admouẽtes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circunligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc adulescentulus, annos natus fermè quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nũcians ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam aliis in rebus robustum atq; industrium, circa plenũ iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, & seserursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nũciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id molestè ferret, amicorum quispiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

Propositio.

Confirmatio à similibus et notis.

Dilutio.

Alia, à potestate ac ui deorum.

Dilutio, ex inconsequenti.

Alia ab exemplis, quibus deinceps ad finem usque incantamentorum, et spiritũ uis et effectus docetur. ac primũ Babilonij cuiusdam.

one,& ad pedem eius appenſo uirginis defunctæ lapſillo, quem è columna exciderat. Atq; iſtud quidem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato, in quo allatus erat ſcabello, diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio,& columnaris ille lapis. At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex uetuſto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi, phryniq;, ac phyſali: relinquebatur autē unus draco, annoſus, prorepere (ut opinor) ob ſenectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpētibus, eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo pòſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat, an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam, quā nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyperboreis) credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem. nam quid facerem quum eum cernerem in aēre uolantem, atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentē ac ſenſim? Tu ne, inquam ego, iſta uidebas, utrum Hyperboreum uolātem, aut ſuper aquas ambulantem. Et maximè, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta, quid attinet referre, quæcunq; fecit, quo pacto amores immiſerit, ac dæmones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipſam palām conſpectibus exhibuerit, lunamq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referā, quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum, uniuerſam Peripateticorū doctrinam perdidiciſſet: ut qui octo & decem quum eſſet annorum, iam abſoluerat analytica: tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem ſignificat. Ego uero quēadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ſtico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia, tum ſedecim præterea, ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peragūtur) foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus, ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem, ante ſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unà Cerberum: tum lunam detraxit multi formę quoddam ſpectaculum,& quod aliās aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chryſidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo pòſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimè deperiens,& cum eo uerſata eſt, quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna ſubuolabat in cœlum, atque Hecate ſubijt terram, cęteraq; ſpectra diſparuerunt: & Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdē.

Aliud Hyperborei eiuſdē

Aliud, eiuſdē

emissimus circa ipsum fermè diluculum. Hæc Tychiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acutè perspicere non possum: ueruntamè Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam eguerit is luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usque, atque ipsa insuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usque potuisses. Mirificè enim sese offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonum si audierint, fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam sonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipsum etiam magum admiror: quòd cum ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atque ab eis solida talenta suscipere, is tamen ob quatuor minas admodum tãtilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego teli benter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui dæmoniacos liberant errori bus, adeo manifestè spectra illa carminibus eijcientes? Atq; hæc me dicere non opus est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui harum rerum artifex est, quãm multos mortales suscipiat, qui ad lunã concidant, oculosq; distorqueant, spumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus instet, rogauerit q;, unde sint in corpus ingressi, ægrotus quidem ipse tacet: at dæmon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certè, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Ideæ, quas uestræ familiæ parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luscioſos. Itáne solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiã interdiu? Ego profectò non semel, sed millies iam talia conspexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob cõsuetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi fortè ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis sapienti, ac liberè, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum autoritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt, singulis noctibus apparet, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerumetiam ã nostris omnibus. De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuam quandam in atrio collocatam, sanè quàm pulchrã, opus Demetrij: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; se erectura uidetur una cum iactu? Non inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator, quem dicis. Sed nec eam, quæ est ei proxima: eum loquor cui tenijs caput uincti est, formosam illam. Nam id Polycleti opus est: uerũ eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronásque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui,

Dilutio ob incredibili, ex p sonæ conditione.

Aliud, Syri cuiusdam.

Annulus magicus.

Aliud, de spectris et spiritibus nocturnis

nau i, quum me ſanaſſet triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iſte Pelichus? Eſt, nec̃ ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multò pòſt inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides ſtatua. An nõ eiuſdem putas eſſe immittere febres in quos uoluerit, quan doquidem potis eſt eijcere? Propicia, inquam, placataq̃ ſit hęc ſtatua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo ſunt? Quum primum nox eſt, inquit, hæc è baſe deſcendens in qua ſteterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiã canenti: nec quiſquam eſt quem unquam læſerit, diuertere tãtum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infeſtans, quum & lauat ſæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipſo aquę ſtrepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nõ Pelichus hæc ſtatua ſit, ſed Talus potius Cretenſis, qui apud Minoẽm fuiſſe dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ cuſtos erat: quòd ſi non ex ære, non autem ex ligno facta eſſet, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, ſed una potius ex Dædali machinis eſſe uideatur. E baſe nanq̃ (ut ais) etiam iſta fugit. Vide, inquit, ô Tychiade ne te poſt hac ſcommatis huius pœniteat. Noui quidẽ ego quid illi euenerit, qui obulos ſurripuit, quos ei quoq̃ nouilunio ſuſpendimus. Prorſus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui ſacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus eſt ô Eucrates? Nam audire cupio, etiam ſi quàm maximè Tychiades iſte diffiſurus eſt. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq̃ item numiſmata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac laminæ quoque argenteæ: uota cuiuſque, aut merces ob ſanationem eius, qui ab eo liberatus eſſet, quum febre detineretur. At erat nobis ſeruus quidam Libycus ſceleratus, equorum curator. Hic nocte aggreſſus eſt ea auferre omnia, abſtulitq̃ digreſſam iam quum obſeruaſſet ſtatuam. At quum primum reuerſus intellexit ſacrilegio ſe compilatum Pelichus, uide quo pacto ſeſe ultus eſt, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miſer, exire non ualens, tanquam in Labyrinthũ incidiſſet, quoad orta die iam deprehenſus eſt, ea tenens quæ furto abſtulerat: ac tum quidem comprehenſus, plagas nõ paucas recepit, nec temporis multum ſuperſtes malus malè perij: uapulans, ut dicebat, ſingulis noctibus: adeo ut uibices poſtridie apparerent in corpore. I nunc, & poſt iſta quoq̃ Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ô Eucrates, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operiſq̃ plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunquam ſtatuam uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuentem, ſi mihi minaretur, admodum timuiſſem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ô Eucrates, inquit, Hipocrates æreus eſt magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbem domum ambit, perſtrepens ac pyxides euertens, pharmacaq̃ commiſcens, atque oſtia circumuertens: maximeq̃ ſiquando ſacrificia prætermittimus, quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut ſibi ſacrificetur: indignaturq̃ ni ſi in tempore iuſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni conſulere, ſi quis ei libauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, iſtud certè etiam teſtibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddam atque conſiderans. At poſtquam in ſaltum peruenì: canum primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenarique (quemadmodum ſolebat) conijciebam. At res haud quaquam ſic ſe habebat: uerum paulo pòſt facto terræ motu, ſonoq̃ uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè ſemiſtadiali: habebat autem in ſiniſtra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter

Dilutio ab incredibili et ridiculoſo.

Dilutio, à materia.

Aliud, eiuſdem rationis.

Dilutio à cæna.

Aliud exemplum ſpectri.

cubitorum. Et inferne quidem pedibus erat ſerpentinis, ſuperne uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aſpectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæſarie circumcincta: aliis collum amplectentibus, aliis etiam per humeros ſparſis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui; & ſimul hæc dicens Eucrates, oſtendit omnibus brachij ſui ſetas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auſcultabant eum uiri ſenes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud ſeſe tam incredibilem Coloſſum: mulierem ſemiſtadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero conſiderabam interim, cuiuſmodi erant hi, quicū iuuenibus ſapientiæ nomine uerſentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quū ſola nimirum canicie barbaq; ab ipſis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipſis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipſi hirſutiq;, ſordido ſqualidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, reſtiti, inuerſo protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) ſigillo. Hecate ergo percuſſo draconicis illis pedibus ſolo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo pòſt abijt in eum deſiliens. Ego uero præſente animo porrecta ceruice inclinatus, inſpexi apprenſa arbore quapiam, quæ uicina ſtabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conſpexi ea quæ in inferno ſunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quoſdam etiam eorum agnoſcerem. Patrem ergo meum manifeſtè cernebam adhuc his ipſis amictum, quibus eum ſepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uerſantur: in Aſphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei ſacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipſum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: necq; illum tamen euidenter, niſi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricoſus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conſpexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, ſu peruenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi ſuffulgere uidebatur. Tum riſi ego profectò, teſte latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua iſta, inquit, neque alia inuiſa uidiſti. Nam & ipſe haud ita pridem quum ægrotarē tale quiddam conſpexi. Proſpiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac ſeptima dies erat: febrisq; ò qualis? incendio certè uehementior. Omnes ergo me relinquentes ſolū, clauſis foribus foris manebant. Sic enim iuſſeras Antigone: ſi quo pacto poſſem obdormiſcere. Tunc igitur aſtitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodū ueſte circumamictus candida. Ac me quum excitaſſet, per hiatum quendam ducit ad inferos: ſicuti illico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Siſyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Poſtquam uero ad tribunal peruenì (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) aſſedit ſingulorum nomina percēſens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præſcriptum præteriiſſe contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum eſt ſtamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam ſiquidē ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipſe quidem iam febre liber eram: denunciabā uero omnibus, quòd Demylus eſſet moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipſe nōnihil ut renunciatum eſt. Ac paulo pòſt audimus eiulatum eorum qui lugebant eū. Quid

Amplificat in dignitatē rei à perſonæ circumſtantia.

Aliud, cuius fidē ſtatim in dubiū uocat, à perſonæ reſtitutis qualitate

miri

mirí eſt, inquit Antigonus? Ego enim quendam noui poſt uigeſimum diem quàm ſepultus eſt, reſurrexiſſe. Nam hominem & antequam moreretur, & poſt quam reſurrexit, ipſe curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corrupeum eſt, niſi fortaſſis Epimenidem quẽ piam tu curaſtis? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæſtra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis exceſſerat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum ſalutatis nobis iuxta patrem adſidebant in lecto, ac mihi quidem ſella illata eſt. Tum Eucrates tanquam è conſpectu filiorũ admonitus: ſic his frui mihi contingat, inquit, ſimulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam ſeci, non modo dum uiueret, uerumetiam poſtquam uita functa eſt. Quippe qui mundum eius uniuerſum ueſtemq;, qua dum uiueret, obiectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero poſt mortem die, ego quidem hic in eodem lectum incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipſa, atq; adſidet iuxtà: quemadmodũ nunc Eucratides hic, minorem deſignans filium. Hic uero ſilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conſpexi, amplexus eam ſingultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incuſabat me, quòd quum ei fuiſſem in reliquis gratificatus omnibus, è ſandaliis aureis alterum non cremaueram, ſupereſſe autẽ id dicebat, quod ſub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc diſſerentibus ſceleſtiſſimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At ſandalium ſub arca repertum eſt, poſteaq; à nobis incenſum. An hæc etiam Tychiades recuſabis credere, quum tam ſint euidentia, quotidieq; obſeruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo ſandalio nates puerorum more feriantur, ſi qui iſta non credant, atq; uſqueadeo impudenter uero reſiſtat. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aſpectu uenerabilis. Noſti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur ſacer. Atq; ego quidem, ut eum conſpexi, reſpirauí: hoc ipſum, quod prouerbio dici ſolet, aduenìſſe mihi ratus: nempe ſecurim quampiam aduerſus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir ſapiens, adeo monſtroſa narrantibus: atq; prorſus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immiſſum eſſe mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero poſtquam adſedit, aſſurgente ei accedente Cleodemo, primũ de morbo percontatus eſt, ſeq; audiſſe dicebat, Eucratem iam ſe melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philoſophamini? Nam interim dum ingrediebar ſubauſcultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuerſari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino perſuadeamus (me demonſtrante) ut dæmones credat aliquos eſſe, phantaſmataq;, ac mortuorum animas ſuper terram obambulare, & ſeſe, quibus libitum fuerit, oſtendere? Ego igitur erubui, uultũq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti ſi quis ſuffocatus, aut capite truncatus, cruciue ſuffixus fuerit, aut alio quopiam iſtiuſmodi modo è uita diſceſſerit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; diſceſſerint, haudquaquam amplius oberrare. Nam ſi hoc dicat, non uſqueadeo abſurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne eſſe quidem iſtiuſmodi, nec præſentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torue aſpiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præſertim qui omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoſces, inquam ego, mihi, ſi non credo, nam ſolus omnium non uideo. Quòd ſi uidiſſem, profectò & credidiſſem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, ſi quando Cotin-

Aliud de nostro reditiuo.

Dilutio ab impoſſibili.

Aliud, uxoris Eucratis.

Dilutio, per irriſionem.

Alius de nouum teſte Arignotus Pythagoricus.

Arignoti aſſeueratio p diuiſionem.

Exemplum spectri cuiusdam, simile ei quod à Plinio in Epistolis refertur.

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quòd si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam; dehortante hospite, ac fermè detinēte, postquā didicerat quo iturus essem, in certum, ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; inuasissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undique me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum amisissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atque illum assumens alios q; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamē nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narrāti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quémnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abderaorundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesq; eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omninò respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse post quam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi cōtigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compellēris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebā nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonē, miraculum illud audire, eum uidelicet sonū reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

Reprehensio credulitatis à persona.

Dilutio ab auctoritate, et natura animæ.

Aliud, magis ex potestatis.

dixerat alij sonum quempiam immanem, sed mihi oracula etiam edidit Memnon ip-
se aperto ore septem uersibus: quod nisi esset supervacaneū, ipsos uobis uersus
recenserem. Inter navigandum uero incidit in nos una navigans uir Memphiti-
cus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, & qui universam Aegypti
orum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac viginti annos in adytis sub-
terraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit A-
rignotus) præceptorē meum, virum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, pu-
req; lingua Græca loquentē, procerum, simum, labijs promissis, cruribusq; gra-
cilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis esset ig-
rabam. At postquam vidi eum, si quādo in portum appulissemus, cum alia mul
ta miracula facientē, tum crocodilis insidentē agitasse, & cum feris versantem, il
las vero reverentes eum, caudisq; adulantes, agnovi sacrum quempiā virū esse,
paulatimq; comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatem insinuavi, ad-
ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi persuadet, ut famulis omni-
bus in Memphide relictis, se solus sequerer, neque enim defuturos nobis mini-
stros: atq; ex eo tempore sic vitam duximus. Quum in diversorium quodpiam
veniremus, homo accepto pistillo, scobinave, aut pessulo, vestibus implicans,
quum in id carmen quoddam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus ho
mo videretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & coenam parabat, instru
ebatq;, atq; in omnibus cōmodè subserviebat ministrabatq; nobis. Deinde post
quā iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus scobinam, ac pessulum pes-
sulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego vehementer conatus non repe
riebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi invidebat, quanquam in alijs
esset facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoso clàm illo delite
scens subausultavi propius incantationem illam. Erat autem trisyllaba. Tum
ille quum pistillo mandasset quæ curanda erant, abijt in forum. At ego postri-
die illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum ornassem, syllabas il-
las simili modo pronuncians, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam ampho-
ram quum tulisset, desiste inquam, neque aquam amplius hauri to, sed rursus e-
sto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare volebat, sed aquam
hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego
quum resistere huic rei non valerem, timebam autem ne Pancrates reversus (id
quod etiam evenit) iraseretur, correpta secure pistillum in duas partes dissecо.
At utraque pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mi
hi ministri esse coeperunt. Interea Pancrates supervenit, ac re intellecta illas qui
dem in ligna rursus, quemadmodum ante carmen erant, mutavit. At ipse me
clanculum relicto, nescio quo clanculum se subducens abijt. At possis istud eti
am nunc, inquit Dinomachus, hominem ex pistillo facere? Per Iovem inquit
ille, dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nunquam à me restitui
potest, postquam semel aquarius esse coeperit. Sed deserenda nobis domus
esset aquæ iam impleta. Non desistis, inquam ego, huiusmodi monstrosa
narrare viri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles
fictas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac
prodigiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia con-
suescant audire, quæ eos per totam vitam comitata perturbabunt, atque ad om-
nem strepitum mericulosos reddent, posteaquam eos omnigena superstitione
impleverint. Rectè admonuisti me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixi
sti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi videtur: de oraculis loquor ac
vaticinijs, & quecunq; quidam numine afflati proclamant, quæde ex adytis audi
untur? aut quę virgo numeris eloquēs futura prędicit? an videlicet nec talia cre
dis? At ego quōd annulum quēdam sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem
exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi videar

Memnon Aegyptiacus, de quo et Iuvenalis meminit

Aliud, de eodem culis.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroẽ mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Malló uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, rectẽ me facturum putaui, si dum præternauigarẽ, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nã & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonthicli, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos denicq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorum, quę audiui, ne me uoniihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe mõstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerumetiam si quẽ mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. Atbono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Conclusio.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ describturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia commendat. Ordiur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimum laudandos artifices, qui non solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maximè laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describunt, aut promittunt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificiosissimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat. atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & laudi in eo usum commendans.

Ordiur à thesi seu loco cõmuni.

IOS ego uiros sapientes cum primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solum magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoque non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificè polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maioris precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhythmos & cõcentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in prælijs quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint, ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex uetuſtis illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrũ & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam edere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multò iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato victoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. Tales quoque Miletius ante illos Cræſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed unà cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat re ipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geometricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognoſcendo elaboraſſet. Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius induſtria elaborata, quæque mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. Locus erat prorſus inæquali deformatus planicie, decliuis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq;

Adoptatio.

Deſcendit ad hypotheſin et præſens inſtitutum.

Laus Hippiæ à collatione alterius artificij.

Ab opere ad effectum.

Deſcriptio balnei.

utrinq; ſolla altitudine æquauit, firmamẽtum munitiſſimum omni futuro operi ſubijciens, fundamentorum poſitione ſubſtruendi ædificij certitudinem conſir mauit, faſtigijs uero magnopere præruptis & præciſis, & ad firmiorem contu ctionem complicatis totum opus conſolidauit. Cęterum quæ ſubſtructa ſunt lo ci magnitudinem menſuræ quantitate non exceſſerunt, ſed ædificij proportio nibus conuenientiſſimè atq; decentiſſimè reſponderunt, lucis ubiq; infuſæ ratio nem conſtanter cuſtodientia. Portarum altitudo latos ingreſſus retinens, ſupi na magis quàm erecta ad ingrediẽtium conuenientiam informata fuit, ingredi entem uero ſtatim domus communis excipit, ſufficientẽ exhibens pediſſequis & miniſtris conuerſandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ ſunt ad delitia as exercendas ſubſtructæ. Proinde & iſta in balneo decentiſſimè ſunt obſeruata, amœni & luce multa illuſtrati receſſus. Deinde, domus illorum quam quidẽ longè præſtantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, perneceſſariam tamẽ ad melioris notæ homines & opulentiores ſuſcipiendos. Poſt hanc utrinq; ſuf ficientes exuentibus ad reponendum ueſtitum habitationes. Ac media domus & faſtigio excelſiſſima, & iucundo lumine amœniſſima, tres aquæ frigidæ piſci nas in ſe complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa ſtatuæ gemi næ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aeſculapij. Ingreſſos autem excipit domus ſenſim ac gradatim tepeſcens, calo re non inſuaui occurrente, quæ in lõgum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa eſt. Poſt hanc ad dextram habitatio eſt magnopere amœna & elegãs, copiam delicatis & uoluptuoſis unctionibus exhibens, ex utraque parte habẽs adytus & ingreſſus lapide Phrygio ornatiſſimè decoratos, à paleſtra ingredien tes ſuſcipiens. Quæ deinde hanc cõſequitur habitatio, omnes reliquas pulchri tudine excedit & elegantia, & ad ſtandum ſedendumq; accommodatiſſima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutandum utiliſſima, & ipſa lapide Phrygio ad ſummum uſq; faſtigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Noma de lapide extructus. Porrò, interi or habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conſpicua eſt, ac inſtar purpuræ floribus & uenuſtate renitet: Adhæc tria labra thermarum ex hibet. Porrò autem tibi iam loto non integrum eſt per eaſdem habitationes re gredi, ſed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore caleſcens regrediendum eſt. Et hæc omnia copioſo lumine illuſtrata, & multo diei intus lucentis ſplendore exornata ſunt. Ad hæc ipſa faſtigia ab ædificio nõ diſcrepan tia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in ſumma, multa ubiq; relu cet ſumma cum elegantia & uenuſtas, & gratia. Etenim iuxta elegantiſſimi Pin dari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & ſplendida exornandum eſt. Hoc certè cum primis in huius domi ſubſtructione cum ipſo lumine tum ſe neſtris obſeruatum eſt. Etenim ſapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro deſtinatam ad Boream tendentem inſtituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus ſubiectas oppoſuit. Quid ad hæc tibi palæſtras memo rem, & ueſtes aſſeruantium communes habitatiunculas, cõpendioſam citra am bages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes ſingularis utilitatis capiendæ & in commodi uitandi gratia. Neq; uero quis me ſuſpicetur opus modicum propo nentem orationis lenociniis atq; uerborum ampullis extuliſſe. Siquidem in re bus communibus & publicis noua elegantiæ ſigna atq; inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ ſapientiæ argumentum ego eſſe opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum me ritò habendũ eſt, quodq; nobis ab illo oſtenſum eſt, omnes balnei uirtutes com plectens, utilitatem, opportunitatem, perſpicuitatem, menſuræ quantitatem in omnibus aptè obſeruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutũ lauan-

Occupatio, qua fidem fa- cit deſcriptõi

di

di usum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolutum, biuiorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; ianuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisis nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uisum est. Itaq; ego pro uirili, cũ opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concesserit & lauandi copiam, non dubium est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædam est, quales & nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lucianus auditores suos, ne solum compositionis nouitatem inscriptis suis spectent, neue ideo pro paruis aut contemnendis illa habeant, quia comica, ac satyrica quædã, sub dialogi grauitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut mulicbrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, si paulò uerbosior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorum cohonestans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas nocare magis libet, ubi collationibus atq; similibus suis, ipsa hypothesis apte respondet.

VO tempore Bacchus aduersus Indos ductare exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulam uobis Bacchicam percẽsere) ferunt usqueadeo eum initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitum, ut accedẽtem etiam subsannarent. Magis autem temerariam illius audaciam miseratione prosequendam esse opinabantur, tanquã actutum ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudiuerant, ut ego existimo, ab exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes ex mulieribus insanis & furentibus collectæ forent, thyrso redimitis, pelles ceruinas indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso cõfectas: tum scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse præterea in exercitu iuuenes quospiam agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferè hœdis recenter natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ senũculum, corpore perobeso & uentricoso, simijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum utplurimum equitantẽ, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosum, inferioribus corporis partibus hircũ referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, iracundum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semet attollentem, ac tota castra circum saltan-

Exemplum Bacchi cõtrà Indos exercitum ducẽtis.

ſaltantem, quem mulierculæ exterrere ſolent, comaſq; uento diffuſas concutere, quoties acceſſerit, neque non uociferare euohe. Quo uomine, ut mihi coniecturam facienti, uiſum eſt, dominum ſuum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam diſcerptos eſſe, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras eſſe planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum ſpeculatoribus annunciantibus cognouiſſent, ſublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contrà exercitum educere, aut inſtructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, ſi cominus mulierculæ in eos impreſſionem ac impetum eſſent facturæ, illis & uincere turpe eſſe, & mulieres inſanientes necidare unà cum duce effœminato, acſene modico & uinoſo, adiuncto etiam alio ſemiuiro milite, nudisq; ſaltatoribus per omnia ridiculis facinus eſſe parum memorabile. Poſtea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuaſtare, & uiris deuictis ciuitates igne abſumere, ac ſyluas incendere annunciatus eſt, iamq; in breui temporis ſpacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam uſque à fulmine paterna ſunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus deſuper poſitis aduerſus illos mouerunt aciem, etiamdum hoſtilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properantes ipſis cum caſtris imberbem illum imperatorẽ. Poſtquam uero propinquiores facti ſunt, & utraq; acies utriq; eſſet ſpectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipſe in medio ſtrenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrũ cornu Silenus, ſiniſtrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares conſtituti ordinibus inſtruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percuſſa tympana inſtrepuerunt, ipſaq; cymbala claſſicum cecinerunt. Ac è ſatyris quiſpiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni aſellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipſæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurſarunt, ſuccinctæ draconibus, atq; ex ſummis thyrſis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo ſeruato ordine in fugam ſe dederunt, neq; intra teli iactum conſiſtere ſuſtinuerunt. Ad poſtremum autem omni ui capti atq; ſubacti ſunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim ſubſannauerãt, re ipſa experti quàm non oportuerit prima ſtatim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permulti mihi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me inſanire aut prorſus temulentum eſſe ſuſpicemini, ſi mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Exiſtimantes enim, ſatyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidẽ habuere, atq; haud ſcio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem aſſequuntur, quaſi parum neceſſe ſit uinoſis & laſciuis mulierculis, & ſaltationibus ſatyricis ad elephantes deſcendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia ueniſſent, thyrſi loco inuento ferro, neq; ſic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidẽti animo illis annuncio, quòd ſi in præſentia quoque ut antea facere conſueuerunt feſtiuitatem ſpectare ſæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos contempſerint, ſed æquo largius ad ſatietatem uſq; ex cratere illo hauſerint, & illos bacchico numine afflatos indecorè inſanituros, neq; non perſæpe nobiſcum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim eſt audire, quicquid animo ſuo gratum fuerit, faciant. At ego poſtea quam adhuc in India peregrè uerſantur, ſtatim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præſenti inſtituto alienũ erit, percenſere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui leuum Indi fluminis

Adaptatio.

Aliud exemplũ, eorũq; ex fõte Sileni bibunt.

litus

litus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas ibi prouenientium locum opacitate sua pucherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Silenio sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deū celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nā iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque haustam de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, illico ad prodigiū usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referēs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela grauí, tum spiritu dulci rūpit silentium, ac subitò ē mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturatò ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profectò quæcunq; dixerit, prudēter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illum rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componunt in profundam usq; ueſperam. Inde ita discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterū quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum exposui. Quòd si senex imperfectam, quam inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia excluſus eandē ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi incho atæ adiungit, quæ superiori anno dicentē non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in causſa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatè dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium. *Iliad. γ.* *Adaptatio.*

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS,

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantum ad argumentum attinet, rationem & causſam hic reddit, cur natu iam grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studium atq; ætatem suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiam consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur. nimirum Herculis, eiusdemq; iam senioris imagine. Finget autem imaginē seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorum rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorum poëtarum locis, utpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contexu ac serie uidere satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliq sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam *Imago Herculis apud Gallos, exprimēs typū eloquentiæ.*

ex his qui apud Inferos uersantur, diceres. In summa, quidnis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denisq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicor̃ deor̃ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quoniam illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsor̃ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximẽ nouum atq; mirandũ: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus ádsimiles. Atqui quũ uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinãtes omnes, & laxatis funiculis etiam antecurrere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ non inueniret pictor unde catenularũ summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiã, qui propius astabat, nostratiũ literarũ non indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorũ, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio longẽ robustior extiterit: nam quòd senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poẽtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrã senectam posse quiddam dicere,
Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam ædunt, uidelicet floridam quandam uocẽ: nam liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã traxit senex hic Hercules, qui nõ aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguę cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionẽ, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo plerasq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum puerili literagere, quasi

Elegãs transitio p simulationem.

Alia eiusdem rationis.

Druidas intelligit.

Explicatio imaginis.

Adaptatio ætatis ac studio rũ suorum.

quàſiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcentulus illud mihi impingeret dicens:

Ætas iam periit tua. Tum illud:

Ac te corripuit carioſa ſenecta, miniſter

Inualidusq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi:

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verum quoties ſenex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ò Teie uates, Cupido, ubi me mento ſubcano uiderit auro rutilantibus alis, ſi uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempeſtiuum fuerit, facundia repubeſcere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac fæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præter ſpem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe conſoler animemq;, adeo ut non ſim ueritus nauim iam olim in terram ſubductam denuo reuellere, ſuisq; inſtructam armis, medium in pelagus demittere. Cõtingant autem à uobis ò dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel maximè, præſente bono atque amico uento nobis eſt opus: quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud;

Quos profert ſenior pannis ẽ uſtibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc ſuperioribus conſimilis præfatio eſt, in qua ſeipſum ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quam ut fictam, ac falſam, præſens experientia oſtendit, ita ſe uereri quoq; ait, ne conceptam de ſe opinionem auditorum, præſentia imminuat, ac falſam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem ſuam, quòd ſimplex ſit, & minimè Cygnis illis Padanis ac fabuloſis, quod ad canoritatem ſpectat, ſimilis, neque etiam illorum fucatis ſcriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & ſpecioſa omnia affectant, Eridanum iſtum, ac cygnos poëticos, unitate, ac ſimo longè excedant.

VAM ſuper electro poëtæ commenti ſunt fabulam, ea & nobis planè perſuaſis fidem fecit, eſſe ſcilicet in ripis Eridani populos, quæ lachrymantes illud deſtillarent, Phaëtontem lugentes, eaſdemq; Phaëtontis ſorores fuiſſe populos. Deinde iuuenis caſum luctu proſequentes, in arbores fuiſſe commutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarum electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audiſſem, in ſpem ueniebam, ut ſiquando ad Eridani littora delatus eſſem, unam accedens ex arboribus, ac recluſo ſinu & cortice, nonnullas me ſuſcepturum lachrymas, ut ego quoq; electrum poſſiderem. Et ſanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum traiſciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obiiſſem atq; perluſtraſſem, aut populos uidi, aut electrum conſpexi, ſed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem meatque interrogante, quando uero ad populos electrum de ſe præbentes deueniemus, riſerunt nautæ, atq; manifeſtius ſi quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percẽſui, Phẽtontã fuiſſe Solis filium, & hunc ubi iam adoleuiſſet, à patre poſtulaſſe, aurigandi copiam ſibi faceret, ut unius diei curſum &

Narratio, qua ſup fabula Eridani, et ꝙ ea dem falſa deprehẽſa fuerit

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe. hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & deiectum periſſe. Porrò illius Sorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe tranſformatas, et iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt, hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuiſſe adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu factas, populi. Quòd ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſe remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligentibus? Hæc cum dixiſſent, non mediocriter ſanè nautarum dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddam paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, non ſecus atq; ſi è manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum uti uelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſt id in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu: Tu quidem, inquiunt, ô homo nunquam ne hodie finem facies patriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquã cygnos conſpeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamœnam uocem, & ſonum parum firmum edere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominũ opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credentes decipere, iſs quibus ſingula quæq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper uenijſtis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem non multo pòſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè et magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquã auditum eſſe, neq; pòſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. Neq; tamen fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poëticos. Mea uero dicendi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uidetis, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quocirca uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti contingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Siquidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra ſplendorem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcruciantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe ob ſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio ex pectatiõe & opinionis de ſe contempte

Cõmendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſæ qualitate.

Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſcæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio est, ex eorum genere, quæ exercendi ingenij causſa tractari ſolent, adoxa pleraq; & ipſo argumento, dicentem parum iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtæ tractaſſe, etiam ex Iſocrate apparet, qui in Exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuum in rebus friuolis, & à communi uſu alienis, diligentiam illorum ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorum magis, quàm ſui oſtentandi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horum exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendum promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tum temporibus cum hæc ſcriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidem ex Hercule aliquo modo coniecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcunque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut nix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatum reperias, adeo, ut ſi explicare orationem, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, planè illud, quod ipſe in fine ueteri ſe ait, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæcunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorum pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil præterm iſſum poſſis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa commendat, adhibitis etiam ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiam iſtam, ob quam cum Hermotimo Pythagorico confert quoq; illam. Deinde & victus, & dietæ rationẽ, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata ſint, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerint, & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.

VSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pennata eſt auten, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero uelocibus utuntur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græca ueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quòd nõ tam lat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodum culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonum, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quãto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & complexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiam ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamen non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſciturq; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cum dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sexipes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem nõ ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui muſca fit: poſtea conuiua autem & contubernalis, & com

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

menſalis hominum, deguſtat omnia, præter oleum: mortem enim ei affert etiã oleum: & tamen breuis eſt uitæ, ualdè enim anguſta data eſt illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uerſatur: nocte uero quieſcit & ſilentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, ſed contrahit ſe, & non mouetur. Non paruam eſſe eius intelligentiam queo dicere, cum inſidiatorem & hoſtem ſuum araneum effugiat: inſidiantem enim & obſeruat, & contrà intuetur, declinans illius impetũ, ne capiatur irretita, & in beſtiolæ incidens caſſes. Fortitudinem enim & robur ipſius non oportet dicere, ſed Homerus poëtarum maximus cum quæreret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, ſed audaciæ muſcæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, ſed fiduciam eſſe illi refert: Quanq; eſt (inquit) repulſa, nondeſtitit tamen, ſed eſt appetẽs morſus. Sic autem laudat magnopere muſcam & amplectitur, ut non ſemel, neq; paucis in locis de ea meminerit, ſed ſæpe exornat ſic carmina commemorata muſca: nunc enim gregarium eius uolatũ ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantẽ comparãs quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muſcã rurſus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis eſt, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis ſolum pellem, ſed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingreſſa rugas, & pro magnitudine proboſcidis lacerãs. Coitus uero & uenereorum, & nuptiarum eſt ipſis multa libertas, nec, ut galli, cũ inſcenderit mas ſtatim reſiluit, ſed uehitur à fœmina diu, fertq; illa ſponſum, conuolantq;: nec aërium illum coitum uolatu deſtruunt. Obtruncata uero capite muſca plurimum uiuit parte reliqua corporis, reſpiratq;. Quod autem eſt maximum in natura ipſarum, non eſt ſilentio prætereundum, quod Plato in ſermone de anima, decq; animorum immortalitate ſolum prætermiſſe mihi uidetur, mortua enim muſca ſuperinfuſo cinere reuiuiſcit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerè perſuaſum ſit omnibus, quòd illorq; quoq; immortalis eſt animus: ſiquidem & digreſſa reuertitur iterũ, & agnoſcit, & ſuſcitat corpus, muſcamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd ſæpe cum reliquiſſet eũ anima, per ſeipſam ibat peregre, deinde reuerſa implebat iterum corpus, & ſuſcitabat Hermotimum. Et quanquã ociosa & remiſſa eſt muſca, ueſcitur tamen quæ laborãtur ab alijs, & plena ubiq; eſt ei menſa: nam ipſi & capræ mulgentur, & apis non minus muſcis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obſonia condiunt, & deguſtat antequã ipſi reges, deambulansq; per menſas unà cum ipſis conuiuatur, & ſimul ueſcitur omnibus. Tugurium aũt ſeu nidum non in uno loco conſtituit, ſed errabundum uolatum tollẽs, more Scytharum ubi à nocte deprehenſa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignum putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere exiſtimat, quod in luce factum, ſit ipſi dedecori. Ait uero fabula perpulchram olim mulierẽ fuiſſe muſcam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendiſſe cum luna ambas eodem tẽpore Endimonis: deinde cum dormientem adoleſcentulũ aſſiduè excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipſum laſciuiens ægrè illum tuliſſe: lunam uero iratam in hoc animal tranſmutaſſe muſcam, Et nunc propterea omnibus inuidere ſomnum, qui dormiũt Endimonis memorẽ, & adoleſcentulis præcipue & teneris, Morſus autem ipſe & cruoris auiditas non ruſticitatis, ſed amoris eſt & humanitatis ſignum: nam eo quo poteſt modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento muſca, poëtria perquã formoſa & docta, & alia perinſignis Athenienſiũ meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor uſq; eum muſca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata eſt, neq; muſcæ nomen excluſit à ſcena, neq; pudebat parentes hoc nomine fili-

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad ũm pertinent

Ab autoritate Homeri.

Iliad. 2.

Iliad. 5.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiſcẽtia muſcarum.

Amplificat ab exemplo. Victus et dicta.

Cognatio hominũ cũ ijſdẽ

Nobilitas no minus.

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cũ laude de muſca meminit, ſic in his:
Graue quidem & moleſtum eſt forti robore Saltare muſcam in uirorum corpo ra, ut cæde impleatur: uiros autem armatos hoſtilem haſtam timere. Multa etiam de muſca Pythagoræ poſſem dicere, niſi nota omnibus eſſet hiſtoria. Naſcũtur & maximæ quædam muſcæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero canes ſonitu aſperrimæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, cõtractæ præſertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud eſt admiratione digniſſimum, quòd utrunq; & fœminarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dicere ſed finiam orationẽ, ne uidear ſecundũ prouerbiũ, ex muſca elephantem facere.

Muſca Pythagoræ filia. Suidas.

Species muſcarum.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO, ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ACerbe quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendam, dixitem, & multos undiq; libros commercantem, cæterum indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatum. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exordiur quoq;, ut dicat, Errare illum, ſi quia libros multos ac præcioſos habeat, propterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniam ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & non libri, ſed librorum lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animum præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentum poſtea multis ſimilibus & exemplis, per inductionem amplificat, quorum pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegantiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõſutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocat, gratiam ambire: quam & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam depingit. Ad poſtremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & commonet quibus rebus relicto hoc mutili coëmendorum librorum ſtudio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.

Exordium ſtatim à propoſitione.

T crede mihi, quod tu putas, haud ex eò conſequere quod agis. Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtudio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo proditur. Tametſi profectò optimos codices minimè compares, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu queas dinoſcere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? niſi inde conijcias, quòd arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineisq; utaris æſtimatoribus: qui enim credam liquidò ac certò hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cognitionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus Atticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis uti ſcis, quàm cœcus frui pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectione percurris, ut ſæpe lumina os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, niſi noris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, ſenſumq; ſcriptorum intelligas, & quę ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

Correctio.

Confirmatio à cauſſa.

Permiſſio.

A cõtrario ac cõmodat ſimilitudinem.

cuncta autor exegerit moxcernas, ambigua, ſyncera parum ac concinna. Quid mihi reſpondebis. Num hæc noſſe te, cum nunquam didiceris? An uero ſicut ille quondam paſtor, aureum ramum à Muſis, tu quoq; acceptiſti? Sed Helicona certè, ubi Muſas habitare aiunt, non ita es à puero inſtructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminiſſe Muſarum tibi religio eſto. Nam cum paſtore ſanè, quanquam aſpero & multo ſole deformato nō piguit has congredi, at qualis es. Quæſo uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aſpectum quidem, ſat ſcio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæſum ſua ſede eiicerent, ne Olmeum aut Caballi fontē quibus gregibus ſanè horumq; magiſtris ſitim ſedare permiſſum erat, polluat.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Non credo te eſſe tam impotentem, tametſi in huiuſmodi nimis quàm es fortis, ut auſis affirmare bonis literis te fuiſſe imbutum, aut ſtuduiſſe unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quōd hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum diſcendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te conſecuturum ſpes eſt, ſi ingentem librorum aceruum congeſſeris. Proinde ſi hoc es animo, age cōquire quicquid Demoſthenes ille orator etiam ſua manu ſcripſit. Deinde Thucydidis hiſtoriam, quæ octies huius Oratoris induſtria extat deſcripta. Iam ut tot libri ſunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut ſuper his dormias affixos tibi ubiq; circūferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia eſt ſimia, etiam ſi aureum cultum geſtet. Et librum quidem ſemper in manu portas, legiſq; ſemper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, ſed Aſinus micans auribus lyram auſcultas.

Ab abſurdo.

Quòd ſi librorum copia doctum redderet eum qui comparaſſet, præcioſa profectō res erat, et uobis tantum diuitibus propria, ſi quidem ueluti in foro pauperes nos ſuperantibus daretur mercari, imò cum ipſis bibliopolis, quibus librorum tanta copia eſt, qui diſtrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, ſi rem ſpectes, inuenies haud multò te bonis artibus præſtare, nempe ſermone ruſtico utuntur, mente nihil ualent, quales meritò ſunt, qui in honeſti & turpis cōtemplatione nunquam ſunt uerſati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, iſti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipſæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum ſcripta complectuntur.

Inductio πρὸς σομιλητικὴν Platonica, propoſito et locupletandæ orationi accōmodatiſſima.

Age uero, ſi non eſt moleſtum paulum quiddam reſponde, aut quia infantior es quàm ut poſſis, ſaltem annue, uel abnue ea quę ſum rogaturus. Quæſo te ſi quis tibia canendi artis ignarus prorſus, fortè ſit nactus Timotheī tibias, aut quas Iſmenias ſeptem talētis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus uſus huic rei erit, qua ſcitè uti nequit? Rectè ſanè abnuiſti. Nam neq; quibus Marſya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inſpiret, qui nūquam didicerit. Verum ſi quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non ſit, qui ſolus tendere potuit, & quod collimaſſet figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum ſagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & ratem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conſcendit: ille ſi pulcherrimam & aduerſus uentorum procellarumq; impetus munitiſſimam ſit nauē ſortitus, hic uero Centauro ſatum, aut generoſiſſimæ notæ equum, utrumque deriſum iri opinor, quòd neuter ſuis bonis uti poſſit: Annuis? obſecro uero hoc etiam concede, ſi quis, uelut tu es, indoctus infinitos ſibi libros acquirere laboret, cenſen' aliud hoc ſuo facto quàm riſus & iocos eruditis facturum? Quid ceſſas annuere? Nam argumentum clarum eſt, quiq; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid cani cum balneo? Fuit non ita multo antè in Aſia uir opulentus, cui calamitoſo caſu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, uſtulis utercq; pes deperierat, ille tam miſerabilem fortunam expertus, infelicitatem ſolari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

κοπροφόρου.

Narratiuncula ſeu διηγήματα et prenata artificioſiſſimæ cōparationes.

lutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum comminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mei cari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac siculneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poëtæ sæpenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquam qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mostro ac portentoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putás ne propterea fortem iuuenã & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat pòst Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, at potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorum oneri, siquando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearum dũ in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panoplię opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero nunquid animaduertis prior sus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, nõ solum eruditi ridere solent, sed & tui etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quòd Pythijs gestũ memoratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus, facile cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia præreptum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara uisu mirabile, apparatu diues, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thespin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucens, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scenam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà ululat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius ligneæ erant clauuli, ipse uestem indutus uix unà cum serto decem denariorum precij. At ille & bellum edebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quisquam cythara ac annulis

Amplificatio III.

istis

iſtis ſeſe oſtentaſſet. Et aiunt ſic fuiſſe allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper ſum, Delphica oportet eſſe contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui miſereat, oderint omnes iſtas tam ineptè ſuperfluas delitias. Mirum uero ni pulchrè tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem ſpectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempeſtiuum eſſe, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem: Cum Orphea Threſſæ mulieres diſlaniaſſent, ferunt, caput uatis unã cum lyra, cum primum Hebrus excepiſſet, in nigrum Pontum eiectum, at itaq; ſimul nataſſe, caput ac lyram, illo lugubre quiddam in Orphei necem canente, hãc uentis chordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utriſque ereptis, caput ſepulchro condiderunt, lyram autẽ ſuſpenderunt in templo Apollinis, in quo cum benè longum tempus fuiſſet adſeruata. Multis annis pòſt Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabãtur audiſſet, quòd beſtias hac demulſiſſet Orpheus, plantas & ſaxa mouiſſet, quodq; ipſo iam cæſo tamen per undas lata nemine modulante reſonaſſet, capitur incredibili amore habẽdi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto ſacerdoti perſuadet, Orphei lyram, alia ſuppoſita, ſibi det: qua accepta parum tutum ratus interdiu hac in urbe ludere: nocte ſinu occultam efferens, ſolus in ſuburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram pulſare incipit, ac chordas perturbat, ſperans ſtolidus & imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percuſſę fides rederent, quo cunctos permoueret, & animi affectus quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Muſices hæres. Dum hæc agit, uicini canes ſtrepitu, qui in eo loco erant plurimi, excíti, coẽunt, ac infelicem iſtum Cytharœdum decerpunt, quod ipſum ſolum cum Orpheo commune habuit. poſtquã canes adduxerat. Manifeſtiſſimè igitur oſtenſum hoc exemplo eſt, non lyram eſſe, quæ homines & feras lenierit, ſed artẽ ac carmen, quæ præ aliis excellentia, mater, Orpheo contulerat, lyra nihil ã quibuſuis barbitis differente. Quorſum uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum noſtra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc ſuperſtes eſt, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denarijs mercatus eſt, ſperans futurum ſcilicet, ut ſi noctu ad iſtam lucernam legiſſet, mox Epicteti ſapientiam ſomniaret, & ſimilis efficeretur admirando ſeni. Sed nuperrimè alius quiſpiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam inſiluit, reliquerat, emit talento, cuſtoditumq; etiamnum inter reconditas ac chariſſimas opes habet, oſtentatq; non ſecus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani oſſa Geryonis, & Memphitæ Iſidis capillum. At ille tãti boni poſſeſſor, ipſum ſe quoq; ſtultitia & turpitate ſuperauit. Viden' quãm peſſimè res tuæ habeant? & quòd caluariæ fuſte opus ſit? Ego uero etiam Dionyſium quondam ſcripſiſſe Tragœdiam accipio, ſed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dediſſet legẽdas Philoxeno, nec ille adulari poſſet, ſed ſalibus inceſſeret ſcriptorem, ſæpenumero in lapidicinas cõiectus eſt. Cum autem Dionyſius contemni ſeſe, & uulgo fabulam eſſe comperiſſet, nullæ operæ ac impenſæ pepercit, ut Aeſchili pugillaribus, quibus ſua poëmata deſcribere fuerat ſolitus, potiretur: quibus acquiſitis, iam ſe plenum ex Aeſchili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè abſurdiora ſcribebat, quale eſt Doricum illud: ἀνὴρ ἀδρονόᾳ γυνή. Et iterum: ὄμμα γυναῖκα χρησίμην ἀπώλεσε, nam hoc quoq; inde ſumptum eſt. Et hoc: αἴτιοῖς γὰρ ἐμεπάξουσι μωροὶ βροτοί. Hoc tamen poſtremum non parum rectius in te quadret, quãm Dionyſium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obſecro quid conſequendi ſpes eſt? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet reſecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, ſic agis tanquam

III.

V.

VI.

VII.

Hic diligẽter cõſidera quantã puritatem ſermonis exigat à ſcriptore Lucianus, & cur iſta reprehendat potiſſimũ ultimum, uerſiculum uix Græce doctiſſimus aliquis, opinor, uiderit.

fructum

fructum inde percepturus, & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu fœdum est: hoc certè aiunt, tuam illam obscœnitatem extrè mè odisse uniuersos, quòd si librorum hæc esset culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honestè uiuendi rationes, dum quæ bona sunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud cõparasse dicemus te, quàm ludum muribus, & tineis habitaculum, ac seruis, si negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerbera. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat: si quis fortè fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis sit, orator, historicus, poëta: ac tu ex inscriptione doctus, aptè dicas quæsitum: postea, ità ut fit, dum sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nõne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui perniciẽ uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimum librũ legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius est, inquiens, semel à me, quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex autoribus discendum.

Argumentum insciliæ.

χρεία missa.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possum, cuius rei gratia tanto studio in hoc sis uersatus. Nam fructus & usus causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducat surdus, stertúmue spado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas, dum palàm facis, etiam in res tibi nihil utiles, ex immensis diuitijs esse quod insumas. At enim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeq; mala subingessisses, iamdiu uenum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quo fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoq; & historicũ, qui secundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quasdam te in conuiuijs ex more recitare, ac illos terrestrium ranarũ instar, sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper, te uni cuipiam regi adsimilem, quemadmodum Pseudalexander quondã ac Pseudophilippus, et superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirũ est hominẽ insulsum ac te stolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultũ, habitum deniq; totũ studere imitari, gaudereq; si quis te huic conferat. Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similẽ arbitraretur, quanquam istorũ sacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ cõtumelia affeci Pyrrhũ, quòd tecum comparaui, uerum quod supereſt, pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus postq; ita esse in animũ induxerat, nemo erat omniũ qui diuersum uel sentire uel loqui uellet, donec uetula quædam eius Lariſſę hospita, id quod res erat prolocuta, uesaniam hominis repressit. Ille enim cũ Philippi, Perdiccæ, Alexandri, Cassandri, aliorumq; regũ Macedonũ imagines, ptulisset, rogauit: cui nã ex istis simillimus uideret, omnino, p certo habens fore ut Alexandro pronũciaret. At illa diu cõtata, tandẽ Batrachioni inquit, erat em̃ quidam in urbe cocus Batrachió nomine, Pyrrho perq; similis. Tu quoq; quem ex histrionicis cynędis referas, tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti suggillatio à fine.

ἀπόφασις: Dilutio amara.

Alia causa:

Cõprobatio à simili facto.

Dilutio à qualitate personæ

Amplificat exemplo.

ἀφορισμός

uniuersi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum iis, uiris eruditissimis æquari te postulas, iis fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferũt. Quorsum uero has nugas? cum caussa sit in promptu istius tui librorum coaceruandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nũc demum animaduerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inueniisti, ideoq; in magnam spem erectus es, regem intelligentem uirum, & in primis amãtem doctorum, postquam didicerit quàm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defuturum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs effusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atq; utinam loquentem possemus audire, ac lauantem daretur contueri, quanquam quia aliter putas, nõ attinet te in publico uestibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebũt, quæ noctu indigna relatu facinora edis. Respondeigitur mihi hoc quoq;: Si Balbus ille noster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcicie genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauã manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem Elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occulat, tum speras libello contectus posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo quòd bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à seipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? eaue putes, sed sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; ex ista nuper extructa domo migrare, iis etiam apud quos mancipia prostãt, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem iudicio rectissimum fuerit, si missa feceris ea, quæ non magnopere ad te pertinẽt, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamẽ ut ne perpetua emptione res domestica deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediãtur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandum designatis. Qualia nuper Pusio tuus obscœnissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quàm indignè tulerim, & uix manus cõtinuerim, iratus tui caussa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps ab istis quibus te adsuefecisti retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit. At illud alterũ, ne in posterum libros cõmerceris, facilè obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nõ in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè scitus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pin-

Tertia causa

Dilutio à persona regis.

Amplificatio ab exemplo.

Obiurgatio seria.

Ironia.

gere

fere, quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antilochi, Hipponactis? Aut spretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeschinis orationem aduersus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi sunt clara, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide totus es? Scin' Baptas? percurristi totam fabulam. Num alicubi tetigit te poëta, nuncubi puduit te agniti flagitij? *Interrogatio distributa. Alia obiurgatio ab inutili.*

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerses? Quãdo? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum istis alijs es intentus? aut ante uestra exercitia, quę nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quanquam hoc quoq; indignum est, debuerasq; Euripidis Phædram saltem uereri, qua mulieribus succenset, ac inquit: *Acerbum.*

Nullas tenebras expauescunt conscias,
Néue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorũ gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne sit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugas esse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros coëmere, cum ab eruditissimis quibusq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborũ. *Epitrope irronica.* *Epilogus.*

An uero speras ista opinione tuam inscitiam posse occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Nescis autem quòd imperitissimi Medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciũt, argenteis, scalpellisq; auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocosam faciam comparationẽ, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculam tantum ac forpicẽ & mediocre speculum habere. Sed ignari artis, etiã si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis q; nihil calleant tonsoriæ. Accidit q; hoc risu dignissimum, quòd plerisq; apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis comũtur. Et tu alij quidem cui usus esset commodare librum, certè posses, ipsis uti nõ potes, tametsi nulli commodasti unquam, facisq; hoc tantum quod canis in præsepi, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinit. *Obiurgatio à simili. Inscitiæ amplificatio à simili.* *Claudit suo more celebri et scito dicto, sicut ferè omnes sermonũ suorũ particulas solet.*

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum, ac summam orationis, titulus indicat, uidelicet, quòd nõ temere credendum sit calumniæ, propterea quòd multi proprijs affectibus aut commodis impulsi, innocentes sæpenumero, & bonos uiros, apud eos, qui facile delationibus quibusuis aures & fidem adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio est didactica, nisi quòd circa finem etiam ad suasorium genus aliqua parte pertinere uideri potest. Vbi cõsulit, ac monet delatores non facile admittendos atq; audiendos esse, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda quòd ex huiusmodi calumnijs, multa ac grauia mala fermè sequantur. Orditur autem à loco communi, Ignorantiam puta, perniciosum malum hominibus esse Cui postea institutum negocium accommodat, præcipue uero addens, circa calumniam atq; hinc proposito, de quo dicturus sit, principio, ceu occasionem quandã futuræ descriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomæum delato, & quo pacto idem Calumnia-

an ultus sit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipsam rem accedens, desinit primum Calumniam, ponit ei calumniatores, quales sint, & ubi potissimum versentur, quibus rebus ac studijs intenti sint, & qualibus instrumentis quoq; ad circumueniendos et opprimendos innocentes utantur, describit. Hinc ipsum quoq; qui traducitur, quis & qualis conditionis sit, & quid maximè in eo obseruetur, idq; distributione quadam prosequitur, additis etiam exemplis quibusdam, atq; similibus. Postremo & illum depingit, qui Calumniatori aurem præbet, qualem ferè esse contingat, & quid quisq; faciat, tractata etiam per occupationem quæstione, an prout quisq; uir dignior, aut famæ spectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis sit, an prorsus nulli uni ac soli credendum. Digna sanè oratio, quæ nobilium atq; potentum parietibus & aulis ubiq; scripta, ac picta, ceu dicatur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cõmuni.

ERNICIOSA res Ignorãtia est, & uarijs modis noxia mortalibus, non solum communi hominum uitæ tenebras quasdam offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare solita, sed priuatas quoq; singulorũ rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errant, imo haud aliter q; cæci, iam huc, iã illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes est situm, non uidemus: formido est his capi, à quibus etiam quàm longissimẽ absumus. Denicq; in re

Amplificatio ab effectu.

bus humanis nihil tam fauitè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpolet. Hinc sunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidũ, aliæ item aliorum calamitates. ferè enim quidquid malorum scenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compositũ proficiscitur. Illa uero cum aliàs potest plurimum, tũ noxia est immodicè, siquando in calumnias familiares, & mutua inter se amicorũ crimina incidit. Quibus solent, & intestinis dissidijs res domesticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos sæuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli.

Descendit ad hypothesin.

Propositio.

Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq;, quo pacto caueri facile possit, & qualis nam sit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem subijciam, Apelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem cõiurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta est, insimulatus esset, quãquam

Narratio de Apelle et rege Ptolemæo.

neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, nisi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cũ Theodota principe factionis uisum familiariter congredi, conuiuari, secretò item et in auriculam inter conuiuandũ colloqui. Paulò pòst et defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tũ Ptolemæus præter modũ, cum & aliàs non satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo excanduit, adeo admiratione calumniæ percitus est, ut conjecturis quæ causæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nõ animaduerterit calumniatorem Apelleæ artis æmulum esse, dein fortuna minori Apellem, quàm ut Pelusium prodere posset? hunc item beneficijs regijs plus cæteris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tumultu insolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, coniuratum, clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi malè conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore.

Icon Calumniæ.

Apelles contrà periculi memor, tali est imagine calumniam ultus. Ad dextrã considet quispiam auribus prælongis insignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manũ

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circũſtant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti cõceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomã, dextra ſecum aduleſcentem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in ſpeciem impurus, acie oculorũ minimè hebeti, cæterum planè iſs ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem eſſe. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus, dominam hortari, inſtruere, comere: interpes picturæ aiebat Inſidias ac Fallaciam eſſe. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia ſubſequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula caſus ſuos luſit. Iam & nos, ſi uidetur, Epheſij pictoris exemplo, recenſeamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda eſt, & explicanda finitione quadã quæ uice iconis fuerit. Eſt enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad reſpondendum ac refellendum non admiſſo. Quæ definitio perſonis, perinde atq; comicum argumentum, tribus conſtat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorũ partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, ſi lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quaſi præſultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir ſit, ignorat nemo. Neq; enim quiſquam uir bonus amico damnum dare cauſſatur. Nam boni uiri eſt, hominum ſibi animos conciliare ſtudio benè merendi de amicis, neutiquam inmicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniuſtum, ſceleratum, impium. In ſumma, incredibilem rebus communibus calumniatorem eſſe. Nam quis eſt, cui non uidetur in uniuerſum iuſticiæ penſum æqualitas, & qd aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & itẽ quod nimium eſt, iniuſticiæ. Qui uero clanculum abſentem inſectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem ſibi totum adſerit, aures eius anteuertit, obſtruit, & inuias reſponſuro, calumnijs refertas, efficit. Ea ſanè extrema eſt iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem aſtrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q; actorem ludex audiat, dum alterius cauſſam honeſtiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium eſſe, ſi quid ſtatuatur antea quàm cum accuſatione comparata ſit defenſio. Ad hæc, ſibi malè propicios deos reddunt iudices iſti, qui cum accuſanti aures liberè indulſerint, reo denegant, aut præſtigijs capti delatorijs, muſſitantes condemnant. Tantum à iuſto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, ſenatus benè conſtitutæ ciuitatis calumnia diſcrepat. Iam, ſi cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iuſticia, non ſtudio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio ſciam ſententiam, imõ uero legem ſacroſanctam audiat:

Nec niſi librato dirimat ſententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, examine cauſſa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam eſſe neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta cauſſa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefenſum reum committat, defenſurum parteis ſuas clanculariã ſectione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium eſt formidini, adeò nihil audet palàm, ſed perinde atq; qui ex inſidijs tranſuerſi hoſtem inuadunt, ex abdito alicunde ſpecu iaculatur, ut non ſit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere poſſit, hoſtiſq; ignarus aduerſarij, fraudiſq; inſcius pereat. Quod profectò minimè fallax indicium eſt, in calumnia nihil ineſſe ueri, nihil ſani prorſum. Nam qui accuſaturus quempiam, ſibi conſcius eſt ueri, procul du-

Finitio Calumniæ.

Calumniatoris deſcriptio.

Argumentum ab efficiente.

Ab autoritate & lege.

A teſtimonio

Minoris amplificatio à modo.

Epilogus.

bio,& palàm audet aduersarium incessere,corrigere,purgantem crimen ferre
II. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest,turpe ducit,astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambientes, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariæ suspiciones,& assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Si quidem ibi quo pluribus plura spes ostentat,eo necesse est maiore inuidia,sæuioribus odijs,æmulatiõe callidiore certari. Illic uideas licet,quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet,ueluti singulari certamine cõgressus si quid uspiam in alterius corpore fortè fortuna nudum,aut malè munitum conspiciat,quòd ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est,cum ipse primus esse cupit,uti proximum deijciat,exturbet,conuellat,proculcet. Hic si quis est uir frugi,temere euertitur,illuditur,denicq; ignominiosè exterminatur. Contrà qui adsentandi paulò peritior est, & habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vbi potißimũ uersetur calumniator. Argumentũ à cauſſa.

Amplificatio

Vndiq; communi sæuitur Marte,pariq;
Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius,alia uia aggreditur,ut ferè fieri solet,sicubi de magnis agitur commodis,sed per calumnias iter est ut compendiarium,ita minimè securũ. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile,tragicum, calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est,simplexue,quanquam ita fortasse uideatur,sed arte multiplici,solertia peculiari,indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia,nisi in speciem similia uero narret, neq; te mere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione,in summa,mille modis fallat. Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit,ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt,si sublimem istum loco demoliti sint,ab amicis abalienarint. Tale quiddã in gymnico cursu fieri consueuit,ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans,& animum ad stadij metas adijciens,spe uictoriæ è robore suo concepta,neq; sequenti incommodat,neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contrà, qui malitiosus,imbellis,eneruis contendit cursu cum alijs,desperatis uiribus in fraudem intentus agitur,atq; in uniuersum hoc unicum spectat qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, & ni succedat actus, non est,ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur insidias,& incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari,coli, amici uideri incipiunt,uel ob id unum,quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant, non quod fortuito casus ostendit, prehensant,sed in hoc toti sunt,ut accurato delectu obseruent, ne quid absonum,aut alienum, à causſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt,quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiuendi suas technas comparent,aptè illuditur. Quòd si auditorem zelotypum norint:annuit,inquiunt,ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt, Sin poëticæ studiosus,ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno,aiunt,carmen tuum non probatur,hiulcum,lege solutũ censetur. Ad religiosum;en ille de pietate,deq; dijs malè sentit, sacra detestat, prouidentiã uniuersi

III. *Qualibus ſtudeat atq; intentus ſit.*

II. *Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore,qs et quales is ſit.*

Amplificatio à ſimili.

Redit ad ſtudia calumniatoris.

Diſtributio.

guber

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli prestant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor iubita interturbatus ira, uero cognoscēdo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saltijsset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & asperaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephestiona nollet: nam posteaquam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuò ei templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephestionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, in flammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset prēteriens Hephestionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestiona iuratus, eum sibi in uenatione augusta specie, deū clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexādro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipitiac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hàc omnibus uiribus, certatim contendunt,, quā citra difficultatē irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo persentit, nedum nō obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ imposturæ, ac malicioſæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio, Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominū tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cōcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac ſubruit. Intus coniurati cum hoſtibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auſcultatorem calumnia ſibi ſeruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs conſita, præſentium item faſtidium, ſequax eorum animus quorum admiratione capitur. Neſcio enim qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio furtim rapiat, & ſuſpicionibus illectet. Quoſdam equidem cõperi ſtudio calumniæ adeo ſuauiter titillari auriculas, ut ſi pennis cõfrices. Proinde talibus adiuti ſocijs, calumniatores cum irruerint, cuncta prouiribus euertunt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum ſuſtinet, aut iaculis iacula mutat: ſed qui auſcultat, ipſe ſeſe ſpõte ſua in manus hoſtium dedit. Interim ignarus inſidiarum eſt qui accuſatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod eſt inprimis mirabile, neſcius ſe reum haberi, neque cuiuſquam ſibi ſceleris conſcius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam antè undiq; circumuentus inſidijs miſer. Tum ille, ſi homo ingenuus eſt, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defenſionem recipit, agnoſcitq; ſe fruſtra aduerſus amicum exacerbatum fuiſſe. Sin autem eſt indole ſeruili, & malè maſcula, audit quidem, et ſummis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectò, nihil iniuſtius, nihil tetrius exiſtimo, qui admorſo labro bilem intus alit, odiumq; intra ſe conceptum auget, aliud in pectore clauſum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triſte patientem. Id ille maximè patitur quum ſimili delator uecordia apud eum, cui parat inſidias, odium muſſando diſſimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defenſio audiri ſolet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quãto ſatius erat perpendere inter amiciſſimos non raro clàm alijs graues ſimultatum cauſſas intercedere. Sæpenumero item, quorum ſeſe reum calumniator fieri metuit, ſocium inſimulat: ut quum anteuerterit accuſando, ſuſpicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantũ inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipſa ſeſe præ ſe ferens actoris odium, prodit, fidei nihil eſſe poteſt. Verum, quos uulgo amicos æſtimant, aggredimur, ceu auſcultatori ſpecimen fidei noſtræ daturi, ubi ſua ipſius cauſſa, commoda, ſalutemq; familiarium amicorum, neglexiſſe uidemur. Eſt & genus alioꝝ, quibus tametſi comperitur falſo criminatum apud ſe amicum, tamẽ cum credidiſſe pudet, neq; aſpicere illum, neque in gratiam redire audent: perinde ac ipſi iniuria ſint affecti, quòd alienam iniuriam non proſpexerint. Proinde, multa ſunt humanæ uitæ mala, ex eo quod promiſcuè ac ſine diſcrimine calumnijs creditur. Quale eſt quod apud Poëtam ait Antia:

Perſona eius apud quem quis defertur.

Exaggeratio calũniæ, ab effectu & eius exemplis.

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præſigne auferre pudoris
Fœminei decus.

Cum ipſa prior adoleſcentem ad concubitũ ſollicitaſſet, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congreſſo, parum abfuerit, quin uictrice beſtia occumberet. Tanta pœna luenda fuit caſtitas, pudorq; iuuenilis, quem hoſpiti coniunx adultera ſuſpectum fecerat. Simile quiddã Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theſeus execratum belluis marinis deuoueret: quanquã ò ſuperi, nihil prorſum deliquiſſet.

Obiectio.

At inquiet quiſpiam, an non dignus eſt fide nonnunquam uir, cæterũ bonis moribus & recto ciuilíq; iudicio præditus, qui alterum accuſat? nõ licet tali auſcultemus, modo reliquis ſibi malis artibus tẽperarit? Age inquam, eſt ne alius Ariſtide iuſtior, ille tamen aduerſatus Themiſtocli, contra eum populi animos excuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliãs uir bonus Ariſtides, ue-

Dilutio ab exemplis.

rum

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadẽ tot partis uictoriis, suspitione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ seriorum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Posthea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusantis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Denicq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ concedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignũ uiro, longeq; à iustitia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurũ est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittenda calumnia.

Cõcludit eo de loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Inuectiua est in eum, à quo derisus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; dieì atro comparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcum, & usitatum Græcis esse, & se rectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorum, qui similibus nominibus etiam alios nefarios ac detestabiles, probrosè appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonem ac dicendi genus illius insectatur, ostendens illum meritò ac dignè ista uoce cognominari, utpote atrum ac detestabilem, & ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodem modo passim notatum, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulantis cum illo super abusu, & sedo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulò est ad attentionem ac docilitatem pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodem modo ultus fuerit, Post Exordium Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentum rei et occasionem scripti huius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinam ac barbarã deriserat. Est enim λογίστης examinator, ἐξεταστὴς & κριτὴς seu ἀναλυτὴς, ut Hesichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Apophradis (hoc est, dieì atri) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum talidie conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidem Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab assseueratione & intermissione.

quidq; ſignificet, paulò pòſt docebo te. In præſentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho audiſti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo ſupra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã ſi quàm maximè moleſtus futurus eſſet ijs, qui in Iamborum ipſius ociũ incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam iſtorum audijſſet, Cicadam, ait, comprehendiſſe hominem alis: comparans ſe ipſum cicadæ Archilochus, infecto uidelicet, natura quidem ſtrepero, & nulla cogente neceſſitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam ſtridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtam loquacẽ contra te ipſum irritas, alioqui cauſſas, & materiam Iambis ſuis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nũc interminor, haud equidem per Iouem me ipſum cum Archilocho cõferens, unde enim hoc poſſem, ut qui longè adeo inferior illi ſim? ſed quòd tibi conſcius ſim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata eſſe. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipſe quidem ſufficere, aſſumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te ſunt, malorum deſcribant. Adeo ceu pueros quoſdam tecum collatos, malicia ſuperaſti et Orodœcidem, & Lycamben, & Bupalum, quibus Iambos ille ſuos conſumit. Atq; adeo uidetur deus quiſpiam riſum iſtum tunc labijs tuis immiſiſſe, quando Apophradis huius mentio facta eſt: quo uidelicet ipſe quidẽ Scythis manifeſtior fieres, quòd indoctus ſummopere eſſes, & communia hæc, & ante pedes poſita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te inſtituendæ, ſuppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noſcẽti, nihilq; uerituro, quo minus omnia foras eloquatur: imò uero præconum more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, poſt multa illa ſuperiora ac uetera. Atqui fruſtra fortaſſis & ſuperuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipſe unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm ſcarabæus, ſi monitus ſit, ut ne amplius in ſtercora huiuſmodi uolutet, cum ille ſemel iſtis aſſueuerit. Neq; etiam quenquam eſſe arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu auſus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipſum iniquè delinquis. Non ita tutus, neque obſcurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam eſt, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifeſtus fias, Canthelius ſiue Aſinus tantus exiſtens, niſi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus ſit, aut intantum Cumanus exiſtat, ut non ſtatim conſpectum te, aſinum omnium contumelioſiſſimum agnoſcat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & ſæpe, res tuæ proclamatæ ſunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, ſupra Ariphradem adeo, & ſupra Sybaritam Miſthonem, & ſupra Chium illum Baſtam, qui ijſdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen eſt, etiam ſi frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quaſi ſolus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haudquaquam obſcuriſſimus ille quidem eorum, qui in ſcenam aſcendunt, ſolis uobis inimicus, qui linguam ipſius formidatis, & ſcientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conſcia eſt. Plauſibile igitur hoc fuerit, ſi ille uoluerit, ante nos ingreſſus, exponere auditoribus, uniuerſam fabulæ rationem. Proinde age, ô Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ fruſtra neq; odij concilian di gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam acceſſimus: ſed cum ut priuatum quiddam ulciſceremur, tum quia, illud quod commune eſt, hominem ob maliciam ac uanitatem odio proſequeremur. Atq; hæc ſola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero

Amplificatio ex collatione.

Recitat ſimulata, quæ attentiores faciat.

Proſopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, q ui ante ad dicendũ paret, & ueluti Protaſin quandã fabulæ exponat

nobis

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multò iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenien sibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collectitia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haudquaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerumq; uersatus) ut postquam dicendi argumẽtum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subijceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationẽ illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualdè ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undique multus. Ac alij quidem ad Patrensem illũ interea aspicientes, significationem dabant, quòd haudquaquam clàm ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulò ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret. hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dijs uacent, atque animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto supposititio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrionem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

Narratio, quã Protasis siue argumentum rei exponitur

aut

an bibitur? aut quid tandem eſt Apophras? Nam ego quidem neq; audiui unq;, neq; intelligo facile, quid nam etiam ſit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat ſe contra hunc ualdè acerbè dixiſſe, ac multo adeo riſu Apophradem ipſam arripiebat. Cęterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra ſeipſum inſciciæ teſtimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationẽ hanc ſcripſit, is qui me huc ad uos præmiſit, ut uidelicet oſtẽderet, celebrẽ iſtum ſophiſtam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis ſedent, ſcire ſolent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipſe ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, uelut ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Paleſtina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & poſtremo quæ nũc Epheſi facis, quæ quidem uecordiæ iſtius tuæ, quaſi quoddã ſummariũ ſunt & caput, & coronis morum. Poſtquam enim iuxta prouerbium, lienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti, tempus iam eſt, ut propria tua mala audias. Imò uero nõdum etiam, ſed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac riſu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim mehercle Græcorum proprium erat, ſed alicunde ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commeſſabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, ex cluſiſti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eieciſti. Et ex eo riſus iſte uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & tranſgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Athenienſibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiuſmodi melius, quàm tu, ſciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropẽ, peregrinas & aduenas apud Athenienſes eſſe probaueris, quàm Apophradis nomen oſtenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ eſſe. Nam multa quidem ſunt, quæ & ipſi eodem modo cum cęteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem ſolitam atram, & abominabilem, & inauſpicatam, & nefaſtam, ubiq; ſimilem diem uocant. Ecce didiciſti iam obiter quoq;, ſignificationem Apophradis, & quis dies ater uocetur, Quando uidelicet neq; magiſtratus de rebus conſultant publicè, neq; lites in foro diſceptantur, neq; ſacrificia peraguntur, neque quicquam eorũ, quæ more & auſpicatò ſolent, tractatur. Is dies Apophras ſiue ater dicitur. Atque huiuſmodi dies apud alios alijs de cauſſis indicti ſunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui ſuperati ſunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefaſtis, & inauſpicatis ad res legitimas gerẽdas, habendos cenſuerunt: aut mehercle etiam. Atqui ineptum fortaſſis, & intempeſtiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuo diſcere talia, uirum ſenem adeo, ne illa quidem, quæ his priora ſunt, ſcientem. Proinde hoc omnino reliquum eſt, & ſi didiceris ipſum, omnia exinde nobis ſcies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam ſi ignorare, ignoſcendum ſit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam poſita, & obſcura hominibus priuatis atq; indoctis ſunt. Diem tamẽ atrum, etiam ſi uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac ſolum nomen omnium poſitum eſſe dixerit quiſpiã. At uero uetuſtorũ uerborũ alia quidem uſurpanda ſunt, alia autem non item, quæcunq; eorũ uidelicet, non ita multis conſueta atq; uſitata ſunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium *aures. Ego uero, uir optime, ſi ad te quidẽ uerba feciſſem, de te ita dicens, peccaſſem fortaſſis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis conſuetis ac patrijs tecum loqui, ſi intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatẽ aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, ſecundum Græcam linguam conuerſari decet. Deinde etiam Atticis per ſucceſſionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologus. deinceps orõem ſuſcipit ipſe Lucianus.

Propoſitio. cũ diuiſione.

Veneris cognomina ſunt. Suidã uide.

I. Quæſtio, an Græcũ nomẽ Apophras & quid ſignificet.

Quid Apophras.

Præciſio.

II. Obiectio.

**Fortaſſis, nõ intelligentiũ, legendũ. Dilutio à perſonæ qualitate, & ipſius uocis.*

lantibus in lingua sua, hoc nomen inter præcipua manſit, hoc modo ſemper, & ab omnibus ipſis dictum. Ac ſanè commemorarem etiam eos, qui ante noſtram ætatem, eodem nomine uſi ſunt, niſi & iſto modo perturbaturus te eſſem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & hiſtoricorum uerba recenſendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud uſurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contrà, ſi mihi unum aliquem ex ueteribus oſtenderis, qui nomine hoc uſus non fuerit, aureum, ut aiunt, in Olympia ſtatueris. Atqui ſi quis ſenex adeo, & ætate confectus, huiuſmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas eſt Atticæ, & Corinthus in iſthmo, & Sparta in Peloponeſo, ignorare. Supereſt igitur fortaſſis illud tibi ut dicas, ipſum quidem nomen apo phradis noſſe te, cæterum uſum eius, ut intempeſtiuum accuſaſſe. Age itaq; & de hoc reſpondebo tibi conſentanea: tu uero animum aduerte, niſi omnino pars tui facis, ſi nihil ſcire uidearis. Nam & ueteres huiuſcemodi multa ante nos in eos, qui tibi ſimiles erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut eſt ueriſimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perſtringens, ut inconſtantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc eſt. alius autem Lypaĕn*, quòd conciones turbare ſolebat, orator tumultuoſus exiſtens. rurſum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri ſeptimanis diebus ſolent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & ſerium ſtudium plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaque & mihi, per Adonidem, cõparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauſpicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè ſi manè uideamus ipſos. Et ſiquis ſpadonem, aut eunuchum aſpexerit, aut ſimiam quoque, egreſſus domo, ſtatim conuertit pedem, & regreditur, ominans ſibi haudquaquam proſperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauſpicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egreſſu, & mane primo totius anni, ſi quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipſo nomine, quæ agit, præ ſe ferentem, deceptorem, præſtigiatorem, periurum, peſtem, cataſtam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero tu talis non es? Haudquaquam negabis, ſi modo noui fortitudinem tuam iſtam qui certè & animũ attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria iſta rerum tuarum non prorſum perit. Sed omnibus notus es, & paſſim celebris. Quòd ſi autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te eſſe, cui quæſo credibilia iſta dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum eſt, ut norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipſum perdito illi militi, & cum eo una turpiſſimè ac flagitioſiſſimè oberraueris, omnia obſequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extruſit. Etiam illa meminerunt, ut eſt conſentaneum, quæ in theatro adoleſcens egiſti, quando ſaltatoribus, ac mimis ſubſeruiebas, & in ducendis ordinibus ſeu choris, quaſi quidam dux eſſe cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod eſſet, renunciabat, ſed tu ornatè admodum, ſubligatis aureis crepidis, & indutus ueſte tyrannica, antecæteros immittebaris, qui beneuolentiam à thearro poſtulares, coronas ferens, & cum plauſu rediens, honore tandem ab ipſis affectus. At nunc orator es, & ſophiſta, & ob hoc ſi audiant aliquando talia de te illi, iſtud ex Tragœdia uidelicet: Et ſolem geminum, & dupliciter ſe oſtendere Thebas, putabunt: & in promptu atque in ore tum omnibus ſtatim notum illud erit: *Hiccine ille?* qui tum? & quæ poſt illa ſequuntur. Proinde & ipſe rectè facis, qui omnino non aſcendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, ſed fugis illam ultrò, quanquam neque hieme malam, neque æſtate moleſtam nimio

III. Obiectio. Diluuio ab exemplis.

* Hoc nõe notatus fuit Thebanus, de quo Xenophon lib. 2. ἀ λουσιῶν uidelicet deducta uoce, qđ moleſtare & uexare ſignificat.

II. Pars, qua uitã aduerſarij infectatur, ut dignã appellatiõe iſta.

Diſtributio, qua quõ ſingulis locis uixerit exponit, et primo in patria.

mis, sed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam coargui, & cum ijs, qui uetera illa sciunt, ac meminerunt, conuersari, laqueus reuera tibi est. Sed quid ista frustra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fueris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema sunt? Audio autem et possessiones esse tibi apud illos magnas, nimirum miseram illam turriculam, cũ qua Sinopensis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo persuaseris, ut non omnium detestabilissimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortassis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis testabuntur, si te dicas nihil mali aut reprehensione dignum, fecisse. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipsum istud opus uidit, quando, cum adolescẽtem illum Tharso uenientẽ, abduxisses. Sed & detegere ipsa inhonestum fortassis mihi fuerit. Verumtamen norunt, & meminerunt illi, qui tum astabant uobis, atq; aspiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem nosti quid facientem quoq;, nisi omnino perpetua rerum oblitione laboras. At in Aegypto illi fortassis non norunt te, qui te post præclara ista in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, susceperunt, cum te uestiarij insequerentur, à quibus uestibus præciosis cõparatis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conscia tibi est. Et per Iouem haudquaquam posteriorem eam Antiochia censeri decebat, nisi quòd proteruitas ista tua manifestior, & turpitudo flagitiorum insanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & super omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commisisses, ac postremus auxiliator tibi fuit, is qui stipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipsum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos qui sciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; sustinuit in cõuersatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit in genibus adolescentuli pocillatoris, cœnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non esse, cum ipsum opus aspiceret? Haudquaquam opinor nisi prorsus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi significationem dedit. Cum te statim ex ædibus eiecerit, & eas expiamentis quibusdam lustrauerit post exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta est operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa consecuta est, & sanẽ gratulor tibi ob tam prę claram laudẽ. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nunc Ephesi abs te geruntur, illud equidem dico, quod uerissimum est, quòd mirum foret, si nõ mirarentur, si prima illa tua opera nossent. Atqui nouum hic istud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidicisti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam osculari ore insuper uoluisti nos ob talia facta? Istud igitur contumeliosissimè facis, & maximè erga eos, quos minimè decebat, sectatores tuos, quibus satis fuerat, illa solum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis asperitatem, & indiscretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Musis omnino alienam, & id genus alia. osculari autem etiam te supra hæc: absit ò malorum auersor Hercules. Nam scutum potius, aut uiperam osculari satius fuerit. Quòd in morsu ibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accersitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem osculo, & ueneno isto, quis quæso uel ad sacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam precantem? quàm multis lustrationibus, multisq; fluminibus opus foret? At talis ipse cum sis, derides alios ob nomina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare soleas. Atqui ego quidem si Apophradis uocabulum ignorarem, erubescerem potius, nedum si dixissem, inficias irem. Te uero nemo nostrũm accusauit adhuc quòd ἀφραμάδης dixeris, & προσφαμάδλιττας, & ῥησιμυτρεῖν, & ἀθηνᾶς pro Athenas desidero, &

Quæ Antiochiæ.

Præcipio.

Quæ in Aegypto:

Quæ Alexandriæ.

Quæ Ephesi.

Regestio.

ἀφραμάδης fortasse, quod rudere significat, & λέγειν μάδλιττος uoce, etiam Aristophanes utitur pro futili & nequam: unde hic προσφαμάδλιττας finxit. ῥησιμυτρεῖν pro perorare uidetur ab affectatoribus poni.

ἀθη-

ἀνδροφονίαν, & σφενδονίζειν, & χειροβλημᾶδη. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripa reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poëtis istis lalemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta, Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: uerumtamẽ ne, atq; ore tuo digna. *Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliq; ac cusaret, ita dicens: Ego te, ingratissime, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci; nunc quidem Ninum, nũc autem Metiochum, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, eamq; gloriam tibi, quam minimẽ conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumeliose me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceù philomelæ illam executisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipse? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esses. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quo modocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde etiam connnmerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quã obrem autem ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinositatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nã aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiam ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, obscurius nomen nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In Italia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoq; turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probẽ admodum acutam, quasi Vlysses quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum,

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta,
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀνδροφονίαν, fortassis pro ἀνδροφορίαν. Vnde ἀνδροφόρια festũ Proserpinæ. σφενδονίζειν, obscurum, an à σφενδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ p nnuere, ut faciunt puellæ, petis oculis. an ab eadem noce cum p. bulam & ornamentum muliebre significat.

χειροβλημᾶδη aũt manibus cogitrectare papillas mulierũ, id quod βλημάζειν quoque per se significat. Logius aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquentiæ præses. De Ialemo Brasmus in prouerbijs. De Philenide suprà in Amoribus quoq; mentio facta est.

* Prosopopœia linguæ expostulantis cum abutente.

Quòd et alijs nominibus probrosis appellatus fuerit.

Fortassis enũ nomen illius Timarchus fuerat.

neq; enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba facta mus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero què admodum charybdis, quærebas unà cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere Vtin, siue Neminem. Atq; hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum cõfugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaq; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt plerique, λισβιάζειν & φοινικίζειν? num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut cõsueta & familiaria nosti: Apophradem autem ut solam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambire ausus esses, probè admodũ explorata omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haudquaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus constituto tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspuisq; cæteros. Meritò sanè. Neq; omnes similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentẽ postulet. De Theopompo* autem ob Tricaranum, in iudicio agentem, dicat, tricuspide oratione ipsum confecisse ciuitates præstantiores. Et rursum tridente interfecisse ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulo antè & lucerna accensa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionẽ quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τὼ πτώχω. Ridẽtibus autem, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haudquaquam, subijcis, sed ἄτερον αὐτῶ occidit. Omitto antiqua illa: † puta ἡμῶν μνοῦν, & ἀνωμαλία, & πίτταμος, & ἰκχόνιν, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis caussa facis, ò cara Adrastia, nemini exprobrauero. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, depositò à ciue accepto*, deierarit se illud haudquaquã accepisse: aut si quis impudenter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neq; enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tandem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi siquid utiq; etiam laudare mihi concesseris, admodum urbanè abstè factum, quando cum Tisiæ artem noris, bis Coracis ♣ opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cætera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi lubet, néue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem caue. Non enim pium aut fas est, eandem Vestam, eos qui talia committunt, inuocare, & amicitiam præbibere, eademq; obsonia attingere. Sed neq; illud: ob uerba uidelicet oscula: idq; cum ijs, qui tibi non multò antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorsi sumus, etiam illa si uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quę scis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiuscemodi, quid attinet pura, ac lęuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, canis uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam malitiæ ac detestabilitatis istius sit.

Pro-

Obscœnarũ rerum uerba sunt, à morib. Lesbiarũ & Phœnicum sumpta.

Hactenus uitã & facta insectatus est, iam et sermonẽ et dicẽdi genus.

Arx siue castellũ fuit Arquorũ, ut Suidas, Pollux, Phliasius.

Alierũ amicorũ. sed θάτερον neutrum est, cũ τὼ τινὸς masculino genere ponatur. ἄτερος nõ casu dicitur, p ὁ ἕτερος, non p τοῦ ἑτέρου.

† Triũ mensiũ, tẽpestas, uolo, effũdo. In hoc dũ affectat Atticus uideri, & numeros corrũpit, & uerbis obsoletis utitur.

♣ Alludit ad significationẽ κόρακος, id est corui. fuere aũt Tisias et Corax primi inuctores artis Rhetoricæ, ut et Cicero meminit.

Proinde parce ipſis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipſa, neq; polluas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut ſi prorſus hoc nequeas, noctu ſaltem & in tenebris. Interdiu autem apage. Eſt enim omnino ferum, ac beſtiale. Vides ne quanto ſatius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; apophradem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An etiam amplius aliquid deſideras? Nam quod ad me attinet, nũquam quicquam deficiam. Nondum igitur ſcis, quõd totum attraxiſti tibi plauſtrum, cum conueniret, ô pæpalema (id eſt, omniſariam ſcelerate) atq; cinæde, uereri te ſi quis homo hirſutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè ſolũ intueretur te. Fortaſſis iam hæc quoq; ridebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænigmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi ſunt, tuorum operum nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, niſi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apophras iam parta eſt. Accuſes autem teipſum ob hæc omnia, licet. Nam ut præclarus ille Euripides dicere ſolitus fuit. Oris indomiti, & ſtulticiæ, & iniquitatis, finis infelicitas eſſe conſueuit. *Epilogus per exprobrationem et amarulentiam.*

Verſiculi Euripidis ſunt in Bacchis.

ἀχαλίνωϛ σομάτωϛ
ἀνόμοντ' ἀφροσωίαϛ
τὸ τέλοϛ ἄλυσχία. &c.

DE DOMO.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OBliqui quædam domus laudatio eſt, cuius & ſitum & ſtructuram, & tecti, cæterarumq; partium ornamenta, poſtremo etiam parietum picturas deſcribit, additis paſſim amplificandi gratia, etiam ſimilitudinibus quibuſdam. Atq; hæc omnia ſub diſputationis, ſeu contentionis quadam figura, qua de pulchritudine domus utrum ea uidelicet, ad inuitandum, & iuuandum oratorem in ea dicentem, plus proſit, an noceat, diſputatur. Cuius quidem affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & poteſtate pulchritudinis comprobata, additis & exemplis, & ſimilitudinibus, eõdem pertinentibus. Altera autem, ac negatiua per Proſopopœiam ſubiungitur. Fingitur enim alia quædã alterius oratio, ſuperiorem refellere, et ſimilitudines, et quæ de ui pulchritudinis à ſuperiore afferuntur, per inuerſionem cõfutare, ipſa autem ſuam ſententiam ab alijs elegantiæ ac pulchritudinis effectibus, præterea & Herodoti teſtimonio, & ipſorum auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidem parte ſitus domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in poſteriore uero parietum picturæ, deſcribuntur, ut ex ea quoq; re, nouitas ac gratia quædam ſcripto accedat.

RGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pulchrum adeo, & perſpicuum fluuium eum conſpicatus eſſet, deinde & tutò profundum, & leniter concitatum, & æſtatis tempore gelidum, adeo etiam, ut ſi iam antea manifeſtum eum morbum, quo poſtea ex illo ægrotare cœpit, præuidiſſet, non facile, ab illius lauacro abſtinere ſe potuiſſe uideatur: Domum autem ſiquis uideat, mole maximã forma pulcherrimam, luce clariſſimam, auro fulgentiſſimam, denicq; & picturis floridiſſimis, non expetat in ea orationem, uelut teſtato relinquere, ſi fortè circa hoc ſtudium uerſetur, & celebrari intus, & inclareſcere ac uoce illam implere, & quãm maximè licet, etiam ipſe pars quędam pulchritudinis illius eſſe, ſed ſtatim poſtquam diligentius paulò contemplatus illam, atq; admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertẽ illam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; ſermonem cõferendo, perinde atq; elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuiſſet? At Hercle neq; honeſti, aut ſtudioſi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrimarum rerum amore teneatur, ſed ruſticitas multa atq; inſcitia eſt, & præterea amu

Exordium à collatione.

Adaptatio amplificata circũſtantijs, continẽs propoſitionem.

A decoro & qualitate petita ſonarum.

ſum certè & barbarum quiddam, ſuauiſſimis rebus ſe ipſum, uelut indignum, abſtinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quòd non eadem circa ſpectacula, lex poſita ſit idiotis, ſiue indoctis, & eruditis uiris. ſed illis quidem ſufficit, commune hoc, uidere ſolum, & circumſpicere, atque oculos circunferre, ac furſum uerſus tectum ſpectare, manumq; attollere, & cum ſilentio noluptatem capere, præ metu, nequid non ſatis dignum iſs, quæ ſpectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, ſiue iudicio aliquo ſpectat ea quæ pulchra ſunt, ille haudquaquam, puto, contentus erit, uiſu tantum, id quod delectabile eſt, decerpere, aut mutus ſpectator pulchritudinis eſſe: ſed enitetur, quoad fieri poteſt, & immorari in eo, & oratione compenſare uiſum. Cæterum compenſatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortaſſis, adoleſcentem illum inſularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadã ſpectare, & cum iſs, quæ in cœlo pulchra ſunt, ebur & aurum ipſius comparare, ut qui in terris pulchrũ aliud nihil uidiſſet, ſed & dicere in ea, & optimis quibuſq; conuocatis, orationis ſpecimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit.

A iucundo ex effectis.

Atq; adeo rem ſuauiſſimam arbitror eſſe, Domum pulcherrimam ad ſuſcipiendas orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipſam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & iſs quæ dicuntur, reſpondentem, & protendentem poſtrema ſermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor ſolet, ea quæ dicta ſunt memoria repetentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquã à muſis alienam cum ipſis facientem: quale quiddam accidit & ſpeculis paſtorum tibijs & cantu reſonantibus, uoce in contrarium repercuſſa, atq; in ſe ipſam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam eſſe, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo reſpondeat, in medijs alicubi præcipitijs habitantẽ, ac loquentem intus de rupibus. Mihi itaq; uidetur unà cum magnificentia domus ac ſumptu, etiam dicentis animus attollere ſeſe, & ad perorandum excitari, utpote cui ipſe quoq; uiſus ſubminiſtrat ac ſubijcit nonnihil. Fermè enim intrò per oculos permanat ac deſcẽdit ad animum uſq; pulchrum aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compoſitam orationem foras emittit. An uero Achilli credimus, uiſum armorum intendiſſe, illum contra Troianos impetũ, & poſtquam idem illa, experiendi tantùm gratia induiſſet, elatum fuiſſe, & ueluti ſublimem ad belli deſiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi ſtudium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem ſatis fuit, platanus illa ingenioſa, & herba uireſcens, & fons perſpicuus, non longè ab Iliſſo, atque ibi & reſidens, cum Phædrum illum Myrrhinuſium uerbis eludebat, ac Lyſiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum muſas quoque accerſebat, credebatq; uenturas eas eſſe in ſolitudinem, & coadiuturas ſe, ad illam tum de amore inſtitutam orationem. Neq; uerebatur, homo ſenex aduocare uirgines ad amores maſculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas eſſe? At ſanè non in umbra ſolum, aut ſub platani pulchritudine receptaculum hoc erit, neq; etiam illa ad Iliſſum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac ſumptu conſiſtebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iuſta etiam proportio, nulla reſpondebat, neq; etiam auro ſparſim ac modeſtè ornata erat, ſed erat ſpectaculũ planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aſpicientium, & felicitatis iactantia iſs qui eam poſſidebant: quod autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arſacidis pulchri, neq; oſtentationes ſuas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam eſſent ſpectatores, an non, ſed hoc ſolum, ut cum ſtupore quodam intuerẽtur. Non enim honeſti amantes, ſed diuitiarum ſtudioſi, barbari ſunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos

Amplificatio à ſimili.

Aliud ab effectu. Locus coïs de effectu & ui pulchritudinis.

Encomiũ domus à collatione.

Adaptatio.

aliquos

aliquos oculos, neq; ad Perſicam arrogantiam, aut regiam iactantiam compara-
ta eſt: neq; pauperem modo ſpectatorem, ſed ingenioſum aliquem poſtulat, &
cuius non ſolum in uiſu iudicium, ſed & conſideratio aliqua, atq; æſtimatio uer-
ba ſequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem reſpicit (pulcherri-
ma autem ipſius pars, & amabilis maximè, principium eſt) & ſolem proſpicien
tem ſtatim excipit, & lumine ad ſatietatem uſq; repletur, foribus adapertis, pro
eo ac ueteres quoq; templa ſua ſtatui, & ad ſolem aſpicere fecerũt. Deinde quòd
& longitudo cum latitudine, & rurſum, utraq; hæc cum altitudine iuſta propor
tione conſentiunt, & feneſtrę liberæ undequaq; à nulla parte impediunt, & ad
quodlibet anni tempus benè comparatæ atq; appoſitæ ſunt, hæc, inquam, quo-
modo non ſuauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire-
tur quiſpiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatum, aut nimium, in tam e-
leganti, nihil quod reprehendere merito poſſis, & quòd aurum, quibus additũ
eſt, decorè, atq; concinnè reſpondet, neque ubi opus eo eſt, ibi immodicè aut ſu-
perfluè accumulatum. Sed perinde ut & mulieri modeſtæ ac pulchræ ſatis erit,
ad formam inſigniorem reddendam, uel circa collum tenue aliquod monile, uel
circa digitum annulus geſtabilis, uel de auribus ſuſpenſæ inaures, aut annulus
quiſpiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini
apponit, quantum ueſtitui purpura ſolet. At meretrices certè, & maximè defor
miores earum, & ueſtem purpuream totam, & ceruicem auream facere ſolent,
magnificentia uidelicet ſumptus iſta, uenuſtatem atq; amabilitatem quandam
uenantes: & quod pulchritudini deeſt, appoſitione externæ delectabilitatis, ceu
quodam ſolamine compenſantes. Arbitrantur enim & humeros ſuos nitidio-
res apparere, reſplendentes unà cum auro, & pedis craſſitiem & inæqualitatẽ,
ſub aureo ſandalio tectum iri, faciemq; etiã ipſam amabiliorẽ fore ſi unà cum eo
quid ſplendidiſſimum conſpiciatur, at illæ quidẽ hoc pacto. Modeſta uero mu
lier, auro quidem pro eo ac ſatis eſt, & ad illa ſolum, quibus opus eſt, utitur: pul
chritudinem uero ſuam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere ſpe-
ctandam. Proinde etiam huius domus tectum, imò potius caput formoſum qui
dem, per ſe ipſum quoque eſt, auro autem in tantum exornatum eſt, quantum et
cœlum noctu ſtellis, certis ſpacijs inter ſe diſtantibus, circumcirca ſplendet, cer
tisq; idem interuallis igne collucet. Quòd ſi totum foret igneum, haudquaquã
certè pulchrum, ſed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au
rum hic haudquaquam ocioſum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui
interſperſum eſſe, ſed & fulgorem quendam non inſucundum de ſe præbere, &
totam domum rubore ſuo uelut inficere. Quando enim lumẽ diei incidens ap
plicatur, & commiſcet cum auro, commune quiddam reſplendẽt, & duplicem
ruboris claritatem ac rutilantiam exhibent. Proinde ea quidem quæ ad faſtigi-
um & uerticem domus pertinent, huiuſmodi ſunt, ut Homero aliquo laudato-
re opus habeant, qui illam uel celſitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel
ſplendoroſam, uelut Olympum ipſum appellet. Reliquum autem ornatum,
& parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuſcuiuſque euidenti-
am, & diligentiam & ueritatem, cum ueris aſpectu, et prato aliquo florido, haud
iniquum fuerit, comparare. Niſi quòd illa quidem defloreſcunt, & emarce-
ſcunt, & immutantur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuum
& pratum nunquam marceſcens, & flos immortalis, utpote ſolo riſu apprehen
dente hęc, & decerpente ſuauitatẽ, eorum quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus
quis non uoluptate afficeretur, ſpectandis: aut quis nõ magnopere expeteret, eti
am præter quàm poſſet, inter ea orationem habere? cum ſciat turpiſſimam eſſe
ab ijs quæ riſu percipiuntur, ſuperari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al-
liciendi uim habet, aſpectus pulchrorum, non inter homines modo, ſed et equus
libentius, opinor, curſurus fuerit, per campum decliuem, & mollem, placidè re-

Deſcriptio domus. Situs.

Tectũ et exornatio eiuſdẽ.

Amplificatio à ſimili.

σφενδόνη eſt in Græco, qđ palã omnia ſignificat propriè.

Abuſio

ὑπόχρυσα. ut Iliad. 2. αὐγλήεντα Reliquarum partiũ elegantia.

Redit ad locũ de effectu et ui pulchri

dinis, quẽ et exemplis cõprobat.

Equi.

II. Pauonis.

III. Maris.

Adaptatio.

Epilogus.

Cõfutatio superioris orõnis, per prosopopœiam.

Exordium à cõfessione laudis & inuersione.

Confutatio similitudinis à cõtrario effectu per inuersionem.

tipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; rẽferientem, aut resistentem ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; seipsum tradens celeritati, certat etiam cum campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum aliquod accedens, quando & flores prodeunt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, iisq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamen ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam agit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splendorẽ solis, uariantibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios transeuntibus, aliamq; ac nouam formositatis speciem subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarum quamlibet, quasi quædam irides circundant. Nam qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se paululum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solem cœruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pennarum ille ornatus uariatur. Nã quòd & mare idoneum est ad prouocandũ, & ad cupiditatẽ concitandam, quãdo tranquillum uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nõ dicam, quando quidẽ, etiamsi quispiam longissimẽ à mari continentẽ incolat, & omnino nauigationis inexpertus sit, nihilo minus tamẽ & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altum deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelum, nauem autem placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labẽtem. Atq; ob eam quidem rem, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhombo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguam habens, etiamsi antehac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atque elegantes eas uisum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterũ altera quædam oratio haudquaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & interloquendum, refellebat me, & interrumpere sermonem conabatur, & postquam dicendi finem feci, haudquaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorem esse ad orationes recitãdas ac peragendas, domus pulchritudinem picturis atq; auro exornatam. Nam ipsum contrarium planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedens oratio, pro se, tanquã apud Iudices uos, dicat, qua tenus conducibiliorem putet esse dicenti, domum simplicem atq; deformem. Ac me quidem iam audistis, atq; orationem meam. Proinde opus non habeo de eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquantisper locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidem orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domum hanc prædicauit, & oratione sua ornauit. Ego uero tantum abest, ut illam reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nam quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicentis commoditati atq; usui ostenderur. Ac primum quidem, posteaquam mulierum, & ornatus & auri mentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodem exemplo uti. Nam aio equidem, mulieribus formosis non modo nihil conferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatum illum multum, sed, contrà aduersari potius, quando uidelicet eorum qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis præciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorem, uel uultũ, uel ceruicem uel cubitum, uel digitum debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Smaragdum

rugdum, uel monile, uel armillas, respicit, ut ob id meritò, illa ita neglecta, dolore afficiposſit, propter ornatum seu mundum spectatoribus, non habentibus ocium, ac spacium laudandæ illius, sed obiter duntaxat ipsam intuentibus. Quod idem opinor, necesse est etiam illi accidere, qui inter tam pulchra opera, orationem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerum, quod dictum est, obscuraturq́, & unà abripitur, perinde ac si quis lucernam allatam in rogum aliquem magnum inijciat, aut formicam in Elephante, seu camelo spectandam exhibeat. Proinde hoc euitandum dicenti est. Præterea autem & uocem ipsam confundit, qui in uocali adeo, & sonorosa domo dicit. Nam illa respondet, & ex aduerso resonat, & contradicit, imò etiam obruit atque abscondit uocem dicentis, quale quiddam & tuba facit tibiæ, si pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad strepitum maris, remigationi accinere uolunt. Vincit enim magnitudo uocis, & supprimit, id quod minus est. Iam uero etiam illud, quod dixit aduersarius, quòd uidelicet excitet pulchra domus dicentem, & alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerso modo se habet. Obstupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidioremq́ facit, cogitantem nimirum illud, quòd omnium turpissimum sit, in loco pulchro ac speciosso, non pulchram ac speciosam orationem quoque apparere. Index enim iste profecto omnium manifestissimus est, non aliter ac si quis armaturam pulchram induat, deinde ante cæteros fugiat, notabilior uidelicet ex eo, quòd armis insignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendisse, atque ideo formositatis minimam curam habuisse, quin magis homini prorsus etiam imperito se ipsum assimilasse, quo uidelicet maiori admirationi foret, uerborum & orationis ipsius pulchritudo, ex illa cum deformitate facta collatione. Præsertim, cum omnino necesse illud quoq́ sit, dicentis ipsius mentem circa intutum detineri, & cogitandi diligentiam ac curam languescere, uisu superante, & ad sese uocante, neq́ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid restat ultra, quo minus deterius prorsum dicat talis aliquis, animo circa eorum quæ uidentur laudes occupato. Omitto enim dicere, quòd & præsentes ipsi, & ad auscultandum intrò assumpti, postquam ad talem domum accesserint, ex auditoribus spectatores fiunt. Et neque iam Demodocus, aut Phemius, aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis, is qui orationem habet, ita est, ut auellere cogitationes illorum à spectando possit: sed ut quisque ipsum modo limen transcenderit, ita frequenti ac multa pulchritudine circumfusus, uerborum sanè illorum, aut recitationis, ne principium quidem exaudire uidetur: sed totus in spectando uersatur, nisi quis fortè omnino cæcus fuerit, aut noctu, uelut ille in uico Martio se natus solet, ad auscultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè inferior sit, quàm ut cum uisu certare queat, etiam Sirenum fabula, cum illa de Gorgonibus comparata, facile docuerit. Illæ enim mulcebant quidem præternauigantes, canendo, atque abblandiendo carminibus, & ad se delatos aliquandiu detinebant: & in summa, res ipsa, mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quispiam est, & carmen ipsum obturatis auribus prætermisit. At Gorgonum pulchritudo, ut quæ uiolentissima esset, & partibus animæ præcipue sauciabilibus obuersaretur, statim attonitos reddebat aspicientes, ac mutos faciebat, et quemadmodũ fabulę placet, & fertur, in lapides illico, cq́ admiratione conuertebãtur. Quamobrem & illa quæ de pauone paulo antè ad uos dixit, pro me ipsa dicta esse existimo. Nam & illius in aspectu nõ in uoce, delectatio est, ac si quis iuxta illã uel philomelã, uel cygnũ statuat, ac canere iubeat, inter canendum autem pauonẽ iacentẽ cõmonstret, sat scio, q́ ad hunc deflexurus sit animus, longũ ualere iussis illoꝝ canticis. Adeo inexpugnabile quiddam

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à cõtrario.

Amplificatio ab effectu pulchritudinis.

Aliud argumentũ à persona et affectiõe auditorum.

Comprobatio ab exemplo.

Confutat et similitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidem, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimonium ferat, quòd multò magis ſuperet ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obediſt, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquẽtem, perinde ut conſuetum ipſi eſt. Vera iſta, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus digniores ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit? ac meritò. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicenti aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi, Ni uos ipſi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquanque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes miramini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario antepone tis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiſt uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expreſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe cedi tur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: Adoleſcentes duo, ſocij. Pilades uidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clàm adeuntes, occidunt ambo Aegiſthum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam ſeminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugam capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus eſt formoſus, & adoleſcentulus tenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Branchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet utroq;

Lib. 1. Herodoti

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturas parietum recenſet.

I. Perſeus & Andromeda.

II. Oreſtes & Pilades.

III. Branchus & Apollo.

utroq, & puero ludente, & cane ſaltum meditante. Vltra hæc Perſeus iterum ſequitur illa quæ belluæ marinæ cædem anteceſſerunt, aggrediẽs, & Meduſæ caput amputans, & Minerua protegens Perſeum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipſum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim pœnam ueri aſpectus. In medio autem pariete ex aduerſo ianuæ, Mineruæ ædicula quædam eſt, & dea ipſa ex marmore candido: habitus autem haudquaquam militaris, ſed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. Deinde poſt hanc, alia Minerua, non marmorea illa quidem, ſed pictura rurſum, quam Vulcanus amans inſequitur, ipſa autem fugit, & ex ea perſecutione Erichthonius naſcitur. Hanc conſequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus exiſtens. ille autem, dum ita uehitur, indicat ipſi ferentẽ ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Poſt hæc Vlyſſes ſequitur, inſaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adſunt autem legati, iam uocantes ipſum. Atq; ea quidem, quæ ad ſimulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum abſurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inſcicia, ſed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur ſe eum interfecturum eſſe, ſtrictum tenens enſem, & ut ille inſaniam fingit, ita hic quoque iram contrà ſimulat. Vlyſſes autem ad metum hunc reſipiſcit, & pater fit, ſimulationemq; deponit. Poſtrema uero Medea depicta eſt, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aſpiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miſeri autem illi aſtant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, ſcientes, & hoc, aſpicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, et ad ſpectandum auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea perſecutus ſum, non ut aduerſarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, ſeipſum uolens immerſit, damnetis, atq; odio habeatis, ſolumq; eũ cum ſuis orationibus relinquatis, ſed ut magis in certamen ipſi adſitis, & quoad fieri poteſt, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æſtimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, ſed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hæc, cenſeri. Quòd autem pro aduerſario hæc oro, ne miremini. Nã ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

III. *Perſeus & Meduſa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlyſſes fingens inſaniã.*

IX. *Medea interficiens liberos.*

Concluſio.

MACROBII

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

CAtalogus eſt μετηρόβιων, hoc eſt, eorum qui ad longum ætatem peruenerunt, quem natalitij muneris loco, Quintillo cuidam mittit, ſomnio ad hoc faciendum, ut ipſe ait, admonitus. Recenſet autem principio totas hominum nationes, ac genera, quæ diutiſſimè uixerint. deinde tranſitione ad ſingulos facta, reges primum, ac principes, deinde & Philoſophos, & Hiſtoricos, & Oratores, & Poëtas, & Grammaticos, qui quam maximè longæui fuiſſe perhibentur, adnumerat. Orditur autem à cauſſa, quæ ad hoc ſcriptum impulſus fuit, addita etiã commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturus ſit Quintillus.

Somnium

Exordium à cauſſa.

OMNIVM muneris loco, clariſſime Quintille, iuſſus apporto tibi longæuos: ſomnium inquam, quod iam olim uidi, & amicis narraui meis, quo die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autem nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longæuos tibi me afferre mandaret, equidem deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filij tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc profuturum cum uniuerſo generi hominũ, tum prę cęteris mihi & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditum opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc itaque aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedico, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus peruenijſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te peruenire poteſt utilitas, unà ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quãm diutiſſimè uiuere. altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cognitis ijs, qui poſteaquam maximã ſui curam habuerunt, corporis pariter & animi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt conſequuti. Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore exercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates hominum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum dijs immortalibus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe functum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueniuntur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtudijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dicatum. Inſuper apud Perſas, & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine ſunt prædíti, & ualdè diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tũ quòd & ipſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omnium longiſſima utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memorię proditum eſt. Cuius rei cauſſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, alij rationi uiuendi aſſignant. Siquidẽ aiunt omnes illas nationes tantum aquam potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiuere, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pane uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam uictus rationem alios quoq; ſenſus quàm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli propter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure optimo longẽ meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines ubiq; terrarum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem peruenire, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati uiuendi rationem ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum obſeruatis uirorum ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis beneficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorũ hominum naturæ & fortunæ animaduerſione intẽtus, tãto promptius ſperare poteris ſenectutẽ ſanam & longam, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe longiſſimam & prouectiſſimam uitam ratione uictus paraueris. Numa Pompilius Ro-

Cõmendatio ſcripti ab utilitate.

Catalogus Macrobiorũ.

Neſtor

Tireſias

Tota hominũ gẽna.

Scribæ Aegyptiorum.

Arabum Mythologi.

Brachmanes.

Magi.

Seres

Athotæ

Chaldæi

Tranſitio ad ſingulos hoies & primo reges et principes.

Numa.

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, supra octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum electus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos firmissima ualetudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum Reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerũt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autẽ reliquos etiam Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutissimẽ uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem ætatem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra maricq; dominantem senectutem, iamq; in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poëta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egressus fato functus est, sicut Democharis & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obijt, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo confligẽs in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho confligens, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lysimachus & ipse rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesimum annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Lusci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scripto res testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogesimũ annum egressus excessit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigonum Luscum fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdiccam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiæ loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquenq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyses ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affectus

Seruius Tullius.
Tarquinius.
Aganthonius.
Agathocles.
Hieron.
Antheas.
Bardylis.
Teres.
Antigonus.
Lysimachus.
Antigonus.
Antipater.
Ptolemæus.
Philæterus.
Attalus.
Mithridates.
Ariarathes.
Cyrus.

ctus, partim se ipse tanquam iusticiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri
Artaxerxes. stícia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sorti
tus, contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens,
morbis consumptus decessit, annos sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
Artaxerxes quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Persarum rex, quem patrum suorum
memoria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & no-
Sinarthocles naginta uixisset, insidijs fratris Gosethre clàm obtruncatus est. Sinarthocles au
tem rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis redu-
Tigranes ctus ab exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Ar-
meniorum, contra quem Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno mor-
Hyspasynes bo consumptus perijt. Hyspasynes Characenorum & regionum mari rubro ad
Tereus iacentium rex quinto & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius
post Hyspasynem earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos,
morbo perijt. Artabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum
Artabazus regnum tenuit, sex & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. Et
Mnascyres Mnascyres rex Parthyæorum sex & nonaginta annos uixit. Mnasimissa uero
Masimissa rex Mauritaniæ nonaginta annos uixit. Asandrus autem à diuo Augusto loco
Asander Etnarchi rex Bosphori declaratus, annum agens nonagesimum, & equestri &
pedestri pugna nullo inferior uspiam est conspectus. Qui ut animaduertit Scri-
bonio rem militarem commendatam, cibo abstinens diem suum obijt, cum ui-
Goësus. xisset annos tres & nonaginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnũ
tenuit, quo tempore Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim
annos natus, postremum morbo perijt. Tot igitur ante nostram memoriam me
II. morandæ senectutis reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. His annu
Priuati & merantur Philosophi, & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt,
Philosophi. qui aliqua sui cura habita, ad extremam senectutem peruenerunt.

Eos itaq; quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi-
Democritus losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cũ
Xenophilus alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristoxe-
no, Pythagoricæ philosophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui è septem sapiẽtum
Zeno numero fuerunt, centum annos unusquisq; uixit. Zenon uero Stoicæ philoso-
phiæ autor & princeps, octo & nonaginta. Hunc aiunt in contionem prodeun-
tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitã
Cleanthes finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
natus, tuberculum in labijs habuit. Cumq; decreuisset inedia uitam absumere, al
latæ sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
Xenophanes stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino
Archelaus patre natus, Archelai physici auditor, unum & nonaginta annos uixit. Xenocra
Xenocrates tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun
Carneades dator, annos quinq; & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes
Chrysippus autem Seleucus Tigrius, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posido-
Diogenes nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
Posidonius storicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Critolaus Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sando
Plato nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
Athenodorus uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
Nestor Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tibe-
Xenophon rij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
III. Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen
Historici. tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut
Ctesibius

narras

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimum, sicut refert Agatharchides libro nono historiæ Asiaticæ. Ac hominem non mediocriter demiratur, quod ad summum usq; uitæ diem ualuerit in collo quijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinque annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræus ultra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autem Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri residens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porrò Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum ex Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum causam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhetor non incelebris, annos nonaginta. Sophocles poëta Tragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophante, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium in insaniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eadq; uictor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agẽs decumbebat in lecto quiescens. Qui cum uidisset asinum fictis sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Anereon poëta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poëtam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Hieronymus. Hellanicus. Pherecides. Timæus. Aristobulus. Polybius. Hypsicrates. IIII. Rhetores. Gorgias. Isocrates. Apollodorus. Potamon V. Poëtæ. Sophocles. Cratinus. Philemon. Epicharmus. Anereon. Stesichorus. Simonides. Grammatici. Eratosthenes. Lycurgus.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Rhomanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

LVCIANI

PATRIAE ENCOMIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum & genus orationis, ipse titulus exponit. Est autem propositio & summa negocij, patriam omnium rerum esse dignissimam & uenerabilissimam. Vt quam & homines, & Dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta plerag; à signis & consequentibus sumuntur. Ostendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defensionem comparare, & quantumuis humili, aut sterili solo aliquis natus sit, nihilominus patriam suam splendidissimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodum parentū quoq; & liberorum inter se affectus eiusmodi est, ut qualescunq; ipsi sint, tamen sese omnibus alijs plus ament, & colant. Proinde & legislatores, cum grauissimè punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbissimam pœnam, instituisse.

Propositio.

Ratio ab effectu.

A signo et collatione.

AM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patria dulcius, proinde neque iucundius quicquam. Est uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quæcunque diuina, quæcunq; ueneratione digna homines esse existimāt horum caussa atque magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atq; instituit. Enimuero urbium magnitudinem atque splendorem, sumptuosos præterea uariorū instrumentorū apparatus admirantur multi, patriam uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neque quisquam quamlibet potens, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaque, quicunque felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neque occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam sortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patriæ reuerenter atque religiosè colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundemq; elegantiam obseruare, neque non commerciorum ac rerum uenalium copiam considerare. Cæterum, ubi de urbium electione agitur, nemo utique posthabita patria splendidiorem electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoque suam quām maximè conformem esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamen qualiscunq; tandem fuerit, delectu habito cæteris haud dubiè præpositurus est. Isthuc uero ipsum liberi quoque faciunt probi & legitimi, neque non patres, qui quidem fuerint non mali. Neque enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patri suo honoribus præferet, neque pater neglecto filio alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filijs ex se genitis non grauatim tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantq; omnibus sua opera quām optimè educati atque exornati. Porrō, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Siquis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoque conuenienter præcipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes qui ex illis numerosa retro serie generis domestici prognati sunt. Et ad deos usque paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoque Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totum terrarum orbem, atque omnem Oceanum. In qua tamen quisq;

A simili et cōingutis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

illorū

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quinetiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuiniores, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ uomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumen intuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, tamen cuiq; patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porrò, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, tali tamen disciplinarum gratiam acceptam ferret patriæ. Neq; enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendæ gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed si est, qui uni officiose refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multò magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existimare, huicq; pro nutriendi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usquadeo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ętatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre multis iactati difficultatibus calamitose agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregiè felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egentissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Vidensus quoque eos, qui per tempus quod peregre agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porro autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculti sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è senum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitam auspicatus est, eodē iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patriæ sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterū, quanta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibns, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomē

A merito ex coniunctis.

Amplificatio ex circunstantia.

A fine studiorum.

Amplificatio à minori.

A merito aliunde ex causis.

A signo & consequenti.

Distributio.

Aliud, à signo ex contrarijs.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitã habentes. Veruntamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem editi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperam & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hęſitabunt. Verum, tametſi non ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratorũ uiridantiũ plantas omnifugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui inſularis fuerit, tamen ſi apud alios beate, & feliciter uiuere poſſit, oblatamq; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi lucuſentior eſſe uidebitur. Vſq; adeo uero in uniuerſum res omnes quamlibet præcioſas excellit patria, ut legum quoq; conditores paſſim quiſq; uideat maximis puniendis ſceleribus exſilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legiſlatorum conſuetudo ſic ſe habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur & inflammantur animi, quam ſi pro tuenda patria ſe præliari cognouerint. Nec ferè ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrennuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno et collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPPSADIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt, qua ſtudium ſuum erga auditores, ſiue quicunq; illi tandem fuere, quibuſcum uerſatus tum fuit, collatione iſta cum Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos qui ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædã ſitis inuadit, ita ut quo ſunt plus potæ, plus ſitiantur aquæ, ut ille ait. ita ſe quoq; deſiderio quodam inſatiabili teneri ait, & quo frequentius apud illos ſit, ea magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam letalem attinet, habes conſimilem ferme deſcriptionem, atq; exemplum Auli cuiuſdam ſigniferi, in exercitu Catonis, qui eodem modo periit, ut ille, de quo epigramma præſentis narrationis teſtatur, apud Lucanum libro nono, ubi & cæterorum ſerpentium genera, de quibus hic mentio fit, enumerantur, addita etiã fabula, cur Libya ſerpentibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.

A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimum, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, non gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terræ concauitatibus conſiterint imbris & pluuiarum reliquiæ, quæ tamen & ipſæ denſæ ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribusq; iuxta infœcundus, quique tam moleſtis feruoribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aẽr nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam, & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes ijs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentorijs, uenationibus ut plurimum uiuentes, non-

minet.

nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta ſolſtitium hybernum, ſydere maximè pluuioſo obſeruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta eſt, & arena aſſiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita eſt. Venãtur autem onagros, & magnos ſtruthiones humi uolantes, cum primis uero ſimias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia ſola aduerſus ſitim perdurant, tum magnopere ſufferre poſſunt immodici & feruentis ſolis moleſtias. Sed enim Garamantes poſteaquam commeatum, quem ſecum ingredientes importauerant omnem conſumpſerunt, iterum ad ſuos diſcedunt poſtliminio, metuentes ne arena iterum incenſa illis intercludat, aut difficiliorem reddat reditum. Deinde, quemadmodum in reti comprehenſis, & ſibi ipſis pereundum ſit unà cum præda. Siquidẽ omnis euadendi facultas ſublata eſt, ſiquando ſol ſubtracto humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardentioribus radijs emiſſis, ueluti ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimẽtum ſuppeditare ſolet. Et ſanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta ſunt feruor, ſitis, ſolſtitudo, ſterilis ſoli infœcunditas, minus uobis uidebũtur grauia, præ hoc quod dicturus ſum. Et ob hoc ipſum omnibus modis regio iſta fugienda eſt. Omnis enim generis is locus ſerpentes alit per magnos & uarios, multitudine innumeros, forma terribiles, ueneno præſentiſſimo inexpugnabiles. Et partim in cauernis ſubterraneis excubantes, ac in arenæ ſeceſſibus degentes: partim uero ſuperne repentes, nempe Phyſallos, aſpides, uiperas, ceraſtas, bupreſtes, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus ſcorpionum. Vnum terreſtre & pedibus ingrediens per magnum, multis corporum uertebris inſigne. Alterum aerium & uolatile alis tenuibus, cuiuſmodi ferè ſunt locuſtis & ueſpertilionibus. Iſtiuſmodi auibus multis circunuolantibus inacceſſibilis & infeſta redditur illa Libya. Cæterum ſerpentum omnium nocentiſſimum, quos arena nutrit, dipſas eſt, ſerpens non admodũ magnus, uiperæ ſimilis, uiolento ictu, ueneno craſſo, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, clamant non ſecùs atq; illi, qui in ignem coniecti ſunt. Quòd autem illos omnium uehementiſſimè affligit & torquet, illud eſt, nempe cruciatus ſerpenti reſpondens cognomine. Eius enim morſum mox ſequitur bibendi ſitis inexplebilis, & ultra modum ſitiunt. Et quod maximè admirandum eſt, quanto plus biberint, tanto magis potum expetunt, ac ſubinde magis atq; magis potando creſcit bibendi deſiderium. Necq; illorum ſitim extinxeris, tametſi totum Nilum aut Danubium epotandum præſtiteris, uerum irrigandi ſedulitate morbum incẽdis. Quemadmodum ſi quis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi cauſſam adferre ſolent medici, uenenum Dipſadis cum craſſum eſſe cõ ſueuit, poſteaquam potu rigatum fuerit, continuò mouetur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par eſt, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego uero neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint ſuperi, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus.

ſtudia.

Serpentiũm uera, et ab ijs pericula.

Dipſas, et eius natura.

Sed ne omnino quidem unquam ingreſſus ſum Libyam, & rectè mihi feciſſe uideor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus ẽ familiaribus pro certo confirmabat, ſe ipſum legiſſe ſupra ſtatuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam ſyrtim præteribat, necq; enim alia eò perueniendi uia patet. Ibi in littore obiter ad ſepulchrum eſſe delatum, ac propter fluxum ipſum aſtãtem uidiſſe ſtatuam, exitij rationem indicantem. Quippe ſupra illam ſculptum eſſe hominem quendam, qualem ferè pingere ſolent Tantalum in media palude conſiſtentem, ac undas haurientẽ, non aliter ac ſi biberet. Beſtiolam autem, nempe Dipſada illi inhærentem, ac pedi eius implicatam. Tum mulieres quaſpiam aquam ferentes, eademq; opera nõ paucas illi eandem potandam affundentes. Inſuper oua quoq; adiecta conſpici-

Exemplũ rei.

untur, qualia ferè ſtruthionum illorum eſſe perhibentur, quos Garamantas uenari ſuprà memorauí. Eſt autem epigramma aſſcriptum, quod & hic referre nõ alienum eſſe opinor.

ἄθυμος ἰὰ græcè, qd nisi grũ ucneri. um ſignificat.

Talia paſſus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare ſitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Aſſiduis undis uas potuiſſe reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollens à Dipſade percuſſus ſit, ſed illa memoriter nõ teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; ſtudioſe gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, ſed illis euacuatis pro uaſis & inſtrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere poſſunt, propter terrã arenoſam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, ſemper ex ouis ſingulis geminos. Cuiuſq; enim pars dimidia aptum & ſufficientem pileum præſtat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipſades inſidioſe excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morſu infelicem feriunt. Ille uero ictus illico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò ante à me relata ſunt, ſubinde bibens, ac uehementius ſitiens, cum tamen nunquam ſedata ſiti repleri poſſit. Hæc per louem non in hoc à me dicta ſunt, ut ambitioſe cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm non neglectui dederim Libycorum ſerpentum noſſe naturas. Medicorum enim magis iſta laus eſt, quibus hæc neceſſario comperta eſſe debent, ut in tali caſu egentibus opem ferre pro artis ſuæ profeſſione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam exiſtentem, nõ diſſimile quiddam erga uos pati, cuiuſmodi illi patiuntur grauiſſimè, qui morſu dipſadis percuſſi ſunt. Quo enim crebrius ad uos itare ſoleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè ſiti aduror intolerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri poſſe deſiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conſpicuam aquam poſſim conſequi. Quare ignoſcite, ſi & ego ictus animo, hoc morſu iucundiſſimo & ſaluberrimo prolixe & abundanter me impleo, capite ſcaturienti ſubiecto fonticulo. Dummodo me non deficiant undæ à uobis influentes, nẽ ue effuſo audiendi ſtudio hiantem & ſitientem deſeratis. Nam quod ad meam erga uos ſitim attinet, nihil prohibebit ſubinde bibere. Etenim iuxta ſapientis Platonis ſententiam: rerum uenuſtarum nulla eſt ſatietas.

ἀδηφαγία.

DISSERTATIO CVM HESIODO.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Cauillatio quædam poëtarum eſt, qua Heſiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cum iactauerit, ſe à Muſis accepiſſe munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, & quæ futura eſſent, nihil de futuris, quod quidem extet, uaticinatus fuerit, ſiue hoc inuidia quadam fecerit, communicare nolens alijs, quæ ipſe accepiſſet, ſiue uanitate aliqua, qua, cum nihil tale à Muſis didiciſſet, ad uulgus tamen huiuſcemodi de ſe iactarit. Ad hanc accuſationem fingitur poſtea Heſiodus reſpondere, ac primum translatione tueri ſeſe, qua communiter poëtæ omnes uti ſolent, cauſam eius rei in Muſas reijciendo, ſi quid nouum, aut incredibile, aut cuius euentus conſecutus non ſit, carminibus ſuis fortè inſertum habeant. Nam id inſtinctu illo atque poëtico furore fieri, & multa ſæpe, metrorum quoq; gratia, dum in curſu opus eſt, eodem ſpiritu illo aſſumi, quorum ratio interdum reddi ſatis non poſſit. Deinde autem & abſolutè ſe defendere, recitando ex carminibus ſuis quædam, ubi futurorum rationem, & prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterum refutans Lucianus, poſteriora quidem oſtendit, non ſatisfacere definitioni, & officio uaticinandi, cum quiuis agricola eiuſmodi quoq; poſſit, qualia ille prædixit. priora autem, quæ de poëtico furore, & de Muſarum inſtinctu reſpondit, aliquo modo recipit. Porrò fabula, unde

de occasio cauillationis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de seipso ait Hesiodus, Pascenti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἴνα, inquit, κλείωμι τὰ τ' ἐόμενα, πρό τ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & antecta.

T poëtam præstantissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te edita sunt indicas (sunt enim diuina, & admirationis plena omnia) tum nos rem ita se habere cõstanter credimus. Illud tamen non iniuria nos incertat pendentes animi, quanam re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantum à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, & futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tum rei rusticæ institutа, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorum prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditã silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidũ, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium causarum unà te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut illæ quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu seruas conditum, neque illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem edidisti, haud scio in quodnam tempus aliud horum usum promendum reseruans. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cum Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidium autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa alicui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatione liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ô bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque nõ omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autẽ pecora pascendi & regendi, & à stabulis agendi, & mulgẽdi rationẽ, tum etiam si qua sunt alia pastorũ opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterũ ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerũt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimẽ & dicta & scripta sint. Et si in cursu poëseos aliquid per imprudentiã influens poëtæ memoriã fefellerit, illud perpendere acerbũ est. Sed non ignorandũ est, nos poëtas metrorũ & cõcinnitatis gratia nõnihil superuacuũ interserere. Quędam uero ipsius carminis tenor sępenumero plana et polita existẽtia, haud scio quo modo recipiat. At eẽ, tu maximo quo præditi sumus bono

Exordium à cõmendatiõe.

Quæstio.

Amplificatio ab exemplis.

Accusatio p dubitationem

Apologus per translationẽ

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

nos uolenter diſpolias, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëseos, quibus paſſim culta & compta eſt, non perſpicis. Palos autem & ſpinas quaſpiam excerpis, ac anſas intentandæ ſycophantiæ ſtudioſe rimaris. Atqui hoc tibi non ſoli ſtudio eſt, neq; me ſolum inſectaris, ſed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, im penſe tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem ſi cauſa cedentem me oporteat rectiſſimam in medium afferre defenſionem, age ò amice, perlege Operum & Dierum opus à me conſcriptum. Planè enim comperies, quanta in eo ipſo poëmate è uatidico & prophetico ſpiritu prædicta ſint, ſuc ceſſus manifeſtante laborum rectè atq; tempeſtiuè factorum, ac omiſſorũ diſpendia. Et illud:

Ab exemplo.

Alia, à teſtimonio ſcriptorum.

Demeſſas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te ſpectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rurſus, quanta bona conſequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc ſanè utiliſſimum in uita uaticinium eſſe exiſtimatur. LVCIA. Enim uero hoc, ò admirande Heſiode, nimium paſtoraliter à te dictũ eſt, & uerè Muſarum inſpirationem mihi referre uideris, quando ipſe uerſiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiuſmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Muſis expectabamus. Quoniam talia longè certius noſtri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut ſi Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: ſin ſolis ardores ſata exuſſerint, & arua ſi tierint, nihil obſtare, quo minus & fames illorum ſitibundam ſiccitatem ſubſequutura ſit. Tum quòd æſtate media terra aratro ſubigenda non ſit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborem exceptura ſit, effuſis temerè ſeminibus. Neque ſpicas adhuc uirides eſſe demetendas, quippe fructum inanem inuenturos eſſe ruſticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd niſi ſemina inuolueris, & miniſter raſtrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ meſſis ſpem intercepturas. Etenim talia ſi quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; eſſe uidentur, cuius opus eſt, obſcura ac nullo modo uſpiam apparentia, præcognoſcere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum eſt, in uaſe mellis pleno eius filium ſuffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ cauſſam præſignificaſſe: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia ſunt peculiaria. At ſi quis & ea quæ tu iactas, illi aſcribere uoluerit, & ille me quoque uatem rectiſſimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel ſine aqua caſtalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd ſi quis hyberno gelu ſæuiente, & ad hæc loue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuaſurus eſt. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq;, hyberna frigora ſubſecuturos: aliaq; id genus permulta, quorum meminiſſe ualde ridiculum eſt. Quare eiuſmodi & apologias, & uaticinia miſſa facito. Illud autem quod initio dixiſti, fortaſſe indignum non eſt ſuſcipere: nempe quòd nihil eorum, quæ abs te dicta ſunt, noueris, ſed afflatus quiſpiam diuinus ſuggeſſit tibi uerſiculos, neq; ille admodum firmus exiſtens. Siquidem quædam promiſſorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabſoluta prorſus reliquit.

Cõfutatio defenſionis ab inſufficienti.

Amplificatio à minori.

A definitione

Epilogus

NAVIGIVM, SEV VOTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Veridè

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & stulta hominum uota, ut qui in his rebus plerũq; felicitatem ponant, eáq; sibi expetant, quæ si ipsis contingant, plurimum & molestiæ, & periculorum quoq; interim habitura sint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, post hunc Samippus potentiam & imperium, postremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plausibile uidetur, optare. Quorum omnium uota Lucianus ita confutat, ut ostendat quid dais potius, quàm felicitatem in his rebus positam esse. Argumenti autem huius occasio à noua & insolita nauis magnitudine nasci fingitur, quæ cum fortè tum ex Aegypto frumentum, ut Italiam portaret, tempestatibus acta, Athenas in Pyræum appulsa fuerat. Hanc cum Adimantus (ut fingitur) cõspicatus esset, & de numero frumenti quem portaret, deq; anno quæsiuit, quam domino faceret, audisset, uita secum ratione, ut si tantos quotannis reditus ipse caperet, felicissimum ac beatissimum sese putaret, interim dum à Luciano ob stulticiam deridetur; ceteris quoq; personis, optandi cuique quod uellet, occasionem ac facultatem probet. Estq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam antequam ueniatur, personæ quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempestuosum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia describuntur. Exordium à Timolai studio trahitur, qui ad spectandas eius gratia uenisse fingitur. Insequitur autem argumenti satyra quoq; est apud Iuuenalem decima, in qua & ille suo more cupiditates, & uana hominum inficiatur.

LYCINVS.

NNON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer pridianum, ac marcidum, in propatulo positum, quàm spectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam si Corinthum illum oporteat, sine respiratiõe, curriculo abire? Quamobrem autem ita spectandi cupidus es tu, & ad huiusmodi res adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud cõueniebat facere quoq;, Lycine, cum ocium alioqui agerem, audito nauem adeo ingentem, & mensuram omnem excedentem, in Piræum appulsam esse, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumentum importari solet. Arbitror autem et uos, te uidelicet et Samippum hunc, non ob aliam caussam ex urbe huc progressos esse, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinusius, unà nobiscum. Sed nescio ubi nam ille nunc sit, inter multitudinem spectatorum alicubi errans. Nam usq; ad nauem quidem unà uenimus, & ascẽdentes in ipsam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, sequebatur aũt Adimantus. Deinde ego post illum, utriusq; ipsum manibus apprehendens. Ac me per totas schalas subuehebat ille, manu ducens, subligatum crepidis, cum ipse absq; calceis incederet. Sed postea non amplius ipsum uidi, neq; intus in naui, neq; postquam inde iterum descendimus. SAMIP. Nosti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formosus ille adolescẽtulus ex interiore parte nauis progrediebatur, nitido ac puro amiculo indutus, religata post tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, si ego Adimantum rectè noui, arbitror uenustũ ac dulce adeo spectaculum conspicatum, longum ualere iusso Aegyptio fabricatore, per nauigiũ circumcirca præeunte, astitisse lachrymantẽ, quemadmodum consueuit. Admodum enim procliuis ad lachrymas, homo est, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non adeo formosus, Samippe, adolescens ille mihi uisus est, ut etiam Adimantum uelut attonitũ, in se conuerteret, quẽ tot subinde Athenis formosi sectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæstrã spirantes, quibus etiã illachrymari, non ignauum est. Hic aũt præterquam quòd colore fusco est, etiam labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; dissolutũ & incõpositum quiddam continuatis & agglomeratis inter se uerbis, Græcè quidem, sed ad patrium morẽ concitato strepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille post tergum conuolutus capillus, haudquaq; liberũ esse ipsum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis signũ, Lycine, est Aegyptiacę, coma uidelicet. Cuncti emm illorũ pueri ingenui capillũ à tergo collectũ gerunt, usq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores nostri*, quibus pulchrum uidebatur comã nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & studio Timolai.

* *Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire senes quoq;, redimitos crobyli textura, sub aurea cicada religata. SAMIP. Euge Timolaë, quòd nos commonefacis Thucididis commentariorum, quæ æq; in procemio de ueteri nostra luxuria dixit ille, in Ionibus, quando illi tum una cum cæteris in coloniam missi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe, ubi à nobis relictus fuerit Adimantus, quando uidelicet iuxta malum aliquandiu stetimus, sursum spectantes, numerantes coria alia aliis superimposita, & mirantes ascendentem per funes nautam: deinde per antennã supernè turbò adeo currentem, apprehensis antẽnarum clauis seu cornibus. SAM. Rectè dicis, quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipsum, an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam, sed pergamus. Nam uerisimile est præteriisse illum iam, recipientem in urbem sese, postquã nos amplius inuenire non potuit. Quòd si minus, at uiam saltem nouit Adimantus, neque metuendum est, ne à tergo relictus, à nobis seducatur. LYCIN. At uidete, ne agreste nimis fuerit, relicto post nos amico, ipsos hinc abire. Sed eamus tamen, si idem hoc Samippo quoq; uidetur. SAM. Atq; admodum uidetur, si fortè apertam adhuc palæstram deprehendere possimus. Sed interea dum sermones cedimus, quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta, latitudine autem supra quartam maximè partem mensuræ huius patens. Tum à summis foris ad fundũ usq;, qua profundissima est, eo loci uidelicet, quo sentina defluit, nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamq; sustinet antemnam? quanto autem rudente utitur, atq; astringitur? Vt autem ipsa quidem puppis paulatim assurgit, inflexa, atq; aureum anserculũ supernè habens impositum: è regione autem æqua proportione prora prominet, in anteriorem partem longè porrecta, cognominem naui deam, Isidem uidelicet utring; additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta, uti picturæ, & uelli flammeus ille atque parasius color, & ante hæc, anchoræ quoque, & uertendi circumagendiq; instrumenta, & habitationes illæ post puppim, omnia admiratione digna uisa mihi sunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari posset. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quãtus in annuum uictum sufficere omnibus in Attica facile posset. Atq; hęc omnia paruus quidam homuncio, senex iam, conseruabat, tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonstratus enim mihi fuit, caluaster quidam, crispus, Heron, opinor, nomine. TIMO. Mirabilis, quod ad artem attinet, ille, quemadmodum dicebant ij, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum supra Protheum illum, doctus. Audistis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus, aut quemadmodum stella illa ipsos seruarit? LYC. Haudquaquã Timolaë. Quin hoc ipsum abs te libenter nunc audierimus. TIMO. Ipse Nauclerus narrauit mihi, homo probus, & ad conuersandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo soluissent, flatu non admodum uehementi, septimo die eõ fuisse prouectos, ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro exaduerso spirante, transuersos abreptos fuisse ad Sidonem usq;. Inde autem tempestate magna iactatos, decimo tandem die per angustas illas ad Chelidoneas peruenisse. Vbi parum abfuit, quin omnes submergerentur. Noui autem, aliquãdo etiam ipse naui præteruectus Chelidoneas, quanti se eo loci attollant fluctus, & maximè, flante Africo, siquando assumpserit & Austri partem aliquam secum. Nam ab eo loco contingit diuidi Pamphyliũ mare à Lycio, & fluctus ipsi, utpote multis ac uarijs undis, circa promontorium illud uelut intersecti (præruptæ autem rupes sunt, & acutæ, & incursionibus aquarum exasperatæ) & procellas excitant terribiliores, & fragorem edunt immensum. Ac fluctus sæpenumero tanti attolluntur, ut ipsius scopuli altitudinem exæquent. Talia igitur se quoq; tum deprehendisse atq; expertos esse nauclerus aiebat: insuper etiam nocte existente tum, & tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipsorum dij tandem flexi

Locus est in primo Thucididis, ubi de colonijs Ionũ tradit. Πρὶν μὲν γὰρ καὶ τὸν πλοῦν ἐπὶλαμβάνουσιν.

Descriptio nauis, quæ et passeue totius negocij.

Ornamentũ in anseris modũ effigiatũ, uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortasse quali Parrhasius usus fuit.

Chelidoneæ, et q̃ difficilis circa easdem nauigatio.

flexi atq; inclinati fuissent. ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locum illũ manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consediſſe, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quàm ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuersè actos, in Pyræum, heri appulsos huc esse. Eo usque uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? ann non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neque alius quisquam. Admodum igitur planè iam uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usque, arguit hominem. Sed tamen acceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quòd nisi ueste apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecum ipse animo & cogitatione, ut uidére, uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædã cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirẽ uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quænam ista? ne enim graueris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidẽ apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddam est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splẽdida admodũ face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ò præclare, istiusmodi, sed opulentiam quandam mihi ipsi fingebam, quam inanẽ felicitatem plerique uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarũ uersanti mihi, superueniſtis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in mediũ allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauẽ conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiente me anchoræ magnitudinẽ, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cũ omnia perlustrassem, interrogaui quendã ex nautis, quantũ mercedis ac lucri cõmunibus rationibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cõmuniora tantũ computaret, et ad minimã summam redigeret. Exinde igitur rediẽs mecum ipse cogitabã. Quòd si nunc deoꝝ quispiam nauẽ hanc de repente meã esse faceret, qualẽ & q̃ beatam uitam acturus erã? qui et amicis benefacturus, et interdum quidẽ ipse in ea naui gaturus, interdum aũt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domũ ædificaturus essem, in loco maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticũ pictã, relicta paterna illa, quã apud Ilissum habeo, & seruos coëmpturus, & uestes et uehicula et equos. Iã aũt nauigabam quoque, et felix, ab omnibus ijs, qui nauẽ conscenderãt, prædicabar, à nautis aũt formidabar, et tantũ non rex quispiã existimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui sunt cõpono, et ad portũ à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hãc oẽm submersisti mihi, nauẽq; ipsam benè ac secũdo uoti uẽto labentẽ, subuertisti LY. Proinde ò generose, correptũ me, abduc hinc ad Imperatorem, ueluti piratã aliquem, aut demersorẽ, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor pro

Ita Græcis appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantũ et adrẽ instituta descendit.

Narratiuncula, cõtinens occasionẽ disputationis.

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq;, ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultrà hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspiceres quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quispiam uiderit. ADIM. Vides. propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat sciẽs, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quãm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam nec illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scalas subtrahã, ingrediendo uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Neenim putes tibi quidem facile esse tanta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia inde fessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quã parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægreferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, q tecum conscensuri sumus, & scalas præingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclare, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quòd si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, naugio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit, Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuiq; maximè uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultrò nobis obiecto, quod nos quo ad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura increbilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hęc res, quinam omnium optimè diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè mehercle, Timolaè, atq; adeo obsequor tibi, & cum tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At diuitescamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uideat. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò antequam ad Dipylum perueniemus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq; quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigiũ, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & siquid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Prouerbiũ uide Erasmũ.

Propositio.

Diuisio.

Primũ uotũ Adimanti diuitiarum uidelicet.

κερδῶος eo gnomentum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδος, eo quòd lucris præsit.

ipſum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum iſtum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus ſit, quantum autem frumenti eſt, totus ille numerus in aurum ſignatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus eſt tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæſo Lycine, ſed poſtquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, ſi placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipſe nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad ueſtras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adoleſcentulus autem ille formoſus, ſuffocabitur miſer, cum natare neſciat. TIMO. Bono animo ſis Lycine. Delphines enim ipſum tergo ſubeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis ſeruatum eſſe, accepiſſeq; mercedem hanc carminis ſui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Iſthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem ſeruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinnum hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipſe huius rei dux & caput ſis. TIMO. Melius enim fuerat, ueriſimilia magis te fingere hæc, & alicubi theſaurum ſub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipſe exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur theſaurus ſub Mercurio illo marmoreo, qui nobis in aula eſt, medimna uidelicet mille auri ſignati. Statim itaque iuxta Heſiodum: Aedes principio, quàm maximè inſignes habitarem, deinde quæ circa urbem ſunt, omnia iam coëmiſſem, præter quam quæ in Iſthmo, & apud Delphos, & Eleuſine ſunt. Præterea quæ ad mare ſacent, & circa Iſthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, ſi quando ad Iſthmia proficiſci lubitum eſſet, & Sicyonium campum. Et in ſumma quicquid uſquam in Græcia foret, uel conſitum nemoribus, uel irriguum fõtibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti ſit. Aurum autem concauum nobis ſit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, ſed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, niſi cum magno negocio, non ſcyphum illo, ſed Siſyphium quoddam pondus attollentes? ADIM. Mihi homo, ne mihi diſturba uotum. Ego uero etiãm menſas totas aureas facturus ſum, & lectos aureos, ſi uerò non tacueris, etiam ipſos miniſtros. LYCI. Vide modo, ne quem admodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diteſcendo miſer pereas, fame iſta præcioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis ueriſimiliter compones, paulò poſt Lycine, poſtquam ipſe optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi ſit, & uictus quàm maximè delicatus, ſomnus, quoad fieri poteſt, ſuauiſſimus, amicorum ſalutationes, & petitiones, & quod uulgò faciunt, omnes me uereantur, & adorent, atq; alij quidem primo ſtatim mane ad fores ſurſum ac deorſum obambulent, inter ipſos autẽ et Cleænetus, & Democrates, ille ſupra modum. Atq; accedentibus quidem ipſis, & ante alios intrò recipi uolentibus ianitores ſeptem aſtantes, ingentes barbari, in frontem ſtatim impingant ianuam, perinde atq; ipſi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uiſum fuerit, proſpiciens quemadmodum ſol, illorum quidem nõnullos, ne aſpiciam quidem: ſi uero pauper quiſpiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum theſaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam ſub tempus uenire iubebo. Diuites autem iſti rumpentur, aſpicientes uehicula, equos, & pueros formoſos circiter bis mille, ex omni ętate delectos, ut quiſq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appoſitas (Vile enim argentum, & nihil ad noſtram fortunam) Ac ſalſamentum quidem ex Hiſpania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipſum ex Hiſpania, mel autem noſtrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet aureî, ut Philippici.

Mons eſt Attica.

ſonia undequaq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; uolatilia, gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quòd ſi cui autem præbibero, ſcyphum, aut phialam poſcens: ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me Iri uidelicet, & mendici omnes uideantur. neq; amplius tum argenteam iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Dionicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſingulis menſibus drachmas cui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua per foſſam magnam introducta; ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis autem uobis, Samippo quidẽ uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam, eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irridet. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruẽs. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui admodum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIMA. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ò optime, incertum eſt, quantum temporis uicturus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manũ admoueas, & pauonem aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata anímula abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerem tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Cræſum, & Polycratem, multò te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atque conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autẽ cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cũ Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulieroſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs cõiunctas norim. Præterea & prædones, & cædes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirum cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuò uotum meũ infecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitũ more detrectas, & promiſſum reuocas. Sed tu Samippe iã opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, incontinente uitam agens) nauem quidem haudquaquã poſtulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem ineam, theſaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquam illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſiquis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulò poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Cõfutatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Poſtea

Postea mille,& non multō post,decies mille,postremo tota armatorum summa quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia sit.Ego uero suffragijs cunctorum antepositus & electus,Imperator optimus esse uidear,qui & hominibus præeam,& rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus,utpote qui uirtute cæteris antepositus,exercitui imperem,non per successionem hæreditariam,ab alio in regnum introductus.Nam hoc Adimanti thesauro nō dissimile foret,& ipsa res haud quaquam eodem modo suauis,ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatum assecutus esse. LYC.Papæ Samippe,haudquaquam exiguum aliquid tu quidem, sed ipsum adeo caput bonorum omniū postulasti,uidelicet aciei tantæ,optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus.Talem scilicet nobis Mantinæa,& tam admiratione dignum regem atq; imperatorem,interim dum non animaduertit,enutriuit.Verum age regna,præi militibus,& exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes. Cupio enim scire,quó nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia,aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine.Imō uero si tibi placet,sequere unà nobiscum.Præfectum enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem isto ō rex,gratiam tibi habeo,ac Persico more procumbens,adoro te,circūiactis post tergum manibus uenerando tiaram,rectam istam,atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem,præfectum equitum designa. Nam ego tibi à re equestri ualde alienus sum,neq; omnino equum ullum ascendi ante hunc diem. Proinde metuo ne tubicine classicum intonante,decidens ego,in tumultu à tot ungulis conculcer,aut etiā equus ferocior existens,arrepto freno,in medios hostes efferat me,aut denique oporteat me alligari ephippio,si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM.At ego tibi Samippe,ducam equites,Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum, qui maximos honores abs te consequar,ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIPP. Ipsos interrogemus equites,Adimante,num recipere te uelint præfectum suum. Cui igitur placet,equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse,manum attollat.Omnes,ut uides,Adimante,suffragantur tibi. Proin tu quidem equitatui præsis,Lycinus autem dextrum cornu ducat.Timolaus porrò hic ad sinistram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regum,pro eo atq; legitimum est Persarum regibus,quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt. Sed progrediamur iam rectà uersus Corinthum,quà per montana itur,comprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt,omnia sub potestatem redegerimus(neque enim quisquam erit,qui nobis resistet,aut arma opponet,cum tā multi simus,sed absque sudore ac puluere uincemus)conscensis triremibus & equis in naues impositis(apparatum autem est in Cenchreis,& frumentum satis multum,& nauigia,quæ sufficiant,cęteraq; ad hanc rem omnia)traijciamus per Aegeum,in Ioniam,& exinde ibi sacris Dianæ peractis,ac ciuitatibus nullo defendēte,captis præfectisq; ibidem facile relictis,in Syriam pergamus,per Cariam itinere facto,inde per Lycirm,& Pamphiliam,& Pisidas,& utranque Ciliciæ oram,maritimam uidelicet,& montanam,donec ad Euphratem peruenerimus. LYCIN. At me,ò rex,si placet,satrapam aliquem Græcis relinque. Formidulosus enim sum,neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse,gentes bellicosas,& sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe. Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque,nequis etiam sagitta me transfigat,ea parte,qua nudus maximè ero,miserum me feriens,circa Susa,uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Aufugis Lycine ac deseris ordinem,meticulosus uidelicet existens: atqui lex iubet caput amputari ei,siquis ordinem deseruisse deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

Vt ille,cui Macedoniam cōmisit Alexander,dū in Asiam traijceret.

tem iam sumus, & fluuius ipse ponte iunctus est, & quæcunque à tergo reliquimus benè ac tutò nobis se habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impositi sunt, alij autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæstinen, & exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine transi, dexterum ducens cornu. Deinde ego sequar, & post me Timolaus hicce, postremus autem equestrem duc exercitum Adimante. Ac per Mesopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hostis, sed ultrò seipsos, & arces, homines dediderunt, Etiam ad Babylonem accedentes, præter spem intra muros recepti sumus, ac urbem ipsam tenemus. Rex autem ad Ctesiphontem cõmorans, aduentum nostrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat, & equites quàmplurimos undecunque accersens, & sagittarios, & funditores. Renunciant itaque speculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas esse, & ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adest, neque ij, qui ad Caspium mare habitant, neque Bactriani, sed ij tantum, qui in uicino degunt, & in ipso quasi suburbio regni. Adeo facile tot myriadas ille recepit*. Tempus igitur iam est, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. Ac ego quidem censeo oportere uos, pedestrem uidelicet exercitum, proficisci hinc ad Ctesiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic, & Babylonem asseruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, postquam propius periculo uentum est? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hosti obuiam esse, neque expectandum, dum illi melius sese pararint, auxilijs undique ipsis accedentibus, sed dum adhuc in itinere sunt hostes, adoriamur ipsos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid censes. LYCI. Equidem tibi dicam. Posteaquam defessi iam sumus contendendo, & absque intermissione iter faciendo, quando in Pireum mane descendimus, & nunc autem triginta propè stadia processimus, deinde & solis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè est) hic alicubi ad oleas, super columnam istam, inscriptionibus insignitam residentibus, quiescendum paulisper esse. Deinde resurgentibus inde iterum eundum, & reliquum uiæ ad urbem absoluendum esse. SAMIP. Etiám ne Athenis, ô beate, tibi esse uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites sedes, de bello deliberans? LYC. Submonuisti. Ego uerò sobrium esse me putabam, at tu in eo, ut sententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, si tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis sitis, facite, neque prodatis patrios spiritus. Iam enim & hostes uidelicet pugnam capessunt. Quare tessera quidem Enyalius esto. Vos autem post quam classicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos hastis pulsantes, properate cum aduersarijs manum conserere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum consistite, ut ne plagas accipiamus, dum illis spacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum est, sinistrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congressi sunt, Medos. Media autem acies, & quod circum me est, æquo adhuc Marte pugnat. Persæ enim sunt, & inter eos ipse rex. Vniuersus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu nostrum fertur. Quare ô Lycine, & ipse uir fortis sis, & eos qui tecum sunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & sustinendam impressionem. LYC. O fortunam. Aduersum enim me equites cuncti, solusq; idoneus ipsis uisus sum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, si uim adhibeant, transfugiturus esse, in Palæstram hinc curreus, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipsos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam singulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me, & pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

* παῖε τὸν ξῦν græce, qd'alias fregit significat.

Martis cognomentum est, ἀπὸ τοῦ ἐνυαλίου.

LYCI.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis statim admodum ab eo. Nam hoc quoque regium est, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix summã cutem perstringens uulnus hoc, nec etiã in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura sit postea. Cæterum uides quo pacto ipse incursando, unà adeo plaga & ipsum, & equum emissa hasta transegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipse factus iam sum, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atque unus Imperator nominabor. Post hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognominea mihi ipsi conditurus sum, quàm multas autem etiam destructurus, per uim captas, siquæ contumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam istum diuitem persequar, qui cum mihi uicinus tam esset, eiecit me agro, transcendens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Desine tandem Samippe. Tempus enim est, te quidem post pugnam tam superatam, Babylone conuiuium celebrare, & uictoriæ sacra peragere. Iam enim extra præscriptum stadium, opinor, processit tibi imperium: Timolaum autem, uicissim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi postulasse uideor? LYC. Longè, ô præclarissime regum, laboriosiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uersaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris singulari prælio dimicans, & metuebas, & curis distinebaris noctu, interdiuq. Non solum enim ea, quæ ab hostibus fierent, formidanda tibi erant, sed & insidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autem nullus uerus, sed ad metum omnes, uel spẽ beneuolentiam simulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per somnium quidem, sed gloria solum, & purpura auro uariegata, & fascia candida circum frontem, & satellites præeuntes. Cętera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut responsa dare ab hostibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad subditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incursiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere suspecta. Et in summa, ab omnibus magis, quàm à te ipso beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo discrimine habet te regem, nec etiam mors metuit satellites tuos, sed superueniens, quandocunq; ipsi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema istud. Tu uero ille sublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è solio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris intet gregem mortuorum agitaris, tumulum excelsum supra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis assurgentem, post te relinquens, serotina uidelicet, & tum insensibilia magnificẽtiæ spectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeunt neglecta. Quòd si autem quàm maximè etiam in longissimum perdurarint, quis quæso fructus eorum amplius fuerit, cum sensu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus sis, metuendo uidelicet, & cogitãdo, & laborando: qualia uero & illa quoq; quæ post mutationem sequentur? Sed iam tuum erit Timolaë, optare, ac ut superes istos, uide, quemadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti scientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, numquid reprehensione dignum optabo, & quid nam arguere quispiam meritò possit. Nam aurum quidem, & thesauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendisti, haudquaquam postulabo. Caduca enim hæc & multis insidijs referta, & plus molestiæ in ipsis est, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi ueuientem dare nonnullos annulos, qui huiusmodi uim habeant: primum quidem, ut rectè semper ualeã, & corpore

Cõfutatio potentiæ & imperiorum.

III. Votũ, de ueris fortunæ & felicitatis.

ſanus ſim, & inſauciabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne conſpici poſſit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde alíũ quendam, ut robore ſuperem utrorum decem míllia, atq; onus, quod alioquí decẽ míllia hominum mouere ſimul uix poſſent, ego ſolus facile in humeros attollere poſſim. Præterea autẽ & uolare poſſim, longè à terra in ſublime ſublatus, & ad hoc quoque annulum quendam habeam. Iam uero & in ſomnum reſoluere, quos uoluero, & omnem ianuã accedenti mihi aperiri, laxata fera, & dímoto obice, hæc ambo unus annulus poſſit. Et quod maximum eſt, alius quíſpiam ſit, ſupra omnes ſuauiſſimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formoſis, & mulieribus & populis totis, neque quenquam amoris expertem eſſe ſinat, & cui non deſiderabiliſſimus ipſe uidear, atque in ore ſim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, ſeipſas etiam ſuſpendant, & adoleſcentuli ad inſaniam redigantur mei deſiderio, adeoq; ſeipſos beatos eſſe putent, ſi quem ipſorum uel aſpiciam ſolum, ſi uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in ſumma, ſupra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum ſim. Atque hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac ſtatim moriturus, neque etiam ad menſuram humanæ uitæ uiuens, ſed annos míſſe, ſubinde iuuenis ex iuuene renaſcens, ut uendo exígam, circa decimum ſeptimum quenque annum exuens ſenectutem, perinde atque ſerpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alíj habent, mea futura eſſent, quatenus & fores aperire poſſem, & ſopire cuſtodes, & ipſe ingreſſus inuiſibilis eſſe. Quòd ſi apud Indos, aut Hyperboreos ſpectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua præcioſa: aut quicquid eſu uel potu dulce, nihil ueritus, ſed ipſe eò aduolans, frueret omnibus ad ſatietatem uſque, Et quia Gryps, alata fera, aut phœnix, auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque ſolus ſcirem, & terræ quicquid inhabitabile eſt, & ſiqui Antipodes ex aduerſo nobis habitant, auſtralem terræ partem dímidiam tenentes. Præterea autem & ſtellarum naturã, & Lunæ, & ipſius Solís, facile noſſem, ut qui ab igne illorum lædi non poſſem. Et quod omnium ſuauiſſimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem poſſem, quis nam in Olympijs uicíſſet: & ſi fortè in Syria pranſus eſſem, cœnare in Italia. Si quis aũt inimicus mihi foret, ulciſci etiam iſtum, ex obſcuro, iniecto in caput eius ſaxo, ita ut díminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipſis aurum. Ac ſanè, ſi quis ſuperbus foret, aut tyrannus, díues, contumelioſus, ſublatum ipſum ad ſtadia uíginti, per præcipitia ſuperne deíicerem. Cõpuſionibus autem nemine prohibente conuerſari mihi liceret, quippe cum & uideri non poſſem ingreſſus, & omnes in ſomnum reſoluerem, ſolis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quòd belligerantes tutò ſpectare poſſem, extracta ſi iactum in altum ſublatus? Et ſi uiſum fuiſſet, adiungendo me uictis, & ſopiendo uictores, fugientibus uictoriam ſubminiſtrarem, ex fuga uidelicet reuerſis. Et in ſumma, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc ſumma felicitas eſt, quæ neque perire, neque inſidijs peri poteſt, & maximè cum bona ualetudine perlongam ætatem. Quid igitur eſt Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Tiemolae, neque enim tutum fuerit, aduerſari uiro alato, & qui robore multa hominum míllia ſuperat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberraſti, ſenem iam uirum mente à ſtatu ſuo ita dímota, qui annulo exíguo uectus, totos adeo montes digito mouere potuerit, amabilem omnibus, idq; cum caluus eſſet, & naſum haberet ſimum? Atuero etiã hoc reſponde mihi: Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi iſta poteſt: ſed tam multis reuinctus incedes, ſiniſtra grauata per ſingulos digitos: imò uero excedit numerus, & neceſſe erit etiam dextram ferendo oneri ſuccedere. At

Conſutatio à ſtulto & impoſſibili.

qui

qui uno adhuc necessario maximè opus est, qui te ludorum à stultitia cohibeat, multa ista insolētia detersa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè potest, meracior uidelicet haustus? TIMOL. At prorsus Lycine, etiā ipse optabis tandē tam aliquid, quo discamus, qualia tu postulaturus sis, ut reprehēsibilia uidelicet, & quæ accusari nequeant, quando quidē cæteros calumniaris omnes. LYC. At nō opus habeo uoto ego. Venimus enim iā ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonē singulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dum in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea studia, quæ ad me pertinebant, absumpsistis, rectè sanè facientes, præsertim cum non probem in breue tempus ditescere, opulentia quadam quasi subuentanea, deinde post paulum mœrore afficiantur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igi afficiemini, uti consentaneum est, ægroq; animo, ea quæ domi uobis sunt, aspicietis, & maximè tu Timolaë quando necesse tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut soluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapsus, humi incedere cogaris, amissis annulis illis omnibus, ultrò de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abundè satis erit, pro omnibus thesauris, ipsaq; adeo Babylone, si auiter admodum ridere ad ea quæ uos optastis, tam præclara scilicet, & hoc, cū ipsi philosophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

Argumentum fabulæ tale est. Peragunt encomium & laudes Podagræ, sacerdotes, potestatem deæ cum nimbus celebrantes. Ad quorum inuocationem, cum ipsa quoq; dea adesset, suumq; numen, ut insuperabile & inuictum prædicaret: nunciatur uterea medicos quosdam Syros, deam contemnere, ac uires ipsius eludere, medicinam, à patre uidelicet acceptam, contra illam nulgo pollicēri. Indignata itaq; dea, arrogantiamq; ac temeritatem hominum non ferens, immissis tortoribus suis, miserè illos excruciare atque uexare cœpit. Qui cum medicina sua frustra adhibita, doloris uehementiam atq; acerbitatem ferre non possent, supplicantes deæ, ui ctos sese, artemq; suam nullam esse, confitentur. Exorata igitur dea, tortores suos reuocat, ac uictrix palmam refert. Proloquitur Podagricus quidam, malum & cruciatum immedicabilem detestans. Rabida utro in unuersum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

Etsi quòd & uanitatem Indocrum ac Syrorum nonnihil taxare uidetur, ut qui contra omnes morbos, quantumuis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente nulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

Triste nomen, ô dij odibile.
Podagra, lachrymosa, Cocyto sata
In tartari specubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megæra suo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus?
Quòd si luunt errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus sitit, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stygij fuit Dis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membris fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fatigatum meum
Manibus ab extremis, ad infimas pedum
Plantas, sanie tetra fluentes & fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubique stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquoreorum rupium,
Aestibus inuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit.
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, te leniter
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS.
Dimetri catalectici omnes.

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Super iuga Tmoli
Comon celebrare Lydi.
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia, rythmis
Cretensibus, Corybantes.
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Ineunte uere, luctus,
Vbi gramminifera passim
Herbis uirere prata,
Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Malè nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, querelis

Vernum tempus aptum podagræ. Celsi. lib. 4. cap. 24.

Vbi

Vbi triſtibus philomela.

PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertij gerens Bacule uicem pedis,
Tremulum mihi ſuffulcias oro gradum.
Iterq; dirigas, leuia & ueſtigia
Firmes pedum, poſſint ut inniti ſolo.
Age miſer exſtratis, tua membra corripe,
Et culmen, ædium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem.
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram ſerenam ſpiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc ſolidi dies,
A ſole cum procul in tenebris abditis
Incompoſito in lecto cubans diſtorqueor.
Adeſt animus, adeſt uoluntas ſæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deſerit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis ſunt Acteæ
Cuiuſtie dæmonum celebrant feſtum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adeſt ſignum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hoſpites.
Exponite nobis, uera q; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus greſſusq; nobis indicant
Myſten uidemus inſuperabilis deæ.
Vnus quidē & ego ſum, deā non dedecens. PO.

CHORVS.

Dimetri, partim catalectici partim acatalectici.

Venerem ſacræ deam Cypri
Ex ætheris ortam ſemine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & ſoror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In ſinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Sum-

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœlestium Saturnius,
Virtute claram Palladem.
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, fubarq; lucidum
Solis, podagræ tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, statim Clotho abluit,
Totusq; risit æteris
Fulgor, tonuitq; serenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frusta crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas arturum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna uenia apparens dea
Simulq; cum Mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.
Dimetri.

Tranquilliter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens,

Salue

Salue deûm mitiſſima,
Tuosq; benigna reſpice
Lætante lumine famulos,
Huiusq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA,
Trimetri Iambici.

Quis eſt hominum, cui non ego inſuperabilis
Regina morborum Podagra nota ſim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fuſus apud aras cruor, aut donaria
Suſpenſa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipſe uincere ſummus omnium
Pæon deorum medicus arte ſua poteſt,
Apollinis ue filius Aeſculapius.
Ex quo ſiquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires geſtiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum induſtriam,
Plantaginem terunt, apiumq; ſemina,
Foliaq; lactucarum, & agreſte peplion,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona.
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de ſtercore lectos illiniunt.
Hos, cocta paſtinaca, foliaq; perſica,
Hyoſcyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et pſyllion, thus, helleborí radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, ſimulq; galla Cupreſſina,
Et panis hordeaceus, atq; braſſicæ
Crudæ folia, gypſus gari liquaminis,
Et ſtercora ſylueſtris capræ, ſimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Alij,
Alij ruberas, quiq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; muſtelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula ſumpta ſunt?
Quis non probatus humor eſt mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma eſt arborum?
Animalium omnium, oſſa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; ſeptem plurimi,
Alius bibens ſacram, repurgari ſtudet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rurſus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil niſi plorare impero,
Et ſic facientibus uel irritantibus
Occurrere ſoleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysteriis,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
At ten enim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens. ueruntamen
Pleriq; me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapestici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, lectigrada,
Cursiuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra,

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici.
Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam deniq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermẽ duo ſtadia pertranſij,
Quam ſubitus ades ò nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq;, luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrò,
Qua tranſeunti liquidus er membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc rectè tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Quinam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quamplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. *Heroes podagrici.*
Perijt Achilles podagricus ille Pelei,
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Pleſthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri ô calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus MED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum? quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui iussit hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere:
POD. An igitur, ò execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc õ seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miseriq; clamitant grauissimẽ,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimẽ,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum.
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iuppiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrimabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.
Hexametri μέτρου & Anapæstici
Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitríbus
Auſa Iouis, pœnas euadere ſalua potuit
Verum animo repreſſa, repentéq; fulmen dei
Fumigero ſtygias detruditur icta ſub aquas,
Nec ſatyrus phœbo congreſſus Matſya tulit
Inde uoluptatem, cum diripit undiq; cutem
Pythius illius, non premia grata referens
Lítis habet memorem, luctu quoq; fœta Níobe,
Namq; & adhuc lugens Sipylum, rígat uda lachrymís
Mœonís ad lites Arachne, quía Pallada uocat
Perdita, nunc ſcelus id teſtantia ſtamína plicat,
Impar enim eſt diuorum affectíbus humana uis.
Vt Iouis, ut Latonæ, ut Pallados, ut Pythíj.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebrís, cunctísq; locis dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxíos
Abſq; dolore, nec intolerabíliter, benè ſuos
Qui teneant fines, ſint exíguumq; ualídi,
Quiq; gradum non impediant facientíbus íter,
Multæ ſunt formæ miſerorum.
Sed podagros ſoletur morbi
Exercitium & conſuetudo
Quare æquanimíter, nobíſcum
O quotquot in hac eſtis naui,
Cruciatus ex animo eíjcite.
Quòd ſi quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis díj inueníunt,
Quisquis es hic cui morbus grauis eſt
Te ludi rideríq; feras,
Nam hæc huius ludi natura eſt.

OCYPVS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

OCypus Podalirij & Aſtaſiæ filius fuit, pulchritudine ac uiribus præſtans, gymnaſiorumq; & uenatiónum in primis ſtudioſus. Hic cum ſæpe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil eſſe prorſum, cur illi tantos dolores præ ſe ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio conſtanter ferret, ac morbum detrectaret, tandem á dea totus proſternitur, & ſupinus decumbit. Scena quidem ſiue actio fabulæ apud Thebas eſſe intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis conſtituitur, qui omnes Ocypum pariter coarguunt. Fabula eſt ex ijs quæ pro ualde uti banis habentur. Interlocutores fabulæ ſunt.

Mimeſis eſt græcorũ grãmaticorũ, qui huiuſmodi inſcriptiones fabularũ præmittunt, ut apud Euripidẽ. Ariſtophanẽ &c. uidere licet.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Nuncius.

Proloquitur autem Podagra.

Poëma imperfectum, & mendoſum eſt, & ut Eraſmus addit, ne micum quidem Lucianici ſalis habens.

GRAVIS hominibus,& inauſpicati nominis
Podagra uocor,mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum,pedes,
Ingreſſa clàm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo,eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent,qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxatum alicubi,aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, pòſt tamen.
Ac tum domitus,ueroq; nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi.
Neq; enim ſine hoc ego ſola quicquam potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi,quòd,cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum,& omnes excruciet,nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuicijs.
Sed abominabilibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc,mea,modo effugere poſſint,uincula.
Verum quid iſta nugor,& non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor.
Iram euomens hanc intus omnem,ut eſt,meam.
Nam curſor hic (ſi dijs placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit,& nullam eſſe me (demens) ait.
Ego autem,ut mulier,ira acerbè percita,
Illum uiciſſim acerbo,& immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam ſtimulis ſuis.
At ille,ceu curſu,aut palæſtra,offenderit
Pedem,magiſtrum decipit,miſerum ſenem,
Sed biliioſum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.

OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui neq; gradi me,neq; loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator,inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.

NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili,& alleua,
Ne fortè concidens,pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.

OCYP. En teneo te,abſq; pondere,& tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens,doloremq; opprimens.
Namq; iuniori turpe,pueros inter,eſt,

Obmur-

Obmurmurans miníſter,inualidus ſenex.
NVTR. Ne ne quid huius ſtulte,ne mihi obíjce,
Ne faſtuoſe me laceſſe,uti iuuenis
Illud ſciens,quòd iuuenis eſt quiuis ſenex
Quoties neceſſitas,& opus hoc poſtulant,
Ac crede dicenti,ultimum hoc ſi ſubtraham,
Stabo ſenex,at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu,parum ſi offenderis,ſenex,cadis,
Et hoc,dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in ſene uoluntas ſemper eſt,
Sed res & opus haudquaquam in eo ítidem uígent.
NVTR. Quid hæc ſophiſticando ineptias agis,
Quín potius unde morbus hic cauam pedis
Aduſq; plantam uenerit tibi,díſſeris.
OCYP. Dum curſitando exerceo me,atq; ibi leuem
Pono pedem,currens retorſi,atq; incidi
In hoc malum,implicitus dolore,quo uides.
NVTR. Denuo igítur curre,uti monebat,quí ſedet
Barbamq; ſub tonſore uellit hiſpidus.
OCYP. Ergo ubí palæſtra exerceor,parembolam
Dum iacere luctando uolo,hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipſe míles es,cedo,ut iacens
Parembolam,percuſſus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo,falſa prædicas. *
Eadem iſta diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo uerítatem amico nemíni.
At nunc uides ut cuncta *deeſt quippiam.*
Quaſſansq; facile intorquet huc,illuc,labor.
MEDIC. At ubi,ubi reperíam inclytum Ocypum,uiri,
Expede laborantem,& uacillantem gradu,
Medicus enim cum ſim,ex amico quopiam
Audíui eum uehementer affici malè,
Dolore,quí conſiſtere pede ipſum haud ſinit.
Sed ipſus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus ſupíno,per cubile,corpore,
Saluere iubeo per deos te,ac tuum *
Quid iſtud Ocype,dic mihi,forſan *
Si fortè enim cognpro,forſan remedium
Adhíbebo tam ſæuo dolori,atq; iſtius
Tantam malí cauſſam leuabo ſcilicet.
OCYP. At me uides,ô *ſoter,& Soteriche
Tubæ ipſius nomen gerens,Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè.
Greſſumq; timidè facio,& haud planum pede.
MEDI. Vnde,aut quid accidit,expedí,aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem,ut eſt,dempto metu
Melius adit: non audiens,errat ferè.
OCYP. Dum genere curſus neſcio quo exerceor,
Artí ſtudens gymnaſticæ, plagam tuli
Percuſſus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur triſtis igitur ceſſat inflammatio

De hoc loco Et aſinum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæſtritas propriè ſit,alibi non reperio. Videtur tamen æquiuocatione hic uti, & priore loco taciturnitatem & ſubdolam luctantiũ interſitionem pedum ſignificare,poſteriore aũt,uel uallum,uel cohortem aut manum ſubſidiariã,quæ in ipſa pugna cæteris ordinibus inſeritur. De qua ſignificatione Suidas & Heſichius meminerunt,& Pollux quoq;.

** Haud ſcio an hic quoq; deſit quippiam,cum poſteriora uerba à choro magis,quã à Nutritore fieri uideantur. Et Medicum quoq; poſtea non unum, ſed multos compellat.*

** Id eſt, Seruator, ſic enim demulcendi cauſſa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium eſt,aliàs proprium quoq;.*

Locum per ipsum, aut cur neq; impositas habes
Tinctas salubri fascias aspergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant de formitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam si hoc feres, scias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi secando sanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et sectionem acutam, & æriferream
Cruorisibulam, semicuruam infero tibi.
OCYP. Heus sine, sine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Pro: Vtinam salus mihi contingat ulla, &c. Contingat ulla, qui facinus istud facis
Adhibere ferrisatum laborem sustines?
Malumq; nil planè sciens, infers pedi?
Falsus etenim, audisti opera, quæ audisti modo.
Nam neq; palæstra iste, neq; cursu, ut dictitat,
Certando læsus est, id ex me ergo audias.
Principio enim saluus quidem uenit domum,
Post autem edens multum, & bibens miser,
Solus, super lectum cadens, somnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quasi perculsus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miser.
Fortasse dæmon potitur aliquis pede.
Noctu insuper solus quoq; residens thoro,
Ceu præco, lamentando prosequitur pedem.
Ast ubi diem iam gallus intonat tuba,
Accessit, & tristem mihi imposuit manum.
Plorans, febricitans, corpori innitens meo.
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus est,
Sæua hæc uolens morbi tegere mysteria.
OCYP. Verbis senex armatus omnis semper est.
Nil iactitans non, ast opere præstans parum.
Nam qui dolet, falsumq; amicis dissersit,
Similis edenti mastichen famelico est.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; alijs implicas.
Dicens, dolere te, ast ubi doleas, tacens.
OCYP. Quonam ergo pacto edisseram caussam tibi
Huiusce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil scio, nisi quòd doleo modo.
MED. At enim absq; caussa cum dolet aliquis pedem,
Posthac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus est malo,
Ac nunc quidem consistis in acie mali.
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens. at dicere unum tibi uolo
Hoc illud est, nolis, uelis, hoc illud est.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP.

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, dic senex.
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc dolet.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Doricum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, néue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi, sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi
Principio ineuitabile in malum miser
Planè incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cum superorum, tum inferorum res irridet, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, & cæteris epicis, partim ex Tragœdiarum quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricum colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uarianq; lasciuiam persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comœdijs. Eadem enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorum, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si autem de re non usquequaq; graui, aut periculosa, etiam diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hu-

luſmodi luſitaſſe, quippe qui ijs, quibus aliquando rhetoricam tum alibi, tum in Gallia quoq; profeſſus eſt, huiuſmodi quaſi exempla quædam, propoſita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticam elegantiam ac proprietatem cuſtodiuit, ut prorſus ad imitationem hæc compoſuiſſe uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uertet quiſpiam, quaſi meretricia hæc, & infanda etiam nonnulla, latina facta, iuuentuti legenda proponamus. Nam præterquam quòd ſuſcepto operi ſeruiendum fuit, etiam illud defendere nos debet, quòd ex ſapientioribus quoque dixiſſe quidam ferunt: Mala cognoſcenda eſſe, non ut faciamus, ſed ut facilius cuitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

ILITEM iſtum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, pòſt autem me amauit, purpuratum iſtũ dico, noſti ne ipſum, an oblita es hominis? THA. Quidni noſſem, Glycerium, nam & potauit nobiſcum ſuperiori anno, in feſtis arualibus. Sed quid iſtud? uideris enim ne ſcio quid de illo narratura eſſe. GLYC. Gorgona ipſum, ſceleſtiſſima iſta, quæ ſe amicam eſſe meam ſimulabat, ſubductum uerbis, à me abſtraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuerſatur, Gorgonã autem amicum ſibi parauit. GLYC. Ita eſt, ò Thais, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc eſt Glycerium, haudquaquam nouum aut mirum tamen: ſed conſuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus ſolitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; accuſare Gorgonam. Neq; enim tibi Abrotanum ob hoc prius ſuccenſuit, quanquã amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iſte, niſi ſi omnino cæcus eſt, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam uſq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extantes in eo uenas, longumq; naſum. Vnum ſolum habet, quòd procera eſt, & recta, & ridet admodum illecebroſum quiddam. GLYC. An tu putas, ò Thais, propter pulchritudinem amaſſe illam, Acarnanem? an neſcis, quòd uenefica eſt Chryſarium, mater illius, Theſſalas neſcio quas incãtationes ſciens, ac lunam deduceris. Aiunt autem ipſam uolare quoq; noctu. Illa igitur in inſaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipſum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemiabis, iſtum autem ualere ſine.

MYRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

DVCIS ne Pamphile, Philonis naucleri iſtius filiam? Iam enim uxorem duxiſſe te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iuraſti, & lachrymæ iſtæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorſum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam menſem ex te prægnans ſim? Quippe hoc uel ſolum ex tuo amore conſecuta ſum, q̃ mihi tantũ impleuiſti uterum, & me non ita multò poſt liberos alere oportebit, rem meretrici grauiſſimam. Neq; enim exponam infantem, & maximè ſi maſculus naſcatur, ſed Pamphilo ei nomine impoſito, ego quidem ſolamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miſeram ipſius matrem. Cæterum Pamphile, hauquaquam formoſam uirginem ducis. Vidi enim nuper ipſam in Theſmophoriis, unà cũ matre, nondum etiam ſciens, quòd propter ipſam, Pamphilum uiſura amplius non eſſem. Proin tu quoq; antea ipſam contemplare, faciemq; & oculos ipſius uide, ne te poſtea diſcruciet, quòd cæſios eos admodum habet: neq; etiam quòd diſtorti ſunt, & ſe mutuo aſpiciunt. Imò uero Philonem uidiſti, patrem puellæ, faciem

Cereris feſta apud Athenienſes fuere.

Faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoque uidere. PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omniuo quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neque patri amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, non multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imò neque totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiam cum conſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam zelotypias meditando, & cum iſs perinde ut cum umbris, nequicquam digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Leſbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS At malè diſpeream, hera, ſi quicquam mentita fui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi fortè Lesbia, ſubridens, atque ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorem ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in angiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerẽt, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atque admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunciaſti, niſi quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, ſed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domum reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſtenetis filius, uxorem iam ducit, & reſipiſcit. Tu uero quouſque tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atque in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non porticum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uicinæ eſſe. MYR. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neque ita inſaniero ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iam uterum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INSANA ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandem in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumans, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autem etiam oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſiſſe, illumq; amplexatam eſſe. Seſe uero diſperiiſſe cum hæc fierẽt. Sed neque noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi. PHIL. At ea, quę ipſe fecit, mater, haudquaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinareris ipſi, contumelioſo adeo exiſtẽti. Qui me quidem dimiſſa, ſermones ſubinde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominem, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatã Thaidẽ etiã osculatus est, ita impresso ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clãm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animaduertebant, ac tandem mutuis osculationibus explerant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc causari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lampriás quidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defecisset, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autẽ Thais qualia in me statim prorose dixit? Siquam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltaui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergũ iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse dicerís, uerũm ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cãtillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, ni si hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Aduide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intẽdendo, abrumpamus aliquando.

De Calamide statuario Plinius lib. 34. cap. 8.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortẽ nosti, Bacchis anum, quales multæ Thessalę perhiben tur esse, incantatrices, & amabiles uideri facientes, etiam si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego ueste omnes, atq; omne aurum hoc libenter amiserim, si solum uideam iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum consuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitẽ illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talenta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos conciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descende-

rat

rat enim opinor eò, ut debitum quoddã exigeret, à patre missus uidelicet) neq; me aspicere uolebat ingressus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti consuetum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, lege, ubi nomina uestra columnis inciſa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quẽ mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus à me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atque etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se deliniri passus est, sed si mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiam si nox intempesta sit. BAC. At tamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ô Bacchi, miseriorem multò quàm nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum usquam noui. Nisi quòd ille quidem summo mane à me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quòd in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque ob id misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. et rursum inferius paulò: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd si cubi igitur ipsum uiderem, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed si quam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors seruaret me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita succenseret, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me redijt. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc memini sti? BAC. Non magnam accipit mercedem, Melissa, sed drachmam, & panẽ, & impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque misceri illi oportet, biberecq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, aspergens igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde è sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incantationem quandam dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atque horrenda nomina. Hæc illa tum fecit, Ac non multò pòst Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum postularet, uenit mihi, incantatione ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij conciliandi medicamentum hoc, contra Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrum illius, pede meo dextero insisterem, contrà autem in dexterũ illius, sinistro meo, atque ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæsi sepeliebantur. Suid.

βύον, ὄνομα δένδρου, inquit Hesychius. huius suffitu in sacris utebantur.

NOVA quædam de te audímus Leæna, Lesbíam uidelícet Megíllam díuitem íllam, amare te, perinde ut uirum, & coire uos, neſcío quid mutuo uobis facientes. Quid iſtud? erubuiſti? Sed dic mihi, uerãne iſta ſunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienum enim quiddam eſt. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid ſibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haudqua quam amas me, neq; enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilis ſupra modum eſt. CLO. Non intelligo, quidnam etiam dicas, niſi ſi tríbas quæpiam eſt. Tales enim in Lesbo perhíbent mulieres eſſe, quæ à uiris quidem pati illud nolint, cum mulieríbus autem ipſæ, perinde ac uiri ſolent, congrediantur. LE. Tale quippiam eſt. CLO. Proin mea Leæna, iſtud ipſum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio ſollícitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morem gereres, paſſa fueris, & quæ deinceps conſecuta ſunt. LE. Compotatiunculam quandam inſtituerant, ipſa & Demonaſſa Corinthia iſta, díues ipſa quoq;, & in eadem arte, cum Megílla exercitata: aſſumpſerantq; me, ut cíthara ipſis canerem. Poſtquam autem ſatis cecíneram, & iam intempeſta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipſæ autem iam ebriæ erant. Tum Megílla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum eſt, hic nobíſcum unã cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuiſtí ne? Quid tum poſtea factum eſt? LE. Oſculabantur me primo, perinde atq; uiri ſolent, non ipſa modo labia applicantes, ſed os ſubaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demonaſſa aũt etiam mordebat, inter deoſculandum. Ego uero, quid nam rei eſſet, haudquaquam etiam coniectura conſequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megílla cum iam incaluiſſet, comam, ut illam quídem fictíciam habebat, à capite reiecit, ipſa autem iacebat omníno ſimílis, atque æquiparanda gladiatorí alicui uehementer uiríli, atq; robuſto, ad uíuum uſque cute detonſa. Ac ego quídem, ubi aſpexi, perterrita ſum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adoleſcentem unquam uidiſti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adoleſcentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effœmínes, aut mulierem facias: Megíllus enim uocor ego, & iam olím Demonaſſam hanc uxorem duxi, eſtq; ea uxor mea. Riſi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuiſti, inquam, tu nos, uir exiſtens, quemadmodum Achillẽ aíunt, inter uírgines abſcondítum latuíſſe, habesq; uíríle illud, ac Demonaſſæ facis, idem, quod uiri ſolent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, ſed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, ſuauius aliquanto cõuerſari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhíbentur eſſe, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipſam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, ſed per omnia uir ſum. Tum ego, audiui, inquam, ex Bœotía tibícina quadam, Iſmenodora nomine, cum illa, quæ Epheſtría apud ipſos dicuntur, enarraret, fuiſſe Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haudqua quam Leæna, inquit, ſed nata equidem ſum ſimílis uobis alíjs, Sententia autem & lubído, cæteraq; omnia uirília mihi ſunt. Proinde ſufficiens tibi, inquam, lubído eſt? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognoſces me nihilo inferiorem uiris eſſe. Habeo enim quiddam aliud pro uiríli illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; ſupplicaret, atque etiam monile daret, ex præcioſioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & oſculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi ſupra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæſo, ut maxímè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim ſunt, quare, equidẽ, per Vraniam, haud facile dixero.

Epheſtris, ueſtimẽti genus militaris eſt. Vnde Epheſtria deriuari uidẽtur. utrũ aũt poẽma, aut canticũ, aut etiã feſtũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari poteſt.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVOD igitur Corinna mea, haudquaquam ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id tam didiciſti uidelicet, quippe quæ cum adoleſcente quidem formoſo fueris, minam autē pro prima mercede abſtuleris, pro qua ſtatim monile comparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autem & lapillos aliquos pellucidos, quale Phillænidis eſt. CRO. Erit ſanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla eſt, filia, ſed per duos hoſce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus eſt, an neſcis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia ſuppetebāt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac pleroſq; audire licet deierantes, quòd poſt Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non ſit futurus. Poſt mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus mínis, ex illis tum uitam ſuſtentauimus. Poſtea autē, aliàs quidē texendo, aliàs autem tramam deducendo, interdum etiam ſtamina nendo, ægrè uictum parabā. Te uero, filia, enutriebam, ſpem expectans. COR. Minam iſtam dicis? CROB. Non, uerum ita rationem ineibam, quòd cum ad iſtam ætatē peruenisſes, & me facile alere poſtea, & te ipſam exornare poſſes. Diues uidelicet ipſa futura, & ueſtes habitura purpureas, & ancillas pediſſequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adoleſcentibus rem haberes, & unà potares cum ipſis, & pro mercede cōcumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix eſt. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multę ſint, & ut ab omnibus magno ſtudio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiant? Daphnidem igitur, ō chara Adraſtia, noui ego, cum pannoſa ac lacera incederet, priuſquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisſet. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & ueſtes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquiſiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando ſeipſam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo ſe erga cunctos, non eō quidem uſq; ut in cachinnum facile ſolueretur, quemadmodum tu ſoles, ſed arridendo ſuaue, ac blandum quiddam. Poſtea autem & conuerſando ſapienter ac dextrè, neq; decipiens, ſi quis eam accedit, aut accerſit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At ſi quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculū enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac ruſticè oppletur obſonio, ſed attingit quidem ſummis digitis; tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingeſtis buccellis. Præterea autem & bibit modeſtè, non affatim, & uelut ore dehiſcente, ſed remiſſè ac placidè. COR. Etiam ſi fortè ſiti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipue cum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex iſs qui unà adſunt, perſtringit. Ad ſolum autem eum, à quo conducta eſt, aſpicit. Et ob hoc illi amant ipſam. Ac poſtquam cubitum eundum eſt, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incompoſitum facile admittit, ſed ex cunctis unū hoc maximè obſeruat, ut illum alliciat ad ſeſe, & amatorem ſui faciat. Hoc enim nomine cunctí ipſam laudant. Quòd ſi igitur & tu eadem hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cętera quidē multò ipſa. Sed nihil ō chara Adraſtia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, iſ qui mercede nos conducunt, omnes ne tales ſunt, qualis eſt hic Eucritus, cū quo heri concubui. CRO. Non omnes, ſed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magiſq; uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; prædíti. COR. Et cum hiſce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

ſi autem, hoc ipſum ſolum formoſi uideri uolunt. Tu uero, eius quòd plus eſt, rationem ſemper habeas, ſi breui cupis, cunctas demonſtrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues eſt, & terq; quaterq; beatam, matrẽ ſuam reddidit? Quid ais? faciés ne iſta? facies. Noui ego, ſi cileq; adeo cũctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, ſi forte ueniat etiam hodie adoleſcens ille Eucritus, ita enim pollicitus eſt.

MATER ET MVSARIVM.

τῇ ναυδ' ἁμᾳ, ἀπὸ ὀρθρίας, ἀπὸ ἡγεμόνος, *Cognomẽta aũt Veneris ſunt: Pandemus, Vrania, et Hortẽſis*

ITRGÒ ſi talem amatorem poſthac inueniamus, Muſarium, qualis Cherea hic eſt, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri capram candidam, Cœleſti aũt, & ei quæ in Hortis eſt, iuuencam utriq; ſertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in ſumma, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nunc ab adoleſcente iſto, quàm multa accipiamus, qui obulum quidem nunquã ullum tibi dedit, neq; ueſtem, neq; ſoleas, neq; unguentum, ſed excuſationes apud illũ ſemper, & pollicitationes & ſpes longæ, & illud crebrum. Si pater, & ſi dominus fiam paternæ poſſeſſionum, &, omnia tua. Tu aũt etiam ius iurandum dediſſe ipſum ais, quòd legibus uxorem te ſibi facturus ſit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proſerpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi ſcilicet? & ob hoc paulò antè, cum non haberet unde daret ſymbolum, annulum dediſti illi, me ignorãte? Ille uero uendito eo, potando abſorbuit. Et rurſum duo monilia iſta Ionica, quorum utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Eſſeſi cõmercatus. Debebat enim tum Cherea, cœnam collatitiam unà cũ adoleſcentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in ſumma, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iſte obuenit ſcilicet. MVS. At pulcher eſt, & imberbis, & amare ſe ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lachetisq; filius eſt, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle ſe, denique magnæ ſpes ab ipſo nobis factæ ſunt, ſi ſenex ille ſolum oculos clauſiſſet. MAT. Proinde Muſarium, ubi ſoleis aut crepidis opus erit, & ſutor didrachmam popoſcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem ſpes quaſdam modicas à nobis accipe. Et rurſum ad piſtorem, eadem hæc. Et cum penſionem domus depoſcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttenſis moriatur. Exoluemus enim tibi tum poſt nuptias. An non pudet te, quòd ſola meretricum neq; inaureis habes, neq; monile aliquod, neq; ueſtem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiorés ne illæ me, & pulchriores ſunt? MAT. Non, ſed prouidentiores, noruntq; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adoleſcentulis, in ſummis labris iuſſurandum gerẽtibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, neq; admittis alium quenquam, præterquàm ſolum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnenſis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipſe quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id miſſus) tu uero etiam ſubſannaſti hominem: dormis autem cũ Adonide ſcilicet iſto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicto Chærea, recipere me operarium iſtum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiũt, Cherea, & porcellus Acarnanius. MAT. At eſto ſanè ille agreſtis, & male oleat, quid autem? Cur neq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluiſti? An non formoſus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Chærea, ambos nos iugulaturum eſſe ſe, ſi me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur ſine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac ſi non meretrix, ſed Cereris ſacerdos quæpiam fores? Accætera omitto, hodie uero Aloa ſunt, quid tibi igitur dedit, qui celebritatem hanc perageres? MVSAR. Ah. Non habet, mater mea. MAT. Quid? an ſolus iſte artem

Pagi Attici nomen eſt Colytta. Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 17.

Hoc eſt, feſta meſſis, ſeu triturationis, eadem quæ ſuprà Arulia expoſuimus.

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neque à dantibus accipere sinens. Tu uero, ò Musarium, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Cheream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarum? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinque fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumẽ cum illud utique, quòd neque nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, ac uim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum,

AMPELIS ET CHRYSIS.

I quis, ò Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas infli-xit aliquando, aut capillos cõscidit, aut uestes lacerauit. Pro amato rẽ ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uenitare, incipientis, & adhuc crescentis amoris signa. Cæterum totus hic ignis zelotypia constat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadẽ autem? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso irascereture etiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidẽ non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istũ me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidem solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ò mea Ampeli. AMPE. Haud quaquam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Quòd si autem uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrymans, neq; etiam intempestiuè ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando exclusi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decẽ drachmis) principio quidem abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescẽs tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquã do, cum ianuam obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurũ esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talẽto dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cũctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ô Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porro diues adolescentulus hic erit, siquando patrem ipsius mori continget.

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

PERIIMVS ô hera, perijmus. Polemon ex militia reuersus est, diuitijs onustus, ut aiunt. Vidi autem & ego ipsum, sago † purpura prætexto, & fibulato, indutum, & seruos pedissequos una cum eo multos. Ac amici, ut aspexerant, concurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eum qui cum ipso profectus fuerat, interrogabam, ac dic mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & numquod operæ precium bellorum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidem seruati estis, multa diis gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quidnam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccubi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multíq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo pòst, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod meminerit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurum, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, et quomodo uersatus ipse Polemon in pugna contra Pisidas esset, accurríq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, postquam à se notos ac salutantes illos amouerit) ac resciscens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quęso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hunc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, et præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talem ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturũ? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consilij inopia, ac tremo. DOR. Sed et Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ô Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac merito sanè hæc mihi accidunt, tibíq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiar. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Sterienſis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius ducx legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

† Paludamento.

Ex Thermopylis alijs.

At nunc, Tribune*, Pammychis hæc mea eſt, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera ſeu merces diſtraxerimus. Ac nunc Pammychi, ſequere me. Iſtum autem apud Odryſas Tribunatum gerere ſine. DOR. † Libera hæc quidem eſt, ſequeturq; non, niſi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Introire melius. Nam Polemoni adeſſe irato, haudquaquam facile aut tutũ eſt, & magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL At prę dico uobis, quòd hodie poſtremum potabitis, aut ego fruſtra adſum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adſunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ ſunt, in utroq; autem latere fundatores & ſagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ò ſtipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidiſti? aut etiam bellum uidiſti? Caſtellum, ut multum præſidio tenuiſti, fortaſſe dux manipularis* quiſpiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero ſcies paulo poſt, ubi nos acie in dextrum conuerſa aduentare ſpectabis, armis reſplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; inſtructi. Ego uero & Tibys iſte. Nã hic ſolus me ſequitur, iaciendo cum ſaxis, tum teſtis oſtraceis, ita diſpergemus uos, ut neq; quo uertamini, ſcire tum poſſitis.

* Ξένην græce, hoc eſt externi et cõductitij militis ductor primè. Suidas tñ Ξεναγίαν et χιλιαρχίαν p codẽ ſumit ait.

† PAR.

* ἡμιστράτηγα à ἡμιστράτιον, quã eandẽ ex ἡμιλοχίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSE.

NON amplius uentitat ad te, Droſe, aduleſcentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipſum? DROS. Non amplius Chelidonium. Nam præceptor prohibuit ipſum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iſte? num exercitorem iſtum puerorum Diotimũ dicis. Nam is certè amicus mihi eſt. DROS. Non, ſed perditiſſimus iſte philoſophorum, Ariſtænetus. CHELID. Tetricum iſtum dicis & hirſutum? profunda barba? qui cum adoleſcentibus conſueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam peſſimè perire uideam, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia perſuaderet Cliniæ? DROS. Neſcio Chelidonium. Sed cum antea nunquã uſſam noctem intermiſerit, quin mecum dormiret, ex quo rem cum muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus iſtis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam acceſſit quidem. Poſtquam autem ex eo contriſtari cœpi (nam neſcio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem miſi, quæ illum circumſpiceret, aut in foro commorantem alicubi, aut in palæſtra†. Ea autem rediens, deambulantem uidiſſe ſe ait, cum Ariſtæneto, atq; innuiſſe illi à longè. Illum autem erubuiſſe, deiectis in terram oculis, neq; aſpicere amplius ad ipſam uoluiſſe. Atq; exinde ambos ad urbem iſſe. Ipſa uero ad Dipylum uſq; ſecuta, cum ille prorſus neq; conuerteret ſeſe, domum redijt, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto poſt illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nuſquam poterã, quid nam eſſet quod aduleſcenti huic accidiſſet. ſed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perofus? at num pater uetuit ipſum? Multa adeo huiuſmodi mecum ipſa uoluebam. Porrò autem circa multam ueſperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipſæ non admodum planæ ſcriptæ, ſed incompoſitæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam ſcribentis indicant. Sic autem ſonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Droſe, teſtes facio deos. DRO. Væ uæ miſeræ mihi, neq; ſalutationem à principio adſcripſit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, ſed neceſſitate coactus, deſero te. Nam me pater Ariſtæneto tradidit, ut philoſophiæ dem apud illum

† vel porticu, quæ ſic græce habetur, qđ ut corruptũ puto, ſic rurſus ἐν παλαίσπρᾳ legẽdum puto.

operam. At ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhonestum esse dictitans, cum meretrice rem habere me, Architelis & Erasicleæ filium. Longè enim melius esse, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt numquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, qui talibus adolescentem instituit. CHEL. Quamobrem necesse mihi est, parere illi. μὴ ἀφεκτέον ἡσυχῇ, græcè Assequitur enim me, diligenter ubique obseruans, & in summa, ne aspicere quidem alium quenquam præter ipsum solum, mihi licet. Quòd si uero temperanter & pudicè uiuam, ipsique per omnia obtemperem, pollicetur prorsus beatum fore præclarumque ac fortem me redditurum esse laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo scripsi, me ipsum suffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epistola hæc, Chelidonium. DHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, spem quandam adhuc reliquam præ se fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pædaraſten quendam esse Aristænetum, & prætextu doctrinæ, consuetudinem habere cum pueris uenustissimis, & priuatim orationem habere cum Clinia, pollicitationes quasdam faciendo, quòd uidelicet diis similem illum redditurus sit. Quin & amatorios quosdam sermones philosophorum ueterum ad discipulos suos, idem inquit, cum illo legit, & in summa, totus circa adolescentem est. Interminatus autem etiam est, patri Cliniæ ista se dicturum esse. CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem ipsum inescare, ac lautius paulò accipere. DROS. Inescaui hominem, & præter hoc autem etiam meus est. Nam & ille gustauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inscribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare solet, Aristænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delationem Dromonis. DROS. At quomodo id clàm facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Drose, carbone alicunde sumpto. DRO. Rectè sanè. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduersus arrogantem ac uanum istum Aristænetum.

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quispiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auersus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potasti lubenti animo, opinor, neque cœnare solus uoluisti, Flebas autem etiam inter cœnandum, aspiciebam enim, & nunc autem non desinis ululare, perinde atque infans aliquis. Ista igitur, ò Charmide, cuius gratia facis? ne quæso me cæles, ut uel hac parte consequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucusque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius sustinere possum. TRYP. At quòd me quidem non ames, manifestum est, neque enim ita negligeres me, cum propè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quasi quodam septo, interposita ueste, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa est, dic mihi? Fortassis enim etiam ipsa nonnihil ad amorem istum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiusmodi res administrare. CHAR. At uero nosti, atque admodum probè ipsam, & rursum illa te quoque: neque enim obscura adeo meretrix est. TRYPHE. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphena. TRYPHO. Vtram dicis, duæ siquidem sunt, Illam ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta est, qui Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alteram, quam cognomento, Decipulam uocant. CHARM. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

&

& comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo coepisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dionysijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidisti ne autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, eas q; corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos tam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimum modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an propris oculis? Contemplare enim diligenter, suspiciens aliquando ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autẽ quoties medicamentum, quo infici solet, langueſcit, ac uim suam remittit, albescit plerumq;. Quanquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Meritò sanè. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali simílis est. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortassis autem etiam ægrè tibi faciebat, & superbam gerebat sese. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facilè ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mosthione intrò ad se recepto, me exclusit. Ob quæ, dum illi uicissim ægrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri ægrè facerem, præsertim Philematio huic, calpulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, comia uidelicet suppositítia, & quòd tingitur, & uitíligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Proinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atq; osculemur nos, ac tandem uerè cocamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

INSOLESCIS igitur, ô Lysia, aduersum me? Et rectè sanè, quandoquidem neque argentum unquam abs te popoſci, neque uenientem excluſi, alterum intus esse dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo subſtracto, coẽgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atque asymbolum recepi te intrò. Nosti ne quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionẽ nauclerum, & coëqualem tuum Melissum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus bonorum omnium. Ego uero te, Phaonem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quę iam ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliã.

Paulo autem antè, quando compotabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Teipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut niſi Pyrallis id poſtularet, alteri nemini infunderet Poſtremo autem, etiam demorſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſertabat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Qua te autem ſiue magna, ſiue parua iniuria affeci? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, miſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortaſſe audieris, de me aliquid, quod iacea uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtijs afficiar. Ac tum pompam utiq; duces tu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Nam q; nullis neq; lachrymis flectitur, Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ueritatem conuenit dicere. Tute Ioëſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſine lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uiciſſim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI. At rurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audiẽte, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbenti, & à me deſciſcenti. PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidē, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus ni fallor, dies hic eſt. Per Iouem, ſextus utiq; fuit enim ſecunda menſis incipientis, hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cum ſciret me iam olim amare, probã hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius congreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſurus eram: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; neq; pulſaui tum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitè ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebãt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectũ aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam nõ unum eſſe anhelitum. Principio quidem putabam Lyden cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multò res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem & gla-

dium

diem veniens mecum attuliſſem, non ita quieſſem tum, ſat ſcitotè. Quid rides Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ô chariſſime, à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias autem? ille ad cutem uſque detonſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, tãtam iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonſa eſt, Lyſia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende, Pythias, oſtende, ita rem habere ſe, ac fidem illi fac. Ecce tibi aduleſcentulum iſtum moechum, quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an nõ conueniebat hoc? præſertim amantem, & qui ipſe contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uiciſſim irascar tibi. LYS. Nequaquam, ſed bibamus iã, Pythiasq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt, adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum, ô generoſiſſima aduleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt, cur mihi ſuccenſeas, niſi iſtud quæſo uide Lyſia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS. LEON.

IN pugna autem contra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipſe quidẽ ante cæteros equites, curſu præuectus fuerim, equo inſidens candido, Galatæ autem, tametſi fortes alioqui bellatores, trepidarint continuo, ubi aſpiciebant me, neq; quiſquam amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emiſſa, tranſfixi præfectũ alæ ipſorum unà cum equo. Contrà eos autem, qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli, qui perſiſtebant, phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi incurſu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco, unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulo põſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es, an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haudquaquam etiam illius ingenioſi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat, ſi quis cum ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipſe etiam Imperator, quanquam homo eſſet minimè alioqui ingenioſus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, ideq; iaculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, ſed tamen nihilominus fidens animo, & dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebãt: Metuebant enim mihi, aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis, magnam autem atq; terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoq; uibrantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche, & ſcis quo pacto inſtabam tibi precando, ne præ alijs periculo committere te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata fitura erat te morte amiſſo. LEON. At ego tum præ cæteris auſus, proceſſi in medium, non peius neq; ipſe Paphlagone illo armatus, ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à

noſtra

noſtra parte,& à barbaris. Agnoſcebant enim etiam illi me uidentes,& maximè ex pelta,& phaleris,& criſtis. Dic quæſo Chenida, cuinam me tum omnes aſſimilabant? CHE. Cui autem alteri,quàm Achilli,per Iouem, Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea,efflorebat autem purpura,pelta uero etiam fulguris modo coruſcabat. LEON. Poſtquam autem ad manus uentum eſt,Barbarus ille,prior uulnerat me modicè,quaſi perſtringēs haſta, paulum ſuprage nu. Ego uero adacta per clypeum lancea,totum utrinq; pectus illius tranſuerbe ro. Atq; exinde accurrens,ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens, inde redeo,caput quoq; unà ſumma fixum lancea portans,cæde uide licet lotus ac madens. HYMN. Apage,Leontiche,fœda,ſceleratāq; hæc, atque adeo horribilia de te ipſo narras,neq; uero te amplius,ne aſpexerit quidem aliquis,cruore ac tabo ita gaudentem, nedum bibat tecum, aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cum uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas,Hymni, Nam illa tum in Paphlagonia geſta ſunt,nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es,& cruor ex capite Barbari illius,quod in lancea fixum portabas,in te deſtillabat. Egō ne igitur,ut talem uirum amplectar? & oſculer, abſit,ō Charites: neq; enim iſte talis carnifice melior. LEON. At uero ſi me uidiſſes in armis,ſat ſcio,amaſſes Hymni. HYMN. Audiens ſolum hæc, Leontiche,nauſeo,atq; horreo,ipſasq; illas umbras uidere mihi uideor,& ſimulachra occiſorum, & præcipue miſeri illius manipularij præfecti, cuius tu caput in duas partes diſſecuiſti. Quid putas igitur? ſi ipſum opus aſpicerem, & cruorem manantem, & iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nunquam ne gallum quidem gallinaceum,occidi uiderim. LEON. Adeō ne autem ingenerosa,Hymni,es, & puſillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabam,audiendis iſtis. HYM. At huiuſmodi narrationibus oblecta,ſi quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego aūt hinc ad matrē curriculo abibo,dum adhuc dies eſt. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale, Tribunorum optime,& occiſor,quotquot etiam uolueris. LEON. Mane,quæſo,Hymni,mane. abijt. GEN. Nempe Leontiche,puellam ſimplicem territaſti,concutiendo criſtas,& incredibilia quædam præclarè facta cōmemorando. Ego uero ſtatim uidebam,quo pacto expalleſcebat,cum tu adhuc illa, quæ circa manipulariū facta eſſent, narrares,contrahebatq; uultum,& exhorrebat aliquantum,poſtquam etiam diſſecuiſſe te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eō uiſum iri putabam. Sed & tu me perdidiſti,Chenida,qui ultra hæc,etiam de ſingulari certamine ſubmonuiſti. CHEN. An non decebat me quoque mentiri tecum,quando cauſſam arrogantiæ iſtius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia feciſti. Eſto enim amputaris infelicis iſtius Paphlagonis caput, cur idem etiam lanceæ affixiſti,ita ut cruor in te deſtillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac deteſtabile re uera,Chenida. Nam cætera quidē non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur, ac perſuade illi, ut redeat, mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicam ne quòd omnia iſta mentitus fueris: dum generoſus ipſi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige, ut uel odio habearis, dum præclarus bellator uideri cupis,uel mentitum eſſe te iſta confitearis,& cum Hymnide dormias. LEONT. Difficile ſanè ntrumq; eſt,ſed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;,ac dic illi, Chenida, mentitum quidem eſſe me, non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Nunc

NVNC me excludis ſcilicet Myrtale? nunc quando ad inopiam perue
ni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir,
dominus, denique nihil non eram. Poſteaquam igitur ego quidem
exhauſtus ac ſiccus planè iam, tu uero Bithynum iſtum mercatorẽ
inueniſti, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores ſto lachry
mans. Ille autem tota nocte oſculatur, & ſolus intus eſt, & quaſi quoddam ſa-
crum peruigilium tecum peragit, iamq; etiam prægnantem ex eo eſſe te ais.
MYR. Iſta me enecant, Dorio, & maximè quando dicis, quod multa dederis mi,
hi, & ad inopiam propter me redactus ſis. Rationem igitur ſubduc quæſo, om
nium eorum, quæ iam inde à principio ad me attuliſti. DOR. Rectè ſanè, Myr
tale, ſubducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, dua-
rum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuiſti quoque
noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabaſtrum unguenti ex
Phœnicia, duarum etiam iſtud drachmarum, ita me ſeruet Neptunus. MYR. At
ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora uſq; de-
miſſam, quo remigando uterere, quam Epiurus proreta, quãdo dormierat me-
cum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Sa-
mo nuper à me rurſum abſtulit Epiurus, nõ ſine multo (pro dij) certamine. Cæ
pas autem ex Cypro, & ſaperdas quinq;, & percas quatuor, quando ex Boſporo
nauigauimus, attuli tibi quoq;. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in cani-
ſtro, ſiccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & poſtea ex Pataris ſandalia
inaurata, ò ingrata. Etiam caſeum aliquãdo memini afferre me tibi ex Gythio.
MYRT. Quinq; fortaſſis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale.
Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans.
Nunc enim etiam lateri præfectus ſum dextero, & tu nos contemnis? Nuper
autem quando Aphrodiſia celebrabantur, annon drachmam quoq; ante pedes
Veneris pro te poſui auream? & rurſum matri, pro calceamentis drachmas nu
meraui duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nũc quatuor obu
los. Hæc omnia in unum computata, ſubſtantia certè uiri nautæ fuerunt.
MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neq; enim
plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operam, ſi diues forem.
Cæterum matri meæ ne caput quidem unum allij unquam attuli. Libenter au-
tem ſcirem, quæ nam tibi à Bithyno iſto dona darentur. MYRT. Principio tu-
nicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc craſſius. DOR. Illene? An non
ego te iam olim habere noram? MYRT. At quod tu noras, multò tenuius erat,
neq; ullos ſmaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper au-
tem etiam duas minas. Et penſionem domus quoq; pro nobis exoluit, non ſan
dalia patarica, & caſeum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non di
cis, cum quali ipſo concumbas, qui annos omnino ſupra quinquaginta natus
uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore ſimilis carabo. Neq; etiam neq; dẽtes
illius uides? Nam gratiæ quidem, õ Dioſcuri, illius multæ, & præcipue quoti-
es cantat, & delicatior paulò eſſe cupit, aſinus ad lyram, ut dici, ſolet. Sed tu fru
ere eo, digna uriq; exiſtens, ac puer uobis naſcatur, patri ſimilis. Ego uero etiam
ipſe inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut eti-
am uicinam ueſtram, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas au-
tem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYR.
Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dorio. Cæpas ſiquidem illi fe-
res ex Cypro, & caſeum ſcilicet, quando ex Gythio nauigabis.

Id eſt, Veneriſ feſta, mel ſacra.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVID ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cum deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgone conductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mensam inter cœnandi euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestem illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi passim & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius inumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanijt ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & ex ebrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem excluſit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iamdiu ipsam amantem, hominem ut delicet facilem ac probum, intromittens, potabat cum eo, me quoq; assumpto, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidem personare cœpi carmen quoddam Lydij generis, ac toni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò pòst irruerũt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clàm subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogantes isti iactatores. Ni ego certè rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

INsectatur hic Lucianus, id quod aliàs quoq; libenter facit, arrogantiã & insanam gloriæ cupiditatem, præcipue Philosophorum, ut cuius gratia plerisq; omnia audeant, neq; quicquam intentatum relinquant. Atq; eius rei exemplum, Peregrini huius mortem describit, qui ut famam aliquam sui relinqueret, in Olimpijs constructo rogo, seipsum in ignem ultrò coniecerit, atq; ita extinxerit. Quanquam autem potissimum ea commemorat, quæ circa mortem illius acta sunt, id quod etiam inscriptio ac titulus pollicentur, interim tamen & uitã eiusdem, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorum postremo sese contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiam modum & causam mortis, in qua præcipue nitebantur sectatores illius, refellit ac refutari facit. Nimirum ut eam inuidiam à se ipso remoueret. Apparet enim illis tum temporibus Peregrini nomen, non ita leue, aut uile apud multos fuisse, præsertim imperitiores, quibus facti huiusce non uulgaris admirationem incusserat. Quemadmodum & ex A. Gellio animaduertere licet, qui ipse quoq; honorificam illius mentionem

enim ſicè libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quadam animi pertinacia, uitæq; tædio mortem ultrò ſibi conſciuiſſe, quemadmodum & alios quoſdã eiuſdem profeſſionis uiros feciſſe aliquando legimus. Sed quòd idem hoc in Olympijs potiſſimum, & frequentiſſimo hominum conuentu fecit, ambitionis argumentum præ ſe fert, ac reprehenſionis locum dedit. Et eſt ſanè eiuſmodi res ambitio, ut multos eò dementiæ adigat, ut dum gloriam minimè caute captant, in ſummam interim temeritatem et inſaniam præcipitentur, nihil neq; penſi, neq; moderati habeant, dummodo ſuum tantopere ambitum poſt ſe relinquant. Cuiuſmodi Proteos, utinam nec noſtra ætas quoſdam habuiſſet, ἀλλὰ ταῦτα παρατείνειν μὲ τοῦτο ἐᾷ, φασι. Cæterum fuit hic Peregrinus, philoſophus quiſpiam ex ſeuerioribus illis Stoicæ diſciplinæ profeſſoribus. Lucianus Cynicum uideri uult, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Dioni, Muſonio, & cæt. quem ſe Gellius uidiſſe quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Chriſtianorum quoq; religionem aliquandiu ſecutus fuit, ſed mox ad philoſophiam relapſus, ab illis, ut Luciano placet, propter ritus ipſorum neglectos atque præteritos, repudiatus.

LVCIANVS CRONIO SALVTEM.

INFELIX ille Peregrinus, aut quo nomine potiſſimum delectari uiſus eſt ſe ipſe nominãdo, Proteus, illud ipſum Homerici Protei paſſus eſt. Nihil enim non gloriæ gratia fieri ſuſtinuit, cumq; infinitis mutationibus transformatus eſſet, poſtremum ignis quoq; factus eſt. Vſqueadeo gloriæ cupiditate tenebatur. Et nunc optimus ille in carbones & fauillas redactus eſt poſt Empedoclem, niſi quòd hic temerarium facinus celare conatus, clanculum in crateras ſe dedit præcipitem. Porrò generoſus ille populoſiſſimo Græcorum conuentu obſeruato, ingentiſſimaq; pyra conſtructa, tot ac tantis teſtibus conſcijs inſiluit, ac orationes nonnullas ſuper hac re ad Græcos habuit aliquanto ante quàm hoc auſus eſt. Videor itaque mihi uidere te nimium huius ſenis deridentem arrogantiam, aut potius exclamantem, qualia par eſt te exclamare: O inſipientem inſipientiam, ò ærumnoſam gloriam, aliaq; quæ de illis ferè dicere conſueuimus. At tibi quidem hæc eminus, & longè tutius dicta ſunt, ego uero iuxta rogum ipſum, inſuper antè quoque in copioſa auditorum multitudine eadem dicere non reformidaui, nonnullis equidem grauiter ferentibus, quotquot ſenis arrogans conſilium admitationem incuſſerat. Erant autem aliquot alij, qui & ipſi huius gratia ridebant. At ego propemodum à Cynicis diſcerptus eſſem, ueluti Actæon à canibus, aut conſobrinus eius Pentheus à Bacchis. Cæterum totius rei apparatus talis erat, etenim Poëtam haud dubiè qualis fuerit noſti, tum quantas per omnem uitam tragœdias in lucẽ dederit, ſupra Sophoclem & Aeſchylum. Ego uero ubi primum in Helin ueniſſem, illorum certamine eò illectus atque perductus, ſtatim Cynicum quendam inaudiui, magna & aſpera uoce conſueta illa, ac uirtutem extriuio intonantem, omnesq; indiſcriminatim dicteriis & conuicijs inuadentem, tandem uero in Proteo eius uociferatio deſijt. *Narratio.* Hæc quemadmodum dicebantur, pro mea uirili cuncta tibi ex ordine percenſere conabor. Tu uero hæc planè ita ſe habere cognoſces, quippe qui ipſis uociferantibus non ſemel aſtitiſti. Proteum, inquit, audet quiſpiam ambitioſum dicere, ò terra, ò Sol & flumina & mare & patriæ Hercules, Proteum, qui in Syria uinclis colligatus fuit, qui in patria quinque millia talentorũ ultrò reliquit, qui ex urbe Roma eiectus eſt, quem ſole longè illuſtriorem eſſe conſtat, qui cum ipſo Olympio commiſſus decertare poſſit. At quia ignis adminiculo ẽ uiuis ſe ſubducere ſtatuit, hoc ambitioni eius & uanæ gloriæ quidam imputant. Nonne uero ad hunc modum è terris diſceſſit & Hercules? nonne ita Aeſculapius & Dionyſius fulmine? Nonne poſtremum & Empedocles ita in crateras ſemet immiſit præcipitem? Hæc ubi dixiſſet Theagenes, hoc enim nomine uociferator ille uocabatur, rogabam quemadmodum ex aſſiſtentibus, quid

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad Proteum attineret. Atqui, inquit ille, breui semet ipse flammis absumpturus est Proteus. Quomodo, inquam ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere insisteret, Cynicus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipsum effundentem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut præceptorem eius Antisthenem, necõ ferre quidem cum illo dignatus est, sed neque ipsum Socratem. Prouocabatur tem & ipsum Iouem in certamen, deinde cum uisum esset illi similes eos quodã modo inter seipsos seruare, eiusmodi finẽ orationi imposuit. Duo hæc, inquit, præstantissima opificia ætas nostra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominum commertio ad superos hæc statua migratura est, cæteris per ignem abiens nos orphanos in terris destituet. Hęc ubi cũ multo sudore diseruisset, lachrymatus est satis ridiculè, capillosq; uellebat è capite, subparcens tamen, ne radicitus extraheret. Ad postremum abductus est à quibusdam Cynicis tristem ac lachrymantem consolantibus. Hoc abducto alius ilico concionaturus ascendit, non cunctatus donec multitudo dilaberetur, sed ardentibus adhuc sacris turbam continebat. Ac sub initium quidem effusissimè ridebat, uidebaturq; illud ex intimis præcordijs facere, deinde ad hunc modũ orationem suam exorsus est. Posteaquã maledictus Theagenes sceleratissimis orationibus suis lachrymãdo finem imposuit, ego diuersa ratione à risu Democriti exordiar. Ac iterum sublatis cachinnis in risum uberem solutus est, adeo ut nostrum plerosque ad communem risum pertraheret. Deinde sedato risu, conuertens seipsum: Et quid nam aliud, inquit, õ uiri nobis peræquè faciendũ est, adeo ridiculas orationes audientibus, uidentibusq; uiros ætate decrepita uilissimæ gloriolæ gratia tantum non saltantes in medio? Vt autem rectius intelligatis cuiusmodi nam illa sit statua, quæ flammis abolebitur, audite me, qui ab initio eius mentem callidè animaduerterim, omni eius uita diligenter obseruata. Nonnulla uero à ciuibus quoque suis memorata percepi, quibus non potuit non exactissimè perspectus & cognitus esse. Etenim hoc naturæ figmentum & opificium, Polycleti Canon, ubi firmata iam ætate in uirum adolescere incepisset, multis in Armenia uitiatis per adulterium mulierculis, nõ parum multa suscepit uerbera. Denique uero, per tectum exiliens & elapsus, fuga salutem redemit, raphano oppletas nates auferens. Exin puero quopiam formoso per uim constuprato, tribus nummorum millibus à pueri parentibus, cum tenuis essent fortunæ, fœditatis impunitatem mercatus est, ne ad præfectum Asiæ duceretur. Hæc atque eiusmodi missa mihi facienda esse uidentur, etenim lutum adhuc informe erat, ac nondum perfecta statua nobis formata. Cæterum quibus iniurijs confectum ætate parentem affecerit, admodum auditu dignum esse opinor, & memoratu necessarium. Et sanè omnibus uobis compertum atque auditum esse reor, quomodo senem præfocauerit, nequaquam sustinens eum ultra sexaginta iam senescentem. Postea uero, quãm tanti sceleris fama diuulgata est, arreptaq; fuga se ipse condemnasset, incertis uagans sedibus, oberrabat, terram terra commutando. Qua in peregrinatione & mirificam illam Christianorum sapientiam perdidicit, circa Palæstinam sacerdotibus & scribis illorum conuersans. Ac sanè non multo in tempore pueros omnes illos præ se esse ostendit, propheta ac sacrificiorum princeps & Synagogæ socius, breuiter omnia solus existens. Præterea librorum nonnullos exposuit, nonnulli uero & sua industria conscripti sunt. Ac ueluti deum hunc ipsum perhibebant, nam eo & legum autore utebantur, & præfectum illum declarabant. Itaque etiamnum magnum illum hominem reuerenter colunt, nempe illum, qui in Palæstina crucifixus est, quoniam primus nouum illud

Vita Peregrini, & res acta.

mysterium

mysterium in hominum uitam inuexerat. Tunc uero comprehensus etiam ob hoc ipsum Proteus in carcerem illapsus est. Quæ quidem res ipsi non mediocrem dignitatem cum ad insequentem uitam, tum ineptias & gloriam, quarum erat amantissimus, conciliauit. Itaq; postquam in carcerem coniectus est, Christiani hanc rem grauiter & indignè ferentes, nullam non impendebant operã, & planè mouebant omnia, tentantes, si quo modo illum furtim possint eripere. Deinde, animaduertentes hunc conatum frustra esse, nihil tamen ex altero quo captiuus egebat obsequio intermittebant, uerum omnia cum magna fide & diligentia præstabant. Ac mane quidem illico uidere erat iuxta carcerem præstolantes anus, uiduas quaspiam, & orbos puerulos. Illorum uero, pars etiam unà intus cum illo somnũ capiebant, corruptis pecunia custodibus. Exin omnis generis cœnæ inferebantur uariæ, ac sacri inter sese sermones dicebantur. Atqui optimus ille Peregrinus, adhuc enim hoc nominis obtinebat, nouus quoq; Socrates ab illis nominabatur. Quinetiam in Asia pleraſque urbes fuisse constat, à quibus uenerũt quidam laturi auxilium, Christianis mittentibus ex publico, neque non collocuturi, & uirum consolaturi. Incredibile uero est, quantum studium & celeritatem in hoc ostendant, siquid tale uulgo innotuerit. Illico enim nulli rei parcunt. Proinde, Peregrino quoque multæ tunc opes ab illis mittebantur, sub uinculorum prætextu, nec uulgarem rerum prouentum lucrifaciebat. Etenim haud dubitanter sibi persuaserunt infelices illi, se omnino immortalitate fruituros, perpetuoq; uicturos esse. Quam ob rem & mortem magno contemnunt animo, ac non panci sua sponte semet occidendos offerũt. Deinde, primus quoque illorum legislator eorum persuasit animos, quemadmodum omnes inter se fratres essent. Postea uero quàm semel à nobis defecerunt, Græcorum deos constanter abnegant, solum crucifixum illum impostorem adorantes, secundum illius leges uiuendi rationem instituunt. Proinde, apud illos omnia ex æquo habentur contemptui, existimanturq; esse cõmunia, quę citra fidem exactè exploratam in cõmunem usum à quoq; deferente suscipiunt. Quòd si quis præstigiator, aut alioqui homo promptus & uersutus, & rei faciendæ adpositus eos accesserit, breui admodũ opulentus efficitur, quippe qui hominũ idiotarum simplicitate callidè queat abuti. Cæterum, Peregrinus tandem liber dimissus est ab eo, qui id temporis præsidem agebat in Syria, uiro non mediocriter Philosophiæ commertio gaudente. Qui cum illius subolfecisset arrogantiam, quòd iam statuisset mortem oppetere, ut per hoc præclaræ famæ gloriam apud posteros relinqueret, dimisit illum, ne dignum quidem ratus eundem esse supplicio. Ille uero exin domum regressus, comperit paternæ cædis memoriam nõdum fuisse sopitam, sed multos superesse, qui mira per uicacitate accusationem aduersus illum adornarent. Dissiparat itaq; maiorem possessionum suarum partem in peregrinationem, ac tantum relicti erant agri fermè quindecim talentorum. Nam tota substantia quam pater reliquerat, triginta talentorum summam non excessit, non, ut omnibus modis ridiculus Theagenes illam tribus millibus dignam falsò confirmauit. Tanti enim neque tota Parianorum urbs, tametsi quinque ciuitates sibi uicinas adiungeret, uenderetur, unà cum ipsis hominibus & iumentis, & reliqua supellectile. Vigebat itaque eius etiamdum flagitium, & accusatio in recenti hominum memoria. Nec ita diu habitauit in patria, sed statim aduersus eum quispiam insurrexerat. Potissimum uero, ipse populus indignabatur, senẽ frugi, ut illi, quibus usus erat, perhibent, familiariter lugentes, qui tam crudeliter & impiẽ fuerat occisus.

Sed enim sapiens ille Proteus, ad hæc omnia non oscitanter intentus erat, qui nam aliquid inuentum comminisceretur, unde uim & periculum à se declinaret. Progressus ergo in mediam Parianorum multitudinem, nutriebat uero tam comam, sordido amictus pallio, pera ex humeris suspensa, & baculum ma

nutenebat: erat autem omnino instructus more tragico. Talis itaque cum ciuibus suis apparuisset: uniuersam, inquit, substantiam, quam sibi beatæ memoriæ pater reliquisset, se uelle illis publicam dimittere. His auditis, homines egeni & inopes, neque non ad distributionem auidè inhiantes, protinus exclamauerunt: Illum unicum esse Philosophum, unicum amantem patriæ, unum qui uerè Diogenis & Cratetis esset æmulus. Porrò autem, inimici necessario quiescebant. Etenim si quis conatus esset mentionem paternæ cædis facere, illico petebatur lapidibus. Secunda itaque susceptа peregrinatione egreditur uagaturus, satis sibi uiatici in Christianis repositum esse existimãs, à quibus quaqua uersum incedebat stipatus, in omni agebat rerum abundantia. Atque ad hunc modum aliquantum temporis alebatur. Tandem admisso nescio quo aduersus illos flagitio, siquidem usus erat, ut opinor, aliquid ex interdictis comedisse, non recipientibus amplius illis, magna rerum difficultate perplexus, per recantationem opinabatur, opes suas iterum à ciuitate repetendas esse, missis scq; literis, uoluit iussu regis denuo cuncta auferre. Contrà deinceps missa legatione etiam à ciuibus nihil actum est, sed iussus est stare rebus semel ab ipso constitutis, præsertim à nemine ad hoc per uim compulsus. Post id tertiam in Aegyptum peregrinationem instituit ad Agathobulum iter faciens, ut admirando studio semet exerceret, tondens capitis dimidium, ac uultum limo oblinens. Postea in magna circunstantis populi corona, tractans in manibus uirilia, hoc tanquam medium & indifferens esse demonstrabat. Exin uerberabat, & uerberabatur ferula circa nates, multaq; alia iuueniliora more mirifico ac præstigioso designabat. Cæterum, ad hunc modum instructus & exercitatus hinc soluit in Italiam, egressusq; è naui, statim omnes homines infectatus est, linguæ petulantia, cum primis uero regem, quem nouerat natura placidissimum & mansuetissimum, qua re impulsus tutiori debacchabatur in omnes audacia. Etenim regi, ut par erat, parum curæ erant conuicia & blasphemiæ, neq; ullum ex ijs qui philosophiæ se tradiderant, propter uerba supplicio afficere dignabatur, cum primis uero eos qui rationem conuicijs impetendi alios artem sibi peculiarem fecissent. Porrò autem, Peregrinus tanta dicendi licentia non mediocrem sibi gloriam comparabat. Itaque apud homines idiotas in magna erat admiratione & reuerentia propter arrogantiam, donec is qui Reipub. procurationem obibat uir sapiens, eiectum eum ablegasset, cum præter modum hac libertate nimisq; petulanter abuteretur, dicens: urbi nihil opus esse tali philosopho. Quare hoc quoque de illo memorabile est, dum in ore erat omnibus philosophus propter dicendi libertatem, ac immodicam linguæ licentiam eiectus. At enim
Musonius. iam exactus oppido, cum Musonio ac Dione & Epicteto consuetudinem habuit, cumq; alijs quotquot non dissimili infortunio mulctatos esse nouerat. Ad extremum ita regressus in Græciam, modo probrosis dictis Helienses impetebat,
Dion. *Epictetus.* modo Græcos, ut aduersus Romanos arma sumerent, sollicitabat. Modo uirum industriũm, & multa dignitate præditum turpiter inuadebat, propterea quòd ille præter alia, quibus de Græcis erat optimè meritus, etiam hac in re nõ uulgarem præstitisset Græciæ & opem & operam, quòd aquam in Olympiam deduxisset, ac primus populum ad festiuitatem confluere solitum siti pereuntem subleuasset. In hunc ergo Peregrinus linguæ procacitate adductus, turpia uerba euomere non cessabat, quasi Græcos hac mollitie effœminaret, oportet spectatores Olympiorum sitim fortiter tolerantes perdurare. Ac per Iouem non pauci illorum mortem oppetebant, uehementibus morbis impliciti, interea propter loci siccitatem in magna & promiscua multitudine emergentibus. His ita dictis, de eadem aqua potare solebat, adeo ut propemodum ab omnibus accurrentibus lapidibus fuisset obrutus, nisi tunc commodum ad Iouis simulachrum arrepta fuga generosus ille se contulisset, ac ita præsenti discrimini

ſeruitutis uitam morte ſe ſubtraxiſſet. Cæterum in proxima Olympiade oratio-
nem per quadriennium, quod interfluxerat, multa cura meditatam atq; compo-
ſitam ad Græcos habuit, laudes eius qui aquam deduxerat, ac fugæ ſuæ tunc fa-
ctæ defenſionem complectentem. Iam uero ab omnibus certatim contemptus *Occaſio mo-*
negligebatur, nec erat amplius perinde in precio & admiratione. Siquidem *uæ mortis.*
friuola & exoleta erant quæ moliebatur omnia, nec quicquam poterat ampli-
us nouiter commentum aut excogitatum producere, quod ſtuporem & admi-
rationem incuſſiſſet accedentibus, & quo ille ſibi dignitatem atq; autoritatem
conciliaſſet, cuius ſub initium amore non dicendo extremè ambitioſus flagra-
bat. Ad extremum hoc temerarium & audax de pyra facinus commentus eſt,
eaq; de re in Græcorum multitudinem ſermonem iam ſparſit, quòd ſtatim à pri
oribus Olimpijs, ueluti in diem poſterum flammis ſemet ipſe traditurus eſſet.
Et nunc hæc ipſa multis adornat præſtigijs, ut fama eſt eruenda foſſa, ligniſq; *Conſultatio*
comportandis, ac miram & inuſitatam tolerantiam promittendo. Erat uero il *eiuſdē, à ge-*
li, ut mea fert ſententia, omnino mors expectanda, nullo; modo è uita profugi *nere & modo.*
endum. At ſi immobili proposito prorſus conſtitutum habet mortem cum ui-
ta commutare, conſentaneum mihi uidebatur, ne hoc igne fieret, neque his quę
ſunt in tragœdijs uteretur, ſed alia aliqua mortis permutatione, quum infinitæ
ſint, electa è uiuis diſcederet. Quòd ſi tamen igne, tanquam re quapiam hercu-
lea tantopere delectatur, cur non potius per ſilentium electo quopiā monte mul
tis arboribus conſito, in eo ſe ipſe concremauit ſolus, uno aliquo, cuiuſmodi eſt
Theagenes, Philoctete aſſumpto? Ille autem in Olympia præſente magna ho-
minum frequentia, non in tabernaculis ſe ſolum uidebit, alioqui haud indignus
exiſtens per Herculem, ſicut par eſt homines parricidas ac impios malefactorū
pœnas dare. Quinetiam nimium cunctanter ac ſero illud facere uidetur, quem
iam dudum oportebat in Phalaridis taurum illapſum dignum nefarijs factis ex
hauſiſſe ſupplicium, nec tantum ſemel in flamma hiſcentem ſubito expirare.
Etenim à multis hoc pro certo confirmari audio, nullam mortem eſſe uelociorē
aut properantiorem, quàm eam quæ per ignem illata fuerit. Solum enim os a-
periendum eſt, & ſtatim efflatur anima. Atqui & ille, ut opinor, eam quoq; ſpe-
ctaculi dignitatem ſecum uolutat in animo, rem uidelicet grauem & præclarā
eſſe, ſacro in loco comburi, ubi ne ſepelire quidem alios moriētes religioſum du
citur. Audiuiſtis enim, niſi fallor, quemadmodū iam olim quidam cupiens glo *Cauſa &*
rioſum et celebre apud poſteros nominis ſui monimentum relinquere, cum nul *fine.*
lam aliam uideret ſibi relictam eſſe innoteſcendi rationem, Epheſiæ Dianę tem
plum abſumpſit incendio. Tale quippiam & hic ſecum molitur in animo, tanta
gloriæ cupiditate, tantum non miſer ille contabeſcit Sed enim, aiunt, illum hæc
ipſa hominum gratia facere, ut eoſdem mortis contemptum doceat, ac in rebus
arduis tolerantiam. Ego uero perlibenter interrogarem nō illum, ſed uos, nun-
quid etiam maleficos et facinoroſos eius diſcipulos fieri cupiatis in eiuſmodi to
lerantia perdiſcenda, ac morte contemnenda, tum afflictionibus & cæteris ter-
roribus fortiter perferendis? Atqui certè compertum habeo, iſta uos minimè
uelle aut cupere. Quo igitur pacto hoc Proteus diſcernit, ut bonis tantum hac in
re ſit profuturus, nec malis & nefarijs hominibus maiorem ad contemnenda pe
ricula, & ſceleratiora audendi animum additurus? Eſto ſanè ad hoc tantum con
curſuros eſſe, qui in optimam partem hanc rem ſaltem ſpectaturi ſint, proinde
ego uos iterum rogabo: Cupitis ne liberos ueſtros illius æmulos fieri? Haud-
quaquam dicetis. Atqui hoc ipſum quærebam, num quis ex diſcipulis eius eun
dem imitaretur? Theagenem itaq; in hoc quiſpiam iure optimo accuſare poſ-
ſit, quòd cum in alijs per omnia uiri æmulus eſſe ſtudeat, hac in parte tamen pre
cedentem præceptorem minus ſequatur, iterq; cum eo faciat ad Herculem, ue-
luti perhibent, abeunte, præſertim cum in breui poſſit ſummè ac omnibus nu-

meris felix euadere, per præceps saltem in ignem illapsus. Neq; enim iri pera ac baculo, aut sordido pallio circunferendo, æmulationis summa sita est, sed hæc extra periculum posita sunt, & imitatu facilia, & cuiuluis hominis. Ipsum finem & caput ęmulari conuenit, ingenti uidelicet pyra ex truncis ficulneis & maximè uiridibus congesta, fumo semet prę focari. Siquidem ignis non tantum Herculis & Aesculapij proprium æstimandum est, sed sacrilegorum quoque & parricidarum, quos iudicio condemnatos hoc ipso supplicio affici uidemus. Ita, ut longè præstabilius esse putem, uobis fumo præfocatis oppetere. Hoc enim uobis tandem ut peculiare & proprium adscribi potest. Alioqui, etsi Hercules tale quippiam ausus est, doloris & morbi impatientia impulsus hoc fecit, dum à fanguine centaurico, ueluti testis est tragœdia, infectus absumeretur. Cæterum ille qua caussa incitatus se ipsum in ignem ferens præcipitat? Per Iouem scilicet ut animi tolerantiam hoc argumento notam faciat, nõ secus atq; Brachmannes. Illis enim Theagenes præceptorem suum assimilare contendit. Quasi uero nõ etiam apud Indos inueniantur homines uæcordes & stolidi, uanæq; gloriæ extremè dediti. Attamen quando ita fert animus, imitetur illos. At enim illi ignẽ insiliendi morem non habent, ueluti Onesycritus classis Alexandrinæ gubernator ait, cum Indum ardentem, sicut fama est, conspexisset. Verum postea quam congesta atq; incensa pyra conuenerint, propè assistentes immobiles lentè assari fortiter sustinent. Deinde ingressi iuxta habitum ardent, ne tantillum quidem post accubitum se auertentes. Cæterum ille quid adeo magni aut præclari designat facinoris, si illapsus suffocatur, à flammis subitõ & uiolẽter discerptus? Neq; enim eam, ut opinor, spem concepit in animo, ut semiustus ab igne resiliat, nisi hoc quod à nonnullis audio insidiose struat, ut infrà quoque in fossa pyra profunda sit. Sunt præterea qui illum transformatũ iri confirment, eiq; rei comprobandę iam percensent somnia, tanquam Iupiter concessurus non sit, ut sacer locus cæde contaminetur. Atqui eam ob rem planè securus sit animi. Ego enim iurare non dubito, nullum profecto deorum grauiter & indignè laturum, si Peregrinus malo & infelici fato pessimè interierit. Sed enim neq; facile neq; promptum iam illi est à proposito regredi. Siquidem qui cum illo habẽt consuetudinem, miserum omnibus modis incitant, & ignem compellunt, non sinentes eundem timore cõsternari aut trepidare, quorum si duobus discerptis in ignem incideret, solum hoc præclarè & cum multorum gratia faceret. Quin etiam hoc inaudiui, se amplius Proteum nominari nolle, sed Phœnicem, quòd & Phœnix auis Indica iam summo confecta senio, pyram dicatur inscendere. Sed enim uana comminiscitur mendacia, oracula quædam uetera percensens, ac si deum quempiam noctis custodem illum fieri oporteat. Ac iam non obscurè aras quoq; desiderare uidetur, aureisq; donarijs se honoratũ iri planè sperat. Et per Iouem haudquaquam absurdum factu æstimandum est, si in tanta stultorum hominum multitudine inueniantur etiam qui prędicare non uereant, quòd per ipsum quartana sint liberati, quodq; noctu in dæmonem nocturnum incidérint. Porrò autem execrandi illius discipuli oraculum quoq;, ut opinor, & adytum iuxta pyram machinabuntur, propterea quòd & Proteus ille Ioue natus, huius nominis Propater, uaticinio celebris habitus est. Neq; testari dubito certò futurum confirmans, ut sacerdotes quoq; illi constituantur flagellorum, aut incendiorum, aut alicuius alterius rei monstrificæ. Aut per Iouem festiuitas illi nocturna sacrificabitur, aut festum facibus iuxta pyram celebrandum. Cæterũ Theagenes nuper, ut quidam mihi ex familiaribus retulit, ait Sybillam quoq; ea de re ista prædixisse. Et cur non ipsos percensеamus uersiculos:

" Ast ubi iam Proteus Cynicos longè optimus inter
" Per loca sacra Ioui rutilum succenderit ignem.
" Tunc, omnes quotquot fructu uescuntur agrorum,

Alia d causſa & collatiõe.

Mentio cog nominis et po stestatis dini ni.

Constitutio oraculi p re gestionem.

Nostrum, ut iubeo, placate heroa colentes »
Concessa Alcidæ ac Vulcano sede propinquum. »

Hæc quidem Theagenes ex Sybilla se audisse falsò prædicat. Cæterum ego illi Bacidis oraculum contrà memorabo. Ait autem ad hunc modum Bacis nimium uerè uaticinatus:

Postquam multiplici Cynicus cognomine Proteus »
In flammam sese per præceps iecerit acrem, »
A furijs uanum propter compulsus honorem, »
Protinus occisi, uiuum quicunq; sequuntur, »
Vulpicanes alios imitari fata decebit. »
At quicunq; metu trepidus uitauerit ignem, »
Quamprimum saxis populo lapidetur Achiuo. »
Ne dum friget iners nugas producat acutas, »
Vsuram exercens, & plena & diuite pera, »
In patria nummosus habens ter quinq; talenta. »

Quid uobis uidetur uiri? nunquid Bacis deterior uisus est uates esse quàm Sybilla? Sed iam tempus est admirandis illis discipulis Protei circunspiciendi, ubi postissimum semetipsos purgent in aërem. Hoc enim ipsi combustionem. Hæc cum dixisset, certatim ab omnibus circumstãtibus succlamatum est, comburantur iam illico flammis dignissimi. Ac ille quidem descendit ubertim ridens. Porrò Nestorem nempe Theagenem non latebat uociferatio, uerum exaudito clamore uenit illico. Cumq; dicturus ascendisset, magna uoce exclamauit, innumera mala de eo percensens qui descenderat. Minimè uero compertum habeo, quodnam illi optimo nomẽ fuerit. Cæterum ego relicto illo uociferatione se rumpente, abibam uisurus athletas. Iam enim certaminis iudices et arbitri in circo esse docebant. Et hæc quidem acta sunt in Helide. Cum autem uenissemus in Olympiam, maior ibi multitudo aderat Proteum accusantium, quàm eius inceptum laudantium, adeo ut non pauci illorũ cõrixantes ad manus deuenerint. Donec progressus ipse Proteus infinita hominum frequentia deduceretur, relicto à tergo præconum certamine. Vbi orationes quasdam de se ipse habuit, nimirum quibus exercitijs uitam suã transegisset, quibusq; in periculis uersatus fuisset, tum quantas & quàm duras difficultates philosophiæ gratia per omnem ætatẽ pertulisset. Itaq; multa eius generis erant, quæ ille disseruerat. Ego uero saltem pauca quædam præ circumstantium multitudine audiebam. Deinde metuens, ne in tanta turba comprimerer, posteaquam multos idem patientes cernerem, abij longum ualere iubens Sophistam semet perimentem, suiq; funeris epitaphium ante mortem recitantem. Sed enim tunc etiam hoc inaudieram. Dixerat enim aureæ uitæ, auream quoque se uelle imponere coronidem. Consentaneum autem esse, ut qui Herculeam uitam exegisset, Herculeam quoq; mortẽ oppetens è uiuis discederet, aëriq; misceretur. Ac eam quidem utilitatẽ, inquit, statui præstandam esse hominibus, ut commonstrem illis, qua ratione & mentis constantia mortis acerbitas respuenda sit. Itaq; oportet omnes homines mihi morienti Philoctetas præsto esse. Iam qui imprudẽtiores erant ex illis, lachrymas profundebant, exclamantes: serua te Græciæ saluum atq; superstitem. Cordatiores uero uociferabantur: perfice, quæ facienda decreuisti. Horum itaq; diuerso studio senex non mediocriter perturbatus est, sperans omnino se ab omnibus retentũ iri, quo minus in ignem se mitteret præcipitem, sed inuitum et nolentem illis resistentibus in uita se mansurum. Ac sanè cum præter spem atq; sententiam accidisset, ut illi quæ arrogantia inductus facienda decreuerat, ea quoq; opere comprobanda forent, maiorem in modum expalluit. Cumq; iam mortui cadaueris speciem uultu ac colore præ se ferret, per Iouem timore impendiò magis perculsus, subtrepidauit etiam. Ego uero, ut opinor, iam quæris quantum riserim.

Neq; enim commiseratione mihi dignus uidebatur, homo ita miserè ambitiosus ita anxiè gloriæ cupidus supra omnes, quotquot unquam hoc uicio laborauerunt. Nihilo secus tamen à multis stipatus deducebatur, ac gloriæ amenti desiderio in præceps rapiebatur, subinde oculos in multitudine admirantium reiiciens, ignarus miser, quòd eos quoq;, qui ad crucem ducerentur, aut in carnificis manibus tenerentur iam occidendi, multò plures subsequerentur. Finitis autem certaminibus olympicis, quæ omnium pulcherrima fuisse cognoui, iam enim quater præsens interfui: cum currus inopia laborarem, multis discedentibus inuitus relinquebar. Cæterum Proteus exitiosum sibi spectaculum subinde protrahens, noctem demum postremum tempus ei rei destinauit, quando se ipsum esset concrematurus. Sub noctem itaq; mediam assumptus à quodam familiari, cum è strato surrexissem, concessi rectà in Harpinam, ubi pyra erat. Ad id loci uiginti erant stadia ab Olympia per Hippodronum, ad auroram euntibus. Quàm primum uero eò uentum est, offendimus pyram altè congestam, in profundum uero ad magni cubiti altitudinem egestam. Crebræ faces præstò erant, aridis insuper sarmentis & stipulis pyra erat intexta, ut quàm primum igne suscepto in flammam erumperet. Postea uero quàm luna exorta est, oportebat enim & hanc huius pulcherrimi facinoris spectatricem adesse, prodijt ille eo quo semper more solebat exornatus, ac cum illo reliqua Cynicorum multitudo. Hic generosus quisque ex patribus facem in manu tenens, non segniter subministrabat. Insuper ipse quoque Proteus face armatus incedebat. Mox aggressi alius aliunde ad motis facibus maximum ignem succenderunt, nempe facibus & sarmentis copioso igni suppeditantibus. Ille autem, nunc uero face maximè attento sis animo, depositis pera & pallio, ac baculo illo herculeo, in extremè sordido astitit amiculo. Deinde, postulato thure, ut in ignem spargeret, quidam illi porrexit: quo in ignem coniecto, & uersis ad meridiem oculis (etenim ipse quoque meridies ad huius tragœdiæ partem attinebat) sic exorsus est: O materni atq; paterni dæmones, suscipite me propicij. Quibus dictis actutum in ignem insiliit, nec amplius à quoquam uisus est, sed à flamma, quæ multa erat, circunfusus disparuit. Iterũ te optime Cronie, fabulæ catastrophen ridentem nideo. Ego uero maternos dæmones inclamantem per Iouem non ad modum accusabam. At cum paternos quoq; inuocaret, recordatus eorum, quæ de patris interfecti cæde dicta fuerant, risum continere non potui. Porrò autem Cynici rogum circumstantes, nullas quidem profundebant lachrymas, cæterũ ipso silentio non uulgarem perturbati animi ægritudinem indicabant ignẽ inspicientes. Donec ùnà cum illis affectus graueolentia, abeamus inquam ò stolidi. Neq; enim uoluptuosum hoc est spectaculum, senem assatum uidere, præsertim cũ ita malo odore omniũ nares impleantur. An expectatis dum pictor quispiam accedens uos depingat, quemadmodũ in carcere iuxta Socratem socij depicti sunt? His auditis illi indignabantur, & me conuicijs proscindebant. A nõ nullis quoq; illorum ad fustes concursum est. Deinde uero, cum essem illis comminatus, me correptos per uim quospiam in ignem præcipitaturũ, ut præceptoris sequantur uestigia, à cœpto destiterunt, & pacem egerunt. Ego autem à pyra regressus, equidem uario meo cum animo, ò amice, uoluebam, identidem mecum reputans, cuiusmodi nam res esset gloriæ sitis & cupiditas, quippe qua sola quoq; magni alioqui uiri & admirandi omnes ex æquo caperentur, nedũ hic Proteus, cuius omnis uita parum prudenter instituta eò tantum tendebat, ut aliis admirationi esset, & stupori, prorsus flammis non indigni. Exinde multis occurrebam, & ipsis spectatum euntibus. Etenim existimabant adhuc ipsum uiuũ relictum iri. Siquidem & hoc priori die fama sparserat, tanquam ad solem orientem salutaturus, quemad modum aiũt, factitare Brachmannas, quãdo pyram sint inscensuri. Itaq; multos illorum ab incepto itinere absterrui, dicens omnem rem

Quæ circa mortẽ Peregrini acta, et quomodo idẽ perierit.

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac nonnihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi ô amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratię uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodum tibi commemorabam. Cæterũ erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspenso animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quòd, posteaquam pyra fuisset incensa, & iemet Proteus iniecissem, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo concussæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectà in cœlum iuisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescebant animis, ac adorabant perhorrescentes. Mecũ interrogabant, utrô nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq; fortè succurrebat, respondebam illis. Porrô, ubi ad frequentem hominum celebritatẽ uenissem, in uirum canum incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attinebat, quantuis precij, qui cum alia de Proteo circunstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quòd eum posteaquam combustus esset, aliquanto antè in ueste candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstrepente, obambulantem reliquisset, oleaginis sertis coronatũ. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, persanctè deierans, quòd ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulò antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorũ mentem dementaret atq; deluderet. Considera uero reliqua, quę propter ipsum ut uerisimile est breui euentura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices nõ aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrum Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Helienſibus, reliquisq; Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus fermè ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis misisse testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatẽ nunquam respexit: propter gloriam uero & hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq; se per præceps saltu miserit, quando laudũ titillatione haudquaquã amplius perfuncturus erat, quippe quas mortuus sentire non poterat. Vnũ ad huc si addidero, uerborũ finem faciam, ut abundè habeas quod rideas. Siquidẽ illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domũ ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unà cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandũ delitias, etiam puerũ formosum persuasit, ut Cynicæ sectæ se addiceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cõterritus sit sub noctẽ in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq; fluctibus insurgentibus, utq; cum mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quã ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq; diem suum obijt, ante nouem fermè dies plus quã sat erat, ut opinor, cum auariter deuorasset, sub noctẽ uomuit, ac febricula ualde uehementi subitò correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. Ait ergo se illum semet humi uoluentẽ deprehendisse, æstuantem morbum perferre non ualentẽ, ac frigidã ualdè desideranter postulantẽ, se uero non dedisse. Dicebat quoq; ita ad illũ dixisse sese: ꝙ si prorsus mortis amore & cupiditate teneretẽ, ipsam ultrô breui ad ianuã esse uenturã, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hanc maturandã esse uideretẽ. Ad quę ita respondisse Proteum aiebat. Atqui haudquaq; perinde celebris et gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cũ omnibus cõmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cæterum ego quoq; illum non ita multos ante dies unctum conſpexi, quemadmodum præ pharmaci amarulentia fleuerit. Vidés ne ut non omnino Aeacus cæcutientes ſuſcipiat. Non abſimile ſiquis iamiam in crucem aſcenſurus digiti uulnuſculo medeatur. Quid tibi facturus fuiſſe uidetur Democritus, ſi horum ſpectator contigiſſet? Nunquid pro dignitate uirum deriſiſſet? Et unde tantus miſero riſus ſuppetiſſet? Proinde, amice, ride & tu ipſe, ac tum maximè & effuſiſſimè, quoties alios eundē admirantes audieris.

FVGITIVI.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrſum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philoſophos, quos ſub fugitiuorum nomine non ſolum ipſos per ſe homines ſacinoroſos, ac perditos pleroſq; oſtendit. Verumetiam à turpibus principijs, nullis honeſtis ſtudijs, nulla diſciplina inſtitutos, ſed ſolum uentris & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac ſecuritate, libidini à q; alijs uicijs inſeruire poſſint, ad hanc profeſſionem prorumpere docet. Fingitur autem Iupiter cum Mercurio de eo, quod nuper in Olimpijs circa Proteum acciderit, ſermonem habere (quæ occaſio Dialogo eſt) atque ibi inter narrandum Philoſophiam aduenire, multa querentem ac deteſtantem, de moribus & uicijs recentiorū ac nuper natorum Philoſophorum, ut qui nō ipſi modo, nihil dignum hac profeſſione agant, aut tractent, uerum etiam iniurias ac fraudes, quibus alios circumuenant, ſub hoc ſpecioſo titulo tegant. Expoſita interim à prima origine, qua de cauſa Philoſophia primum in terras à Ioue demiſſa fuerit, qui homines philoſophari primum cœperint, & quale poſtremum hoc hominum genus ſub hac profeſſione ſeſe uenditare ſoleat. Qua querela Iupiter, pro eo ac par erat, commotus Mercurium & Herculem unà cum Philoſophia, ad puniendos huiuſmodi impoſtores demittit, qui, ducente Philoſophia, in Thraciam deueniunt, atq; ibi fugitiuos quoſdam ſeruos, philoſophorum nomine ſeſe tuentes, & quandam Laconici cuiuſdam uxorem, libidinis cauſſa ſecum circumferentes, indicante & adiuuante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, & malè multatos dominis ſuis in ſeruitutem reſtituunt. Vtrum autem ex uero aliquo facto occaſionem argumenti huius Lucianus traxerit, incertum eſt. Locē certè, ac nominis mentio, quam ille ſubobſcurè facit, tale aliquid innuere uidentur. Et fuere illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notum eſt, & Macrobius quoq; libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à ſeruis ad Philoſophiam progreſſi ſunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis ſtudio, quàm ignauiæ & ſecuritatis gratia, quemadmodum et noſtra ætate non paucos uidimus, ad hoc uitæ genus exciuiſſe.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philoſophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordiū ab eo, qđ proximè in Olympijs cōtigerat circa Proteū de quo in ſuperiore narratione.

ERA neq; dicunt, Pater, quòd in ignem quidam ſe ipſum coram Olympijs iniecerit, homo iam ſenex, nec ingenoroſus ad talia præſtigiator? Siquidem ita nobis Luna retulit, ſe illum ardentem uidiſſe dicens. IVP. Et admodum uera ò Apollo, atq; utinam nunquam facta fuiſſent. APO. Num adeo bonus ſenex erat, & indignus, qui in igne periret? IVP. Et illud forſitan. Cæterum multam me tum memini inſuauitatem, ob nidoris, qualem ab toſtis humanis corporibus exhalare par eſt, fœtorem pertuliſſe: etenim ni confeſtim in Arabiam, ut habebam, diſcedens abiiſſem, ob fumi, certè ſcias, fœditatem periiſſem, & tamen in fragrantia tanta, aromatumq; copia, necnon thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuiſci, et graueolentiam illam dediſcere uolebant: ſed & nūc cum tantum recordor, quaſi nauſeo. APOL. Quid nam ò Iupiter, uolebat cum ita ſe ipſo abuteretur? aut quodnam inde bonum, ſi in rogum incideret, ac carbonatim deflagraret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclem ante ipſum criminari uideris, qui in Sicilia & ipſe in crateras inſiluit. APOL. Melancholiam quandam mole-

molestam dicis. Cæterum iste quamnam tandem desiderij caussam habebat? IVP. Ipsius tibi sermonē referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim si memini: Sed quæ nam est ista quæ accelerans aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philosophia est, ac nomen meum, seipsam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur filia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rursus Idiotæ, ut olim, struxere insidias? cum Socratem ab Anyto accusatum interfecere, ideo ne illos fugis? PHI. Nil tale, ò pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam censens ueneratur, & tantum non adorat, tametsi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui se amicos esse asserunt, ac nomen meum induere, illi me grauissimè læserunt. IVP. Philosophi ne tibi insidias quasdem struxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria sunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpessa es? si nec Idiotas, neque Philosophos incusas. PHI. Sunt nonnulli, ò Iupiter, inter multitudinem & philosophātes medij, forma, aspectu & incessu nobis similes, hisq; ornati, hi mihi subesse gloriantur, ac nomen nostrū præ se ferūt, discipulos, sectatores ac contubernales se nostros esse dicentes, at uita eorum scelestissima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus est referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ò pater iniuria affecta profugi. IVP. Molesta hæc filia. uerum qua re potissimum te potissimum te læsere? PHI. Considera pater, num parua, etenim cum uidisses humanam uitam, iniquitate, & iniusticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatam, & perturbatam, tu rerum humanarū quòd tanta caligine conflictarentur, miseratus, me in terram demisisti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis desinerent iniurijs, ac non beluarū ritu uiuerent, ad ueritatēq; respicientes, pacatius inter se degerent. Dicebas etenim cū me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ò filia, ob ignorātiā sint affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum me miseret, te, quam solam tātis erroribus mederi posse arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo sub initium te deuolantem homines susceperint, & quę nunc ab ipsis pertuleris? PHI. Perrexi igitur pater, non confestim ad Gręcos, sed quòd longè mihi difficilius opus esse uidebatur, Barbaros uidelicet instituere et docere, hoc primum aggrediendum esse censebam. Intermissis igitur Græcis, tanquam qui facile subigi possent, ac celeriter ut putabā, frenum suscepturi, iugoq; collum subditurī forent, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuunt maximam. illisq; haud grauatè persuasi, ut ab elephantis descendentes, mecum conuersarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi subduntur, ac nostris uiuunt institutis, ac omnibus circū habitantibus honorati, mortisq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnosophistas dicis? de quibus inter cętera & hoc audio, quòd in rogū ingentem ascendentes, sponte comburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidētes. sed nil magni hoc, nam & ego nuper in Olympiacis simile quiddā fieri conspexi, quin & te cū senex conflagraret, adesse decuisset. PHIL. Haud ad Olympia pater, ascendi, execrandorū illorū, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; concilio maledicerent, latrātesq;, domus posteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Post Brachmannes igitur, confestim in Aethiopiam, inde in Aegyptum descendi, & cum sacerdotibus & prophetis illorū cōgressa sum. Quos cum diuina docuissem, in Babylonem perrexi, Chaldęos & Magos initians. Inde in Scythiam, postea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congressi sunt, quos etiam in Græciam præmisi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cūcta diuina à nobis didicerat. Orpheum autem ut in cantādo musica eos cogeret, quorū uestigia confestim

Occasio sequētis in philosophos inuectiuæ, addoq; & totius actionis.

Propositio & summa negocij.

Narratio simul et querela Philosophiæ, quæ propositā rē confirmat, describēdo & causā sine initio phōrum & totum ista genus.

Qui primi philosopheri cœperint.

Brachmānes & Gymnosophistæ.

Aegyptij.

Chaldæi.

Scythæ.

Thraces.

Graci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abderito quoque alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neque mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, compositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrám ue quandoq; cernens, nihilominus tamen exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrantur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoque & dubiæ, necnon absurdæ responsiones: inextricabiles præterea, & labyrintheę interrogationes. Quòd si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamen, & Diogenes, ac paulo pòst Crates, Menippus quoque mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinā nunquam factum esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondum mihi, ò Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantum modo indignaris. PHIL. At qualiter, nunc, ò Iupiter, audi: Sceleſtum quoddā hominum genus est, et ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscum ob negociorum multitudinem à pueris conuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut muliebribus sit accommoda, & ad filandum apta, ductilisq;, cum illæ tramam uertunt, uel licium circunuoluunt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postquam uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiam, quę à quàm plurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodūq; homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperant, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conuenirūt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quę uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligēter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaq; socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia præterea noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas de certationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiā cernis uiatica? proinde & formæ studēt, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agūt, quemadmodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninā induisset pellē, & aspere derudiisset, se quoq; leonem esse uidericupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodū, ut nosti, sunt facilia, et ad imitadū leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij. uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, quise comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero neq; quā solita, cæpé ue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimū: quin

&

Sophistæ quales & unde.

Philosophi recētiores et ficati, q̄ sollicitum ex quæstum ex philiæ professione sectātur.

Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

Victus et interior uitæ ratio.

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipſi dicunt, pecora detondent, multosq; dare exiſtimant, uel habitus uenerati one, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq;, ut arbitror, prę uidere, quo ex æquo inter rectè philoſophantes collocarentur, nec eſſet qui talia diſcerneret & dijudicaret, ſi tantũ exteriora eſſent ſimilia. Quandoquidem nec principium redargutionis ſuſtinent: ueluti ſi dicatur, quis ille ſic ornatus, & tam repente: ſed confeſtim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiam ſcilicet, cõ fugiunt, lignumq; promptum eſt. Proinde ſi opera quæris, ſermones multi: q; ſi à ſermonibus iudicare uelis, uitam conſiderandam eſſe cenſent. Tali igitur impoſtura ciuitas repleta eſt uniuerſa, & maximè ſub Diogenis, Antiſthenis, & Cratetis titulo, necnon canum prætextu. Cæterum quod natura optimum eſt in canibus, ueluti cuſtodia, uel domus tutela, aut herilis amor, ſiue memoria minimè imitantur, uerum latratu, guloſitate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, menſarum deniq; frequentatione, his perquàm di ligenter elaborant. Atqui paulo pòſt quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent deſertas cum cernunt ſe laborantes & operibus deſudantes, ab aurora ad ueſperũ uſq; defatigatos, uix tamen mercede tali, uitam ſuſtentare poſſe. Segnes uero & ſubdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem poſtulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; ſi acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur ſeculũ, ſponteq; mel ipſum ex cælo in ora influere. Proinde res minus eſſet moleſta, ſi cum tales ſint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nũc uero cum admodum caſti & ſeueri ab extra, & in publicis appareant, ſi puerum nacti fuerint formoſum, uel mulierem ſpecioſam, aut quid ſilentio dignum ſperant, qua ſi q; nam faciunt? Nonnulli uero & hoſpitum ſuorum adulterantes uxores abducunt, Ilienſis illius iuuenis inſtar, tanquam & ipſæ quoq; philoſophaturæ eſſent. Inde communiter illas, uniuerſis cœuntibus proſtituentes, Platonis ſe legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto ſacer ille, mulieres communes eſſe debere cenſuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longum eſſet recenſere; & hæc faciunt quomodo putas, dum ipſi ebrietatem, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter ſe inuenies contrarium, quàm illorum ſermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam aſſerunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adſentationem ipſam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipſi nec linguam, niſi mentiendo, mouere poſſint, uoluptates omnibus ſermone inimicæ, Epicurusq; hoſtis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuiſſimarumq; rerum perturbatione, necnon indignationis facilitate, etiam nuper genitos infantulos ſuperant. Non paruũ igitur riſum ſpectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuito caſu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile prę ſe ferentes. Os uero ſpuma, uel potius ueneno eſt refertum, ne tu illic cũ fœda illa euomitur illuuies, deprehendaris caue. Proin aurum uel argentũ, Hercules, neq; poſſidere dignantur, obulus ſufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons ſeu riuus ſuppeditabit. At paulo pòſt, non obulos uel drachmas paucas, ſed totas poſtulant diuitias, adeo ut mercator quiſpiam tanto impleri onere poſſet, quantũ illis ad quæſtum Philoſophia confert. Inde poſtquam ad ſatietatẽ uſq; corraſere, ac frumentati ſunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros nonunquam, ac ueſtes molles, pueros quoq; cincinnatos, necnon inſtructas domus totas emũt, Cratetis peræ, Antiſthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philoſophiam iam conſpuunt, omnesq; tales eſſe arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non deſinunt, adeo, ut longo iam tempore, impoſſibile mihi fuerit, uel unũ ex eis conciliare, ſed planè Penelopes illud patior, etee

Amplificatio à periculo & conſequentibus.

Alia exemplis.

Vicia moru. et repugnantia doctrinæ

Habitus orii

Libido.

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantia uero & iniustitia, cum opus nostrum inextricabile, laboremq; cernũt inanem, minimè à risu temperant. IVP. Proh ò dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quo pacto è medio sint tollẽdi. Cæterum fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarq; gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorem ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ei ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo, sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducẽtes, properiter in ui tam abite, certamenq; decimum tertiũ istud, nec paruum, te absoluere putato, si tam scelesta & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei fimũ repurgare præstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ò Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ò Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argẽti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: ac campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusq; confestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgentes, minimè asperitate deformes, tanquam subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouem ò Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illoꝝ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellãdi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestè qui nam uocentur noui, quoniam nullũ mihi cum his consortium. Cęterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Benè dicis, sed qui nã hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ò uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis præstigiatores, ac mulierem quãdam Laconicè corpus ornatam, aspectu masculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes; nos uero præcipue mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enunciemus præconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicum, sub imaginaria libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomen erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, floculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

Consiliũ de puniendis malis.

Actio et euẽtus consilij, qua & id quæ uerbis suprà Philo cõquesta est, reipsa spectandũ exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi ciuitas.

Alia occasio qua etiam domini fugitiuorum interuenient.

Notatio.

PHI.

PHI. Ille ipſe ſeruus tuus eſt, ac nunc philoſopho ſimilis uidetur, ac perbellè ſeip ſum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philoſophari dicitur? VIRI. De nobis uero nullus ſermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter cum muliere cõcumbunt. PHI. Sed quiſnam ô Hercules ille alter eſt, qui contrà tendit, pulcher & citharã geſtans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundiſſimus. Nam ad cantum ſuum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, ſed & Philoſophia, Hercules & Mercuri ſaluete. ſed tempus eſt ut mihi præmium indicij perſoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes filí, ubi nam ſit monſtrabis? cum enim ſapiens exiſtas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis domum quam inhabitat oſtẽdero, ipſum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, ſummè enim ſceleſtus eſt, ac uni huic rei ſtudet. MERC. Oſtende ſolum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipſum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, annon mulieris uox eſt, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, ſed quidnam dicat audiamus.

Alia, qua & indicio Orphei pdũtur fugitini.

FVG. Non minus ille mihi eſt hoſtis, quàm ianua Ditis,
Aurum mente colens, uerbis contraria ſentit.
MER. Nonne igitur cantharus † tibi odio habendus, qui
Praua gerens hoſpes, quamuis ſimularet amicum.
MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, ſed pectore ceruus,
Conſilio ignauus, ſed longè ignauiter armis,
Therſites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & fruſtra contendere ſuetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

† Scarabeus.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpeſſaes canibus, quin ipſam ex ipſis concepiſſe ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rurſus alium habeat laborem: ſed obuiam pergunt, ita ut fores pulſare neceſſe non ſit. DOMIN. Teneo te Scarabee? ſiles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forſitan, uel panis fruſta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam ſub initium in Græcia ſe Cynicum eſſe dicebat, hic autem planè Chryſippeus eſt: igitur non diu poſthac Cleanthem ipſum uidebit, à barba etenim, cum tam ſceleſtus ſit, ſuſpendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô ſcelerate, nonne Doliolum † Fugitiuus meus exiſtis? certè non alius: proh riſu digna res, quid dehinc haud fiet? & Doliolum † quoq; philoſophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus ſponte in rem malam ipſum dimiſi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odoriſpirum appellabamus. MER. Herculeſ malorum depulſor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe. MARI. Minimè, quandoquidem nec ſi mihi libellum ex ueteribus in utero geſtaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid eſt uir optime, triceps libellus. MERC. Haud abſurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum eſt iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monſtrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut diſcant quę antea: Doliolum * quidem ſordidos abluere panniculos, Odoriſpirum autem, rurſus ueſtimenta reſarcire lacera, malua tamen prius flagellatum. Inde & hũc Picatoribus tradi,

† Lecythus.

† Lecythus.

Sententia de pœna deprehenſorum.

* Lecythi onem.

ut pereat, uulſus primo, inſuper pudenda pice inquinari, poſtea Hemum ſublatum nudum, pedibusq; colligatum in niue deſtitui. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc eſt, tragicas interſeris uoces? ſed ad Picatores iam ſequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè aſinus eſſe cognoſcaris.

SATVRNALIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Saturnalia, feſta Romæ fuerunt, in honorem Saturni inſtituta, quæ menſe decembri, initio à decimo ſexto calend. Ianuarij facto, per proximos dies ſeptem peragebantur. In ijs neq; bella gerenda ſuſcipiebantur, neque pœnæ à nocentibus ſumebantur, ſed licebat ſeruis, pileatis (quod ſignum libertatis erat) per urbem liberè uagari, atq; aleæ uacare, & cum ipſis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq; accipiebantur, ijdemq; inter ſe dona mittebant, quorum quæ mittebantur, xenia, quæ uero referebãtur, apophoreta nocabant. Id quod cum ex alijs ſcriptoribus, tum ex Martiale præcipue apparet, qui poſtremos ſuos libros illorum titulis inſcripſit quoq;. Quoniam igitur tum (ut eſt ueriſimile, omnia; in deterius abeunte tempore) pauperes à diuitibus non eodem modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis uix dum guſtatis, ſemijeiuni, & eſurientes interim è conuiuio diſcedebant: deinde neq; munera eodem precio, quo olim referebant, occaſionem inde ſumpſiſſe Lucianus uidetur, ut conſuetudinem illam pro ſuo iure, ac modo exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipſa Saturnalitia quædam munera, legenda proponeret. Quanquam neque hic ab ingenio ſuo quicquam recedit, pariterq; & deos & homines more ſuo inceſſit. Nam Saturni fabulam quoque perſequitur, & uæ cordiam ipſius coarguit, ut qui pro liberis ſaxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat à Ioue regno depulſus. Et Iouem ipſum accuſat, ut qui citra delectum, & inæqualiter bona, ſortunaq; hominibus diſtribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimendo. Atq; hæc ſummatim per tota Saturnalia tractantur. Cæterum primo hoc dialogo ritum & originem ſacri huius potiſſimum tradit, ficto Sacerdotis & Saturni colloquio, quorum alter quidem diuitias à deo poſtulat, alter autem dum diuitias largiri, ſuæ poteſtatis eſſe negat. interea quatenus ipſe regnet, & quid præſtare ſoleat, deniq; cur hoc feſtum inſtitutum ſit exponit, refutata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amiſſione regni, & captiuitate ipſius uulgo iactatur. In ſequenti autem Chronoſolone, leges Saturnaliorum conſtituit, primam uidelicet, de rim ac modo peragendi feſti, & de ijs quæ in eo agere fas ſit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à diuitibus iiſdem mittendis. Poſtremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, & quantum à quoq; bibi, & quouſq; ludo utendum ſit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hiſce autoritatem à perſona & mandato ipſius dei, parat. Inſcribitur autem Chronoſolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd eodem modo & apud Athenienſes olim Solon ille, leges dictauit. Poſthæc in epiſtolis in prioribus quidem de mutandis rebus, & inſtituenda æqualitate agitur. Nam pauper quiſpiam, petit à Saturno, ut cum diuitibus agat, quò depoſitis in medium opibus, ex æquo ſe quoq; frui illis patiantur, aut certas utiq; ueſtes & pecuniæ, & cæt. ad feſtum peragendum pauperibus mittant. Primum quia abſurdum & inconueniens ſit, ita inæqualiter agere, deinde quòd contra uetus exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuiſſe perhibeantur, addita etiam collatione diuitum, & hypotypoſi quadam morum ac uitæ illorum. Poſtremo comminantes ſe omnia mala illis imprecaturos eſſe, niſi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à ſe poſtulet, quæ ſuæ poteſtatis non ſine, ſed tamen reſpõdet, ſe cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita poſthæc lõga commonitione, qua pauperes, ut ſua ſorte contenti ſint, hortatur, oſtendens plus moleſtiæ & periculorum diuitias quàm uoluptatis ſecum habere.

In poſterioribus autem agunt inter ſe Saturnus & Diuites, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad ſe ſcripta, ac poſtulata fuerint, admonens illos, ut benigniores erga ipſos ſe gerant, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à ſigno & conſequentibus, tum commodis, ſi faciant, tum periculis, ſi detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accuſatione pauperum à conſueto, reſpondent, ſe quidem feciſſe pro eo, atq; æquum & honeſtum fuerit, ſed illos ita immodeſtos et intemperantes ſe gerere, ut eos deinceps omnino excludendos cenſuerint. Verumtamen ex illius conſilio denuo admiſſuros ſe eos eſſe, ſi ex pacto recipiant, ſe nihil contumelioſe, aut intemperanter poſthac facturos eſſe.

SACER-

EC mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimum abs te pro immolatis hoſtijs poſtulare debeã, quod poſtulatum feram? SAT. Iſtud quidem teipſum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, niſi qui princeps ſit, eundem & uatem eſſe uis, ut norit, quid maximè collubitum ſit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin iſtud iã olim mihi perpenſum eſt: deſidero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa poſſideam mancipia, veſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſi quid eſt præterea rerum preciоſarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipſe nonnihil emolumenti ex tuo ſenſim imperio, neue ſolus per omnem uitam earum rerum ſim expers. SAT. Illud uide. Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, neq; enim mearum partium eſt iſta diſtribuere. Quare ne grauiter feras, ſi quæ petis, non aſſequeris. Quin magis iſta à Ioue poſtulato, quum ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus rerum adminiſtrationem ab illo ſuſcipio. Eſt autem uniuerſum imperium meum, ſeptem duntaxat dierum, quorum ſi ius exceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquiſque de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptem diebus ſerium quippiam, aut publicum tractare mihi permiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nonnunquam & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæcuti faciam permiſſum eſt. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, torquumq; obtuens, pauefacit inſtantes. Quòd ſi quando etiam annuerit alicui, diuq; temq; reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiuſmodi ſunt iſti plerique. Quanquam equidem cupio cognoſcere, quænam ſint iſta tuæ poteſtati permiſſa. SAT. Haud quaquã parua, neq; omnino contemnenda, ſiquis uniuerſi imperij uim expendat, niſi fortè tibi paruum eſſe uiderur, ut in teſſerarum ludo uincas, tumquè cæteris alea in unionem uoluatur, tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtendas. Nam hinc ſibi plerique victum parant, uel ad ſaturitatem uſque, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarunt, naue eliſa, fracta ad tam minutum ſcopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilareſcere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis (nam ea pœna eſt parum dextrè miniſtranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quàm ingens ſit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor ſolus omnibus rex præficeris ut non ſolum ipſe non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipſe poſſis aliis imperare: huic ut turpe quiddam de ſeipſo uociferetur: illi ut ſaltet nudus, utq; ſublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ non exiguæ ſunt argumenta? Quòd ſi cauſaberis regnũ hoc nec uerum eſſe, nec ſtabile, inſcitè feceris, quum uideas meipſum, qui iſta dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

Petitio et occaſio dialogi.

Ritus ſaturnaliorum.

Eorundem cõmendatio.

sui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem.

Transitio ꝓ reiectionem.

SAC. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoscere. Quòd si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quę debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem respõdebo, si fortè quod rogaris sciero. SAC. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clàm illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SAT. Quid dixti? Nisi festum celebraremus, esset; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profectò mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canũ ac senem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico. Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.

Cessatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 8. inde.

SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi siquis esset Thyestes, qui ab impio circumuẽtus fratrẽ comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi fortè dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens et ultrò rerum administrationem tradidi, cessiq;: Porrò neq; uinctum esse me, neque in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In summa, senexiam & podagrosus quũ essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut plerique mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ętatis facinora punienda: nam erat assiduè mihi sursum ac deorsum curritãdum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locum dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse pleramq; uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea q; mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis æquè ac liberis, neq; enim me regnãte quisquam erat seruus.

Origo et causa festi.

SAC. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos quibo ias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor teipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos magnifaceres, qui simili essent fortuna. SAT. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi respondẽ, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SAT. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummũm millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discruciaretur qui uictus esset, néue semper ploraret

sese

ſeſe unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certaſſent ipſi talis, quum ipſi toti eſſent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, ſiquis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc noſtram ætatem adductum uulgo oſtenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miſerum (ſat ſcio) diſcerperẽt, haud aliter incurſantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; ſeſe decertarent, quantam quiſq; maximam poſſet portionem auferre, ut qui ne in feſto celebrando, à lucri ſtudio temperent, quin ipſo etiam feſto ad lucri abuturuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuiciantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipſas comminuunt teſſeras, perinde quaſi illis ſit imputãdum, quod illi ſuapte ſponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem cauſæ fuit, ut deus uſq; adeo imbecillis, ac ſenex, tempus inamœniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus ſæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum eſt, arent arbores nudæ deciſſis frondibus, ſqualent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quaſi extremo confecti ſenio, ad focum fermè deſident, interea tu feſtum diem agis? neq; enim accommodum ſeni tempus, neque ſatis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me ſciſcitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de feſto perdidiſti, dum iſta mecum philoſopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc iſtis tandem omiſſis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde priſco more depoſitis nucibus, ludamus teſſeris, ac reges ſuffragijs creemus, ipſiſq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: ſenes repueraſcere. SAC. Imõ cui iſta quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum ſitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio ſatis à te reſponſum eſt. Proinde uide ut mihi rectè facturus, ſi noſtram hanc confabulationem, & quæ ipſe interrogauerim, & quæ tu propitius reſponderis, literis prodita, tradam amicis legenda, ſi qui ſunt digni, qui tam dicta accipiant.

Digreſſio in præſentes mores.

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

HAEC ait Cronoſolon ſacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad feſtum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio miſſo libro illis ipſis præſcripſi. Neque dubito quin eas leges ſeruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauiſſimæ decretæ ſunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam ſi quis ſecus fecerit, is ſciat ſe non me neglecturum legis latorem, ſed ipſum potius Saturnum, qui me condendis feſti ſui legibus delegit. Haud ille quidem in ſomnis uiſus, ſed nuper cum uigilante palàm congreſſus. Erat autem neque compedibus uinctus, neque ſitu obſitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat præacutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atque hac quidem ſpecie mihi uiſus eſt. Cæterum quæ locutus eſt, planè diuina ſunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœſtum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam eſſet moleſtiæ cauſſa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam ueſtem haberem, cum iam eſſet gelu, multoſque flaret Boreas, glacies ac nix, aduerſus

Præfatio in leges, quæ autoritatem illis parat.

quæ ego minimè communitus eram. Multò magis autem, quòd cum festum instaret iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delicijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigẽdi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Mòxq; ingressus, ordine me docuit. Deindecũ cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine caussa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam eunuchi, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I. *De ritu & modo peragendi festa.*

Lex prima: Nequis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatũ, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatẽ, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsonio rum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Æqualitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Iracsci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto. Nequis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II. *De excipiendis et tractãdis pauperibus, deq; muneribus mittendis.*

Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis supersit uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidẽ in promptu sunto. Cæterùm ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejiciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plerisq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utrisq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; prętera quicquam abeis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiosè laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Néue cui muneris pœnitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaq; caussa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluendo. In summa uero, multò ante illud illis esto curæ, ut cognoscãt, qua re maximè

sin

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quic quid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Néue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquē ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod faueri sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reiecerituę, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; præter mittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Néue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neque incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III. De modo & rõe conuiuiorum.

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operæ precium existimaui, te denuo ijsdem de rebus commonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nũc res habẽt, formi

Propositio

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ hi
Ab incõuenienti. strionem animo cõcipe, qui altero pede prælatis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modũ instructus ingrediatur, uides necessariò futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornante fortuna, tragœdias in nos agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quo
Ab exemplo & uita uetteri. que ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quũ tu solus adhuc imperium teneres. Verũ tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad satietatem usq;. Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contrà non satis idonei sumus, qui uel plumbũ uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum pleriscq; uictus labore quæritur, ac passim paupertas, egestas ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunã, atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abũdant: quanquam his de rebus leuius discruciaremur, nisi diuites conspiceremus tanta fruentes felici
Amplificatio à collatione diuitum. tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de eis impertiũt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam, sunt Saturne quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽtibus amicis, perpetuò festum diem agere; me uero, meiq; similes, somniorum coniecturas interpretari, sicunde fortè quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentáue expleti dormire queamus, nasturtiũ, aut porrum, cepásue, alii ũmue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ
Redit ad propositionẽ, et leges quoq; præscribit. mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicas diutibus. ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergant. Porrò ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suũ incommodũ dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud isto quidẽ pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neq; ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstante atq; operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta reliquũ est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unà cum capite, reliquis autem ossa tecta apponat. Vtq; præmonentur pincernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrũm septies poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè atq; ipsi domino, utq; unum & idem uinum contiuis sit omnibus. Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generosoq; temulentus sit, mihi contrà musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris nouarisq;
Epilogus per commination em. Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita sit, festum uerè festum: sin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simulatque loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea

placentę

placentæ dimidium: unctus ac cerinus, nec non ſuculæ inter aſſandum idem faciant, quod Homerus de ſolis bobus commemorat: imò uti non ſerpant ſolum, uerumetiam unà cum ipſis uerubus in montem abripiant ſeſe fugiantq; utq; ipſæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquendum apparatæ, uolatu aufugiant, ne ſoli illis fruantur: quodq; futurum eſt illis grauiſſimum, ut formicæ talea, quales feruntur Indicæ, aurum è theſauris effoſſum, noctu in publicum efferant: utq; ueſtis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri poſſit, nihilq; differat à caſſe uenatorio: utq; formoſi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narciſſos appellare ſolent) dum ipſis poculum porrigunt, ſubitò defluente coma calui fiant, & acutam ędant barbam, cuiuſmodi in comœdijs induci ſolent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum eſt: utq; uertex illis aſperis ac pungentibus pilis ſit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, niſi deſinant uſqueadeo ſuis priuatim ſtudere commodis, uelintq; in commune diuites eſſe, nobis quoq; quantum æquum eſt impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

QVID tu, obſecro, nugas iſtas ad me, ac de rebus huiuſmodi ſcribis, iubesq;, ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc eſt imperium. Etenim demiror te, ſi ſolus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare deſtiterim, ac priuatus eſſe cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum iſtiuſmodi curam agit. Porrò mea poteſtas non niſi ad taxillos uſque, ſaltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; ſeptem non amplius diebus. Itaque grauioribus incauſſis, de quibus ſcribis, ut delicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd ſi quid in his quæ ad feſtũ pertinent, uel fraude detractum eſt alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; ſcribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neque non de ueſtibus, ut uobis quoque ad celebrandum feſtum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua ſunt iſta, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, niſi forte habent iſti, quod probabiliter ad hæc reſpondeant. In ſumma tamen illud ſcio tot pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, ſolosq; ſuauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opiparè cœnare, uino ſuaui inebriari, formoſis frui mulieribus, ueſtibus uti delicatis, uerum iſtam felicitatem cuiuſmodi ſit ignoratis: ſiquidem hæ res non mediocribus curis eos diſtorquent, ſed ſingulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domeſticarum diſpenſator fraudet, aut clanculum ſuffuretur, ne uinum aceſcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, ſi illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars eſt eorum, quę iſtos diſcruciant? Quòd ſi noſſetis metus & curas, quibus obnoxij ſunt, planè fugiendas uobis eſſe diuitias exiſtimaretis. Alioqui creditis uel meipſum uſque adeo inſanum, ut ſi præclara res eſſet opulentia, aut regnum, depoſiturus hæc, aliiſq; ea ceſſurus fuerim, paterercq; ut nũc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non eſſem ignarus huiuſmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adſint neceſſe eſt, imperium depoſui, idq; ſapienter. Nam quòd tu nunc apud me deos obteſtans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contrà naſturtium, porrũmue aut cepe per feſti tempus, opſonij loco arrodere, cuiuſmodi ſit, conſidera. Etenim in præſens quidem utrunq; dulce eſt illis, minimeq; moleſtũ. At poſtea res inuertitur. Quandoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut poſtridie ſurgatis, capitis dolore grauati

Exordiũ ad increpatiõe.

Propoſitio & reſponſio ad ſuperiorũ petitionem.

Digreſſio, qua pauperibus ſuadet, ut ſua ſorte contenti ſint, plus oneris ineſſe diuitijs quã uoluptatis.

Aſſeueratio à ſuo ipſius exemplo.

grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio transigũt, facile sibi uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ se ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannosus, cuiusmodi sunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æquè dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat, In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantũ aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum siquando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mẽsas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperietis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depositis opibus, & uobis relicta paupertate. Quam quam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus p communatiõem.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

Exordiũ ab expositione.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constituatur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Cæterum de præsenti negocio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies afficiputant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrari possimus? Quare si uellem & illos festi particeps esse, postularunt ut cogerẽ uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quòd si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè possidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præsentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini. Quòd si quãdo uobis usum fuerit, & illorum

Propositio I. de uestibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, eum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernę, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, deq; ministris, qui cum uobis assistant, donec pluspquam ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspictant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas peossideatis. Videat igitur uulgus, miretur q; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum nõ sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas cõuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gracijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referũt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis scisscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt, ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquũ fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoque pingues absque alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Denique quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atq; illis pauperiatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

Argumentũ à signo & causa.

A cõsequenti & conditiõe pauperum.

Amplificat rem à uoluptate, à periculo.

DIVITES SATVRNO SALVTEM.

Exordiũ ab extenuatiõe accuſationis.

NVM putas Saturne, de rebus iſtis ad te ſolum ſcripſiſſe pauperes? Quin potius Iouis ipſius aures iam obſurduerunt illorum querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac ſimul & fatum incuſant, quòd non æqualiter diſtribuerit, & nos, quòd nihil ipſis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum ſit Iupiter, penes quos ſit culpa, eoq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noſter es. Nos enim omnia iſta quę ſcribis, ob oculos habentes quàm ſit honeſtum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; ſit iucundius, ſimul cum pauperibus uerſari, & conuiuium agitare, ad eum modum aſſiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil poſſit incuſare is, quem ad conuiuium admittimus. Verum illi primum aiunt ſibi paucis opus eſſe. Deinde ubi ſemel illis fores aperuerimus, nunquã deſinũt alia ſuper alia poſtulare. Quòd niſi protinus omnia, ſimulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu conuicia, etiam ſi quid de nobis ſit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probè ſcire quæ dicunt, propterea quòd nobiſcũ conſuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut ſi nihil demus, illos prorſus habeamus hoſtes, aut profuſis omnibus, ipſi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda ſunt, uerum inter cœnas ipſas non ſatis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, ſed ijdem ubi plus ſatis adbiberint, tum uel puellæ formoſæ cyathũ porrigentis manum uellũt, aut concubinam, uxorẽue ſollicitant. Poſtremo conuomito conuiuio, poſterodie nobis obtrectant, narrantes quemadmodum ſitierint, eſurierintq;. Quòd ſi hæc aduerſus illos mentiri uidemur, ueſter ille paraſitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis menſæ honorem admiſſus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus eſt. Hæcatq; huiuſmodi ſunt, propter quæ in poſterum ſtatuimus, quo res noſtræ ſint in tuto, ne poſthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd ſi te auto re, pacto recipiant, ſeſe moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitioſè in compotationibus admiſſuros, age, conuiuant nobiſcum, ſimulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, ſicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac ſumptus augebimus: in ſumma, nihil omittemus officij noſtri, modo uiciſſim deſinant ipſi arte nobiſcum uiuere, ſintq; pro paraſitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis deſideres, ſi ipſi quoque ſuo fungi uolent officio.

Propoſitio. et dilutio criminis p regeſtionẽ, qua uicißim pauperes accuſant immodeſtiæ, & intẽperãtiæ.

Epilogus quo ſub cõditione impoſtulata Saturni conſentiunt.

SYMPOSIVM VEL LAPITHAE.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMVS ROTERODAMVS IOANNI Eutychio ſuo S. D.

QVanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctiſſime, plurimum habeat artis, ob decorum uarietatem ſeruatum in perſonis tam multis, tamq; diuerſis: tamen aliquot repperi, qui dicerẽt eſſe premendum, quòd liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philoſophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iuſtius eſſe ſtomachandum in huius ſeculi mores, quo uidemus Philoſophorum ac theologorum ſcholas multò puerilius etiam inter ſe diſſidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis profeſſores nihilo minus cruentam eſſe pugnam, quã in eo conuiuio fuiſſe Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellum, quoniam fortè ἀσκίστως reppereri, & tamen patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, ἀγὰ εὐτύχει, ut plane ſis quod diceris. Antuerpiæ, Anno M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrſum depingit hoc loco Philoſophorum mores & uitam Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis diui de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto comprobat. Eſt autem hiſtorica quædam rei geſtæ commemoratio, qua exponit, quo pacto diuerſarum profeſſionum Philoſophi aliquot, ab Ariſtæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatem uocati, poſtequam uino incaluere, pro ſecta quiſq; ſua inter ſe uerbis primo contenderint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut ſaucij nonnulli, ac mutilati è conuiuio aſportati ſint. Rurſum autem ex alijs qui uocati non fuerant, quidam, Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus ſeſe obtruſerit, magna præſentiæ & impudentiæ ſuæ importunitate. Alium autem per literas cum Ariſtæneto expoſtulaſſe, tragicè propè in eum debacchatus, quòd præteritus, & cæteris poſtpoſitus fuiſſet. Ex quo apparet, iſtud hominum genus, quod ſeris uirtutem prædicat, & ſpecie religionis in ſe uulgo conuertit, non hac ætate modo (quod tamen grauiſſimum eſt, quando & Chriſtianos eſſe plerique ſe, & alijs uitæ morumq; honeſtate præire profitentur) uerum olim quoq; eadem ſimulatione, iiſdemq; præſtigijs uſos eſſe. Nimirum ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione lactitarent, cæterum ipſa re à uirtute ac honeſtate omni, quàm longiſſimè abeſſent, libidini & gulæ, & cæteris uicijs turpiſſimè interim ſeruientes. Et accidêre ſanè etiam noſtra memoria huiuſmodi quædam exempla, conuiuio huic non admodum diſſimilia, ubi iſti in ſpeciem grauiſſimi ſanctiſſimiq; uiri, uel pro leuibus ac puerilibus rebus, acerbiſſimas ſæpenumero contentiones mouere, uel quia alicubi præterirentur neglecti uiderentur, grauiſſima odia exercuere. Vt non immerito quiſpiam crediderit philoſophos illos ueteres (quanquam indignum adeo eſt, tam uenerabile nomen in tam turpibus perſonis hærere) in noſtræ ætatis religioſos quoſdam immigraſſe. Vſq; adeo noſtri iſti à ueteribus non alia re, q̃ ſolo titulo ac nomine differunt, cum cætera, ut habitus differentia, & exterior uitæ aſperitas & immundicia, deinde & opinionum atq; doctrinæ diuerſitas, in utriſq; eadem propè fuiſſe uidentur. Cæterum tametſi hæc omnia cum ſumma ſuauitate pro ingenio atq; facundia ſua tractet Lucianus, interim tamen ſeriò quoq; ac uerè idem monet, nullum eſſe pretium operæ, ſi quis diſciplinas omnes perdiſcat, niſi ſimul & uitæ rationes ad id, quod optimum eſt, accommodet, eoſq; illos, qui ſolos libros ſpectent, quiq; ſollicitudine ac cura, quam illi afferunt, perpetuò teneantur, à recta ratione, bonisq; inſtitutis fermè abduci, &c. Inſcribitur autem Dialogus hic Conuiuium, uel Lapithæ, quorum prior titulus ab argumento & re ipſa ſumptus eſt. alter à collatione, quòd ut hic Philoſophi, ita à Pœtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Pirithoi, inter ſe funeſto certamine congreſſi quoq; ferantur.

PHILON, LVCIANVS. PHIL.

NOVAM quandam & uariam diſputationem Luciane uobis fuiſſe narrant, ſuper cœnam apud Ariſtænetum: tum philoſophicos quoſdam ſermones dictos, ac ſuper his ſummã contentionem exortam fuiſſe. Quod ni mentitus eſt Charinus, etiam ad uulnera uſq; rem proceſſiſſe: denicq; ſanguine conflictum fuiſſe diremptum. LVC. Atqui undênam Philon iſta reſciuit Charinus? neq; enim is nobiſcum aderat in conuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audiſſe ſeſe. Porrò Dionicus etiam ipſe è conuiuarum numero fuiſſe opinor. LVCIA. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præſens: ſed ſerius aduenerat, media fermè pugna, pauloq; ante uulnera. Proinde demiror, ſi quid compertũ, certiue referre potuit, qui nõ ordine ſpectarit illa, unde inter illos nata lis, poſtea ad ſanguinem uſq; deducta eſt. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiã ipſe ſi rem compertius uellem cognoſcere, & quo ſingula modo ſint geſta docerí, te adirem iuſſit. Nam Dionicum etiam ipſum faſſum fuiſſe: ne ſe quidem toti negocio præſentem adfuiſſe. Te uero quicquid eſſet actum, id omne comperto certoq; ſcire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminiſſe: quippe qui eiuſmodi non obiter neq; neglectim audire, ſed per ocium atq; attentè auſcultari ſis ſolitus. Proinde nũquam effugies, quin nos hoc ſuauiſſimo accipias epulo: quo mihi quidem haud ſcio an ullum poſſit accidere iucundius: præſertim quòd ſobrij per ocium tutò ac citra ſanguinem, extracq; teli, quod aiunt, iactum conſtituti ſumus epulaturi.

Exordiũ ab admiratione & rei nouitate.

Petitio.

Siue ſenes aliquid, Super cœnam ſunt debacchati,
Siue etiam iuuenes

Recusatio.

à mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi adamussim exquirere, quę rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (ut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico quidẽ rectè factum, qui hæc apud Carinũ effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cęterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uideare, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, non sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tũ ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidem dicã, quandoquidem usque adeo cupidus es audiendi: uerũ heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris.

Causa conuiuij & celebritatis.

Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurũ sit opus. Sed illud mihi primo respondeloco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non, imò filiam suam elocauit Cleantidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHIL. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tũ ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia dives sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinam erant conuiuæ? LVCIA.

Conuiuarũ personæ, et quo loco qsq; accubuerit.

Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum ẽ Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: et hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quũ ingrederetur, Stoicitor uis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quẽpiam atq; impiũ ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istięus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unà cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nõnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellãt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti pręcipuum quendam ac primariũ hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cũ adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cũ iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discũberetur. Itaq; ad dextrã ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem cõplures) occupabãt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atque hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

loco

loco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, uter altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos; tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uideli cet iſto, ut ne quid aliud mali dicã Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſponius, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, qui quũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cęteris ſapientiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerum & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæprecium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſeſe opionijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putans interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil ſane monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; pleriſq; turpiter atq; impudẽter uiſus eſt feciſſe: & quod cuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebant; alius illud; Inſanis Menelaë. Alius rurſum:

Cœnæ deſcriptio.

Cynici intemperantum, et ac cæſio urbe.

Verum Agamemnoniæ menti non iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalſè lepidèq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palàm nullus audebat quiſquam dicere, propterea quòd metuerent Alcidamantem, utpotè conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum. Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus aduenisſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille; Apage, inquit, muliebre quiddam ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeã, quemadmodum facitis uos, mollibus in ſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiam obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Hereulem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuiũ luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora paſcua ſubinde ſeſe transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haudquaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans; iamq; Ariſtænetũ percon-

tabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quũ non minus usui possent esse fictilia? Verum Aristænetus iam obturbantem, molestumq; esse pergentem, in præsens quidem compescuit: ministro innuens ut ingentem calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidem uisus est optimè excogitasse: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidamas, aliquantisper silentium agebat, ac solo sternens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scyphũ sustinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix assiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerum, qui iuxta Cleodemum adstabat (erat autem is pocillator egregiè formosus) subridentem uidissem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, si quid sit elegantius ac scitè factum) iam admodum attentus obserua re cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo pòst, accedebat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus. At ille simul & digitum illius substringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad substrictum digitum rursus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non sensisset opinor, eoq; non recipere, in terram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq; ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè sedebant, cuius nam essent illi nummi, cum & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem strepitus acciderat sibi excidisse dissimularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conniuenter omissa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristænetum. Nam is paulo pòst puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, ui delicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, summum alioqui allatura pudorem Cleodemo, si quidem ad omnes permanasset, ac non protinus occupans Aristænetus eam sopisset, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad fœminas conuerso uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quòd spõsæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usq; ad illa quæ sunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, torui s iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculũ illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt, obambulans interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerisq; temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuiũ. Nam & Dionysidorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronũciabat, laudabaturq; à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illũ accumbebat, uersuũ centones quosdã recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexẽs atq; cõsarcinans: ita ut ex oĩbus unicã redderet cantilenã, oppidò ridiculã. in primis aũt illa, perinde quasi uaticinans, de his quę postea accidere: Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctusq; coortus.

Notatio philosophorum

Ita uocãt dacem Mysarũ

At

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut otiosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararẽtur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, paucos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulum illum Melitęum appellans, indignatus ille (Iamdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos sentineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morionis nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multõ iucundissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderãt partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multõ post peractam concertationem, Aiebat autem in mora fuisse Polypreponem tibicinem, dum hunc phreneli correptum curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, praue atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluã, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palãm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudem compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multõ ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantũ sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus pręff iiij

Alcidamãtis et Morionis concertatio.

Digressiũcula de Medici & Phrenetici congressu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initium contentionis nascitur. Expostulat antè cũ Aristæneto, q̃ ad communiũ nocatus nõ fuerit. Propositio

„ terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discruciar, qui qui-
„ dem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc sta-
„ tuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placentam: quę
„ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam
„ hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uo
vllatiõe. cant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego
memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me-
„ ritò facis, neq; enim ullo modo potes qnid sit rectius dignoscere, nec apprehen-
„ siuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint
„ profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho.
„ Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os pro-
„ tinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia,
„ aut hæc quæ inter elementa traditur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid
„ interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornu-
„ tus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego
„ qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui
„ ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fu-
„ isse: nimirum in tanto rerũ strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum
allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis tem
Ab exemplo plo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc respondero. Quòd
deorum. si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis ni-
mirum ipsam etiam Dianam indignantem, quòd ille se solam non adhibuerit
ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic
alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

„ Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Di-
„ philum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Est
„ enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq;
„ adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidem tu
„ si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non conuenit
„ obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo
„ fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui duo-
„ os iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo.
Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui,
uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne
reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quũ lege-
rentur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud quod uul
go dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret: quũ uiderem eos qui pre-
sentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem
hos, qui no ierant Etæmoclem utrum canum, tantumq; seueritatis præ se feren
tem. Admirabantur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba
uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem
haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præterijsse, uerum quòd

despe-

desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquàm puer iam legere desijsset, uniuersum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etœmocle intẽtum. Porrò Aristænetus quanquam esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, subridẽs interim, ac puerum redire iussit, respondẽs, ea sibi curæ fore. Paulò autem pòst surgens & Zeno clanculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet, innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quæritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis confligere, uerum dirumpebatur, quòd non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicquam præter rogatiunculas, et umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt plerisq; omnes. Videtis quàm & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etœmocles Diana, Dij boni, quàmbenè auspicata omnia, quamq; congrua celebrandę festiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, supra hunc accũbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratũ, ut in conuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intẽpestiuè factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabe factus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itáne uos Chrysippum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore ísto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis æsatem, quam habebant auream, circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Softrati discipuli tui uxorẽ stuprasti? Nónne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, cum huiusmodi dedecorũ uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; discipuli diuersantes apud me uiaticũ sustuli, quòd is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deierãs abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haudquaquam possis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merũ è capite abstergebat, eos interim qui præsentes erant attestans, quòd id genus cõtumelijs esset affectus. Cleodemus autem cum non haberet calicem, inuadens primũ conspuebat Zenothemidi: deinde læua comprehensum à barba, plagam in tempus erat illisurus, ac senem fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide inter utrunq; medius assedit, ut eo ueluti muro diremptí, pacem inter ipsos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cum animo uoluebam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne fortè uerum esset, quod uulgo plerisq; dicitarẽt, uidelicet

Contentio et pugna philosophorum.

Quomodo et quatenus philosophandũ sit, digressio.

erudi-

eruditionem à recta ratione bonisq; inſtitutis abducere iſtos, qui ſolos libros ſpectarent, quiq; ſollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuò tenerentur. Quandoquidem quũ ibi tam multi preſentes eſſent philoſophi, ne caſu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputãs, cuiuſmodi eſſent, quæ Etœmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum guſtato, ſcripſerat. Ita rerum uices præpoſteræ atq; inuerſæ uidebantur, ſiquidem uidiſſes idiotas illos ſumma cum modeſtia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecorè ſeſe gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ ſuſpexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius eſſe precij. Contrà ſapientes illi, & in libidinem ferebantur, & conuicijs certabant, & ſupra modũ ſeſe potu cibiſq; explebant: poſtremo uociferabantur, & ad manus uſq; conſerendas rapiebantur. Cæterum admirãdus ille Alcidamas, etiam meiebat ſub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, ſi quis hæc quæ in eo conuiuio gerebantur, rectiſſimè uoluiſſet conferre, ſimillima uidebantur ijs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nẽpe hanc, quòd non eſſet ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiecíſſe, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uiſus eſt epiſtola illa, quaſi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quãm Ilias habebat, excitaſſe. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceſſerat Ariſtænetus. Age, inquit Cleodemus, in præſentiarum quidem ſat eſt, ſi literas neſcire conuincamini: ſed craſtino die uos ulciſcar, quibus cõueniet modis. Reſpondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantiſſimus iſte Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ poſſeſſionem inter indifferentia ponendam eſſe cenſetis: cum ex omnibus nil aliud ſpectetis, quãm ut ipſi quãm plurimum pecuniæ poſſideatis? Atq; ob id cauſę, ſemper apud diuites hæretis, fœneratis atq; uſuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rurſum cur uoluptatem deteſtemini, atq; hac de cauſa Epicureos inſectamini: cum ipſi uoluptatis gratia, turpiſſima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, ſi quis uos non uocarit ad cœnam, rurſum ſi uocemini, non ſat eſt tantum uorare ut cibo turgeatis, niſi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus eſt, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac ſolutum medium in ſolum abijceret, niſi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduerſus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, reſpondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipſi ſupra ceteros omneis ſtudeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, reſpondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius eſt altercatum, donec Ion capite tandem in apertũ prolato: Deſiſtite, inquit, Ego, ſi libet, ſermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijſq; digna. Vos porrò citra contentionem uiciſſim, & dicite & auſcultate: quemadmodum & apud Platonem noſtrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictum probabant, cum omnes qui aderãt, tum imprimis Ariſtænetus atq; Eucritus, nimirum in ſpem erecti, fore ut eo pacto ab odioſis illis contentionibus diſcedi poſſet. Et Ariſtænetus priorem in locum ſeſe recepit, iam partam eſſe pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, abſolutam cœnam uocãt, ſingulæ ſingulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piſcis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum eſt, ſeu uelis in aluum condere, ſeu domum aſportare malis. Apponebatur igitur non ſua cuiq; quadrula, uerum Ariſtæneto atq; Eucrito, eadem in parte menſæ, una ambobus communis, ita ut de ſua utriq; parte quæ ſe ſpectaret, eſſet edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his

Redit ad rẽ, & collatione amplificat.

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo pòst, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisset: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi utros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuersam philosophię sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutẽ pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nã ubi zelotypiam istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat cõuicia, quæ conueniebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo
Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quę mihi, & Chereas item quæ sibi erant proposita. Eundem ad modũ Ion et Cleodemus. Porrò Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cũ ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimũ interim risum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem postea grauiter stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterũ auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam, omissa ea quæ sese spectabat, eã quę ante Hermonẽ iacebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contrà nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrinq; in alterũ irruentes ipsis auibus facies mutuò cædebãt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cęteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unũ Ionem, qui se se neutrũ atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant, ac Zenothemis quidem scyphũ è mensa sublatum, eum qui coram Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem,

Attentio & cataſceue ad ea quæ ſequũtur.

altera pugna, atrocior paulò, ſuperior.

Atq;

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adulescẽtuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & spõsa metu territa, prosilijt. Inter hæc Alcidamas strennuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, et illiso suo baculo, Cleodemi quidẽ caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponso circũfusæ, dumq; alij has studerent compescere, Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centauros q; uidisses, euerti mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facile, atrocior etiam multò esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim acsæua patrata sunt in tenebris. Pòst ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agẽs asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuò in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia: Porrò qui erant sauciij, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palàm attestaretur: Meminer is inquiens, ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iã uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fasciis reuincto capite, eidem impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, plerique medijs in uijs uomentes. Cæterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ò bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus chria Euripidis honestatis.

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud sperueris unquam
Ea conficiunt numina diuũm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando nidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quæ nam ipsa Dea esse, à plerisque putetur. Posthæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulachra deorum, ueluti per pompã quandam, uisendi causſa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum ceremonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Cõbabi historijs, quorum alter Stratonicen nouercam amauit: alter, ob euitãdam eiusdem rei suspicionem, sibipsi uirilia præcidit. Atque in his nonnulla, ut nidelicet illa de arca Noë (quem Lucianum, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, et id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi possit ex Iudæorũ obseruationibus ac sacris plerag; illa transſumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac depranata fuisse. Siue hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, nidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tã prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totam hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autem & Bambycem ijdem, & Edessam, quod posterius nomen Strabo addit, & à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriam uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienum, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quando & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nonnihil facere uidentur. Verborum eorum sententia hæc est: Antipater Tarsensis, inquit, professione Stoicus, libro περὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dici à quibusdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita grauiter dedita fuerit, ut per præconem edixerit, nequis piscem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipsam uocare, atq; à piscibus abstinere. Mnasias autem in secundo de Asia ita ait: Mihi quidem Atergatis uidetur regina adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis imperasse. Ita ut legg quoq; cauerit illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in sacrificijs solenne hoc mansisse, ut quoties deam precarentur, pisces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam totà die ueros deæ pisces in mensa paratos ac coctos apponere, elixos pariter et assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumãt. Ac paulo pòst idem addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Ascalone contumeliæ causſa, submersa, & à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Prætereà neq; illud omittendum uidetur, quòd Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, misit. Quod, si uere ab illo traditur, eademq; Edessa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestũ ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eodem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

" Ἄτεργατιν δ' αὐτὴν ὀνομάζειν, id est, absq; Gatide, quæ uerba iuncta Atergatidis nomẽ faciunt.

Proœmiũ ab occasiõe loci

EST in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, uocatur aũt Sacra, et est quoq; sacra Iunonis Assyriæ: cęterum nomen hoc, uidet mihi non statim ab initio urbi, cum cõdita est, impositũ fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cũ sacra ibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomentũ euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipsa sunt. Dicam aũt & leges, quibus in sacris utuntur, & solẽnes conuentus, quos

Propositio.

celebrant, & sacrificia quę peragunt. Dicam aũt et quęcunq; de illis traduntur, qui templũ hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto cõdita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eorũ quæ narro, alia quidem ipse coràm uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunq; igitur antiquiora me sunt, ab ijs

Narratio p collationem.

narrationem incipiam. Primi itaq; hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deorũ noticiam percepisse, & templa cõstituisse, lucosq; & conuentus solemnes ædidisse. Primi aũt & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tẽpore pòst, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaq; erexerunt, in quibus et simulachra posuerunt, & statuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios absq; simulachris & statuis templa erant. Et sunt in Syria quoq; templa, non multõ

Hercules Tyrius.

Aegyptijs ætate posteriora, quorum ego plurima ipse uidi, Herculis utiq; æquę tum est, illud uidelicet quod Tyri est: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrant: sed quem ego dico multò uetustior est, & Tyrius heros. Est autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astartę

Astarte.

ut quidem ipsi dicunt. Astarten autem ego puto Lunam esse. Cæterum *ut mihi* ex sacerdotibus quidam narrauit, Europæ illud est, Cadmi sororis. Hanc autẽ fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum euulgarunt, quòd uidelicet pulchra cum esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eam, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiam à cæteris Phœnicibus audiui, & nomisma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Iouí uidelicet. Cæterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, quod ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamen magnum etiam hoc, & peruetustum est.

Venus Byblia

Porrò & Byblí uidi, templum magnum, Veneris Byblíæ cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragunt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriam rei, uerberantur annis singulis, & lamentantur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquam autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum existenti, postea autem, sequenti die, & uiuere ipsum dictitant, & in aërem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nonnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctúsque & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoque anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Ac uenti ipsum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblium

perfertur

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præsente ex Bybli, factum est, & caput ipsum spectaui è bapyro effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorum, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dicitans. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei caussam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ò hospes, per Libanum defertur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atque ita rei huiusce causa, haudquaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo præciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statuę religiosæ, & dij quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes, Siquidem & sudorem ipsis emittunt statuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primũ atque præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes. tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secretò in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro sese orsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multa peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quã diu templum hoc durasset, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualdè fabulosi: rursum alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haudquaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrasse, eum puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haudquaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interijsse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundi generis esse, eius, quod rursus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumelioso admodum essent, nefaria opera eos perpetrasse. Neque enim iusiurandum obseruasse, neque hospites recepisse, neque supplicum miseros esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis fluuium.

Hactenus de ijs quæ in reliqua Syria sunt, iã p adoptionẽ ad id, qd Hieropoli fuit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion. & de Diluuio.

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eōdem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haudquaquam ledebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, concordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatem, magna certē admiratione dignus: quōd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Verum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autem, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis uno quoque anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam non sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquam afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum defluit, recipitq; lacus ille quamnis exiguus immēsam uim aquę.

II. Opinio. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putant, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Derceto. Dercetūs autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quātum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hęc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edūt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetūs & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quōd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetūs autem sacram esse, haudquaquam credo, quando & apud Aegyptios nōnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aūt & alius sermo sacer,

III. Opinio. quem ego à sapiente quodā uiro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templum autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere desijt, formam aūt fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheāq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterum cū illi, qui trans Euphratē incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templū constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanū habet, & coronam in capite turritam gestat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aūt & de Gallis idem, qui in tēplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haudquaquam, Rheæ aūt castrari soleant, & Attem imitentur. Cæterum hæc mihi cōuenientia quidem uidentur esse, uera aūt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

Attes uocat, quē alij Atyn tertia declin.

Placent

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum Græcis consenti- III. Opinio.
unt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius qui ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eo uidelicet itinere, quo in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stãt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt:

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam enim ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat. Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullũ manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erant, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingredientibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca adueniebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq; corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat, quam ego minimè dimissurus sum. Atq; hac ille tum prudentia mentiebatur. Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq; ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiũ. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquam æmulãdo uelis luctum toti regno conciliare: néue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq; hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quonam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuę desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tũ ille ad hæc respondit: quòd neq; ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq; filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq; enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq; hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Quo nõie ex imagunculæ uocãtur apd Græcos, quæ fidiculis tracte uel saltãt uel alios motus referunt.

De æde ex eius ædificatione.

Stratonice ex Antiochi amor ergà illã Medico nomẽ Herasistrato fuit, ut Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, &, ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam conditurum eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſa, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adoleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tū ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cū uxore mea hinc profectum, & ædificium abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Adhęc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, néue ſibi crederet pecuniam, multò ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens interram, huiuſcemodi quædam cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia iſta, quam nunc poſtremū aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſubleuet ac curet. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatisq; uirilibus, in anguſtū quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter et melle, aliiſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cū ipſi iam tempus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter præcioſiſſima domi repoſitū habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutum ac cuſtoditum mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatē ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt, atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſaniit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extitiſſe. Ac Combabum quidem ut bonum uirum, haudquaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultam eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porrò illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbūq; celabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quàm ut regi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo conficiebatur, flebatq; continuè, ac Combabam uocabat. Atq; illitum omnia Combabus erat. Poſtremo aūt cum inopia conſiliij, nullū huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiā quærere cœpit.

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Cōbabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicitiā & innocentiam ſuā redemerit.

cœpit. Proinde, cũ alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem aggredi illum coram uerecundia prohiberetur, huiuscemodi quædam animo cogitare cœpit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorũ quæ aguntur, singula in obliuionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat, faciebat quoq; & cũ cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus diuertebatur, ueniens, obtestabaturq; illũ, & genua eius prehensabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumq; opus detrectabat, ueniq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio quod magnũ malum in se ipsam facturam esse se minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifestã fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris aũt haudquaquam oblita est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationẽ amoris, cuius effectũ consequi nequiuerat, quærebat. Est aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quisquã zelotypia siue æmulatione aliqua cõmoueatur, sed ipsis res hæc in primis sacra censetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accusabant illos, & quæ facta essent, cõmemorabant. Quocirca dolore accensus, ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Alij aũt sermonẽ quendam neutiquam uerũ recensent, q uidelicet Stratonice, postquã ea consequi, quæ expetiuerat, non potuisset, ipsa ad uirũ scribens, Combabũ ultrò accusarit, tanq; qui ad stuprũ ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phędra Cretenſi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego quidem igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phędrã talia perpetrasse, si modo Hyppolytum Phędra uerè amauit, sed hęc in medio, ita ut sunt, relinquamus. Cęterum ubi nuncius in Sacram ciuitatẽ peruenit, Combabus & causam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defensio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipsum continuò rex cõprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea aũt præsentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accusare cœpit, adulteriumq; & intemperantiã uitę obiecit. Admodum autẽ grauiter cõmotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam fecisse, ut qui & adulteriũ commisisset, & fidem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiuscemodi perpetrasset. Multi autẽ astantes, coarguebant ipsum, quòd uidelicet manifestè uidissent, ipsos mutuo congredientes. Omnibus itaq; postremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hactenus quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depositum uasculum repoposcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum causſa interficeret ipsum rex, sed quòd ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidisset. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ inclusa fuerant, commonstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, ò rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter suscipiendum mittebas, inuitus ibam, ac postquam magna necessitate à te compulsus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamen contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, amplexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetrasti? cur autem teipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Non ita prorſum laudo hæc, ō infelix, qui talia quidem ſuſtinuiſti, qualia utinā neq; te pati, neq; me aſpicere unquam contigiſſet. Neq; enim iſta apologia mihi opus erat. Verūtamen quando deus quiſpiam hæc ita uoluit, principio quidem tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipſorum ſycophantarū: poſtea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentū immenſum, & ueſtes Aſſyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quiſquam ā noſtro conſpectu prohibebit, ne ſi cum uxore quidem unā concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuō ad ſupplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicicia q; hæc maxima conciliata fuit.

Videbatur autem nullus Aſſyriorum amplius Combabo, neq; ſapientia, neq; felicitate ſimilis eſſe. Poſtea uero cum poſtulaſſet, ut ſibi liceret ædem, quantū eius reliquum erat, abſoluere, imperfectam enim ipſam reliquerat, rurſum mittebatur, ac ædem quidem ille abſoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ cauſa, ut æreus in templo ſtatueretur. Stat itaq; præmij & honoris cauſa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri ſimilis, ueſtitum autem uirilem gerēs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipſum beneuolentia affecti fuere, in ſolatium eius, quod paſſus ille fuit, eiuſdem affectionis ſocietatem ultrò ſibi elegiſſe. Nam & ſeipſos caſtrarunt, & eandem cum illo uiuendi conſuetudinem tenuerunt. Alij autem inter ſermones ſacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis caſtrandi cupiditatem immiſerit, ne uidelicet ſolus ille ob uirilitatem amiſſam lugeret. Cæterum conſuetudo illa, poſtquam ſemel cœpit, etiam nunc manet, et multi quotannis in templo hoc caſtrantur, & emaſculantur, ſiue Combabum hoc pacto conſolantes, ſiue etiam Iunoni gratificantes. Caſtrantur autem illi, ueſtitum uero uirilem amplius non habent, ſed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei cauſa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidiſſe traditur. Peregrina quædam mulier ad ſolennem conuētum ueniens, cum uidiſſet & corpore formoſum eſſe, & ueſtem præterea uirilem habere illum, magno eius amore capta eſt. Poſtea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem eſſe, ſibi ipſi mortem conſciuit. Ob quæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent, ueſtem muliebrem induit, ne qua mulier poſthac eodem modo deciperetur. Et hæc cauſa eſt, cur Galli ueſte muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum ſit. De Gallis autem iterum in ſequentibus mentionem faciam, puta de caſtratione ipſorum, quo pacto execentur, et de ſepultura, quali ſepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi eſt, & de poſitu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam.

Redit ad rē, & de poſitu ædis commemorat.

Locus quidem ipſe, in quo templum conſecratū eſt, modicus quidam collis eſt. Iacet autem in media quaſi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetuſtus eſt, alter autem non ita multò ante noſtram ætatem factus. Veſtibula uero templi uerſus Aquilonem uentum ſeorſim directa ſunt, altitudine centum propè paſſuum. In his & Priapi ſtant, quos Dionyſius dedicauit, trecentorum etiam iſti circiter paſſuum. In horum unum uir quiſpiam ſingulis annis bis aſcendit, habitatq; in ſummitate eius per tempus ſeptem dierum. Aſcenſus autem iſtius cauſſa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in ſublimi cū diis ſermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis poſtulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quādo homines paſſim in montes, & in altiſſimas arborum aſcenderunt, aquarum inundationem metuentes. Mihi quidem igitur etiam iſta non ſatis ueriſimilia uidentur. Exiſtimo enim certè Dionyſio ipſos etiam iſta facere. Coniecturam autem inde capio,

De cōſcenſoribus Phallorum.

Phal-

Phallos (siue Priapos) quicunq; Dionysio erigunt, in ipsis, etiam utros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præsentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri ascendere. Porrò ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circundat. Deinde ascendit in ligna quędam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinq; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd si uero quispiam istud non uidet, uidit autem eos, qui palmas conscendunt, siue in Arabia, siue in Aegypto, siue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componens, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appositis atque ibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astans autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsat, quod motum, grauiter atque aspere sonat. Dormit autem haud quaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & dijs conuenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conscensoribus Priapi tantum dixisse satis est. Porrò ædes ipsa ad solem quidem aspicit orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, suprà quam ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus, Verum ubi ascenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisq; exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Ac tibi à longè ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haudquaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrale quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum patet. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maximè sunt, quibusq; omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt, Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo autem aurei sunt, amboq; sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Ioui assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haudquaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quod uerè dixeris, Iuno est. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidē manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstū habet, quo solam Venerem, cognomento cœlestē exornant: foris aūt & aliud illi aurū circumpositum est, & lapilli ualdè pręciosi, quorū alij quidem candidi, alij

Scorpius sacer.

Descriptio interioris ędis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc est, Vranum de quo suprà.

alij autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile eſt, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus reſpondens. Ab hoc multus fulgor noctu reſplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipſum quidem lumè emarceſcit, ſpeciem autem præ ſe fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipſo ſigno deæ eſt. Si ex aduerſo ſteteris, ad te aſpicit, quòd ſi inde tranſeas, uiſu te ſequitur, & ſi alius quiſpiam aliunde ipſam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq; aliud quoddam ſimulachrum ſtat, aureum. Cæteris haudquaquã ſimile, formam quidem propriam non habet, aliorum autem deorum ſpecies gerit. Vocatur autem ſignum etiam ab ipſis Aſſyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium poſuere: ſed neq; de generatione ipſius, neq; de ſpecie quicquam dicunt. Atq; ipſum alij quidem ad Dionyſium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea inſidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud ſignum eſſe. Proficiſcitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipſa autem æde ad ſiniſtram ingredienti, ſtat principio ſolium Solis, ipſius autem effigies non adeſt. Solius enim Solis & Lunę ſimulachra nõ exhibent, Cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas eſſe aiunt, ſimulachra fieri, neq; enim illorum ſpecies aut formas manifeſtas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus eſſe manifeſtas, neq; quenquam illos nõ uidere. Quare quam nã cauſſam illorum effigiendorum eſſe, cum in aëre appareant? Ac poſt ſolium hoc, ſignũ Apollinis poſitum eſt, non quale uulgo conſueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem puant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem iſti Apollinis barbati ſimulachrum effigiant. Atque hoc facientes, ſibi ipſi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Cauſſa uero ipſis uidetur inſcitia magna, eſſe, cur imperfectæ deorũ formæ ac ſpecies fingantur. Nam iuuenem eſſe ipſi adhuc imperfectum exiſtimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini ſuo affingunt. Soli enim Apollinem ueſtibus exornant. De operibus autem ipſius, multa quidem dicere poſſim, ſed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna ſunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios ſunt, multa autem & in Africa & in Aſia item multa, ſed illa quidem neq; abſq; ſacerdotibus neq; abſque interpretibus reſponſa dant. Hic autem Apollo & ipſe per ſe mouetur, & uaticinia ad plenum uſq; per ſe peragit. Modus autem eorum talis eſt. Poſtquam illi placitum eſt uaticinari, in ſede ſua primum mouetur, ſacerdotes autem ipſum cõtinuò in ſublime attollunt: quòd ſi non attollant, ille & ſudorem emittit, & ſe in medio etiam emouet. At poſtquam illi ſubeuntes portant ipſum, tum & illos ſecum agit, circum circa uertendo ſeſe, & ab alio in alium ſubinde tranſilit. Poſtremo princeps ſacerdotum ſupplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero ſi quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem ſi quid approbat, agit in anteriorem partem geſtantes, perinde ac ſi currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; ſacram rem ullam, neque priuatam abſq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempeſtatibus omnibus, & quando amplius futuri non ſint. Prædicit item & de ſigno illo, quando proficiſci illud oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præſente fecit: Sacerdotes, attollentes ipſum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipſe uero in aëre ſolus ferebatur. Porrò autem poſt Apollinem ſimulachrum Atlantis eſt. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

Solium Solis & Lunæ.

Apollo, & quo pacto uaticinetur.

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recẽsebo autem quæ mihi maxime memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam conuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxtã autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac diis consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atque illi homines haudquaquam ledunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoque anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorum, & præterea mulieres furibundæ ac mente captæ. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neque cantantes, neque tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibijs canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atque ij nomina quoque habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterum in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si ex improuiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorũ simulachra omnia descendunt: inter quæ Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupitet illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autem anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quòd solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nõ possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unquam profectionis istius, periculũ feci. Quę uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suũ ipse resoluens effundit, sed

Quæ extrà ædem sunt.

Semiramidis statua.

De Sacerdotibus.

Lacus extrà templũ sacer

De Panegyricis conuentibus.

I.

II.

gallus

gallus quidam ſacer eſt, habitat autem ad lacum, qui poſtquam uaſa illorum accepit, & ſigillum inſpexit, mercede quoq; accepta, & uinculum reſoluit, & cerã repoſcit. Et multæ adeo minæ ex hoc ſacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipſi ferentes, poſtquam libarunt, ac ſacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Feſtorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragũt, atq; illud pyram alij, alij autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra ſeptum templi collocãt. poſtea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis ſuſpendũt, inter hæc autem & uolucres, & ueſtes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac poſtquam omnia perfectè ac ritè compoſuerunt, deorum ſimulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem cõtinuò omnia crematur. Ad hoc feſtum multi homines aduenium, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & ſua quique deorum ſimulachra, & ſigna quæ ad imitationem illorum ſinguli facta habent. Diebus autem hiſce ſolemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines ſacrati peragũt ſacrificia, uulneranturq; cubitibus, & inter ga à ſe mutuò uerberantur. Multi autem aſtantes ipſis tibijs accinunt, & tympana pulſant, alij autem diuinitus inſpirata, ſacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; iſta faciunt. Hiſce diebus & Galli fiunt. Poſtquã enim cæteri tibijs canunt, & ſacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iſte peruenit; & multi, qui ad ſpectaculum ſolummodo uenerant, poſtea eadem fecere. Recenſebo autem & quæ faciunt. Adoleſcens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis ueſtibus magna uoce in medium progreditur, atq; enſem diſtringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc ſteterunt.) Accepto autem eo continuò ſeipſum ſecat, curritq; per urbem, & manibus ea quæ reſecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & ueſtem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in caſtrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris ſepeliendi rationem habent. Sed poſtquã Gallus quiſpiam mortuus eſt, ſocij ſublatum ipſum in ſuburbana efferunt. Ibi depoſito ipſo, & feretro quo elatus fuit, lapides ſuperne injiciũt: atq; hæc poſtquam fecerant, retro domum abeunt. Obſeruato autem ſeptem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam ſi antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hęc utuntur talibus. Si quis ipſorum, cadauer aliquod aſpexerit, illo die ad templum non accedit. Poſtero autem, ubi ſeipſum purgando luſtrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui ſunt, unuſquiſque non niſi poſt triginta dierum numerum, raſoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non eſt. Immolant autem boues maſculoſq; & fœminas, præterea capras & oues, ſues autem ſolos pro ſceleratis habentes, neq; ſacrificant, neq; manducant. Alij autem eos non ſceleratos, ſed ſacros exiſtimant. Pręterea ex auibus columba ipſis uidetur res ſanctiſſima eſſe, & ne tangere quidem ipſam fas habent. Quòd ſi quando inuiti etiam attingunt, ſcelerati & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compaſcuæ ipſis ſunt, & ad domos ipſorum ueniunt, & plerunq; in terra paſcuntur. Porrò autem & illa dicam quæ ab ijs, qui ad conuentus ſolemnes ueniunt, factitantur. Vir quiſpiã quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & ſupercilia tondere ſolet, poſtea autem mactata oue, cætera quidem in fruſta concidit, & conuiuatur, uellus autem humi ſternens, ſuper hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, ſuo ipſius capiti imponit, & ſimul precando, poſtulat, ut prę ſens ſacrificium acceptum ſit, maiuſq; aliud in poſterum pollicetur. His ita peractis, caput ſuum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipſo uiam proficiſcuntur, atq; ita attollens ſe, ex terra ſua proficiſcitur, utens & frigidis

Redit ad Gallos, et de eorum caſtratione, & cæteris ceremonijs tradit.

De ritu ſacrificiorum.

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Neque enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyrijs iſti doctores, quoniam ipſis omina exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia immolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, ſi ſalua uero præcipitata, ex caſu moriũtur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodem loco demittunt, non tamẽ eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt, Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̃ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidẽ inuola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs conſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Ac adoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atque hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meum nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hic titulus argumenti ſummã indicat. Eſt enim encomium Demoſthenis oratoris, ſed nouo quodã colore tractatum. Nõ enim ſimplicibus, aut uulgatis laudãdi rationibus, quæ à rhetoribus præſcribuntur, utitur, ſed illis quodãmodo poſtpoſitis et reiectis, à confeßione hoſtis, potißimã encomij partem abſolut, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iſſet, in Therſagoram poetam inciderit, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demoſthene laudando inter ſe agerent, Therſagoraq; contenderet, longè difficilius eſſe Homerum laudare, quàm Demoſthenem: non quia id uerſibus faciendum eſſet, ſed quia ipſa materia locorum ſterilior foret, idem hoc ipſa re comprobare illum cœpiſſe. Eaq; encomij huius occaſio eſt, & quaſi quoddam operis proœmium. Fingitur itaq; exinde Therſagoras ſub comparatione quadam Homeri & Demoſthenis, & eorum quæ ad utriuſq; laudem, ab arte ſumi poſſint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cum perſona Demoſthenis, tũ cæteræ uirtutes & res geſtæ amplificari poterãt. Quo loco & illud obiter uidere licet, quid in autorum lectione ſpectandum ſit, & quæ ratio in encomijs texendis potißimum ſequenda, Therſagoræ iſta omnia, quaſi digito, quod dici ſolet, indicante. Atq; hæc prior encomij pars eſt, quæ ex locis technicis, à Therſagora, homine poëta, perficitur. Altera autem ex atechnis, quæ uocant, ſumitur: ſed quã ſumma prudentia atq; arte Lucianus, utpote orator, ac ſeriò agens tractaſſe ita uidetur. Interpellato enim ſermone Therſagoræ, ut qui in uulgatis, et in ſchola exerceri ſolitis rationibus uerſaretur: deinde et carminis illius auſcultatione, ut fingitur, uicißim peracta, ipſe, accepto ab eodem Macedonicarum rerum cõmentario, in quo & acta Antipatri, & Demoſthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet inſuper commemorando, quæ hoſtes quoq; de eloquentia Demoſthenis, de magnitudine animi eius, & de rerum geſtarum excellentia ſcripta atq; teſtata reliquiſſent. Quo argumento, neq; grauius aliud, opinor, neq; firmius quicquã afferri potuit. Eſt enim ea demũ uera ac ſolida laus, quæ ab hoſte proficiſcitur. quippe, qui nihil laudaturus facilè in eo, quem odit, fuerit, niſi ad quod ipſa

uirtutis de ueritate natura compellitur. quæ eiusmodi sanè est. ut quod infrà ipse Antipater ait, Honestæ res, etiam apud hostes honestæ ducantur, & uirtus laudem suam, ubiuis locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum est.

A Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit.

VM in porticu deambularem, exeunti ad sinistram die 16, paulò ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert, ex istimo eum plerisq; uestrum notum esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc eum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Thersagoras poëta est. Et interrogaui quorsum aut undè iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quòd illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cũ instituissem, ait ille, huc ueni, neq; animad uerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego: et mihi opus est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, ad hunc, inquit, eundum mihi est, ut eũ salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contrà, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demosthenis obstrepo, ut mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornãdum. Si igitur satis erit uota facere, adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucrũ aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecum libellum in hoc paratum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem ocioſum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet se spectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo antè, cũ à meta procurrendum esset, non erat ocium ad iocandum. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerum cõferatur, & uideri uis in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THERS. Cauillaris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demosthenis magis fauere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum colloqui, apparet te solam poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut equespeditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne sic insaniam, tametsi non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similẽ uideo uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolentum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimũ est, pugnare pro patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe susc ipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quã grauiter ingemiscerent illi fortes uiri, qui, ppter gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierũt. Confero & magna ui fluentẽ Pythonis orationẽ ad hybernas niues, quam similis oratio Vlyssis esse scribit. Et illud

I. Encomij pars. Collatio Homeri & Demosthenis. et primo qđ ad ingenij uirtutes attinet. et hic obiter obserua, quid in autoribus potißimum obseruandũ sit.

Ni

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij sunt, etiamsi quispiam conetur se inclusum in caueam seruare. Denique infinitæ sunt similes utriusque sententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi sæpe uisum est (neq; enim dissimulanda est ueritas) plus esse grauitatis in Demosthene castigante segniciem suorum ciuium magna libertate, q̃m in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore sono repræsentat, quã Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demosthenem membra suos habent numeros ac mensuras, quales sunt in poëtica. Sicut neque desunt in Homero antitheses, comparia, figuræ asperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur sua sponte similes uirtutes, etiam in dissimilibus studijs gignere.

Quare igitur tuam Calliopen aspernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea caussa duplo plus habet negocij, quàm Demosthenis encomium: non ob illam caussam, quia mihi carmen scribendum est, sed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam satis splendidam ad inchoandas laudes præter ipsam poëticam, cætera sunt ignota, patria, genus, ætas: nam si hæc nota essent, nullæ extitissent inde dissensiones. Alij patriam ei assignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, siquidem humanum genus ignoratur. Alij existimant eum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis: nec satis constat, utrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melissigenæ fuisse, quàm hoc quod nunc in usu est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cæcitate, ut satius esset fortasse omittere ista, cum sint ignota. Valdè igitur angusta erit Encomij materia, si nullæ res gestæ, & carmen tantum laudandum erit, & sapientia ex uersibus æstimanda. Tibi uero amplissima materia ad manum, & in promptu est dicendi de rebus certis & celebratissimis: tantum uerbis opus est, tanquam condimento ad obsonium parato. Quid enim non magnum & splendidum fortuna Demostheni concessit? Quid non celebratissimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd si mihi Athenæ contigissent, poëtica consuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræeo, colonijs, trophæis, terra mariq; partis, ne Demosthenes quidem ipse pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia suppeteret. Idq; encomium non existimarem prætermittendum esse, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Isocrates Helenæ præconio inseruit Theseum. Poëtis uero concessa est maxima libertas. Sed tu fortassis irrideri te metuis, si initium orationis iusto grandius sit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius esse calatho, Itaque etiamsi omittam Athenas, occurret pater præfectus classis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas est, quàm præfectura classis. Quòd uero extinctus est Demosthene adhuc puero, non est calamitas iudicanda, sed gloriæ occasio, retegens generosam indolem. Iam Homeri institutionem & studia nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; studijs eius nullæ extent historiæ. Neq; licet fingere eum à Musis accepisse poëticam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quæ ociosis pastoribus poeticam inspirabat. Tu uero Callistratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Isocratem, Isæum, Eubulidem, Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ personis accidunt, in quibus Demosthenem præfert.*

Antitheses Demosthenis.

Patria.

Et hic obiter uide, qd in encomijs sequẽdum.

Parentes.

Educatio & studia.

illecebræ Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescētia per se proclíuis sit ad uoluptatem, ac Demosthenilíceret propter tutorum negligentiam uoluptates sequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum mari ortum, uarium, ferocem, scilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæstuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor est aurea cathena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ diis, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriam, adsuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit ad fectus, quantus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylum ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem uero etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adsecutus est. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex propríjs facultatibus ultrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, consilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpi ridere hominem supercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis. At fortasse me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus gestis Demosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, postea nescio quomodo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne reformidarent aspectū, néue quis quam me accusare possit cæcutientem in sole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua causa facilior est, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi uero cum totum Demosthenem consideras, ingens copia se offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec possis statuere quid primum sumere uelis, sicut delicati in Syracusanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cū uaria spectacula et carmina offeruntur, dubitant quo potissimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cōmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingeniū ardens, tēperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ despicientia, iustitia,

De amore duplici ex Platonis sympo-sium.

Res publicæ gestæ.

Amplificatio rerū Demosthenis p dubitationē & concertatio-nem.

ſtitia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. Fo-
tuſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Euboeam,
Megara, Boeotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis
quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare
quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi
propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verum nō errabis quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſiſſimum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare conſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admiratiōnē apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cōuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris excerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quōd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne diū quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſe quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poēta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamē cura pauliſper remiſſa audires me poēma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum nō facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiā tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iā olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiūt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quōd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & uetera ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerē,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequētē ac nouā encomij partē uiam ſternit. Tacitè aūt et conſiliū ſuū detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; aſtaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expoſtularet, quia aliud pactus eſſet, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi oſtendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, ſeq; uolutare. LVC. Feſtiuè inquam, uerum putas me tot annis non ſæpe conatum eſſe, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid, nam ait ille? LVC. Hic fertur conſumptis omnibus formis, quas ſolebat induere, uidelicet, beſtiarum, plantarum, elemẽtorum, rurſus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & eiſciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forſan enim cum lecto poëmate deſines partum tuum curare, me quoque parturientem adiuuabis. Itaq; cum peruiciſſem tandem, ſedimus in proximo ſaxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legendum repente uelut furore percitus, clauſo libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auſcultatiõis, ſicut Athenis ſportulæ dabantur in concionibus ac iudiciis. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid eſt quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domeſticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non ſine magno negocio mihi comparaui, huius mihi iã uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demoſthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uerſus recitanti, neq; dimittam donec promiſſum præſtiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectaſti, ita delectabis haud dubiè & Demoſthenis encomio. Poſtquã igitur perlegit reliquos uerſus, pauliſper ibi commorati ſumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Therſagoræ ſmus, ibi uix tandem reperit librum, ſed reperit tamen, quem ego accipiens domum rediì: et cum legiſſem, decreui nihil mutare, ſed totam hiſtoriam uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aeſculapio cum Aliſodemi & Sophoclis uerſus ei decantantur, ſi deſit nouum poëma ſacrificantibus. Et Baccho iam olim deſiit mos noua poëmata faciendi: ſed aliis compoſita non minorem gratiam merentur, his qui ea tempeſtiuè proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum eſſe quòd adeſſet Archias. Verum ſi quis adoleſcentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demoſthene mandatum, ut nulla ui adhibita perſuaderet ei, ut ex Calauria diſcedens, ad Antipatrũ ueniret. Porrò Antipater in tantã ſpem erectus anxiè expectabat Demoſthenis aduentum. Quare cum audiuiſſet Archiam ex Calauria uenire, mox iuſſit eum intrò uocari. Poſtquam ingreſſus eſt, ſed ipſe liber narret iſta. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni ſaluus ſim ſiquidem Demoſthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua ſunt exuuiæ Demoſthenis. ANT. Magna de ſpe deiectus ſum, quid enim mihi cum urna & oſſibus, ſi non cõtigit Demoſthenes? ARCH. Non fuit poſſibile rex uiuum in hoſtium poteſtatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepiſtis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demoſthenem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, ſi quis Athenienſis in conſiliis Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argentum offerre ſoleo, amicidam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus eſt, aduerſus hunc bellum gero, ut aduerſus arcem, mœnia, portus, foſſam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam eſſe duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eorum

Nam parafceue laudũ Demoſthenis

Alia confirmatio laudũ Demoſthenis à confeßione hoſtis.

Videtur hic deeſſe quæpiam.

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum ciuem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Piræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimentes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neque agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, non Cherronesso, non ora Hellespontí potiri. Ille inuitos incitat, et tanquam mandragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpí uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animí Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Euboeam, Megara, oram, Hellespontí, Bœotiam. Et felicíter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & símiles quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus, Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Non, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis eiuim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, et hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuò huc atq; illuc agitantur, homines fordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uespertini flatus metu perterriti diffugiũt. Num símilem putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ non puduit iniquo iudicio Demosthenem, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire: & assentari multitudini, ea in re

Quæ hactenus recẽsuit nidẽtur uerba esse Philippi uel Alexãdri ad Parmenionem & Antipatrũ, quibus & illum ostendit eadẽ de Demosthene sensisse. Iã ergo ad propositũ redit, & cum Archia colloquiũ absoluit.

Amplificatio à collatione aliorum.

cuius statim illos pœnituit. Etenim non multò post hanc calumniam, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Istum autem nihil puduit, lingua incessere homines quondam amicissimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demosthenem maximè omnium hostium? ANTI. Non, siquidem rationem habeam morum & fidei eius, & animum ubique integritatem, & constantiam. Nam honestæ res etiam apud hostes honestæ ducendæ sunt, & uirtus ubique digna laude est. Neque uelim esse deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorum, cum posset eos occidere. Ego uero, si quem alium Demosthenem maximè admiratus sum, tum quia bis cum eo Athenis congressus sum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neque uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum isto congressi, tantum uincebar actione, sono, compositione, sententiarum luminibus, densis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaque ualdè pœnituit nos consilij, cum Græcos Athenas conuocassemus, ut Athenienses obiurgaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summam fuisse, erat enim organi uice, sed magis admiratus sum eum propter magnitudinem animi, & consilij, & constantiæ, quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nũquam cedens aduersis rebus. At memini Philippũ de illo sic sentire, qui cum afferretur quædam contio, in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer stomacharetur, & Demostheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus est, quem liberè loqui sinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expensum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus scribis. Nullus est autem istorum, cui non inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurum, ligna, reditus, agros: at Demosthenes classes armat, comparat exercitus, & subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & sæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis suæ parte numerabat, quòd Demostheni non esset commissa summa imperij apud exercitum, cũ omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec post uictoriam desijt prædicare, quantum hic uir creasset periculum ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter ducum inscitiam, & aciẽm malè instructã, & insperatam fortunam, quæ multa nobis conficere solet, uicissemus, uno die non modo regnum, sed & uitam meam, in discrimen adduxerat. Coniunxerat potentissimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienses, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenses, Megarenses, & effecit ut periculum simul omnes ciuitates subirent, & mihi transitum in Atticam intercluserit. Tales erant huius de Demosthene sermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagonisten haberet populum Athenienſem, respondebat se unum habere antagonisten Demosthenem. Nam quod absq; Demosthene sit, Athenienses similes esse Aenianensium & Thessalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, si quos alios miserant Athenienses, facile uincebat ipse, sed Demosthene præsente, frustra inquit, se legatos mittere: Non enim possunt cõtra Demosthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior sum Philippo, si cepissem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in consilium de toto regno Græciæ constituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius gestas, ac magis propter Aristotelis testimonium, qui solebat eum sæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot essent, qui ad eum uenire consueuerant, neminem sic admirabatur propter magnitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã eius extollit hostis, cũ supra magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio testimonij Philippi.

Alia à testimonio Aristotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualdè optarem mihi eius consuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, nõ minus obstupuimus, quã alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi caussa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me coràm audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis, despondit animum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitæ proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, néue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, Pyræeus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius caussa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuiũ beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quanquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quos redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus nõ potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archiæ, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecũdia Codri,

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis abipso acta.

Nam illi pro patria mortem obiere.

& filiarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verum conuenit te meminisse Tragœdiarum, nonne grauiter dictum est?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat sedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demosthenì, præferre inhonestam uitam honestæ morti? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatem exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremũ partim precarer, partim minas adhiberem, & blandeĩs terrores miscerem. Ego inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quoniã Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, & Deum aspiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatũ contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones possint. Firmior est enim quãm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam, & Callimedõtem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me est, salutato deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego suspicabar eum aliud facere, quàm orare deos, sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuisse paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen perue nerat, cum lapsus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demosthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demosthenis. ANTIP. Demosthenis scilicet. O inuictum animum & beatum, quã generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Persico uidelicet, cũ ad Salaminem pugnatum est.

Mors Demosthenis.

DEORVM CONCILIVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrsum hoc loco Lucianus, deorum gentilium uanitatem, atq; fhiltitiã, more suo deridet: hominumq; superstitionem tacitè reprehendit, qui ridicula adeo, atq; absurda de illis sibi ipsis persuadeãt, ac credant. Est autem festiua quædam imitatio, qua ad exemplum Athenien sis Reip. concilium deorum haberi fingit, super uidelicet, qui ceu nothi ac peregrini in ciuitatem ac cœtum deorum irrepsissent. Accusatoris igitur uicem dicimus, generalis deorum cæterorum fugillator, suscipit, qui principio quidem communi nomine in eos, quæ partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlum recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur, præcipue uero Dionysium accusat, ut qui non solum ipse aduentitius in cœlo sit, uerumetiam alios quosdam barbaros & infirmes, numeroq; deorum prorsus indignos secum introduxerit. Atq; huius rei tanquam autorem & causam, Iouem quoq; in crimen uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa specie transformatus, concumbat, ac postea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cœlo collocet. Itaque iam illum

exemplo

templo etiam deas cum uiris hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustulisse. Secundo autem loco eos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorum indignitatem, cũ ob personarum ac linguæ fœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essent, consecuta sint, exaggerans. Inter quos præcipuè Aegyptiorum absurditatem persequitur, quorum alij canum, alij boum, alij aliorum turpium atq; brutorum animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorum illa plausibilia, ac uulgò iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturam &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia, & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso autem opere, quiduis potius, quàm uirtutem & honestatem præstiterint. Quòd autem fati & naturæ quoq; meminit, eò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, & naturali rerum ordine ac serie, non deorum benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modum accusatione sua peracta, Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Athenensium psephismatum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulò suprà quoq; facta sunt, efficto, iubentur dij, cognitionem diuinitatis & originis quisq; suæ ad proximum concilium afferre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remoueantur.

IVPITER.

E posthac clanculum consusurretis, ò Superi, neq; ad angulos conuersi, naurem alter cum altero colloquatur, ino ignorantes multos parum dignos nostri symposij esse participes. Verum posteaquam coactum est concilium, quisque propalam in medium suam adferat sentẽtiam, & quæ accusatione digna sunt, accuset. Cæterum Mercurij præconium illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem comprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, quibus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ò Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos nostrum uitiose & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoq; pedissequos & famulos nobis honore pares esse ostenderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ò Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerunt, quàm liberæ linguæ deus sim, & quàm nihil eorum, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalam, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiusquam autoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura sycophanticus, dum popularis quispiam et communis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atque ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulãter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quodq; pari sorte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosq; deos fecerunt ascriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Ne quid obscuris ambagibus inuoluas, ò Mome, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspitionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiũ dialogi à re præsenti, & commonitione totius.

Præconium Mercurij ad exẽplar Athenicũ.

ὕλη accusationis.

Exordiũ à præmunitione

Generalis accusatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delitijs, dimidio insaniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriam nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi dedi tos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & simis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, uempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icari agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ô Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit cániculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumelioſa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hosce accuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ô Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa haberem quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Numquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrum tum commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subditicium te esse affirmantibus. Cęterũquæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horę delictorę principij, & concilij nostri Nochorę multitudine adulterandi causſam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis cõditionis rem habere sustinens, ac alioſubinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmẽtum, aut armilla, aut inauris factus fueris. Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiſo audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatis functũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantum dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ et

Endy-

Descendit ad speciẽ. & primo Dionysiũ accusat ut nothũ & peregrinũ, et peregrinos alios deorũq; cõiuratores secum introducentem.

Occupatio. de Hercule & Aesculapio.

Accusatio ipsius Iouis, ut q causã præbeat.

Amplificatio ab incõuenienti.

Alia ex cõsequentibus.

Endymiona,& Iasonem,& complures alios? Itaq; hæc mihi missa facienda uidentur, multi enim laboris esset hæc cuncta singulatim reprehendere. IVP. At uide Mome,ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit,si adolescẽtem uerbis conturbaueris,affecto contumelia genere. MO. Proinde, neq; de aquila quicquam dicturus sum, quòd & illa in cœlo uersatur, regio sceptro insidens,ac tantum non super capite tuo nidificans,& Deus esse geritiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui,ò Iupiter, Attis ille,& Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accersiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus,qui indumento Persico amictus, & tyara redimitus est, neq; græcã uocem sonans. Adeo,ut si quis illi nectar propinet, præbibentem non intelligat. Itaq; & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longum ualere iussis, ipsi immortalitate donant homines,suisq; suffragijs deos quoscunq; libuerit constituunt,non alia ratione quàm Zamolxis seruilis conditionis homo existens,diuinitatem adeptus est,& deorum numero asscriptus,haud scio quo modo nobis imposuerit. At sanè hæc omnia,ò Dij, adhuc mediocria,& aliquo modo ferenda sunt. Ceterum tu,ò canino rictu hians Aegyptie, qui syndone amictus es, quis nam esse gloriaris,ò optime,aut quo modo deus esse contendis latrando? Quid ait sibi uult & Memphites taurus ille uersicolor, qui & precibus deueneratur, & respondet oraculis, neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percensere & Simias,& hircos,atq; his longè absurdiora,quæ nescio quomodo ex Aegypto in cœlum usq; cõscenderunt. Illa itaq;,ò Dij,quomodo sustinetis æqualiuobiscum honore,aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter, quo ferre potes animo, posteaquã arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profectò sunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in se mystica complectuntur ænigmata,quæ non prorsus à profanis deridenda sunt. MO. Planè nobis Iupiter opus est mysterijs,ut deos,deos esse cognoscamus, & caninis capitibus præditos,canes esse intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præsens dicere, nos uero de his alias per ocium deliberabimus. Itaq; alios, si qui notandi supersunt, adducito. MO. Trophonium,ò Iupiter,& quod me præfocat Antilochum. Ille inquam,scelestæ & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia, multa impudenter ementiens,& duorum obulorum gratia præstygijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo ob uaticinij prædicationẽ haberis in precio,sed iam omnis lapis,& quæuis ara responsa dat oraculum petentibus,dummodo oleo perfusa fuerit, & coronas habuerit, & homine præstigiatore abundauerit, cuiusmodi iam permulti sunt. Iam etiam Polydamantis athletæ statua medetur febre laborantibus in Olympia,& Theagenis in Thaso. Quin Hectori quoque sacra faciũt in Ilio,& è regione Protheſilao, nempe in Cherroneso. Ex quo igitur in tantum numerum subinde aucti excreuimus, magis in usu fuit periurium & sacrilegium. Et omnino nos despectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & suppositijs dicta esse uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos, neq; ullo modo possunt esse, admodum ò Iupiter, propter hæc rideo. Vbi enim gentium est multis modis iactata illa uirtus,& natura,& fatum,& fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philosophiæ titulo semet uendicantibus excogitata. Quæ quanquam ipsorum commenta sunt, sic tamen simplicium animos persuaserunt, ut nemo amplius nobis sacrificare dignetur, certõ persuasum habens, quòd, etiam si infinitas hecatombas nobis obtulerit, fortunam tamen nihilosecus ea facturam, quæ à fatis decreta sunt, & quæ sub initium cuiq; nascentium Parcæ fatalibus fusis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem, ubinam gentium tibi uisa esset aut uirtus, aut natura, aut fatum? Quòd enim & tu talia subinde in philosophorum disputationibus audias, mihi dubium non est, nisi fortasse quispiam surdis sit auribus, ut eosdem uo-

Occupatio alia de Ganymede et aquila Iouis.

Alia accusatio deorum barbarorũ, quã etiã à persone & imagine illorũ deformitate ex aggerat.

Alia Trophonij et Antilochi et cæterorũ, ex hominibus dij facti

III. *Accusatio eorũ minũ quæ à phis prædicantur, ut quæ prorsus nulla sint.*

Conclusio. cifferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda supersunt, sed finem uerborum faciam. Video enim quosdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam sibilare, maximè uero eos qui orationis libertate tacti sunt. Itaq; procõcludenda oratiõe, si ita sedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iam conscriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia absurdè aut de nihilo reprehendisti. Et sanè multa ex illis inhibenda & coërcenda sunt, ne in immensum excrescant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Et hoc ad explẽ Athenaeũsium pse phismatũ factum. Sic enĩ et apud illos aliquoties de peregrinis urbe ejiciẽdis in senatu decretũ, legesq; latæ fuere, ut eũ alibi, tum ex orõmbus quibusdã Demosthenis patet.

COncilio legittimè coacto, septima die mensis instantis Iupiter cõsulatum agebat, Neptuno præsidem, Apollo præfectũ. Momus scribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit sententiam. Quoniam multi ex peregrinis non Græci tantum, uerumetiam Barbari, nequaquam digni existentes cœlestis Reipub. communi nobiscũ participatione nothi & subditicij, haud scio quonam modo etiam dij esse contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut sympositum tumultuosis turbis plenum sit, obstrepente passim diuersilingui & undiq; accersita multitudine. Defecit autẽ ambrosiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus sit sextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, qua sunt procacitate & immodestia, dijs ueris & antiquis loco motis, semet ipsi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari contendunt, uisum est curię & populo, ut ad hyberna solstitia cogatur in Olympo concilium: septem autem ad cognoscendum appositi eligãtur Dij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnante constituta est: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Cæterum qui electi erunt arbitri, ipsi ad cognoscendum caussas sessum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato præconio uniuersos in contionem congreget, quicunq; in deorum cõcilium legitimè admitti postulant. Veniant autem illi adductis iuratis testibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad sua sepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quispiam ex obscuris & reprobatis comprehẽsus fuerit, & semel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum ascenderit, ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quisque exerceat sua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta sit, neq; Aesculapius dandis oraculis uacet, aut seruiat, neq; Apollo tanta soli sibi obeunda uendicet, sed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porrò autem philosophis dicetur, ne noua subinde fingendo comminiscantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti sunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut sacra constituta sunt, illorum imagines subuertatur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuspiam erigatur. Illis autem urbs congesta terra sepulchrum accumulet, & aræ loco statuam reponat. Quòd si quis præconio dicto audiens esse uoluerit, arbitrorumq; examen & censuram subire recusarit, ille indicta caussa condemnetur. IVP. Iustissimum equidem decretum est istud ô Mome, & qui suffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui sua non sunt adiecturi suffragia, uerum in præsens abibite. Cæterum in concionem accersiti à Mercurio, uenite adferentes unusquisque cognitiones claras, & manifestas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus sit, tum quomodo diuinitatem adeptus sit, adhæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præsto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametsi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum esse existimauerint.

CYNI-

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè consentaneam defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus uis rejecta amentis uictitent, et ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq;, utamur, quæ cum illi contemnant ac negligunt, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contrà autem Cynicus à finitione opulentiæ & inopiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadã diluit. Et primo, quod ad victũ attinet, ostendit, ut in cõmunio lauto, non omnia ab omnibus arripi et uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari conuenire, alia ægrotantibus & imbecillis, alia valentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco uim diuitiarum, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicissim multorum malorum causæ sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contrà quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Denicq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi sese, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerum. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: cõtrà diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiã deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq;, quàm diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

VID tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordium, tritum ísthoc palliũ referat, alioquí nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodí, ut comparetur facillimè, dominoq; minimum exhibeat negocíj, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uícium? LVC. Imò ad modum. CYN. Contrà in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalíus quàm uulgo faciunt homínes, eos uero sumptuosíus, me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per louem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Sítibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuique est, quicquid ipsíus explet necessitatem? an aliud quippiam dícis? LV. Esto ístud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eõ quo sit necesse peruenit? LV. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CY. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nónne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi

Occasio disputatiõis ex habitu cynici

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere cynicum.

Cõfutatio à finitiõe copiæ & inopiæ.

Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio, CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quodnam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm aliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestũ est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustum q; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certè magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decẽtius. Quanquam si tu his contentus rectè sapis, tum Deus profectò neutiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potũ dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectũ haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam et ipsa quoq; artium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profectò miserũ, etiam si ab alio quopiã priueris: quemadmodum hi qui seruãtur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse se omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atq; humanè, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, liquis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inuolucris, ipse tamen ualens, quum unũ duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probũsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proximè apponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cętera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oporteat dicere? LV. Quid nam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchrè conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui

Cõfirmatio ppositionis à natura & fine creatorũ.

Confutatio a simili.

Adaptatio similitudinis.

rebus

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non ſolis contenti præſentibus, exiſtimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare ſufficere, ſed importantes ab ipſis uſq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferẽtes, ſumptuoſaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ ſunt comparatu facilia: in ſumma, denicq; moleſtias, malaq; potius eligentes, quàm abſq; moleſtijs uiuere. At iſti quidem plurimi ac precioſi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miſeriam, erumnamq; perueniunt. Aurũ ipſum tam optabile, ſi libet, argentumq; conſidera: domus conſidera ſumptuoſas, ueſtes operoſas conſidera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imò ſanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo ſolum, quòd dum nauigant, propter iſta pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: ſed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea inſidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidiſſe maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen ueſtes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratæq; illa ædificia nihilo prorſus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lecti, ſomnum ſuauiorem præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, ſumptuoſisq; ſtromatibus, beatis illis ſomnum contingere non poſſe. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijſdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas moleſtias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile eſt iſti cupiditati mederi, niſi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem inſania corruptelaq; ſufficere uidetur mortalibus, ſed iam rerum etiam uſum peruertunt, ſingulis rebus ad id utentes, ad quod minimè paratæ ſunt, quemadmodum lecto ſi quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru.

Cõfutatio ipſarum opum ab effectu & cauſis.

LVC. Quiſnam is eſt? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipſi uero in ſublimi reſidetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam aſinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdem maximè beati uidemini. Tum hi qui piſcium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quaſdã ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturã his utuntur, quę à deo præparata ſunt? LVC. Non per Iouem, ſiquidem tingere etiam poteſt, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata eſt. Nam & cratere quiſpiam, ſi præter naturã detorqueat, ollæ loco poſſet uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto poſſet quiſpiam uniuerſam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta eſt? At tu me quoq; quòd nolo eius eſſe particeps, incuſas. Viuo ego tamen quẽadmodum modeſtus ille, his uidelicet duntaxat, quę mihi apponuntur ueſcens, ac frugaliſſimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt, ne & ipſi ſint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiuſmodi horum utrunq; ſit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, conſidera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in ſumma, inferiora quælibet præſtantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præſtantiſſimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditũ, miſerum tunc fuiſſe, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum noſtrarum nihil deſiderans? At ille miſer profectò non erat, quippe qui miſeriam ab alijs propulſabat: neq; rurſus pauper, qui terra mariq; dominabat.

Diuitum atq; potentum uanitatio.

Collatio ſui

Ab exẽplo & autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec in quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atque obid mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profectò non est. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rex erat Athenien sium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certè tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt quàm uos: atq; adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquam aliquid huiusmodi, nihilo profectò magis quàm leo quispiam se tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac læuorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ in equis iubam, in leonibus barbã, quibus deus splendoris quandam atq; ornamenti uenustatem dedit, sic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempestatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac læuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit natura, dimittẽtes. At mihi certè pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquisito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domum uero ut mundum hunc existimem. Alimenta demum ut ea deligam, quæ facillimè comparari possint. Aurum uero, argẽtumq; ne desiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ quisquã. Omnia nanq; mala inter homines ex horũ cupiditate nascũtur, & seditiones, & bella, & insidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habẽdi cupidinem. At hęc à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam: minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profectò à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus instituto. Sed te miror, quonam pacto quum suam quandam citharœdo uestem tribuas cultũq;, atq; adeo tibicini suum, & tragœdo suum: bono uiro cultum, uestemq; propriã nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habendam cẽses, idq; quum uulgus malum sit. Quòd si bonorum cultus proprius debet esse ullus, quinã deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxuriosis pudendus sit, quemq; illi maximè auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinędorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi superamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atq; incedi tis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanquã sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant, quocunq; sit opus. Egoq; & frigus tolerare sufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, minimè molestè ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contenti, sed omnium pœnitet, ac præsentia ferre nõ potestis, absentia desideratis, hyeme quidem optantes æstatem, æstate rursus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uicissim calorem: quemadmodum ægrotantes, morosi semper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uerò mores. Atq; hæc ita quum sint, iam nos in uitam uestram traducere æquum censetis,

Theseus.

Accõmodat ad exemplũ suũ cultũ & habitum.

Aliud argumentũ à simili, quo defendit habitum suum.

Antithesis uestiũ & cultus dinitum.

tenſetis, noſtramq; corrumpere, quum ſæpe malè cõſulta ſint, quæ facitis, ipſiq; ſitis in ueſtris ipſorum negocijs minimè circumſpecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, ſed cõſuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrem nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunque fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At ſimiliter quidem uobiſcũ agitur, ut cum quodam qui equum inſanum aſcenderat. Equus igitur uirum corripiens abſtulit. Hic uero amplius iam deſilire equo currẽte non poterat. Quid ergo cum occurriſſet ei, rogauit quónam tenderet? Hic reſpondit, quocunq; hic uidetur, equũ demonſtrans. Quòd ſi uos quiſquam roget, quò feramini, ſi uerum uultis dicere, dicetis in uniuerſum quidem: quocũq; uideatur affectibus, ſi ſillatim uero, interdũ quocunq; uoluptati, interdum quocũq; ambitioni, interdum rurſus quò lucri ſtudio. Quin interdũ ira, interdũ metus, interdum aliud quippiam huiuſmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unã dũtaxat equum uos, ſed multos inſilientes, nunc hunc, nunc illũ, furioſos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrũ, ac prærupta. Vos tamẽ priuſquam cadatis, caſuros uos eſſe neſcitis. at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerſerq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui ſunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero ſcitiſſimi atq; modeſtiſſimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potiſſimum congrediuntur mecum, horum ego cõſuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obſeruo, tum coronas aureas ac purpuram pro faſtu habeo, atque homines ipſos derideo. At ut cultum hunc intellígas, non boſios modo uiros, ſed ipſos etiam deos decere, atque eum deinde, ſi libet, irrideas, deorum ſtatuas conſidera, utri uideantur uobis ne an mihi ſimiliores, neque Græcorum ſolum, ſed barbarorum etiam templa circumſpicias, utrum ipſi dij, ut ego, comati barbatiq; ſunt, an quemadmodũ uos, raſi finguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam ſine tunicis conſpicies, ut me nunc eſſe uides. Quo pacto igitur audeas poſthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud ab exemplo decori.

PSEVDOSOPHISTA,

SEV SOLOECISTA.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

QVanquam uerò hic dialogus, ut ſuprà Lexiphanes ille, uertendus fuerit, quòd ſingula commodè ac ſuo modo latinè reddi non poſſent, pro ſuſcepto tamen opere, audendum aliquid longum, & periculum qualecunq; faciendum fuit. Quo æquiorem nobis lectorem fore puto, ſi qui etiam hic offenderit, quæ expectationi ipſius nõ omnino reſpondebunt, præſertim cum ipſum quoq; exemplar, quo nos uertendo uſi ſimus, in quibuſdam locis non ita ſyncerum & caſtigatum appareret. Tractat autem de Solœciſmo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribiliginem uocarunt, Græci etiam Solœcon, utq; illud immit, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis eſſe, planè ac purè dicere, & ab omni uicio ſermonis temperare, idq; exemplo cuiuſdam, quem Pſeudoſophiſtam, à falſa, ut uidetur, ſcientiæ atq; doctrinæ perſuaſione, Solœciſtam autem ab ipſa re appellat: qui cum profiteretur ſe & loqui purè, & alios in ſermone peccantes deprehendere facilè poſſe, interim ipſe etiam illa, quæ nota ac manifeſta ſunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias ſolœciſmi formas exemplis cum ſuis, tum aliorum proponit: poſtremo autem & quædam explicat, & quod in quo uicium & peccatum ſit, oſtendit. Propriè autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem ſi multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm ſæpe ſibi ipſi perſuadent, & latinè, & græcè interim ſe ſcire, in pleriſq; haud dubiè minus oſtentationis et arrogantiæ eſſet.

VM igitur,qui agnoſcere ſolœciſſantem poteſt,idem etiam cauere poteſt,ne ſolœciſſet? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere non poteſt, ille nec agnoſcere poteſt, eum qui talis eſt. SOL. Rectè dicis. LV. Tu uero te ipſum negas ſolœciſſare,aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem eſſem,ſi,cum tantæ ætatis ſim,adhuc ſolœciſſarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit,& negantem conuincere? SOL. Prorſus itaq;. LVC. Age nunc,conuince me ſolœciſſantem. Iam pridem enim ſolœciſſare geſtio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidē iam graue iſtud commiſi.* Tu uero non agnouiſti, SOL. Ludis tu nunc. LVC. Non per deos. Nam ſolœciſmo commiſſo latui te, perinde ac ne ſciens. Rurſus autem contemplare. Neq; enim te puto intellige re poſſe. Quoniam alia quidem † noſti, alia autem nō noſti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc ſolœciſmus à me commiſſus eſt,* tu uero non cognouiſti. SOL. Nam quo modo cognoſcerem,cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico,& ſolœciſſo, tu uero non aſſequeris iſtud facientem. Quoniam utinam et iam nunc aſſequi poſſis. SOL. Mira dicis, ſi nequeam ſolœciſmum quis ſit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intellígeres, quando iam tres† non animaduertiſti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum eſt? LVC. Dictum eſt, & ſolœciſmus iam quadriſariam* commiſſus. Tu uero non cognouiſti. Magnum igitur premium confecturus fueras,ſi cognoſſes. SOL. Non magnum quidem,ſed neceſſarium confitenti. LVC. Sed neq; nunc cognouiſti. SO. Quando nunc? LV. Quando premium confeciſſe ♣ te díxi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neq; enim intelligis, Ac præcede ſanè in anteriorem partem, non enim uis aſſequi. Intelligam enim ſi modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixiſti eorum,quæ homines ſolent, cum ſolœciſmum faciunt. LV. An tibi hoc, quod modo dictum eſt, * paruum aliquod malorum uidetur eſſe? Sed tamē ſequere denuo, quoniam non animaduertiſti curſu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimiſi currere leporem celeriter. Nū præteriiſti? ſed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in ſolœciſmo iacentes. SO. Non latebunt. LV. At uero latuerunt certè. † SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq; ipſum hoc, ſolœciſſantes intelligere poſſis. Deeſt enim ipſi, diſtributiua uox, λνὲ id eſt, quendam. ♣ SO. Hęc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam ſolœciſſantes perſpexi. LV. Et me igitur ſcies tunc, quando puer quiſpiam eris, eorum uidelícet, qui mammam adhuc ſugunt. Aut ſi nunc non cognouiſti ſolœciſſantem * me, neq; creſcentes pueruli ſolœciſmum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui ſi hæc ignorabimus, nihil cognoſcemus noſtrorum propriorum. Quoniam & hic ſolœciſmus, quem nūc feci, † fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quòd poſſis

* Fortaſſis quia dixit, ἄρα σολοικιῶ, id eſt, modo uel pauloąſolœciſſare geſtiō. Nā Gaza id aduerbium cum præterito conſtrui dicit.

* In eo, ut uidetur, qđ dixit, ἃ μὲν & ἃ δὲ, pro τὰ μὲν & τὰ δὲ, id eſt, alia quidē, alia uero.

† Tertium cum dicit, ὄφελον σλωίσω, id eſt, utinā poſsis, quoniam ὄφελον ut cætera optādi, cum optatiuo pon poſtulat.

Supra ter. quarto autē in uerbo recens natos, opinor, qđ græcè ἀρτιγενεῖς dixit pro ἀρτιγενεῦς.

♣ Nam certamen confeciſſe dicere debuerat. hoc eſt, in maſculino genere ἆθλον, non in neutro.

* Videlicet, ſi modo uolueris. Id enim græcè dixit, ἐπὴν θελήσῃς, præterito tēpore, cum præſenti uel futuro potius debuerat.

† Quoniā uox λαγὼ, & ſingularis numeri, et dualis eſt, & itē pluralis, ſi ſubdas ἰώτα.

♣ Quod dicēdū uidelicet erat, λαγὼ λνα μαθητὰς.

* Vel, quia dixit ὅταν λαθ' ὑμᾶς σλὼν γένῃ, quaſi in intellectu ibi peccatum ſit. Vel quia τὰς τίτθας θηλαστόν ὑμῶν, id eſt, nutrientem ſugentiū, pro τιτθία dixit.

† In eo, opinor, cum dixit, αὐξάνεται σαιδία, actiuo pro paſſiuo uſus.

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; aperte coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πωνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, respondebit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἱκανὰ ἔχω τὰ πατρῶα, id est, Satis habeo paternorum bonorũ. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μου, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὀλίγα ἐστὶ μεθύων, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας* Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεστιν αὐτῷ, † duplici uidelicet μμ, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, προσεισιν ὁ μείρακ ἑμός φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eũ autem qui dixerat: δείδομαι τὸν ἄνδρα ἀφόβητον, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequéris. Alio autem dicente: τὸν φίλτατον κορυφαιότατον. i. amicorũ maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultrà etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξ ὑπερῴου autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ τοῦ ὑπερῴου ὡς ἐκ τοῦ πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συντετάξεταί μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συντέτακται, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περίεστιν αὐτὸν ὅσοι λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, περίεστιν, id est, circumsteteris unum. Alio rursum dicente: συνηρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ διηρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νῶϊ dices, ut peccamus. Alio autem serio narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μιχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porrò dicente quopiam, quòd haberet opus κερᾶναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tũne ad uersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζων, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτει uero, cum quidam diceret ἐν τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ὑπὸ δὶς λόγου, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: ἆρα μελετήσων ἦλθεν, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Exempla quæ sequuntur, græcè omnia posui, ut quisq; ipse uideat ac iudicet, in quo uitiũ orationis siue solœcismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut non cuiuis statim apparcat, quid ubiq; ambiguũ, aut immutatũ aut plus, minus ue dictum sit. quale statim à principio hoc est, q reprehendit eum, q dixerat: πωνίκα ἔξεισι. et infrà: προσεισιν ὁ μείρακ ἑμός φίλος, & alia quædam.

* Videtur nonnihil deesse.

† Volucrat autem λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.

Alludens cò, quòd superlatiuũ ἀ κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, altero actiuè accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero utendum esse.

Ad ambiguitatem respicientes uidelicet.

Quasi non satis progriũ fuerit.

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quòd uerbo impropriè usus esset, ut suprà quoq; et mox infrà.

Quasi, quòd non satis Atticum foret.

Quomodo

Quomodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus sim, dicis δ δ' ἔνα (hoc est, in tertia persona iste) Volente autem quodam Atticissimum exprimere, & dicente τριτύξει, hoc est, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticissare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σκέπτομαι αὐτῶ. * pro φέδομαι αὐτῶ. (hoc est, parco ipsi, Nunquid, inquit aberrasti iaculando? Quodam uero ἀφισάμενον dicente, & altero ἀφισάνδην, pro eo quod est, ad defectionem sollicitare. utrunq; inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν ὅτι, hoc est, nisi si, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et χαρᾶς cum quidam diceret, speudaticum, inquit, uerbum est. Rursum dicenti ἐχθές, pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit & ἐχωτέρωσιν, hoc est, ex superiori anno dicere. Nam Plato ἔσθτε, hoc est, in id tempus, dicit. Ei uero, qui ἴδδε pro ἴδε, hoc est, uide, utebatur: Alia pro aliis inquit, significas. Cum quidam autem ἀντιλαμβάνομαι pro σωίημι (hoc est, intelligo) diceret, mirari se ait, quo pacto ὁ ἀντιλαμβανόμενος λέγοντος, id est, qui cum dicente certaret (siue competitor eius foret) diceret ἀντιλαμβάδης, id est, concertare uel competere se. βράδιον autem dicente quopiam, Non est simile, inquit, uerbo πάχιον (quod celerius significat) Et rursum βαρεῖν, pro grauare dicēte quopiam: non est, inquit, βαρυνεῖν, quemadmodum putasti. λελοχὰ item pro ἔλαχα (id est, sortitus uel nactus sum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autē ἵπτασθαι pro πέτασθαι (quod est uolare) dicentibus, quod ἀπὸ τοῦ πίτου, (hoc est, à uolatu) quidem uerbum hoc descendat, planè scimus. πόριστερον autem quodam dicente (hoc est, columbum masculino genere) quasi hoc Atticum uero foret. etiā τὸν φάτταν, (id est, palumbum masculino genere) dicamus, inquit. Rursum dicente quodam se φακὸν comedisse (hoc est, lentem) * Et quomodo, inquit, φακὸν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & unguentarium quoddam, & alia item quædam significat.) Atq; hæc quidem Socratica illa sunt. Redeamus autem, si uidetur, ad certamen priorum uerborū. Ac ego quidem, citabo ea, quæ optima uidentur * esse tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc posse te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortassis ne nunc quidem potero, te dicente: sed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non posse? Nam cognitionis ipsorum propè ianua tibi aperta est. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. † SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexisti, quòd dixi ἀνέωγε, (id est, aperuit, pro aperta est.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? si ne nunc quidem assequeris ea quæ dicuntur. Atqui secundum ea, quæ ab initio abs te dicta sunt, ego quidem putabam me equites in campū prouocare. Tu uero equites cogitasti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos ipsos * prosecuti sumus. SO. Ego quidem curo, tu uero obscurè ipsa prosequeris. LV. Nempe omnino obscurum est, quod dixi, ἢ σφᾶς αὐτός, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē manifestum est. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, nisi fortassis Apollo. Vaticinatur ✕ enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipsum μαντευόμενον intelligis. SO. Per deos equidem, nō enim didici. LV. Si ergo καθὼς latet te circūiens. *

Quoniam Atticè in secunda persona intelligitur.

Nam σκέπτεσθαι scopum petere significat, & aliàs etiam obseruare & colere.

*

*

Nam illi fœminina quædam masculino genere proferunt, ut ὁ ὦς ὠός.

* Eadem ratione ut suprà, pro φακὸν.

*

† Cum ἀνέωγε in uerbo medio dixit, pro pāßino, aperta est.

* ἢ σφᾶς αὐτός. ubi σφᾶς tertiæ personæ pro prima ponitur.

✕ μαντεύεται. quod de consulentibus, non de respondente dicendum fuerat.

* Videntur uel abesse quædam, uel hæc ipsa corrupta esse, id qđ infrà apparet. significat aũt καθὼς, ut hic ponitur, idem qnod demittēs uel descendēs.

SO. Videntur certè. LV. At nihil iste, quo pacto præterijt? SO. Neq; hoc didici. LVC. Nosti autem quempiam sibi ipsi γάμων μνηστῆρα (hoc est, nuptias sti-pulantem uel despondentem?) SO. Quorsum igitur hoc? LV. Quòd necesse est solœcismum committere τὸν μνηστῆρα αὑτῷ, id est, eum qui sibi despondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, si solœcismum committit quispiã despondens? LV. Quòd ignorat, is qui se scire dicitabat. Et hoc quidem ita se habet. Si uero quispiam dicat tibi, accedens, ὡς ἀπολάσειε τὴν γυναῖκα, hoc est, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hoc filio? SO. Quidni permittam, si uideatur iniuria affectus esse. LV. Si uero solœcismum committere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendum amico, ut solœcisset, sed docẽdus potius est, ut hoc ne patiatur. Quòd si quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulset, quid dicemus sibi accidisse? SO. Mihi quidem nihil: illũ uero, uel extre uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὸν πατοῦντα, hoc est, qui pulsat, aut τὸν ψοφοῦντα, hoc est, qui crepare faciat, nihil omnino accidisse putabimus, indocto adeo existenti? SOL. Contumelioſus es. LV. Quid dicis? Ego contumelioſus uero nunc γενήσομαι (id est, fiam) qui tecum disputo. Videtur aũt solœcissare etiam ipsum γενήσομαι, quo nunc usus sum. Tu uero non cognouisti. SO. Desine, quæso, per Mineruã, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligã. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia ista percurras, quæ modò dixisti à te cum solœcismo dicta, à me autem non animaduersa esse, et quo pacto in singulis peccatum sit, exponas. LV. Nequaquam ò optime, longum enim hoc modo facturi essemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi singulatim quærere. Nunc autem alia quædam * persequamur, si uideatur. Ac primũ ipsum hoc ἔστιν ἄρα, absq; aspiratione, et cum tenui spiritu, utrum rectè uideatur dictum, cũ uerbo ἔστιν compositum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸ περὶ ὕβριν, id est, de contumelia, qua te à me affectũ ais, si non hoc pacto dicã, sed ὡς σὲ, hoc est, in te contumelioſum (fuisse me scilicet.) dicam, propriũ id esse, ego quidem non possum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc est te cõtumelia afficere, idem est, quod corpus tuum, siue plagis, siue uinculis, siue etiam alio aliquo pacto. At ὡς σὲ (hoc est in te contumelioſus esse dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam et qui uxorem tuam contumelia afficit, in te contumelioſus est, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui seruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ita tibi se res habet. Quoniam & in res cõtumelioſum esse dictum est, ut in prouerbium, quẽadmodum Plato dicit in sympoſio. SO. Intelligo differentiã. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd si dicam: ταὐτὸν ἀμαθὲς καὶ ἀμαθές, solœcismum uocant? SO. At nunc scibo. LV. Ipsum autẽ dici debere ἀμαθὲς? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit ἀμαθὲς & ἀμαθές, quando illud quidem est, alterum cũ altero commutare, uidelicet id quod rectũ non est, cum eo quod rectum est, hoc autem, id quod non est, cũ eo quod est. SO. Intelligo, quod ἀμαθὲς quidem sit, id quod proprium nõ est, pro eo quod proprium est dicere. ἀμαθὲς uero, aliquando quidem eo quod propriũ est: aliquando uero, eo quòd proprium non est, uti. LV. Habent quandam & hæc consideration non iniucundam. κηδεμονεύειν autem κήδεσθαι, id est, satagere uel obsequioſum esse erga aliquem, propriam utilitatem eius qui satagit, indicat: cum aũt dico κήδεσθαι, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis satagit, siue obsequioſus est. Atq; hæc quidem fortasse confunduntur à quibusdã, fortassis aũt etiam obseruantur. Melius autem est, obseruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. κακίζειν uero à κακύζειν, & κάκιζον à κάκικον scis quo pacto differant? SO. Haud scio. κακίζειν quidem audiui te dicere, * quod sit alienum. LV. Et rectè quidẽ audisti. Sed κάκιον à κακικὸν differre aio. SO. Et quo tandẽ inter se differunt? LV. Quòd κάκιον quidem ad eum, qui stat, dicitur; alterum autem ad eum qui sedet, ut:

* ἔστιν ἄρα.

Interdũ enim & aspirari solet, ut cũ interrogatiuũ est, ut πῶς ἔστιν ἁλῶναι, id est quomodo & quænã dixit: Locus est statim à principio, ubi Homerũ ait ὑπεὶρ μοῖραν ἀλγεῖν ὡς ἢ μοιρανέμεν, qđ deteriorẽ finxerit ad cõtinuum melioris innocatũ uenire, cũ puerbium sonet: Bonos ad bonorum cõmunia ultrò uenire.

* Et hinc est, qđ supra non tam, quædã esse uideri.

uel abesse, uel corrupta

ἔσο ξεῖν', ἡμεῖς δὲ καὶ ἀλλοθι δόμον ἐφεύρ.

Hoc est, Sede uel quiescè hospes, nos autem etiam alibi inueniemus sellã. Rursum itaq; dictum sit, quòd qui hæc communicat, uicium incurrit. κοινίζω autem à κοινὸς ὄνομα, num tibi parum distare uidetur? Siquidem κοινίζω dicendo, alterum sedere facimus, κοινὸς δὲ uero, nos met ipsos solos. SO. Et hæc sufficienter prosecutus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non nosti, quale sit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc est, uir historiarum scriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & κατὰ πλῆν tu quidem fortassis idem cum κατὰ πλοῦν putasti. Ego uero scio, differentiam non paruam habere. SOL. Quãnam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, κατὰ πλῆν autem sibi ipsi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi discere, si modo non ipse tibi scire, cum nescias, uidebere. SO. Non uidebor facile. LV. Proin reliqua in posterum reijciemus, in præsentia autem, dialogum dissoluamus.

Vide nũ et de his in superioribus desit quippiam. Id est, in seruitutẽ redigere & redigi.

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

LVciani ne sit Dialogus hic, an alterius cuiuspiam, dubitari potest. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentilium deos, & Christianorum religionem, ut sæpe aliàs, incessere uidetur. Phrasis autem & tota adeo compositio, cæteris illius scriptis haud quaquam similis est. Nam quorsum pertinet excursus iste, reliquo propè toto corpore longior? aut quid adeo grande & affectuosum sequitur, quod Tragicò isti Exordio respondeat? Sed de his doctiores iudicent. Cæterum cuiuscunq; scriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cæsari, ob uictoriam in Oriente partam, potissimum gratulari uoluisse, contra eos qui per id tempus siue ipsi urbi, siue alteri alicui loco (nã patriam solum uocat) pericula & clades præsagebãt, quos ipse à principio sophistas appellat: ad finem tamen ita describit, ut propemodũ Christianos intelligere uideatur. Eò enim pertinet, quod in fine de Persico supercilio, de Susis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano deuicta in populi Ro. potestatem illis tum temporibus redierè, ut apud Dionem & Eutropium, & cæteros, qui eius ætatis historiam scripserunt, uidere est. Et hinc alterius tituli caussa est, quo Philopatris dialogus hic inscribitur. Quòd autem ad didascomenum pertinet, fingitur is, qui patriæ fortunæ ac prosperitati tantopere studet, tum ab eo, qui cum sermonem habet, de deo uero et religione recta informari, tum abijs, qui patriæ malè ominabantur, eiusdem institutionis caussa, in communẽ cœtum ac societatem introductus fuisse, Vnde & catechumenus in ipso dialogo infrà uocatur, quo nomine Christiani uocare soliti aliquando fuere, eos quos pietate & religione sua informare nuper cœpissent. Porrò scribit in quadam epistola Pontius Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis infectatum alibi fuisse: quod si est, non immeritò de hoc dialogo intelligi potest. Ita enim hic de luce, de uerbo, & cæteris quibusdam meminit, ut ex principio euangelij illius sumpta uideri queant. Nisi si quod aliud eius generis scriptum ab hoc editum fuit, quod ad nostram ætatem non peruenit. Quod autem ad uersionem attinet, quanquã fortassis referret, huiusmodi scripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere possent, uel alioqui impietatem præ se ferunt, omnino non uerti: tamen quia argumento operis seruiendum fuit, rursus hic lectorem oratum uolo, ut si quid minus perspicuè, aut aliter quàm debuit, conuersum deprehendet, ueniã hanc exemplari nostro det, quod in quibusdã locis ita depraua tum fuit, ut nescias, utrum de industria obscurata quædam fuerint, an librariorum uicio alia corrupta, aliaq; amissa.

Quid

TRIEPHON.

VID hoc ò Critia? totum teipſum immutaſti, & ſupercilia deorſum contraxiſti, profundum autē quippiam, & quaſi in intimo pectoris receſſu, tecum ipſe cogitas, ſurſum atq; deorſum inambulans, aſtutias & uaframenta meditanti ſimilis, quemadmodū poēta ait: Pallorq; genas tibi cepit. Num alicubi cerberū aſpexiſti, aut Hecaten ab inferis huc egreſſam? aut etiam deorū alicui ex prouidentia quadam occurriſti? Nondum enim talia tibi accidere conueniebat, etiā ſi ipſum audiuiſſes mundum aquis obrutum iri, quemadmodum Deucalionis tempore factum eſt. Tibi dico, heus optime Critia, an non audis, me tantopere inclamāte, & breui adeo appropinquāte? utrū indignatione aliqua aduerſum nos percitus es, an obſurduiſti, an uero etiā expectas, dum te elata manu impellam? CRI. O Triephon, magnū quēdam & admirabilem audiui ſermonē, multisq; uijs tractatum. Ac nugas iſtas adhuc memoria repeto, auresq; obturo, necubi etiā amplius audiā talia, & inſania nimia dirigeā, fiamq; poētis fabula, perinde ut Niobe olim. Quin per præcipitiū in caput deuoluerer alicubi, ueluti uertigine quadā actus, niſi, ò amice, inclamaſſes mihi, adeoq; & Cleōbroti ſaltus, Ambraciotæ illius, de me fabula ferretur. TRI. Papæ, quā mirabiles iſtæ apparitiones, ſiue auſcultationes fuere ſcilicet, quæ Critiā adeo perculére. Quot enim attoniti poētæ, & præſtigiatores philoſophi, percellere mentē tuam non potuere, ſed nugę tibi fuere omnia? CRI. Deſine pauliſper, ò Triephon, neq; moleſtus amplius ſis. Neq; enim contemnendus, aut negligendus mihi eris. TRI. Scio equidē, quòd neq; paruā, neq; cōtemptu facilē rem apud te uoluis, ſed admodum etiam arcanam. Nām & color, & quòd taurinū quiddam tuēris, quodq; pedibus conſiſtere, nequis, ſed ſurſum atq; deorſum inambulas, conſpicuū te facit. Verum enim reſpira aliquantulū à malis, & nugas iſtas euome, nequid fors patiare mali. CRI. Tu quidem, ò Triephon, quantum iugeri ſpaciū extenditur, tantum à me hinc curriculo abi, ne te ſpiritus in ſublime attollat, & ſupra terrā elatus pleriſq; appareas. Atq; alicubi etiam decidens Triephonteum pelagus de te nominari facias, quemadmodū Icarus de ſe Icarium olim. Nam quæ audiui hodie, à ter execrabilibus iſtis ſophiſtis, maximopere mihi ſtomachum commouerunt. TRI. At ego quidem retrò curſu abibo, quantum etiam uoles. Tu uero reſpira à malis iſtis. CRI. Phy, phy, phy, phy, nugas illas. Heu, heu, heu, heu, conſultationes malas. Væ, uæ, uæ, uæ ſpei inani. TRI. Papæ, qualis euaporatio, quantus tumor in intestinis latuit? Quantus autem tumultus, quantaq; agitatio uentrem cōcuſſit tibi? Auritum ſanequām teipſum oſtendis fuiſſe, qui tam multa audieris, adeo, ut etiam iuxta monſtroſum illud: per ungues exaudiſſe uidearis. CRI. Atqui mirabile non eſt, ò Triephon, per ungues audiſſe, quando & tibiam, uentrem ſpectaſti eſſe, & caput parere, & utrilē naturam in muliebrem effectu tranſire. deinde & ex mulieribus aues tranſformari: & in ſumma, prodigioſa uita ipſa eſt, ſi poētis credere uoles. Sed quia te primum offendi, hocce loco, abeamus, ſi uis, eō ubi platani ſolem abercent, luſciniæ autem & hirundines canora perſtrepunt, quo uidelicet autū concētus aures exhilarans, et aquas leniter ſuſurrans, animos demulceat. TRI. Eamus ſanè Critia. Verū illud metuo, ne fors incantatio quædam ſit, id quod audiſti, & me piſtillum, aut portarum obicem aliquem, aut ſimile quiddam rerum inanimatarum efficiat, præclara iſta tua conſternatio. CRIT. Ita meamet cœleſtis Iupiter, ut nihil tale in te fiet. TRI. Amplius etiam terrefeciſti me, cum Iouem deieraſti. Quid enim ille poterit ulciſci te, etiam ſi fidem iuris iurandi tranſgrediaris? Arbitror enim neq; te de Ioue iſto tuo ignorare. CRI. Quid ais? an nō poterit Iupiter in tartarum præcipitare me? An ignoras, quòd deos omnes deiecit à diuino illo ætheris pauimento? et Salmoneum, qui contrā

ad fabulam Vulcani, quē Iupiter è cœlo præcipitauit.

Exordiū ab attentione.

πρὸς ἀλλόφρον ἐοικὼς ἢ νοήμονι Homerū ſcilicet, apud quē uerbū hoc aliquoties ponitur.

De hoc apud Ciceronē in Tuſcul. quæſtion. mentio fit, et apud Ouidiū in Ibin.

Excurſus & cōfutatio deorū gentiliū. θεομαχία ἐκ λδ. adludit Iliados I.

sonare ausus fuerat, paulò ante fulmine præcipitauit, & ut petulantissimus quisque est, etiam nunc. A poëtis autem & Titanum victor, & Gigantum interfector carminibus celebratur, quemadmodum & apud Homerum. TRI. Tu quidem Critia, omnia ea percurristi, quæ Ioui tribuuntur: sed si tibi ingratum non est, ausculta. An non Cygnus ille fuit, & Satyrus ob petulantiam, imò & Taurus? Ac nisi scortillum istud celeriter in humeros sustulisset, * & per pelagus effugisset, fortassis araret etiam nunc, ubi in agricolam aliquem fortè incidisset iste tuus tonitrua faciens, & fulmina iactans Iupiter: & pro eo quòd nunc fulmina iaculari dicitur, stimulo impelleretur. Illud autem quòd cum Aethiopibus conuiuatur, hominibus nigricantibus, & uultum obscuratis, & in duodecimum usq; solem ab illis non discedit, sed apud ipsos uino madefactus desidet, idq; cum barbam tantam habeat, an non quæso, pudore dignũ fuerit? Quòd aũt ad aquilam attinet, & ad Idam, & quòd impregnari per totum adeo corpus soleat, etiam dicere erubescò. CRI. Quid igitur, num Apollinem deierabimus, ut qui uates optimus sit, & præterea medicus quoque. TRIE. Vanum atque mendacem istum uaticinatorem dicis? † qui Crœsum paulò antè perdidit, & postipsum, etiam Salaminios, aliosq; innumeros, obliqua atque ambigua omnibus illis respondendo? CRI. Neptunum autem quid? qui & tridentem manu tenet et in bellis immensum atq; terribile quiddam clamat, quãtum alij uiri mille, aut etiam decies mille: præterea & Sisichthon, hoc est, terræ tremefactor, ô Triephon, appellatur. TRI. Adulterum istum dicis, qui Salmonei filiam Tyrò, paulò antè uiciauit, & adhuc etiam mœchatur, liberatorq; & patronus huiuscemodi uiciorum est. Nam Martem cum uinculis premeretur, & nodis quibusdam insolubilibus arctaretur, cæteris dijs omnibus præ pudore silentibus, equestris iste Neptunus exoluit, in lachrymas profusus scilicet, perinde ut pueruli magistros formidantes, aut quemadmodum aniculæ, puellas decipientes. Instabat autem precibus Vulcano, ut solueret Martem. Ac claudicans iste deus, misertus uidelicet, dei senioris & uetusti, liberauit Martem: quare & mœchus est, ut qui mœchos conseruet. CRIT. Quid igitur, Mercurium? TRIEP. Apage mihi ueteratorem istum, improbum, Iouis libidinosissimi seruum, ipsum quoque libidine insanientem in adulteria. CRITIAS. Proinde neque Martem, aut Venerem recepturum esse te scio, ut qui iam antea abs te calumnijs impetiti fuerint. Quapropter missos & hos faciamus. Mineruæ autem adhuc mentionem faciam, uirginis uidelicet armatæ, & terribilis deæ, quæ & Gorgonis caput pectori applicatum habet, deam, Gigantum interfectricem. Non enim opinor, habes, quod de ipsa dicas. TRI. At dicam tibi etiam de ista, si mihi respondere uoles. CRI. Dic, quicquid uolueris. TRIE Dic mihi igitur, Critia, quæ Gorgonis huius utilitas est? & cur pectori gestamen hoc dea applicatum habet? CRI. Vti terribile quoddam spectaculum, & quod mala auertere possit. Sed & hostes perterrefacit, & uictoriam utroque inclinantem, quocunque ipsa uult, aduertit. TRI. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis inuicta atque insuperabilis est? CRI. Atque admodum. TRI. Cur igitur non illis potius qui seruare possunt, quàm qui seruantur, femora adolemus taurorum atq; caprarum, ut nos quoque insuperabiles atque inuictos reddant, perinde atq; Mineruam? CRI. Atqui ipsi potestas non est, à longè auxiliari, perinde ut dijs: sed solum si quis ipsam gestat. TRI. Et quidnam hoc ipsum est? Volo enim ex te scire, uti qui inueneris talia, & quàm maximè perfectè assecutus sis. Ignoro enim omnia, quæ de ipsa feruntur, præterquam nomen. CRIT. Ipsa quidem puella fuit, elegans, & amabilis. Perseus autem, cũ huic dolo caput amputasset, utpote uir generosus, & qui in arte magica laudatus, carminibus illam quibusdã incantasset, in præsidiũ, & quasi quoddam propugnaculum, dij sibi ipsam retinuerunt.

TRI.

Iouis. I.

* κεφαλόζωμος græcè ponitur, qd tñ alias et propriè fustuarãdũ interponere significat. sed hic ἀκρόπολιν ὥσπερ factũ uidetur, neq; enim alibi traditur Europæ iuramentũ factũ esse, præsertim tauro Ioue tũ existente

† De hoc oraculo apd Herodotum uide lib. 1.

Mercurij.

Martis & Veneris.

Mineruæ.

τριτόγενες νίκην. Homericum epitheton est.

TRI. Hoc igitur præclarum tandem me latuit, quòd dij hominum quoq; indigent. Quæ autem uiuentis utilitas fuit? meretricabatur nimirum per cauponas, aut latenter uiciabatur, deinde se ipsam uirginem appellabat. CRI. Non, per ignotum Athenis: sed uirgo permansit, usq; ad decollationem. TRI. Ergo si quis uirgini caput amputauerit, terriculamentum hoc ipsum erit multitudini? Noui enim innumeras membratim & per partes dissectas, insula in circumflua, Cretam illã nomine dicunt. Quòd si igitur cognouissem hoc, ò optime Critia, quàm multas tibi Gorgonas ex Creta huc attulissem, teq; ducem inuictum et insuper abilem reddidissem. Poëtæ autem & oratores, multò me Perseo antepo suissent, ut qui plures Gorgonas inuenissem. Verum quoniam in Cretæ mentionem incidi, adhuc memini, qui mihi sepulchrũ Iouis tui istius demõstrabant, & occultas ualles,* quæ matrem eius enutrierant, quanquã adhuc uiridia ipsa ea arbusta essent. CRI. At nesciebas incantationem, & sacrificia quibus utendũ fuisset. TRI. Si hæc, ò Critia, per incantationes facta sunt, fortassis etiam ab inferis excitasset illam, & in lucem dulcissimam reduxisset. Sed nugę istæ, ac ludicra & fabulæ sunt à poëtis præstigiose confictæ. Quapropter & hanc omitte. CRI. Iunonem autem, uxorem Iouis, & sororem eandem, an non recipis? TRI. Tace obsecro, propter intemperantissimum concubitum, & istam ex manibus pedibusq; extentam,* cursu præteruehe. CRI. Quem nã igitur tibi iurabo? TRI. Deum alte regnantem, magnum, æthereum atq; æternũ, filium patris, spiritum ex parte procedentem, unũ ex tribus, & ex uno tria. Hæc tu Iouem puta, hunc existima Deum. CRI. Numerare me doces, & iusiurandũ, arithmetica tibi est. Nam & numeras perinde ut Nicomachus ille Gerasenus. Neq; enim intelligo, quid dicas: Vnum tria, tria unum: num quaternionem dicis, Pythagoricũ illum, an octernionem, an numerum ex triginta constantẽ. TRI. Tace ea, quæ infrà sunt, quæq; silentio digna. Non licet hoc pacto metiri pulicũ uestigia. Ego enim docebo te, quid sit uniuersum, & quis fuerit ante omnia, & quæ itẽ constitutio, quódue corpus uniuersi. Quando aũt me Galilęus ille conuenit, recaluaster, nasõ aquilo, qui in tertiũ usq; cœlũ per aẽrem ingressus est, quæq; optima atq; pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renouauit, in beatorũ uestigia insistere fecit, & ex impiorum regionibus nos redemit. Ac te faciam, si me audieris, uerè hominem. CRI. Dic quæso doctissime Triephon. Timore enim quodam iã correptus sum. TRI. Legisti ne alquando Aristophanis Comici poëtæ fabulã, Aues? CRI. Atq; admodum. TRI. Scriptum ab eo tale quippiam ibi est:

A principio chaos, & nox, & tenebræ nigræ erant, & tartarus altus,
Nulla autem terra, nec aër, aut polus ullus adhuc, &c.

CRI. Rectè dicis, quid aũt postea? TRI. Erat lux incorruptibilis, inuisibilis, incõprehensibilis, quæ dissoluit tenebras, & informitatẽ istam abegit, uerbo solo dicto ab ipsa, quemadmodũ tardilinguis iste descripsit: Terrã firmauit super aquas, cœlum explanauit, stellas formauit fixas, cursum ordinauit, quas tu uenearis ut deos. Terrã autem & floribus exornauit, hominem ex nihilo, ad essentiam produxit. Estq; in cœlo, aspiciens iustos pariter & iniustos, & in libris describens cuiusq; res & actiones. Rependet aũt omnibus,* quam diem ipse præcepit. CRI. Quæ aũt à Parcis agglomerata cunctis sunt, etiã ne illa inscribunt? TRI. Qualia nam? CRI. Ea quæ ad fatũ pertinent. TRI. Dic mihi ò optime Critia, de Parcis. Ego uero discere gestiens, de te libenter audierim. CRI. An non Homerus poëta celebris ait:

At fatum effugit nemo (mihi crede) uirorum. Iliados Z.

De magno autem Hercule, idem ait:

Nec uis Herculea Parcam uitauit amaram, Iliados Z.
Quanquam dijs charus foret, & Iouis inclyta proles,
Sed fato, atq; ira domitus Iunonis iniquæ est.

Dẽ scilicet, cuius aræ etiam in scriptura mentio fit

* ἕλειος græcũ exemplar habet, quod obliquum proprie significat.

* ἐκτεταμένος unq; pauciũ & itẽ explanatum significat. Vrbs Cœlesyriæ fuit Gerasa.

Vt apud Aristophanẽ Socrates fingitur.

* Videtur nihil deesse.

Quin & totam uitam, omnesq; in ea mutationes, fato constitutas atq; ordinatas esse, idem innuit, cum ait: Vbi ille deinde

Odyss. K & Iliad Y. Illa ferat, quæcunq; deus, Parcæq; malignæ
Neuerunt genito, cum matris prodijt aluo.

Etiam in peregrino solo retentiones ab eadem illa fieri, ut cum Vlysses ait:

Odyss Y Atq; uti susceptum placido rex Aeolus ore
Miserit in patriam, sed nondum fata sinebant.

Quare omnia à parcis fieri, poëta testatus est Iouem autem neq; filium uoluisse

Ab infanda defendere morte,

sed potius

Sanguineas cœlo guttas diffudit ab alto,
Iliad. P. Ob natum, quem Patroclus prope mœnia Troiæ
Occisurus erat.

Quamobrem, Triephon, ob hæc nihil amplius addere de Parcis uolueris, tibi si fortassis in sublime sublatus fuisses, unà cum præceptore, & arcanis illis initiatus. TRI. Et quomodo ipse ille poëta, ô optime Critia, duplex allegat fatum, & ambiguum, ut qui hoc quidem fecerit, talem exitum sortiatur: aliud autem faciens, in alium euentum incidat. Vt de Achille, cum dicit:

Iliad. A Nam me mater, ait, niueis Theris inclyta plantis,
Sortitum geminas obeunda ad funera leges.
Nam si hic persistam, pugnemq; ad mœnia Troiæ,
Eripitur reditus mihi: at inclyta fama sequetur.
Sin autem patriam repetam, charosq; penatos
Fama perit, uerum in longum mihi ducitur ætas.

Sed & de Euchenore ait:

Iliad. N. Qui non ignarus fati, conscenderat æquor.
Namq; huic sæpe senex, Polyidus dixerat antè,
Aut morbo in patria perituru, & inter amicos:
Aut manibus Teucrorum, atq; inter Dorica castra.

An non apud Homerum hæc scripta sunt? aut non ambigua hæc, atq; adeo ad ceps deceptio? Quòd si placet, etiam Iouis orationem tibi addam: An non Aegysthο dixit: quòd si ab adulterio & insidijs Agamemnonis sese contineret, fato illi constitutum esse, ut in longum tempus uiueret. Si uerò in animum induceret, facere ista, mortem effugere non posse? Atq; ad eum modum ego quoq; uaticinatus sæpe sum. Si occideris proximum morti, condemnaberis iudicio, si uero hoc non feceris, uiues rectè,

Nec te fas, adeo festinam incurrere mortem.

An non uides quã minimè correcta aut emendata sunt, quę à poëtis dicuntur? quamq; item ambigua & obliqua, neq; unquam certa aliqua sede stabilita. Quare omnia ista hæc missa fac, ut & te in cœlestibus bonorum libris inscribant. CRI. Benè omnia reuoluis ac repetis Triephon, sed mihi illud respondε: Verum & Scytharum res in cœlo describuntur. TRIE. Omnes, Siquidem & inter gentes Chrestus fuerit. CRI. Multos sanè scribas in cœlo narras, quando cũcta describuntur. TRI. Bona uerba, Critia, neq; quicquam contemptum aut uile de Deo dextero loquaris, sed Catechumenus existens, persuaderi à me tibi sine, si modo uiuere cupis in æuum. Nam si cœlum explanauit ut pellem, terram aũt firmauit super aquas, stellas formauit, hominemq; ex nihilo, ut esset, in lucem produxit, quid mirum adeo, si res quoque omnium ibi describantur? Nam & tu si domunculam aliquam ædificasses, ancillas autem & seruos in ea multos congregasses, nũquam te lateret quicquam eorum, quæ ab illis gererentur, quãuis abiectũ & uile. Quãto igit magis probabile est, eũ qui omnia creauit, Deũ, cuncta expedire ac facilè pcurrere, & uniuscuiusq; cõsilia et actiões animaduertere.

Vap contemptũ Christũ uocarunt, ut & apud Suetonium alibi quodã loco appellatur.

Nam

Nam tui dñi, pro Cottabis,* ab ijs qui rectè sapiunt, habẽtur. CRI. Rectè omnino dicis, & mihi nunc diuersum accidit, atq; Niobe olim, ex statua enim in hominem conuersus sum. Quare iam deum istum tibi appono, & iuro, quòd mali à me nihil patiere. TRI. Si modo ex corde me diligis, ne quid alienum aut nouum in me facias,

Neue aliud celes animis, aliudq; loquaris.

Verum age mirabilem illam auscultationem tuam tandem profer nobis, ut & ego expallescam, & prorsus immuter, & non quemadmodum Niobe, obmutescam, sed, uti Philomela in auiculam conuertar, & mirabilem istam consternationem tuam in prato uiridi Tragico quodam modo decantem. CRI. Ita per filium ex patre, haudquaquam istud fiet. TRI. Dic modo, à spiritu potestatem ac uim dicendi accipiens. Ego uero sedebo

Aeacidem expectans, dum cantum finiat ille.

CRI. Abieram in uiam publicam, empturus uidelicet ea, quibus maximè opus habebam. Atq; ibi uideo multitudinem admodũ magnam, in aurem mutuo susurrantes, audiẽdi autem studio etiam labijs inhærebant. Ego uero oculos per cunctos circumferens, & manum supercilijs incuruam supernè obducens, inspectabam quàm acutissimè, sicubi amicorum aliquem contemplarer. Video autem Cratonem Politicum illum, qui mihi à puero usq; amicus fuit, & in conuiuijs unà consuetus. TRIP. Intelligo quem dicis, Inspectorem uidelicet illum: sed quid postea? CRIT. Multis itaq; oppositò cubito dimotis, in anteriorem partem penetraui, & matutinum illud Aue præfatus, accedebam ad ipsum. Cęterum homuncio quidam, nomine Charicenus, uetulus, emarcidus, & naso stridens, tussiebat primo intimum quiddam, excreabatq; languidum et incondítum. Erat autem sputum morte ipsa liuidum magis. Deinde cœpit loqui uoce attenuata & exili admodum. Hic, ut antè dixi, inspectorum relinquit ei spasmos,* & debita fœneratoribus reddet, & pensiones omnes tam priuatas, quàm publicas, præterea & ęramangas* capiet, non inquirens, aut perpendens cuiusq; artem. Atq; etiam amariora his nugabatur. Illi autem qui circa ipsum erant, delectabantur uerbis hisce, & nouitati rerum, quæ audiebant, aduertebant animum. Alius autem quidam, cui nomen Chleuocharmus, pallium habens admodum putre, sine calceis, & tegmine capitis incedens, interloquebatur dentibus applaudens, ut demonstrauit mihi malè uestitus quidam, qui ex montibus aduenerat, detonsa coma, in theatro perscriptum nomen literis Hieroglyphicis (hoc est, sacris, & arcanis notis) quòd iste auro inundaturus esset uiam publicã. Ego uero inquam, At iuxta Aristãdri & Artemidori præcepta, non ita bonum euentum habebunt hæc inter uos somnia. Sed tibi quidem debita multiplicabuntur, secundum proportionem pensionis, iste autem quàm plurimum obulo etiam carebit, tanquam qui multo auro tam diues fuerit. Ac mihi quidem uidemini super Leucadẽ petram, & somniorum populum consopiti, tã multa somniare, nocte quasi in puncto existente. Illi uero cachinnos sustulerunt uniuersi, ita ut risu propè suffocarent, meq; ignorantiæ condemnarunt. At ego ad Cratonem conuersus, inquã, Num perperam omnia ἐξεῤῥίνησα, ut comico modo dicam aliquid,

* Hoc est, pro ludo habentur. fuit enim ludi genus apud Græcos Cottabus, de quo apud Athenæum, Pollucem & Suidam. Vel pręnam strepitu, qualis in hoc ludo fiebat. quo pacto & apud Plautum pomar: Ne crebri in te Cottabi sonent &c.

Redit ad propositum.

Narratio.

ἐξεσυρὴν græcè, uide Suidam.

* Verbum hoc, ut positum erat reliqui, quemadmodum et quod mox sequitur, ἐξεμάγγανες, ut de reliqua sententia quisque per se æstimet, quid ijs significatum uoluerit. Quãquam primo loco dubitari possit, an potius legendum sit κατελέλοιπα λειψανομὸς, id est quod est, delebit residua, uel summas restantes, uel simile aliquid, à uerbo λείπω, λείψω, quod residuum esse significat.

De somniorum significationibus hi scripsere.

Leucas petra.

Hoc est, ut uerbis indagini, seu olfeci.

& non iuxta Aristandrum Telmisensem, & Artemidorum Ephesium inuestigaui somnia? Tum ille: Tace inquit, Critia. Si enim silentium ages, edocebote sacrorũ pulcherrima, & quæ nunc futura sunt. Non somnia hæc sunt, sed res ipsa. Euentum autem capient in mensem qui dicitur Mesori. Hæc postquam audissem à Cratone, & lubricam ipsorum mentem cognouissem, erubui, & tristiciam præ me ferẽs, abij, multis Cratonem incusando. Vnus autem illorum, acerbum, & Titanicum quiddam obtuens, arreptum me uehe, uellicabat, conuentionem fecisse & credens, & ab inueterato illo numine instigatus, uerbis autem hæc extendendo, persuadet mihi infelici, ut ad præstigiatores istos homines accederem, & in diem atram, quod dici solet, incurrerem. Dicebat enim se, omnia ex ipsis, quæ ad sacra & arcana pertinerent, edoctum esse. Atq; ita pertransiuimus, ferreasq; portas, & ærea limina. Multis autem superatis schalis, in domũ aurato fastigio insignem ascendimus, qualem Homerus Menelai fingit esse. Atq; ipse quidem omnia illa contemplabar, quę insularis ille adolescens. Video autem non Helenen, mehercle, sed uiros in faciem inclinatos & pallescentes. Illi autem ubi me conspexerunt, gauisi sunt, & ex aduerso ad nos accesserunt. Dicebant enim: num quod triste nuncium afferremus. Nam uidebantur isti, quàm pessima optare, gaudebantq; tristibus et malis, perinde atq; in theatro furiæ. Capita autem inter se iuncta tenentes consusurrabant. Postea interrogabant me:

Mesori.

τὴν ἀποφοίτησιν συμπάσχοντα.

Telemachus scilicet, ut Odyss. r.

Quis nam hominum, aut unde es, quæ patria, quicq; parentes, Sunt tibi. Nam Chrestus quidem esse appares utique ex habitu. Tum ego: Pauci, inquam, Chresti, hoc est, frugi sunt, quemadmodum ubicq; uideo, Critias autẽ nomen mihi est, Ciuitas uero inde, unde & uobis. Vt autem sublimes illi & in aëre gradientes interrogarunt, quo pacto se res ciuitatis, & mundus adeo totus haberet, respondens ego: Benè, inquam, habent, & insuper etiam habebunt. Illi autem abnuentes supercilijs, haud ita, inquiunt, Malè enim parturit ciuitas. Tum ego secundum ipsorum mentem: Vos inquam, supra terram, & in sublime sublati, & ceu ex alto cuncta intuẽtes, acutissimè & hæc intellectu assecuti estis scilicet. Sed quo pacto ea quæ in æthere sunt, habent sese? Num deficiet sol, & ad perpendiculum luna interponetur? Num Mars quadrangulo aspectu solem aspiciet, & Saturnus ex diametro eundem? Num Venus cum Mercurio congredietur, & Hermaphroditos procreabũt, quibus uos delectaminí? num pluuias impetuosas ac uehementes demittent? num densa niue terram insternent? Grandinem aũt & rubiginem * deuoluent? Num pestem ac famem immittent? num uas illud fulminiferum exundat, & tonitruficum receptaculum repletum est? At illi, quasi cunctis præclarè gestis, deblaterabant sua ista amabilia, quòd uidelicet res statim immutandæ essent, perturbationes autem et tumultus ciuitatem inuasuræ, & exercitus ab hostibus mox superandi. Ob hæc itaq; animo conturbatus, & quemadmodum ilex incensa, intumescens, magna uoce exclamaui, ô miseri hominum, ne uana adeo loquacitate efferamini, acuentes dentes aduersus uiros, leonum animos præ se ferentes, spirantes hastam & lanceas, & candicantes cristis galeas. Sed ista in uestrum caput conuertantur, quando ita patriã uestram deprimitis. Non enim in aëre gradientes ista audiuistis, neq; negocios am mathematicam perfectè adeo assecuti estis. Quòd si uero uaticinia uos, & præstigiæ huc induxerunt, duplex ignorantiæ nomen sustinetis. Nam hæc mulierum atq; anicularum inuenta sunt & ludicra, Plerũq; enim huiusmodi res mulierebres curæ prosequuntur. TRIB. Quid autem ad hæc responderunt, ô optime Critia, isti mente pariter & sententijs detonsi? CRI. Cuncta hæc præterierunt, ad cogitationes illas à se inuentas et exercitatas confugientes. Dicebant enim, soles decem ieiuni & absq; cibo perseuerabimus, & ad hymnos tota nocte decantandos uigilantes, talia somniamus. TRIB. Tu uero quid ad ipsos dixisti? Magnum enim & attonitum quiddam responderant. CRI. Confide, nihil ignauum

* βροντὴν πυρὸς ligo, & morbus seminum.

θυμολέοντας quo uerbo Homerus utitur.

tum. Cōtrà enim respondi pulcherrimè. Nam quæ uulgo ab urbanis, inquam, de uobis iactantur, quando somniatis, huiuscemodi scilicet proferuntur? Illi autem quasi quiddam canínum subridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, si uera sunt, inquam, talia, ō ætherij, haud unquam sanè tutò ea quæ futura sunt, inuestigabitis, sed persuasi ab ipsis nugabimini, quæ neque sunt neq; futura sunt. Verum hæc quidem, nescio quo pacto nugamini, somnijs credentes, & quæ optima sunt, abominamini, malis autem delectamini, haud sanè quicquam abominatione ista promouentes. Quamobrem missas facite, alienas istas imaginationes, & praua consilia, uaticinia q̄q;, necubi deus uos in malam rem hinc eijciat, eo quòd patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac perditis illam affamini. At isti unum eundemq; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac si placet, ista quoq; tibi addā, quæ me etiam perinde ut statuam, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi ista tua loquela, cum iā propè in lapidem conuersus essem, resoluit, & in hominem rursus restituit.

TRI. Tace Critia, neq; nugas istas longius extenderis. Vides enim quomodo in tumuerit mihi uenter, & quasi impræg natus eam. Morsus enim sum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabiosa, ac nisi medicamentum aliquod oblitionem inducens, hausero, atq; ita conquiescam, memoria hæc mecum cohabitans & quasi domi apud me residens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem missos istos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmē ad finem apponens. Sed quid hoc? an non Cleolaus hic est, is qui pedibus longum adeo incedit. Serió autem uenit & accedit. Num alloquemur ipsum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolaë, nequid cursu præteruehare, neque prætereas nos, sed accede lætus, si quidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, ō præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem est festinatio ista? permultum enim anhelas. Num nouum aliquid gestum est? CLE.

Cecidit supercilium illud olim Persidis
Fama celebratum, atq; Susa, urbs inclyta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & ui roboris.

Videtur uictoriā Traiani intelligere, qui Ctesiphontē et Babylonē, et alia multa Oriētis in potestatē redegit

CRI. Hoc illud est, ut semper deus non negligit bonos. Sed auget, prouehens in melius. Nos autem ò Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim me cum ipse eram, quidnam in morte liberis meis testamento relicturus essem. Nosti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoq;. Hoc igitur sufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neq; enim diuitiæ nos deficient, neque nos populus perterrebit. TRI. Et ego, ō Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in seruitutem redactam, Persarum liberos seruilem ætatem agentes, excursiones Scytharum sedatas, utinam igitur & prorsus propulsatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cœlum tendētes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiusmodi potestati atque uirtuti subiecti esse. Reliquos autem istos, nugari sinamus, contenti pro ipsis dicere notum illud, quod prouerbio dici solet: Non est curæ Hippoclidi.

Hic dialogus inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Nec hic Dialogus Luciani uidetur esse id quod Aldus quoq; annotauit, & cum ex stilo, quanquam is multò simplicior hic, quàm in superiore est, tum ex reliquo totius corporis contextu apparet. Continet autem encomium pulchritudinis seu formæ, tribus orationibus diuisum, utpote à tribus personis in conuiuio tractatum, quarum priores duæ præstantiam ac dignitatem pulchritudinis commendãt, multis ad hoc deorum pariter, & hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam uim & effectum illius, ex mutua collatione reliquarum uirtutũ, et eorũ quæ uulgo inter bona recẽsentur. Cætera plana sunt.

HERMIPPVS.

Exordiũ dialogi à narratione.

EAMĒVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut ex agrorum aspectu mea liquãtulum reficerem, simul etiam quietis & otij gratia, fortè enim tũ meditabar quippiam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodum cõsueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tũ ille, uenire se quidem etiam ipsum respondet, huc oblectationis gratia, quam ex agrorum aspectu percipere consueuisset, reficiendi autem uelle etiam temperata ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterum redire se à conuiuio, quod pulcherrimum peractum fuisset in Pireo apud Androclem Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vicisse autem ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cõmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uero, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, & cæteris per totũ conuiuium, animum aduertisses. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq; enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cõuiuabantur, & alioqui etiam ex difficilioribus hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuijs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioqui plurimum memoria ualent. Sed tamen tui gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequi potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repeti ueris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Diotimum Megarensem illum, pro spicis, imò uero pro gloria cum eo certans. HER. Quid autem libri erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq;, ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim, cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de fuminis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliàs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quicq; totum conuiuium cohonestarunt, laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodum enim attẽtè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine *incipiebat* dicere, facto in hũc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa encomia exordi

Festa Ioubi sacra Athenis

Dialia ἀπὸ διαλέγειν αὐτοὺς τὰς ἄσας, ut Suidas ait, appellata.

Petitio tacita.

Excusatio.

Materia certaminis, et cõuiuij causſa.

Personæ.

are

ré,quàm causſam quoq; exposueris,qua adducti,ad hoc argumentum tractandum processeritis. CHAR. Præter rem moraris nos,ô optime,qui tibi iamdudū potuissemus,uniuersa oratione expositā,iterum hincabire. Veruntamen quid agas,quando quispiā,amicus existens,tantopere urgeat? Necesse enim est quid uis etiam amici causſa perpeti. Causſam igitur quam quæris,qua ad hoc argumē tum compulsi sumus,ipse Cleonymus,formosus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum,cuius nepos erat,sederet,multus ab idiotis sermo de eo fiebat,qui & respiciebant ad ipsum,& ad formam eius,plus quām obstupescebant. Propemodum igitur cæteris omnibus postpositis,sedebunt encomia adulescentis persequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac studium,& simul collaudatis ipsis,segnitiem quandam arbitrati sumus esse,uerbis ab idiotis superari,præcipue de pulcherrimis dicendo,quo solo nos illis præstare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Visum igitur nobis est,haud nominatim dicere laudes pueri,neq; enim honestum fore,nam hoc pacto præcipitaturos nos ipsum in maiorem insolentiam esse,sed tamen neq; ut illos,incompositè adeo,& ut cuiq; fortè succurrisset,sed seorsim singulos,quacunq; de re proposita commeminisset. Atq; ita Philo,primus exorsus,in hunc modum uerba fecit. Quām indignum uero est,quòd,cum quæ cunq; in singulos dies agimus,pro ijs tanquam pulchris,omnem operam ac diligentiam adhibeamus,de ipso pulchro sermonem nullum habemus,sed perinde silētes ac taciti sedemus,ac si metuamus,ne fortè uerbum aliquod,de ijs,pro quibus tantopere laboramus,uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubinam aliquis oratione meritò utatur,se,cum de illis,quæ nullius precij sunt,tantopere contendat,de eo quod omnium pulcherrimum est,planè cōticescat? aut quo modo id quod in uerbis pulchrum est,rectius quàm omnia alia seruari poterit,si de ipso fine eorum,quæ quotidie aguntur dicere prętermittamus. Verum ne uidear monere quidem scire,quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos esse,dicere autem ipsum,de eo nihil posse,quoad fieri potest,de eo breuiter commemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt,qui illam assecuti fuissent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere,illi omnium beatissimi fuisse uisi sunt,& apud deos,& apud homines meritò honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti sunt,Hercules,& Dioscuri,& Helene,Iouis filij sunt: quorum ille quidem,fortitudinis causſa,honorem hunc consecutus esse dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia,cum se ipsam in deam mutasse,tum fratribus Dioscuris,causa fuisse,ut ante ipsam,in cœlum ascēderent,ijs quæ cæteri uita functi sub terra obnoxij premuntur,exoluti. Quanquam etiam,quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit,ut deorum consuetudine frueretur,alium reperire non licet,quàm qui pulchritudinis particeps fuisset. Nam & Pelops eadem hac causſa cum dijs Ambrosiæ particeps fuit,& Ganymedes ille Dardani,hoc pacto miscuisse nectar dicitur,omnium summo deorum. Quare etiam ipsum neq; ullum deorum cæterorum aliumuo fuisse secum uenationis huius,amorum suorum uidelicet,participem fieri,sed sibi soli deorum arbitratur esse,in Gargarum Idæ deuolare,atque inde amasium suum,in eum locum,ubi per omne tempus cum illo consuetudinem haberet,subducere. Tantam autem curam ille semper habuit pulchrorum,ut non solum cœlo dignatus eos fuerit,illuc ipsos attollens: sed & ipse in terram quocunque fors tulit,descenderit,ut cum amatis singulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem,in cygnum conuersus,cum Leda rem habuit,ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Assimilatus autem Amphitryoni,procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quispiam possit,quibus ille eorum congressu,quorum desiderio tenebatur,potitus fuit.

Occasio encomij dicēdi.

1. Encomium Philonis. Exordiū ab obiurgatione & loco communi.

Propositio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Quod aũt maximum eſt, quodq; meritò aliquis admirari poſſet, eũ ille cum dijs uerſaretur (neq; enim hominum ulli cõuerſatus eſt, præterquam pulchris) quoties inter illos concionem aliquam habuit, ita auſterus fingitur à communi Græcorum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubique increpare ipſum conſueuiſſet, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea ſatis habuerit, quòd nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira conſiſteret. In poſteriore autem, deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit, terram una cum ipſis hominibus, & mare quoq;, in ſublime ſublaturum ſeſe minatus. At uero quoties cum pulchris congreſſurus eſſet, ita manſuetus, & blandus, omnibusq; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiam ipſo eo, quòd Iupiter eſt depoſito, uidelicet ne moleſtus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uideatur, alienam aliquam formam induat, eamq; pulcherrimam, & qua maximè putat, intuentem allici poſſe. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non ſolum ipſe quidem Iuppiter ita pulchritudine captus eſt, cæterorum autem Deorum nullus, ut hæc magis accuſationem Iouis continere uideantur, quàm pro pulchritudine dicta eſſe, ſed ſi quis diligenter conſiderare uoleſſet, omnibus etiam dijs eadem hæc accidiſſe uidelicet deprehẽdet. Vt, uerbi gratia, Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe. Hiacynthi autem Apollinem, & Mercurij Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas uideri, ſed hanc quaſi æmulationem quandem honoris inter ſe habent, puta eam quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare poſſe, hominibus ſeſe dediſſe. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, unaquæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit, de ijs, quibus quæq; præeſt, nulla cum altera contendit, ſed Minerua quidem cum hominibus ad bella gerenda præeit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptijs autem Iuno Veneri, neq; hæc illi moleſta eſt ob ea, quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ ob formam & pulchritudinem eouſq; animo efferuntur, omnesq; alias excellere ſibi uidentur, ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere uellet, nihil aliud obiecerit illis, quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facillimè ſeſe hoc quod uolebat, effecturam eſſe, Ac prudenter ſanè hoc excogitauit. Animaduerterit q; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum illud accepiſſent, & inſcriptionem legiſſent, cum unaquæq; ſuum illud eſſe cenſeret, neq; tamen ulla contra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret, quòd uidelicet altera turpior eſſet, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ & coniugem deueniunt, litem hanc illi diſceptandam committentes. Ille autem cum & per ſe ipſe ſententiam, quænam earũ pulcherrima foret, proferre poſſet, & multi fortes, & ſapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros eſſent, quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet, Iudicium hoc Paridi, Priami filio commiſit, manifeſtum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & ſapientiã, & uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura, formoſę audire expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ perſuaſerint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libentius audierit λευκώλενον (hoc eſt, niueis lacertis) Iuno, quàm, πρόσβα θεὰ, & δολογενὴς μεγάλου κρόνου (hoc eſt, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua autem neque Tritogenia, quàm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerſo etiam redemerit, nominari χρυσῆν, hoc eſt, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt, quo pacto illi, qui potiores habentur, circa hanc ſe gerant: ſed & teſtimonium perhibent neutiquam falſum, quòd cæteris omnibus, præſtantior eadem ſit. Proinde Minerua quidẽ fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur, utriq; enim harum præſidet ipſa. Iuno autem uniuerſa dominatione, atque potentia, expetendam magis eſſe, ſententia ſua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduocato.

Homerum intelligit, apud quẽ iſta Iliados 1. & 8. præcipue habentur.

cato. Quòd si igitur diuina adeo res & uenerãda, pulchritudo est, deinde et dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hæc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerbositatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ post illum statim Aristippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Nec̃ uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus aũt inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam cõparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de ijsdem rebus inter se uerbis contendentes: alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quando nũc ego de ijs, quæ existunt, nihil sani cognouisse existimo, et alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino stulticiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quodq; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & non de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transisse: nunc aũt præsens hoc, tantam dicendi copiam prębet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haudquaquam, si quis pro dignitate ipsum non tractarit, ob id infeliciter sibi successisse rem arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benignioren fortunam experiri putetur. Nam quòd manifestè adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus autem ita pro re diuina, & operę precio digna, existimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentũ existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, necq; dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quisnam dicẽdi facultate prædituς tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Ve runtamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Epilogus.

II. *Encomiũ Aristippi.*

Exordiũ à reprehẽsione sophistarũ, simile Isocratis præmio, in orõem de laudibus Helenæ unde etiã huius orõis placeraq; sumpta uidentur.

Attẽtio ab ipsa rei præstantia.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeq; diuina res, pulchritudo est, ut etiam, si omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros afficere, superioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ætatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponesum profectus, conspecta illius forma in tãtam admirationem ipsius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, sibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ esse, si illa carere deberet: rursum aũt se omnes alios felicitate supergressurum esse, si secum illam cohabitare contingeret. Atq; hoc modo cum apud se esse animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, nec̃ enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atq; despecto, spretisq; insuper etiam omnibus, qui tum in Peloponneso agebant, potẽtibus assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adesset, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum asportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum p omne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã posteris in exemplũ abierit, Thesei et Pirithoi amicicia. At postq; etiã illũ oportebat ad Plutonis pficisci regnũ ambiẽtem filiã Cereris

Propositio. Confirmatio ab exemplo Thesei et Helenes.

Amplificatio à consequentibus.

Pro-

Proſerpinam, poſtquam multis ipſum dehortatus à propoſito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipſo profectus eſt, arbitratus debere ſe hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc profecto peregre, illa Argos mox redijſſet, poſtquam ætate nubilis facta eſt, quanquam principes Græciæ, & formoſas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores ſibi poſſent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti ſunt, cæteris omnibus, perinde ut uilioribus contemptis. Scientes autem, quòd non abſq; certamine ab uno aliquo ducenda eſſet, metuentesq; ne pugnantibus inter ſe aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni ſententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellẽt ei, qui cunq; uxorem hanc ducere dignatus fuiſſet, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggreſſus eſſet: exiſtimantes uidelicet, quiſq; ſibi auxilium & ſocietatem hanc parari. Propria quidem igitur ſententia fruſtrati omnes ſunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum ſtatim adeo deſuerunt. Non enim multò poſt, cum contẽtio inter deas de pulchritudine orta eſſet, diſceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cum iudicio infeti or eſſet, quàm ut inter corpora dearum cognoſcere poſſet, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Aſiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipſe uero contrà ſecum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire poſſent, Helena autem, non ſtatim ullus poſterorum dignus futurus eſſet, nuptias huius cęteris rebus omnibus antepoſuit. Poſtea uero ex orta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Aſiam bello concitata, cum Troiani poſſent Helena reddita, ſine periculo ac metu terram ſuam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberari: neutri conſulere ſibi ipſi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli cauſſam, ob quam morerentur, inuenire ſe poſſe. Iam uero & diſ, cum certò ſcirẽt liberos ſuos in eodem bello perituros eſſe, haudquaquam illos ab eo abſterruerunt, ſed ad id ultrò proficiſci fecerunt, rati non minorem inde gloriam cõſecuturos eos eſſe, ſi pro Helena mortem obijſſent, quàm quòd deorum filij procreati eſſent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipſi diſ maiore grauioreq; certamine inter ſe eodem bello congreſſi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum geſſere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipſi contra ſe ipſos arma tulerũt. Quo ſanè argumento, quod nam aliud manifeſtius aut clarius eſſe poteſt, quanto etiam ipſis diſs iudicibus, cęteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam ulla ullo modo inter ſeſe diſcordes fuerint, pro pulchritudine autem, non ſolum filios ſuos in mortem obtulerint, ſed ipſi inter ſe dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculiſcen fuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuerſis anteponendam eſſe? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hunc locum commorari diutius uideamur, ad alium hinc trãſire uolo, haudquaquã his quæ antè dicta ſunt, ad cõprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiã. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, oſtendit, mortem ſubire uoluiſſe potius, quàm ab hac diſſociatos, lucem intueri. Nam poſtquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater nõ paruo interuallo cæteras omnes anteire conſpexit, ipſe quoq; forma illius captus eſt. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiam eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipſe quidem illam apud ſeſe retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, ſimularet, ut hominum accuſationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate ſua multò iniuſtiorẽ,

Aliud exemplum Hippodamiæ & procorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facillimè sese conficere posse. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte compara-rat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelocissimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, spon sam illam proponens: qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iu bebat autem etiam ipsam unà conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uul-tu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc iniisset, successu caruisset, & præterquam quòd à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quæ semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddã esse censerent: rursum autem crudelitatem Oenomai detestarentur, alius alium præuertit moriendo, perinde ac si metuerent, ne non pro puella illa mori pos-sent. Ac processit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur.

At dij, cum illum ob prauitatem hancodio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei pos sessione priuati essent: puellam autem, quòd forma sua per ætatem frui non pos set, pro iuuene eo, quicunq; mox certaturus esset (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immorta les, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, socero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus coli con-sueuit, tum à dijs quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quam *Epilogus.*
obrem neque nos quispiam reprehendere meritò poterit, quòd quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atq; ad hunc mo dum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charide me: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hisce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæso, ulterius progredi me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersati fueri-mus, & hæc quæ modò dixi. præsertim cum ne illa quidem satis adhuc memi-nerim, quæ modo commemorani. Multò enim facilius ea memoria repetiue-ris, quæ ab alijs dicta sunt, quàm quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est ui delicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neque enim mihi tantòpere o-rationes aliorum, ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo oratio-nem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius qui dem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: attamen *III. Encomiũ Charidemi.*
quando ita cupis, & nostram audire orationem, in hoc quoque morem tibi ge-rere necesse est. Proinde hoc pacto ipse quoque uerba feci:

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, procœmijs fortasse frequenti- *Exordiũ ab occasione ante dictorũ, et loci quoq;*
bus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum antè dictis, perinde ac procœmijs quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentes latere nos, perinde ac si non quisque priua tim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Pro-inde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestrũ unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum super-est, ut & ijs, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis lau-dum ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undiq; circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem prebent, quasi singula eorum primo loco dici de-beant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi semper ea quæ no-uissime apparent, carpentes potissimum allicimur. Ego uero ex omnibus illis de- *Attentio ab argumẽti am plitudine.*

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm brevissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolentiam sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus benè procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obediet formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq; gratiam habuerit formoso, multa iubenti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibuscunq; caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illū, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satisfacimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab alijs superati fuisse. Propemodum autē omnium eorum, quę inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; oratores ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagines ac tabulas suas secundum illam depingere. Et quid attinet istare censere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus necessario utimur, haudquaquam prætermittimus, quin omnia, quā maximè fieri potest cum summo studio, quām pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eò loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob caussam minio infectas duxit naues, cum unā cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæteras rescunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iustitia, uel sapientia, uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero, quæ cum hac specie commune aliquid habent, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; indignius. Quippe solos eos qui pulchri non sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cæteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde & eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares * uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potestatem captant, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Cicerōe in Lælio populares dicuntur.

Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis.

Nirum intelligit, quo pulchrior alter Non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados 2.

Alia confirmatio à causa.

Locus est Odyssee quarto

Iliados 2. τῷδ' ἅμα νῆες ἔποντο δυώδεκα μιλτοπάρῃοι.

Alia, à collatione cæterarum uirtutum.

δημαγωγὸς græcè, hoc est, qui in conciombus fauorem plebis ambiūt & cerōe in Lælio populares

si subiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non meritò reprehenderit nos quispiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego non minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc est, sedulos, & laborem nulli detrectantes. Deinde et elegãtiæ seu pulchritudinis studiosos. atq; his noibus amatores appellare solebant. Et Socrates quoq; ut παιδεραστὴς, Φιλοκάλὸς & audijt.

Neq; hic uidetur Luciani esse.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI,

Si modo germanus est, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

TOtus hic dialogus, cuiuscunq; tandem est (Nam Luciani esse, neq; asseri puto posse, neque prorsus negari) quasi quædam in Neronem inuectiua est, qua potissimum dementia illius exagitatur, quam cum in Isthmo fodiendo, à quo et tituli ratio sumpta est, tum in obeundis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Estq; ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibusdam & cæterorum ipsius facinorum exemplis, amplificandi caussa, adiectis, quæ tota Musonio philosopho tribuitur, qui Tuscus genere, ut Tacitus ait, cum studia iuuenum præceptis sapientiæ foueret, à Nerone postremò, cum in omnes bonos & claros æquè grassaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminere, & Gellius lib. 19. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniectura magis quàm ex fide, ob exẽplaris, uelut apparebat, uiciositatem uertendæ quamobrẽ, ut in postremo operis, eam saltẽ à lectoribus ueniam postulo, quæ cæteris hactenus in claris & manifestis etiã impingentibus data fuit: præsertim cum in nullo hactenus, quod equidem sciam, legentium fidem fefellerim, ubiq; cum hoc loco, tum in superioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam et ipsam agnosco, uel alia aliqua de causa, hæsitassem, aut asteriscò, aut ⁂ notatiuncula aliqua, signato. Quæ si nihil aliud, illud certe tamen existimo, occasionem & quasi quandam ansam, ad ulteriora ac uberiora indagunda, alijs me tradidisse.

MENECRATES.

Exordiũ à præsentis rei occasione.

T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleam, tollere nauigantibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam ijs, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quando quidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utique, qui ad iniu cundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam * hanc studendi causſa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleraq; ad sé magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterum Isthmus haudquaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cũ fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuorũ uidelicet regem, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponens, qui ipse Euboiã quoq; à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aũt & Darium, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operũ magnificorũ omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se misceri possent, contra exteros splendidè adeo stabilitũ iri. * Nam tyrannorũ ingenia ebria quidẽ sunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porro progressus in scenam, hymnum quidẽ Amphitrites et Neptuni cecinit, et canticũ quoddam nõ magnum Melicertæ aũt & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq; tanquam in tutelã commendassent, ad fodiendũ profectus est, plausu cantuq; prosequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unã capesse re iussisset, Corinthũ redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi usus superasse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quę terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimũ & quintum * diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, q; Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aũt Aegyptios geometras, altitudinẽ metientes, haudquaquam eandem atq; equalẽ utriusq; maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partem quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarẽt, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quãquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, * qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia, & ab Isthmo Neronem frigidè adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq; superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui impe-

** περιουσίαν græcè. Narratio.*

** ἐσιᾶσθαι, quã à nomine ἐσία deriuasse uidetur. Nã alterum ἐσιᾶν quã conuiuio accipere significat à tenui scribitur.*

** Videtur mendosus nõ nihil locus esse.*

Ita portus uocatur, ad occidentẽ uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petũt, ut contrà Cenchreæ, quem ex Asia nauigantes,

De Vindice q primus contra Neronẽ in Gallijs surrexit. Suetonius. & Tacitus quoq; meminit.

impegerat, *audistis. MEN. At uox Musoni, propter quam in Musas ita deperit, & Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno est? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus ueniebant, alij quidem admirabantur ipsum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admiratione dignus, neque risu est. Nam ipsum natura inculpabilem, atque adeo mediocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen, & graue, impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam personat. Voculationes autem sonorum leuigant hunc postquam sibi ipsi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa, & ad cytharæ cantum accommodata: & ubi tempus est, ire et stare, & de loco transire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accurate facere, eius est qui pudore solo eo afficitur, quòd rex uidetur. At rursum si imitetur superiores, hui quàm multis spectatoribus risus excidit: quanquam infinito adeo metu impendente, si quis ipsius caussa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum spiritum attrahit, stat summis pedibus distentus et refractus, perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus existens, multò magis etiam rubescit, cum ipsi facies incenditur, spiritus autem modicus, & ægrè alicubi sufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipso conferuntur Musoni, quo pacto se gerunt? Nam arti gratificantur scilicet. MVSON. Arti quidem Musoni, quemadmodum & qui luctando subseruiunt, sed cogita, Menecrates, Tragicum histrionem illum, quo pacto in Isthmijs, perierit. Paria enim pericula et circa artes sunt, si qui in ijs ostentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Musoni, admodum enim ignarus eius sum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem absurdam quidem & insolẽtem, attamen in conspectu Græcorum actam. Nam cum in Isthmijs lex esset, ut neq; Comœdia certaret quispiam, neque Tragœdia, Neroni placuit, Tragœdos superare. Ac prodierunt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam autem etiam celebraretur, & in admiratione esset, clarius solito fingebat, & coronam amare se, & nihil de studio remittere uelle, priusquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exasperabatur, simul & insani more ferebatur: nam & auditus iam sub scena fuerat in ipso uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit scribã, qui iuberet hunc submittere sibi se se: sed pergente eo, & supra modũ attollẽte uocem, populariterq; ac liberè cum ipso contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tãquam qui ad hoc negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebãt, quibus præ se intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipsius fregerunt, cędentes obuersis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Musoni, sceleratum adeo facinus in oculis Græcorum ausus? MVSO. Quid putas? ludus hic adolescenti fuit, qui matrem occidit quoque. MENE. Si uero inter Tragœdias, histrionem occidit, exacta illius uoce, quid adeo attinet demirari, quando & Pythicum os, unde uoces inspirare solebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollini uox aliqua esset? Quanquam ipso Pythio, recensente, eũ inter Orestas & Alcmæones, quibus id, quòd matres occidere, etiam laudis aliquam famam præbuit, postquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere posset, quemnam ultus esset, contumelia à deo affectum sese putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijsset. Sed interea dum sermones cedimus, quænam nauis ista est, quæ huc propinquat, ut autem boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes sunt, perinde ut chorus quispiam, qui faustum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoq;, iubens & confidere nos, & gaudere, clamatq; nisi non satis recte percipio, Neronem perijsse. MENEC. Clamat enim Musoni, & manifestius

Et sunt q̃ tradant Paridẽ histrionẽ occisum ab eo, quasi grauẽ aduersariũ. Suetonius.

Videtur hic pperam ipsorum uicissim sertæ esse, unaq; et continua oratio Musonij esse debere, quæ supiori facile nori ex sequentibus fidem faciat.

utiq́, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, ô dij. MEN. Sed negligemur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS

ARGVMENTVM.

Duo hi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italiæ, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne harum quidem lectione fraudare quenquam uoluimus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo effecti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON.

PAL. OBSECRO te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendam. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illius, quem nuper uiuentem transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tũ ne ille es, qui apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestium nutu fieri, ut transuehar, quorum prodigijs longè lateq; actæ finitimæ gentes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulum mihi, tumuloq; insuper solemnia statuerunt. Quare te oro, ô iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solida nauis tua atq; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tã confertæ umbræ, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hęc uis desiderij? Expectate tantisper, dũ trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hac tandẽ, qua detinebar transfretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super oẽs, quos unq; uiderim, mortales, uisus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meum etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affectat, delectatq; magis, quæ inter pares fit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrô non modico dolore, quum uidebam iamdudũ te in citeriore hac ripa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legem mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quàm alias necesse sit. Gaudeo autẽ nunc & lætor, quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderium, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PA. Imò ego non minus propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexari malis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigationem exercui: atq; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iocundam artem meã. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi? memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualentior: sed intelligo cur tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudent uerò longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua. Nam ſi rectè intueri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtiæ & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia tranſferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cenſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudicijq;, ueri lucem ſecutus dego contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudem quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, qui mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quanquam ſceptro potens ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis ſarcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatione cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, niſi quòd uereor tædio te afficeret fortaſſe longior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi incundum, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uẽtorum rabie agitari quotidie neceſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata dura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes inſomnes, & ſub diuo ſemper, & inquietas. taceo perpetuum alioquí quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palantes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſoboliſq; fructu ac iocunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruuntur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atque horrens, ut horrori ſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicare tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingementem, extenſisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui euaſurum, Non ipſum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuumue Aletem, quorum naues longè diſiectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uis illa, nisi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipsa die resciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An acrem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc submersus concessit ad me, ilico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu disseruisti, implorans deinde opem, rogitansq; multum, ut se ulteriore in ripa sisterem, quod nunquā passus fui, quum inter fluctus adhuc corpus suum sine sepulchri honore iactare tur. Nunc agit sese circum hæc stagna mœstus, atq; errabundus: uidisti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum solatiū habui, dum tantisper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falsa de tristi eius interitu retulisti, cuius adhuc imago subit mihi, dum excussum, & puppi contortūq; ter eum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uorte absorpsit. sanè quod ad me pertinet, nihil ediſſeram: qui licet eam euaserim tempestatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excussus & ipse, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) insuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis surgentibus, spoliata magistro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, sic illis uiuitur, sic moritur. Tui nunc & aliorum defende studia, & artes, contemneq;, si libet, maiorem esse etiam eorum miseriam & calamitatem, qui patrias incolentes suas, uxorumq; ac filiorum societate beati quiescūt, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, uestiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos suos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam sibi uendicant autoritatem, habenturq; summo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui causas agunt aliorum, qui fasces gerunt, qui ducunt exercitus, qui uel assistunt principibus, uel principes ipsi magni illustresq; sunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita esse uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores esse arbitraris, miseriores illi sunt ulla sine dubitatione. Neque enim negauerim sortem subiectam esse nautarum magnis malis: sed ita subiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè misera iudicanda sit. Quid enim tristius (ut ad tuos ueniam) qui patrias suas colunt, quid miserabilius, quàm domi suæ agere, & ita agere, ut iocundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hostibus, ingruere bellum, uolitare tela, stringi enses, perfodi muros, fremere tormentis, saxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemque fame sitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, spoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, stuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meministi, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ô Charon, quàm nunc uel audiens ista perhorresco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ desolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euersione nihil credo referri posse crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque tristiora quām tu suprà memorauerís, sibi contigerint: quæ si uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoscas, explicabo. CHAR. Haud opus est, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non secus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixisti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, sed aduertas Charon, grauissima licet hæc sint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ suprà exposui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipsis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

augebit etiam earum miseriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticusq; discurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, insimulationes pestilentissimas, optimi cuiusq; dilacerationem, quid non exploratorum insidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo gressum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm sermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno strepitu ac clamore misceri? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, grassationes, conspirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia, & contentiones, testium periurationes, causidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præsidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppressas uiduas, proculcatos pupillos, egentes prostratos? Attolle postea altius oculos, & atria principum perscrutare, quàm non uidebis ibi assentatorum exaltationem, speculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæstorum improbitatem: quàm non potentum hominũ in tenuiores uim atq; insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari, criminari, carcerari, proscribi? PAL. Grauia hæc nimis ac miserabilia. CHA. At restant alia, quæ non minus tibi grauiora & miserabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortassis etiam grauiora & miserabiliora iudicabis, quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificum & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus causidici, cæterarumq; disciplinarum sectatores æstus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, distrahctas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, uescendi incommoda uel fastidia, lassitudines, uigilias, sollicitudines, odia & infamationes. Nam si cõplecti cuncta sermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicenda se offerent, ut præ longitudine malorũ ac mole, citius nauigationostra quàm oratio finem possit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum, quas inter domesticos parietes, tum seruorũ, tum uxorum ac filiorum molestias ac turbationes pessimas perferre solẽt, qui gubernationi præsunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares. Nã seruorũ primo in dominos semper prompta maledicta, furta, impositiones, fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorũ, temulentiam, edacitatem, somnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo est qui non uideat magnam afferre his, qui patiuntur, infelicitatẽ. Deinde filios quorum amore nihil dulcius esse fertur, quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes, uel ęgrotare uel mortem obire, quod frequenter admodum fit, satis existimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis esse eorũ uel parturitionem, uel educationem, uel institutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, suspirare, dolere, torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immensaq; adeo cura aluerunt, uel parũ sibi audientes, uel rebelles ac infestos, postea habere contingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum insani & uecordes sunt, dum hebetis & crassi ingenij, dum effœminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & studio intendunt, dum per præcipitia uitiorum omnium uitam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus insolentes, forma suspectas, deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil pernicioſius, quarum audacia nihil prodigioſius, quarum improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs semper & contentionibus obtundunt uiros, quæ semper conqueruntur, semper exprobrant, semper insidiantur. Quibus quum desint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & suspiria, quæ

cæca

cæca ſua, quæ tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefactant domos, cogunt maritos in malos quęſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquam. ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo ſatis unquam, meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes, & ingentia, quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus, quàm uellem, ſcio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt, ea tãtum noſti Palinure, ac ſi ſingula, quorum nihil me latet, intelligeres, adducéris in tantum ſtuporem, ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Hui quid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè, id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea præditas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor, ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimiſq; ortæ parentibus, ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt, peccare caſtigatę, ſapienter ad manſuetudinem edoctę, ad pietatem, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus, iocis: quę ſe à ſpectaculis, ab immodeſtiore cultu, ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem, quæ malis inſtitutis, peruerſisq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ delitijs, quia turpi ocio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſiquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quã reris, eſt hymenalis honeſtas: quô quicas uel emendatis inſtituant moribus, uel ſancto inuitent exemplo, parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores, aperta fronte, directo greſſu, quaſi pudicitiam ipſæ confecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint, illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis, uera ducẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil ac reſe habet de eis iudico, nuda enim hic oĩa atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur maculæ, nõ pallio obnubuntur ſcelera; exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus huc ingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ eſt, hic fronte coràm ipſa demum geſtatur, diſpoliatur, oſtentatur. Quare non mirum tibi uideatur, ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas, ita ut prædixi, tranſueho umbras, quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicia m longè apertam oſtendant ſuam, pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot pollutiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quaſi pudicicię principes. Statuunt mauſolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cùm his nautarum, quæ ea ſeuerítate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera lęta, fauſta, delitiarúmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidissem. CHA. Ita proficit inexpertos sermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum usum atq; experientiam habent. PA. Ita fit. CH. Quid si animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infensos ire? concedes amplius etiam sententiam meam. Nã huiusmodi res duræ assiduo quodam usu & assuefactione mitiores fiunt, & quodammodo domantur, quas uero ego memoraui, cum animum magis affligunt, non ita usus et assuefactio mitigare atq; edomare potest. PAL. Consentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illustrante peruenisse, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quàm nautarum miseriam. Sed illud non possum intelligere, quin principes saltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, sed cæteris insuper quibuscunque mortalibus beatiores sint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL. Honore, gloria, opibus, deliciis, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hisce? PAL. Hisce & multò pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optassem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Malus essem ita delirare, quàm tua cum sententia sapere. CHA. Quid, si nihil illis miserius? PAL. Quid, si nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonstrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari potest, assequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque satietatem semper facultas sit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot sunt serui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum possideant auri, gemmarum, uestium, supellectilis: Quibus audiant omnes, adsurgant, incliment: Quos populi uerentur, timeant, laudẽt, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proscribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non est tam magna, ut existimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè fastidium tanta bonorum continuatio, tantaq; affluentia: neq; sapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; deliciis suis nunquam fruuntur cum iocunditate, nũquam cum gaudio, quę in tanta rerum copia: nunquam exhilarent se, nunquam releuent animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundantes, tristicia tamen semper obducantur, sollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita securior, & uoluptates etiam, si mentem intendes, maiores sunt: quos summa semper condit hilaritas, mulcet festiuitas, explet alacritas. Quantam putas afferre delectationem cõmunis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, uescuntur lætè, iocantur modestè. Quàm dulcem esse arbitraris amicorũ inter se & æqualium parem uitam, domesticum usum, frequentem conuentum? Quid eorum amore suauius, confabulatione gratius, curis melius atq; commodius? Quantũ credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, salationes: quantũ dilatent animos et permulceant: quantum emanet mellis, cuius nec stillam principum aliquis degustauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ tristiciam atq; anxietatem, qui inter risus tantum, blanditias, iocosq; uersentur: quibus semper psallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad transigendũ hilarem uitam excogitari potest, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quæ oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ seduci solent: sed quod certũ afferre possunt iudiciũ, exteriora corporis, quæ uelamenta quędã magis sunt ueritatis. Aut quid certi, pmittere & ostẽtare potest frons hominũ, quæ plures q̃ Proteus species mentiri, atq; in plures mutari queat: Considerandæ sunt secretæ animi fibrę: perscrutãdę sunt interiores mẽtis latebrę: quas si peruidere ita ut frontẽ, posses, proh dolor quantã ibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; strepitationũ aciem introspiceres, quot angores, sollici-

ſollicitudines, ſuſpitiones, quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera, quot plagæ & cædes, quot inſidiæ, quot enſes, & telorum infinita genera, quæ nec ſomnos eorum quietos, nec cibos placidos, nec opulentiam dulcem, nec imperium iocundum, nec delicias iocoſq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala, ſed cur illis cõtingant tanta, non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaq; odia, quas continuè cum finitimis ciuitatibus, cum ſubditis ſibi populis, cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs, increſcentibuſq; iniurijs, quibus quotidie afficiunt quemq;, neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter, confidere nemini, ſuſpicari omnia poſſunt, extimere muſcas etiã (ut aiunt) uolantes, gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facile, ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor, propter continua, quæ exercentur bella, & dominandi libidinem, qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis, nihil accipere poſſum, niſi amorem, & dulciſſimam pacem. Porro ſi cum finitimis ſint inimicitiæ: ſi oriãtur bella, ac demum etiam augentur imperia, ſubducuntur oppida, profligantur acies, ſpoliantur & captiuantur hoſtes, populationes magnæ fiunt, trophęis decoratur patria, uictoriis celebratur, triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus, & inimicorum timor, & populorum inter ſe lætitia, atq; erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & læta, ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis, quaſi ſemper eos putes debellare hoſtes, potiri uictoria, triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni, agros ſuos populari, bona ſua diripi, et è ſuis ſe oppidis deijci, ſed maiora hæc prætereamus, de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent, comperies lõgè maiore damno quàm lucro partas eorum uictorias conſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe. His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia, nedum finitimorum intelligas, quòd ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu, multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione, quę quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu, nec proprij ſuppeditent reditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes, nouas angarias, augere tributa, multiplicare onera, exhaurire ęs omnium, eradi marſupia, imo uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit, ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant, ſuſpectum tum ſibi incipiant habere quemq;: nullius fidei, nullius amicitiæ credere, coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia, ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amicitiam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur, grauiores initur iniurias, hunc proſcribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant, alios iugulari aut ſtrangulari iubent, uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognatos, affines, amicos, ſocios, ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi, acuuntq; ipſi non minus odia. Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur, obmurmurat, rapitur ira, odijs incenditur, coquit nouas cogitationes, noua concilia molitur. Mox eò deueniunt, ut hæc intelligentes uideant, quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſubiaceant, quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari, conſumi, expauere omnia, torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium, timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones, oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſti-

mare

mare, niſi quòd uiae ferro teneantur. Propterea non credent ſe tutò cuiquam, non miniſtris, non neceſſarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium, cingunt ſe foſſis & aggeribus, claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres, cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut obſideri eos putes, circunuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iocundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes, timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectae ſellae, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur, ſuſpecti pellicum & item uxorum chori. Quibus mirum eſt, cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur: ipſos uero, quorum ſe cuſtodiae commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam, eo magis augetur eorum timor & miſeria, quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur, Deijciunt ſæpius ac exterminant, quo ſaluti ſuae (& ſi nõ alia, at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere: ſuos uero, prudentes, ſobrios, iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantae iſtae eorum deliciae, quanta gaudia: qui trãquillitatem nunquam & pacem ſibi, ne dicam populis ſuis, aut hoſtibus conceſſerunt, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quaenam ubertas iſta bonorum, qui diſtracti aliunde, neque ſciant, neque uiſant, neque pertractent, neq; guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona? quae quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt, committant neceſſe eſt aliorum curae & gubernationi, ignari rerum ſuarum, neſcij omnium fermè, quae ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti, ab his præſertim, quos prae cæteris hauſerunt: quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes, quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt, quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt, quoties ipſis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro ſententia ſua in foro quoſque ledunt, concutiunt, opprimunt, atque dilaniant. Quid mirum, ſi exardeſcunt poſtea populorum odia, ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant, ſubiecti tantis perturbationibus, tantis inſidijs, ſubiecti ipſis etiam, quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces, quaſi magni alicuius criminis rei: coartati inſtar ferarum, excluſi ab omni, quae foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatae naturae Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido, tantus ardor, tanta neſcio quae peſtis ingenita, ut quos ſemel inuaſerit, ſint ſumma quamuis bonitate praeſtantes, adeo illiciat eos, illicienſq; deprauet, ut uita potius quàm imperio, quod iam occupauerunt, carere poſſint, uel ad conſeruandum, uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq;: ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus, cui conſeruationis, amplificationisq; ſuae gratia multis non magnas inferre iniurias, atq; ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ exhibitio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium factum, aut excellentem uirtutem. Vera illa gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina numina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desideratáq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abundè est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nam si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernaudoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem; plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui sa-

sanq

tam uasto curarum ponderi parum audeat polliceri? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoque infringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare? CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hoc fascellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lętatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubiquæ animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatus ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragrare omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, perueștigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Typhoei gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquã ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reiicere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeriua, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno colligе eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauiculario ministerio, quod ita necesserium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, qua aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligẽs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipue scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis corrueret, exploraуit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quẽ suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & exal
to prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro
tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod
argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum,
quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic,
oro Palinure, putás ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè.
CHAR. Optarés ne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo ni
hil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitra
ris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA.
Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mi
rum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vi
ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia
& grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse
his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris.
PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum lon
giora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissi
mam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in litore
reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu mo
raberis, perge ò mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum:
sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age
ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ relíqua sunt dicenda,
prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tan
ta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum mise
ram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum
nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus ce
sebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnis
disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infir
mia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atque mutabilior quàm
tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis sta
tus altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. In
de tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum
fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cru
enta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam
optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit)
tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne
credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam
partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam fir
ma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum
sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna
penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & antè so
cij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum ma
gna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos
iudices fecit: me quoque non modicum lesit, quem erepta cimba conto hoc meo
percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem
tunc desolatum iri baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem ad
uenisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos,
quàm tartareum canem: sed paulò humanius cum eo actum est, quàm opina
bar. Nam tandem sibi ac regno suo benè consultum est, neque tamen ita con
sultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam perneccssarius erat, spoliaretur.
Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cerne
re fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tanti regis status esset. Ego qui
dem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tantum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri fecissem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amisisset, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gigantum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his temporibus Troiano rege maius, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot cruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte consumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo me mini tempore longiorem interfectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut præ multitudine omnibus transuehendi minimè hæc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarem & millia aliorum tyrannorum, ex quibus crescet etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè meminisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyraunum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunque in uita peccatur, pari demum post mortem & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauicularíam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem peccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tãtum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiam ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos edunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PALI. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdẽ quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, dejiciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perraros? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nam uirtus per se tam dulcis, tamq; iocunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum predulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta pręeligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; ipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iocundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia complectuntur, fauore prosequuntur: quãm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquetur, nõ timet largas (quibus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potẽtioribus eripi. Non timet à quocunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uerè hic felix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbationum, sibi semper alijsq; iocundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studijs, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nam is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœnarum et nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus: imò propter transactam bene uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fiunt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elysium: qui locus est quietis ac deliciarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio cæteros antecedunt, offenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuocarem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somnicu iusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Et iam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue ò Charon, & uale.

CHA. Et ego ad reliquas umbras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: salue ò Palinure, & uale.

VIRTVS DEA

Interlocutores, VIRTVS, MERCVRIVS, MER.

VIRTVS Dea per epistolas orauit modo, ut ad se irem. Eo perconter quidnam me uelit, illico ad Iouem redibo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quandoquidem tua in me pietas atque benignitas efficit, ut non penitus despecta ab omni cœtu deorum sim. MER. Expecto quid narres tu modo perbreues narrationes facito: nam edixit ut confestim ad se redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non licebit nostras ærumnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, si non modo apud ipsum maximum Iouem, uerum & apud te quem semper in fratris locum habui, colui, obseruaui, condolendi facultas negatur. O me miseram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Me quidem cum ita despiciar, malo esse truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm sim nuda & fœda? Hoc ita ut sim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam sanè ornata apud Elisios campos inter ueteres illos amicos: Platonem scilicet, Socratem, Demosthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiusmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, pijssimè atque religiosissimè coluere. Interea loci cum iam non pauci salutatum ad nos aduolassent, è uestigio fortuna dea insolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba consepta atque stipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus dijs aduentantibus non ultrò cedis? doluí iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque si maioribus cedendum est, tibi turpiter cedendum censeo. Illa uero illico in conuitium sese effert aduersum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philosophus cœpit contra nonnulla de deorum officijs disputare; Illa exandescens, apagite hinc uerbose, inquit, Non enim decet seruos deorum causam suscipere: cœperat & Cicero orator plura uelle suadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa sua digladiatoria ostendẽs, grauissimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculsi metu, fuga sibi propere consuluere, neque enim Policletes poplites periculo, aut Phidias scalpro, aut Archimenides horoscopo, aut cæteri inermes aduersus audacissimos armatos eosq; prædis atque homicidijs suetos bello ad sese tuendos ualebant, ergo me infelicissimam ab ipsis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus desertam, pugnis ac calcibus totam confregere, uestes meas diripuere, in lutum prostratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conscendi huc, ut I. O. M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mensis elapsus est, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas semper aliquas excusationes audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adsint. Quid igitur? ne uero aliquid semper habebunt negocij, quo nos exclusas teneant ac floccipendant. Tum etiam & uillicus suscepit curam dudum, ne cucurbitæ siti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi sumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obtestorq; Mercuri, qui semper apud deos ipsos interpres extitisti, & ut causam hanc meam iustissimam atque pijssimam suscipias. Ad te confugio, te supplex oro, in te omnis mea sita est spes atq; expectatio.

Da

Da quæso, operam, ne dum à uobis excludor, ipsis quoque mortalibus sim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametsi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere nostra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem causſam te aduersus fortunam suscepisse. Nam & Iupiter ipse, ut cæteros omittam Deos, cum e ob acceptа beneficia nimium fortunæ debere sentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diis ascensum præstitit: atque ubi uelit, ualens sua armatorum manu eiiciet. Qua de re, si sapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum sit, latebis. VIR. Aeternum latitandum est, ego & nuda & despecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Mense Martio, Anno M. D. XXXVIII.

